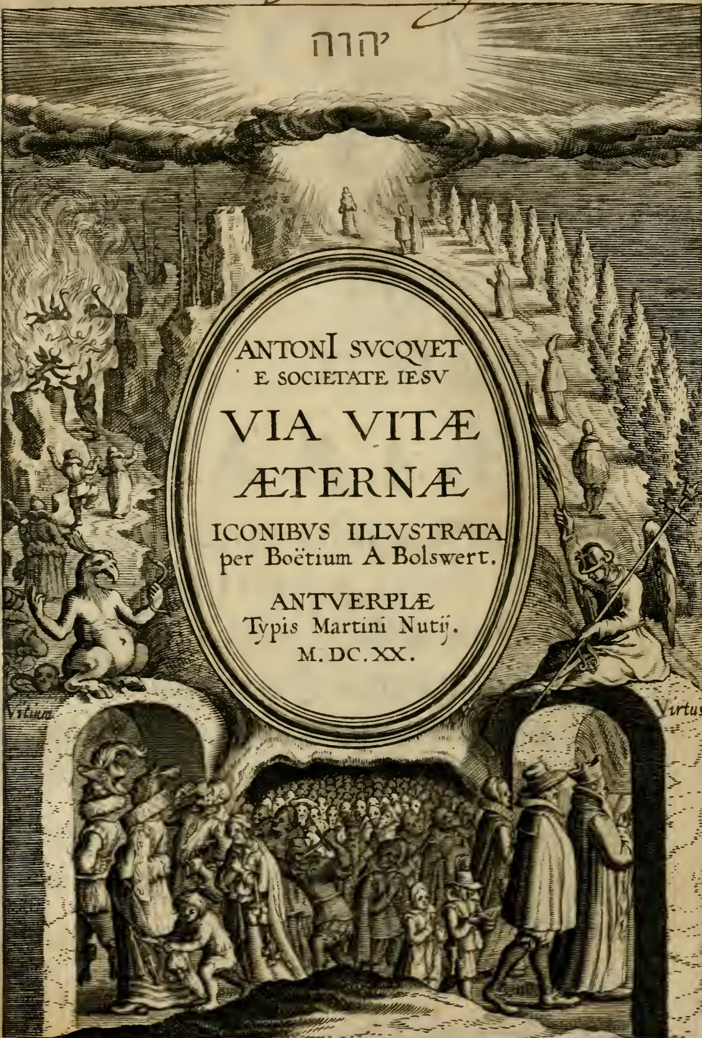
Erste Ausgabe
vollst. und 31 (Tf. 32) Kupfer

Sucquet
2 Bde

Societatis JESV Augustæ.



D. O. M.

REGI REGVM:

ET

REGINÆ CÆLORVM,

B. VIRGINI MATRI

MARIÆ.

Clementiſſime Deus, tua ſunt omnia, cæli & terra, & quidquid cæli ambitu cõtinetur; & ſi quid offerimus tibi, tuum, quod à benigniſſima manu tua accepimus, reddimus; vt ad ſuum principium, ex quo fluxerunt omnia, reuertantur. Ideoque hoc opus, non meum, ſed tuum, quàm humillimè offero: VIAM hanc VITÆ tibi, qui es VIA, VERITAS, & VITA NOSTRA; nec non $B^{MÆ}$ MATRI TVÆ: ac rogo, vt

cum ea ad iſtam,& omnes, qui eam legerint & induerint, benignè reſpicere digneris, vt in te, qui VERA VIA es, ambulent; & in VERITATE permaneant;& ad te,qui ſalus es, & VITA NOSTRA ÆTERNA, perueniant; atque ita eò,vnde omnia, reuertantur. Amen.

SERE-

SERENISSIMIS

ALBERTO

ET

ISABELLÆ

ARCHIDVCIBVS

AVSTRIÆ,

BELGARVM

PRINCIPIBVS.

C*Vinam poſt Deum opt. max.* HANC VIAM *dicarem, niſi* C.V. SERENISSIMI PRINCIPES: *Poſtulat id argumenti ratio, poſtulat inſtituti mei: illud, quòd ſingulari Dei gratiâ* S. C. V. *intueamur omnes, non ſolùm vt Principes, verùm etiam vt in* VIA ÆTERNÆ VITÆ, *ob eximiam in pietate conſtantiam, atque in iſto rerum vertice animi modeſtiam, & tran-*

quillitatem, Duces ſuſpiciamus. Inſtituti verò mei iuxta ac gratitudinis ratio id efflagitat, quòd Societatem IESV *benignè complecti, & beneficijs crebris augere non ceſſatis. Habebit itaque* S. C. V. *in* VIA *iſta* ÆTERNÆ VITÆ *aliquod noſtræ gratitudinis monumentum. Habebunt qui legent, vti ſpero, diuinâ gratiâ in illa, à me collecta ex grauiſſimis Auctoribus præcepta, & compendium: habebunt in limine primo* S.C.V. *potens in magnis Principibus exemplum, quo inuitentur, vt* VIAM *iſtam capeſſant, & in* VERITATE *ambulent: atque ita per breui huius* VIÆ *emenſo ſtadio, ad* VITAM *perueniant* ÆTERNAM. *Ita voueo*

S. C. V.

Humillimus ſeruus ac cliens

Antonius Sucquet.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

PEregrini ſumus omnes & aduenæ in VIA iſta ac VITA, & neſcit, eheu! homo finem ſuum. tot enim in illa ambages, tot pericula, tot viæ, quæ videntur homini rectæ, quarum nouiſſima ducunt ad mortem: vt meritò quiuis de recta ſolicitus eſſe debeat; & quiſquis aliquid conferre poteſt, vt recta teneatur, tum caritatis lege, ac fratrum periculo, tum zelo honoris diuini meritò compellatur. Acceſſit etiam, quæ me imprimis impulit, maiorum auctoritas: vt, quamuis ſubſidij parum in VIA hac reperias, ſaltem habeant hi in me, parendi ſtudium; tu verò magnam Dei gratiâ, vt quacumque ratione tibi prodeſſem, voluntatem.

Diuiſi VIAM in partes tres, vt Primâ, errantibus & incipientibus, eam quaſi oſtenderem: Alterâ, proficientibus ſtimulos & ſubſidia adderem: Tertiâ, cæleſtis vitæ in VIA hac fontes indicarem; vt guſtare poſſes & videre, quàm ſuauis ſit Dominus; illique potiùs toto animo ſeruire, qui eſt LVX, VIA, VERITAS & VITA, quàm tenebrarum principi, patri mendacij, & morti. Quid eliges? Quo autem totius libri vſus eſſet

expeditior, eundem, ſeu praxim eius, initio deſcripſi; vt præcepta varia atque exercitationes ordine certo non ſcripta ſolùm, ſed vſurpata, vſum tibi reddant fructuoſiorem, vti vehementer ad maiorem diuinæ Maieſtatis gloriam exopto; vtque ei, ſi quid probaueris, tribuas. Si quis enim rectè loquitur, quaſi ſermones Dei ſunt; ſi quis miniſtrat filijs eius, tamquam ex virtute quam ille adminiſtrat, vt in omnibus ille ſolus honorificetur, cui laus omnis debetur & gloria, & gratiarum actio in ſæcula ſæculorum. Amen.

PRA-

VIs, ô Lector, ad Dominum conuerti? Primus te in viam liber manu ducet; in quo finis conſideratio, & media ad eum, per fidem, pœnitentiam, ac fructus illius occurrent. Conuerſus es? vt perſeueres, exercitijs te confirma ſpiritualibus mortificationis l.2.c.11.& 12. atque orationis l.1.c.9. & meditationis, ac ordinatione actionum tuarum. illam l.2.c.26. hanc l.3.c.6. pertractatam reperies, & ſimul breuia ad perfectionem præcepta. Cùm autem omnia hæc exercitia meditatione conſtent, oratione, praxi, & iaculatoriâ, ſeu ſententiâ aliquâ: meditatio manè inſtitui aut legi poteſt; oratio eiuſdem (quę totam meditationem ferè continet) iterum in Sacro repeti; praxis autem per diem exerceri, atque affectus meditationis per ſententiam aliquam ſacrę Scripturæ foueri.

Pro quotidiano exercitio, vniuerſim habes l.3.c.6. & rurſus c.24. diarium ſeu formam, quâ ſingula opera chriſtianè ac piè facere poſſis, breuemq́ue vitæ rectæ ac viæ normam, veramq́ue ad perfectionem ſemitam atq; compendium. Meditationis verò ſeu lectionis matutinæ materiam, toto opere diffuſam, eodem quo ordine poſita eſt, decurrere potes; aut eandem ſic ordinare: v.g. qualibet hebdomade diſpone domui tuæ, & rationes vitæ tuæ abs te repete, vti præſcribitur l.3.c.2. Deinde, vti dixi, oratione in Sacro vti poteris: praxibuſq́ue & iaculatorijs per diem affectum meditationis fouere atque augere. Pro confeſſione, ſi quando eſt inſtituenda, tum l.1.c.6. tum l. 3.c.10. habes inſtructionem: pro ſacra communione l.3. c.11. Dominicâ verò ſi alicui officio interſis, exercitium aliquod de pace animi, l.2.36. vel maximè ex ijs quatuor, quæ pro recollectione poſita ſunt l.3.c.4. aſſume, præter lectionem aut meditationem matutinam.

Quotidie autem per hebdomadam, manè aliquo ſaltem tempore aut lege aut meditare: neq; ita tibi iniquus ſis, vt exiſtimes dumtaxat Religioſorum eſſe, diuina meditari, tuum verò ſęcularia. id exemplo te docere ſuo Carolus V. Imperator alijque magni Principes poterũt. Die Lunæ itaque, ſi libet, pro exercitio viæ purgatiuæ, accipe aut meditationẽ de fine c. 1. l. 1. aut de peccatis, aut aliquã de nouiſſimis, vel de pœnitentiæ partibus, vt habes l. 1. c. 7. 8. 9. & l. 2. c. 32. 33. 34. Die Martis, Mercurij & Iouis pro illuminatiua via meditationem aliquam de vita Chriſti inſtitue, cuius compẽdium videre licet in Bloſij Roſario c. 23. l. 3. vel de aliqua virtute, quales habes ſparſim toto libro. Die Veneris meditare de paſſione Domini ex l. 3. c. 14. Sabbato recollectionẽ inſtitue, vt l. 3. c. 3. ſignificatur.

Poſt meditationem ſequitur ſacrificij Miſſæ auditio, cuius varios modos dabit l. 3. c. 13. Deinde pro vario vitæ genere varia occupatio ſuccedit, quã dirigere potes ex c. 6. l. 3. & l. 2. c. 23. de ſolitudine. Studẽdi praxim in tractatu de ſacerdotibus reperies. Deinde faciendum examen generale & particulare, de quibus l. 3. c. 5. Dehinc conuerſatio occurrit, de qua lib. 2. c. 18. ad hanc eligendi amici, de quibus l. 2. c. 21. De refectione verò tum l. 1. c. 7. tum l. 3. c. 6. & 24. agitur. Si aduerſitas premit, vtere l. 3. c. 8. & 9. totoq; capite de conformitate voluntatis noſtræ cum diuina, ac pace animi. Si proſpera lenocinẽtur, vtere l. 2. c. 13. 16. 17. & l. 3. c. 9. Quoties deliberandum occurret, l. 2. c. 1. methodum dabit, & ſigillatim ſi de ſtatu, l. 1. c. 3. Quoties tepor ſurrepit, vtere ſtimulis, de quibus l. 2. c. 4. cap. 30. & ſeqq. Quoties tentatio te apprehendit, l. 2. c. 3.

Singulis menſibus octo primis diebus, tum exercitijs l. 3. c. 3. te exerce, tum meditatione de pura intentione, de perſeuerantia, l. 2. c. 19. & de præſentia Dei, l. 3. c. 16. Diariũ autem recognoſce, & de iudicijs contemnendis meditationem poſtremò inſtitue, l. 3. c. 9.

Singulis ſemeſtribus, ſeu feſto omnium Sanctorum, & die Veneris ſancto para te hoc pacto ad mortem. Per dies aliquot

aliquot renoua mentem meditationibus in modo meditandi propoſitis, lib.2.c.26.& ſeqq. maximè 32. ac deinde, iuxtà id, quod l.3.c.24. traditur, de te tuiſque rebus diſpone. Pro Quadrageſima meditationes de paſſione habe, vel myſteria eiuſdē in Roſario Ad. R. D. Ludouici Bloſij in plures partes diſtributa, pro meditationis materia delige. In Paſchate, præter myſteria, ſunt in quibus te exerceas per tres Theologales virtutes, ſententię aliquot: Meditatio item de pura intentione, l.3.c.15. & præſentia Dei, l.3.c.16. ac de amore illius, l.3.c.17. In Pentecoſte verò expende, quæ de pace animi, vnà cum myſterijs eò pertinētibus. In feſto omnium Sāctorum præpara te ad mortem, vt ſuprà. Quotannis initio facere poteris, vt quolibet menſe præſcripſi l.3.c.3. ac monitorem eligere, de quo actum l.2.c.20. Quoties autem feſtum incidit alicuius Sāncti, vitā eiuſdem, ſi libet, perlege, ac tum de ea iuxta c.35. l.2. meditare. Pro feſtis B.V. propria eſt in fine l.3.c.33. Pro feſtis verò Chriſti Domini, quibus myſteria ſalutis noſtræ recoluntur, ſeruiet meditatio de imitatione Chriſti, l.2.c.38. Porrò pro ſeceſſu & ſui renouatione accuratiore, lege de ſolitudine l.2.c.23. & per aliquot dies manè & veſperi rumina vnam ex illis octo conſiderationibus l.1. c.4. Deinde præpara confeſſionem generalem, & colloquio ibidem poſito te excita. Denique ſi vno tantùm die tibi vacare poſſis, eumdem ſic diſtribue. Meditare Primò, manè de fine hominis; Secundò, de morte; Tertiò, de iudicio; Quartò, de æternitate: reliquo verò tempore vitæ tuæ actiones recognoſce, & confeſſionem inſtitue, iuxta l.3.c.6. ac propoſita ſcribe, vt l 1.cap.6. Quòd ſi triduum cum Chriſto latere placebit, eâdē pręparatione præmiſsâ primò meditare de fine; deinde reliquas decurre meditationes poſitas l.2.c.29. & ſeqq. pro meditationis affectu excitando; ſucciſiuis horis exercitium quadruplex l.3.c. 4. & ſeqq. pertracta. Quòd ſi cui non licet ſecedere, domi idem circa feſtum omnium Sanctorum & Paſchæ præſtare poterit.

Diſtri-

Diſtributio meditationum accuratior ſecundùm tres vias.

In ijs iuxta methodum ſequentẽ te exercere poteris, ac diebus quidẽ Lunæ & Sabbati in purgatiua; Martis, Mercurij & Iouis in illuminatiua; die Veneris ac Dominica in vnitiua: quibus huius libri meditationes ſic accommodè niſi aliud videatur, diſtribues.

Notandum autem, puncta ferè ſingula copioſam materiam meditationi præbere, ideoq́ue ſingula pro ſingulis meditationibus, quando ſic videbitur, accipi poſſe; ita vt hoc pacto, & repetitione eiuſdem (in qua magnus fructus eſſe ſolet; vix enim vnâ meditatione ſatis altè veritas radicatur ac perſpicitur) per annum totum facilè, imò abundè habeas, quod quotidie aut legas, aut meditere; maximè ſi quolibet ſemeſtri de nouo incipias, animumq́ue & exercitia renoues.

Pro via purgatiua.

Diebus Lunæ meditationis materia vel lectionis.

Meditatio de fine, ob quem homo creatus eſt, l.1.c.1.f.5. de ponderatione virtutis ac vitij, & illius electione, l.2. c.30.f.393. de peccato veniali, l.2.c.4.f.117. de periculis vitæ huius, l.2.c.6.f.159. de morte Prima l.2. c.32.f.409. de morte Altera, ac fugacitate vitæ, l.2. c.5.f.153. de Purgatorio, l.2.c.9. f.175. de extremo iudicio, l.2.c.33. f.415. de æternitate, l.2.c.34. f.423. deliberatio de matura conuerſione ad Deum, l.1. c.4.f.31. Conſiderationes octo breues pro conuerſione & vita bona, quæ totidem meditationes eſſe poterunt, l.1.c.4.f.38. Colloquium Chriſti Iesv cum anima peccatrice, pro contritione excitanda, l.1.c.5.f.42. Exercitium ſeu deliberatio de ſincera ac frequenti confeſſione, l.3.c.10.f.596. & l.1.c.6.f.48. & ſeqq. & l.1.c.7. de ſatisfactione, f.66. & de ieiunio ibid. f.67. itemq́; de eleëmoſyna, l.1.c.8.f.74. Dialogus in tentatione legendus, ex locis S. Scripturę concinnatus, l.2.c.3.f. 20. De tepiditate & acedia, l.2.c.4. fol.148. Prior de curioſitate, inſigni progreſſus

greſſus in via Domini impedimento,l.2.c.12.f.205.Poſterior de eadem,ibid.f.206.De ſuperbia,l 2.c.14.f.216. De auaritia,l.2.c.16.f.246.

Pro via illuminatiua.

Diebus Martis, Mercurij & Iouis vſui erit deliberatio de perfectionis ſeu quotidiani progreſſus ſtudio, poſtquã quis in viam reuerſus eſt,l.2.c. .f.108. Meditatio de prudentia filiorum ſęculi imitanda in electione virtutis,l.2.c. 31.f.401.Deliberatio de ſecundo medio ad finem,ſiue de ſtatu vitæ eligendo,lib.1.c.3.f.22. de examine generali,l.3. c.5. f.539. de actionibus ordinandis,lib.3 c.6. Meditatio prima de notis ſpirituum, l.2.c.1.f.103.Secũda de iiſdem, ib.f.104.de feruore Sanctorum,l.2 c.7 f.163 de Eccleſiæ afflictione,l.2.c.8.f.169.de zelo animarum,l.2.c.10.f.179. de mortificatione l.2.c.11.f.188. de paſſionibus edomandis,Prima l.2.c.12.f.197.Secunda de iiſdem,ibid.f.199.de odio ſui Prima meditatio,l.2.c.12.f.201.Secunda de eod. ibid.f.203. Tertia de eod. ib.f.204. de humilitate,Prima l.2.c.14.f.219. Secunda de eadem,ibid.f.221. de diffidentia ſui,l.2.c.29.f.385. de obedientia, Prima l.2. c.15.f.230. Secunda de eadem,ib.f.232. Deliberatio de moderanda cupiditate bonorum,l.2.c.16.fol.238. Meditatio de paupertate,ibid.f.248. de eleëmoſyna, l.1.c.8.f.74.de bonorum vſu Prima meditatio,l.2.c.16.f.258. Secunda de eodem,ibid.f.260.Prima meditatio de caſtitate, l.2.c.17.f. 268.Secunda de eadem,ibid.f.270.de modeſtia,l.2.c.18. f.276. de conuerſatione, ibid.f.279 de temporis habenda ratione,l.2.c.19.f.284.de monitore eligendo,l.2.c.20. f.289. de amicorum delectu,l.2.c.21. fol. 298. de familiæ delectu,l.2.c.22.f.306.de ſolitudinis bono,l.2.c.23.f.315. de perſeuerantia,l.2 c.24.fol.326. meditatio de lectione pia,l.2.c.25.f.336.de imitatione Chriſti,l.2.c.38.f.453.de natiuitate & vita Chriſti viginti myſterijs cõtenta,quæ ex Roſario Bloſij petere potes,l.3.c.23. & l.2.c.27.f.359. eaq; ſecundũm normam l.2.c.28. traditã conſiderare: vel poſt

ſingula

ſingula myſteria lecta meditationē de imitatione Chriſti percurrere, cùm illa omnibus myſteriis vti & illius oratio ſit accommodata. De imitatione Sanctorum, l.2.c.35.fol. 429. de pace animi, l.2.c.36.fol.437.de gaudio ex virtute, l.2.c.37.f.445. Adde pro ſacerdotibus eas, quæ c.27.l.3. & l.1.c.2. continentur. Pro omnibus verò varios orandi modos, lib.1.c.9.

Pro via vnitiua.

Die Veneris.

Meditationes de paſſione, l.3.c.14. f.649. Sunt autem numero ſeptē aliquoties repetendę: ipſa enim materia, vt verbis D. Leonis vtar, ex eo quòd eſt ineffabilis, fandi ac meditandi tribuit facultatem, nec poteſt deficere quod dicatur, dum non poteſt ſatis eſſe quod dicitur. Dicente enim propheta, *Quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius ſemper*: nemini præſumendum, quòd totum quod quærit inuenerit, ne deſinat propinquare qui ceſſarit accedere. Quid autem inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita contemplationem mentis noſtræ oblectat & ſuperat, ſicut paſſio Saluatoris? Huc etiam referri poteſt meditatio de tolerantia alienorum defectuum, l.3.c.7.f.571. de patientia in propriis malis, l.3.c.8.fol.578. Iaculatoriæ aliquæ ſeu ſententiæ, tum de paſſione Domini, tum de patientia expendendæ, cum exercitio trium virtutum Theologalium, vt habetur l.2.c.28.

D. Leo ſerm. 10. de paſſione.

Die Dominicâ.

Habes pro illa Euangelia; præter hæc verò meditationes de perfectione, l.3.cap.1. fol.493. & ſeqq. & cap. 2.fol.516. de vita æterna, lib.3. c.26. fol.815. de communione, l.3. cap.11. fol.605.& cap.12. f.615.& cap.13.f.626. de perfectionibus diuinis, l.2.c.40.fol.469. de intentione pura, l.3.c.15.f.671. Secundam de eadem, ibid.f.672. Tertiam de eadem, fol.674. de præſentia Dei, vna quidem

dem, ſed virtute triplici, l. 2. c.4.f. 145.& l.3.cap.16. fol. 681. Huc etiam ſpectat ea, quæ de zelo, l.1.cap.10. fol. 179. etſi illuminatiuæ ex alio capite aſſignata ſit. de amore Dei, l.3.cap.17.f.691.de amore proximi, c.18.f.702. de inimicorum dilectione, l.3.cap.19.fol.709. de gratiarum actione, l.3.cap.4.f.533. l. 2.cap.39.& l.3.cap.4.f.533. de conformitate voluntatis noſtræ cum diuina, diuiſa in partes decem, l.3. cap.21. fol. 739. meditatio ſuper aliqua petitione orationis Dominicæ aut alia, quæ huc pertineat ſententia, per actus fidei, ſpei & caritatis, l.1. cap. 28. fol.373. Huc etiam accedunt decem myſteria, quæ reſpondent quintæ parti Roſarij, l.3. c.23.

Die Sabbathi.

Colligere quiſque ſe vtiliter poterit, iuxta id, quod traditur l.3. cap.3. ac tum, ſi viderit aliquâ parte arcem animæ ſuæ debiliorem, & minùs firmam, eam delectis ad hoc meditationibus & orationibus munire ac confirmare decernet. Hoc etiam die aſſumi poterit meditatio de B. Virgine, lib. 3.cap.23.fol.769.& eodem capite videri poteſt praxis colendi B. Virginem, fol. 776.

FACVL-

Facultas R. P. Præpoſiti Prouincialis Prouinciæ Flandro-Belgicæ.

Librum VIA VITÆ ÆTERNÆ *inſcriptum, & à R.P. Antonio Sucquet Societatis noſtræ confectum, atque à deſtinatis arbitris lectum & approbatum, ego Carolus Scribani Societatis* IESV *per Flandro-Belgicam Prouincialis, ex auctoritate Admodum R. P. N. Generalis Mutij Vitelleſci in lucem prodire permitto; & concedo facultatem typis eum mandandi. In cuius rei fidem haſce manu meâ ſubſcriptas, & ſigillo officij mei munitas dedi Antuerpiæ, 10. Iulij, anno 1619.*

Carolus Scribani.

APPROBATIO.

Liber hic inſcriptus VIA VITÆ ÆTERNÆ, *auctore R. Patre Antonio Sucquet, Societatis* IESV *Theologo, eſt doctus, & nil niſi deuotionem ſpirat, ac ſimul ad orationem inſtigat, vt etiam doctiores viam meditationum facillimè per hunc inueniant. Quare omni ſtudio admittendum puto, vt typis mandetur, quò in plurium hominum manus perueniat. Quod teſtor 25. Iulij, anno 1619.*

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpienſis.

LIBER PRIMVS
VIA
INCIPIENTIVM.

PRIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Conſidera, ô homo, finem tuum & vias tuas.

A *Conſidera coram Deo, quo fine* B *creatus ſis, dupliceḿq; eſſe terminum,* C *felicem, &* D *infelicē: ad hunc deuoluitur* E *mundus: qui in fumum abit, triplicíq; ardet concupiſcentiâ: & vt* F *mare naufragum ſyrtibus ac ſcopulis plenum ſemper agitatur. Ad illum ſiue cæleſtem gloriam triplex ducit* G *via: quâ ſignificatur triplex vitæ ſtatus: Religioſus, per directam: Eccleſiaſticus, per obliquam: ſæcularis, per ſinuoſam multùm ac ambagioſam. Quia ſcilicet minùs ad perfectionem ex natura ſua accommodus eſt, etiamſi perſæpe qui in eo ſunt, alijs in perfectiore ſtatu viuentibus virtute multùm antecedant. Per triplicem illam ſimiliter viā purgatiua ſeu Incipientium, illuminatiua ſeu Proficientium, vnitiua ſeu Perfectorum via ac vita deſignatur. Imò etiam in quolibet ſtatu, gradu, actione moneris viam ſeu agendi viuendíque modum eſſe triplicem. Vide an in omnibus rectiſſimam teneas,* H *Deuḿq; ſemper ob oculos habe, & oraturus in omni loco accede ad Deum, vel vt* I *reus de peccatis ingemiſcens, vel vt pauper & inops à virtutibus, aut velut ſponſa flagrans amore (Quæ perſonæ triplicem viam ſpiritualem exprimunt.) & dic: Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo, Domine, iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.* Pſal.118

CAPVT


H
I
C
B
F
G
G
G
En finis; quò, quà vado?
D
E
A

CAPVT PRIMVM.

Conſideratio de fine hominis.

QVemadmodum nauta ante omnia quem petat portum, ſibi ſtatuit, viator terminum quò tendat; ita etiam nihil magis neceſſarium eſt in via & vita mortalitatis nòſtræ, quàm finem creationis, nauigationis (vt ita loquar) atque huius peregrinationis noſtræ diligentiſſimè conſiderare; vt hoc pacto cætera omnia, quæ in vita agenda ſunt, eò dirigantur. Aliàs enim aut ſæpè recedimus à via & termino, aut ſaltem per ambages imus, viaſque ambulamus difficiles & laborioſas. *Sap. 5.* Deus bone, quantus hic error in omni hominum vita! quotus enim quiſque, dum primùm ratione vti incipit (quod oportere hominem facere S. Thomas ait) tendere ab exilio ad patriam, cogitationeſque, ſtudia, verba & actiones eò dirigere ſatagit? Ferè quiuis fines vaniſſimos honorum voluptatumque ſibi præſtituit; curſumque, eheu! miſeri quò dirigant, aut dirigere debeant, ignorant: cumque vocati ſint ad magnos honores in cæleſti Hieroſolyma die ſtatutò capeſſendos, errabundi & ludibundi, longè à Ieruſalem in Iericho proficiſcuntur. Nulla certè res magis luctuoſa, nulla magis digna lacrymis, tanto fine creatum hominem adeò ſui & Dei immemorem viuere, vt de fine minima cura ſit ac ſolicitudo. Ne ergo communi vulgi errore abripiaris, rogo te quicumque hæc legis, vt finem tuum conſideres, vt oculos priùs in terram, vnde ortum habes; deinde in cælum, cuius regnum vt aliquando poſſideres à Deo factus es & creatus, attollas; lacrymoſos, inquã, ad Deum oculos pere-

grinus & aduena, in terra deſerta, loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis.

NOTA verò Primò, in omni meditatione ſeu conſideratione, quaſi verſeris in Dei præſentia, Orationem præparatoriam præmittendam; vt operationes noſtræ ſincerè ad Dei gloriam dirigantur, & gratiam ad bene meditandum Dominus largiri dignetur: quæ oratio ſit vel mentalis, vel vocalis. v.g. *Veni creator Spiritus*; vel, *Miſerere*, aut aliqua alia quâ ſe excitari ſentiat.

ORATIO PRÆPARATORIA, cuiuis orationi longiori, vel meditationi communis.

POtentiſsime Deus, coram quo omnia ſunt quaſi non ſint, dirigatur oratio mea, & omnis operatio ſicut incenſum in conſpectu tuo ad gloriam magni nominis tui. Tu enim cælum & terram creaſti pro me, & conſeruas, aliàs peritura, vt cognoſcam & diligam te. Tu Pater amantiſsime, innumeris beneficiis me filium prodigum affeciſti: & ego te, eheu! iniuriis. Tu mihi te, filiumq; tuum dediſti, vt me redimeret in ſanguine ſuo. O Rex regum, & Domine dominantium, qui vbique es, & contemplaris in omni loco bonos & malos, & ſcrutaris cor & renes; ecce fide viuâ & fiduciâ magnâ (dixiſti enim: Quidquid petieritis fiet vobis) accedo ad thronum gloriæ tuæ, vt reus ad iudicem, filius pauper & prodigus ad patrem, & quâ poſſum charitate ad te quem diligit anima mea: vt vni tibi placeam, & vitam ſeriò corrigam, maximè defectum illum * N. *vt offeram tibi ſacrificium laudis ex toto corde meo, & cum omni deſiderio omnis creaturæ, quæ fuit, eſt, eritq;, & eſſe poteſt, etiamſi infiniti mundi potentiâ tuâ crearentur: idq; in vnione amoris & meritorum Chriſti* IESV, *& B. Virginis, & Sanctorum omnium. O Sanctiſsima Trinitas, deſidero te laudare pro omnibus qui te ignorant & blaſphemant, vel in terris, vel in inferno. Benedico te igitur cum Sanctis tuis, & gratias ago pro omnibus donis humanitati Chriſti* IESV, *B. Virgini,*

* Scilicet quem examine particulari perſequeris.

ac Sanctis omnibus, & mihi conceſſis, & præcipuè pro amore tuo erga me ſeruum tuum. Reſtituo etiam me tibi vt fonti omnium, totumq; trado, vt de me diſponas in tempore, & in æternitate: animam & potentias eius tibi dico, ô Sanctiſſima Trinitas, vt te iis cum curia tua, & omni creatura tua ex toto corde laudem. Da, quæſo, gratiam, vt humiliter, attentè, & feruenter id faciam, tot beneficiis obſtrictus tibi Deo meo. Sine te quid ſum? quid poſſum? quid ergo cupiam extra te?

Hæc vel ſimilis mente attentâ recitari poteſt: quæ *Oratio præparatoria* in decurſu ſemper vocabitur. Aliam habes ſimilem infrà cap. 9. de Præparatione.

NOTA Secundò, vt animus auocetur ab aliis rebus, vtile eſſe, fingere ac imaginari quaſi locum, & rem meditandam (ſi corporea) coram nobis geri, aut (ſi ſpiritualis) aliquo modo repræſentari, vt humano more concipi ſolent. Hoc verò *Primum præludium*, vel *Compoſitionem loci* vocabimus.

NOTA Tertiò, rogandum Deum, vt concedat id quod præſenti oratione ac meditatione proponitur ac intenditur: idque *Præludium ſecundum* dicetur.

Poſt hæc ingredere in conſpectum Domini, & quieto animo ac corpore ſic ſingula conſidera, quemadmodum facit auarus; qui omnia ad ſuam vtilitatem, quoad poteſt, trahit aut rapit.

De his oportuniore loco infrà fuſiùs agemus, cùm de Præparatione ad orationem, & fine illius; & rurſus, cùm de Meditatione. nunc obiter dixiſſe ſufficiat.

MEDITATIO

De fine ob quem homo creatus eſt.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt ſuprà.

PRÆLVDIVM I. ſeu COMPOSITIO LOCI: Conſtitue te coram Deo, & finge velut in deſerto va-

ſtiſſimo ſedere, ac ſpectare omnes homines ab orbe condito ex ſinu magnæ matris in vitæ huius proſcenium prodire, & tranſire per portam mortis, quaſi poſt ſiparium, in diuerſiſſima regna, infeliciſſimam aut feliciſſimam æternitatem, vti in libri fronte videre licet. Aſpice Deum ac Sanctos te hortantes, vt aliorum periculo cautior ſis.

PRÆLVDIVM II. Deinde ſuppliciter roga Deum, vt dignetur tibi viam oſtendere, quâ ambules, & concedere, vt tot miſerorum infelici ſpectato exitu, feliciorem vitam & terminum poſſis ſortiri.

PVNCTVM I. Conſidera Primò chaos illud, & nihili abyſſum, priuſquam mundus creatus eſſet: vbi & quid tunc fuerit rerum hæc machina, Reges, ac Principes, homines omnes, & quæcumque mundi ambitu continentur, vbi pleraque, vbi tu poſt breue tempus
1. Cor. 7. futurus ſis in omnem æternitatem: & ſubſiſte. Præterit enim figura huius mundi, & tranſeunt omnia tamquam vmbra. Diligenter igitur aduerte vanitatem omnium rerum, vt in illa nihili abyſſo manifeſtè vides; nihil te cæteraque omnia fuiſſe, potuiſſe, aut ſci-
1. Pet. 5. uiſſe, omniaque accepiſſe à conditore tuo; & humilia te ſub potenti manu eius, neque vmquam niſi in eo
1. Cor. 4. glorieris. Quis enim te diſcernit? quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti; quid gloriaris, quaſi non acceperis?

Conſidera Secundò, te ipſum ex illo chao ſeu nihilo velut recèns diuinâ manu prodiiſſe, & ab ea ſtatutum in ampliſſimo mundi theatro, & quaſi vaſtiſſimo deſerto: & vide qualem formauerit Deus de limo terræ, vt inſpirauerit ſpiritum vitæ, atque ad imaginem ſuam formauerit, cùm animam dederit intellectualem, ſpiritualem, vbique totam, omnia mouentem, immortalem, vnam, & tribus potentijs ornatam: corpus verò ſenſibus & numeris omnibus abſolutum. Et mox agno-

ſce,

ſce, ô homo, dignitatem tuam, agnoſce dignitatem conditionis humanæ. Eſt tibi cum mundo corpus: ſic enim decet eum qui conſtitutus eſt ſuper vniuerſam huius creaturæ corpoream molem, aliqua ei ſimilari ex parte: ſed etiam eſt tibi ſublimius aliquid, nec omnino comparandus es cæteris creaturis.

Bernard. ſerm. 2. de Nat. Domini.

Tertiò conſidera Deum tibi præſentem vti Adamo recèns creato, & ſuppliciter pete, quorſum te creauerit: & audi dicentem, quòd omnia fecerit propter ſemetipſum & gloriam ſuam, & vt eum in hac vita laudares, eique ſeruires, ſicut facit omnis creatura, ac tandem perpetuam in cælo felicitatem obtineres: & tu creatura, plaſma, figmentum, ſeruus ac filius eius deſpicere eum, & in contumeliam eius viuere audebis? Aſpice monſtrantem tibi cælum, cui ciuis ſi voles adſcriptus es; deſpice ante te inferni barathrum, in quo, ſi ſecùs feceris, perpetuò cruciandus ſis. Et vide, precor, anima Chriſtiana, quanta tibi impoſita ſit rectè viuendi neceſſitas inter æterna ſupplicia & præmia conſtitutæ.

PVNCTVM II. Finge Primò te in illo vaſtiſsimo mũdi deſerto verſari, & vide quàm alta ſit patria, quàm arduus aſcenſus; & meritò ſuſpira, ac cogita, quam viã tenere debeas, cùm agatur de omni æternitate. O quantâ ſolicitudine, curâ ac vigiliâ perpetuâ ad hoc incumbere debes! moueant te creata omnia, quæ ad finem ſuum magno impetu tendunt. Ecce, quomodo ad locum naturalem elementa properent, quomodo ad ſua oblectamenta & finem ſuum animalia ferantur. Attende filios ſæculi omnes cogitationes potentiaſque animæ conuertere, vt vanum ſibi finem honoris aut voluptatis conſequantur. Age verò, quoties tu de fine tuo cogitas, de via ac ſemita ad eum?

Conſidera Secundò, quàm tamen ſit nobilis finis tuus, ſeruire Deo, adhærere illi, & vnum ſpiritum eſſe

cum eo, & æternâ frui felicitate: nihil certè tibi vtile, ſed vnicum & ſolum bonum hîc tuum eſt tendere ad illum finem creationis tuæ; eoque beatior es quo propinquiùs accedis. Ea enim conditio eſt finis cuiuſq; rei vt eiuſdem ſit perfectio & beatitudo. Abſit igitur, vt aliud bonum quæras: bonum tuum quære, ô anima. eſt enim bonum aliud alteri; quære bonum tuum: nemo bonus niſi ſummus Deus; quid ergo tibi deeſt cui ſummum bonum eſt? Sunt & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona ſunt. Pecori quid bonum eſt? niſi implere ventrem, carere indigentiâ, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare. tale tu bonum quæris? coheres Chriſti quid gaudes, quia ſocius es pecorum? erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium.

Aug. in Pſal. 102.

Conſidera Tertiò, quæ præſidia tibi ad viam data à Deo ſint, nempe creaturæ omnes, quas immensâ liberalitate creator tuus & ad vſum, & oblectationem plurimas dedit. Quot, Deus bone! artes ac ſcientias? quàm præclara Sacramenta ſubſidiaque ſpiritualia (quæ verè & propriè media ſunt) eaque plurima etiam largitus eſt? ſuntque hæc omnia velut viæ & auxilia ad eam. Gratias age immenſas tam munifico largitori. Attende verò, niſi inſipientiſſimus ſis, his omnibus non aliter vtendum quàm quantum tibi valent ad finem conſequendum. Túne enim, ſi in patriam eundum eſt, deteriorem viam eligas? ſi ſanitas curanda, periculoſiorem adhibeas medicinam? ſi nauigandum, magis carioſum & quaſſatum quàm firmum eliges nauigium? Veſtem, equum, currum, domum, optima eligis; & viam vnde pendet æternitas (proh dementiam!) eliges periculoſiorem? Ah vtinam homines ſaperent & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent! Conſidera hîc quas inclinationes erga honores, opes &, voluptates, &c. ſentias, & vide ne affectu in diſcrimen æternæ vitæ & viæ rapiare.

Deut. 32.

PVN-

PVNCTVM III. Conſidera coram Deo te ignarum viæ. quot enim, eheu! ſunt quæ videntur homini rectæ, *Prou.16.* quarum tamen nouiſſima ducant ad mortem? Vide quàm incertæ ſint omnes humanæ prudentiæ. O quoties ſtatus aut occupatio eligitur, proſperoque (vt ita dicam) ſoluitur vento; & in ſyrtes miſeriarum atque charybdes æternæ ſalutis tempeſtate coortâ ferimur, quia viam rectam non delegimus! Cogita igitur, quotieſcumque munus, aut vitæ ſtatus, aut negotium ſuſcipiendum eſt, quaſi propoſitas tibi ægro plurimas medicinas, variaque pocula, quorum vnum atque alterum letale ſit: ſortes oblatas, atque in ijs non vnam mortis eſſe ſempiternæ. Stare te velut in multiuio periculoſo admodũ, & in vaſta ſolitudine. Túne inter hæc eligere auderes? & in vnam partem omnium ignarus propendere poſſes? túne eligeres? ducem reſpueres? & non potiùs diligentiſſimè quæreres, & ſuppliciter illius arbitrio duci te flagitares? Igitur in his omnibus indifferens eſto, id eſt, nec ad vnam, nec ad alteram partem inclinatus; ſed ſuppliciter roga Deum, vt vias tuas dirigat, & dic cum Propheta Dauid: Legem pone *Pſal.26.* mihi Domine in via tua, & dirige me in ſemitam rectam propter inimicos meos.

ORATIO.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui vniuerſa hæc creaſti de nihilo potenti manu tua, & me formaſti ad imaginem & ſimilitudinem tuam; concede, obſecro, vt numquam tui obliuiſcar, numquam originis meæ: neque veniat mihi pes ſuperbiæ, Pſal.35. *vbi ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem. Et verò, quomodo eleuari cor hominis poterit, qui de nihilo eſt, & in nihilum quolibet momento rediturus; niſi tu ſupponeres manum tuam? niſi elementa, ceteraq; ad vitam neceſſaria conſeruares infinitâ bonitate ac beneficentiâ tuâ? Quid autem retribuam* Pſal.115.

tibi, Deus meus, pro his omnibus, quæ retribuiſti mihi? hoc vnum, quod à me poſtulat bonitas tua; vt finem meum, gloriam tuam & ſalutem meam, ſemper ab oculos habeam. Niſi enim hoc fecero, æterna ſupplicia mihi comminatus es; & ſi
1. Cor. 2. *fecero, præmia, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, pro-*
Iob 14. *mittere dignatus. Eia, creator mi, operi manuum tuarum porrige dexteram, vt perpetuò cogitem de te, & loquar de te, ô vnicum bonum meum: & ſic operer, vt veniam ad te, deſide-*
Pſal. 24. *rium collium æternorum. Vias tuas rectas & abſque vlla iniquitate demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me; vt num-*
Pſal. 118. *quam declinem à mandatis tuis, quæ dilexi ſuper aurum & topazion. Ecce coram te, & curia tua ambulare per gratiam tuam propono, & in via immaculata, vt tibi ſeruiam omni-*
1. Cor. 10. *bus diebus vitæ meæ. Ex nunc, ſiue comedam, ſiue bibam, ſiue quid aliud agam, omnia ad gloriam Domini noſtri Ieſu Chriſti faciam. Tuamq; vnius ſpectabo voluntatem, qui vllâ in re*
Prou. 16. *quid eligam ignoro. Ecce enim via non rarò videtur homini recta, & nouiſſima, eheu! ducunt ad mortem, mortem ſempiternam. Neſcit omnino homo finem ſuum, neſcit viam, introitum, & exitum ſuum. Ideò rogo te, Domine, intimo cordis affectu, vt dirigere me digneris in viam bonam, quâ ſcis me peruenturum ad finem optatum, & portum peregrinationis huius. Fac ſemper de me ſanctiſſimum beneplacitum tuum; tibi enim, Domine meus, & Deus meus, reuelans cauſam meam, me millies tibi conſecraui, & iterum iterumq; me totum in æternum conſecro & deuoueo. Amen.*

Praxis de Fine ſibi præſtituendo.

POſt meditationem hanc, ſtatue Primò, tendere ad finem creationis tuæ, & coram Deo ſæpè hoc propoſitum renoua; & ex te percunctare, Ad quid creatus ſum?

Secundò cogita, quæ viæ ad illum ducant, & decerne tibi commodam ac vtilem ad eundem conſequendum. Paſſus in hiſce viis ſunt cogitationes, verba, & actus noſtri.

Tertiò, primum eſſe ſcias ſtatim in viam redire: ad quod habes deliberationem infrà poſitam de matura conuerſione.

Quartò,

Quartò, conuerſionem in eo poſitam eſſe, vt verè primò quis conteratur, ſecundò confiteatur, tertiò vitam in melius inſtituat: quæ tria quomodo facienda ſint, in proximè ſequentibus capitibus explicabitur.

Quintò, ex conſpectu omnium creaturarum aſſurge in gratitudinem; cùm propter te omnes ſint creatæ.

Sextò, aliquando inambulando, aut in ſeceſſu cogita animæ immortalitatem, & quid poſt hanc vitam, & vbi actura ſit.

Septimò, ex corporum omnium corruptione, quæ vbique in oculos incurrit, & multorum præſtantiâ animæ nobilitatem agnoſce, & eius ſpiritualitatem. Quemadmodum enim res iſtæ ſenſibiles ſunt & materiales; ita ſunt aliæ inſenſibiles & ſpirituales, quæ illis magno interuallo dignitate, potentia, &c. præſtant: vt in Angelis & dæmonibus patet.

IACVLATORIÆ

ad affectum excitatum in meditatione per diem fouendum.

DEduc me Domine, in ſemitam mandatorum tuorum, quia ipſam volui. Pſal. 118.

Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Pſal. 24.

Legem pone mihi, Domine, viam iuſtificationum tuarum, & exquiram eam ſemper. Pſal. 26 118.

Greſſus meos dirige ſecundùm eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniuſtitia. Pſal. 118.

Notam fac mihi viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam. Pſal. 141.

Perfice greſſus meos in ſemitis, vt non moueantur veſtigia mea. Pſal. 16.

Vide ſi via iniquitatis in me eſt, & deduc me in via æterna. Pſal. 138.

CA-

CAPVT II.

Deliberatio de primo ac præcipuo ad finem medio, Fide.

ECce finem habes; proſpicis portum: ſupereſt, vt quæras ad eum medium & viam. Quæ autem magis neceſſaria, quàm fides? Sinę fide enim (ait Apoſtolus) impoſſibile eſt placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit. Imò, vt Clemens Alexandr. fides æquè eſt neceſſaria, ac ei, qui in hoc mundo viuit, ad viuendum, reſpiratio. Vides, quo ſtudio orthodoxæ adhærere, & in ea ſe confirmare oporteat; eandem verò quęrere, ſi fortè quis errauerit. Ideò deliberationem non propriè nutantis, ſed in fide ſe optantis corroborare, hîc ſubijciam; quæ tamen ipſa naufraganti à fide, tabula eſſe queat.

Heb. 11. *Lib.* 2. *Strom.*

HOMO. Domine, deduc me in iuſtitiâ tuâ: propter inimicos meos, dirige in conſpectu tuo viam meam: non enim eſt alius, qui dirigere poſſit greſſus noſtros in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia noſtra, in tot hæreſum & ſectarum numero. Equidem quis non hæreat aut erret, velut in multiuio, nocte horridâ, viæque ignarus viator? quis non moueret penè pedes ſuos, niſi tu, lux vera illuminans omnem hominem, illuceſceres in cordibus noſtris? Non enim eſt volentis, aut currentis, ſed tui, Deus, miſerentis: neque enim caro, aut ſanguis reuelare poſſunt viam tuam, ſed tu ſolus, qui habitas lucem inacceſſibilem; à quo velut patre luminum, omne datum optimum, & omne donum perfectum deſcendit: quiq; omnes ad agnitionem veritatis vis venire; ideò non reliquiſti nos ſine teſtimonio,

Pſalm. 5. *Ioan.* 1. *Rom.* 9. *Matt.* 16. 1 *Tim.* 6. *Iac.* 1.

nio, ſed viam certam, & legem, veluti facem, in mundo hoc lucere voluiſti, quâ omnes, ſicut filij Iſraël per deſertum, ſi quidem vellent, deduci poſſent in terram ſanctam, & terram viuentium. Alienum eſſet à bonitate tua, & crudele, ſi ad viam ignotam vocares, neque quam ſequeremur, oſtenderes. Clamat id ratio, & ſanguis tuus pro nobis effuſus: dictat enim ratio veritatem eſſe vnam, vt tu, Deus meus, vnus es, & Chriſtus vnus, vna Eccleſia, velut arca, extra quam non ſit ſalus. eheu! quàm triſte videre diluuium errorum, quo mergitur totus ferè orbis terrarum, quo ſcinditur veſtis tua inconſutilis, & inanę redditur pretium ſacratiſſimum mortis tuæ, Domine IESV!

CHRISTVS. Reſpice, & vide quanta fecerim animæ tuæ, qui te inter tot errantes feci veritatem intueri, & viam bonam.

HOMO. Quid retribuam tibi pro hac dignatione tua? numquam certè condignas agere gratias potero, vocatus in admirabile lumen tuum. I. Pet. 2.

CHRISTVS. Ego equidem neminem perire volo, & oſtendo omnibus viam bonam, & Eccleſiam, velut Pharum in naufrago mari, velut columnam & firmamentum veritatis?

HOMO. Vnde igitur, Domine IESV, tot diſſenſiones, ſectæ, ſchiſmata, & hæreſum periculoſæ charybdes vltro quæruntur?

CHRISTVS. Fili, nónne & lex mea perſpicua ac lumine naturali nota eſt? nónne iugum meum ſuaue? attamen multi malitiâ ſuâ ita excæcantur, vt ratio naturalis planè obfuſcetur, & mandata mea grauia & importabilia exiſtiment, arguant ſapientiam & bonitatem meam, quaſi ego damnationis eorum cupidus iuberem, quæ ſeruari non poſſunt: perinde, ac volare ſine alis, ſine pedibus ſtare. Scrutari omnia volunt, neque quidquam credere ſe, priuſquam intelligant, profiten-

tur.

tur. Quaſi verò Trinitatem meam capiat quiſquam, aut vlla naturæ arcana perfectè comprehendere poſſit. Sic & ridiculè credere ſe Scripturæ ab Eccleſia traditæ
2. Cor 3. profitentur, ſenſum verò illius reſpuunt ab ea intelligere: atque ita, quos ſpiritus non viuificat, littera occidit. Sunt, qui nihil horum penſi habent, & quauis in religione ſalutem ſibi promittunt. Quod ſi ita foret, quorſum Euangelium annuntiaſſem vobis, & quæ hauſeram è Patris ſinu, enarraſſem? Quorſum hæreſes iuſſu meo damnatæ fuiſſent? Martyres pro fide mea Catholica occubuiſſent? Apoſtoli, vt Euangelium prædicarent vniuerſo mundo, miſſi fuiſſent? Quod eſſet inter Iudæos, Turcas, Chriſtianos diſcrimen? Cur man-
Tit. 3. daſſet Apoſtolus meus ex me hæreticum deuitari poſt ſecundam correptionem, quòd ſubuerſus ſit qui huiuſmodi eſt, & proprio iudicio condemnatus?

Pſal. 85. HOMO. Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in æternum, quia miſericordia tua magna eſt ſuper me, & eruiſti animam
Pſal. 55. meam de inferno inferiori: eripuiſti animam meam à
Pſal. 72. morte, & pedes meos à lapſu: tenuiſti manũ dexteram meam, in voluntate tua deduxiſti me, & in gloria ſuſcepiſti me: gloria enim magna ſequi te, Domine, & ſan-
Pſal. 18. ctam legem tuam, legem immaculatam, conuertentem animas: iudicium tuum, verum illuminans paruulos.

CHRISTVS. Ecce tibi notam Catholicæ veritatis. Hæretici ſiquidem caſtitatem, quam ego commendaui, impoſſibilem; vota verò & abſtinentiam, impia eſſe clamant: me peccati auctorem volunt, & libertati ac nequitiæ ſuæ velamen prætexunt. Quorſum verò leges, pœnæ ac præmia, ſi peccatum vitare homo non poteſt?

Pſal. 65. HOMO. Hæc luce clariora eſſe vidi, dum poſuiſti animam meam ad vitam, & non dediſti in commotionem pedes meos. Sed & illud me plurimum confirmat,

mat, certumq́; in tanta rerũ incertitudine reddit, quòd Catholicos ſaluari poſſe etiam hæretici profiteantur. Quæ ergo dementia eſſet, cũ Catholicis non ſtare, quos etiam aduerſarij ſaluos eſſe decernunt? Cui enim non ſuaderem tutiorem in tanto diſcrimine viã eligere? illa autem eſt, quam probat vtraque pars, etiamſi ſibi aduerſariæ. Sic nemo dubitat vtriuſque medici iudicio medicinam probatam tutiùs accipi, quàm alterius opinione damnatam.

O quantas in hora mortis anguſtias patiuntur, tot (eheu!) iactati erroribus, quot ferè capita reperiuntur! non eſt, vbi pedem firment, ſed dubij viuunt eiuſmodi, dubiíque moriuntur: & qui auſi ſunt, dum viuunt, arguere te, quòd viam certam non monſtraueris, certò in æternæ damnationis barathrum ſeſe præcipitant. O quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt plorem interfectos populi mei? *Ierem. 9.* Venient porro illi ad te, Deus meus, iudicem, quem, matrem Eccleſiam ſi habuiſſent, experturi erant patrem: & mox audient, quia eſurienti cibus, & ſitienti potus fuerit datus aut negatus, ob bona, inquam, vel mala opera, æternis affici hos illoſque aut præmiis, aut addici ſuppliciis.

CHRISTVS. Quid reſpondebunt mihi, quòd apoſtatis, nullis miraculis claris, ſed criminibus ſpurcitiaq́; notis adhæſerint, & tantâ antiquitate roboratam Eccleſiam & miraculis deſeruerint; hoc ſolo argumento, quòd Scripturam ac Patres dicerent ipſi ſeſe meliùs explicare, ſuoque id ſenſu; cùm nullum (aduerte) aliud, vt ad ſe trahant vlli hæretici, adferre poſſint argumentum.

Quid dicent, cùm ſignum crucis meæ fulgebit in cælo, qui omnem carnis afflictionem abhorruerunt, & exemplum meum ſpreuerunt? laboranti in vinea mea promiſi præmium, & villico reddenti fructum in tem-

tempore: an verò, cùm omnia illi opera, peccata eſſe dicant, peccatis ego præmium ſtatui, aut ea fructus appellaui? tunc erubeſcent coram orbe terrarum, qui di-
Rom. I. centes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt: & nihil, niſi quod non intelligerent, blaſphemarunt; nihil certi habuerunt, niſi quod illi iudicarunt.

HOMO. Et ſi quidem de æternitate omni non ageretur, minùs affligeret me perditio eorum. Sed ô æternitas, æternitas! quàm grauis illos manet æternitas!
Pſal. 101. Miſerere, Domine, miſerere, quia tempus miſerendi, quia venit tempus.

CHRISTVS. Mihi proprium eſt miſereri ſemper & parcere: ſed cùm horter, moneam, clamem in plateis, nemo interrogat de viis antiquis. Si enim id facerent; ecce, quot Monachorum ſanctorum agmina illis lucem adferrent? quot Epiſcoporum lumina caliginem diſſiparent? quos Miſſam feciſſe, & ritu Catholico omnia, teſtatur omnis antiquitas, & templa loquuntur, & anathemata clamant. Quot enim olim ego hodiéque ad matris meæ honorem miracula edidi? quot Sanctos iiſdem illuſtraui? at illi, ſicut me in principe dæmonio-
Luc. II. rum eijcere dæmonia dicebant: ita præſtigias cæci, & mendacia, veritatis noctuæ vocant, quæ totus orbis teſtatiſſima nouit & probat.

Quid ſibi volunt iſti reformatores? ego innocens, impollutus, agnus ſine macula (cuius oculi reſpicere ad malum non poſſunt) mittam, vt Eccleſiam reforment, apoſtatas, & homines ventri ac delicijs deditos? & quomodo prędicant ſi non mittantur? hinc fit, vt inexcuſabiles ſint, qui hæc norunt, magiſtri eorum: qui populum meum errare faciunt, vt ducant eos velut oues errantes, & occidant & mactent, donec in infernum perueniant, vbi mors depaſcet eos.

Pſal. 48. HOMO. O patiens & longanimis ſuper malitia hominum, miſerere ſaltem populi innumeri, & turbarum,

rum, quæ sūt ſicut oues ſine paſtore. Vide vt infernus dilatarit os ſuum; aſpice, Domine, & ne memineris iniquitatum eorum, & noſtrarum. Tu enim paſtor es, tu dux noſter, legifer noſter. Da illis guſtare ſemel pacem, quam multam dediſti diligentibus te, & venient & adorabunt te, Domine, & confitebuntur nomini tuo. *Iſaiæ 5.*

CHRISTVS. Pax non eſt niſi in humili corde: quæ verò humilitas eſſe poteſt in eo, qui audet grandi ſupercilio Scripturam meam cenſere, vellere, truncare; Patres verò falſis erroribus aſpergere, aut eos inſimulare? Nónne veritas vna eſt? nónne vbi diuiſio, ibi diſſenſio. quòt verò illic capita, tot ſunt ſententiæ; cùm quiuis ſpiritum ſuum audeat appellare auctorem. Nihil enim diſcriminis eſt inter ſectas illas, vt dixi; nihil adferre poſſunt, niſi, Noſtra hæc explicatio germana eſt, noſtra melior. Quis hoc confirmat? ſpiritus, ſibi ſcilicet contrarius; & illorum ſtulto iudicio veritas vna, facta multiplex. Quis ignorat in omnem partē Scripturam, & Patres torqueri malitiâ hominum poſſe, vti & leges? Quare niſi iudices & arbitri eſſent, non forent illæ pacis auxilia; ſed diſſidiorum fomenta: ideóque ego arbitrum Eccleſiam ſtatui, columnam & firmamentum veritatis, quam *1. Tim. 3.* ſi quis non audiret, eſſet ſicut Ethnicus & publicanus. *Matt. 18.* Egóne & Apoſtoli mei ſic probauimus veritatem? Niſi, dixi, opera feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, pecca- *Ioan. 15.* tum non haberent. Neque mihi hoc ſeruaui; ſed libens diſcipulis meis communicaui, adeò vt promiſerim etiam maiora me, per me facturos; omniq́ue æuo miracula, & Sanctos, velut ſtellas in firmamento Eccleſiæ meæ, eſſe decreui.

HOMO Hoc etiam animaduerto, nunquam à Catholicis deficere vllos, vt meliores fiant, ſed vt libertatem carnis, quam prædicant hoſtes tui & crucis tuæ, conſequantur. Viuere cum hæreticis, & cum Catholicis, eheu! mori fruſtra, vt plurimùm optant, qui prudentiores eo-

rum: cùm ſecurè, etiam cum iis, omnium iudicio, mo-
Pſal. 4. riantur. Heu miſeri! vſquequo graui corde? vt quid dili-
gitis vanitates, & quæritis mendacium?

ORATIO.

Pſal. 65. *Benedictus es, Domine Deus, qui non amouiſti miſericordiam tuam à me; in æternum non declinabo à mandatis tuis, ſed Eccleſiam ſemper audiam, ne ſim ſicut Ethnicus & publicanus. Stabo ſuper ſemitas antiquas, patrum teſtimonio & pedibus cal-*
Pſal. 12. *catas. Illumina me, lux vera, & confirma me, ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduer-*
Rom. 11. *ſus eum. O altitudo diuitiarum, ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius!*
Iſaiæ 5. *quis cognouit ſenſum tuum, Domine, aut quis conſiliarius tuus fuit? Ecce pereunt in horas ſingulas innumeri propè mortales, &*
Pſal. 76. *dilatauit infernus os ſuum abſque vllo termino, & vix eſt qui annos æternos in mente habeat, qui æterna ſupplicia, & ſolatia conſideret ſempiterna. Quo enim, bone Ieſu, ſi ea cogitarent homines, ſtudio veritatem quærerent? quo feruore Eccleſiam Catholicam complecterentur, tot ſanctitate illuſtribus viris, tot claram miraculis, tot confirmatam ſæculis, tot Martyrum ſanguine obſignatam? Incredibile certè eſt, eos erraſſe & ſapientes omnes, donec è cauerna ſua Monachus apoſtata quintum Euangelium, vt ille, id eſt, ſuam inſaniam annuntiaret, erupiſſet. Quis credat id quod oculis aſpicimus, tot mortales errantes à via veritatis huius fatua doctrina tam ſecuros eſſe, viuere, dormire? Eheu! neſciunt miſeri quæ illis immineat æternitas. ideò neque quærunt de via recta, de viis antiquis; non attendunt viam ſemel & vitam peractam nun-*
Pſal. 45. *quam eſſe remeabilem. Venite, quæſo, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram, & diſcite, vbi ſit longiturnitas æter-*
Hebr. 11. *næ vitæ, vbi via ſalutis: ſine fide enim impoßibile eſt Deo placere. Aſpicite Eremitarum & Monachorum agmina abſtinentiâ & innocentiâ vitæ ſummâ, in Eccleſia ſola Catholica micantia, virginum choros caſtitate rutilantes, Martyrum inuictam patientiam.*

tiam. O quas tibi debeo grates, Redemptor mi, qui in iſtis tenebris hæc lumina oculis meis ſplendeſcere feciſti; vt viderem quò & quà tenderem, & columnæ veritatis Eccleſiæ Catholicæ adhærerem; in qua vera fides peccatores ſanat, ignorantes illuminat, curat ægrotos, docet fideles, pœnitentes reparat, iuſtos reddit feruentiores, coronat Martyres, conſeruat virgines, coniugatos caſtificat, reformat Eccleſiaſticos, ſacerdotes conſecrat, præparat regna cæleſtia, æternamq́; hereditatem in Angelorum ſocietate communicat? O vtinam hæc aſpicerent & cogitarent, & præcepta tua, Deus, ſeruare vellent, quos apoſtatarum deliria miſerè ſeducunt! verè enim dixiſti, ô Veritas æterna, Si quis voluerit voluntatem Patris mei facere, cognoſcet de doctrina mea, vtrùm ex Deo ſit, an ego à me ipſo loquar. Exirent certè, ſi peccata & vitam malam deſerere optarent, de ſynagoga impiorum, cum Abraham de Vr Chaldæorum, fide cum Moyſe relinquerent Aegyptum, & tenebras eius, & venirent ad te, paſtor animarum noſtrarum; te, bone Ieſu, qui expandis manus tuas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona poſt cogitationes ſuas; te, ô Sapientia æterna, quæ foris prædicas, & das in plateis vocem tuam, dicens: Vſquequo paruuli diligitis infantiam, & ſtulti ea quæ ſibi noxia ſunt, cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam? Illumina, ô bone Ieſu, animas eorum, & meam, & confirma me, & adauge mihi fidem, tu qui illuminas omnem hominem. Sparge, ô bone Ieſu, redemptor mi, radios pietatis tuæ, & miſerere; recordare Domine miſerationum tuarum, & pretioſi ſanguinis tui, quo redempti ſumus. Perduc nos, paſtor bone, ad vera paradiſi paſcua; libera nos de morte æterna, ô vita noſtra, & vnicum refugium noſtrum.

August. ſerm. 10. de verb. Apoſt.

Ioan. 7.

Heb. 11.

Iſai. 65.

Prou. 1.

Praxis pro animabus conuertendis.

PRimò, neceſſe eſt hominem ad Deum confugere, & lucem ab eo poſtulare.

Secundò, affectus deponere, atque odia; vt animo defæcato de re tota poſſit iudicare. affectus autem maximè erga bona eſt exuendus, qui multos irretitos tenet.

Tertiò, legere expedit antiquos Patres, ſed non eos, quos peſ-

ſimo maiorum ſuorum hæreticorum exemplo, noſtri temporis hæretici deprauarunt.

Quartò, conferre cum viro docto, non animo diſputandi, ſed veritatem agnoſcendi.

Quintò, eleëmoſynas ea intentione largiri, & orationi humiliter ac crebrò incumbere. Et vel Angelum mittet Dominus, ac compellet nouum Petrum aliquem venire, id eſt, Apoſtolicum *Prou. 8.* virum; vel vt Eunucho Philippum dabit. Qui enim vigilat ad fores ſapientiæ, & obſeruat ad poſtes oſtii illius, beatus eſt, & inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino.

Sexto, beneficiis animus errantis, quem iuuare deſideras, primò conciliandus. plus enim trahit charitas, quàm ſuadeat multa diſputatio. atque ita celebrem illum Anachoretam Paphnutium conuerſum fuiſſe legimus.

Septimò, libellos pios errantibus ſubmittere, eorum proles educandas ſuſcipere, atque in orthodoxa fide inſtituere, egregia eſt charitatis induſtria.

Octauò, adultiores ſi quis ſtudeat in viam reducere, iuxta conſilium R. P. Petri Fabri è Societate noſtra, eorum primùm animus à vitiis auocandus, & vitæ licentia: hæc enim ferè vnica remora eſſe ſolet.

Nonò denique, cùm infidelitas primum peccatum non ſit, vt quiſquam ſe in fide conſeruet, vtile eſt Eccleſiæ mores ac præcepta vbique defendere, vti & Patrum traditiones ac Superiorum mandata, diligenterque iis parere; vitam denique, non ex vulgi lege tepidè, ſed ex Sanctorũ exemplo feruenter inſtituere.

Decimò, nutanti circa fidem expedit, Primò, certò credere *1. Cor. 11.* multas hæreſes eſſe; imò, vt Apoſtolus loquitur, oportere vt hæreſes ſint, vt qui probati ſunt, manifeſti fiant. Secundò, hæreti- *Aug. de fide ad Petr.* cos ab Eccleſia & Patribus cenſeri damnatos. Tertiò, conſiderare veritatem vnam eſſe, quæ vt omnibus innoteſceret, miſit Deus filium ſuum: tantum abeſt, vt eam conſultò occultarit, errori viam miniſtrans. Illam proinde toto animo proponat quærere: verumenimverò magna cum humilitate. vna enim ſuperbia omnium hæreſum fons eſt & origo. Hæreticus ſiquidem Concilia omnia, Patres, Doctores, Sanctos & maiores omnes damnat erroris, vt vnus ſapere videatur; neque vllam ſuæ doctrinæ rationem poteſt reddere, quàm ſe, genuinum, ſupra omnes, ſenſum Scripturæ eſſe conſecutum.

Praxis diſputandi cum hæreticis.

SI diſputationem cum hæretico euitare nequis; primò petendum ex eo, ne fruſtra fiat, quis arbiter ſit diſputationis veſtræ futurus? Si enim dicat, Scripturam; quære quænam illa ſit, & vnde eam habeat? Ab Eccleſia, inquiet: Cur ergo eam, dicito, truncant hæretici, & conuellunt: cur, ſi abſque vllo dubio credant Eccleſię Catholicæ, vt veraci, dicenti, Hæc eſt Scriptura; reſpuunt eius, vt mendacis, interpretationem? Iam verò, quòd ſi ex Scriptura ſola agendum; vbi ſcriptum, libros, quos Scripturam appellamus, eſſe Scripturam? Vnde colligis multa & præcipua credenda, quamuis ſcripta non ſint, & ad Eccleſiam vt columnam & firmamentum veritatis accedendum: de qua Auguſtinus: Euangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ commoneret auctoritas. Quòd ſi tunc ad Eccleſiam ire cupiat, quærenda ea eſt certis notis, antiquitate, ſanctitate, vnitate doctrinæ, & Apoſtolicâ traditione. Stultum enim eſt, & petitio principii, conſulendam eſſe de ſenſu Scripturæ Eccleſiam, &, cùm quę ſit, quæritur, vnâ notâ illam definire, nempe, Quæ optimè Scripturam explicat. Et rurſum; Si quæram, ecquæ illa ſit, ſuam aſſignare. ſi rurſus vrgeã, quis hoc aſſerat, ſuum quem habet ſpiritum erroris, ſcilicet & vanitatis proferre; ſi petã vnde conſtet eum ſpiritum habere, id ipſum tantùm aſſerere; ac denique fidei totius fundamentum hominis vani delirium conſtituere. Accuratiorem cum hæreticis diſputandi rationem tradit R. P. Veronius in ſua Methodo. *Aug epiſt. contra Manich. c. 5.*

IACVLATORIÆ, quibus affectus deliberationis per diem foueatur.

ACcedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Ita fac Angelum tibi loqui: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Hæc Dominum Ieſum verba tibi ingeminare, audi aure cordis tui, illudq́ noli obdurare. Pſal. 33. Matth. 11.

Vel illa: Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat. Ioan 7.

Vel: Ego ſum lux mundi, ego via, veritas, & vita. Ioan. 8.

Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Pſal. 94.

Audi, fili, accipe conſilium intellectus, & ne abiicias conſilium meum, inueſtiga ſapientiam, & manifeſtabitur tibi, & continens ſactus ne derelinquas eam. Eccli 6.

Ierem. 6. *State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea.*

Deut. 32. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; & maiores tuos, & dicent tibi.*

Prou. 22. *Non tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.*

Matth. 24. *Videte ne quis vos ſeducat: ſurgent enim multi pſeudoprophetæ.*

CAPVT III.

Deliberatio de ſecundo medio, ſeu de ſtatu vitæ eligendo, vt finem conſequamur.

POſt fidei cognitionem, alterum ad ſalutem medium neceſſarium eſt ſtatus electio: cùm enim varios Deus dederit inſtinctus, qui à prima pueritia ferè emicant, & ſingulos ad aliquod vitæ genus deſtinet, vt prudentiſſimus paterfamilias liberos ſuos; neq; ad otium, ſed ad laborem creati ſimus; planè de illo maturè ſtatuendum eſt. Sic Dominus Adamum, mox vt creatus fuit, in paradiſo conſtituit, vt cuſtodiret & operaretur illum. Certum enim eſt, plurimos idcirco malè viuere, & æterna excidere ſalute; quòd vitæ genus non eligant, aut perperam libidine potiùs quàm voluntate. Si quis autem vitæ ſtatum nactus ſit, is hac deliberatione in eo ſe firmare debet, neque perpetuò fluctuare; ſed in ſuo ſe perficere. Non leuis enim eſt tentatio ſibi nunquam conſtare; aliorum vitam laudare, de ſua queri. Nullus ſtatus eſt, in quo perfectio, quæ in charitate conſiſtit, nequeat acquiri. Et quamuis forſitan error in prima electione fuerit, quando tamen is mutari nequit, in eo ſe perficere oportet, atque ad Patrem miſericordiarum confugere, ne fiat nouiſſimus error peior priore.

ANIMA. Ecce, Domine Deus meus, ex bonitate tua immēſa creaſti me; ſed ſcio, melius mihi eſſet natum non fuiſſe,

fuiſſe, niſi viam nouerim, quâ peregrinus in terra deſer- *Pſal.62.* ta, inuia & inaquoſa, perueniam ad te finem meum, & ſummam felicitatem meam. O lux vera quæ omnes illuminas, ô via, ô veritas, ô vita, quà ibo, vt veniam ad te paſtorem meum? *Ioan.8.* Deduc me, Domine; quia cæcus & puer *3.Reg.3.* paruulus ego ſum, ignorans egreſſum & introitum meũ. Multæ ſunt viæ, multi ſtatus, & ſi hunc elegero, in ſpeciem bonum, forſitan teterrimus erit exitus; ſi illum, ſimiliter. Eſt enim via, quæ videtur homini recta, & nouiſſima eius ducunt ad mortem. *Prou.16.* Quis nouit viam hominis? *Prou.20.* quis ſcire poteſt? omnes enim ſunt incertæ prouidentiæ *Sap. 9.* noſtrę. Cùm autem placuerint tibi viæ hominis, inimicos *Prou.16.* quoque eius conuertes ad pacem. Idcirco, ego ſupplex per viſcera charitatis tuę rogo, vt oſtendere mihi digneris viam, in qua ambulem, in hoc loco horroris, & vaſtæ ſolitudinis. Tria enim difficilia mihi, ait Sapiens tuus, & *Prou.30.* quartum penitus ignoro; viam aquilæ in cælo, viam colubri ſuper terram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adoleſcentia.

CHRISTVS. Signatum eſt ſuper te lumen vultus mei: *Pſal.4.* vide itaque, vt nõ niſi me, qui ſum Sapientia æterna, & vbique adſto paratus, cõſulto quid ſtatuas; vide ne pręceps ruas; pro re nata eligas ſtatum; quia offertur, vtpote vxoris copia, præbendæ, dignitatis, opum, ſociorum & commoditatum: ſed ſcito nullam rem diligentiùs eſſe conſiderandam, cùm à ſtatus electione ſæpè aut felicitas, aut miſeria dependeat ſempiterna.

ANIMA. Valdè me diſtrahit multitudo ſtatuum, & omnino neſcio, quem eligam. Illumina me lux vera, & deduc me in ſemitam rectam, ſémitam mandatorum *Pſal.118.* tuorum: quia ipſam volui.

CHRISTVS. Cùm ita velis, caue certum deſtinare ſtatum; ſed eſto paratus, vt eum ſuſcipias, qui ad ſalutem tuã maximè ſit accommodus: ſicut enim æger peritiſſimo medico committit valetudinem, tantumque petit curari,

paratus etiam vt ſecet, vrat, ſi pro ſua tuenda vita ita iudicauerit: ſic te facere pro vita æterna conuenit. Et rurſum; ſicut viator viæ ignarus, quam nouit periculoſiſſimam, ducem quærit, neque repugnat quin ducatur; ita fac, & veni ſequere me.

ANIMA. O vtinam, Ieſu dulciſſime, ô vtinam ſcirem, quà mihi eundum eſſet!

CHRISTVS. Id aſſiduè me roga, & dic cum Paulo:
Act. 9. Domine quid me vis facere?

ANIMA. Quid vis me facere, Deus meus, in domo tua, quam viam ingredi, quod munus gerere? paratum cor
Pſ. 107. meum, Deus, paratum cor meum, reſpice in me, & miſerere mei.

ANGELVS. Non ceſſes clamare ad Dominum, de manè vigila ad eum, vt benedicat tibi, & mittat Angelum qui te
Tob. 5. ducat, vt Iſraëlem, Tobiam, & Iacob. Quidquid verò petes, crede, quia accipies, & fiet tibi. Nónne id quod à ſeruo, filio fieri cupis, ipſi vltrò indicas? & ſi famulus expeteret ſollicitè, quid ab eo fieri velles, nónne explicares mentem tuam? quanto magis Dominus noſter, qui ſtat ad oſtium & pulſat, vt conſulat, vt ducat, vt portet etiam te in humeris ſuis.

CHRISTVS. Propone autem tibi finem, ad quem te creaui, & vide, an ſtatus hic vel iſte ad eum te perducere commodè poſſit: ſiquidem certum hoc habe, eumdem omnibus minimè conuenire. Quorſum enim tot ſtatus ordinaſſem, tam varia vitæ genera; niſi quia ſciebam figmentum meum; variiſque viis volebam venire ad me, & trahere oues meas, pro cuiuſque talentis & viribus? finem igitur attende ante omnia; deinde ad eum media delige. Quis enim prudens media eligit ante finem? viam ante terminum? medicinam ante morbos? quis viam incommodam, periculoſam, ambagioſam, latronibus obſitam eliget, vt perueniat in vrbem, cùm aliam poſſit?

HOMO. Nemo, Domine; ſed ſunt qui hanc, vel illam eligunt,

eligunt, vt dicunt, quia aliam non poſſunt, aut ignorant.

CHRISTVS. In quo autem exiſtimant ſe poſſe illam, quam eligunt, peragere; nónne in me, & per gratiam meam? Cui verò eam largiri me par eſt; illíne qui voluntatem meam & ductum ſpernit, an qui ſequitur? Ego illis poſſum eamdem facere abundare, etiam in quouis ſtatu, & facio, eò quòd voluntatem meam ſequantur. Exquirendum igitur ante omnia, quid velim abs te, in quo genere vitæ & munere te degere in familia mea: & vbi cognoueris, caue ne facere omittas: ego enim Dominus, ego Pater, ego Rex regum, & Dominus dominantium, nemo reſtitit mihi, & pacem habuit. Conſule igitur te, *Iob 9.* pioſque & prudentes, qui ſano conſilio tibi adeſſe poſſunt: neque cum irreligioſo tracta de ſanctitate, cum in- *Eccli 37.* iuſto de iuſtitia, cum cæco de coloribus, cum ſæculari de cæleſtibus; ſed cum ſapiente & probo communica conſilium tuum. Semper autem, vt dixi, finem attende, & an eius ſolius, & ſalutis tuæ cauſâ, vel ſaltem primariâ hoc conſilium ſuſcipias. ſi enim per hoc te tantùm moueri ſenſeris, cùm nemo poſſit, vt Apoſtolus meus ſcripſit, *1. Cor. 12.* dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto, ſecurum te eſſe iubeo.

HOMO. Video, Domine Ieſu, meliora, ſed, eheu! faſcinatio nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concu- *Sap. 4.* piſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine malitia.

CHRISTVS. Exue affectum terrenarum rerum; indue eum, quem in hora mortis habiturus es: tunc defæcato animo & oculo hæc aſpicies, & cognoſces vana eſſe, quæ iam terrent & tenent. Nónne enim tunc ſecuriorem viam & vitam elegiſſe te optabis? ſed in iudicio illo meo terribili, ſi conſilia appendas tua, manifeſtè mundi argues vanitatem. iam commoditas, opes, honores, velut glutino retinent; tum votis ſummis ſecuriſſima in tanta perplexitate te elegiſſe optabis. Age, quid Sancti mei fecerunt? etiam in ſolitudinem abierunt; hoc vt ſalutis nego-

tium ſeriò tractarent, & audirent quid loquerer ſibi.
Oſee 2. Scriptum eſt enim: Ducam eum in ſolitudinem, & loquar ad cor eius: vox enim hæc, vt dicit ſeruus meus, vox
Bernard. hæc non ſonat in foro, nec auditur in publico; ſecretum conſilium, ſecretum quærit auditum. Secede igitur ſi potes; nec deſit tibi tempus vitæ pro te, pro anima tua; ac potiùs erubeſce totum aliis rebus ſæpè friuolis impendi, & graue tibi videri, ſi dies aliquot ſolidos animæ tuæ neges, propter quam omnia, tempus, ſtudia, opes & occupatio conceſſa ſunt. Si hoc feceris, futurum, vt poſtea in vocatione, quâ vocatus eris, conſtans ſis & quietus; cùm alii ſemper ſtudia laudent aliena, plurima experiantur aduerſa, plurima metuant. Quemadmodum enim is, qui initio viæ aberrauit, perpetuò metuit ne quo longiùs prouehitur, longiùs aberret; ita hi delegerunt vitam abſque me duce, & terrentur, meritoque pericula in via ignota & lubrica reformidant. Vita ſiquidem via eſt. Et vehementer mihi diſplicet, quòd vbi ego, Sapiẽtia æterna, adſum ſemper, & paratus ſum conſilij magni Angelus, non me dignentur interrogare de via recta, & voluntate mea famuli mei; quodque cùm prouidere futura nequeant,
Sap. 8. ruant in id, quod primò arridet; etſi inquam ego, qui attingo à fine ad finem fortiter, & ſuauiter omnia diſpono, paratus ſim ſemper, vt viam oſtendam, viam rectam & planam, viam immaculatam & ſalutis. O ſi cogitarent vel hoc, quidnam conſulerem, ſi me oculis ſuis aſpicere poſ-
Mat. vlt. ſint, & audire quid loquar in iis: ego enim cum hominibus vſque ad conſummationem ſæculi in Euchariſtia eſſe volui, vt oraculum, vt propitiatorium verum eſſet fidelibus meis. Cùm ergo hoc eis præſtiterim, & innumera quotidie beneficia; quid eſt, quòd meum conſilium deſpiciant; extendam manum, & non ſit qui aſpiciat? vo-
Prou. 1. luptas, ſcio, trahit ad hunc illúmue ſtatum; honor, vel ambitio, libertas inuitant; hæccine verò media ad finem, hæccine ſunt humana conſilia?

ORA-

ORATIO.

HOMO. Profiteor hodie coram te, Deus meus, & rex meus, iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ: quamcumque viam mihi oſtenderis, eligam; etiamſi difficilis ſit, tu potens es; etiamſi humilis ſit, tu ſapiens es; etſi laborioſa, tu bonus es. nemo poteſt venire poſt te, Domine IESV, *niſi traxeris illum; trahe igitur me. Nemo poteſt venire, niſi qui tollat crucem ſuam; impone mihi eam, quæ placet maieſtati tuæ. Tu enim es Dominus, nos ſerui; tu pater, nos filij; tu rex, nos ſubditi; tu ſapientia & lumen, nos cæci; tu denique paſtor es, & nos oues. fac, quæſo, vt audiam vocem tuam, & cognoſcam eam, vt ſequar: qui enim non audit non eſt ex ouibus tuis, neque ex electis tuis, qualem me eſſe confido, quodq; me paratum ſequi te, non deſeres; ſed perduces, paſtor bone, vt paſcua inueniam, & vitam habeam, & abundantius habeam in te, ô vita mea, & omne bonum meum.*

Pſal. 118. Ioan. 6. Cant. 1. Mat. 16. Ioan. 10. Ibid.

Praxis in vitæ ſtatu deligendo.

PRima eſt; ſeceſſum, ſi quis poteſt, captare, vel ſaltem negotia aliquantiſper ſeponere, atque Sacramento pœnitentiæ animam purgare; in maleuolam enim animam non ingreditur ſapientia. Obſerua deinde maximè neceſſariam eſſe reſignationem; qua homo paratus eſt viam ſibi monſtratam ſequi, neque vult diuinam ſapientiam ſuæ inſipientiæ conformari; aut illius voluntatem ſanctam & benè placentem, ſuæ accommodare. Præterea verò orationi inſtare, ſi vnquam, oportet, eleëmoſynis item aliiſque piis operibus; cùm res ſit omnium maxima, & voluntas Dei vnica exquirenda ſit, qui ſolus nouit talenta noſtra quæ dederit, quæ dare decreuerit, quis ſtatus nobis conueniat. Ad hoc iuuabunt Notæ ſpirituum, de quibus infrà dicetur. *Sap* 1.

Secunda; frequenter accedere ad ſacram communionem, & poſt eam ſuppliciter, animoque ad Dei nutum ſequendum comparato petere: Domine quid me vis facere? Multis enim id euenit, vti & B. Aloyſio Gonzagæ, vt tum vocem Domini & voluntatem penitus intelligerent.

Tertia;

Tertia; viros ſpirituales & ſinceros ſuper hoc negotio audire. Solet enim Dominus per alios, maximè tamen confeſſarios, aperire quid à nobis fieri velit. Ita S. Paulo ad Ananiam miſſo dictum: Surge,& ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere? ita etiam eueniſſe B. Tereſæ refert P. Ribera. Anima enim viri ſancti enuntiat aliquando vera plus quàm ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.

Act. 9.

Eccli 37.

Quarta; inprimis quidem vtilem dixi ſeceſſum in iſta deliberatione; verùm ſi is obtingere alicui non poteſt, tum veſperi ſaltem per aliquod ſpatium ruminare ac conſiderare expedit illa capita quæ in Modo deliberandi & meditandi infrà ponentur; maximè illud, quod in hora mortis quiſque optabit vitæ ſe genus delegiſſe. Neque tamen ideò ſequitur omnes eamdem viam inituros, verbi gratia, ſecuriſſimam & Religioſam: multis enim ea non conuenit, imò neque ſecura eſt: habet vnuſquiſque donum ſuum, & vocationem. Vnuſquiſque autem in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat oportet, iuxta D. Pauli conſilium. Numquid enim, vt idem monet, dicet figmentum ei qui ſe finxit, Quid me feciſti ſic? Varia ſunt equidem in corpore membra, neque eumdem actum habent, alterumque altero indiget, neque quidquam hìc æmulari oportet, præter chariſmata meliora, id eſt, charitatem: non eſt enim perſonarum acceptor Deus.

1. Cor. 7.

Rom. 9.

Quinta eſt; ſanctum Angelum cuſtodem colere & inuocare: cùm enim ille nobis ſit datus dux & comes viæ in patriam, velut Tobiæ Raphael; dubio procul hoc illi maximè curæ eſt vt nos ducat viæ ac vitæ genere diuinæ voluntati maximè accommodo; vt clientes ſibi commiſſos & Dei filios reducat ad cæleſtem Patrem.

Sexta; ante omnia, vt dixi, neceſſaria ea animi præparatio, qua homo firmiter ſtatuit cognitam Dei voluntatem amplecti. neque inchoanda deliberatio, priuſquam mens noſtra in æquilibrio poſita fuerit; vt momenta diuinæ voluntatis clariùs perſpiciamus. Quòd ſi eam in nobis reſignationem non inueniamus; ſæpè exercere eam oportet, inclinando voluntatem ad eam partem quam magis auerſatur.

Septima; vt autem commoda atque incommoda ad finem conſequendum clariùs perſpicias, plicata charta ſcribendæ rationes & commoda quæ hoc vitæ genus ſuadent, deinde illæ quæ diſſuadent; conſiderando an commoda incommodis non præponderent; & obiectiones ſcripto in quiete examinando.

IACV-

IACVLATORIÆ,

quibus deliberans ſe per diem excitare poterit.

DEduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua. Pſal. 85.
Viam iuſtificationum tuarum inſtrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Pſal. 118.

Domine quid me vis facere? Act. 9.

Seruus tuus ſum ego; da mihi intellectum, vt ſciam teſtimonia tua. Pſal. 118.

Cor hominis diſponit viam ſuam, ſed Domini eſt dirigere greſſus eius. Prou. 16.

Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia. Prou. 12.

A Domino diriguntur greſſus viri, quis autem hominum poteſt intelligere viam ſuam? Prou. 20.

Loquere, Domine, quia audit ſeruus tuus. 1. Reg. 3.

Omnis via viri recta ſibi videtur, appendit autem corda Dominus. Prou. 21.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas. Pſal. 118.

In toto corde meo exquiſiui te, ne repellas me à mandatis tuis. Ibid.

Deduc me Domine in ſemitam mandatorum tuorum, quia ipſam volui. Ibid.

SECVNDÆ

SECVNDÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Quid tardas conuerti ad Dominum Deum tuum, & omne bonum?

Conuertere citò, ô peccator, ad creatorem ac redemptorem tuum, neque vt A *iſte, dubius morare: ecce enim inſtat mors, ecce tibi* B *Ieſum paratum vt te recipiat, aſpice vulnera eius,* C *tormenta attende, & benigniſſimum occurſum illius. Contemne* D *mundum, eiuſq́ fallaciam, deteſtare* E *peccatum, teterrimum monſtrum, & ſequere Ieſum, ac* F *virtutem, quam* G *Angelus monſtrat tibi: eiuſq́ præmium attende, atque ad eam* H *contritione de peccatis excitatâ, &* I *confeſſione ſacerdoti factâ conuola, ac* K *pœnitentium exempla, vt Deo ſatisfacias, imitare. hac via à iugo Pharaonis infernalis liberabere, & ſeruitute eius, quemadmodum* L *filij Iſraël exitu de terra Aegypti. Neque hîc ſubſiſte, ſed perge in patriam, viator, viamq́ ſterne ac muni* M *eleëmoſynâ,* N *ieiunio, &* O *oratione. O quàm gaudent* P *Angeli ſuper vno peccatore pœnitentiam agente! O quantis præmiis in cælo anima illius coronabitur!*

CAPVT


P
O
N
M
L
K
K
F
D
C
B
2

CAPVT IV.

Deliberatio de matura conuerſione ad Deum & finem noſtrum, poſtquam deuiauimus.

VErùm, ô viator, quid tibi proderit finem vitæ noſſe; fide Deum & ad Deum viam ſcire, ſtatumque elegiſſe; ſi in hoc declines à via, auertaris à Deo, & finis tui ac beatitudinis obliuiſcaris? vtique præſtabat Deum eiuſque voluntatem non cognouiſſe. Seruus enim qui ſcit voluntatem domini ſui, & non facit, plagis vapulabit multis. quemadmodum illos Apoſtolus ait inexcuſabiles, qui cùm Deum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt; ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum; dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & propterea tradidit illos Deus in deſideria cordis eorum, in immunditiam, in paſſiones ignominiæ. Quòd ſi igitur pro fragilitate humana adhuc à Deo, id eſt, omni bono, patre amantiſſimo, creatore potentiſſimo, auerſus es qui hæc legis; quæſo te per ſanguinem Chriſti, & ſalutem tuam, ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te; ſed reuertere hoc ipſo momento & ingemiſce. Ecce enim manus eius extenta eſt; reuertere, & conuertere in viam, & ad Dominum Deum tuum. Dixit enim: Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſerebitur eius; ad Deum noſtrum, quoniam multus eſt ad ignoſcendum.

Luc. 12. *Rom. 1.* *Eccli 5.* *Iſaia 55.*

HOMO. En ſcio, & manifeſtè cognoſco, finem creationis meæ eſſe, vt Domino ſeruiam; & ob hoc creatum eſſe me, & in eo poſitam eſſe omnem felicitatem meam: ſed

Pſal.37. ſed quid agam? Inueterauerunt iniquitates meæ, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me. Video me deſcendiſſe ab Ieruſalem in Iericho, qui ab Iericho in Ieruſalem cæleſtem tendere debebam; & tamen (quæ mea eſt & mortalium cæcitas) tum reſipiſcendi mihi tempus promiſi, poſtquam Deum, donec collibitum fuerit, opprobrijs ſaturauero: tum illi ſeruire ſtatui, cùm mundus ob ætatem me ſibi inidoneum proiecit: cùm vinum illi nouum, & ætatis florem dedicauero, euanidam & deficientem Deo volui dedicare: & putas miſerebitur mei?

Matth.11. ANGELVS. Audi Dominum. Venite, ait, ad me omnes *Pſal.25.* qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos: ſpera in Domino, & fac bonitatem, & paſceris in diuitijs eius. Tã*Eccl.5.* tummodo ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubitò enim veniet ira illius, & in tem*Pſal.7.* pore vindictæ diſperdet te. Citò conuertere, ne quando vt leo rapiat animam tuam, & non ſit qui redimat, neque qui ſaluum faciat. Neſcis quia ſerò ſæpè paratur medicina, vbi inualuit morbus? Quæ, precor, ex dilatione commoda euenient? Vides arborem non flecti niſi cùm virga eſt, itaq; & tu beatus eris, ſi maturè ceruicem tuam flexeris ad ſuaue iugum Chriſti IESV Domini noſtri: ſi alliſeris Babylonis paruulos ad petram, ne poſtea ſuperare nequeas. Quis æger expectat dum morbus inualeſcat? quis prudens viator iter differt, donec pluuio cęlo alueus vadari nequeat? Quis expectat, donec filum quod abſcindere vix poteſt, in nauticum funem excreuerit? id eſt, dum praua conſuetudo fortiùs alligarit, dum clauus altiùs infixus erit? Et quis longiùs errare pergit, vbi errorem deprehendit? Quis, ſi faſcem peccatorum iam leuare nequit, vt ad pedes Chriſti IESV & ſacerdotis deponat, vbi plurimis auctus fuerit, tollere poterit? Quod igitur alteri ſuaderes in re (*aliquantiſper hîc ſubſiſte*) eiuſmodi, tibi conſule.

HOMO. Eheu! nónne hoc memoria mortis mihi ſanè

per-

perſuadere deberet, quæ veniet ſicut fur in nocte, & eâ ipſâ horâ quâ non puto?

Angelvs. Vide ne hac animaduerſione percutiare: vt qui, dum viuis & ſanus es, obliuiſceris Dei; in morte, & tui, & illius obliuiſcaris. Acerrimè tunc hoſtis inſtabit tot victorijs animoſior, quot tu peccatis debilior: tantò violentior, quantò magis defecerit virtus animæ & corporis. Etiamſi verò veniam pœnitẽti promiſerit Deus, tamen peccanti neque gratiam ad hoc, neque craſtinum promiſit. Quàm grauiter verò in iudicio argueris, quòd occaſionem ſalutis tuæ ferè omnem neglexeris; perditionis, maximo diſcrimine, labore, ſudore quæſieris? Quam tunc gloriam & laudem accipiet, qui omnem vitam malè traduxit? quid metet, qui, dum viueret, ſeminauit ſibi dolores, & pœnas ſempiternas? Numquid colliguntur de ſpinis vuæ, aut de tribulis ficus? an iſta præparatio eſt ad placandum iudicem, criminum aceruum cumulare? *Gregor.* *Matt. 7.*

Homo. Video, video nihil triſtius in omnem æternitatem futurum, quàm, dum tempus erat veniæ, theſaurizaſſe ſibi iram in die iræ & vindictæ; ideoque iniquiorem, & magis Deo iniurium fuiſſe, quo benignior erga nos fuit. *Rom. 2.*

Angelvs. Et quamuis ſaluus fieres in hora extrema, quæ dementia hîc in ſtatu hoſtis Dei & latronis permanere, in ſerui conditione potiùs quàm liberi, ſinere omne tempus merendi & Deo placendi fruſtra elabi? Si autem in æternitate amaturus es Deum, an vis eum iam odiſſe? ſi tunc amaturus, quantum triſtaberis quòd tamdiu Patrem, & Dominum, & omne bonum exoſum habueris? Hîc nullam occaſionem lucri temporalis elabi ſinis: æterni omnem proijcis? Ecce, Sancti quàm ſollicitè ambulabant coram Deo? & tanquam tumentes fluctus timebant Dominum, ſemper pauidi; &, quamuis nihil ſibi conſcij, nunquam tamen ſecuri. Tu verò toties à me mo-

nitus, vt gaudere poſſem ſuper conuerſione tua & pœnitentia, ecce tanto tempore reſtitiſti mihi. Neque tam facile eſſe putes conuerti (inquit Ambroſius) Faciliùs inueni, qui innocentiam ſeruarent, quàm qui congruè pœnitentiam agerent. Et quamuis aliud nihil foret, quid triſtius quàm perpetua in lucta, anguſtia, conſcientiæ aculeis & ſtimulis vitam agere? Hæccine verò de te meritus eſt Dominus IESVS? hoccine eſt eius exemplum ſequi, & propter miſericordiam eius illum ad iram prouocare, & perſeuerare in illuſione illius, eò quòd miſericors ſit & clemens? An ignoras, ait Apoſtolus, quoniam benignitas & bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit? O quanta eſt bonitas, quam continuò te alendo, fouendo, ſeruando te & creaturas omnes propter te demonſtrat! neque quidquam hæc te commouent? O ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi! Et quid eſt quod te auertit à Deo tuo, à ſalute, à gloria, à vita bona, beata, ab optimi Patris & Dei tui charitate, amplexu? quid eſt, niſi voluptas aut vanitas breuis, multis quærenda ſollicitudinibus, multâ ſeruanda anxietate, multùm dolenda vbi amiſſa fuerit, & luenda inauditis ſupplicijs, aut hîc eluenda diuturnis lacrymis? Si enim aliquando ſaluus futurus es, mille mortes optabis potiùs obijſſe, quàm offendiſſe Dominum Deum tuum. Vade igitur, & ſemina in momentanea voluptate, quod in æternis doloribus metes. Conuertere, conuertere, & vide quid interſit inter iuſtum, & impium; inter ſeruientem Deo, & non ſeruientem ei. Ecce enim ipſe eſt Dominus, & non eſt alius, ipſe mortificat & viuificat; magnus eſt, magnitudinis eius non eſt finis; ſolus habet immortalitatem, & lucem habitat inacceſſibilem: & tu audes hunc contemnere, & mauis ſeruire hoſti per ambitionem, auaritiam, & ſæculi vanitatem? Ieruſalem, Ieruſalem, conuertere, conuertere ad Dominum Deum tuum.

Ambroſ. lib. de vnica pœnit. c. 10. — *Rom. 2.* — *Luc. 19.* — *Malach. 3.* — *1. Reg. 2.* — *Pſal 144.* — *1 Tim. 6.*

HOMO. Non eſt, ô Angele mi, quod reſpondeam tibi dicenti: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus: cumque vndique cognoſcam te vera dicere, iam non eſt omnino quod reſpondeam veritate conuictus. Si enim credo me locum veniæ non inuenturum, quæ dementia peccare ſine ſpe remiſſionis? ſi autem cogito Dominum meum bonum & miſericordem, qui, etiamſi plurimis peccatis meis grauiſſimè offenderetur, ignoſceret tamen; quæ malitia mea velle malum eſſe me, quia bonus eſt? Aug. l. 8. Conf. c. 5.

Oratio conuertentis ſe ad Deum, ex S. Auguſt.

DOmine Ieſu Chriſte, fili Dei viui, qui in cruce expanſis manibus, propter mortalium omnium redemptionem hauſiſti calicem paſſionis, mihi hodie præbere digneris auxilium. Ecce pauper venio ad te diuitem, miſer ad miſericordem: ne recedam vacuus vel cõtemptus. Eſuriens incipio, ne deſinã de te ieiunus. Famelicus accedo, ne recedam impaſtus. Etſi antequam comedam ſuſpiro, da vel poſt ſuſpiria, vt comedam. In primis, dulciſſime Ieſu, coram magnificentia tuæ ſuauitatis, confiteor aduerſum me iniuſtitiam meam. Ecce, Domine, quia in peccatis fui conceptus, & natus: & tu me abluiſti, & ſanctificaſti: & ego poſtea me maioribus ſordidaui peccatis. Fui enim in neceſſariis natus, poſtea in ſpontaneis volutatus. Hæc ſunt mala mea, Domine, quibus exhonoraui te, & maculaui me (quem ad imaginem & ſimilitudinem tuam creaſti) ſuperbiâ, vanâ gloriâ, & ceteris aliis malis multis, quibus vexatur & affligitur, laceratur & deſtruitur infelix anima mea. Ecce, Domine, iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meũ, & ſicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me: & niſi tu, cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere, dexteram tuæ maieſtatis ſupponas, mergi cogor miſerabiliter in profundum. Attende, Domine Deus, & vide, quoniam ſanctus: & ecce inſultat aduerſum me inimicus meus, dicens, Deus dereliquit eum, perſequar & comprehendam eum, quia non eſt qui eripiat. Et tu Domine vſquequo, con- Pſal. 37. Pſal. 70. Pſal 6.

uertere, & eripe animam meam, ſaluum me fac propter miſericordiam tuam. Miſerere filio tuo, quem in dolore non modico peperiſti: & noli attendere malum meum, vt obliuiſcaris bonum tuum. Quis eſt pater, qui filium non liberet? aut quis filius, quem pater pietatis baculo non corripiat? Ergo pater & Domine, licet peccator ſim, non poſſum non eſſe filius tuus: quia tu me feciſti & refeciſti. ſi quid peccaui, emenda me, & priùs flagello emendatum trade

Iſaiæ 49. *me filio tuo. Numquid obliuiſci poteſt mater infantem vteri ſui? Et certè ſi illa oblita fuerit, tu, pater, promiſiſti te non obliuiſci. Ecce clamo, & non exaudis me: dolore crucior, & non conſolaris me. Quid dicam, vel quid faciam miſerrimus? ego tanto deſtitutus ſolatio proiectus ſum à facie oculorum tuorum. Heu me, de quanto bono in quantum malum cecidi! quò tendebam, & quò deueni! vbi ſum, & vbi non ſum! ad quæ adſpiraui, & nunc in quibus ſuſpiro! quæſiui bona, & ecce turbatio; ecce iam morior, & Ieſus non eſt mecum: & certè melius eſt mihi non eſſe, quàm ſine Ieſu eſſe: melius eſt non viuere, quàm viuere ſine vita. Et tu Domine Ieſu, vbi*

Pſal. 78. *ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ? Nunquid iraſceris mihi in finem? Placare, obſecro, & miſerere mei, & non auertas faciem tuam à me, qui pro me redimendo non auertiſti faciem tuam ab increpantibus, & conſpuentibus in te. Fateor, quia peccaui, & conſcientia mea meretur damnationem, & pœnitentia non ſufficit ad ſatisfactionem; ſed certum eſt, quòd miſericordia tua ſuperat omnem offenſionem. Noli (quæſo) piiſſime Domine, ſcribere aduerſum me*

Pſal. 50. *amaritudines meas, vt intres in iudicium cum ſeruo tuo: ſed ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, dele iniquitatem meam. Væ mihi miſero, cùm venerit dies iudicij, & aperti fuerint libri conſcientiarum: cùm dicetur de me, Ecce homo & opera eius. Quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cæli reuelabunt iniquitatem meam, & aduerſum me terra conſurget? Ecce nihil reſpondere potero, ſed demiſſo capite præ confuſione, coram te ſtabo trepidus & confuſus. Heu me miſerum, quid dicam? Clamabo ad*

Iob 13. *te, Domine Deus meus, quare tacens conſumor? verumtamen ſi locutus fuero, nõ quieſcet dolor meus: & ſi tacuero, amariſſima amaritudine cruciabor interiùs. Plange, anima mea, ſicut vidua ſuper*

virum

virum pubertatis ſuæ. Vlula miſera, & plora, quoniam dimiſit te ſponſus tuus, id eſt Chriſtus. Ira Omnipotentis ne irruas ſuper me, quia nunquam capi poſſes in me. certè non eſt in toto me, quod poſſet tolerare te. Miſerere, ne deſperem, ſed deſperando reſpirem: & ſi ego commiſi, vnde me damnare potes; tu non amiſiſti, vnde ſeruare ſoles. Tu, Domine, non vis mortem peccatorum, nec lætaris in perditione morientium: imò vt mortui viuerent, tu mortuus es; & mors tua peccatorum mortem occidit: etſi ipſi te moriente vixerunt. Obſecro te, Domine, vt ego te viuente, non moriar. Mitte manum tuam de alto, & libera me de manu inimicorum meorum: ne ſupergaudeant mihi, & dicant, Deuorabimus eum. Quis vnquam, bone Ieſu, de tua miſericordia diffidat, qui, cùm inimici tui eſſemus, redemiſti nos in ſanguine tuo, & reconciliaſti nos Deo? Ecce ſub tuæ miſericordiæ vmbra protectus, ad thronum gloriæ veniam poſtulans curro, clamans, & pulſans donec miſerearis mihi. Si enim ad veniam nos vocaſti, veniam non quærentes, quanto magis veniam impetrabimus poſtulantes? Ne memineris, dulciſsime Ieſu, tuæ iuſtitiæ aduerſus peccatorem tuum: ſed eſto memor benignitatis tuæ, aduerſus creaturam tuam. Ne memineris iræ aduerſus reum, ſed memor eſto miſerationis tuæ aduerſus miſerum. Obliuiſcere ſuperbum prouocantem, & reſpice miſerum inuocantem. Quid enim eſt Ieſus, niſi Saluator? Ergo Ieſu, per temetipſum exſurge in adiutorium mihi, & dic animæ meæ, Salus tua ego ſum. Multum Domine de tua bonitate præſumo, quoniam tu ipſe doces petere, quærere & pulſare. Et ideo tua oratione admonitus, peto, quæro & pulſo. Et tu Domine qui iubes petere, fac accipere: conſulis quærere, da & inuenire: doces pulſare, aperi pulſanti: & confirma me infirmum, reſtaura me perditum, ſuſcita me mortuum, & omnes ſenſus meos, cogitatus & actus dirigere & gubernare digneris in beneplacito tuo: vt de cetero tibi ſeruiam, tibi viuam, tibíque me tradam. Scio, Domine mi, quia ex hoc quòd me feciſti, debeo tibi me ipſum: & quia me redemiſti, & pro me homo factus es, deberem tibi plus quàm me, ſi haberem: quanto tu maior es, pro quo dediſti te ipſum. Ecce nec plus habeo; nec quod habeo dare tibi poſſum ſine te: ſed accipe me tu, & trahe me ad te: vt tuus ſim imita-

tione & dilectione; ſicut tuus ſum conditione & creatione, qui viuis & regnas in ſæcula. Amen.

Praxis ad maturam conuerſionem.

PRima; apud ſe ſtatuere ſtultum eſſe quæuis alia negotia huic anteponere, a quo omnia pendent, & vniuerſa ſalus hominis.
Matt. 16. Quid enim prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimentum patiatur?

Secunda; quotidie veſperi vnam ex infrà poſitis conſiderationibus ruminare; quibus excitetur & vrgeatur: & ſimul attendere ante ſomnum an paratus ſit mori. Verè enim ſomnus mortis eſt imago, & via. Quoties is qui in ſomnum caput inclinauit, telo mortis ſe improuidus induit! Quot ſani incubuerunt, quos ſomnus ſimul cum morte oppreſſit! Quiſquis prudens eſt, ſomnum non capiet, & æternæ ſimul mortis periculo ſeſe exponet. Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis.

Tertia; horas aliquas ſucciſiuas certò huic negotio tribuere, præſertim feſtis diebus. Sed eheu! eò cæcitatis ac teporis venimus, vt ſucciſiuas nobis, animæ noſtræ, ſaluti, Dei cultui vix impetrare à negotiis poſſimus; cùm illis vita tota conceſſa ſit.

Conſiderationes breues pro conuerſione, & vita bona, ſæpè, & maximè ſub noctem, breuiter expendendæ.

COnſidera Primò, te velut viatorem, & peregrinum; & teipſum interroga, Quò proficiſcor? quo fine creatus ſum, & iter huius vitæ ingreſſus? Certè vt in Ieruſalem cæleſtem peruenirem. Eóne me mea vita & via ducit? Quando veniam, & apparebo ante faciem tuam, Deus meus? Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt!

Conſidera Secundò, viatorem quotidie progredi oportere, & vias maximè ſecuras & breuiores quærere: & vide an ſic agas. Sanè ſi in itinere compendioſius & tutius occurreret, nónne illud eligeres? Si in re aliqua graui, aut expeditione, varia ſeſe offerrent conſilia, nónne tutius, maximè ſi à ſapientiſſimo id daretur, eligeres? Eâdem prudentiâ in anima vtere. Audi quid Sapientia æterna

terna ſuadeat: &, quod alteri ſuaderes, ipſe fac. frequenter confitere, & communica, & miſerere animæ tuæ placens Deo, ita vt nunquam, vel ad horam maneas Dei inimicus, ab eoque deſeraris, & in dæmonis ſis poteſtate, & pro eius arbitrio viuas. Heu! quanto prudentiores ſunt filii huius ſæculi filiis lucis in generatione ſua?

Conſidera Tertiò, occupationes hominum varias, & quorſum iis animi & corporis vires omnes impendant; nempe vt vel opibus, vel honore, vel fauore hominum augeantur, idq; ad horã vnam vel momentum vitæ noſtræ: & hæc omnia in illo momento ſæpenumerò, vel culpa leuiſſima, vel maleuoli verbo vno, vel ictu globi vnius deperdi. Quanto ergo ſatius de æterno honore, fauore æterni regis & opibus cogitare? Vanitas vanitatum, vanitas vanitatum, & omnia vanitas.

Conſidera Quartò, quid ſint Reges & principes terræ, quis verò Deus? illi terræ vermes, & mancipia ſeu conſerui noſtri: hodie ſunt, & cras non erunt. Attende autem, quomodo hinc vermis & conſeruus ab hominibus obſequium petat, inde Deus: & vide quàm prompti ſint homines & indefeſſi, vt ſeruiant principi, qui conſeruus eſt; quot verò opus habeat Deus promiſſis, exhortatoribus, vt ſibi vel decima pars præſtetur: nec hanc quidem illi concedi, niſi conſeruo arrideat, & permittat; & quàm id turpe & indignum, & dic: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam

Quintò, conſidera Primò, iam reuerſos ab inferis eos qui in gentiliſmo & chriſtianiſmo tuæ conditionis fuerunt, ſeu Cæſares, ſeu bellatores, Principeſque, Conſiliarios, &c. pete ab iis quanta ſit merces laborum, quam tulerunt à mundo. Eheu, quàm multi laudantur vbi non ſunt, & cruciantur vbi ſunt! Secundò, quàm multa bona pro Dei gloria, talis, v. g. vir princeps præſtare poſſit, qui tot labores & pericula ſubit, vt mundo ſeruiat. Certum, illum ad magnam ſanctitatem facilè peruenire poſſe, & latè gloriam Dei propagare. Ergo dic: Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?

Conſidera Sextò in rebus agendis, Primò, nihil ſine Deo te poſſe, proinde ſoli illi humiliter omnia tribue, qui deponit potentes de ſede, & exaltat humiles; & ante omnia cura, vt illum habeas propitium Secundò, vt famuli, & alii quibus ad executionem vteris, quoad potes boni ſint. Non enim ſunt, vt patet, apta inſtrumenta fidei tuendæ, & gloriæ Dei propagandæ, aut agendi præclara, inimici Dei, & diaboli mancipia, qui eos ad mala omnia

trahit & inſtigat Tertiò, impoſſibile eſſe euentus futuros prouidere, propterea,poſtquam diligentiam adhibueris, omnia relinquenda Dei prouidentiæ. Quartò, cùm ipſe ſit ſolus Dominus,ſolus altiſſimus,eius honorem & gloriam præ oculis ſemper habendam. Alioquin enim meritò grauiter indignabitur,& conſilia non fortunabit, in quibus videbit magis gloriam quæri ſerui,quam ſuam:dicit enim, Gloriam meam alteri non dabo. Quis ſicut Dominus Deus noſter,qui in altis habitat,& humilia reſpicit in cælo & in terra? Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum:qui autem contemnunt me,erunt ignobiles.

Conſidera Septimò vitæ breuitatem, quodque inſtar nauis, ſagittæ , curſoris & vaporis tranſeat. Quocirca præmitte theſauros bonorum operum & eleëmoſynarum eò vbi perpetuò victurus es; ibi principatus potiùs ſtude acquirere, quàm hîc vbi horâ vnâ manendum.Secundò,incertitudinem mortis.Ideò omni horâ eſto paratus; nec vnquam cubitum concedas niſi Deum excuſſâ conſcientiâ placaueris, memor illius verbi Veritatis æternæ: Quâ horâ non putatis, filius hominis veniet.

Conſidera Octauò, principes habere qui curent diligenter pecuniam ſuam,qui curent corpus ſuum, & magna præmia illis tribui,qui damna præuertunt,ſigna morbi indicant,hoſtiumque machinationes clandeſtinas ſignificant. Refer ad animam,& habe ſaltem confeſſarium, à quo moneri petas ſi quod animæ periculum videat, ſi quem morbum detegat, aut hoſtium infernalium molimina, vt occurrere malo venienti poſſis. Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas! Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.

IACVLATORIÆ.

Pſal 7. *Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum vibrauit, arcum ſuum tetendit, & parauit illum.*

Pſal. 79. *Deus virtutum conuerte nos, oſtende faciem tuam, & ſalui erimus.*

Pſal. 84. *Conuerte nos, Deus ſalutaris noſter, & auerte iram tuam à nobis.*

Ierem 31. *Conuerte me, Domine, & conuertar ad te, quia tu Dominus Deus meus es.*

CAPVT V.

De pœnitentia vera ſalutis ſemita, quâ homo ad Deum & ſalutis viam reuertitur, eiuſque parte prima, Contritione.

POſtquam homo coram Deo ſtatuit ſe conuertere ad eum, & reuerti ad viam ſalutis, reſpicere ad terminum creationis & vitæ ſuæ; mox debet contritionis ſemitam legere, quo compendio rurſum in viam redire poſſit, & pergere itinere tridui in deſertum cum Iſraëlitis, vt Domino ſacrificet, ac ſeruitute diaboli liberetur. tridui eius primus dies, primaque itineris pars eſt contritio; ſecunda, confeſſio; tertia, ſatisfactio. *Exod.* 12.

Quemadmodum enim admirabili & ſuaui prouidentia ſua ſtatuit Dominus, vt anima quæ concepit dolorem, & peperit iniquitatem, morte moriatur; ſic vt eadem quæ poſt peccatum concepit dolorem, in vitam reuocetur: atque ita peccati proles, dolor, inquam, qui de eo naſcitur, illud viciſſim, quod nos deſtruxerat, perimit. Duplex verò ille eſt, alter Attritio appellatur; cùm quis ex peccati fœditate, & timore gehennæ, aut ſimili cõſideratione de præteritis dolet. Alter Cõtritio dicitur; quo anima non ob pœnam, non ob amiſſionem bonorum, non ob moleſtiã; ſed ob id gemit ac dolet, id eſt, optat nõ à ſe patratum delictum (etſi nõ ſentiat teneros affectus ac lacrymas) quòd benigniſſimũ Patrem, liberaliſſimũ Dominum contriſtarit, iniuriâ affecerit, quẽ omni amore & honore proſequi debuerat: atque hic eſt filiorum dolor, Deo Patri gratiſſimus, adeò vt ad ſalutem ſufficiat, quando Confeſſarij copia defuerit. Huic igitur acquirendo plurimùm inſiſtendum eſt potiùs, quàm anxiæ peccatorum enumerationi,

cùm plerumque ſecùs fieri ſolitum ſit, ideoque hîc ſubſidia ad illam propono. Sanè Magdalena dolore & amore peccata deleuit. Publicanus in priſtinam gratiam receptus eſt, quando eructauit ex intimo ſenſu, & charitatis affectu verbum illud bonum & ſalutare: Deus, propitius eſto mihi peccatori.

Luc. 7. *Luc.* 18.

Complectitur vterque dolor in ſe, etiamſi non ſemper explicitè, deſiderium ſeruandi præcepta; inter quæ inprimis eſt confeſſionis ſuo tempore explendum: cuius ea vis, vt ex attrito contritum faciat. Conſtat igitur ſæpè vſurpandam eſſe, vt certam vocationem & ſalutem noſtram faciamus.

COLLOQVIVM CHRISTI IESV *cum anima peccatrice, pro contritione excitanda.*

Deut. 32. *Iob* 38. CHRISTVS. Audite cæli quæ loquar, audiat terra verba oris mei. Eccè NN. interrogabo te, reſponde mihi. Nónne ego te creaui ex infinito amore & ſpontaneo, in laudem & gloriam nominis mei? Age verò, nónne tibi conſcium eſt cor tuum, quòd viuas, & coram me, in opprobrium meum, vt meritò, ſi vita tua nota mundo foret, propter te blaſphemaretur nomen meum? & tamen te vt filium enutriui & exaltaui. Tu autem ſpreuiſti me, & tacui: & cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui, tu verò me non cognouiſti: ſed quia longanimis ſum, ſuper malitia hominum patiens fui.

Iſaia 1.

Pſal. 31. ANIMA. Verè, Domine, factus ſum ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. Creatorem te vocaui & Regem & Deum meum, & ad contumeliam tuam te viliſſimæ creaturæ poſthabui. Nec, ſi interroges me, cauſam ſcio, niſi quia mihi lubebat, etſi vetares; quia ſic recreabar, etſi tibi doleret. Eheu! à planta pedis vſque ad verticem

Iſaia 1.

verticem capitis non eſt in me ſanitas. Sed quò ibo ? ad quem confugiam? Pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis, ne proijcias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me. Operi manuum tuarum porrige dexteram, Domine meus & Deus meus. *Pſal. 50.* *Iob 14.*

Christvs. Si ego ſum Dominus, vbi eſt timor meus? ſi pater, vbi eſt amor meus? Credíſne Dominum eſſe me, & contemnis ? Patrem vocas, & eum eiuſque mandata, vt capitali tuo placeas hoſti, deſpicis ? Quoties te volui congregare, ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti? Quoties dixi: Vſquequo graui corde? vt quid diligis vanitatem, & quæris mendacium? An, putas, quiſquam facinoroſus credit Regem ſibi adſtare, ſe contemplari, minari, & non ceſſat maledicere ei? Quis reus in carcere, iudicem operiens, ſcit ſuperiore horâ, & hac etiam ipſâ, in foro plurimos dirè cruciari ob ſimilia ſuis delicta, & non terretur ? Tu verò cùm noſſes ob illa N. horâ proximè lapſâ innumeros ferè in infernum demerſos, & hac ipſà, abijſti contemnens. Vocaui tamen iterum, & renuiſti; extendi manum meam, & non aſpexiſti: ſpreuiſti omne conſilium meum. *Matt. 23.* *Pſal. 4.*

Anim. Memento, Domine, quòd ſicut lutum feceris me, & reminiſcere miſerationũ tuarum antiquarum: citò anticipent miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti ſumus nimis O quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum ! Amarum eſt mihi dereliquiſſe te Dominum Deum meum. *Iob 10.* *Pſal. 78.* *Ierem. 9.*

Christvs. Reduc in memoriam beneficia, quæ contuli tibi, & iudicemur ſimul. Narra, ſi quid habes, vt iuſtificeris. Nónne retribuiſti mihi mala plurima N. pro bonis ſterilitatem animæ meæ? Ego te redemi pretio magno ſanguinis mei, non corruptibilibus auro & argento, vt glorificares & portares me in corpore tuo : tu verò vendidiſti animam tuam ſine pretio, & ego factus tibi ſum vilis. Recordare, quòd dilectam animam meam dederim *Iſa. 43.*

in mortem propter te, vt ſperares & confideres in me: at
Iſaiæ 48. verè neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea; & quia
Mat. 20. ego bonus ſum, oculus tuus nequam eſt. auertiſti enim faciem tuam à me, & feciſti pactum cum morte, & pepigiſti fœdus cum inferno in mei contumeliam, vt is triumpharet de ſanguine meo. Ego te dilexi, & laui in ſanguine meo; ille te odit capitaliter, & ſitit ſanguinem tuum: ego te creaui; & ille mille modis te deſtruere nititur: ego æternis præmijs inuito; ille vaniſſima voluptate & æternis ſupplicijs: ego ſummum bonum; & ille ſummum malum: clamo tamen ego, & non exaudis; rogo, & repulſam patior: lacrymor ob pericula tua, & irrideor à te, atque adeò in ijs gaudes, & maiora quæris; ille ob turpem voluptatem mille cum moleſtijs colitur, rogatur, honoratur: eius decreta etſi duriſſima ſeruantur; mea etſi grauia non ſint,
Ierem. 2. mandata contemnuntur. Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer: me dereliquerunt fontem aquæ viuæ. Nónne ego plantaui te vineam electã, omne ſemen verum: quomodo ergo conuerſa mihi es
Iſaiæ 5. in prauũ vinea aliena? Expectaui, vt faceres vuas; & ecce labruſcas. Quid debui vltrà facere vineæ meæ, & non feci? Quid inueniſti in me iniquitatis, quia elõgaſti te à me? nónne ſilui? nónne tacui? nónne patiẽs fui, longanimis, & miſericors ſuper malitia hominũ? Verumtamen poſt hęc omnia, quia facilis eram ad veniam, & bonus, crebriùs me offendiſti: confregiſti iugum, & dixiſti, Non ſeruiam. Gloriatus es in malitia, potens in iniquitate. Hæccine reddis mihi, popule ſtulte & inſipiens? Vbi ſunt dij tui, conſolationes tuæ, in quibus habebas fiduciam? abierunt omnia tanquam vmbra, & tanquam nauis cuius non eſt inuenire veſtigium in fluctibus. Nónne quidquid mundus voluit, quidquid carni allibitum fuit, mox feciſti, & conatu quidem magno? quidquid ego præcepi, conſului, rogaui per amorem & ſanguinem meum, deſpexiſti. & ecce quod tot annis mandaui, cõmendaui per

Pro-

Prophetas & præcones meos,id eſt Superiores tuos,quaſi nihilum reputaſti. hæccine prima charitas, quâ omnibus propter me in baptiſmo renuntiaſti ? quâ ad omnia te mihi obtuliſti?hæccine retribuis mihi?& dicis,Nequaquam faciam,adamaui alienos, & poſt eos ambulabo.

Anima. Ah, Domine, quis ſtabit ad loquendum tibi, aut reſpondebit vnum pro mille? Cæli non ſunt mundi in conſpectu tuo,& in Angelis reperiſti prauitatem.Quis *Iob 14.*
poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine,nónne tu qui ſolus es?Tu quidem greſſus meos dinumeraſti: ſed parce peccatis meis, & memento, quia ventus eſt vita mea. Quid faciam tibi, ô cuſtos hominum? *Iob 7.*
quare poſuiſti me contrarium tibi? Et eheu! factus ſum *Iob 16.*
mihi grauis.Ecce oppreſſit me dolor meus, & ad nihilum redacti ſunt omnes artus mei. Sagittæ tuæ in me ſunt, *Iob 6.*
quarum indignatio ebibit ſpiritum meum. O quis mihi *Iob 29.*
tribuat, vt ſim iuxta menſes priſtinos,ſecũdùm dies, quibus tu,Domine,cuſtodiebas me!O quis mihi tribuat!

Christvs. Quare receſſiſti,& non reuerteris vltrà ad me? Numquid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui, aut *Ierem.2.*
ſponſa faſciæ pectoralis ſui ? Tu verò oblita fuiſti mei creatoris tui diebus innumeris. Reuertere, reuertere. en paraui tibi ſtolam primam, extendi brachia mea ad amplexus,caput ad oſculum pacis inclinaui.

Anima. Pater,non ſum dignus vocari filius tuus. Re- *Luc.15.*
ſpice in me,& miſerere mei, quia vnicus & pauper ſum ego. Eheu! ecce inuenio aliam legem in membris meis re- *Rom.7.*
pugnantem legi mentis meæ: & non quod volo bonum, hoc ago.

Christvs. Ecce ego arguam te, & ſtatuam coram te faciem tuam. Si morbo aliquo preſſus fuiſſes, nónne in medicos plurima expendiſſes? ſi lis mota de iugero terræ, etiam maria tranſijſſes. Et ſi decimam partem eorum quæ pro mundo præſtas, pro anima feciſſes tua, nónne beatè vixiſſes? nónne ego Veritas dixi:Iugum meum ſua- *Matt.11.*

ue

1. *Ioan.* 5. ue & onus meum leue eſt; &, Mandata mea grauia non ſunt: & tu difficilia aſſeris: verbo & facto, & exemplo tuo alios in perniciem trahis. Non potes, inquis, abſtinere hoc conſortio, hoc peccandi periculo: & ſi quis amiciſſimus iniuriam vel leuem dixiſſet, nec rogatus coniungi ei velles, nec placari. ſi peſte locus aut amicus infectus foret, aut medicus hoc vel illud cibi genus vetaret, pareres: vt verò animæ conſulas, vt corpus edomes, mihi placeas & obedias, nihil facere aut pati dignaris. Me ergo ſolum non timebis, & à facie mea non dolebis? nónne
Ier. 11. cõteſtans conteſtatus ſum, & dixi: Audi vocem meam, & non audiſti, nec inclinaſti aurem tuam, ſed abijſti in prauitate cordis tui mali? ecce hac horâ forſan rapieris ad iudicium ſeueriſſimũ, iturus es in domum æternitatis tuæ: & ecce manus tuæ adhuc plenæ ſunt ſanguine. Popule meus, quid feci tibi, aut quid moleſtus fui tibi? Recordare, anima, fellis & paupertatis meæ, & lacrymarum mearum, quibus pro te deprecatus ſum, quia pretioſa eras in
Ierem. 3. conſpectu meo; tu tamen fornicata es cum amatoribus multis. Verumtamen reuertere: reuertere, ecce ſto ad oſtium & pulſo: aperi mihi ſoror mea ſponſa, caput meum plenum eſt rore ſanguineo, & cincinni mei guttis noctium.

ANIMA. Excitaui iracundiam tuam, Domine, & peccaui ſuper numerum arenæ maris; agnoſco iniquitates meas: ſed ne ſimul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum reſerues mihi mala: oſtende mihi bonitatem tuam, & reminiſcere miſerationum tuarum antiquarum, & proijce poſt tergũ tuum omnia peccata mea. Ecce enim coram te & curia tua cæleſti ſincerè ſtatuo numquam vltrà te offendere, occaſiones illas deuitare; tibi Deo meo potiùs quàm dæmoni ſeruire. Accipe, Domine IESV, & ne deſpicias cor contritum & humiliatum; tu qui ſcrutaris cor & renes, tu noſti, tu noſti ſuſpirium & deſiderium meum.

Oratio,

Oratio, ſeu actus contritionis.

DOmine Ieſu Chriſte, vere Deus & homo, creator pariter ac redemptor, doleo ex intimo corde me offendiſſe diuinam tuam Maieſtatem, quia tu es Deus meus & omnia, quem ſuper omnia diligo & colo. Proinde firmiter ſtatuo ac propono, me non ampliùs te offenſurum, ſed omnes peccandi occaſiones pro viribus deuitaturum, inſuper de noxis meis rite confeſſurum, & pœnitentiã quæcumq; imponetur impleturum: ad pleniorem verò ſatisfactionem, hodie tibi me ipſum offero, vitam meam, & mea omnia, & omnes labores meos. Et quemadmodum rogo te ſuppliciter & flagito veniam delictorum meorum, ita confido me eam impetraturum per infinitam miſericordiam ac benignitatem tuam, per merita quoque pretioſiſſimi ſanguinis ac ſanctiſſimæ paſſionis tuæ: daturum te quoque gratiam emendandi vitam meam, & in bono vſque ad finem perſeuerandi. Amen.

Praxis de contritionis frequentiori vſu.

PRimò, commendatur hic à viris doctis ac piis, potiſſimùm manè, vt, cùm Deo reconciliati ſumus, opera noſtra aliàs mortua, vitæ æternæ meritoria ſint. Secundò, veſperi in examine conſcientiæ contra repentinam mortem. Tertiò, poſt peccatum grauius admiſſum, ne inimici Dei permaneamus. Quartò, ante omnem orationem: non enim eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Quintò, in omni periculo mortis, & grauiori tentatione. Sextò, quoties negotium arduum tractandum, & gratiæ cæleſtis auxilium implorandum.

IACVLATORIÆ.

Heb. 4. *ADeamus (ô anima) cum fiducia thronum Domini vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.*

Eccli 17. *Reuertere ad Dominum, & auertere ab iniuſtitia tua, & nimis odito execrationem, & cognoſce iuſtitiam & iudicia Dei.*

Iſaiæ 33. *Viuo ego, dicit Dominus, Nolo mortem impij, ſed vt conuertatur à via ſua, & viuat. Conuertimini à viis veſtris peſſimis, & quare moriemini domus Iſraël?*

Pſal. 24. *Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine.*

Pſal. 50. *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.*

Pſal 78. *Domine ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum, citò anticipent nos miſericordia tua; quia pauperes facti ſumus nimis.*

CAPVT VI.

De Confeſſione, ſecunda parte pœnitentiæ: ac primò de generali, eiuſque vtilitate.

VErumtamen contritio non ſufficit, ſed ſecundæ diei iter ſiue pars illius ſuperanda; vt ſicut corde creditur ad iuſtitiam, ſic ore fiat confeſſio ad ſalutem. Quid hæres aut horres? homo es, & humani à te alienum nihil: errare, labi, ignorare. dic igitur cum Propheta: Dixi, *Pſal. 31.* Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino; & *Pſal. 140.* tu remiſiſti impietatem peccati mei. Non ergo declines cor tuum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in *Eccl. 4.* peccatis, neque confundaris confiteri peccata tua. Qui enim abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem con- *Prou 28.* feſſus fuerit, & reliquerit, miſericordiam conſequetur.

Vis ergo conuerti in toto corde ad Dominum? ecce viam; recogita omnes annos tuos in amaritudine animæ tuæ;

tuæ; & ſinceram ac veram inſtitue confeſſionem generalem, niſi aliud confeſſario videatur. Neque formides moleſtiã aliquam ſubire pro anima tua; ſed ſcito eam, ſi methodo vti velis, æquè facilem eſſe quàm ſit aliquibus vnius hebdomadæ. Vtere examine quod ſubijcietur, ſingulaque peccata in ſuas claſſes refer, ac confitere: nec difficilius tibi erit dicere, Millies, quàm, centies peccaui Domino.

Quamuis autem ea ſemper neceſſaria non ſit, ſæpè tamen vtilis eſt, ſæpè etiam neceſſaria.

Neceſſaria eſt, quando præteritæ confeſſiones imperfectæ fuerunt, aut defectu integritatis, aut defectu doloris, aut defectu poteſtatis in confeſſario: tum enim inſtituenda foret.

Vtilitatem verò habet magnam, licet certi nõ ſimus de defectu priorum confeſſionum. Primò ſiquidem hominem ad ſui cognitionem & deſpectum adducit. Secundò, cùm ſit inſignis humilitatis actus, Deum ad ſingularia tribuenda auxilia prouocat: vti contingere videmus ijs qui ſedulò hanc peragunt, & nouam prorſus vitam inſtituere, quaſi rationibus vniuerſim redditis, & compoſitis. ideoque in Ordinibus Religioſorum id primò proponitur pro vitæ morumque emendatione. Tertiò, ſecuritatem adfert in tanta ſalutis incertitudine: vnde in hora mortis Spiritu ſancto impulſi multi eam facere decernunt.

Obſerua tamen, non omnibus generalem confeſſionem conuenire. Primò, non conuenit ijs, qui timore magno & ſcrupulis agitantur: his enim non eſt medicina, ſed crux & exulceratio: fruſtra enim hi per confeſſiones ſe expedire ſperant, cùm id ſolâ obedientiâ, & in Deum fiduciâ cum charitate futurum ſit. dum enim in conſideratione ſuorum peccatorum, quæ tenebræ ſunt, verſantur, magis obtenebreſcit intellectus. Si verò fiduciâ & charitate in Deum tendant, ad eum accedunt, & illuminantur.

Denique nónne certum eſt aliquando quieſcere oportere,& dubio procul melius id alterius iudicio, de quo tibi dictum: Qui vos audit,me audit; quàm tuo? Itaque ſic facito. Accedit, quòd impoſſibile ſit hominem aſſequi certò numerum peccatorum ſuorum: ergo certum eum ad hoc non obligari, ſed ſufficere, vt adhibeat moralem (vt dici ſolet) diligentiam, ſicut in re ſeria ſolet. eſt enim Sacramentum pœnitentiæ non ad carnificinam inſtitutum, ſed ſolatium. Et hoc quidem ad præterita pertinet.

Luc.10.

Quãtum pręſentia ſpectat, is qui verè timet Deũ, eumq́; offendere nollet, quoties dubitat, ſibi perſuadere poteſt nullum fuiſſe aut ſaltem non deliberatum conſenſum. ſiquidem cùm tam ſerium ac graue & deliberatè fecerit decretum Deo ſeruiendi, irritum id non poteſt eſſe, niſi contrario actu & plena cum aduertentia; quod ipſum proteſtari poſſet coram Deo, & manè hoc pacto aduerſus omnes ſcrupulos ſe armare.

Secundò, illis qui turpem vitam egerunt, maximè mulieribus, & ſemel eam rite inſtituerunt, non conuenit. Siquidem præteritæ vitæ recordatio, ac multò magis enarratio periculi plena eſt; & longè melius illa poſt ſe relinquere, & ad anteriora ſeſe extendere, deſtinatumq́ue proſequi brauium. Certiſſimum in hac re conſilium prudentis confeſſarij; qui ſi verè talis eſt, non permittet confeſſionem generalem iterari ab ea, quæ ſemel generaliter eam inſtituit, niſi neceſſitas Sacramenti id exigeret: & illuſionem diabolicam facilè deteget, qua irretitas peccatis, aliquando etiam liberatas, in priſtinum ſtatum & laqueos ſpecie pietatis pertrahere conatur.

Oratio ante confeſſionem.

O Clementiſsime Deus, qui ſcrutaris cor & renes meos, concede per ſanguinem Filij tui, propter quem negare mihi nihil potes, vt recogitem tibi annos & delicta mea in amaritudine animæ meæ, priuſquam moriar, & compleas furorem tuum in die indignationis tuæ. renouetur nunc, obſecro, vt aquilæ iuuentus mea, vt puriſsimis tuis oculis placeam, dilecte animæ meæ; & non ex neceſsitate aut conſuetudine, ſed ſincero corde cum ſpe bona remiſsionis, charitate perfecta, delicta mea tibi & vicario tuo non abſcondam. Qui enim abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem Prou. 28. *confeſſus ea fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. Tu omnia noſti, & contemplaris omnia in omni loco; ſed & multus es ad ignoſcendum. Recordare, Domine, quòd ſicut lutũ feceris me, &* Iob 10. *toties refeceris; vt verè dicere poſsis, Quid potui facere vineæ meæ,* Iſaiæ 5. *& non feci? Quot enim ad ſalutem media, quot in ſanctiſsima vita exempla virtutum multo cum labore & ſudore dediſti, quæ piguit ſequi? quot incentiua amoris in paſsione & morte tua reliquiſti? Et, eheu! expectaſti vt facerem vuas, & ecce labruſcas. Pater, peccaui, & ſicut arena maris ſunt multiplicatæ iniquitates meæ, quas tepor mentis meæ coaceruarat; ſed venio vt lauer, ô fons æternæ vitæ, ad quem ſitio vt ceruus ad fontes aquarum; venio vt illuminer, ô lux mea; vt amem te, ô amor æterne, Sana me à phreneſi mea, quâ te & remedia reſpuo. Veni, lux mea, duc me in viam bonam. O Pater æterne, da meminiſſe peccatorum meorum; ô Fili Dei, da expendere & cognoſcere; ô ſancte Spiritus, da deteſtari, ſcilicet mortem & hoſtes meos, & te omne bonum non abhorrere. Quorſum enim venimus in hãc vitam, anima mea? nónne vt perfectè Domino ſeruiremus, cunctis diebus, aut momentis potiùs, quibus hîc militamus? Reſpice & reflecte oculos ad præteritum tempus, quod datum ad pœnitentiam, ad amandum, & cæleſtes opes requirendum; quid ex eo iam ſupereſt, niſi bonorum tantorum amiſſorum triſtis recordatio, & malorum commiſſorum erubeſcenda memoria? Pulſantem te, bone Ieſu, ſponſum*

non admiſimus, ſed dæmonem eiúſque aſſeclas. Sed audiamus tamẽ vel nunc, parentis dulciſsimi, & amantiſsimi Regis & ſponſi vocem, dicentis: Conuertere fornicatrix, & ſuſcipiam te: veni dilecta mea, & iniquitatum tuarum non recordabor. Quomodo dilecta, bone Ieſu, quæ tuos filios enecaui, ſcilicet ſanctas inſpirationes, & te repuli vt gratificarer adulteranti ſenſualitati, & hoſti quærẽti animam meam? Nã ſi humilitatem, paupertatem, manſuetudinẽ, charitatem, patientiam ſanguine tuo ſignatam commendaſti; ego exaltaui cor meum, nihil mihi deeſſe volui, nihil pati, vt parerem mundi legibus, & tuas proculcarem. Verumtamen ecce audio mellifluam in auribus meis vocẽ, Fili, præbe mihi cor tuum: ecce ego me in cruce pro te immolo, & tui amore langueo, & abluere rurſum meo ſanguine volo. Ne ergo ſis mihi formidini tu ſpes mea Ieſu; perueniant ad te voces & ſingultus ouis perditæ, & filij prodigi redeuntis à regione longinqua, ô pater, ô paſtor, ô ſponſe animæ meæ: deteſtor culpam omnem & occaſionem N. quâ te grauiter offendi. Pater mi, nolo eſſe, aut viuere ſine te, ſed propter te: ſana me per vulnera tua, dolores tuos, & ignoſce mihi. numquid enim lætaris in morte peccatoris, qui vt viuerem pro me dignatus es mori? numquid tibi proderit perditio mea, qui de cælo veniſti relictis nonaginta nouem ouibus, vt me quæreres inter dumeta, & reportares in humeris tuis? Vtinam oratio mea ſit ſicut incenſum in
Pſal. 118. *conſpectu tuo; hoc vltimo fortè die peregrinationis meæ! Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. & ſæpè quidem irrita propoſita feci defectu contritionis, & fragilitatem meam noui: verumtamen nũc gratiâ tuâ, quã ſupplex peto, ſine qua nihil omnino valeo, propono in æternum non declinare à mandatis tuis in cõſpectu tuo, Deus meus, Deus cordis mei, & illa N. potiſsimos fontes malorum vitare. Ita ſtatuo in præſentia beatæ* Mariæ *virginis, & Sanctorum tuorum; quos omnes in teſtes huius deſiderij mei & auxiliatores, maximè patronos meos, inuoco. Adiuua me, ô Ieſu, vnica ſpes mea. Amen.*

Praxis,

Praxis, ſeu methodus examinandi conſcientiam.

CIRCA I. PRÆCEPTVM.

AN in his quæ ad fidem pertinent ab Eccleſia diſſenſerit, oppoſitum cum pertinacia credendo, aut alios docendo? quàm multos, & quoties? Is autem pertinax eſt, qui ſuum errorem defendit, ſciens Eccleſiam contrarium tenere.

An fecerit aliquem exteriorem actum infidelitatis, vel hæreſis; nempe verbo, ſigno, vel opere aliquo hæreſim profitendo, etiamſi non mentè, licet ex timore feciſſet, vt ceremonias hæreticorum proprias exercendo, ſub vtraque ſpecie communicando, carnes cum hæreticis prohibito tempore comedendo.

An dubitauerit pertinaciter de aliqua fidei veritate? quales non ſunt dubitationes quædam, quæ voluntatem in veritate firmam contriſtare ſolent.

An hæreticis contra Catholicos fauerit, eoſque defenderit? quoties & quo modo?

An nimiam cum hæreticis familiaritatem habuerit cum probabili periculo incidendi in hæreſim? quamdiu?

An hæreticorum vel prohibitos libros ſcienter legerit, vel eos domi ſeruauerit? quoties, & quamdiu?

An incantationes vel maleficia exercuerit, vel diuinos conſuluerit, per ſe, vel per alios?

An ſchedulas ſuperſtitioſas apud ſe habuerit ad ſanitatem aliámve rem obtinendam? & an alios induxerit ad earum vſum?

An fidem habuerit ſomniis vel auguriis, accipiendo illa pro regula ſuarum actionum?

An artes magicas didicerit, aut alios docuerit? quàm multos & quoties? Et an earum artium libros apud ſe ſcienter retinuerit? & an adhuc retineat?

An valdè negligens fuerit in addiſcendis neceſſariis ad ſalutem' vt ſunt decem decalogi præcepta Eccleſiæque, ad quæ erat obligatus, & articuli fidei.

An de emendatione vitæ, de conſequenda æterna ſalute, vel Dei miſericordia, & peccatorum remiſſione aliquando deſperauerit?

An impediuerit verbo vel opere profectum ſpiritualem proximi, diſſuadendo vel ſimili ratione impediendo ingreſſum in Religionem, aut alia bona opera.

CIRCA II. PRÆCEPTVM.

Notari debet ad huius præcepti cognitionem, quòd iurare eſt Deum in teſtem eius quod dicimus vocare. Vocatur autem Deus in teſtem duobus modis: vno modo expreſsè, vt quando quis per Deum iurat; altero modo tacitè, vt cùm iurat quis per Sanctos, per crucem, per animam ſuam, vel per aliam creaturam, quatenus in ea relucet diuina bonitas: non tamen iuramentum eſt dicere, Verè, certiſſimè, in veritate.

An mendacium aliquod, etiam officióſum, iuramento firmauerit, aut id de quo dubitabat an eſſet verum?

An iurarit deliberatè ſe aliquod peccatum mortale patraturum, & quale peccatum?

An iurarit aduertenter abſque animo adimplendi?

An violauerit aduertenter ſuum iuramentum, quod ſeruare tenebatur? quale non eſt quando quis iurat ſe aliquid mali facturum; tunc enim ſeruari iuramentum ſine peccato non poteſt.

An cauſam dederit alicui vt falſum iuraret, vel non obſeruaret iuramentum licitum; & an id fuerit cum aliquo damno alterius?

An nimis præcipitanter iurauerit, maximè ex conſuetudine, non diſcutiendo verúmne eſſet aut falſum quod iurabat? quamdiu hæc conſuetudo durarit, & an duret adhuc?

An diabolum inuocauerit, aut eius auxilium implorarit, deliberatè & ex animo, cum intentione vt ab illo iuuaretur?

An iurando ſibi imprecatus ſit grauia mala, vt malam mortem, damnationem, &c. & quoties hoc contra veritatem, vel dubitans?

An in iudicio iurarit falſum, vel iuridicè interrogatus non reſponderit veritatem ad intentionem iudicis. An hoc aliis ſuaſerit? In quo caſu non ſolùm eſt peccatum mortale, ſed etiam onus incurritur reparandi damnum & iniuriam illatam proximo.

An dixerit aliquam blaſphemiam. Eſt autem blaſphemia dicere contra Deum vel Sanctos aliquid contumeliosè: vt quando quis Deo vel Sanctis maledicit; vel aſſerit Deum eſſe iniuſtum, vel non curare humana; aut cùm quis indignatus Chriſti & Sanctorum membra contumeliosè nominat. Póſſunt autem hæc ſolo corde committi, vt, exempli cauſa, optando, Vtinam Deus mea peccata neſciret, non eſſet iuſtus, &c.

An

An vouerit aliquid Deo abſque animo adimplendi?

An votum legitimè factum violauerit aduertenter?

An promiſſa, maximè iuramento firmata, deliberatè violauerit?

An Scripturam ſacram facetiis applicarit, maximè ſi crebrò & ad turpia?

CIRCA III. PRÆCEPTVM.

An feſtos dies violauerit, ſeruilia in eis opera exercendo vel præcipiendo, conſulendo, aut conſentiendo, idque per multum temporis, ſine neceſſitate? Seruilia autem opera vocantur quæ ad artes mechanicas pertinent. Si non audiuit Sacrum diebus feſtis; vel notabilem partem omiſit, ſine legitima excuſatione, & an cauſam aliis dederit idem faciendi. Notabilem Sacri partem omittit, qui omittit vſque ad Euangelium, vel qui ante communionem recedit.

An in feſtis per notabilem partem Miſſæ diſtractus fuerit ſiue fabulando, ſiue profana legendo, ſiue aliis ſe exteriùs occupando, exteriorem ſaltem attentionem impedientibus.

An curarit ſibi ſubditos diebus feſtis intereſſe Sacro? Huc pertinent quæ contra Eccleſiæ præcepta fiunt, vel Sacramenta.

An non confeſſus ſit ſemel in anno, aut non curarit vt idem facerent omnes ſuæ curæ commiſſi.

An iuerit ad confeſſionem ſine aliqua ſaltem præparatione & examine, vel ſine propoſito deferendi aliquod peccatum; vel peccatum aliquod mortale ſciens in confeſſione ſubticuerit ex pudore aliáve cauſa; & an poſtea illud peccatum ſit confeſſus in ſequenti confeſſione, prioremque confeſſionem illam repetierit.

An omiſerit communionem tempore Paſchatis in propria parochia, poſtquam ad eam venit ætatem, vt iudicio confeſſarii communicare iam poſſet.

An communicarit cum conſcientia peccati mortalis, quod nondum erat confeſſus.

An cum conſcientia certa vel dubia peccati mortalis receperit, vel adminiſtrarit aliquod aliud Sacramentum Eccleſiæ.

An comederit cibos prohibitos in Quadrageſima, vigiliis, & aliis diebus interdictis, etiamſi propter ætatem ieiunare non teneretur.

An poſt completum vigeſimum primum annum, ieiunia Eccleſiæ violauerit, ſæpius comedendo, licet a cibis vetitis abſtinuerit.

An cauſam dederit aliis violandi ieiunia, veluti ſuadendo, vel

aliis prohibito tempore cibos vetitos miniſtrando, vel alios cibos, quibus ieiunium ſoluant; niſi legitima eſſet cauſa.

An, cum excommunicatus eſſet, ſciens perceperit Sacramenta, dederitúe, aut ſacris interfuerit.

An contumelia aliqua vel irreuerentia affecerit imagines, reliquias Sanctorum, aliaſque res ſacras.

An putet ſe feciſſe aliquid, cui ſit annexa excommunicatio.

An obligatus ad recitandum Breuiarium, omiſerit recitare ſiue totum, ſiue partem eius notabilem; veluti vnius Horæ officium, ſine ſufficienti excuſatione, ex tædio rerum ſpiritualium.

CIRCA IV. PRÆCEPTVM.

An parentes contempſerit, aut verbis & factis contumelioſis offenderit.

An maledixerit patri vel matri, vel in eorum abſentia iis detraxerit.

An verbo vel cogitatione illis mortem propter ipſorum bona, aut ob aliam cauſam, aliúdue graue malum ſit imprecatus deliberatè.

An eis obmurmurauerit, aſperiuſque fuerit locutus.

An in re graui vel ex contemptu iuſſis eorum non obtemperarit.

An in notabili neceſſitate ſubuenire illis recuſarit.

An teſtamentum parentum defunctorum fuerit executus.

An fuerit paratus propter amorem parentum tranſgredi præcepta Dei, & peccare mortaliter.

An Superiores ſuos ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſticos contempſerit, & iuſtas eorum leges in re notabili violauerit.

An de Superioribus & maioribus ſuis detraxerit in re graui; aut etiam de Religioſis, ſacerdotibus, magiſtris, doctoribus, &c.

An decimas, vectigalia, & alia quæ illis debentur, retinuerit.

An prædicta deliberatè facere propoſuerit, etſi non fecerit.

An, ſi filios habeat, iis maledixerit, nec eos Chriſtianæ fidei myſteria, Dei præcepta, aliaque ſcitu neceſſaria docuerit.

An filios reprehenderit & correxerit, maximè in peccato graui.

An domeſticos neceſſaria ſcitu docendos curauerit, & peccantes correxerit.

CIRCA V. PRÆCEPTVM.

An aliquem habuerit odio, cum deſiderio vindicandi ſe, & quanto tempore in eo odio & vindictæ cupiditate perſeuerarit.

An optauerit alicui mortem, vel aliud malum graue, & damnum corporis, famæ, honoris, bonorum tam temporalium, quam ſpiritualium, ex malo & deliberato animo.

An fuerit alicui grauiter iratus, cum animo notabiliter ipſi nocendi.

An contendendo cum aliis verberauerit aliquem, vel vulnerauerit, vel occiderit, aut commiſerit aliis vt id facerent, vel quod ſuo nomine ab aliis erat factum approbauerit, vel ad id dederit auxilium, conſilium, vel fauorem.

An clericum percuſſerit. Nota. Qui percutit clericum, etiam primæ tonſuræ, percuſſione quæ eſt peccatum mortale, incurrit excommunicationem, dummodo ſciret, aut ſcire deberet, eum quem percutiebat eſſe clericum, & legem de excommunicatione. proinde circumſtantia clerici eſt exprimenda.

An ſibi vel aliis maledixerit ſeriò, & ex animo. Eſt autem maledicere, malum aliquod ſibi vel aliis imprecari: nempe mortem, infamiam, diras, &c. vt ſi ſe vel alterum tradat vel commendet diabolo. Eſt autem maledictio ſemper peccatum mortale, quando ſeriò profertur.

An litigans cognomina dederit, aut conuicia iecerit cum graui proximi iniuria. Tunc ſemper iniuria eſt reparanda, & fama reſarcienda, ſi læſa fuerit.

An eum, quem grauiter offenderat, rogare veniam detrectarit, & cum inimico redire in gratiam recuſauerit, vel condonare ei offenſam noluerit, aut omiſerit alloqui vel ſalutare ſuum inimicum cum ſcandalo.

An defectus corporis aut paupertatis alicui exprobrarit, aut verbis, aut cachinnis, vel ſigno aliquo alios turpiter irriſerit. quod peccatum tanto eſt grauius, quanto maior debetur reuerentia iis qui ridentur, & eos tenetur ſibi reconciliare; &, ſi infamia ſit ſecuta, debet famam reſarcire.

An rixas & inimicitias ſeminauerit, & an inde graue malum ſit ſecutum.

An deliberato animo doluerit de bono aliquo notabili proximi, vel de eius malo lætatus ſit. Bonum notabile eſt ſanctitas, fama, ſcientia, diuitiæ. Inuidere in rebus paruis veniale tantùm eſt.

An blaſphemantes, vel alio ſimili modo grauiter [illegible]ntes

non correxerit, cùm ſpes alicuius emendationis eſſet, & id facilè poterat.

An homicidis & extorribus fauorem aut receptáculum præſtiterit.

Huc pertinet peccatum ſcandali, quo quis ad peccatum mortale prouocat alterum, verbo vel opere aliquo, quod natura ſua præbet occaſionem ruinæ; & explicandum eſt ad quam ſpeciem peccati induxerit; vt, Induxi alium ad omittendum Sacrum die feſto, aut ad fabulandum per notabilem partem Sacri, ad non ieiunandum cùm teneretur, ad furandum, &c. De quo ſi (præter ea quæ ſingulis præceptis) occurrat aliquid, poterit illud huc reuocare.

CIRCA VI. ET IX. PRÆCEPTVM.

An turpes cogitationes habuerit, in quibus voluntariè ſit delectatus, etſi opere perpetrare noluerit id quod cogitabat. Eſt enim peccatum mortale.

An cum deſiderio perficiendi operis, tales cogitationes habuerit, & an obiectum cogitationis fuerit virgo, ſoluta, coniugata, Religioſa, &c.

An turpia & obſcena locutus fuerit animo laſciuo, vel libenter audierit. & an turpes cantilenas cecinerit animo laſciuo, maximè alijs præſentibus.

An libros impudicos legerit animo laſciuo, vel ex ſola curioſitate cum probabili periculo delectationis moroſæ, vel conſenſus. & an adhuc tales libros habeat.

An inhoneſtas choreas duxerit cum probabili peccati periculo.

An aliquam perſonam aſpexerit cum periculo probabili conſentiendi peccato.

An probabili peccandi periculo ſe expoſuerit, loca quædam periculoſa adeundo, vel cum certis perſonis conuerſando.

An conatus ſit verbis vel aliquo facto ſuo pellicere aliquam perſonam ad res turpes. Hic perſonæ circumſtantia eſt exprimenda.

An laſciuo animo turpia oſcula & alios contactus impudicos habuerit, vel ſe turpiter contingi permiſerit, vel an ſeipſum voluntariè polluerit, & quid tunc cogitabat. Eſt enim ſpecies cogitationis exprimenda.

An nocturnas vel diurnas pollutiones procurarit, vel experrectus ſe oblectarit in pollutionibus, vel turpibus ſomniis.

An ipſum peccatum carnis opere expleuerit. Explicetur ſpecies peccati;

peccati; quales ſunt fornicatio, adulterium, ſtuprum, inceſtus, ſacrilegium, & vitium contra naturam.

CIRCA VII. ET X. PRÆCEPTVM.

An aliquid furto ſuſtulerit. Explicet ſpeciem peccati. & an rem ſacram in loci ſacri tutela. Exprimat quoque quantitatem, quando notabilis ſumma eſt.

An inuito domino rem alienam alicuius momenti retineat adhuc abſque animo reſtituendi.

An inuenta notabilis valoris non reſtituerit domino, ſi eum adhibita diligentia poterat reſcire.

An aliorum hortis, agris, vel ſimilibus bonis notabile damnum intulerit.

An ex eo quòd debita ſuis creditoribus non ſoluerit, cùm alioqui poſſet, aliquod damnum incurrerint.

An in emptione vel venditione fraudem fecerit, cum notabili proximi damno; vel res furtiuas, aut quas dubitabat eſſe alienas, emerit vel vendiderit.

An mercedem famulis, ſubditis, vel operariis ſubtraxerit, aut miniſterium ad quod conductus fuerat fideliter præſtiterit.

An ratione mutui vel anticipatæ ſolutionis aliquid acceperit: & eſt vſura.

An pro Beneficio Eccleſiaſtico obtinendo pecuniam vel rem pecunia æſtimabilem dederit, vel alius quiſpiam eius nomine; & eſt ſimonia, collatio nulla, & fructus omnes ſunt reſtituendi.

An plura Beneficia habeat: quàm multa & quamdiu?

An deſiderauerit accumulare opes per fas & nefas; aut habuerit voluntatem determinatam accipiendi, ſi poſſet, rem alienam.

An pecunias ſibi à parentibus ad victum collatas, in luſus conſumpſerit, vel in conuiuia immoderata, aut aliis modis profuderit.

An ex parentum bonis quidpiam notabile acceperit contra ipſorum voluntatem: & eſt ipſis reſtitutio facienda; secùs, ſi conſtaret de ipſorum voluntate.

An litem aliquam contra iuſtitiam mouerit, vel mendaciter aut fraudulenter in ea obtinenda proceſſerit.

An luſerit ludis vetitis, vel ludendo fraudem fecerit, cum notabili proximi detrimento.

An lucratus ſit notabilem ſummam in luſibus, etiam ſine fraude, ab iis qui pecunias exponere non poterant; vt ſunt filiifamilias, &c. vel, an fuerit cauſa vt aliquis bona parentum diſſiparet.

An iniuſtè lucrum alterius impedierit, aut conſilium vel auxilium

lium præſtiterit ad iniuſtè nocendum proximo.

An furantem non impediuerit cùm poſſet.

An aliquid ex dictis deliberatè concupierit.

CIRCA VIII. PRÆCEPTVM.

An alicuius famæ detraxerit, graue aliquod crimen, vel ignominioſum quidpiam alicui falsò imponendo. & tenetur retractare coram eis, quibus præſentibus famam alterius læſit.

An peccatum graue alicuius, verum quidem, ſed occultum, alijs manifeſtauerit mala intentione, vel cum graui famæ detrimento. quo etiam caſu famam reſarcire tenetur

An dicta vel facta alicuius ſine vllis aut ex leuibus coniecturis in malam partem acceperit, certò & definitiuè apud ſe ſtatuendo illum peccaſſe mortaliter. Eſt enim hoc temerarium iudicium, & peccatum mortale: ſi autem tantùm fuerit ſuſpicio, vt cùm quis de alterius bonitate ex leuibus indiciis dubitat, ſolùm eſt veniale.

An detractoribus aures accommodauerit, ex odio illius cuius famæ detrahebatur. vel ſi detrahentes cum notabili proximi detrimento non prohibuit, cùm facilè prohibere poſſet.

An perniciosa mendacia protulerit in notabile detrimentum alterius.

An præceptores, ſcholas, conuictum apud parentes diffamauerit, falſas ad eos litteras ſcribendo. & tenetur ad reſtitutionem retractando ſeriò, niſi certò ſciat parentes ei non credidiſſe.

An ſecretum ſibi commiſſum, maxime ſi ſpoponderit ſe taciturum, aliis reuelarit, & an inde aliquod detrimentum proximi ſecutum ſit.

An litteras alicuius cum damno aliquo, vel ſaltem periculo aperuerit.

CIRCA GVLAM.

An ſe aliquando ſponte inebriauerit, & an intemperantiùs comederit, aut biberit, cum notabili detrimento ſanitatis.

An alios datâ operâ ad ebrietatem induxerit.

Qui officium aliquod adminiſtrant, examinabunt ſe etiam de peccatis, quæ in tali officio vel ſtatu ſolent committi.

Interrogatorium breuius, in carmen redactum habet P. Polancus in Appendice Directorii.

Oratio

Oratio poſt confeſſionem.

MIſericordias tuas, Domine, in æternum cantabo, qui me toties ſanguine tuo lauiſti, & lacrymarum tuarum fonte, quas tuam Maieſtatem fundere pro me, eheu! ſiccis oculis intueor. O bonitas infinita, quanti facis adulteram, pro qua reliqueras domum tuam, & dimiſeras hereditatem tuam, & dederas dilectam animam tuam in manus inimicorum eius, & facta tibi erat hereditas tua quaſi leo in ſilua, & fornicata fuerat anima mea cum amatoribus multis; ſed reſpexiſti terram, & feciſti eam tremere, & longè errantem & diu expectatam non proieciſti à facie tua, ſed omnia peccata mea poſt tergum tuum? Ah! Domine, confirma hoc quod operatus es in me, & miſerere mei, ne fiant nouiſſima peiora prioribus, poſtquam ad amplexus tuos ſuauiſſimos, per veniam peccatorum dediſti peruenire. Ardeat in me amor tui, ne per teporem principatum meum accipiat alter, ſi in terra ſanctorum iniqua geram. Eia, bone Ieſu, quomodo tepidus eſſe poſſum, cùm tu langueas amore mei, pares gaudia æterna pro labore momentaneo? Quid tibi in iudicio dicam oſtendenti vulnera & labores, Domino meo ſeruus nequam, ſi nunc contempſero ſequi te & Sanctos tuos, qui poſt labores nunc lætantur ſicut victores raptâ prædâ, & in meſſe meſſores? creſcebant illi quotidie, & ego in deteriora prolabor, tepidus in amore tuo, diſtractus in precibus, affectu vagus, quia te, ô Deus meus & omnia, dereliqui, fontem vitæ, & quæſiui toto corde aquas putidas creaturarum. Doleo, doleo, & deteſtor hæc, & offenſas præteritæ vitæ meæ. O amator hominum, doleo quia te offendi, quia bonus es, non ob infernum aut cæleſtium gaudiorum detrimentum. Vtinam ita hoc ſentirem, vt ſentiuntur incommoda corporis, perditio liberorum, opum, &c. & tamen qui te perdit, omnia perdit, cælum, Sanctorum præſidium, amicitiam tuam, omnia bona opera. Tu autem Domine bonorum noſtrorum non eges, ſed beatè me viuere hîc & æternùm cupis, animo tranquillo & tibi coniuncto. Video Domine, & confundor, ac tum magis, dum ob vanam gloriam, pecuniæ amorem, tanta video fieri, Pſal. 88.

quod-

quodq́; amor tuus tantùm me impellere nequeat: ſed iterum rogo, parce Domine, parce Domine, propter merita & ſanguinem Filij tui, quæ offero diuinæ Maieſtati tuæ, & in vnione meritorum eius omnia mea ad ſeruiendum tibi. Illis omnino, & gratiâ tuâ confido in nouitate vitæ ambulare. Adeſte Angeli, ſancti patroni mei, vt quæ in conſpectu Sanctiſſimæ Trinitatis, & veſtro propono, diuinæ gratiæ innixus perficere valeam. Amen.

Quæ agenda poſt confeſſionem generalem peractam.

PRimò vide, quomodo iam multa cum moleſtia in gratiam cum prodigo redieris, & gratias age ex toto corde, atque imitare Magdalenam, exemploque eius quidquid vanitati hactenus in corpore tuo ſeruiuit, ſtatue Deo dedicare, &c.

Ioan.5. Secundò, cogita tibi dictum illud eſſe: Ecce ſanus factus es, iam amplius noli peccare; & coram Deo, & Sanctis eius, vt teſtibus, iterum contritionem excita, & proteſtare coram eis, quòd in æternum non declinabis à mandatis Dei tui.

Tertiò conſidera, quæ ſint tibi inclinationes prauæ, & præcipuè occaſiones peccatorum tuorum, eaſque vitandi ſtudium *Eccleſ.3.* ſcias tibi præcipuum eſſe debere: qui amat enim periculum, peribit in eo. Neque verò contritus videtur, & ad Deum conuerſus, qui ſciēs ſe creberrimè tali occaſione lapsū eſſe, & frequēti lapſu debilitatum, iterum ſe eidem periculo committit, v. g. conuerſationi cum diſpari ſexu, cum ebrioſis, &c. Dic mihi, ſi in loco aliquo vigeſies grauiſſimam bonorum iacturam feciſſes, nónne vitares? Si aliquoties fuiſſes in eodem grauiter vulneratus, nónne diligentiſſimè caueres? Si quis ſæpiùs vitæ diſcrimen adiiſſet, & naufragii, & famæ, & bonorum omnium, & ſciens & prudens abſque cauſa eidem ſe periculo exponeret; crederes ei aſſerenti ſe naufragium ſtudioſè vitare velle, an potiùs temerariè ruere in certum interitum? Ita in animæ periculis cauendis prouidum eſſe omnino conuenit.

Huc pertinet videre quibus vitiis potiſſimùm obnoxius ſis; habet enim quiſque defectus aliquos, è quibus cæteri ferè manant: & hos eradicare, ac velut fontes obſtruere oportet, idque per examen particulare, de quo infrà, & ſtudium ſingulare mortificationis.

Quartò

Quartò conſidera actiones tuas & occupationes, diligenterque attende, quomodo eas perfectiùs agere poteris.

Quintò conſidera, quæ tibi moleſta & aſpera ab aliis accidere poſſent, quæque ex vitæ genere tibi obuenire ſolita ſint: & primò accepta ea in ſatisfactionem peccatorum de manu Domini, deinde aliis etiam modis ad ea fortiter & Chriſtianè ferenda animum præpara.

Exemplum propoſitorum poſt confeſſionem generalem ad vitæ emendationem.

COnſideratis ſemitis domus meæ, diuinâ miſericordiâ ſtatuo. Primò, benè & chriſtianè me mori velle, atque ſimiliter vitam mihi inſtituendam; cùm talis ſit futura mors, qualis vita fuerit. Ducem autem in via hac, & animæ negotio eligo N. doctum iuxtà ac pium, eique illam omnino aperire, eiuſque directionem ſequi propono, ac de profectu ſæpè cum illo conferre; & expoſcere, vt amicè & confidenter me moneat. Adiuua me Domine Deus meus, quia tu es Deus fortitudo mea, & refugium meum, & te quærere & amare toto corde deſidero. Amen.

Secundò, quoad animam eiuſque cibum, propono eam ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento decimo quinto quoque die ſaltem paſcere, octauo verò per pœnitentiæ Sacramentum expiare: nam video manifeſtè mihi illuſum, & vehemẽter erraſſe me; cùm dilatione imparatior hactenus euaſerim, neque ſit vlla excuſatio apud Deum ob negotia (vnicum ſiquidem & grauiſſimum eſt ſalutis meæ.) & erubeſco coram te, Domine, dum cogito me plurimis friuolis, ludo & otio, tempus abſumpſiſſe, lucri, &c. occaſionem auidè arripuiſſe, & ſolius animæ curam poſthabuiſſe.

Illam etiam oratione & verbo tuo paſcere, coram te, Deus meus, ſtatuo, & quotidie Miſſam audire, examinare conſcientiam, & lectioni piæ quadrantem ſaltem vnum tribuere. ad hoc enim viuo & creatus ſum: & ſi ſemper iuſſus ſum orare, quomodo hæc negligere potero? Inter morbos verò animæ illum N. primùm diligenti curâ perſanare conabor per gratiam tuam, quemadmodum facerem ſi corpore æger forem.

Quod ad corpus, per tuam gratiam nunquam illud tam delicatè nutriam, vt velut ſeruus molliter nutritus contumax fiat & rebelle diuinę Maieſtati tuæ; ſed vt iumẽtum habebo moderato cibo ac potu, veſtitu & recreatione, vt decet ſtatum meum, vtque

que aptum ſit obſequio animæ meæ, & tuo inprimis, Deus meus. Senſus, inprimis verò oculos, aures, & linguam ſic cuſtodiam gratiâ tuâ, vt portas animæ meæ.

Tertiò, cùm reddenda mihi ſit de bonis ratio (tua enim ſunt omnia, & iuſſus ſum ego diſpenſator eſſe fidelis) propono Primò, non anxiè accumulare, ſed moderatè ea curare; tum vt vitam ſuſtentem, tum vt creditoribus ſatisfaciam, ne clament in cælum vindictam grauiter preſſi inopiâ fratres noſtri, & filii Dei ad Patrem miſericordiarum. Secundò, vt familiam alam iuxta ſtatum, non vanum mundi iudicium: neque enim opulentior videri cupio, neque alieno illuſtrior apparere. Tertiò, ad honeſtam tãtùm recreationẽ. quid enim turpius quàm opes magno ſudore miſerorum expreſſas, & parentum labore partas, quibus mihi cælum parare, & ventres famelicos fratrum meorum paſcere poſſum, prodigere aleæ iactu, &c. Non feram deinceps, vt clamet ad portam fruſtra pauper, pro vna panis buccella, & ego ludo dilapidem ſummam quâ multi refici & Deum benedicere poſſent, & benedictio eorum plurima venire ſuper me.

Quartò, reddenda cùm ſit familiæ ratio; Primò, non ſuperbè me geram, ſed conſeruos meos famulos exiſtimabo. Secundò, neceſſaria eis diligenter curabo. Tertiò, ſolicitus ero vt ſaltem æquè Deo meo ſeruiant, ac mihi, neque permittam quin ſingulis ſaltem menſibus Pœnitentiæ & ſanctæ Euchariſtiæ accedant Sacramentum: æquum eſt vt non ſeruiat quis mihi, qui non ſeruit tibi, Deus meus. Quod autem attinet ad alios ſubditos poteſtati meæ ſubiectos, ſcandala amoueri, iuſtitiam breuiter & rectè adminiſtrari curabo.

Quintò, officium quid à me poſcat meum, expendi, & video, ô Domine Deus, eò mihi maiorem rectè viuendi neceſſitatem incumbere, quò plura de manu tua liberali indignus accepi. Deinde multa occurrunt quæ in obſequium tuum, & gloriam nominis tui facere potero, atque hæc coram Maieſtate tua decerno N.

Sextò, temporis autem primam mihi rationem habendam eſſe video, cùm pretioſiſſimum ſit, & irrecuperabile: quocirca illud diſtribui vt animę priùs meę, vt virtutis ac rationis ſtudio, vt proximo, & muneri ſuum tribuatur.

Septimò, cùm nihil ad probitatem magis valeat quàm bonorum conuerſatio & ſocietas; tales deligo, quos ſcio diuinæ Maieſtati tuæ fideles famulos, alios verò vitare volo. Vitia enim ſerpere videmus, neque poteſt tibi eſſe gratum, vt nec vlli patri & Principi, ſi cum eo filius aut ſubditus tractet aut agat; qui nihil aliud

aliud nititur, quàm ſuadere, vt parentem perimat filius, cliens Regi rebellis ſit Id enim faciunt mali inuitantes ad peccatum, per quod Chriſtus Dominus iterum crucifigitur, & tibi Deo meo rebellis quis efficitur.

Octauò, vt verò hæc propoſita firma ſint, ſtatuo Primò, de iis referre Confeſſario, vel decimo quinto quoque die. Secundò, vt meliùs ea ſeruem, mihi indico legem dandi eleëmoſynam, niſi hoc N. fecero. Tertiò, ſi Confeſſario probetur, ad tempus aliquod voto pœnali me obſtringam, donec quod potiſſimùm mihi neceſſarium eſt, perficiam. Quartò, quotidie propono hæc manè relegere. Quintò, ſaltem quothebdomadis aut menſibus eadem attentè conſiderare.

Oratio, pro perſeuerantia in bonis propoſitis.

Domine Deus meus, Rex regum, & Domine dominantium, confiteor tibi coram curia tua cœleſti, quòd infidus hactenus fuerim maieſtati tuæ, poſt innumera accepta à liberali manu tua beneficia, quibus non ad obſequium tuum, ſed ad rebellionem vſus ſum. O Pater miſericordiarum, miſerere mei: pœnitet enim me vehementer, & velut prodigus ſupplex venio, & proÿcio me ad thronum gloriæ tuæ; reſpice ad opus manuum tuarum. Ecce abrenuncio Satanæ, & mundo, ac pompis eius, atque hæc NN. ſtatuo coram te, & vitare illas occaſiones N. vt lapides offenſionis. Scio quòd in die iudicÿ nihil habebo, quod excuſem: oſtendiſti enim mihi viam in qua ambulem, & quod non feciſti omni nationi, iudicia tua & leges manifeſtaſti mihi; & gratiam dediſti vt præſtare poſſem. Et certè ſi centeſimam partem feciſſem eorum, quæ pro mundo feci ac toleraui, profectò ſeruaſſem legem tuam, & in amicis tuis ac filÿs numerarer: iam autem non ſum dignus vocari filius tuus; ſed fac me ſicut vnum de mercenarÿs tuis, & cōcede mihi gratiam per ſanguinem Chriſti Ieſu, quâ deſideria iſta complere, tibiq; & Chriſto filio tuo, ac ſanctiſſimæ Matri illius ſeruire valeam, & tecum in æternum viuere. Amen. Lucæ 15.

IACVLATORIÆ.

Pſal.118. *IVraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.*
Pſal.61. *Nónne Deo ſubiecta erit anima mea? quoniam ab ipſo ſalutare meum.*
Pſal.118. *Paratus ſum, & non ſum turbatus, vt cuſtodiam mandata tua.*
Ibid. *Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore.*
Ibid. *Viam veritatis elegi: iudicia tua non ſum oblitus.*
Ibid. *In toto corde meo exquiſiui te: ne repellas me à mandatis tuis.*

CAPVT VII.

De ſatisfactione, tertia parte pœnitentiæ.

Exod.12. ITinere trium dierum Iſraëlitæ ad montem Dei Oreb profecti ſunt, vt ſacrificarent Domino Deo noſtro. Tres illæ dies ſpirituali intellectu, de contritione, confeſſione, & ſatisfactione commodè, vt ſuprà dixi, accipiuntur. Cùm autem de prioribus dictum ſit, ſupereſt vt
Tob. 12. de ſatisfactione agamus, quæ operibus à Raphaële commendatis perficitur: Bona, aiebat, eſt oratio cum ieiunio & eleëmoſyna. Tria ſiquidem ſatisfactionis opera tribus mundi malis remedia peroportuna conſtituta ſunt: ieiunio carnis concupiſcentia; eleemoſynâ verò, oculorum; oratione humili ſuperbia vitæ perſanatur. Mandarat
Leuit.6. Dominus vt holocauſtum cremaretur in altari, nocte tota vſque manè, & vt cineres ſacerdos ſpoliatus veſtimentis ſacerdotalibus, & alijs indutus, efferret extra caſtra, & in loco mundiſſimo alio igne quàm ſanctuarij vſque ad fauillam conſumi faceret. Quid hæc figura adumbrauit, niſi holocauſtum tui ipſius, atque omnia peccata tota huius vitæ nocte, exurenda igne ſanctuarij, id eſt, charitatis:

ritatis: quòd ſi quid manè ſuperſit, te ire debere extra caſtra, exutâ mortali veſte, ibiq; igne purgatorij expiãdum, donec infauſtæ reliquiæ peccatorum penitus conſumantur, & reddas nouiſſimum quadrantem.

Ac primùm quidem de ieiunio, & pœnitentia: poſtea, de eleëmoſyna: ac demum de oratione, quia longiori illius tractatio futura, diſſerendum eſt.

MEDITATIO

de ieiunio, primo opere ſatisfactorio.

Compositio loci eſt, ſtatuere ſeſe coram Chriſto in cruce felle potato.

Oratio præparatoria, vt ſuprà.

Pvnctvm I. Conſidera te poſitum in hac valle verè lacrymarum cum parente primo; vt in ſudore vultus tui veſcereris pane tuo, & cæleſtem hereditatem obtinere contenderes, atque aſcenderes in montem Domini: nullum verò maius eſſe impedimentũ quàm corpus hoc tuum quod corrumpitur, & aggrauat animam; ac proinde illud fræno temperantiæ & diſciplinæ refrænandum; ne è præcipiti deijciat ſeſſorem ſuum. Secundò, quàm fœdè per illud & gulæ concupiſcentiam proſtratus fuerit Adam, eheu! in ipſo paradiſo deliciarum. Illa, illa nos in miſeriarum adduxit pelagus, in quo fluctuamus; è quo enauigãre & eluctari vix poſſumus. Tertiò, vide, & obſtupeſce quid ſapiẽtiſſimum Adamum eò adegerit. Scilicet breuis è pomo hauſta voluptas. O infelix pomum, in quo omnia mundi mala, & æterna continebantur! Ediſti, ô Adam, & ecce quàm grauiter obſtupeſcunt adhuc dentes filiorum tuorum. Quartò, attende quemadmodum Eua noſtra, id eſt, caro & hoſtis noſter, nos ſollicitet ad imitationem infelicis parentis; quàm vilia ea quæ *Sap. 9.*

appetit, quæque gula proponit: quanto labore & periculo appetantur, dum non habentur: & tamen quàm breui omnia faſtidio ſint.

Ecce enim plurimos gula depauperat, & ad indigna cogit. quot, IESV bone, Religioſos, qui aliàs eſſent futuri columnæ cæli, in terra figit, neque creſcere ſinit in paradiſo cæleſtis voluptatis, id eſt, Religione, quia in ea ſuperare ſe nolunt! Immò non caret certè myſterio Adamum in ſtatu perfectionis poſitum, vnâ gulâ deturbatum.

PVNCTVM II. Conſidera gulæ incommoda: Primò, impedit omnem in ſpiritu profectum, corpuſque ſpiritui rebelle facit. Nam, teſte Climacho, vt apud mũdanos cupiditas eſt radix omnium malorum: ſic apud ſpirituales ac monachos gulæ concupiſcentia. impoſſibile enim eſt, vt Caſſianus ait, ſaturum ventrem pugnas interioris hominis experiri. Ex vno etenim gulæ vitio innumera vitiorum agmina producuntur, vt Gregorius ait. Baſilius verò vitijs alijs omnibus obnoxios ſe vidiſſe reſipuiſſe; qui huic ſeſe ſubdidiſſent, aut ſecretò, aut alieno tempore aut loco edendo, tandẽ excidiſſe à Religione: vel ſi mãſerint, mancipia diaboli, curioſos, querulos, commodi amantes, obſtinatos factos. Secundò, neque tantùm ſpiritui & pietati officit, ſed omnes omnino functiones animi præſtantiores impedit, & hebeſcere ingenij aciem cæteraſque animi potentias facit. Tertiò, accedit quòd corpus morbis repleat, vitam curtet, multiſque afficiat incommodis. Atque ita homo ob voluptatem, quæ, vt Innocentius, ſpatio loci vix eſt quatuor digitorum; ſpatio temporis vix totidem momentorum, vitam hanc triſtem & miſeram reddit, & in æternæ ſe vitę diſcrimen adducit, vt caro tantillo oblectetur. Meritò proinde exclamat Bernardus: O crudelitas! corpori ſeruitur, vt anima iuguletur. Adde, vt corpori tribuatur momentanea voluptas, æterna homo ſubit ſupplicia; aut ſaltem ſeſe eorum periculo exponit.

Climachus gradu 26.
Caſſian. lib. 4. c. 3.
Greg. in 1. Regum cap. 2.
Baſil. de abdicat.
Innoc. l. 2. de contemptu mundi, cap. 17.
Bernard. in Apol.

PVNCTVM

PVNCTVM III. Conſidera è contrà commoda abſtinentiæ. Primum, quòd hoſtis grauiſſimus hac dometur; multoque magis quàm omnibus alijs corporis exercitationibus, cilicijs, flagellis, humi cubationibus, deprimatur. Nam vt nullo faciliùs ignis quàm ſubtractione lignorum extinguitur: ita concupiſcentia fomeſque peccati nullo magis curatur, quàm ſi vitiorum omnium alimenta per abſtinentiam ſubmoueantur. Secundò, contemplare olim eremi cultores omni virtutum genere illuſtres. Percunctare ex eis quem de ea ſenſum habuerint, cùm in ea magnam ſanctitatis partem poſuerint. Baſilius certè ait: Ventris moderatio, animi perturbationum cõpreſſio eſt. Chryſologus autem, Ieiunium omnium vitiorum mors, & vita virtutum. Tertiò, neque Sancti tantùm; ſed & Philoſophi, ac prudentiores, plurimi hanc virtutem fecerunt: adeò vt Artaxerxi & Ptolemæo aqua & panis deliciæ fuerint: & à Lacedæmonijs coquus omnis decreto perpetuo proſcriptus. *Baſil. conſtitut. monaſt. c. 5.* *Chryſol.*

PVNCTVM IV. Conſidera Primò, quàm ſæpè, quàm grauiter gula à Deo punita fuerit: nam præter Adamum, quò Lothum adduxerit ignominiæ notum eſt, quò miſeriarum Sodomam; quò filios Heli, quò Eſau, quò Prophetam illum in Bethel: quanti ſteterit Iſraëlitis concupiſcentia carnis in deſerto; & aliàs iterum, cùm triginta tria millia interfecta ſunt. Omitto diuitem Epulonem, immò plurimos quos hæc bellua vorauit, & in æternas ærumnas pręcipitauit. Vide igitur quomodo ieiunio maximè, & alijs mortificationum generibus corpus in ſeruitutem redigere oporteat. *Geneſ. 19.* *1. Reg. 2.* *Geneſ. 25.* *3. Reg. 13.* *Exod. 32.* *Luca 16.*

PVNCTVM V. Conſidera quomodo omnes quotquot fuerunt celebrati in vtroque Teſtamento viri, ieiunio & mortificationibus corpus domuerint. Moyſes ieiunio legem & Dei familiaritatem, vti etiam Elias, impetrauit: Niniuitæ eum placarunt. Cogita Secundò, in nouo quàm hoc illuſtris fuerit Ioannes, quo non ſurrexit maior: Anna

1.Cor. 9. illa prophetiſſa. Apoſtolus Paulus certè de ſe ait: Caſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo, ne fortè, cùm alijs
Galat. 5. prædicauero, ipſe reprobus efficiar. qui enim Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs ſuis. Tu coram Deo an ex iis ſis vide, an oble-ctamenta carnis quæras, ijs inhies, & ſpiritus ac ſalutis tuæ & aliorum detrimenta, vt carni blandiaris, contemnas. Tertiò, attende ad totius exemplar perfe-ctionis Chriſtum IESVM, eſurientem, ſitientem, noctibus orantem, & in laboribus plurimis à iuuen-
Ioan. 19. tute ſua; poſtremò aceto & felle in cruce potatum. Extremum illum actum eſſe voluit, vt temperantiam nos edoceret; & lueret benigniſſimus IESVS quod primus parens noſter, & nos filij eius peccatum gulæ, peccatum omnino grande, coram Domino peccaueramus. O Domine IESV Chriſte, doce me, quæſo per viſcera miſeri-
Aug. l. 10 Conf cap. 31. cordiæ tuæ, vt, quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam. Tu ſis mea delectatio, tu mea gloriatio, IESV mundi ſaluatio. cibus meus ſit facere voluntatem tuam: abſit vt ego, qui tuus eſſe volo, carnem non crucifigam, ſed ei ſeruiam; ventris ſim mancipium, ſanguine tuo libertate donatus. da mihi, quæſo, in te delectari: da quod iubes, & iube quod vis: iſte, aiebat Au-
Aug. l. 10. Conf cap. 29. & 31. guſtinus ſeruus tuus, accepiſſe ſe fatetur. audiui alium rogantem vt accipiat: aufer à me, inquit, concupiſcentias ventris. aufer & à me. quis enim, IESV bone, vincet eam quâ ſuperati ſunt fortiſſimi athletæ; niſi per te, qui es vnica ſalus & fortitudo mea? Amen.

Oratio, pro pœnitentia & ieiunij virtute impetranda.

Pſal. 129. *DE profundis clamaui ad te Domine, Domine, exaudi vocem meam: veni enim in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit*

merſit me. Quis verò me liberabit, Deus meus, niſi tu qui conturbas profundum maris, & ſonum fluctuum eius mitigas? ah! quis mihi tribuat lauare cum Propheta tuo per ſingulas noctes lectum meũ, & lacrymis meis ſtratum meum rigare, vt eluere poßim peccata mea, & irriguo duplici ſterilem animam meam fœcundare, vt poßit æternum luctum, æternaſq́; redimere lacrymas? Si enim gehennæ pœnas in hoc paruo vitæ ſpatio compenſauero, ſcio quòd tuâ gratiâ eas euadam: neque enim punis bis in idipſum, ſed miſericordia tua ſuper omnia opera tua. verumtamen vis, vt fructus agamus dignos pœnitentiæ bone Ieſu; & in te ipſo exempla nobis dare dignatus es; atque adeò ſi quis, vt Apoſtolus tuus ait, tuus eſt, carnem ſuam crucifigit cum concupiſcentijs ſuis, non tractat molliter, vt velut ſeruum ſentiat contumacem. Si ergo tuus eſſe nequeo, bone Ieſu, niſi carnem crucifigam; quid mihi, & illi perniciosè blandior, & veſtigia tua & Sanctorum tuorum negligo? Egóne audebo delicatus miles molli ſtrato vti, & indui ſplendidè, & epulari? carniq́; & curioſitati vix quicquam negare, imò ei curare ſedulò, vnde anima crucietur, ſpiritus extinguatur, deuotio intepeſcat, profectus retardetur, proximus offendatur; ac nihilominus petere regnum tuum qui non habuiſti vbi caput reclinares; qui & fame cruciatus fuiſti, & felle potatus? verè ſi regnum tuum vim patitur, & violenti rapiunt illud, quomodo in illud penetrabo? ſi mortificanda membra noſtra quæ ſunt ſuper terram, quomodo quæram incentiua vitiorum, & hoſti præbebo manus & auxilia? ſi beati qui lugent, eheu! quomodo felices erunt quibus nihil placet niſi iocus, cibus & ludus? Statuo itaque, benignißime Ieſu, pœnitentias cum Sanctis omnibus amare: aut enim ipſe homo in ſe pœnitens punit peccatum ſuum (vt præclarè Gregorius) aut hoc Deus meus cum homine vindicans punis. Statuo facere fructus dignos pœnitentiæ, vt gaudium tibi ſit tandem, Deus meus, & Angelis tuis ſuper me peccatore pœnitentiam agente, qui toties contriſtaui Spiritum ſanctum tuum, & malum coram te feci. Difficile ſcio eſt dignos facere, cùm dicat Ambroſius ſeruus tuus: Faciliùs inueni qui innocentiam ſeruauerint, quàm qui congruè pœnitentiam egerint. Sed, pater mi, omnia tibi poßibilia & facilia ſunt, & mihi

Galat. 5.

Greg. l. 9. Moral. cap. 17.

Amb. l. de vn pœnit. c. 10.

erunt gratiâ tuâ, quam humillimè rogo, vt mihi concedere digneris. Amen.

Praxis ad ieiunium ſeruandum.

PRima, attendere quemadmodum quis corpus ſuum foueat, an nutriat illud, vt ſeruum delicatè, ſentiatque eumdem contumacem: id verò nónne futurum eſt, ſi gulæ quis ſeruiat, ſi vetita edat, ſi noxia, ſi multa, ſi intempeſtiuè, ſi delicatè, ardenter corpus nutriatur.

Secunda, abnegationis ſigna perpendere an ea in te ſint: Primum eſt, timor ne quis rapiatur extra metas neceſſitatis. Secundum, diligens cuſtodia ſui ante cibos, & inter edendum, ne præcurrat voluptas neceſſitatem, & illa huic præferatur. Tertium, ſi moleſtum neceſſitati parere. Quartum, neceſſaria admittere condimenta, exquiſita reijcere.

Tertia, optima praxis erit ſtatuere ſibi menſuram aliquam cibi & potus moderatam. ſi enim animantibus etiam id fieri conſueuit, multò magis homini conuenit, vt ratione potiùs quàm ſenſu ducatur. Si quis verò nos trahat ſenſus voluptatis, cogitandum nos homines eſſe, Chriſtianos eſſe, ac liberos, non voluptatis, non carnis mancipia, ſed Chriſti Ieſu ſeruos & filios, ad maiora natos ac vocatos: imò fingere nos iam eâ fruitos fuiſſe. quòd ſi enim nobis id perſuaſerimus, perinde certè erit, vt Bonauentura eleganter oſtendit, ac ſi verè fruiti fuiſſemus. *Bonau. de profectu.*

Quarta erit, cõdimenta alieno relinquere arbitrio, de nullo queri, imò etiam quæ maximè appetit gula alteri, potiſſimùm pauperi, largiri. Quod quàm Deo ac Domino noſtro gratum ſit ſacrificium, ipſe aliquando miraculis declarauit.

Quinta, horam ſtatam ſeruare, neq; etiam extra tempus facilè quidpiam ſumere.

Sexta, non protrahere menſas ad horas, neq; exquiſitas parare. turpe certè eſt ſacrificium ab ijs quorum Deus venter eſt, vt Apoſtolus loquitur, diutiùs illi fieri quàm ſummo Deo: ibi longitudinem laudari, hic etiam breuitatem magno eſſe faſtidio. Inſpice quorſum conuiuia producantur, nempe vt diutiùs ſeruiatur cupiditati, venter magis diſtendatur, atque is plura ſenſim admittat qui reſpuit ſubitò repleri, vt pretioſiſſimo tẽpore, ſumptu, cupedijs & condimentis inuitetur & inducatur ad faſtidium, cùm breui & paruo illi fames conſtare poſſit; vt grauetur anima, corpus oneretur, hominemque homo paulatim exuat. Audite, audite,

te, ait Bernardus, quia eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem & hũc & has deſtruet. aër, terra, mare guloſitati vix ſufficiunt, propter hoc cõtingit pauperes ſpoliari, & rapinas fieri, vt fames pauperũ tranſeat in delicias diuitum. Filij hominum vſquequo graui corde, quia pingui corpore, vt quid diligitis vanitatem, & veritatẽ negligitis? O delicate, qui delicijs & diuitijs circumfuſus atque confuſus confuſionem expectas ad mortem! non eſt regnum Dei eſca & potus, non purpura & byſſus, quia diues ille vtroque circumfluus in puncto ad inferna deſcendit. Quid ad hæc dicitis vos guloſi & luxurioſi, quorum Deus venter eſt, quorum omnis vſus aut in ventre, aut ſub ventre eſt; qui in luxurijs enutriſtis corda veſtra & corpora veſtra? Omitto, pauperes ad portam panem poſtulare, dum diuites famem ſtudent cupedijs irritare, pretioſa quæruntur, vt illa excitetur, & perduntur; & ſi vilia pauperi fuiſſent proiecta famelico, cibus & annona parata diuiti fuiſſet in æternum. Cauendum igitur iuxta D. Pauli monitum & exemplum, ne faciamus animam noſtram pretioſiorem quàm nos ipſos. Probabimus hoc, inquit Bernardus, ſi perdiderimus eam, corporis voluptatibus renunciando, & carnem crucifigendo cum vitijs & concupiſcentijs. Quid, ait ſuos alloquens, hîc vos dicitis obſeruatores ciborũ, morum neglectores? Hippocrates & ſequaces eius docent animas ſaluas facere in hoc mundo, Chriſtus & eius diſcipuli perdere. Quemnam vos è duobus magiſtrum ſequi eligitis? at manifeſtum ſe facit qui ſic diſputat, Hoc oculis, hoc capiti, &c. nocet. non in Euangelio legiſtis has differentias, aut in Prophetis, aut in literis Apoſtolorum. caro & ſanguis profectò reuelauit tibi hanc ſapientiam, non ſpiritus Patris. & infrà: Putate, quæſo, monachum eſſe, non medicum, nec de complexione iudicandum, ſed de profeſſione. Temperat multum voluptatem in Religione pia ſuper menſam lectio; vtinam ſæculares, quibus de coquo magna cura, non puderet ſic animam paſcere, nec pigeret plurimis ferculis corpori præparatis vnum animæ tribuere! Vtilior certè pincerna, qui huic, vnde creſcat, firmetur atque ornetur, miniſtrat, quàm is qui corpori, vnde vt plurimum delicietur & infirmetur.

Epiſt 2. ad Falconem.

Serm. 30. in Cant.

IACVLATORIÆ.

Galat. 5. *QVi Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcentijs ſuis.*

Lucæ 13. *Niſi pœnitentiam feceritis, omnes ſimiliter peribitis.*

Ioël 2. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, fletu, planctu.*

Coloſſ. 3. *Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram.*

Pſal. 43. *Propter te mortificamur totâ die, facti ſumus ſicut oues occiſionis.*

Abdiæ 15. *Sicut feciſti, ſic fiet tibi, retributionem tuam conuertet in caput tuum.*

Habac. 3. *Ingrediatur putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat, vt requieſcam in die tribulationis.*

1. Cor. 9. *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè, cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar.*

Galat. 2. *Chriſto confixus ſum cruci, viuo autem iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.*

Philip. 3. *Configuratus ſum morti Chriſti, ſi quo modo occurram ad reſurrectionem quæ eſt ex mortuis.*

Galat. vlt. *De cætero nemo mihi moleſtus ſit, ego enim ſtigmata Domini noſtri Ieſu Chriſti in corpore meo porto.*

CAPVT VIII.

Meditatio de eleëmoſyna, ſecundo opere ſatisfactorio.

PVNCTVM I. Conſidera coram Deo vniuerſum, & quæ in eo continentur, & vide, quàm liberalis fuerit Deus, quàm munificus in te, hominem tam ingratum, idque vltro & ſponte, abſque merito tuo, & quomodo imiteris. Secundò, vide quid pro his omnibus ex his, quæ illius ſunt, ſibi non reddi (omnia enim in manu eius) ſed præſentari velit; & quàm indignum hoc ei negare. Nihil enim eſt aliud facere eleëmoſynam, quàm Deo id, quod ſuum

Dei erga homines liberalitas.

ſuum eſt, & in manu eius, illi petenti per pauperem à ſe miſſum offerre. Tertiò, Deum perinde facere, ac ſi puero parens plurima daret, deinde, vt videret gratitudinem & indolem, exiguum quid peteret; ita enim à diuite petit per pauperem; pro aureis à ſe datis æreos; pro ſericis ſcruta; pro delicijs vilia petit eſculenta. Petis, & negantur, eheu! tibi ſæpè lacrymoſâ poſtulanti voce pauperum, bone IESV: quæ etiamſi penetret in cęlum, in aures tuas, Domine Deus exercituum, emollire ſæpè nequit dura pectora mortalium. Quartò conſidera, ſi parens plurima bona ſua, vt filio ſuo nuptias illuſtres conciliaret, dediſſet; atque is deinde filij causâ pauper ab eo ſtipem fruſtumque panis peteret; nónne duriſſimum & crudeliſſimum eſſet negare? Ita certè fieri, cùm famelico pauperi & eiulanti panis negatur, certum eſt; quem ſi egentem non pauiſti, occidiſti, vt Ambroſius loquitur.

Pretioſa dat Deus, vilia repetit.

Simile.

Ambroſ.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quid ſit, & quàm vile, quod à diuitibus eleëmoſynæ nomine datur; terræ fruſtulum, vilis lacerna, is ferè cibus, quem ſatur venter faſtidiuit; attamen grata hæc pro ſumma benignitate Deo noſtro eſſe munera; & erubeſce hæc ei negare, atque admirare ſummam Dei tui bonitatem. Reminiſcere, ait Auguſt. non ſolùm quid des, ſed & quid accipias. Panis quem das, terra eſt de terra in terram, vt fulciatur terra. Poterit itaque pauper dicere: Vide ne plus tibi præſtem accipiendo, quàm tu dando. Si enim non eſſet, qui à te acciperet, non erogares terram, & emeres cælum. Contemne me, ſi nihil petis ab eo qui fecit me & te. Secundò conſidera, eleëmoſynam à nobis fieri perinde eſſe, ac ſi in incendio, diluuio, in direptionis ſummo periculo aliena noſtræ fidei eſſent commiſſa, & præſtanda forent pericula; Dominus verò, & idem nobis integerrimus amicus ſe offerret, qui hæc rapienda ſeruare nobis vellet, & augere æternùm. Quæ foret inſania nolle ei tradere, quod ſuum eſt, quodque, vt noſtrum poſſit eſſe perpetuò, vult

Auguſt.

Eleëmoſyna ſeruat nobis quæ peritura erant.

vult ſeruare, ne mox eripiatur? mors enim omnia citò eri-
Auarus Deo credere non videtur. piet. Hoc ſanè corripitur manifeſtè auarus; qui omnibus ſuos præterquam Domino centuplum promittenti, credere nummos exoptat. Vide, an hic dici verè poſſit credere Euangelio, & veritati eius? quid enim frequentiùs
Luca 11. commendatur? Date, ait Saluator, eleëmoſynam, & om-
Luca 12. nia munda ſunt vobis. Et rurſus: Vendite quæ poſſidetis, & date eleëmoſynam. Atque adeò perfectionem in eo
Mat. 19. poſuit, dicens: Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurũ magnũ in cælo. Neque id tantùm in nouo Teſtamento; ſed & in
Leuit. 19. veteri, racemos in vinea pauperi relinquendos, & ſpicas
Leuit. 23. in agro, & manipulum oblitum. Denique iuſſit frangi
Deut. 24. eſurienti panem, & egenos vagoſque induci in domum,
Iſaia 59. &c. Iterum: Ego præcipio tibi, vt aperias manum tuam
Deut. 15. fratri tuo egeno. Tertiò, quàm breuis omnino hîc ſit poſ-
Ad momentum poſſidere vult auarus potiùs, quã æternum. ſeſſio; ſcilicet ad momentum vitæ, & quàm turpe totâ vitâ de eo ſollicitum eſſe, ac pro tota æternitate numquam ſeriò cogitare. Quis enim tãtum opum, honorum ibi ſibi certò acquirere ſtudet, quantum hîc ad momentum permittitur poſſidere?

PVNCTVM III. Conſidera immiſericordem ſibi ipſi
Matth. 7. maximè eſſe in hac vita crudelem. Primò, quia quâ men-
2. Cor. 9. ſurâ menſus fuerit, eâdem remetietur ei; & qui parcè, vt
Crudelis ſibi eſt qui parcus in eleëmoſyna. Apoſtolus, ſeminat, parcè & metet. Iuſto enim iudicio fit, vt hîc etiam tales experiantur paupertatem, qui eam in membris Chriſti ſubleuare noluerunt. Quot enim potẽtes ære alieno & ludo & faſtu patrimonia abſumpſerunt, de quibus pauperi arroſam ſtipem largiri, videbatur illis
Galat. 6. eſſe onus maius, quàm ferre poſſent? Non irridetur Deus. Contrà verò fieri plurimâ cõſtat experientiâ, quòd fœne-
Prou. 19. ratur Domino, qui miſeretur pauperis, & viciſſitudinem
Prou. 28. ſuam reddet ei: qui enim dat pauperi, non indigebit; qui deſpicit deprecãtem, ſuſtinebit penuriam. Exempla plurima obuia ſunt. Fallere enim non poteſt, qui centuplum

pro-

promiſit, quiq; dixit: Honora Dominum de tua ſubſtantia, & de primitijs frugum da pauperibus; & implebuntur horrea tua vbertate, & torcularia tua abundabunt vino. Veriſſimum eſt illud: Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt. Ita patuit in vidua paupere, quæ Eliam pauit, & diues facta fuit in communi egeſtate. Conſidera Secundò, nos quotidie mendicos eſſe ad portam magni regis; illum verò ſubmittere, qui nomine ſuo à nobis petat. Quid iuſtius, quàm vt qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamet, & nō exaudiatur? vnde Auguſtinus: Quid ſunt pauperes quibus damus, niſi delatores noſtri? Delatori enim das; in cælum portat, quod das an excidit tibi? Et ſecuriùs certè deferuntur diuitiæ per manus plurium, quàm vnius. Tertiò, attende quomodo Dominus in hac vita immiſericordes ſæpè puniat, vt patet in diuite Epulone, in Mauritio Imperatore, &c. Quartò, quæ bona ab eleëmoſyna proueniant. Illa à peccatis liberat, & pro ijs ſatisfacit. Ideoque Daniel Nabuchodonoſori ait: Conſilium meum tibi placeat: peccata tua eleëmoſynis redime. Quoniam eleëmoſyna à morte liberat, ipſa eſt quæ purgat peccata, & facit inuenire miſericordiam, & vitam æternam. Illa fidem impetrauit Cornelio: illa denique gratiam conſeruat. Eleëmoſyna enim viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit ſuper ſcutum potentis, & ſuper lanceā aduerſus inimicum tuum pugnabit. Attende itaque eleëmoſynæ præſtantiam, cuius artem ſcire teſte Chryſoſt. amplius eſt, quàm eſſe Regem, quàm mortuū ſuſcitare: per hoc enim Deus de nobis, per illam nos de Deo bene meremur. Quintò & poſtremò, conſidera in iudicij die ferendam ſententiam: Venite benedicti Patris mei, & poſſidete regnum: eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare; & damnatis: Ite maledicti: eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare, &c. O quid optabis tunc feciſſe, qui hæc legis? quàm lugebis,

Prou. 3. *3. Reg. 17.* *Mendici ſumus, & mendicos audire nolumus.* *Prou. 25.* *Auguſt.* *Luc. 16.* *Daniel. 4.* *Tobiæ 12.* *Act. 10.* *Eccl. 17.* *Eleëmoſyna regno vtilior.* *Chryſoſt. hom. 33. ad popul. Antioch.* *Matt. 25.*

gebis, ſi habueris in hac vita, vnde tu & filij tui & cognati luxuriarentur; & non vnde Chriſtus egenus paſceretur!

ORATIO.

Matt.7. *CLementiſſime Deus, qui hanc legem nobis ſtatuiſti, vt quâ menſurâ menſi fuerimus, remetiatur nobis; da mihi, quæſo, gratiam tuam ne qui quotidie panem & veniam peccatis meis, ac* Tob.4. *regnum tuum poſtulo, & exaudiri opto, auertam faciem meam ab* Matt.9. *vllo paupere: vt nec à me auertatur facies tua, qui miſericordiam* Oſee 6. *velle te dixiſti, & non ſacrificium. Quomodo enim ſuſtinere poſſem in iudicio tuo; hoc verbum tuum penetrabilius omni gladio* Matt.25. *ancipiti, Eſuriui ego, & tu non dediſti mihi manducare; etiam poſcis manducare panem perpetuò in regno meo? ſitiui, & potum negaſti; & iam vis inebriari ab vbertate domus meæ? nudus eram, & non me texiſti; & nunc poſcis indui gloriâ, ac ſtolâ immortalitatis veſtiri? in carcere iram, nec me viſitaſti; & libertate filiorum meorũ frui exoptas? hoſpes eram, & nõ me collegiſti; & iam mãſionem perpetuã vindicare tibi audes in regno meo? infirmus erã, & non me viſitaſti; mortuus erã, & non me ſepeliuiſti; quomodo ergo* Matth.5. *audes vitam æternam à me flagitare? Neſciebas ſolos miſericordes miſericordiã conſecuturos? Verè, Domine, non eſt quod reſpondere potero; arguit me conſcientia mea iniquitatis, auaritiæ & infidelitatis meæ. Nónne enim certò ſcio tua eſſe omnia, cælum & terram, & omnia, quæ in eis continentur; me verò diſpenſatorem, cui ratio ſit reddenda ſeueriſsima, niſi reddidero tua tibi: ſi autem reddidero, mea futura, quæ tua ſunt in æternum? Cur ergo quæ tua ſunt non reddam tibi? Quid peccaſti in me, liberaliſſime Deus* Pſal.115. *meus, quid omni homini infideli & mendaci (Omnis enim homo mendax) credo & non tibi, qui veritas es? an tanto mei tuiq́; odio feror; vt potiùs nolim eſſe beatus & felix, quàm reddere tibi quod tuum eſt? nolim centuplum habere potiùs, quàm tibi, quod tuum eſt, vnum largiri, & hoc ipſum mihi retinere? Eheu! quæ cæcitas! nolo in manus pauperis, id eſt, gazophylacium tuum conferre, vt ſeruetur æternum mihi; & malo infelix homo rapere tibi (quod*

tamen

tamen non valeo) & perire mihi; quàm tuo conſilio omnia ſeruare, & ſeruari. Onerant me opes meæ, & væ dirum pronunciant mihi, etiam fures inſidiantur, nolo tamen comiti dare, & leuari; furi opto tradere, & rapi. O miſericordia, quæ de ſpinis diuitiarum colligis vuas, de malis aliorum bona, de paupertate opes, infirmitatibus vires, ignominiâ gloriam ſempiternam. O charitas infinita, Deus meus, da mihi cor latum ſicut arena maris, vt tui imitator libens omnibus, maximè aduerſarijs, tribuam, & honorem te, Domine, miſerendo pauperi. Quot enim maledicentes tibi, & idololatras alis, paſcis, & delicijs affluere facis, & ſolem tuum oriri ſuper bonos, & malos! nolo deinceps videre, quis ſit qui accipiat, ſed pro quo ipſe capiat, & cui ego tribuam; nolo parcè ſeminare, & parcè metere: ſed ſeminare in benedictione, vt tandem audiam in illo die dulciſſima verba, Venite benedicti Patris mei, & poſſidete regnum, quod ſpero, & humillimè rogo per viſcera miſericordiæ tuæ. Amen.

Matt. 5.

Matt. 25.

Praxis in eleëmoſynis erogandis.

PRimò, inſpice rationes, & bona tua; & vide quid in æterna patria, quid hîc poſſideas. O quàm ſæpè flamma, vis, caſus aufert bona; quæ ſi tribuiſſes pauperi, æterna tibi fuiſſent, theſaurumque habuiſſes in cælo; & argue infidelitatem tuam. inuadere domum hoſtis poteſt, cælum non poteſt.

Vide quid in cælo poſſideas.

Secundò, partire bona tua, & pauperibus certam de omnibus portionem aſſigna, eamque humiliter tribue petenti; & nulli eleëmoſynam nega quoad potes. ſi pauper, ſi Religioſus es, argentumque & aurum non eſt tibi, pete à Domino vt pauperi tribuat: ſi potes, verbis ſolare, & benigniore vultu, quique commiſerationem ſpiret, non indignationem.

Aſſigna pauperibus partem bonorum.

Tertiò, non tantùm petenti largire, ſed vltrò eos quære, qui tuas opes in cæleſtem patriam velut baiuli portent.

Vltro quære pauperes.

Quartò, filios, & tibi commiſſos aſſueſce eleëmoſynis. ſic de piẽtiſſima Regina Hiſpaniarum Margareta memoriæ proditur, ita ſuos, quos pepererat ad Chriſtiani orbis ſolatium & præſidium liberos, inſtruere ſolitam, vt illi à teneris vnguiculis ſuâ etiam manu tribuerent eleëmoſynam.

A pueris eleemoſynam dilige.

Conuiuium inſtitue illis quandoque, & miniſtra. quod ſolenne

Luc. 14.

Conuiuium pauperibus tribue. Lucæ 14. lenne eſt etiam Regibus,& aliquibus familiis in bacchanalibus; vbi illud Euangelium ſeruatur: Cùm facis conuiuium, noli vocare amicos: ſed voca pauperes, debiles, claudos, cæcos; & beatus eris, quia non habent retribuere tibi.

Sextò, optima eſt praxis de omni lucro diei, nec non artis, induſtriæ, & contractus Deo primitias dedicare: imò in mercatura Chriſtum ſocium habere, eiuſque negotium gerere, & lucrum pauperibus elargiri. ſuadet D. Chryſoſtomus arcam habere, atque in ea eleëmoſynam ante orationem ſeponere. *Primitias omnium Deo dica. Hom 43. in 1. ad Corinth*

Septimò, inter heredes etiam Chriſtum ſcribere; & perpetuò aliquem pauperem Chriſti nomine perfectè alere, bona eſt praxis, & vſitata, etſi à paucis. *Christus ſit heres tuus, vt tu illius.*

Octauò, id quod aſſecuratori dares, Deo, aut pauperibus tribuere. Sic nobilis mercator Hiſpali feliciſſimè negotiatus eſt: contrà verò cùm Oliſſipone alius idem facere ſolitus, naues propè in portu aſpiceret, & à pia ſimul conſuetudine deſciſceret; mox illæ ortâ tempeſtate, & herus omnibus fortunis euerſus eſt. *Deus aſſecurator eſt.*

Nonò, curare, vt pueri petituri pro paupere eleëmoſynâ aſſueſcant dicere, Deum petere pro foribus ſtipem; nobiſque hanc phraſin facere familiarem, Deo dedi, vel potiùs reddidi ſua. Deus à me petiit, ego reſtitui. neque erubeſcas Chriſtianam ac piam phraſin vſurpare, cùm paſſim leges mundi atque axiomata, loquendi ac ſcribendi formulas ciuilitatiſque tam accuratè videas obſeruari. *Induſtria bona.*

Decimò, vt autem eleëmoſyna duplex ſit, poſſunt perſæpè (quod non in vno loco fieri noui) illę his, qui confeſſi, & communione refecti fuerint; vel in Catechiſmo rectè inſtitutis attribui. *Altera.*

Vndecimò, quotidie in menſa lancem apponere, quæ Dei appelletur, & de ferculis ſingulis Domino Ieſu in membris ſuis præcidere, & conſecrare; vt in familia nobili fieri ſcio, in qua etiam ſabbato omne lac armenti in honorem Deiparæ egenis diſtribuitur. *Tertia.*

Duodecimò, obſerua tria circa eleëmoſynam: Primum, praxes huius virtutis tot eſſe obuias, & plurimas, & amanti faciles; ac ſunt humanæ vitæ miſeriæ. Sunt autem eæ duplicis generis, corporis, & animi; quibus leuandis opera miſericordiæ ſpiritualia, & corporalia ſuccurrunt, hiſce verſibus comprehenſa: *Tria ſeruanda in eleemoſyna.*

Viſito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.
Conſule, caſtiga, ſolare, remitte, fer, ora.

Secundum, affectum & voluntatem attendere Deum magis, quàm id, quod datur: quemadmodum in vidua, & in mercede potus aquæ frigidæ demonſtratur. Tertium, eleëmoſynam fieri *Lucæ 21.*

debere

debere clàm, ſi poteſt; eamque eſſe vtiliſſimam quæ ſecretiſſima eſt. O quot ſunt qui vbiq; nomina ſua ponunt in terris; quorum nuſquam littera inuenietur in cælis; eò quòd iam receperunt miſeri mercedem ſuam! Quam pauci enim alias fundationes, aut pia opera faciunt, quam quæ ſimul etiam concilient famam aut potentiæ aut pietatis? Saltem oportet vt omnia fiant bono fine ac intentione, non vt hypocritæ: lubenti item animo, prompto, hilari & humili. In omni dato hilarem fac vultum tuum, ait Sapiens. nam ſe beneficium accipere putat, non dare, qui nouit, vt oportet, eleëmoſynam præſtare. *Math.6.* *Eccli 35.*

IACVLATORIÆ.

Quamdiu feciſtis vni ex minimis meis, mihi feciſtis. Matth.25

Eſto pupillis miſericors, vt pater; & pro viro matri illorum, & eris tu velut filius Altiſſimi, filius obediens, & miſerebitur tui magis quàm mater. Eccli 4.

Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus. Pſal 40.

Qui miſerebitur pauperis, beatus erit. Prou 14.

Beneficentiæ & communionis nolite obliuiſci: talibus enim hoſtijs promeretur Deus. Hebr 13.

Nihil tam diuinum habet homo, quàm de alijs bene mereri. Nazianz. de paupe-rum amore.

Eſtote miſericordes, ſicut Pater veſter cæleſtis miſericors eſt. Luc.6

Vnicuique mandauit Deus de proximo ſuo. Eccli 17.

Eſtote inuicem benigni, donantes inuicem Eph 4.

Alter alterius onera portate; & ſic adimplebitis legem Chriſti. Gal 6.

Filioli mei, non diligamus verbo, neque linguâ: ſed opere & veritate. 1.Ioan.3.

CAPVT IX.

De oratione, tertio opere ſatisfactorio, & illius vſu ac fructu.

TErtium genus bonorum operum, quo etiam Deo ſatisfacimus, eſt oratio: Deo enim illa ſuauiſſimum eſt

incenſum, & propitiatorium ſacrificium, ſi ex corde contrito & humiliato proficiſcatur; & ſi, vt S. Chryſoſtomus, magnum aliquod donum Deo offerre volumus, nihil habemus laudatione maius; nihil laudatione difficilius: neque enim ſolùm animus, ſed & corpus patitur, teſtante Spiritu ſancto, frequentem meditationem, carnis eſſe afflictionem. Omitto, quòd eleëmoſynas aliqui præſtare nequeant, aut ieiunia tolerare. Imitare ergo Dauidem, qui afflictus & humiliatus rugiebat à gemitu cordis ſui, & lacrymosâ oratione Dominum placauit. Sanè D. Auguſtinus pœnitentiales Pſalmos, cùm morituro ſibi ad lectũ affigi mandaſſet, ſe dignam pronunciauit ſententiam; neminem Chriſtianum abſque pœnitentia mori oportere. Orationi igitur inſtare conuertentem ſe ad Dominum oportet: ſæpiſſimè enim ignis concupiſcentiæ, inundatio cogitationum, hoſtium oppugnatio clamare compellit, & leuare corda noſtra cum manibus ad illum.

Chryſ. in Pſal. 116. *Eccli vlt.* *Pſal. 37.*

Varij autem ſunt orandi modi. Primus, ſi perfectionem ſpectes, eſt contemplatio. Secundus, meditatio, de illa in libro tertio, vbi perfectorum exercitia; de meditatione verò, ſecundo, cùm proficientium maximè ſit, commodiùs tractatur. Præter hos, alios hîc enumerabimus. Nam Primò, poteſt quis alienis verbis orare, vt cùm Pſalmos recitamus, aut alias vocales orationes: gratumque hoc Domino ſacrificium eſt, animæ ſcilicet & corporis, & vitulorum labiorum noſtrorum.

1. Alienorum verborum vſurpatio. *Oſea 14.*

Secundò, proprijs ex affectu interiore naſcentibus verbis, diuinam maieſtatem alloqui: qui modus ex abundantia affectus prouenit. quando enim ſicut adipe & pinguedine repletur anima noſtra, tunc labijs exultationis Deum laudat os noſtrum; &, cùm lætatum eſt cor noſtrum, tunc exultat lingua noſtra. ex abundantia enim cordis os loquitur, & facundos efficit amor atque diſertos.

2. Propriorum verborum ex affectu eructatio.

Tertius modus mixtus eſt, cùm alienis verbis quaſi pennis

3. Alienis

pennis anima eleuatur à terra, & poſtea per ſe fertur, ſuiſque ſe librat. quod fit, quando quis attentè legit & ſenſim aliquas vocales orationes, & ex affectu ſuboriente ipſe pergit ſibi formare orationem: ac ſubinde redit ad aliam. *verbis ſuorum interſertio.*

Quartò, quando vocali orationi non aliam addimus, ſed tantummodò affectibus & ſuſpirijs feruentioribus in Deum interſecamus eam, crebrò, vel poſt ſingula verba, aut certè complura attentè expenſa: ita vt quæuis corporis reſpiratio ſit ad Deum mentis eleuatio & adſpiratio. *4. Suſpiriorum in oratione interſectio.*

Quintus modus eſt, & compendium totius perfectionis, iaculatorijs velut ſagittis cælum petere, & ſe Deo coniungere. Qui enim adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum Deo. Illis certè cor amantiſſimi Redemptoris noſtri ſuauiſſimè vulneratur. Vulneraſti, ait, ſponſa, cor meum in vno crine colli tui, in vno oculorum tuorum. Vel ſemel enim oculos in cælum attollere cum ardenti affectu, efficax oratio eſt, & tenerrimè afficit Patrem miſericordiarum. affectus enim fons ſit oportet eiuſmodi orationum; quales ſunt dolor de peccatis, compati Chriſto, deſiderium cæleſtis patriæ, tædium huius vitæ mortalis, triſtitia in aduerſis, gratitudo magna ob innumera Dei beneficia, admiratio operum eius, fiducia in Deum, zelus honoris eius; ſed in primis charitas in Deum accenſa, quâ anima perpetuis ignitiſque deſiderijs deſiderat, vt ceruus ad fontes aquarum, haurire aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. Affectuum autem huiuſmodi ignis maximè in meditatione exardeſcit, vt loquitur Propheta Dauid: qui proinde toto die iaculatorijs fouendus eſt, repræſentatâ etiam ſibi perſonâ Chriſti, vti in meditatione fuit conſiderata, vel vt in communione, aut alio exercitio, quo affectus ſingulariter excitatus fuit. ſi enim ſic omnia ad illam referantur, aut Chriſto offerantur, affectus excitatus magis fouetur & roboratur, cùm in omni *5. Breuium orationum in cælum iacula.* *Cant. 4.*

opere renouatur. Perutile tamen eſt etiam abſque affe-ctu illo certas, ex Pſalmis potiſſimùm & ſacris Literis, habere paratas, & vſurpare, vt eo pacto ſæcularium conuerſatio, & negotia condiantur ſpirituali ſucco, & rerum quas ſenſibus percipimus ſpecies non ſe tantùm, ſed Dei noſtri gloriam nobis loquantur. Nihil enim vtilius, aut ſuauius eſt, quàm iſtâ arte, vt ita loquar, chymicâ, ex terrenis aurum obryzum diuinæ charitatis eruere, & vnum in omnibus quærere ac inuenire Deum, & ijs, quibus velut pedicis mortales illaqueantur, quaſi pennis volare, in Deo requieſcere, ac in æſtu tentationum os noſtrum aperire, & attrahere ſpiritum verum filiorum Dei.

6. Singulorũ verborũ meditata expenſio. Sextò, orationis Dominicæ vel alterius orationis verba ſingula meditatè expendere, atque ijs quamdiu ſapit inſiſtere, ac deinde ad alia pergere; colloquijs interiectis, quæ in Deum charitas varijque affectus dictauerint.

7. Præceptorũ, vel Regularũ conſideratio. Septimò, aut Decalogi mandata ſingula, aut Eccleſiæ præcepta, aut Regulas ſui inſtituti conſiderare, quo nimirum pacto eas ſeruet, & ſeruare oportuerit, quomodo aduerſus eas deliquerit: atque excitatâ contritione, recitare Pater, & Aue, aut Pſalmum aliquem, v.g. Miſerere, Te Deum. Idem poteſt fieri circa peccata capitalia, potentias animæ, ſenſus quinque.

Triplex orationis vocalis attentio. *1. Cor. 14.* NOTANDVM 1. in oratione vocali triplicem eſſe attentionem. Prima ac neceſſaria eſt ad verba: vt ea debitè, diſtinctè, intelligenter & integrè proferantur. Secunda, quâ ad ſenſum animum aduertimus, & oramus ſpiritu & mente, cibumque quaſi mandimus, ac eius ſaporem deguſtamus. Tertia eſt ad Deum, quem oramus, & rem illam, quam impetrare optamus. Quapropter initio orationi finis præſtituendus, & quoad fieri poteſt diuinę prę-ſentiæ, ac curiæ cæleſtis memoria excitanda.

Quæ præparatio ad orationem prolixiorẽ neceſſaria. NOTANDVM 2. in hiſce modis orandi prolixioribus in principio oportere animum colligere, velut ante meditationem. Secundò, ſe coram Deo ſtatuere. Tertiò,

tiò, gratiam ad rectè orandum ſuppliciter flagitare.

NOTANDVM 3. dum ſic percurruntur præcepta, & poſt ſingula dicitur excitanda contritio, expedire, cum contritione aliquod opus ſatisfactorium adiungere, aut genua flectendo, aut hoc vel illo ſitu laborioſo, decenti tamen, ſupplicando. Eſt & ipſa quidem oratio ſatisfactoria, quæ ſubijcienda dicitur; ſed & ipſa magis erit, ſi eiuſmodi fuerit, quâ Indulgẽtias promereri poſſimus, quemadmodum in varijs articulis Indulgentiarum meritò conceſſarum ad honorem S. Caroli Borromæi, tam illuſtris hoc tempore in Eccleſia orti ſideris, inuenies. In illis enim is qui conſilio Confeſſarij paret, aut actum regulæ ſuæ exercet, aut mortificationis, aut quid ſimile, remiſſionem tertiæ partis peccatorum conſequitur. Qui conſcientiam examinat, aut crucem aut imaginem deuotè ſalutat, aut ſe Deo commendat, aut Angelo Cuſtodi, aut ſancto Patrono ſuo, aut initio operis faciet ter ſignum ſanctæ crucis, aut dicet ter, Deus in adiutorium; lucratur decem annos Indulgentiarum. Similiter is qui dolet de peccatis, & confeſſionis habet propoſitum. Qui verò recitat Miſerere, Credo, aut Te Deum laudamus, ad honorem ſanguinis Chriſti IESV pro nobis effuſi, & ſepties terram oſculatus fuerit; lucratur eas Indulgentias, quas obtineret ſi eo die ſcalam ſanctam aſcenderet.

Iuuat orationem pœnale opus.

Hæc carptim attingo, vt indicem ſolùm quantum theſaurum quiuis colligere poſſit, ſiue ſanus, ſiue infirmus, ſi prudens ſpiritualis mercator exiſtat.

TERTIÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Ante orationem præpara animam tuam.

CVm A *oratio ſit cum Deo colloquium, ſedulò ad eam te confer*, B *Deumq́ præſentem cogita, nec eam (quod hic* C *mundanus facit) ob vlla* D *mundi negotia differ. Verùm omnibus poſtpoſitis oraturus* E *conſcientiam examina, deteſtare* F *peccatum, teterrimum monſtrum, cuius caput eſt pauonis, venter hydropici, pedes ſalacis hirci, cauda ſcorpionis. pauone ſuperbia vitæ, hydropiſi auaritia, concupiſcentia carnis petulantis hirci pedibus, ſcorpionis caudâ peccati venenum, & caluariâ ſtipendium eius mors denotatur.* G *Ieiunium (ſub quo omnis mortificatio continetur) &* H *eleëmoſynam cum oratione coniunge, ductum tui* I
Iſai.30. *Angeli Cuſtodis ſequere; animumq́* K *ſilentio,* L *ſolitudine, piaq́ lectione, vt hic Eremita, para:* M *ſpem excita,* N *orationemq́, quæ gladium habet verbi Dei, cor accendit, ad vitia ſuperanda animat, ad Dei honorem inſtitue, vt* O *peccata ſuperes, vtq́* P *virtutem à Deo impetres. Hæc autem Deo adſtat, alata; quia animam à terrenis eleuat: armata, quia vinci à malitia nequit; ſed per crucem & ardua coronam obtinet. Hanc proſtratus ante thronum Dei humiliter flagita, vel vt* Q *reus, aut vt pauper, aut ſponſa. Hanc præparationem* R *Moyſes præmonſtrauit.*


Q
P
R
B
C
D
A
Ante orationem præpara animam tuam.
N
O
M
L
K
E
F
V
I
G
H
3
Bona est oratio cum ieiunio, et eleëmosyna. Tob: 12.

De præparatione ad orationem, maximè ad meditationem.

SApientis monitum eſt: Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum: is enim eum tentat, qui temere confidit ſe collectum in oratione animum abſque præparatione habiturum. *Eccli 18.* *Præparatio ante orationem neceſſaria.*

Duplex autem eſt præparatio: remota, & propinqua. Ad remotam pertinet Primò, curas ſuperfluas abijcere: curæ enim velut ſpinæ animum in meditatione pungentes, vt D. Bernardus loquitur, ineptum diuinis inſpirationibus efficiunt. Et ſanè irreuerentia magna eſt, illis ſe tantopere implicare, vt Deus opt. max. pulſans ad oſtium, colloquiumque noſtrum expetere dignatus, quaſi iubeatur morari, propter viliſſimas occupationes. Ideò in deſertum populus Iſraëliticus, quò Deo ſacrificium in monte offerret, abire iuſſus eſt; vt occupationibus terrenis expeditus, diuinis aptior fieret. Illi enim ſoli, vt Caſſianus, puriſſimis oculis diuinitatem ipſius ſpeculantur, qui de humilibus ac terrenis operibus, & cogitationibus aſcendentes cum illo ſecedunt in excelſo ſolitudinis monte. *Ea duplex: propinqua & remota.* *Remota eſt varia.* *Exod. 3.* *Caſſian. col. 10. c. 5.*

Conſidera igitur curas tuas, & cum alijs quoad potes eas partire: vti Moyſes conſilio ſoceri ſui feciſſe legitur. Pharao olim operibus lateris & luti, & quæſitione palearum diſtinere conabatur electum Dei populum, ne de ſacrificio cogitaret: idem nunc molitur dæmon, ſed detectâ fraude eundum eſt, quò Deus animam, Deumque etiam ipſa anima ſic inuitat; Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, manè ſurgamus ad vineam. *Agenda cũ alijs partire.* *Exod. 18.* *Cant. 7.*

Secundò, ei qui orare deſiderat, planè expedit breuiter ante orationem diſcutere conſcientiam, & contritionem elicere, Deique alloquium humiliter flagitare. non *Examina conſciẽtiã.* *Eccli 15.*

 enim

enim eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris:& verè,vt Pſalmi-
Pſal. 65. ſta ait, Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet
1. Ioan. 3. Dominus. Sed ſi cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. Quâ enim fiduciâ ſupplices manus adhuc ſanguine peccatorum plenas, extendet ad Deum Patrem peccator? & inimicus illius, ab illo auxilium,& pretioſa dona ſibi poſtulabit?

Tobiæ 12. Tertiò, iuxta id quod Angelus Tobiam docuit, Bona eſt oratio cum ieiunio & eleëmoſyna, proinde iuuerit eam facere ſeu corporalem, ſeu ſpiritualem, v.g cupiendo proximis orationem ſuam prodeſſe, atque illam pro iiſdem diuinæ bonitati offerendo. D. Chryſoſtomus ſuadet, vt Chriſtiani arculam habeant domi paratam, in quam oraturi eleëmoſynam conijciãt. Si etiam mortificationem aliquam, quæ ieiunij nomine continetur, exercueris, orationem longè fructuoſiorem reddes.

Quartò, ab inanibus colloquijs lingua refrænanda eſt,
Iſa. 30. & ſpes in Deum erigenda. In ſilentio enim & ſpe, ait Propheta, erit fortitudo veſtra. Spes autem & fiducia adeò neceſſaria eſt, vt nihil abſque illa, cum illa verò omnia
Marci 9. obtinere poſſimus. ſi potes credere, ait Veritas ipſa, omnia poſſibilia ſunt credenti.

Propin quã, finẽ debitum orationi præfigere. Altera præparatio & proximior eſt, finem debitum orationi præfigere: qui non eſt, conſolationem quærere, varias pias & doctas conſiderationes venari, ſed Deo honorem exhibere, & virtutem ac ſanctitatem acquirere. Vidẽdum igitur, quomodo defectus noſtros per orationẽ ſuperare,& eum qui in via virtutis nobis maximè reſiſtit, expugnare poſſimus. luctatores enim in oratione ſu-
Gen. 32. mus cum Patriarcha Iacob, vt nobis Dominus benedicat, & neruus femoris concupiſcentiæ prauæ emarceſcat. Dirigenda autem oratio ad virtutẽ maximè neceſſariam, & contra vitium, vt dixi, illud, quod potiſſimùm nos in via Dei impedit. hoc enim velut principe ſuperato, cætera cadent, aut perfacilè vincentur. Non eſt tamen alia-

rum

rum virtutum exercitium pro re nata negligendum.

At, inquies, quo pacto ex quauis materia elicere potero auxilia ad propoſitam mihi virtutem inſerendam, aut vitium extirpandum? Reſpondeo, mox vt affectus aliquis pius prædominatur, ex quauis materia illi conſentanea elicere perfacile eſt, vt P. Puente in Introduct. ad Medit. §. 4.

Huc etiam ſpectat perſonam, eiuſque affectus aſſumere, vel rei, vel pauperis, vel denique ſponſæ, iuxta affectum quem in ſe ſuſcitare, vel augere quiſque proponit. Idque plurimùm iuuare tradidit B.P. Ignatius in libello Exercitiorum.

Verùm enim verò vt diſtractus negotiorum varietate & puluere animus ad ſe redeat, lectio etiam cùm materiæ, tum alicuius alterius libri pij, plurimùm conducet. Lectio enim velut ad meditationem & orationem gradus eſt. Poſtremò commendata oranti eſt Saluatoris verbo atque exemplo ſolitudo: ſic quippe Matt. 6. Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora Patrem tuum. *Iuuat & Lectio.* *Item Solitudo.* *Matt. 6.*

Denique Angelo duce, coram Domino eiuſque curia vniuerſa ſe ſtatuere, inſtar omnium eſt, atque ad fructum ſimul & conſolationem maximè opportunum. de quo ſic Bernardus: Quid aliud cogitare debet intrans ad orationem, quàm Propheticum illud, Ingrediar locum tabernaculi admirabilis vſque ad domum Dei? omnino ſiquidem oportet nos orationis tempore curiam intrare cæleſtem, illam, inquam, curiam, in qua Rex regum ſtellato ſedet ſolio, circũdante innumerabili & ineffabili beatorum ſpirituum exercitu. vnde & ipſe qui viderat, maiorem numerum non inuenit, Millia, ait, millium miniſtrabant ei, & decies centena millia aſſiſtebant ei. Quãta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet è palude ſua procedens & repens ranuncula vilis, quàm tremebundus, quàm denique humilis *Maximè ſtatuere ſe corà Deo.* *Bernard. ſerm. de 4. mod. orandi.* *Daniel. 7.*

milis & ſollicitus, & toto intentus animo maieſtati glorię in præſentia Angelorum, in concilio iuſtorum & congregatione aſſiſtere poterit miſer homuncio? Porro, ait, quamuis vbique ſit Deus, in cælo tamen orandus eſt, ibique orationis tempore cogitandus, &c.

Meditatio de oratione ritè ac reuerenter inſtituenda.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt ſuprà cap. 1.

Alcantara de med. c. 8. PRÆLVD. I. Eſt compoſitio alicuius loci, quâ imaginatio in propoſita materia retineatur; quæ in myſterijs eſt, fingere coram ſe ea peragi, vel in corde ſuo (vt potiùs anima in ſeipſa quàm extra ſe ſit) iiſdem circumſtantijs, quibus olim peracta fuere: in alijs alia. Eſt crebrò (quæ & hîc maximè opportuna) coram Deo omnipotente vnà cum Angelo Cuſtode ſe ſiſtere.

PRÆLVD. II. Deo humiliter ſupplicare pro gratia ad benè orandum, id eſt, opus omnium grauiſſimum & vtiliſſimum peragendum. quod ante omnem meditationem exigitur.

Eccli 18. PVNCTVM I. Conſidera hæc verba Sapientis: Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum. Tentat enim Deum, eiuſque iram, quam placare venerat, prouocat; qui abſque præparatione ad eam ſe confert, vel negligenter peragit. Itaque ante eam apud te ſtatue, orare, an tentare Deum velis. Si enim hoc opus Dei negligenter facis, quid aliud agis; quàm illius iram prouocare, quam placaturus adueneras?

Secundò conſidera, quantâ diligentiâ, ſtudio, tempore litem tuam apud iudicem inſtrueres, vt vel à crimine abſolueretis, aut terræ fruſtum acquireres; ſed nónne in oratione coram ſupremo Iudice, & curia eius, de æterno ſupplicio, vel præmio cauſam dicere paras, & omnia ne-

neceſſaria impetrare? & forſan qui etiam in ludo vigilans & ſedulus es, hîc torpere te reperies.

Conſidera Tertiò, vnde contingat illa in oratione irreuerentia, & animaduertes Primò, ex eo quòd alia pluris faciamus, & proinde ad ea aſpiremus, quaſi vtiliora, magis neceſſaria & iucunda; cùm tamen oratione nihil magis neceſſarium, nihil vtilius, nihil iucundius ſit. Neceſſitas probatur, quia ſine Deo nihil poſſumus, idq́ue diligentiſſimè expende. Orando verò gratiam neceſſariã ad ea quæ facienda ſunt facilè impetramus. Quid enim certius & facilius hoc Veritatis verbo: Omnia quæcunq; orãtes petitis, credite, quia accipietis, & eueniẽt vobis? Quẽadmodum autem volenti legere vanum eſt, vt Pſalmiſta, ante lucem ſurgere; & quiſquis eam impedit, lectionem impedit cæteraſq; functiones ad quas lux nobis neceſſaria eſt: ita qui in oratione alia ab ea tractat, lumen, vires, ac robur, id eſt, gratiam tollit ſibi: quæ tamen ante omnia ad res agendas neceſſaria eſt. Et quo plus de futuris cogitat & anxius eſt, eo magis præpoſterâ atque ſtultâ diligentiâ ſucceſſus retardat, negotijſque obicem ponit. Quanta autem vtilitas ex oratione promanet, hoc vnum arguere poteſt; quòd per eam homo tum primæ cauſæ Deo opt. max. coniungatur, atque ita inſtrumentum illius aptum euadat, tum etiam (quod ad delectationem pertinet) fonti bonorum omnium, vnde liquidam hauriat, cùm voluerit, voluptatem.

De negotijs in oratione cogitare nocet ijſdẽ. Marci 11.

PVNCTVM II. Conſidera irreuerentiam committi, cùm in ipſa oratione, tum verò in acceſſu ad eandem & receſſu.

Committitur autem in acceſſu, Primò, dilatione: quando abſque cauſa iuſta alijs occupationibus ea poſtponitur: quod perinde eſt, atque Regem, qui te velit conuenire, imò pulſet ad oſtium, negligere; neque eum niſi poſt fæcem hominum prolixè auditam, obiter ad breue colloquium admittere; vel, cùm res & cauſa maximi

Irreuerentia quomodo in oratione committatur.

mi momenti in manibus eſt, vbi de bonis, de vita agitur, muſcis captandis, & arenis numerandis, tempus impendere. quamque illud indignum factum expende.

Secundò, irreuerentia etiam eſt, negligere præparationem, non ſecùs ac ſi res nihili tractanda foret, cùm ſit omnium grauiſſima. vide igitur quam orationi pręparationem præmittere ſolitus ſis, quam verò illi qui Regem allocuturi, quam concionator, vel de re aliqua in conſeſſu grauiſſimo, ſententiam dicturi.

Præparatio verò ad orationem maximè neceſſaria eſt, Primò, mentem euagationibus vacuam ad orationem adferre, ideoque affectus prauos diligenter mortificare, negotia relinquere, & ſancta cum fiducia Deo prorſus omnia tantiſper committere. Nullo enim pacto meliùs illa quis promouebit, quàm ei diligenter ſupplicando, ſine quo nihil poſſumus, quique operatur omnia in omnibus. Secundò, de peccatis, conſcientiâ excuſsâ, excitare
Ioan.9. contritionem; ſcimus enim quia peccatores Deus non audit. quis enim hoſtis, & Deo nondum reconciliatus poſt iniurias grauiſſimas illatas, niſi cum inſigni arrogantia ad Deum magna petiturus adibit? Tertiò, eleëmoſynâ & ieiunio, ſilentio & ſpe ad orationem comparare ſe o-
Iſaiæ 30. portet. dicit enim Propheta: In ſilentio & ſpe erit fortitu-
Tobiæ 12. do veſtra; & Tobiæ Angelus: Bona eſt oratio cum ieiu-
Marc.11. nio, & eleëmoſyna; Chriſtus verò Dominus: Omnia quęcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & eue-
Iacob.1. nient vobis. Nec non B. Iacobus magiſtrum ſequens: Si quis autem veſtrûm indiget ſapientiâ, poſtulet in fide nihil hæſitans: non enim qui hæſitat æſtimare debet quòd aliquid accipiet à Domino. Quartò, lectione aliquâ piâ in ſolitudine animus ſeuocandus, atque videndum quod vitium potiſſimùm ſuperare, ad quam virtutem in oratione conueniat collimare; denique quaſi cum Angelo in conſpectu Dei, & cæleſtis curiæ tibi comparendum eſſet, indue perſonam rei, pauperis, vel

ſponſæ.

ſponſæ. multis id ſalutare fuiſſe perſpicuum eſt.

PVNCTVM III. Aſpice Primò, Sanctorum atque Angelorum choros, ante Deum trementes, & quòd millia millium aſſiſtant ei; & tu forſan, eheu! miſer terræ vermis, & vapor ad modicum parens, rides, & cum Deo locuturus toto cum mundo fabularis, cauſam tuam acturus reum te facis. Secundò, attende Dei potentiam, qui tribus digitis orbem ſuſpendit, & portat omnia verbo virtutis ſuæ, quamque indignum hominem minore cum eo ſæpè reuerentiâ, quàm cum quouis mortalium loqui. vti rectè omnino dixerit Philoſophus: Sic cum Deo loquere, quaſi homines audiant; ſic cum hominibus, quaſi Deus te audiat. *Seneca.*

Oratio pro reuerentia in oratione habenda.

POtentiſſime Deus, præſentem te hîc & vbique ſcio, atque infinitæ eſſe maieſtatis, coram quo tremant vniuerſæ poteſtates, & iubilent omnes filij Dei: quantâ ergo me, qui ſum puluis & cinis, humilitate par eſſet apparere in conſpectu tuo? & quâ gratitudine; qui me de nihilo creaſti, redemiſti in ſanguine Filij tui, & innumeris me beneficijs omnibus diebus vitæ meæ fuiſti dignatus? Et tamen, eheu! peccaui ſuper numerum arenæ maris, neque ſum dignus qui veniam in conſpectum tuum. Verùm quò ibo à facie tua? veniam potiùs ad te Patrem miſericordiarum, & Deum totius conſolationis, & dicam: Pater, iam non ſum dignus vocari filius tuus, ſed fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis. Scio propter innumera peccata mea, in ſecreto regalis palatij ſuper me latum iudicium mortis; ſed venio, Deus meus, vt placare poſſim vultum tuum. da mihi, quæſo per ſanguinem Filij tui, vt oratio mea non fiat mihi in peccatum, & ne proijcias vnquam me à facie tua. Agnoſco, Domine Deus meus, me nihil poſſe facere abſque te, & omnem ſpem meam in te colloco, omniaq; tibi committo, vt oratio mea, & omnia mea dirigantur ſicut incenſum in conſpectu tuo, & deſcendat

Humiliatio ſui. Gratiarũ actio. Contritionis actus. Confidentiæ actus. Luc. 15. Bernard. ſerm. 3. de natali. Diffidentia ſui.

ſuper

ſuper me miſericordia tua; quâ poſſim illa, quæ à me exigis, maximè orationem, ritè perficere, ad gloriam nominis tui, ac tibi, ex quo, & in quo, & per quem ſunt omnia, cõiunctus eſſe, ô Deus meus & omnia. Abſit vt deinceps te ad colloquium inuitantem, & pulſantem ad oſtium negligam, præ mundi fallacibus negotijs; inquietus ſim & præceps, dum rem omnium grauiſſimam ago & vtiliſſimam, qui in alijs menſes & annos ponere ſoleo. En venio, vt Oblatio ſui. *ſincerè tibi offeram cor contritum & humiliatum, quod deſpicere non ſoles, certus de promiſſo tuo, quòd petenti tribues, quærenti te offeres, pulſanti aperies, & vincere dabis vitia mea & imperfectiones meas. N. præſertim ſi ieiunio & eleëmoſynæ coniuncta ſit oratio mea. O Domine, qui ſolus potes facere mundum de immundo conceptum ſemine, munda cor meum & labia mea, vt exultent cùm cantauero tibi, quod in omni æternitate cum ſanctis & electis tuis, per tuam gratiam facturum me eſſe confido. Amen.*

Praxis præparationis ad orationem, & collectionis poſt eam.

PRimò, pridie tempus & negotia diſtribuenda quoad fieri poteſt; & inprimis orationi & Miſſæ ſacrificio certa hora aſſignanda. Id mirè ad pacem animi valere & profectum dicebat B. Ignatius.

Ante ſomnum quid agendum. Secundò, ante ſomnum mens piâ lectione, ac deinde cogitatione & affectu occupanda, imaginando te iuxta crucem, aut coram Deo eſſe, & SS. Trinitate, vel in loco vbi myſterium proximo die meditandum geſtum eſt. quod ad loci compoſitionem pertinet.

Tertiò, deſtinare aliquam eleëmoſynam ſaltem ſpiritualem, & mortificationem; vt nulla dies abeat quin hæc linea ducta ſit. Poſtridie manè, & quoties orandum, Primò, negotia ſeponere, Deóque committere, imò verò oratione ea promouere. Secundò, excitare contritionem. Tertiò, finem orationi præponere, & puram renouare intentionem. Quartò, Deum atque Angelum præſentem intueri, magnamque excitare reuerentiam, & veniam cum diuina maieſtate loquendi humillimè poſtulare, ac fidei, ſpei & charitatis actum elicere cũ trina genuflexione, ſi locus patiatur.

Poſt orationem, reuerenter ab ea diſcedere oportet, examinare

re defectus admiſſos, ac de ijs veniam flagitare; & pro beneficijs ac donis Dei gratias agere; pia decreta ac propoſita iterare, atque horum deinde memoriam per diem renouare, & occaſiones exequendi diligenter obſeruare.

Oratio poſt orationem longiorem aut meditationem.

Domine Deus meus, qui custodis pactum & miſericordiam ſeruis tuis, gratias tibi ago quia dignatus es audire deprecationem meam, exaudi quæſo eam propter gloriam nominis tui; & da mihi gratiam (ſine qua nihil poſſumus) vt voluntatem tuam quam cognoui, & defectus meos. N. de quibus vehementer doleo, emendare, ac pia deſideria iſta. N. perficere poſſim, vt magnificetur nomen tuum vſque in ſempiternum. Suſcipe illa, obſecro, & opera mea in vnione meritorum Filij tui, & omnium Sanctorum tuorum: diſpone de me viliſſima creatura tua ſecundùm beneplacitum tuum; reſigno me, & proijcio totum in te, omniaque accepto à paterna manu tua, ac toto corde te diligere, & tibi ſeruire deſidero. Amen.

Aliam longiorem infrà habes.

Nota Primò, id quod dicitur, orationem ad finem certum inſtituendam, etiam in vocali plurimùm valere. ſic enim pro varijs neceſſitatibus Pſalmos ſingulos recitare vtile eſt, & attentionem conciliat: ſimile, ſi ſingulos Pſalmos pro beneficijs ſingulis Deo offeramus.

Nota Secundò, Angeli Cuſtodis familiaritatem ac præſentiam, tum in oratione frequentandam, tum in alijs noſtris operibus; cum eo conſultando, & per eum diuinæ maieſtati opera noſtra offerendo, proximorum animos, quando cum ijs agendum eſt, per eum præparando. *Cultus Angeli Cuſtodis.*

Nota Tertiò, lectionem piam quotidie ſtatam eſſe debere: ſiquidem in ea nobis loquitur Deus. Quid enim aliud eſt, ait Gregorius, Scriptura ſacra niſi quædam epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam? quocirca attentè ac reuerenter inſtituenda eſt, non pręcipitanter, ſed quaſi auſcultando, vt audire poſſimus quid loquatur Dominus. Idq; vt facere dignetur, ante lectionem propoſitum faciendum exequendi ea quæ diuina bonitas dignata fuerit inſpirare. Poſt lectionem gratiæ Deo agendæ, ac ſententiæ aliquæ in memoriæ theſauro reponendæ, ex conſilio D. Thomę Aquinatis. O quantum is excreſceret, ſi quotidie ei aliquid adijceretur! cuius oportunitatem cùm tantam Religioſi quotidie in menſa habeant, felices fuerint ſi agnoſcant bona ſua. *Gregor. lib. 4. ep. 40.* *Lectio pia quomodo inſtituenda.*

Nota Quartò, quòd quādo ariditas maior eſt, lectio meditatio-

nis

nis vices ſupplere poteſt; præſertim ſi ſententijs vtilioribus inſiſtamus: aut certè huiuſmodi lectionem tunc accipiamus, quâ aliquando experti fuimus diuinæ gratiæ radium nobis affulſiſſe.

IACVLATORIÆ,

quibus orationis factæ pia deſideria per diem renouentur, & ad eam anima præparetur.

Pſal. 62. *DEus, Deus meus, ad te de luce vigilo, ſitiuit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea.* Oratio enim fons eſt animæ ſitientis.

Pſal. 118. *Adiuua me, & ſaluus ero; & meditabor in iuſtificationibus tuis ſemper*

Ibid. *In iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos.*

Ibid. *Quomodo dilexi legem tuam Domine! tota die meditatio mea eſt.*

Pſal. 140. *Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.*

Pſal. 118. *Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ.*

Pſal. 39. *In capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.*

Pſal. 118. *In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi.*

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECVNDVS
VIA
PROFICIENTIVM.

QVARTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

De tentatione.

Certa bonum certamen, vt bonus Chriſti miles.

ETſi conuerſus ſis ad Dominum, & egreſſus de ſeruitute peccati, numquam tamen eſto ſecurus. tentatio enim ac militia eſt vita noſtra ſuper terram. quomodo reſiſtes illi? cogita hoc ſolum, ſtare te A *Chriſtum inter, Dominum tuum, &* B *diabolum hoſtem capitalem, qui te ad peccatum, & æternam perditionem nititur reuocare; inuitat* C *mundi propoſitâ voluptate, ac* D *vanitate;* E *peccatum illis allicit ad ſe. verùm, ecce, inclamat Chriſtus, clamant vulnera eius, & tormenta, quæ ſalutis tuæ cauâ perpeſſus eſt. Attende virtutis præmium, peccati momentaneam voluptatem, pœnaſq; ſempiternas. vide cui adhærere malis: nónne Deo opt. max. abominare igitur hoſtem fallacem. Aſpice, vt* F *filios Iſraël concupiſcentiâ carnium reducere conſimili dolo olim voluerit in* G *Aegyptum; quo nunc tendentes in cælum aut* H *gulâ, aut* I *auaritiâ retrahere nititur; aut etiam propinquum cælo* K
Mat. 10. & 24. *vanâ gloriâ præcipitare. Qui perſeuerauerit in finem, ſaluus erit.*

PRÆ-

PRÆFATIO

IN LIBRVM SECVNDVM,

De progreſſu, eiuſque impedimentis, ſiue tentationibus.

POſtquam anima, quæ à fine aberrauerat, & à ſcopo, id eſt, Deo opt. max. eiuſque ſanctiſſima lege, redijt in viam bonam; ſimilis eſt filijs Iſraël, quos in manu forti, & brachio excelſo de Pharaonis iugo, & ſeruitute Ægyptia Dominus liberauit. Itaque quemadmodum illi non conſtiterunt in terra captiuitatis ſuæ; ſed duce Moyſe progreſſi ſunt verſus terram ſanctam per deſertum, ita & illi facere incumbit. Verùm vti Iſraëlitis accidit perſecutione hoſtili, & aſperitate deſerti tentari: ita & illa incipiet ad reditum ſolicitari. Quid igitur? firmandus animus, & deliberatione ſeriâ de progreſſu excitandus, contemptis hoſtis noſtri telis ac robore: Dominus enim pugnat pro nobis; neque permittet, etſi propinqui ſint hoſtes, vt nobis noceant, ſi boni æmulatores fuerimus; ſed nube proteget miſericordiæ ſuæ, ſtatuetque eam inter nos, & inimicos noſtros; etſi in nocte tentationis terrores ac timores nocturni defuturi non ſint. *Exod.14.*

Vt verò modus deliberandi, quo aliquoties

ſuprà vſi ſumus, quique erit in progreſſu ſæpè vſurpandus, perſpectus ſit, eum hîc paucis ſubijcere viſum eſt; quem poſtea in modo meditandi pluribus videbis explicatum. Quoties enim dubium aliquod incidit in via ſpirituali, in rerum humanarum vſu; modus ille conſilium explicare poterit, & nutantem firmare, incertumque dirigere.

CAPVT I.

De modo deliberandi.

Quid faciẽdum ante deliberationem. *Quid in ipſa deliberatione.* *Primò.* *Secundò.* *Tertiò.*

OBSERVA priuſquam deliberationem inſtituas, vt coram Deo opt.max. te ſiſtas, ab eoq; humiliter flagites lumen & gratiam, vt eius ſanctiſſimam voluntatem cognoſcas; ſiquidem ille ſolus quid expediat nouit. Hoc peracto, Primò, rem deliberandam in medium profer; vt de ſtatu, de progreſſu in via virtutis, de multa familia, officio, beneficio, acceptandúmne an reijciendum; & ita de ceteris rebus, an & quomodo, & quando faciendæ, an omittendæ. Secundò, ante omnia affectum renoua, ita vt in neutram partem quoad fieri poteſt propendeas: quando enim animus velut bilanx in æquilibrio erit, paruo momento huc illucque inflectetur, & aduertere ſignificationes diuinæ voluntatis licebit. Expende deinde, propoſito tibi creationis tuæ fine, vtrùm hæc, an illa pars deliberationis, id eſt, vtrùm oficij acceptatio aut repudiatio, hic aut ille ſtatus, hæc aut illa conuerſatio, ſtudium, exercitatio, progreſſus ad finem propoſitum con-

conſequendum magis conducat, maiora an minora incommoda habeat; necne. Hoc enim deſiderare magis vel minùs debemus, quod ad vitam æternam conſequẽdam, & diuinam voluntatem implendam magis vel minùs conducere poteſt. ſic re & vtraque eius parte appensâ coram Deo, & in luce illius, decernere oportet, atque eam oculis diuinæ maieſtatis offerre; ac obſeruare internos animi motus & quietem, quibus ſolet Dominus voluntatem ſuam declarare ijs, qui eam ſincero corde & reſignato exquirunt. Atque hæc plerumque ſufficere poſſunt pro electione facienda, & deliberatione concludenda. Quemadmodum enim in meditatione ſæpè vna atque altera conſideratio affectum ſic commouet, Dei gratiâ concurrente, vt non ſit neceſſe alia auxilia quærere; ita in electione ſeu deliberatione, in qua non minùs inſpirationes & motus Spiritus ſancti obſeruandi ſunt.

Quòd ſi tamen ſuprà dicta puncta non ſufficerent, ad voluntatem confirmandam in bono; tum vlteriùs, vt in meditatione, procedere oportet, quemadmodum infrà latè explicabitur. v.g. diſpiciendum tibi quid amico tuo coram Deo ſuaderes; & quâ ſimilitudine, id quod iudicas melius eſſe, perſuadere natereris. ſic enim naturâ comparatum eſt, vt recta ferè conſilia alijs demus, ipſi ſequiora amplectamur. Perge dehinc vlteriùs; & conſidera quid in morte velles elegiſſe, atque ipſum iam ſcias eligendum eſſe. ſimiliter animaduerte quo conſilio, quando coram tribunali æterni iudicis ſiſtendus eris, vſum te fuiſſe velles; atque illud multò acriùs ſtimulabit, ſi cogites æternitatem, quodque ſemel elegeris, id eſſe æternum. Quod enim factum ſemel, infectum eſſe nequit. Si autem attendas quid Sancti fecerint, vel facerent in hoc negotio; eoſque inuoces, & quaſi in conſilium adhibeas, velut ſtellæ tibi fulgebunt, in tenebris & ancipiti conſilio hærenti. Vide ſimiliter, vtra pars conſilij maiorem pacem & tranquillitatem & gaudium animi tibi conciliaret. At multò

Quid faciendum ſi ſuperior deliberandi modus non ſuccedat ex voto.

Alia conſiderationes.

Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Sexta.

magis iuuerit, ſi à Chriſto Domino magni conſilij Angelo humiliter quid vitâ verbiſque ſuaſerit, & ſuaderet, interroges;os, inquam, Domini, & arcam teſtamenti, Sapientiam æternam, magiſtrum & paſtorem animarum noſtrarum. Et ſi fortè id quod cõſultius, quia difficilius, minùs allicit; ecce, recordatio beneficiorum quibus nos præuenit, & ad ſequenda ſua ſanctiſſima conſilia, & inſpirationes inuitat, calcar addant oportet.

Inueſtigãda remora. Quòd ſi necdum animus verum cernere & amplecti poteſt, videndum quæ & vbi remora ſit; & deprehensâ eâ, optimum elige, ac tandem diuinæ maieſtati in holocauſtum offer, gratiaſque deinde age pro lumine & bona voluntate.

Hunc modum expreſſi in præcipuis piæ vitæ officijs. Primò, vt paradigma foret. Secundò, vt, poſtquam ea toto reliquo libro proſecutus ſum, & conatus voluntatem pro tenuitate mea excitare, eandem illâ quaſi alterâ induſtriâ confirmarem. certum enim eſt omnes qui aut religioſæ vitæ ſtatum, aut aliquod aliud pium viuendi genus maturo conſilio elegerunt, pro humana fragilitate flacceſcere; ac tum ad renouationem perutile eſſe relegere veſtigia, & rationes quibus ſanctè illud cõſilij amplexi eramus. Quod enim adeò celebratum eſt in vita religioſa, vt pro ſpiritus renouatione commendetur; repræſentare ſibi diem quo quis egreſſus eſt de terra Ægypti, quo ſpiritu, quibus rationibus impulſus fuerit; idem valet in omni exercitio pietatis deliberatè ſuſcepto. varia autem hîc habes; quibus adſpirare diuinam gratiam ad vtilitatem omnium ſupplex rogo.

Qua ratione animus confirmandus, & ad priſtinũ feruorem reuocandus.

Obſerua autem in omni deliberatione varijs motibus ac ſpiritibus animam huc illucque impelli: illos diſcernere plurimùm expedit, imò neceſſarium eſt; vt voluntatem Dei certiùs exploratam diligentiùs exſequamur. ideo conſiderationem de ſpirituum notis hîc ſubiectam accipe.

Con-

Conſideratio ſeu meditatio prima, de notis ſpirituum.

PVNCTVM I. Conſidera nos velut in via obſita pluri- *Mundi pe-* mis periculis latronum ac præcipitiorum eſſe, & du- *ricula.* ce opus habere: multos verò ſe ſpecie amici offerre, cùm ſint hoſtes capitales: quàm igitur diligenter obſeruandi? Applica ſpiritibus varijs, inter quos diabolus transfigurans ſe in Angelum lucis. Secundò conſidera, nos peregrinos, & varias ante nos ſtare vias irremeabiles, quarum aliæ tutæ, aliæ periculoſiſſimæ: & proinde de ijs diligenter quærendum à peritis, & imprimis Sapientiâ æternâ. Tertiò, nos velut mare magnum nauigare: & quàm optet nauta proſperum ventum, vt naufragium euitet; te verò inter ventos contrarios, malum ſpiritum & bonum: & quàm ille in horrenda naufragia abyſſi magnæ impellat. Humiliter ergo roga Dominum, & dic: Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me, dirige me in viam rectam propter nomen tuum: da mihi, Domine, vt ſpiritu tuo agar, vt filius tuus ſim: qui enim ſpiritum Chriſti non habet, non eſt eius. *Pſal. 24.*

PVNCTVM II. Conſidera, quot fallaciæ & deceptiones *Fallaciæ.* ſint in orbe, vt patet Primò, in ethnicorum ſectis; Secundò, hæreſium; Tertiò, malorum vita; Quartò, bonorum etiam, & ſpiritualium, quorum non pauci ducuntur velut per ignes fatuos, in paluſtria carnalium, vel ſyrtes. Gratias itaque age Deo, & diffidentiam excita. Secundò, in omni etiam minima actione nos aliquo ſpiritu impelli. quare diſpice diligenter, vt ſuauem ſpiritum Domini ſequaris, & ſtatue datos à Deo duces ſequi, id eſt, Superiores, &c.

PVNCTVM III. Conſid. dæmones tot millibus anno- *Dæmonum* rum exercitatos, & perpetuò vigiles in hoc vnum inten- *vigilantia.*

 tos,

Numerus. tos, vt nos ſuperent, & euigila. Secundò, numerum eorum (vt patet in S. Antonij vita) qui in vnum miſerum conſpirant homuncionē, & humilia te. Tertiò conſidera, *Imbecillitas.* timidiſſimos, & fractos Chriſti virtute, velut mulieres, vbi viderunt viriles animos, cedere, etiam pueris & virgunculis in nomine Domini pugnantibus. Magnanimitatem hinc diſce, & dic cum Propheta: Etiamſi conſiſtant *Pſal. 23.* aduerſum me caſtra, non timebit cor meū. Secundò conſidera, explorare illum vti militum ducem, ex qua parte arx animæ noſtræ imbecilla ſit; id etiam fac, eamque viciſſim munire perge, & excuba. Tertiò, hoſti extra muros poſito facilè reſiſti, non admiſſo: vnde venientes cogitationes in ſemine opprime. Quartò, eum rimari quomodo tectè ingrediatur ſub pelle ouina lupus, obſequendo primò bonis cogitationibus; poſteà vero ad minus bonum, vel etiam malum inuitando. quare ſtatue ſeriò examinare principium, medium, & finem cogitationum tuarum.

Conſideratio ſeu meditatio de notis ac diſcretione ſpirituum.

Vt malos turbet dæmon: PVNCTVM I. Conſidera dæmonem vt Pharaonem malis carnis, aut honoris, aut opum, aut terrenarum rerū deſideria immittere, & ſic irretire. vnde quidquid his affine à diabolo tibi vt venenum proponi finge, & reſpue. *qui bonos.* Secundò, bonos vexare moleſtijs, velut Pharao Iſraëlitas opere lateris & luti: vt profectionem ad terram ſanctam impediat, cùm contrà bonus Angelus agat. Tertiò, triſtitiam & mœrorem, quibus ipſe inferno addictus *Vult latere ſuggeſtiones.* plenus eſt, vt ſimiles ei ſimus, inducere. Quartò, in omni ſuggeſtione cùm ſit princeps tenebrorum, nolle vt ſua conſilia patefiant, quia malus odit lucem, & ad ſimulationem & duplicitatem ſuos excitat. Statue igitur firmiter

ter vti caſta puella fœdi amatoris technas aperire Patri ſpirituali. Secundò, dum tenebræ erunt ab illo menti offuſæ, noli pergere vel retrocedere in propoſitis: ſed ſtare, vt facit qui in periculoſo & tenebroſo loco ſubitò extincto lumine hæret, dum iterum lumen veniat. atque velut in tempeſtate fige anchora nauem, & ad Deum clama, qui eſt lux & ſolatium noſtrum.

PVNCTVM II. Conſidera nihil à dæmone immitti, vel ſuggeri niſi Deo permittente; vt patet in Iobo, quem diabolus petijt vt tentaret; & S. Petro, quem poſtulauit vt cribraret; & fiduciam in Deo excita. Secundò, Deum velut imperatorem ſemper in acie adeſſe, ſpectare nos pugnantes, vt S. Antonio contigit, & generoſos animos indue. Tertiò, Deum permittere vt concurrant nobiſcum hoſtes, & aliquãdo nos quaſi relinquere. idq; ob tres cauſas. Primò, vt appareat virtus & fidelitas ſeruorum eius in aduerſis, & malorum ignauia. vnde Scriptura ſacra ideo Iob & Tobiam probatos ait. Secundò, vt torpor noſter excutiatur. Tertiò, vt, cùm ſuperbi ſumus, infirmitatem noſtram diſcamus. Hinc explora quare Dominus affligat te, vel affligere ſolitus ſit.

Nil poteſt dæmon niſi Deo permittente.

Tobiæ 12.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quòd etſi vita noſtra tentatio ſit ſuper terram, tamen eam multis conſolationibus abũdare, ſi boni ſimus, vt patet in vita Chriſti Domini, B. Virginis, & Sãctorum, &c. Vbi ſemper triſtibus læta permiſceri conſiderabis; cumq; id iudicet ſapiẽtia & bonitas æterna atque infinita, te illi reſigna & committe, atque in nubilo, ſerenitatis ſpe te confirma. Secundò, nullã eſſe conſolationem à Deo niſi quæ trahat ad illum; per fidem intellectum noſtrum, per ſpem & amorem voluntatem noſtram: vel ad cæleſtia; auocando à terrenis animum, eumque lætitiâ ſanctâ excitando. vel ſaltem magnam tranquillitatem ingerat, quam in bona anima turbari mali ſpiritus ſignum eſt, vti pax & quies Dei eſt ac ſpiritus boni, maximè ſi nulla cauſa præceſſerit. Itaque

Bonorum conſolationes.

hanc curare, & omnia animum turbantia eijcere ſtude. ſicut autem qui, dum lux eſt, poſteà cariturus luce, proſpicit quò eundum; ita etiam facito, & collige æſtate in hiemem ſpiritualem animos, &c. Poſtremò cogita te inter Deum & diabolum ſtare, vtrumque pellicere & inuitare, & vide quem audire velis & ſequi.

Oratio ſeu proteſtatio ſequendi bonum ſpiritum.

VEni, ſancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium: veni lumen cordium; ſurge oriens, & diſpelle tenebras meas, ne quando dicat inimicus meus, Præualui aduerſus eum. O lux amabilis, quomodo non diligam te potiùs quàm tenebras meas, quàm principem tenebrarum harum? niſi enim tu illuceſceres mihi, paulò minùs in inferno habitaret anima mea: niſi nubem vanitatis diſpergeres, numquid rectum iter tenere poſſem in magno vitæ huius pelago? neque tenere potero, niſi tu ſpes omnium finium terræ, & in mari longè aperias te mihi, & viam monſtres. Ecce, quot miſeras animas ſyrtes infernæq; charybdes abſorbent! Ecce quot erroribus & ſpecie recti decepti ethnici & hæretici abeant, eheu! in tenebras exteriores, quia tu lumen iuſtitiæ non fulſiſti eis! mihi
Tit.3. *autem apparuit humanitas ac benignitas tua, vt abnegando impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè, iuſtè & piè tibi viuam, &*
Prou.1. *te ſequar, ô vita mea, aſcendamq; ſuper altitudinẽ terræ, vt fruſtra iaciatur rete ante oculos pennatorum. Cùm enim videro meas cogitationes ad terrena, ad caduca inclinare; nónne manifeſtum erit, quòd ſapientia hæc terrena ſit, animalis & diabolica: ſapientia enim quæ de ſurſum eſt, à te, Deus, lux incommutabilis, fons bonorum omnium, vocat nos à terrenis ad cæleſtia, à creatura ad creatorem, à tranſitorijs ad æterna. In his dilatatur animus, & guſtat quàm ſis ſuauis, ô dulcedo ineffabilis: in illis tenebreſcit, & amaritudine repletur, nec quieſcere poteſt, quia non eſt ei quies niſi in te. Dignare ergo, Domine, præcedere omnes actiones meas, fac*
vt

vt omnis cogitatio & operatio à te ſemper incipiat, & per te ſemper finiatur; & licet conſurgant aduerſum me caſtra, non timeat Pſal. 26.
cor meum. nónne enim certò noui, quia non patieris me tentari ſupra id quod poſſum, neque relinques ſine teſtimonio; ſed præcedes faciem meam, & oſtendes viam in qua ambulem? Quia ad te leua- Pſal. 24.
ui animam meam, Deus meus, in te confido, non erubeſcam: neque irrideant me inimici mei: etenim vniuerſi qui ſuſtinent te, non confundentur, ſed in ſæcula ſæculorum laudabunt te, & benedicent nomini tuo in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen.

Praxis in deliberatione adhibenda.

CONſidera ſemper coram Deo in luce eius, principium cogitationum & finem, etſi maximè remotum, atque attende an ſis reſignatus & pacificus. hoc enim certiſſimum Dei præſentis ſignum, quia in pace factus eſt locus eius. Plurimum certè lucis *Pſal. 75.* hauriet, quiſquis in cogitationibus, verbis & actionibus finem ſæpè ſcrutabitur, & quantum à pura intentione declinet ceu lucidiſſimo ſeptentrione ac helice operationum noſtrarum Chriſto IESV Domino noſtro.

Secundò, conſilium aliorum exquire: nemo ſibi bonus medicus, nemo conſiliarius: & cùm moneat Spiritus, ne innitamur prudentiæ noſtræ; niſi illi pareamus, ſapientium ſapientiam reprobabit qui humiles & mites conſueuit docere vias ſuas.

Tertiò, adi Venerabile Sacramentum, atque os Domini conſule, Patronoſque, maximè Angelum Cuſtodem roga & interroga de via bona.

IACVLATORIÆ
quibus directio ſancti Spiritus exquiritur.

VIas tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me? Pſal. 24.
Notam fac mihi viam in qua ambulem, quia ad te leuaui ani- Pſal. 142.
mam meam.
Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Pſal. 142.
Actiones noſtras, quæſumus Domine, adſpirando præueni, & adiuuan-

do

do proſequere, vt cuncta noſtra oratio & operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Pſal.50. *Cor mundum crea in me, Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.*

Pſal.138. *Proba me, Deus, & ſcito cor meum: interroga me, & cognoſce ſemitas meas.*

Pſal.118. *Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum, quia ipſam volui.*

Actor.9. *Domine, quid me vis facere?*

CAPVT II.

Deliberatio de perfectionis ſeu quotidiani progreſſus ſtudio, poſtquam quis in viam reuerſus eſt.

HOMO. O Sapientia æterna, Chriſte IESV, ſalus mea, dux meus, & dulciſſimum refugium meum, poſuiſti me in via hac qui creaſti me, & oſtendiſti mihi bona plurima, quæ præparaſti diligentibus te. & perfectionis veræ ſtudioſus ardet animus, ſuſpirat, & ſæpè ingemiſcit
Pſal.131. inter viarum diſcrimina ac diuerticula. Oſtende, quæſo, bone IESV, viam in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam: doce me in quo perfectio verè conſiſtat, in
Pſal.41. quo beatitudo huius & futuræ vitæ. Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita anima mea ad te Deus.

Mat.22. CHRISTVS. Mandatũ magnum, & maximũ eſt, Diliges Dominũ Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mẽte tua, & ex totis viribus tuis; proximũ verò, ſicut te ipſum. In his præceptis vniuerſa lex pendet, & pro-
Rom.10. phetæ. Plenitudo enim legis eſt dilectio. In eo autẽ dilectio & perfectio apparet, ſi idem mecum velint homines

in re omni, idemque nolint. ex quo ſequitur, vt ſemper de me ferè cogitent, loquantur, nihil optent, niſi voluntatem meam fieri, & me, qui ſum exemplar omnis perfectionis, imitari. In omnibus tranquillè meæ ſeſe prouidētiæ committant, omniaque iuſta iudicia mea arbitrentur, quæ verè dicuntur iuſtificata in ſemetipſa; hinc numquam queruli, numquam triſtes, ſed ſemper gaudentes. *Pſal.18.*

HOMO. Sed ardua res eſt perfectio, laborioſa, & longi temporis; quis ad eam, Domine IESV, pertingere poterit?

CHRISTVS. Fili mi, ſi paululùm laboraris, ſincerè in vera mortificatione & oratione: non quantum filij huius ſæculi deſudant; ſed vel pro ſexta parte; certè in perfectorum meorum numero eſſe poteris. Modicum, aiebat Eccleſiaſtes meus, laboraui; & inueni mihi multam requiē. *Eccli 51.* Et ſi ſtrenuè quis, non deflectendo ad dexteram, vel ſiniſtram, perrexerit; ſpatio breui eum ad perfectionem adducam: ſicut in breui, multos etiam pueros & puellas, virgines duodennes ad ſinceram charitatis perfectionem promoui. verè enim dicitur de ijs quòd in breui expleuerint tempora multa. vin' eos imitari? *Sap.4.*

HOMO. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. *Pſal.141.*

CHRISTVS. Audi verba mea, quia ſpiritus & vita ſunt. *Ioan.6.* beatus enim eris, ſi audieris me, & ambulaueris in præceptis meis. ecce metam propoſitam noſti: omnes enim in ſtadio curritis, ſed vnus accipit brauium; omnes imitatores eſtis, ſed vnus palmam refert; omnes diſcipuli mei, & vnus lauream euincit. quis verò ille? niſi qui omnia opera ſua perfectè facit, ſe vincit, animo ſuo imperat. is enim velut in via rectam tenet ſemitam, alius obliquis vijs vix tandem ad metam pertingit. Túne amico ſuaderes cùm viam, domum, vxorem, agrum, hortos, cibum, potum bona habere poſſit, vt deteriora eligat; viam, domum, veſtem, omniaque imperfecta relinquat: & vide, precor, an tu non optima & perfecta in omnibus eligas præter animam *1.Cor.9.*

mam tuam, omniaque certè te excepto, optima eſſe velis. Magna hæc inſipientia eſt. ſi enim animam bonam haberes, omnia bona forent: ſi verò omnia bona, & anima mala, omnia mala. vti enim me diligentibus omnia in bonum cooperantur: ita verè me non diligentibus, & malis, omnia in malum cooperantur. Et quid quæſo eſt cauſæ, cur benè habitare, ſanus eſſe, edere, bibere, dormire, ire, loqui, operari, pingere, ludere cùm poſſis, id nõ negligas; cũ bene viuere, orare, mihi placere pro nihilo ducas? cuius odio facis? mei, an tui? cuius gratiâ? meâ, an hoſtis tui? te conſule, te iudicem & arbitrum ſtatue. Cùm ad exitum vitæ ventum erit; ô quæ triſtitia inuadet te, qui tam ſomniculosè hoc vnum agis, quod vnum agere debuiſti, & diligenter alia omnia? Cùm enim tunc percontaberis ex te cur vixeris, vixiſſe te vix & creuiſſe deprehendes: poſueram tamen te vt ſemita tua quaſi lux ſplendens creſceret vſque in perfectum diem; & ecce forſitan facta erunt tua nouiſſima peiora prioribus; qui, cùm primò manum ad aratrum poſuiſti, gnauus & ſtrenuus eras ac feruens, ſed reſpexiſti retro, & auerſus es à me. O quàm rara auis eſt, qui eumdem, quem, cùm primò vitâ cœpit meliore viuere, hauſerat ſpiritum, eumdem, inquam, conſeruet!

HOMO. Ah, Domine, quid in iudicio dicturi ſumus, ſi, quanto diutiùs in perfectionis & virtutis ſchola fuerimus, Sacramenta frequentauerimus, eo imperfectiores, eo minùs mortificationis, humiliationis, reſignationis ſtudioſi deprehenſi fuerimus? tunc coram orbe terrarum parebit induſtria ſingulorum, confundeturque qui ſapiens in oculis ſuis fuit, & ſtultus apparebit. O quantum ingemiſcet tunc tepidus & otioſus diſcipulus tuus, quem tot exemplis docueras, vt eſſet mitis & humilis corde! erubeſcet enim vehementer coram orbe terrarum, quòd te magiſtrum ſequi & ducem contempſerit.

CHRISTVS. Lætabuntur verò Sancti, qui perfectionem,

nem, id eſt, beatitudinem, tanto ſtudio hîc ſectati fuerunt, ita vt parentes, liberos, animam ſuam abnegarent, ne declinarent ab eo, quod perfectionis eſſe iudicabant. ſemper ad maiorem mei gloriam collimabant, ad id quod magis mihi placeret: imò Tereſia mea etiam voto ſe obſtrinxerat, facturam ſe quod perfectius iudicaretur. erant enim veri filij, quorum cibus & omnis delectatio erat facere voluntatem Patris mei & meam. certamen nullum inter eos, niſi de humilitate, abſtinētia, charitate. quàm pulchra lucta! quàm glorioſa victoria! Minimè certè bonus eſt, qui melior eſſe non vult; & vbi incipis nolle fieri melior, ibi etiam deſinis eſſe bonus. qui enim mollis eſt & diſſolutus in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis. & nihil magis odit anima mea, quàm tepidas animaſque diſſolutas, de quibus ſic dixi per Apoſtolum meum, Vtinam frigidus eſſes aut calidus! ſed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. *Prou.18.* *Apoc.3.*

Ho. Certamen verè pacificum, & toti curiæ cæleſti iucundiſſimum: ex eo enim inter illos, & in illis pax ſumma, lætitia perpetua, & gaudium in Spiritu ſancto. currunt ſiquidem perfecti in via mandatorum, aſſumunt pennas vt aquilæ, volant & non deficiunt: numquam enim ſine pœna ſunt vitia, nunquam ſine præmio virtutes: & rerum honeſtarum pretium in ipſis eſt. Sicut enim eos, Domine, qui te triduo ſuſtinuerunt, pauiſti in deſerto; ac filios Iſraël mannâ cæleſti, quod omne delectamētum in ſe habebat; ita illos conſolatus es, de petra mortificationis exierunt illis aquæ dulciſſimæ, & aquæ amaræ per lignū crucis factæ ſunt ſuaues. & meritò, quia obedientes fuerunt voci tuę: dixiſti enim: Eſtote perfecti, ſicut pater veſter cæleſtis perfectus eſt. quod & Apoſtolus tuus Petrus monuit, Vt & ipſi, inquit, in omni conuerſatione ſancti ſitis; quoniam ſcriptum eſt, Sancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum. & Iacobus commendat omnibus, vt ſint perfecti & integri, in nullo deficientes. *Boët. de conſol.* *Matt.5.* *1.Petr.1.* *Iacobi 1.*

CHRI-

CHRISTVS. Neque enim cùm viderent tot vndique beneficijs ſe à me præueniri, ceſſare poterant, quin viciſſim quibus poſſent modis placere mihi ſummopere laborarent: aſſiduè hoc in corde verſantes, Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? idque quàm gratum mihi ſit, ipſe expende. ſicut enim ſi filij regis nihil omitterẽt quod vetitum eſſet, regiq́; moleſtiam adferret, niſi ſub capitis pœna mandatum eſſet, vno excepto, qui ne minimum quidem mandatum aut nutum præteriret: nónne æquum eſſet eum plus diligi: ita ratiocinare, & vide cui filiorum ſimilis ſis; & quàm turpe ſit ob vilem voluptatem perfectionis ſemitam deſerere, id eſt, felicitatem ſummam, ac gaudium huius vitæ. non voco enim vos in immunditiam, ſed in ſanctificationem, vt guſtetis & videatis quàm ſuauis ſim ijs, qui me diligunt: quàm magna multitudo dulcedinis meæ, quam præparaui illis. loquantur & narrent vobis Sancti mei, quanta fecerim illis: quã dulce fuerit illis abſynthium mũdi deſeruiſſe, & torrentẽ voluptatis delibare, quo inebriabũtur in domo Patris mei. Verùm non propterea ſolùm adhærere mihi bonũ exiſtimabant, ſed charitate pleni & illuſtrati, videbant quàm iuſtum eſſet ſeruire mihi corde perfecto: & erubeſcebant, ſi quando cernerẽt promptiùs meliuſq́; dæmoni quàm mihi ſeruiri. O quomodo vrgebat eos charitas mea? requiem non capiebant, fugiebat ſomnus ab oculis eorum, ſoliciti ambulabant coram me, vt vni mihi placerent: ibant de virtute in virtutem, creſcebat eorum ſemita quaſi lux ſplendens. verùm cùm omnia feciſſent, dicebant, Serui inutiles ſumus, quod debuimus facere fecimus; & infinita quæ tibi, Domine Deus, Rex regum debentur, omiſimus.

Pſal. 115. *1. Theſſ.* 4. *Luc.* 17.

Pſal. 138. HOMO. Imperfectum noſtrum viderunt oculi tui, perfice opus manuum tuarum, & ſuſcipe illud, ſicut incenſum in conſpectu tuo. dignus es enim, vt in nomine tuo omne genu flectatur, vt omnes tibi in ſanctitate

ſtitate & iuſtitia ſeruiant omnibus diebus vitæ & peregrinationis ſuæ.

Capita nonnulla exempli gratiâ allata, in quibus deliberationis modus vſui eſſe poteſt.

Pro principibus viris in republica.

De Magiſtratu, an aliquis petendus & ſuſcipiendus.
Quomodo Dei hoſtes ad illius obſequium adduci poſſint, & animæ, vel à gentiliſmo, vel hæreſi conuerti.
Qui ad dignitates vocandi.
Quomodo pietas promouenda, & cultus Dei in ſe & in ſubditis.
Quomodo iuſtitia adminiſtranda.
Qui qualeſque conſiliarij adhibendi.
Quomodo pauperes ſubleuandi.
Quomodo inimici conciliandi.
De iniuriarum obliuione.
De debitorum ſolutione.
De familiæ ordinatione.

Pro ijs qui in ſecundis conſiſtunt, ac media fortuna.

An officium aliquod ſuſcipiendum.
An coniugalis ſtatus, an cælibatus eligendus.
An & qualiter præcipuè pietas colenda.
Qualiter familia ordinanda quoad pietatē & neceſſaria.
De liberorum educatione.
De pace cum propinquis ſeruanda.
De litibus fugiendis, & inimicitijs tollendis.
De ſumptuum moderatione & conuiuiorum.
De æmulatione mala extirpanda.
De pauperum ſingulari cura habenda.

Pro alijs.

Quis ſtatus eligendus, coniugalis, an Religioſus, & quis, vel quæ vxor, &c.
Quod genus artis pro vita tuenda eligendum.
Quo pacto pietas colenda, & quoties confeſſio inſtituenda.
An Sodalitati nomen dandum.
An & quales ſocij deligendi.
De monitore eligendo.
De eleëmoſynarum largitione.
De orationis ſtudio.
De relaxatione animi.
De B. Virginis cultu ſingulari.

Oratio pro perfectionis ſtudio.

Pſal. 54. ANIMA. *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam!*

Cant. 2. CHRISTVS. *Surge, propera, amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni; iam enim hiems tranſiit, imber abijt & receßit, flores apparuerunt in terra noſtra, tempus putationis aduenit, vox turturum audita eſt in terra noſtra, ficus protulit groſſos ſuos, vineæ florentes dederunt odorem ſuum; ſurge, amica mea, ſpecioſa mea, & veni, columba mea, in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ.*

ANIMA. *Audiui, dulciſsime Ieſu, vocem tuam, ſonuit illa in auribus cordis mei: poſtquam abijt hiems peccatorum meorum, & inuitas me vt ſequar te, quem diligit anima mea. Sed indica, quæſo, mihi vbi paſcas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium meorum. Te enim ſolum ſequi & imitari opto, quia ſalus mea tu es. Quis verò me ſeparabit à charitate tua, à perfectionis ſtudio? tribulatio, an anguſtia, an fames, an ſitis, an creatura aliqua? Aſcendam in arborem ſycomorum, & calcabo mun-*

di vanitatem cum Zachæo, vt videam te, ô exſpectatio ſæculorum: aſcendam in palmam, & apprehendam fructus eius, ingrediar Cant. 7.
ad plenitudinem legis dilectionem perfectam. Ieſu bone, quàm paruus mihi erit labor! quàm longa quies! quàm ſuaue erit ſequi te, Domine! non habet amaritudinem conuerſatio tua; ſed dulcedinem ſummam imitatio tua. Ecce enim tu pulcher es, dilecte mi, Cant. 1.
& decorus: oſtende mihi faciem tuam, in quam deſiderant Angeli proſpicere, & ſufficit mihi. Sed eheu! quid eſt, Domine, quod deſideria mea & perfectionis ſtudium moratur? Ecce, ecce Domine, NN. impediunt iſta me, quo minùs te ſequar, quo minùs guſtem quàm ſuauis ſis, quo minùs dulcis ſit fructus tuus gutturi meo. Moneat & Bernard.
moueat me ſaltem ſæcularis cupiditatis exemplum: quem enim epiſt. 253.
ambitioſum vidimus aliquando contentum adeptis dignitatibus ad aliam non anhelare? ſic & curioſi cuiuſque non ſatiatur oculus viſu, nec auris impletur auditu. Quid eorum qui auaritiæ ſeruiunt, aut amatores ſunt voluptatum, ſeu vanas ſectantur laudes? nónne & ipſorum inſatiabilia deſideria arguunt me negligentiæ & tepiditatis? Pudeat certè ſpiritualium bonorum nos minùs cupidos inueniri. Erubeſcat anima mea conuerſa ad te Dominum meum minori affectu ſectari iuſtitiam, quàm iniquitatem antea ſectaretur. Pudeat negligentiùs nunc in vitam, quàm priùs in mortem, & minori ſtudio ſalutis acquirere, quàm perditionis augmentum. Nam vt omnes ſimus inexcuſabiles in via vitæ; quò citiùs, eo faciliùs curritur, & leue tuum onus, quo creſcit ampliùs, portabilius eſt. Quid reſpondebo tibi? tantíne mihi eſt miſerum eſſe, & tot imperfectionibus obnoxium? tanti vanitas vniuerſa, vt perfectus & beatus eſſe nolim, & tuus eſſe ac tibi adhærere? In lectulo meo & voluptate mea quæſiui te, & non inueni: ſurgam & circuibo ciuitatem per vicos & plateas, quæram te quem diligit anima mea. Quæſiui te, & non inueni; non inueni requiem meam, non inueni vbi requieſceret pes meus, non inueni in anima mea in quo requieſceres. Trahe me, quæſo, poſt te, & curremus in odorem Cant. 1.
vnguentorum tuorum. Ecce enim profiteor hodie coram te Domine, qui eripuiſti animam meam de morte, & pedes meos à lapſu, Pſal. 55.
vt placeam tibi. In æternum non declinabo à mandatis tuis: expo- Cant. 5.

liaui me tunicâ meâ, quomodo induar illâ? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? ſed ibo de virtute in virtutem, donec videam te Deum deorum in Sion, & habitem in domo tua omnibus diebus vitæ meæ.

Praxis perfectionis acquirendæ.

PRimò, vide quem gradum virtutis habeas: vt verò id noueris, vel Albertum magnum vel D. Bonauenturam conſule; eoque cognito, ſtatue tibi metam, ſeu gradum aliquem, ad quem certo tempore magno conatu contendas, neque requiem capias, aut deſideres ſomnum oculis tuis, donec illum adſecutus ſis.

Secundò, præterea vtile erit, Angelo Cuſtodi, aut Patrono dedicare talem conatum, ſeu tui victoriam, vt ſic præſidium eorum impetrare valeas, & vitium eiuſmodi exſtirpare. Ad hoc hortabatur omnes D. Chryſoſt. hom. 2. in Geneſ. Obſecro igitur vos omnes, vt vnuſquiſque, ſi non antea, iam operam det, vt vitium, quod affectiones ſuas magis interturbat, ex anima exſecet, & piâ cogitatione, quaſi ſpirituali quodam gladio vtens, ſeipſum ab affectionibus liberet.

IACVLATORIÆ.

1. Cor. 9. *SIc currite, ais Domine, vt comprehendatis. trahe nos poſt te, & curremus in odorem vnguentorum tuorum.*

Iſaiæ 2. *Venite, aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob: & docebit nos vias ſuas, & ambulabimus in ſemitis eius.*

Pſal. 76. *Ego dixi, nunc cœpi. Perfice quæſo greſſus meos in ſemitis tuis.*

Pſal. 83. *Beatus vir, cuius eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde diſpoſuit, in valle lacrymarum, in loco quem poſuit. at quis venire poterit ad te Domine, niſi tu traxeris eum?*

CAPVT III.

De impedimentis progreſſus in via Dei, peccato veniali, & tentationibus.

POſtquam aliquis cum filijs Iſraël de Ægyptiaca ſeruitute liberatus eſt, & ad montem Dei Oreb tendere conatur; infernalis Pharao nihil non obijcit ac mouet, vt, ſi omnino à ſalutis via auertere nequeat peregrinantem in cælum; ſaltem varijs tentationibus ſeu velitationibus eius progreſſum ac curſum retardet. Neceſſe igitur eſt, armis eſſe inſtructum, modumque noſſe pugnandi cum principibus tenebrarum harum: idcirco de peccato veniali, & de tentationum remedijs pluribus agendum eſt.

Meditatio de peccato veniali.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt ſuprà.

COMPOSITIO LOCI, conſiderare animam, & te totum velut lepra opertum imperfectionum coram Deo, & curia illius vniuerſa.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera vitam actam, & quàm multa peccata & defectus admiſeris. Primò, circa vitæ tuæ inſtitutum. Secundò, ſi Religioſus ſis, circa vota & Regulas, in mortificatione, in modeſtia. Tertiò, in oratione & vſu Sacramentorum. Quartò, in operibus tuis etiam ex obedientia factis. Quintò, in conuerſatione quotidiana: & conterere ex toto corde, & humilia ſpiritum tuum valdè. nihil enim eſſe videbis aliud iuſtitiam tuam, quàm velut pannum menſtruatæ.

PVNCTVM II. Conſidera grauitatem peccati venialis. Primò, eò quòd ſummum Deum offendat, & ſanctum *Epheſ.4.* Spiritum contriſtet, adeò vt, ſi totus mundus poſſet ſaluari vno peccato veniali admiſſo, non eſſet faciendum. quod, eheu! toties tam leui causâ perpetraſti. Secundò, ex multitudine beneficiorum Dei. Tertiò, ex eo quòd in baptiſmo, & magis Religione quiſque conſecretur Deo. Quartò, ex multitudine auxiliorum in ea. vnde Bernar- *Serm.1. in conuerſ. S. Pauli.* dus: Non eſt magnum, dicis, ſi in his maneam venialibus minimiſque peccatis: hæc eſt, inquit, dilectiſſimi, impœnitentia, hæc blaſphemia in Spiritum ſanctum, blaſphemia irremiſſibilis.

PVNCTVM III. Conſidera quæ damna adferat. Primò, etſi gratiam non adimat, tamen tardat in via virtutum, & moleſtam facit. Secundò, omnes virtutes obſcurat, ſponſam Christi animam fœdat, & feruorem minuit. Tertiò, deſolatione graui afficit, mœroribus & ſcrupulis ad plures annos. Sic ſoror Petri Damiani ſedecim annis ob curioſitatem afflicta fuit. Quartò, quia conſolationis ſpiritualis incapaces reddit, vt nec ſæcularia, nec religioſa gaudia habeat; cùm nemo poſſit hîc implere ventrem & *Hier. epiſt. ad Iul.* ibi mentem. Quintò, quia exponit nos grauibus periculis peccati mortalis; nam, vt Auguſtinus, timenda ruina *Eccleſ.19.* multitudinis, ſi non magnitudinis, ſecundùm illud: Qui ſpernit modica, paulatim decidet. Vnde & Bernardus, *De ord. vitæ ad Fratres.* Mẽs Deo dicata ſic caueat minora vitia, vt maiora. Quid intereſt enim ſi fluctu magno an guttis plurimis per ſentinam mergaris? quibus ſcilicet vires animæ contabeſcunt, vt ſic in mortalia facilè homo labatur. Imò, vt Greg. nonnumquam in parua deteriùs, quàm in maiori culpa peccatur: maior enim quo citiùs, quia ſic culpa agnoſcitur, eo etiam celeriùs emendatur; minor verò, dum quaſi nulla creditur, eo peior eſt, quo & ſecuriùs in vſu retinetur. Sextò, conſidera omnia magna ex paruis neceſſariò pendere: ſic orator etiam ſyllabas & interpunctiones obſeruat.

ſeruat. Septimò, ſæpè apud Deum magna eſſe quæ noſtro iudicio parua ſunt, vt in colligente ligna, Num.5. Acham, Moyſe dubitante, Num.20. Heli, 1.Reg.3. Anania & Saphira, in ijs qui opera miſericordiæ omiſerunt, Matt. 26. O anima, ecquid eſt in orbe tibi tam charum, quod ad tanta incommoda te impellat? *Ioſue 2.* *Act.5.*

PVNCTVM IV. Conſidera, quanto offendiculo proximo ſint & impedimento peccata venialia. Nam omnem auctoritatem tollunt, etſi parua ſint, & magnas etiam res impediunt: dum alij mirantur eum qui toties cõmunicat, confitetur, orat, pſallit, &, ſi Religioſus, omnia deſeruit, in minutis iſtis hærere, quæ ipſi ſępè, etſi minùs id profiteantur, ſuperant. Et ſanè dolendum tanta hominem feciſſe, vt Deo frueretur in Religione, & tantilla impedimenta non tollere; tantum fodiſſe vt aquam inueniret, & iam deſiſtere. Secundò, etiam talis offendit totam communitatem, dum tali vitio prauas inducit conſuetudines, quas poſtea nulla quandoque Pręlati induſtria valet corrigere. Tertiò, vide vt Sancti etiam minima vitarint & caſtigarint, vt Euſebius apud Theodoretum, &c.

PVNCT. V. Conſidera, ſeruile valdè eſſe peccata venialia cõmittere. Hoc enim perinde eſt, ac ſi dicas, Illud non eſt vetitũ ſub pœna capitis, ergo libet & licet offendere: contrà, filiale etiam minima vitare. quod Deo ita gratũ, vt talem præferat mille alijs iuſtis, vt in Antonio, Iob, Abrahã patet. Talem enim virum quærit Deus, qui interponat ſepem, & ſtet oppoſitus cõtra ſe pro terra ne diſſipet eã. Vide ad quanta Deus talẽ minima vitantem eleuet, vt cõtrà alios tepidos ſcrupulis & tẽtationibus caſtiget. Qui enim nõ cooperatur paruæ gratiæ, indignus eſt maiore; eaq; ob teporẽ illi negatur. Peccata enim ſiue parua, ſiue magna, impunita eſſe non poſſunt; quia aut homine pœnitente, aut Deo iudicante plectuntur hîc, vel poſt hanc vitam igneo flumine expiantur. Age, dic quo pretio viuus exuri velles? nullo, inquis, & tamen quotidie ob vanitatem, *Ezech.22.*

Iſaiæ 5. &c. huic periculo te exponis. Vę igitur qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum. Ideoque propone diligentiſſimè examen generale facere, vt puritatem conſcientiæ adipiſcaris.

Dialogus in tentatione legendus ex locis Scripturæ concinnatus.

HOMO. Conturbant me cogitationes meæ, & cùm anteà in pace dormirem, & requieſcerem; ecce nunc cor meum ęſtu magno, ventis contrarijs agitatur; nec credere, nec ſperare in Deo videor, languidus & torpeſcens; nil niſi terrena cogito, non placet cæleſtia meditari, orare non delectat, ſed fabulari; triſtitia impletur cor meum,
Amos 8. & cantica mea verſa in lamentationem. Numquid mare ego ſum? ſi dixero, Conſolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecū in ſtrato meo; terreor per ſomnia,
Iob 10. & cogitationibus ipſis horrore concutior. quamobrem tædet animam meam vitæ meæ, parce mihi Domine: ni-
Iob 7. hil enim ſunt dies mei.

Pſal. 41. ANGELVS. Quare triſtis eſt anima tua, & quare conturbas te? Tentatio te apprehendit, & venit ſuper te tribulatio; ſed animæquior eſto, & ſcito hoc primum, tentationem eſſe quam iam pateris.

HOMO. Non exiſtimo equidem; aut certè grauior eſt quàm vt vincere queam.

ANGELVS. Nónne ſentis rem in ſpecie bonam tibi proponi à diabolo, & quaſi oſtendi; (nemo enim intendens, vt dicit Philoſophus, ad malum vel minora bona operatur) & hac velut illecebrâ ad peccatum te trahi, perturbarique te dicis, anxium eſſe & inquietum? hoc eſt tentari, & à concupiſcentia tua abſtrahi, & allici. En ab Eua tua proponitur tibi pomum: caue per Deum immor-
Deut. 32. talem: latet ſub melle venenum, venenum aſpidum in-
Gen. 39. ſanabile. Ægyptia mulier ſeu caro te inuitat, vt caſtus Io-

ſeph

ſeph fuge: aut velut Thamar allicit, aut vt Dalila impor- *Gen. 38.*
tunitate & frequentiâ cogitationum fatigat, aut velut A- *Iud. 16.*
gar rebellat; vigila, & ora, ne intres in tentationem. for- *Gen. 21.*
ſan ſe iungit hoſti tuo mundus ſeu peccator, exemplo &
verbo prouocans, & vel piè volentem viuere perſequi- *2. Tim. 3.*
tur, vel creaturæ ſeducit amore: quippe, vt Sapiens, factæ *Sap. 14.*
ſunt in odium & tentationem & muſcipulam pedibus
inſipientium. Ergo ad Deum confugias ſupplex, & ad-
uerte quid, & quo fine ea proponat, Deique gratiâ inni-
xus, ſuperare hoſtem poteris.

HOMO. Vix id ſperare audeo, quid enim agã? ſi locutus *Iob 16.*
fuero, non quieſcet dolor meus; & ſi tacuero, nõ recedet
à me: nunc oppreſſit me dolor meus, & ad nihilum reda-
cti ſunt omnes artus mei. collegit hoſtis furorem ſuum in
me, & infremuit cõtra me dentibus ſuis; aperuit ſuper me
os ſuum, & exprobrans percuſſit maxillam meam. con-
cluſit me Deus apud iniquum, & manibus eius me tradi-
dit. Ego ille quondam opulentus repentè contritus ſum,
tenuit ceruicem meam, confregit me, & poſuit me ſibi
quaſi in ſignum, circumdedit me lanceis ſuis, & conuul-
nerauit lumbos meos; non pepercit, & effudit in terra vi-
ſcera mea: terra, ne operias ſanguinem meum, neque in-
ueniat in te locum latendi clamor meus.

ANGELVS. Ecce in cælo teſtis tuus & conſcius tuus in
excelſis; immò verò tecum eſt in tribulatione, & à dextris
tuis ne fortè commouearis. Inuoca, ait, me in die tribu- *Pſal. 49.*
lationis, & eruam te, & honorificabis me.

HOMO. Defecerunt oculi mei ſuſpicientes in cælum *Iſaiæ 38.*
excelſum, non eſt qui conſoletur me: clamo ad Domi-
num, & non exaudit; ſed ſagittæ eius in me ſunt, quarum *Iob 6.*
indignatio ebibit ſpiritum meum. Quis det vt veniat pe- *Ibid.*
titio mea? & quod expecto tribuat mihi Deus? quæ eſt
enim fortitudo mea vt ſuſtineam? aut, quis finis meus vt
patienter agam? nec fortitudo lapidum fortitudo mea,
nec caro mea ænea eſt. ecce non eſt auxilium mihi in me;

& neceſſarij quoq; mei receſſerunt à me: ſemitam meam
Iob 19. circumſepſit, & tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit, deſtruxit me vndique, & pereo, & quaſi euulſæ arbori abſtulit ſpem meam: dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerant, obliti ſunt mei.

ANGELVS. Nihil in terra ſine cauſa fit, & de humo non oritur dolor. deprecare Dominum, & pone ad eum
Iob 5. eloquium tuum, Qui facit magna & inſcrutabilia, & mirabilia abſque numero, qui dat pluuiam ſuper faciem terrę, & irrigat aquis vniuerſa: qui ponit humiles in ſublime, & mœrentes erigit ſoſpitate: qui diſſipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum quod cœperant: qui apprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & conſilium prauorum diſſipat: per diem incurrent tenebras, & quaſi nocte ſic palpabunt in meridie. porro ſaluũ faciet egenum à gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem, & erit egeno ſpes, iniquitas autem contrahet os ſuũ. Beatus homo qui corripitur à Deo, increpationem ergo Domini ne reprobes: quia ipſe vulnerat, & medetur; percutit, & manus eius ſanabunt.

Pſal 68. HOMO. Sed veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me: quomodo exſurgam? quis me liberabit? quomodo potero reſiſtere tam longæ, tamque moleſtæ tentationi, & aduerſus mundi principes & tenebrarum,
Eph. 6. ſpiritualia nequitiæ.

ANGELVS. Ecce ingrederis viam ſalutis, diffide tibi, & confide in Domino, dabitque tibi petitiones cordis tui. Fidelis eſt Deus, qui non patitur vos tentari ſupra id
1. Cor. 10. quod poteſtis. nónne hoc credis, quæ Veritas ipſa, & Sapientia locuta eſt?

HOMO. Credo vtique, quia veritas eſt Deus, & mentiri non poteſt; ſed quia attenuata eſt adeò virtus mea, toties me labi video, quodque nolo, hoc malum facere metuo vehementer. Verumtamen credo, quia fidelis eſt, & non ſinet me tentari ſupra vires: nec niſi volens ſuccumbam:

bam: immò ſi voluero, faciam illius gratiâ cum tentatione prouentum. 1. Cor. 10.

Angelvs. Rectè, ſiquidem: væ diſſolutis corde, qui non credunt Deo, & ideò non proteguntur ab eo: væ his qui perdiderunt ſuſtinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas, & quid facient cùm inſpicere cœperit Dominus? Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius; & qui diligunt illum, conſeruabunt viam illius. Qui timent Dominum, requirent quæ beneplacita ſunt ei; & qui diligunt eum, replebuntur lege ipſius. Qui timent Dominum, cuſtodiunt mandata illius, & patientiam habebunt vſque ad inſpectionem illius. Deprime cor tuum, & ſuſtine; inclina aurem tuam, & ſuſcipe verba intellectus, & ne feſtines in tempore obductionis, ſuſtine ſuſtentationes Dei: coniungere Deo, & ſuſtine, vt creſcat in nouiſſimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, & in dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne probatur aurum & argentum; homines verò receptibiles in camino humiliationis. crede Deo, & recuperabit te, & dirige viam tuam, & ſpera in illum. Reſpice, fili, nationes hominum, & ſcito, quia nullus ſperauit in Domino, & confuſus eſt. Eccli. 2.

Homo. Scio, ſcio, & credo, quia non eſt qui manſit in mandatis illius, & derelictus eſt; neque inuocauit illum, & deſpexit illum. fortitudo mea, & laus mea Dominus, & in nomine eius deſpiciam omnes inimicos meos. Eccli. 2. Iſaiæ 12. Pſal. 117.

Angelvs. Attende verò quis ſit qui te inuitat vt deficias à ſemita recta. nónne teterrimum vitium, quod ex nunc priuſquam te captiuum teneat, animæ vires labefactat, eamq; rebus terrenis immergit, captiuam reddit, & manifeſtè à ſalute ſua abducit? Illinc verò virtus ad ſe vocat, opem promittit, vt in amœnã cæli viam & palatiũ deducat, victorijs celebrem efficiat, tentationibus meritum augeat, diligentiam & humilitatem. Vincenti verò datur Apoc. 2.

manna

Matt.4. manna. &, vt olim Saluatori, tibi Angeli miniſtrent. Imò verò, ſi ſuperaueris generosè tentationem, vt eſt ſanctorum Patrum ſenſus, ab ea deinde liber eris, & alium in ea iuuare poteris, & aduerſus alia peccata munieris. Nónne 2.Cor.12. Paulus ait, Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, ne magnitudo reuelationum extollat me? Et verò ſuaderéſne alteri, peccato illi conſentire? nónne vides hac velut illecebrâ, te in abyſſum trahi miſeriarum? ſcis enim eum qui facit peccatum, ſeruum eſſe peccati. O quàm dura ſeruitus eſt, quæ hominem tot tantiſque inuoluit calamitatibus! Cui verò ſeruitur? carni, & inexplebili ſenſuum cupiditati. Quemadmodum autem ſeruus, ſi dominari incipiat, intolerabilis eſt, ita caro noſtra. Citò igitur tentationis ſcintillam excute, aperi amico fideli hoſtiles technas. Væ Eccl.4. enim ſoli, ait Sapiens, & conſidera, quæſo, an in hora mortis conſenſiſſe te optares.

HOMO. Non equidem.

ANGELVS. O quot gemitibus & lacrymis, ſi feceris, ſi conſenſeris, non factum, non cogitatum optabis, & ſerâ forſan pœnitentiâ! quin igitur maturè ſapis? hodie ſi vocem Domini audieris, noli obdurare cor tuum. Quid dicam de iudicio illo terribili? nónne puderet te huiuſmodi cogitationem tuam toti orbi patefieri? Quid reſpondebis Domino, qui te iam per me monet? quid mihi, qui iam aſſiduè te exhortor? quid excuſare poteris?

HOMO. Certè nihil: video enim malum eſſe ſi hoc agam; & ſi verè ac ſincerè iudicare voluero, hoc pacto me legem Dei mei, & conſilium eius deſpicere.

ANGELVS. Si ergo in æternitatem cogitatione tranſieris, quid triſtius ibi erit, quàm momentaneâ voluptate æterna emiſſe tormenta, & perdidiſſe gaudia ſempiterna? Eccli 7. Memorare ergo nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Neque exiſtimes te eſſe ſolum in hoc certamine: aſpice Sanctos, quomodo Antonij, Pauli, Tobiæ, aliíq; exerciti fuerint, & quàm ſint, eò quòd viriliter certauerunt,

runt, toto orbe nominati. nemo enim coronatur niſi qui legitimè certauerit. Imò, Beatus, ait S. Iacobus, qui ſuffert tentationem; quoniam, cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. Eſto verò poſt hanc vitam nulla ſupereſſet, nónne melius eſt animo tranquillo viuere, & beatè, quã aut turpibus, aut alijs cogitationibus animã fœdari, inquietam & perturbatam reddi? Ecce, vt dixi, iam experiris quantas hoſtis moleſtias tibi creet, etiamſi necdum intra animæ tuæ portas admiſſus ſit. Quid faceret, ô miſer! quam ſtragem ederet, ſi vt in capta vrbe cordis tui graſſari liceret? omnia ibi ferro flammaque vaſtaret. 1. Tim. 2. Iacob. 1.

CHRISTVS. Quid inueniſti in me iniquitatis, quia elongare te vis à me? Tranſite, ait Propheta meus, ad inſulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & conſiderate vehementer, & videte ſi factum eſt eiuſcemodi. ſi mutauit gens deos ſuos, & certè ipſi non ſunt dij: populus autem meus, & tu mutas gloriam tuam in idolum. Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehemẽter. Nónne meritò idolũ vocatur id, propter quod me deſpicis, qui te creaui & exaltaui, & laui in ſãguine meo? Ecce vt voluptate breui fruaris, deſpicis omne conſilium meum; nihil valent apud te omnia beneficia mea, vt hoc vno quod dæmon offert fruaris; nihil promiſſa, vt fallacis mundi gaudijs ad momentum exultes. Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer. Nónne vides quàm illa fœda, quàm fluxa? enumera generationes ſingulas, & vide quot millia ſint, qui ijſdem inebriati fuerunt, & aut miſeri poſtmodum perierunt, aut multis lacrymis & doloribus vix tandem breuem voluptatem expiarunt. Denique nónne ſcis te ſtare in conſpectu meo, Iudicis tui, Domini tui, Regis regum, & tu audebis illudere mihi, ſpernere iuſſa mea? Ego te inuito æternis præmijs, & diabolus ſupplicijs. ego pro te ſanguinem fudi, & mortem ſubij; ille nihil niſi mortem tuam ſpirat. ego te creaui; & ille deſtruere nititur: & præualere adhuc poterit? Ierem. 2.

rit. Ego permiſi, vt tentareris, vt probarem te, infidelis
eſſes, nec ne. Vide igitur, vt coram me & vniuerſa curia
Apoc.3. mea id oſtendas: aut citò veniam tibi, quaſi vir armatus,
& effundam iram meam in te, & videbis quòd amarum
Ierem. 2. ſit tibi dereliquiſſe Dominum Deum tuum. neque tibi
promittas pœnitentiæ ſpatium: tot repentini aliorum caſus
ſatis te monent, & dixiſſe me, Quâ horâ non putatis fi-
Luc.12. lius hominis veniet. Fruſtra ergo tibi blandiris de ſpatio
pœnitentiæ, qui coaceruas tibi iram & vindictam meam:
neque potes tibi veniæ ſpem, & miſericordiæ magnitudinem proponere, qui iam ſponte coram me hortante, monente, comminante, rogante, tantillum omittere non
vis, aut facere. Iuſta ſunt iudicia mea, & omnes viæ meæ
Heb.10. æquitas: & horrendum eſſe ſcias incidere in manus Dei
viuentis.

Oratio contra tentationem.

ETiamſi vehementer ſollicitet me iſta tentatio, ecce coram te, Deus meus, propono per gratiam tuam, nullâ ratione conſentire: & ſcio liberum eſſe me, neque compelli poſſe: ſed etſi fortè ſurrexerit aliqua cogitatio, proteſtor coram te & curia tua, me ratum non habere, quod contrarium quocumque modo eſt decre-
Rom.9. *to huic meo, & voluntati tuæ. Non eſt volentis, neque quærentis;*
ſed (ſcio) tui miſerentis: atque in te, Domine, tranſgrediar mu-
Pſal.17. *rum, & ſpernam inſurgentes in me. Obſecro te, adiutor meus eſto,*
Pſal.26. *ne derelinquas me, neque deſpicias me, Deus meus. Non enim eſt*
2.Par.20. *tanta fortitudo noſtra, vt reſiſtere poſſimus abſque te, ſed pone*
Iob 17. *me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me. Tu dixiſti,*
Pſal.90. *Cum ipſo ſum in tribulatione; ecce tribulor, adeſto mihi vnica ſpes mea. Tentas me an verè amem te, & video non poſſe me tentari ſupra id quod poſſum: cùm omnia in pondere, numero & menſura ab æterno à te ordinata ſint. Cur igitur puſillanimis ero, cùm tu deſuper adſtes mihi, virtus mea & fiducia mea. Conſerua*

ergo me, Domine, quoniam Deus meus es tu, vindica ſanguinem tuum de inimicis tuis. Agnoſce figmentum tuum & fragilitatem meam, & fac me vas in honorem; nec ſinas me fieri vas in contumeliam magni nominis tui. Nolo exhibere membra mea arma iniquitatis; ſed anima mea ſeruiet tibi, & omnia interiora mea dicent, Domine, quis ſimilis eſt tibi? ſcio enim quia poſt tempeſtatem tranquillum erit, & cùm iratus fueris, miſericordiæ recordaberis. & tunc lætabitur & dilatabitur cor meum, & cantabo tibi gloria mea: quia in nomine tuo ſpreui inſurgentes in me. Tunc in templo animæ meæ ſuſpendam ſpolia de inimicis meis, & idola voluntatis meæ ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum eſt; quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me, & ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus. Rom. 6. Pſal. 53.

Pici Mirādulæ ſpiritualis pugnæ arma 12.

Quid mihi illudis voluptas breuis & exigua,
Cùm ſequantur dolor & anguſtia,
Supremum detrimentum animæ,
Sit hæc vita ſomnium & ſtultitiæ?
Ecce, mors propè latitat in ianua,
Reatus forſan erit ſine gratia,
Aeterna pœna & retributio.
O quàm digna hominis conditio,
Pax dulcis mundæ conſcientiæ,
Tot dona Dei cæleſtis gratiæ,
Tormenta crucis Chriſti horrida,
Sanctorum geſta tot conformia,
Vbi tot ſunt animæ ſubſidia,
Niſi ſponte ruam ex dementia,
Niſi me tradam diræ inſaniæ,
Inanis erit per te orci potentia.
O IESV *ſpes & amor meus, & omnia. Amen.*

PRA-

PRAXIS.

Regulæ duodecim Ioannis Pici Mirandulæ partim excitantes, partim dirigentes hominem in pugna ſpirituali.

PRimò, ſi homini videtur dura via virtutis ob pugnam aſſiduam, aduertat plura eſſe in quauis via alia, dura, aduerſa, triſtia.

Secundò, conſideret in mundo diuturna bella, & æmuletur conſtantiam.

Tertiò, recordetur ſtultum eſſe credere poſſe ad cælum perueniri aliter, quàm per violentiam, cùm Chriſtus vim regnum cælorum pati dicat, & per crucem obtinuerit.

Quartò, gaudeat conformari Chriſto: & cùm ſenſibus ſuis vim faciet, cogitet cui parti crucis conformis ſit.

Quintò, confidat in virtute Chriſti, qui dixit: Confidite, ego vici mundum.

Sextò, vnâ tentatione ſuperatâ aliam expectet, cùm dæmon ſemper circumeat.

Septimò, non tantùm diabolus vincendus eſt, ſed faciendus cum tentatione prouentus, ac tentatio accipienda, v.g. ſuperbię, vt ad humilitatem adhortatio & inuitatio.

Octauò, dum pugnas, pugna quaſi perpetuam deinde pacem habiturus, quia ſæpè generoſis animis Deus hoc largitur: ſed cùm viciſti, geras te quaſi mox pugnaturus.

Nonò, fuge ſemper occaſiones peccati.

Decimò, principijs occurre.

Vndecimò, cogita dulcius eſſe vincere tentationem, quàm ire ad peccata: atque ita compara dulcedinem victoriæ, dulcedini peccati; non pugnam, voluptati.

Duodecimò, ne putes à Deo te derelictum, aut ei ingratum: iuſtos enim probare ſolet, ſed humilia in primis ſpiritum tuum, ne ruas in ſuperbiam.

Aliæ praxes ac remedia.

PRimò, obſerua præſentiſſimum eſſe remedium fingere ſeſe inter Chriſtum & diabolum, vti in imagine eſt; vtriuſque in nos merita, affectum, &c. perpendere; & mox opem Domini implorare, atque occaſiones vitare. Sic Lotho dictum, vt ſtatim è Sodoma egrederetur, & in monte ſaluum ſe faceret. Eoque item pertinet a tentatione eiuſque materia memoriam & imaginationem auocare; ſiue occupatione, ſiue cogitatione, quâ aliquando quis abripi ſolet; vt eſſet caſus triſtis, aut admirabilis, vel eiuſmodi. Id maximè in carnis tentatione, ſcrupulis, & moleſtioribus tentationibus blaſphemiæ, &c. locum habet: vti etiam in minutis ac friuolis, quæ vt muſcæ, non gladio, non haſtâ, abigendæ; ſed leni flatu: au[illegible] certè negligendæ, vt canis latratus ab equite ſolet. ſuauiter enim equitat quem gratia Dei portat. Auertat ergo ſe ſuauiter, oculoſque ad Deum conuertat abſque perturbatione: & actu vno, ſi libet, contrariæ virtutis elicito, vel potius amoris Dei, qui omnia complectitur, pergat in via ſtudioque virtutis. *Gen.19.*

Secundò, confugiendum ad orationem. Orate, ne intretis in tentationem, ait Dominus: neq; ab ea deſiſtendum, donec redeat tranquillitas. Ita Dominus in horto orauit, donec ab Angelo confortaretur, neque deerit ipſe, ſi quis perſeuerauerit, quia veniens veniet, & non tardabit. *Matth.26.* *Abac.2.*

Tertiò, mox vt tentatio ingruit, eleuandus ſaltem oculus in Deum præſentem, cum Dauid dicente: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Cogitatio autem ea ſic ſuſcipienda eſt: Ecce Deus videt hanc tentationem, & permiſit, certoque certiùs non patietur me tentari ſupra id quod poſſum; ſed in tantum, vt, ſi velim, facere queam cum tentatione prouentum. Tentat me Deus, & probat an ſim fidelis; vt, ſi ſponſus ſinat tentari pudicitiam ſponſæ; Rex fidem ducis ſui: & ſi hic ſciret ſe ſuperari non poſſe, niſi omnino vellet, & ſimul a Rege videri: qualiter putas ſe gereret? dic itaque cum Regio Propheta: Etiamſi conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum. dæmon ſiquidem violentiùs, vt femina, quo timidiores nos reperit, minuſque Deo confidentes, inſultat: quique gigas & leo eſt torpido, fidenti in Deum nanus & formica apparet, vt in Vitis Patrum narratur. *Pſal.120.* *1. Cor 10.* *Deut.13.* *Pſal.22.* *Vita Patrum.*

Quartò, patientia etiam neceſſaria eſt: nam impatientia ſuperbiæ manifeſtum argumentum, iram Dei prouocat: vt [illegible] certè

Gregor. ait Gregor. Qui appetit plenè vitia vincere, ſtudeat humiliter purgationis ſuæ flagella tolerare. cum Deo enim contendere non poſſumus, nec dicere ei, Cur ſic facis?

Quintò conſidera, Chriſtum velut crucifixum: ſtringe illum, eiuſque pedes oſculare, & lateri adhære. nihil præſtantius reperit *August.* S. Auguſtinus, quam eum amplecti, intueri, & proteſtari, & auertere hoc pacto cogitationem: itaque cum aduerſario non contendere, ſed eumdem contemnere: nónne enim potius eſt loqui cum Deo poſtulando adiutorium, quam cum dæmone præliari?

Sextò, cùm primum poteris, explica tentationem Patri ſpirituali: nullum præſentius remedium omnium ſanctorum Patrum *Climach.* iudicio. adeò vt Climachus referat olim Religioſos etiam tabellas circumtuliſſe, vt incidentes cogitationes annotarent, quas deinde aperirent: addatque, qui cæcum duce, paſtore gregem, viæ ignarum ductore, infantem patre ſuo, ægrotum medico, gubernatore nauim deſtituit & fraudat, vtriſque periculum parat: qui verò ſine Patris auxilio contra ſpiritus nequam pugnare nititur, ab illis occiditur. Idcirco in confeſſione vtiliter tentationes aperiuntur, non quòd ſint peccata, ſed peccatorum ſemina: quæ hoc pacto opprimuntur in ſemine. Id tamen conſilij, nec ſcrupuloſis, nec mulieribus paſſim dederim, neque ijs qui puſillanimes ſunt vt minuta ſcilicet confectentur.

Septimò, principijs obſtandum ſtrenuè, & portæ obſerandæ ſunt memoriæ ac voluntatis noſtræ; atque, vt ita loquar, pes ſuſpendendus, id eſt, affectus, donec perſpicuè conſtet quid velle oporteat. Beatus, ait Propheta, qui tenebit & allidet paruulos *Pſal. 136.* Babylonis (ſcilicet prauos inſtinctus) ad petram, id eſt, Chriſtum IESVM.

Dici non poteſt, quantum præſidium, memoriam mox purgare noxijs cogitationibus, & vitare omnem admonitionem rei cupitæ: atqui, vt id rectè fiat, bonis ea cogitationibus ex ijs quæ videmus & audimus efformatis, præoccupanda eſt virtutis ſtudioſo.

Octauò, occurrendum tentationi, & (vt dici ſolet) arma paranda in tempus belli. Conſiderabis igitur (quod iterum monui) ad quæ vitia ſis magis propenſus. v. g. ſuperbiam, &c. illique occurres Primò, frequenter de eius turpitudine, & virtutis contrariæ pulchritudine cogitando. Secundò, de ea loquendo. Tertiò, actus contrarios humilitatis exercendo. Idem in alijs faciendum exiſtima.

Nonò, vitanda omnis triſtitia & inquietudo animi: quia vti ortâ tempeſtate tenere curſum difficile; &, cùm ſeditione omnia com-

commouentur, conſilia maturè capi nequeunt, ſed in arena, vt dici ſolet; neque hoſti commodè reſiſti: ita prorſus in anima contingit. Curandum igitur ante omnia Primò, ne appetitu boni alicuius, aut odio mali inquietetur, oratio negligatur: committendaque omnia diuinæ prouidentiæ, & illius vna voluntas deſideranda: neſcis enim quâ viâ eundum, quid expediat. quid ergo meritò anxiè petis, aut times? aut de quo immoderatè gaudes, aut doles? id fortè maximè noxium, quod maximè appetis; & contrà. Secundò, ſuauiter, ordinatè, non anxiè adhibenda ſunt ea, quæ neceſſaria maturè iudicantur, vt id quod optamus conſequamur. Tertiò, vtile erit, confeſſario aut amico, vulnus hoc aperire, neque ſi lapſus quis fuerit, ideò perturbationi locum dare conuenit, aut aſperius in ſe inuehi; ſed humiliter ad Dei thronum confugiendum, & gratiæ agendæ, quòd grauiora quis non commiſerit Dei beneficio atque manu ſuſtentante: quod aliàs procul dubio futurum erat.

Aliæ praxes, ſeu remedia contra vitia capitalia.

Contra ſuperbiam vide humilitatem Chriſti, & miſeriam ac malitiam noſtram; eiuſque auxilio implorato ſententiam aliquam animo verſa velut antidotum & amuletum. Quid fui, ſum, & ero? omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur. *Luc.18.*

Contra auaritiam valet paupertas IESV Chriſti, qui propter nos pauper factus eſt, cùm diues eſſet. Audi illum, & ſi credis aſſerenti, viciſti: Beati, ait, pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. & rurſum: Væ vobis diuitibus, qui habetis hîc conſolationem veſtram. *Matth.5.* *Luc.6.*

Expugna luxuriam, intuendo Chriſti IESV puritatem virgo enim fuit, virginem elegit matrem. Agnus immaculatus: & qui illum ſequuntur quocumque ierit, virgines ſunt. Si verò voluptas trahat, audi pronuntiantem: Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur: & dicito: O IESV crucifixe, ô vera delectatio, libera me, ô dulcedo ineffabilis, per ſanguinem tuum a cæco hoc, infami, inextricabili & æterno malo. Amen. *Matth.5.*

Contra inuidiam, Chriſti charitas ſtabit: qui pro inimicis mori dignatus eſt. Deum ergo ſic appella: O Deus meus, ex te, in te, & pro te ſunt omnia; da mihi charitatem veram: etenim in hoc

cognoſcent omnes quòd diſcipuli tui ſimus, ſi dilectionem habuerimus ad inuicem.

Damnat gulam Chriſtus, in cruce felle & aceto potatus. aſpice in eum, & ſanabere, & audi dicentem: Beati, qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. *Matt. 5.*

Moderari iram diſce, à Chriſto patiente, & tam longanimi ſuper innumeris hominum malis & blaſphemijs: ſic enim ille voluit: Diſcite, ait, à me, quia mitis ſum & humilis corde. *Matt. 11.*

Si acedia te oppugnat, conſidera IESVM baiulantem crucem, & quanta pro tua ſalute fecerit; audi dicentem, In laboribus a iuuentute mea.

In omni tentatione hac oratiunculâ vti potes.

Tentas me, Domine, an amem te, neque tamen vltra id quod poſſum. Scio quòd ſine gratia tua ſpernerem te, ô omne bonum, vt teterrimo hoſti placerem: æternùm iaiturus, momentaneum gaudium. at iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ. Adiutor meus eſto, ne derelinquas me, neque deſpicias me. *Pſal. 118.* *Pſal. 26.*

Alia remedia.

PRimò, manè cogitationes, verba, & actiones illius diei proſpice quoad potes: atque eas ad Dei gloriam dirige, cum proteſtatione coram Deo, & curia eius, & Angelo Cuſtode nominatim, quòd ne minimo quidem peccato tantam maieſtatem offendere ſciens eo die velis, ac mortem potius obire.

Secundò, conterere toto corde, & nominatim de peccato, ſi fortè aliquando commiſiſti ad quod tentaris. Secundò, abnega rem illam, quæ eſt occaſio & obiectum peccati: hic enim eſt funis, quo quis trahitur in interitum, præſcindendus omnino: nec refert an affectus & ſenſus maneat. voluntatem enim Deus inſpicit, ſeu in bono, ſeu in malo, quam & ſolam coronat aut damnat. Neque te commoueat hoſtis importunitas: nemo læditur niſi a ſeipſo etiam in hac pugna.

Tertiò, accipe clypeum fidei, & illius actum exerce etiam recitando attentè Symbolum. dura ceruix eſſet quæ tantis in eo recenſitis beneficijs non flecteretur: ideoque in hora mortis pronuntiari conſueuit: idque eſt quod Apoſtolus ſuadet, aſſumere clypeum

clypeum fidei, in quo poſſimus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere Secundò, ſpei in Deum actum elice, & diffidentiæ tui. Tertiò, charitatis. quod breuiter ſic facies: Credo Domine, & in te ſpero, & toto corde te diligo: ex te enim, & pro te, & in te ſunt omnia.

Quartò, inuoca Sanctos, qui virtute contraria claruerunt, & maxime B. Virginem, quę verè caſtrorum acies ordinata Per immaculatã conceptionem eam rogaſſe in graui luxurię lucta, multis ſaluta e fuiſſe, vſu compertum eſt.

Quintò, neminem iudica de vllo vitio: quia veriſſima illa ſententia: In quo tu alterum iudicas, in eo teipſum condemnas. & ferè nemo eſt qui id expertus non ſit. Iuſto ſiquidem iudicio ſimili punitur tentatione, qui alium ſeuerè iudicat & damnat. Ita in Vitis Patrum, cùm adoleſcens durè à ſeniore, cui carnis tentationem aperuerat, correptus eſſet, ab eadem pulſatus fuit ſenex, ac tantùm non ſuperatus. miſericordes verò miſericordiam conſequentur. *Rom. 2.* *Vita Patrũ.*

IACVLATORIÆ.

Domine vim patior, reſponde pro me. Iſaiæ 38.
In te, Domine, ſperaui, non confundar in æternum. Pſal. 30.
In nobis, Domine, non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos; ſed, cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. 2. Paral. 20.
Deus in adiutorium meum intende; Domine, ad adiuuandum me feſtina. Pſal. 69.
Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab inſurgentibus in me libera me. Pſal. 58.
Deus in nomine tuo ſaluum me fac, & in virtute tua iudica me, quoniam alieni inſurrexerunt in me, & fortes quæſierunt animam meam. Pſal. 53.
Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruum tuum, ſaluum me fac in miſericordia tua. Pſal. 30.

Alia remedia.

Apud Auguſt. de cõflictione virt. & vitior.

SVnt & alia remedia vitiorum, quæ Ludouicus Granatenſis in Duce ſuo peccatorum laudat, & exiſtimantur eſſe D. Auguſtini lib. de conflictu virtutum & vitiorum tomo 9. Viſum ea hîc referre vt remediorum ſit copia & delectus. Sunt verò aptè per modum dialogiſmi propoſita inter virtutem & vitium.

SVPERBIA DICIT:

Multis, imò penè omnibus meliores, verbo, ſcientiâ, diuitijs, honoribus, cunctiſque quæ carnalibus & ſpiritualibus ſuppetunt chariſmatibus. Cunctos ergo deſpice, cunctis temetipſum ſuperiorem attende.

HVMILITAS VERA RESPONDET:

Memento, quia puluis es, quia cinis es, quia putredo & vermis es; quia &, ſi aliquid es, niſi tantum te humilies quantum magnus es, perdes omnino quod es. Numquid tu altior es quàm primus Angelus? numquid tu ſplendidior in terra quàm Lucifer in cælo? Quòd ſi ille de tanta ſublimitate cecidit per ſuperbiam, quomodo tu ad tantam ſublimitatem ſuperbiens de imis conſcendes, qui illâ quamdiu hîc viuis conditione teneris?

INANIS GLORIA DICIT:

Age bonum quod vales, oſtende cunctis bonum quod agis, vt ſanctus & venerabilis ab hominibus prædiceris, vt Dei electus voceris, vt nemo te contemnat, nemo deſpiciat; ſed vniuerſi tibi debitum honorem perſoluant.

DO-

DOMINI TIMOR RESPONDET:

Si boni aliquid agis, non pro tranſitorijs, ſed pro æternis honoribus id age. Occulta quod agis, in quantum vales. Quòd ſi ex toto non vales, ſit in animo occultandi voluntas, & non erit de oſtentatione vlla temeritas: nec criminis erit aliquando manifeſtare, quod ſemper vis celatum habere. ſic has duas denique Redemptoris ſententias ſibiq; quaſi contrarias videberis adimpleſſe, quibus dicitur, Te faciente eleemoſynam neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua; ſed ſit eleëmoſyna tua in abſcondito, & Pater tuus qui videt in abſcondito reddet tibi. Et: Videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt. Matt. 6. Matt. 5.

SIMVLATIO VERÆ RELIGIONIS DICIT:

Quia nihil boni in abſcõdito facis, ne à cunctis cognitus deteſteris; finge te foris eſſe, quod intus non appetis.

RELIGIO VERA RESPONDET:

Imò magis ſatage eſſe quod non es. nam oſtendere te hominibus quod non es, quid aliud quàm damnatio eſt? Memor eſto igitur quod dicitur: Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui mundatis quod deforis eſt calicis & paropſidis, intus autem pleni eſtis rapinâ & immunditijs. Phariſæe cæce munda priùs, quod intus eſt calicis & paropſidis, vt fiat id quod foris eſt, mundum. Matt. 23.

INOBEDIENTIA DICIT:

Quis tu es, vt peioribus obtemperes, deterioribus famulatum exhibeas? Te magis quàm illos decuerat imperare, qui tibi non poſſunt ingenio vel induſtriâ coæquari. Obtempera igitur magis Domini imperio, & non ſit tibi cura de aliquo.

BEATA SVBIECTIO RESPONDET:

Si Domini obtemperandum eſt imperio, humano ſubdi neceſſe eſt magiſterio. ipſe enim dixit: Qui vos audit, me audit; & qui vos Luc. 10.

ſpernit, me ſpernit. Ita, inquis, oportet; ſed ſi talis qui imperat eſſet qualis debet eſſe: non talis eſt per quem imperat Deus. ſed Apoſto-
Rom.13. *lus contrà ait: Non eſt poteſtas niſi à Deo. Quæ autem à Deo ſunt, ordinata ſunt. itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Quales enim eſſe debeant hi qui imperant, non eſt à ſubditis diſcutiendum.*

INVIDIA DICIT:

In quo, illo, vel illo minor es? cur ergo eis vel æqualis vel ſuperior non es? quanta vales ipſe quæ ipſi non valent? Non ergo tibi aut ſuperiores aut æquales eſſe debent.

CONGRATVLATIO FRATERNI PROFECTVS RESP.

Si cæteros virtutibus antecellis, tutiùs in loco infimo, quàm in ſummo temetipſum conſeruas. ſemper enim de alto peior fit ruina. Quòd ſi tibi, vt aſſeris, quidam ſuperiores vel æquales ſunt: quid te lædit, quid tibi nocet? Caue prorſus ne, dum alijs locum cel-
Sap.2. *ſitudinis inuides, illum imiteris de quo ſcriptum retines: Inuidiâ diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Imitantur autem illum, qui ſunt ex parte illius.*

ODIVM DICIT:

Abſit vt illum ames, quem in omnibus contrarium habes, qui tibi derogat, qui tibi inſultat, qui te iniurijs exaſperat, qui tibi peccata tua improperat, qui te dictis, operibus, honoribus ſemper præire feſtinat: niſi enim tibi inuideret, nequaquam ſe tibi ita præferret.

VERA CHARITAS RESPONDET:

Numquid quia hæc narras, odio habenda ſunt in homine? propterea non eſt amanda Dei imago in homine? ſicut Chriſtus qui in cruce poſitus inimicos ſuos dilexit, & ante crucis tormenta ad-
Matt.5. *monuit dicens: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui vos oderunt, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, vt ſitis*

tis filij Patris veſtri, qui in cælis eſt. At, inquis, ſufficit mihi quòd amantes me diligo. Sed Dominus contrà: Si enim diligitis eos, qui Matt.5.
vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & publicani hoc faciunt? Quid tu quoque ad hoc obijcere vales? Certè qui odit fra- 1.Ioan.3.
trem ſuum, manet in morte, & qui diligit, in Deo manet, & Deus 1.Ioan.4.
in eo. Omnem ergo amaritudinem fellis euome, & quo pacto valueris, charitatis dulcedinem ſume. Nihil enim ſuauius, nihil illâ beatius. Ioannes Euangeliſta hoc affirmans ait: Deus charitas eſt. Ibid.

DETRACTIO DICIT:

Quis poteſt ſuſtinere, quis ſilentio tegere quanta ille praua committit, niſi fortè qui conſentit?

LIBERTAS IVSTÆ CORREPTIONIS RESPONDET:

Nec tacenda ſunt mala proximi, nec conſentiendum: ſed charitate fraternâ in faciem proximus eſt arguendus, non autem occultè detrahendus. Quòd ſi obijcitur, idcirco fratrem coram oculis increpare noli, ne exaſperatus increpatione non proficiat, ſed magis ex correptione ſcandalum ſumat: occurrit Scriptura diuina, & versâ vice hos magis ſcandalum eſſe denunciat, dicens: Sedens Pſal.49.
aduerſum fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ ponebas detractionem. Maius enim ſcãdalum ſumit, qui ſe detrahentem intelligit, quàm qui corripientem ſuſtinet. Et quia nonnumquam errata delinquentium ad tempus ſilentio tegenda ſunt, vt aptiori tempore corrigantur; propterea ſubiungitur: Hæc Ibid.
feciſti, & tacui. Ne autem ex hoc diſcreto ſilentio detractores ſibi applauderent, qui dum ſemper occultè derogare malunt, numquam in apertam increpationem proſiliunt; adhuc ſubinfertur: Exiſtimaſti iniquè quòd ero tui ſimilis. Ac ſi diceretur: Iniquum Ibid.
eſt cogitare, vt inde detractori ſimilis appaream; vnde ad tempus reticens, nec derogans locum apertæ correptionis expecto. vnde & protinus ſubditur: Arguam te & ſtatuam te contra faciem tuam. Ibid.
veluti diceretur: Non occultè, vt eſt tua conſuetudo; ſed in aperto, vt eſt mea ſolicitudo, aptum corrigendi tempus expectans, peccatorem arguam, vt eius delicta contra faciem eius ſtatuam. At, in-

quis, Non odio, ſed amo quem ita in abſconditis diiudicans reprehendo: imò magis hinc odis & non diligis, vnde detrahis & non corripis.

IRA DICIT:

Quæ erga te aguntur, hæc æquanimiter ferri non poſſunt, imò tolerare peccatum eſt: quia ſi non eis cum magna exaſperatione reſiſtitur, contra te deinceps ſine menſura cumulantur.

PATIENTIA RESPONDET:

Si paßio Redemptoris ad mentem reducitur, nihil tam durum,
1.Pet.2. *quod non æquo animo toleretur. Chriſtus enim, ait Petrus, paſſus eſt pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia*
Matt.10. *eius. Ipſe enim dicit: Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt,*
Ioan.15. *quanto magis domeſticos eius? ſi me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Sed quanta ſunt in comparatione paßionum eius quæ patimur? Ille enim opprobria, irriſiones, contumelias, alapas, ſputa, flagella, ſpineam coronam, crucemq́ſuſtinuit, & nos miſeri ad noſtram confuſionem vno ſermone fatigamur, vno verbo deycimur?*

PROTERVIA DICIT:

Numquid ſtultis, numquid brutis animalibus ac inſenſatis lenia verba, non aſperrima magis, vt tales decet, dum delinquunt, obijcienda ſunt?

MANSVETVDO RESPONDET:

Non tua in his perſuaſio, ſed Apoſtoli ſequenda eſt præceptio,
1.Tim.5. *qui de hac ſententia dilectum diſcipulum admonuit dicens: Seniorem ne culpaueris, ſed obſecra vt patrem, iuuenes vt fratres, anus*
2.Tim.2. *vt matres, iuuenculas vt ſorores, in omni caſtitate. & rurſum: Seruum, inquit, Domini, non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes: doctorem, patientem, cum modeſtia corripientem eos qui*
2.Tim.4. *reſiſtunt. rurſúmque: Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Quod videlicet proteruiæ malum deteriùs adhuc ſubditis*

tis quàm Prælatis nocet. Sæpiùs enim contingit, vt leniter ac cum caritatis dulcedine prolatam correptionem ſpernant, & contra humilitatis verba deſpectionis emittant iacula.

TVMOR DICIT:

Teſtem habes in cælis, non ſit tibi curæ quid de te ſuſpicentur homines in terris.

HVMILIS SATISFACTIO RESPONDET:

Non eſt danda detrahendi occaſio, non ſuſurrandi ſuſpicio; ſed ſi adſunt quæ corrigantur, manifeſtanda; aut certè ſi deſunt, humili proteſtatione negāda: quia Apoſtolus admonet, nullam occa- 1. Tim. 2.
ſionem dare diabolo maledicti gratiâ. Quod etiam in illis deteſta- 1. Cor. 8.
tus eſt, qui Chriſtianæ fidei conſentientes in idolio ad comedendum recumbebant.

TRISTITIA DICIT:

Quid habes vnde gaudeas, cùm tanta mala de proximis ſpargas? Perpende, cum quo mœrore omnes intuendi ſunt, qui in tanto contractæ amaritudinis felle verſantur.

SPIRITVALE GAVDIVM RESPONDET.

Geminam eſſe triſtitiam noui, imò duas eſſe triſtitias noui: vnam ſcilicet, quæ ſalutem; alteram verò, quæ perniciem operatur: vnam, quæ ad pœnitentiam trahit; alteram, quæ ad deſperationem perducit. Tu quidem vna ex illis eſſe cognoſceris, ſed omnino quæ mortem operaris. Non eſt igitur in his contriſtandum, quæ ſuades: ſed è contrà magis gaudendum in his, quæ nondum intelliguntur, quia & dator gaudij perennis dicit: Cùm perſecuti vos fuerint ho- Matt. 5.
mines, & dixerint omne malum aduerſus vos mentientes propter nomen meum; gaudete in illa die & exultate: ecce enim merces veſtra multa eſt in cælis.

TORPOR VEL IGNAVIA DICIT:

Si lectioni & continuato ſtudio ſemper inſiſtis, oculorum

lorum caliginem incurris: ſi indeſinenter lacrymas fundis, ipſos etiam oculos amittis: ſi protelatis vigilijs pſalmorum penſum perſoluis, inſaniam capitis acquiris: ſi quotidiano labore te conficis, ad opus ſpiritale quando conſurgis?

VIRTVTIS EXERCITIVM RESPONDET:

Quid tibi ad hoc proferendum tam longa temporum ſpatia proponis? numquid ſcis, ſi craſtinum viuas? imò etiam ſi vnam horam in hac vita facias, ignoras. An fortè mente excidit, quod Sal-
Matt. 25. *uator in Euangelio dicit: Vigilate itaque, quia neſcitis diem neque horam. Quapropter diſcute corporis inertiam, ſemperq; memento, quòd regnum cælorum non tepidi, neque molles, neque deſides, ſed violenti atque feruentes diripiunt.*

DISSOLVTA VAGATIO DICIT:

Si Deum vbique eſſe credis, cur vnum locum ſingulariter quo tanta mala perpetrantur, cuſtodis, & non potiùs ad alia tranſis?

STABILITAS FIRMA RESPONDET:

Si ita eſt, vt aſſeris, quia vbique Deum eſſe fateris: ergo nec iſte locus deſerendus quem fugere appetis, quia & in ipſo Deus eſt. At, inquis, meliorem inquiro, meliorem inuenio; ſed reſpondeo, Numquid meliorem aut etiam talem inuenies, qualem diabolum & Angelos eius, & hominem perdidiſſe cognoſcis? Memor eſto itaque, quia primus Angelus de cælo ruit, & primus homo de paradiſo expulſus, ad ærumnam huius ſæculi peruenit.

DESPERATIO DICIT:

Quæ & quanta commiſiſti, quàm grauia crimina, quàm numeroſa delicta! & tamen in melius vitam nondum mutaſti, necdum conuerſationem vtiliter correxiſti: ecce enim, vt cernis, malâ conſuetudine obligatus teneris. Conaris exſurgere, ſed peccatorum oneribus prægrauatus relaberis. Quid ergo agendum eſt, quando de præteritis

teritis certa damnatio imminet, & de præſentibus emendatio nulla ſuccurrit? niſi vt non amittantur rerum temporalium voluptates, dum conſequi nequeunt futuri ſæculi delectationes?

SPEI FIDVCIA RESPONDET:

Si de criminibus & de delictis agitur, ecce Dauid adulterij ſimul & homicidij reus, de inferni faucibus Domini miſericordiâ deſcribitur liberatus. Ecce Manaſſes nefandiſſimus, impuriſſimus, ſordidiſſimus, illecebroſiſſimus quoque, & ſceleratiſſimus, per pœnitentiam ad vitam de morte redijt. Ecce Maria Magdalena innumeris peccatorum ſordibus coinquinata, ad fontem pietatis anxia currens, Domini veſtigia lacrymis rigans, capillis detergens, deoſculans quoque & lambens, vnguentoq́ vngens ablui meruit. Ecce Petrus negationis ſuæ vinculis aſtrictus, amariſſimis lacrymis infidelitatis nodos reſoluit. Ecce ſeditione ſimul & effuſione fraterni ſanguinis latro obnoxius, vnius horæ momento vnáque confeſſionis voce, de cruce ad paradiſum tranſiit. Ecce Saulus Eccleſiam Dei perſequens, multos pro Chriſti nomine perimens, &, vt ita dicam, Martyrum cruore totum ſe inficiens, Apoſtolus factus, in vas electionis eſt commutatus. Vbi ergo tot tantaq́ præcedunt exempla, dent locum deſperationis mala colloquia? cùm ſcriptum ſit: In quacumque die peccator conuerſus ingemuerit, ſaluus erit.

2. Paral. 33.
Luc. 3.

CVPIDITAS DICIT:

Valdè ſine culpa es quòd quædam habenda concupiſcis: quia non multiplicare appetis, ſed egere pertimeſcis; & quod malè alius retinet, ipſe meliùs expendis.

MVNDI CONTEMPTVS RESPONDET:

Iſta nec apud homines ſine periculo vel offenſione procurantur. quia quanto quiſque amplius habere cœpit, tanto amplius habere concupiſcit: fitq́ vt modum in concupiſcendo non habeat, dum innumeris huius ſæculi curis deſeruire feſtinat. Vt enim ait Scriptura, auarus pecunijs non implebitur.

Eccleſ. 5.

VENTRIS INGLVVIES DICIT:

Ad eſum Deus omnia munda condidit, & qui ſaturari cibo reſpuit, quid aliud quàm muneri conceſſo contradicit?

CIBORVM PARSIMONIA RESPONDET:

Vnum horum quod dicis verum eſt. Ne enim homo fame moreretur, omnia ad eſum Deus creauit; ſed ne menſuram comedendi excederet, & abſtinentiam imperauit. Nam inter cætera ſua mala ſaturitate panis maximè Sodoma perijt, Domino atteſtante, qui ad Ieruſalem per Prophetam loquitur dicens: Hæc eſt iniquitas ſororis tuæ Sodomæ ſaturitas panis. Quapropter ſicut æger ad medicinam, ſic ad ſumendas dapes debet quiſque accedere, nequaquam videlicet in illis voluptatem appetens, ſed neceſſitati ſuccurrens.

Ezech. 16.

INEPTA LÆTITIA DICIT:

Vt quid animi gaudium intus abſcondis? Egredere in publicum lætus, dic aliquid foris vnde vel tu vel proximi rideant: fac eos lætos tuâ lætitiâ.

MODERATVS MOEROR RESPONDET:

Vnde tibi ineſt tanta lætitia? Numquid iam diabolum viciſti? Numquid iam inferni pœnas euaſiſti? Numquid iam de exilio ad patriam veniſti? Numquid iam de tua electione ſecuritatem accepiſti? An fortè in obliuionem venit quod Dominus dixit: Mundus gaudebit, vos autem contriſtabimini; ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium? An fortè memoriam exceſſit, quod idem alibi dicit, Væ vobis qui nunc ridetis, quia plorabitis & flebitis?

Ioan. 18. Luc. 6.

MVLTILOQVIVM DICIT:

Non ille reus tenebitur, qui plura quidem, ſed bona loqui: ſed ille qui ſaltem rara, ſed mala dicere probatur.

DISCRETA TACITVRNITAS RESPONDET:

Verum eſt quod dicis: ſed, dum multa bona proferri videntur,

ſæpè contingit vt à bonis locutio inchoata ad aliquod prauum deriuetur. Hoc ipſum ſancta Scriptura denuntiat: In multiloquio, inquit, peccatum non deerit. An fortè inter innumera verba declinantur crimino ſa? ſed numquid declinari poterunt inutilia atque otioſa, de quibus vtique ratio in futurum erit reddenda? Prou. 10.

LVXVRIA DICIT:

Cur te in voluptate tua non dilatas modò, cùm quid te ſequatur ignoras. Acceptum ergo tempus in deſiderijs perdere non debes: quia quàm citò pertranſeat neſcis. Si enim miſceri Deus hominem in voluptate coitus nollet, in ipſo humani generis exordio maſculum & feminam non feciſſet.

CASTITAS ILLIBATA RESPONDET:

Nolo vt ignorare te fingas, quid poſt hanc vitam recipias. Si enim piè & caſtè vixeris, ſine fine gaudebis; ſi vero impiè & luxurioſè, æternis incendijs ſubiacebis.

SPIRITALIS FORNICATIO DICIT:

Numquid damnandum aliquid agit is qui in corde libidini conſentit, & ad opus concupitæ libidinis non pertranſit?

MVNDITIA CORDIS RESPONDET:

Omnino delinquit, qui caſtimoniam animæ non cuſtodit, vnde & auctor munditiæ in Euangelio dicit: Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Matt. 5. *Quò contrà per beatum Iob dicitur: Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine.* Iob 31.

AMOR SÆCVLI DICIT:

Quid pulchrius, quid honeſtius, quidúe poteſt eſſe delectabilius, quàm quod in præſenti vita quotidie cernimus? O quàm mirabilis cæli camera in aëre iucundo, in lumine ſolis, in augmento lunæ atque defectu, in varietate ſtellarũ & curſu, quàm oblectabilis terra in nemorum floribus, in fructuum ſuauitatibus, in pratorum riuulo-

rum-

rumque amœnitatibus, in ſegetum culmis luxuriantibus, in vinearum vitibus & botryonibus, plenis palmitibus, in ſyluarum vmbris, & planis exitibus, in equorum & canum excurſibus, in ceruorum & caprarum ſaltibus, in accipitrum volatibus, in pauonum, columbarum, turturũque pennis & collis, in domorum pictis muris & laquearibus, in organorum omniumque muſicorum tinnulis cantibus, in mulierum venuſtis aſpectibus, earumque ſupercilijs, crinibus, oculis, genis, gutture, labijs, naſo & manibus, atque extrinſecus adhibitis auro & gemmis diſtinctis monilibus, & ſi qua ſunt alia, quæ modò non recolit ſenſus?

AMOR CÆLESTIS PATRIÆ RESPONDET:

Si te iſta delectant, quæ ſub cælo ſunt; ſi carcer ita pulcher eſt, patria, ciuitas & domus qualis eſt? ſi talia ſunt quæ colunt peregrini, qualia ſunt quæ poßident filij? ſi mortales & miſeri in hac vita taliter ſunt remunerati, immortales & beati qualiter ſunt in illa vita ditati? Quapropter recedat amor præſentis ſæculi, in quo ſic nullus naſcitur, vt non moriatur: & ſuccedat amor futuri ſæculi, in quo ſic omnes viuificantur, vt non deinceps moriantur: vbi nulla aduerſitas turbat, nulla neceßitas anguſtat, nulla moleſtia inquietat, ſed perennis lætitia regnat. ſi quæris, quid ibi ſit, vbi talis & tanta beatitudo perſiſtit? aliter dici non poteſt, niſi, quidquid boni eſt, ibi eſt; & quidquid mali eſt, ibi nuſquam eſt. Quod, inquis, illud bonum eſt? quid me interrogas? A Propheta & Apo-
1.Cor.2. *ſtolo definitum eſt, Quòd oculus, inquit, non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.*

Quidquid hactenus à nobis dictum eſt, eò ſpectat, vt ſemper nobis in promptu ſint arma ſpiritualia, quæ nobis in hac militia ſunt neceſſaria, ad primam partem virtutis, quæ eſt fuga vitiorum, nobis comparandam, defendendamque fragilem hanc domum, in qua Deus nos conſtituit ne ab amicis occupetur. Nam ſi habitaculum hoc

hoc fideliter cuſtodierimus, dubium non eſt quin & ipſe cæleſtis hoſpes ad illud diuertet, & in eo commorabitur: cùm B. Ioannes dicat: Deus eſt charitas, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. Ille autem in charitate ſtat, qui nihil charitati facit contrarium: contrarium verò charitati ſolum eſt peccatum mortale. Contra peccatum denique mortale, militat omne id quod hactenus à nobis dictum eſt. *1. Ioan. 4.*

CAPVT IV.

De ardenti profectus & orationis deſiderio, per ſeptem conſiderationes, ſeu ſtimulos excitando: quorum primus eſt conſideratio finis & præſentiæ Dei.

QVemadmodum fames non tantùm eſt optimum ciborum condimentum, ſed etiam vt corpus reficiatur plurimùm confert: ita deſiderium feruens, pietatis ſtudiũ & exercitationes pias mirificè commendat ac promouet, maximè verò orationem; cumque eam præcedit, magnâ condit ſuauitate, & fructuoſam animæ efficit. Huiuſmodi certè habebat Iſaias dicens, Anima mea deſiderauit te in nocte, ſed & ſpiritu meo in præcordijs meis de manè vigilabo ad te. Excute igitur torporem omnem in virtutis exercitijs: dilata ante orationem deſiderio os tuum, & implebit illud Dominus, & dabit tibi petitiones cordis tui. *Deſiderium feruẽs optimum orationis condimentum.* *Iſaia 26.* *Pſal. 81.*

Ad hoc acuendum, cùm videbitur, iuuare poterit aliqua ex his ſeptem conſiderationibus quæ ſubijcientur. Sic quoties remitti animum ad pietatis exercitia & tor- *Septem conſiderationibus id excitandum.*

peſcere ſenties, ex ijſdem colliges vnde eum promptum & alacrem in diuinæ Maieſtatis obſequio reddas. Maledictus enim homo eſt qui facit opus Dei negligenter: hilaremque datorem diligit Deus, neque ſibi ex triſtitia aut neceſſitate, ſed bonâ voluntate optat ſeruiri.

Ierem. 48.
2. Cor. 9.

1. fine creationis & Dei præſentiâ propoſitâ.

Primò, ergo ſtatue ante oculos creationis tuæ finem, atque ante omnia diuinam præſentiam, quâ nihil efficacius ad orationem rectè perficiendam. Pluribus hæc iam ſuprà c. . tractata ſunt, & infrà videbis.

2. nouiſſimâ hac fortè horâ.

Secundò, attende ſeriò hanc forſitan nouiſſimã actionem, v. g. orationem fore, & occaſionem Deo opt. max. ſupplicem pro æterna ſalute libellum offerendi.

3. malis circumſtantibus.

Tertiò, vide quot mala te circumdent, à quibus, niſi ad virtutem & orationis aſylum confugias, liberari non poſſis.

4. ſanctorũ feruore.

Quartò, aſpice Sanctorum feruorem, eoq; te languentem accende.

5 Eccleſiâ [illegible]ces expetente.

Quintò, audi Eccleſiam matrem vndique ab hoſtibus oppugnatam, à te petẽtem ſtrenuos in virtute progreſſus & orationum ſubſidium; imò & Chriſtum Dominum, qui amore noſtri in Venerabili Sacramento nobiſcum permanere dignatus eſt, & exponere ſeſe mille iniurijs, quibus eum quotidie improbi afficiunt, quaſque vitâ ſanctè inſtitutâ & oratione, bonâ parte poſſes auertere.

6. animabus Purgatorij ſuffragia poſtulantibus

Sextò, neque minùs te excitabit animarum imploratio, quæ in Purgatorio detinentur, & orationum ſuffragium efflagitant. ô quàm piè & fructuosè vnam horam, ſi daretur, impenderent?

7 multitudine pereũtium.

Septimò, fac te videre animarum pereuntium numerum, & orationibus atque omni pietate adiuuare contende.

Oratio ſuprà dicta motiua complectens.

DEfecit caro mea, & cor meum, Domine Deus meus, longè à ſalute mea verba delictorum meorum. ô Domine, quando reſpicies, quando reſtitues animam meam à malignitate beſtium meorum, & à leonibus vnicam meam? Ecce dereliquerunt me vires meæ: memorare, quæſo, quæ mea ſubſtantia; ecce ventus eſt vita mea, & forſitan illius extrema eſt hora, quâ licebit in tempore miſerendi alloqui te, ô Pater miſericordiarum, & operari pro te. Multiplicati ſunt qui tribulant me ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis, & inſuper timor & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ: non legere libet, non delectat, meditationes ſolitas non inuenio. Eheu! vbi eſt illa inebriatio ſpiritus? vbi mentis ſecuritas & gaudium, & pax in Spiritu ſancto? attenuati ſunt oculi mei, ſuſpicientes in excelſum; quando apparebo in conſpectu tuo, in concilio iuſtorum, & congregatione ſanctorum tuorum caritate ſummâ ardentium? quo pacto ſuccurram Eccleſiæ matri opem poſcenti? quomodo ſolabor gementes in Purgatorio animas ſponſas tuas? quis mihi tribuat, vt auertam ab interitu tot pretioſo ſanguine tuo redemptas, ad quas infernus dilatauit os ſuum! Obſecro, Domine, da mihi incenſum offerre dignum in conſpectu tuo, & vitam in melius inſtituere. velociter exaudi me, quoniam defecit me virtus mea, quoniam benigna eſt miſericordia tua. Reſpice in me ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, & ne auertas faciem tuam à puero tuo, intende animæ meæ, & libera eam, propter inimicos meos eripe me. tu ſcis, Domine, improperium meum, & confuſionem, & reuerentiam meam: in conſpectu tuo ſunt omnes qui tribulant me. Si reſpicere dignatus fueris, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic peribunt omnes peccatores, & inimici mei à facie tua; & exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen.

Pſal. 2. Pſal. 21. Pſal. 34. Iob 7. Bern. ſerm. 54. in Cant. Iſaiæ 38. Pſal. 110. Pſal. 68. Pſal. 67.

Meditatio de tepiditate & acedia.

ORATIO PRÆPARATORIA ſolita.

COMPOSITIO LOCI. Aſpice ſupra te velut cælum apertum, atque ibi Beatos de momentaneo labore exultantes; infrà, damnatos de momentaneo gaudio vlulantes.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò damna acediæ: mul-
Eccli 33. tam enim malitiam docuit otioſitas. Et Primò, hominem adducit in periculum peccatorum grauium, quia tentationi omni exponit, triſtitiam adducit & paupertatem; quia dum tempus eſt, negligit ſeminare & operari. Secundò, eſt velut tinea virtutum ac meritorum, cùm omnia imperfectè fiant (homo enim inſtar limacis ad omnia tardus fit) conſolationeſque ipſa ſpirituales arefacit, facitque plenum ſuſpicionibus, & deſiderijs vanis: denique
Deut. 15. maledictus eſt homo qui facit opus Dei negligenter: in-
Apoc. 3. cipitq; illos Dominus euomere ex ore ſuo; talentaq; quæ
Matt. 15. dederat aufert à pigro, atque eadem habenti ac diligenti largitur. Tertiò, adducit acedia hominem in periculum
Collat. 6. c. 7. lapſus grauis. nam, vt Caſſianus, non ſubita ruina credenda, ſi aliquis labi viſus, ſed ſenſim vitijs increbreſcentibus caſu miſerabili cōcidiſſe exiſtimādus eſt. Quartò, id quod longè grauiſſimum, periculum magnum eſt numquam e-
Greg. in Paſtor. c. 35. mergendi ex tepiditate. Qui enim in peccatis eſt, adhuc conuerſionis fiduciam non amiſit: qui verò poſt conuerſionem tepuit, & ſpem quæ eſſe potuit de peccatore, ſubtraxit. Ratio verò eſt, quia naſcitur ex tepiditate mala cō-
li. 8. Confeſſ. c. 5. ſuetudo: &, vt Auguſt. dum conſuetudini non reſiſtitur, fit neceſſitas. Conſidera præterea feruentium gaudia, tepidorum moleſtias: coguntur enim portare pondus diei
Mat. 20. & æſtus, & tamen nequeunt ſolatia participare, cùm

con-

conſcientia perpetuò vrgeantur, atq; inter mundi & Dei gaudia locati, neutris frui poſſint, deſiderijſque moleſtiſſimis ferantur; adeò vt Bernardus dicat: Num tibi horum tepidorum vita inferno potiùs appropinquare videtur, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, neceſſe habent mittere manum ad opera fortium, qui cibo fortium minimè ſuſtentantur? *Serm.6. de Aſcenſ. Domini.*

PVNCTVM II. Conſidera illa verba, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. Secundò, labores Chriſti pro tua ſalute ſuſceptos, pœnitentias, orationes, legis obſeruantiam, etiamſi non teneretur. Tertiò, Sanctorum labores, Apoſtolorum, Martyrum, pro ſua ſalute conſequẽda; & accingere ad opus. illud enim remedium optimum docet Caſſianus. Conſidera Quartò feruores eorum omnium qui Religiones ingrediuntur: vide pompam virginum mundo valedicentium. Quintò, vt omnia creata ſtrenuiſſimè laborent. Sextò, homines mundo deditos, honoribus & opibus inhiantes. Septimò, breuitatem vitæ noſtræ, quodque nox veniet fortè hodie, quãdo non licebit laborare. Octauò, quòd hilarem datorem diligat Deus. Nonò, nouiſſima conſidera, & tempus irrecuperabile præterire: vnde ne ſimus hîc negligentes, cariſſimi mei, vt non per infinita ſæcula pœnitentiam agere cogamur, ait B. Ephrem. *Matt. 3.* *l. 10. c. 25.* *2. Cor. 9.* *Ephr. in 2. Domini Aduentu tom. 1.*

PVNCTVM III. Conſidera quomodo Scriptura inuehatur in otioſos. Qui ſectatur, ait, otium, ſtultiſſimus eſt: vnde etiam hæc iniquitas Sodomæ fuiſſe dicitur: & alibi: Omnis piger ſemper in egeſtate erit. Secundò conſidera, hominem natum ad laborem, ſicut auis ad volandum, & vnumquemque propriam mercedem accepturum, ſecundùm ſuum laborem. Tertiò, conſidera quid in hoc mundo vtile ac pulchrum, aut iucundum, in victu & veſtitu, quod ſine labore à nobis aut beſtijs haberi poſſit: imò omnia operantur, cælum & terra, Deus etiam ipſe. Pater meus vſque modò operatur, & ego operor, ait *Prou. 12.* *Ezech. 16.* *Prou. 14.* *Iob 5.* *1. Theſſ. 4.* *Ioan. 5.*

Dominus; & tu torpere & otiari auderes? Quartò, conſidera ſtagnantia & torpida omnia putreſcere, hebeſcere ferrum, & rubigine obduci, ſine vſu, &, vt Ambroſius, tētare otia, quos bella nō fregerunt. Quintò, vide, vt periculum omnia perdendi merita adeant tepidi, ſicut & peccati grauiſſimi, & numquam mergendi ex torpore, vt ſuprà dixi, quia ſcilicet ſe ſanctos putant: deinde quia tentationibus omnibus otioſi expoſiti ſunt. hinc Matthæus: Dum dormirent homines, zizania ſuperſeminata ſunt: Iſraëlitæ ad idololatriam per otium illecti: Samſon victus, & Dauid ac Salomon ceciderunt. Sextò, Dominum attende operarijs dare mercedem, non otioſis; & eum qui parcè ſeminat, parcè & metere. Septimò, præmium immenſum conſidera, & pudeat ob obolum mundanos ita ſtrenuos, te tam pigrum ob æternitatem.

Serm. 11. *Caſſian. collat. 4. c. 19.* *Matt. 13.* *Exod. 32.* *Mat. 20.*

Praxis ad teporem abijciendum.

CONſidera in ſecreto cordis tui ſigna tepiditatis. Primò, horrere difficultates, abiecto animo eſſe & puſillanimem in arduis, deſperare finem, & hinc otium quærere, tempuſque perdere. Secundò, diuinis non delectari, at facilè fatigari; frigidè Sacramentis vti, & abſque conatu ad feruorem; remiſsè orare, ac ſine attentione; vagis orationi intereſſe oculis, ſpuere, aliorum defectus notare, illis ſuos velare, fictè confiteri, verbum Dei grauatè audire, examinare ſe perfunctoriè, & ægrè colligere. Tertiò, zelum non ſentire, conſortia hominum quærere, ad faſtidium leuandum; alios obſeruare, cenſere, ac ijs obtrectare. Quartò, effundere ſe in corporis commoda, memoriâ repetere mundanorum gaudia, ad ea ſuſpirare, diuinos inſtinctus ad vitæ ſeueritatem non aduertere, vndique emendicare ſolatia, honorificè haberi velle, & honorifica affectare. Quintò, negligentem eſſe in ijs quæ præcepti & conſilij, circumſtantias ac cæremonias facilè omittere, inconſtantem eſſe, diſciplinam grauiter ferre, ac tardè obedire, indignari melioribus, putare quòd alibi melius proficeret. Sextò, excelſa vox, ſermo rigidus & ſuperfluus. Hæc ferè ex Bernardo ſerm 6 de Aſcenſ. Caſſiano l. 10. c. 2 3. 4. item l. 12 c. 25. 26. 27. Seraphinus Firmanus: Tepidus, inquit, dicit, Non eſt iam vita

vita Sanctorum, verbaque mouet otioſa, captioſa, cauillis plena, curioſa, inania; ſecurè in dies recedit, teporem excuſat per diſcretionem, arrogantiam dicit maturitatem.

Secunda, a paruis incipere vtiliſſimum, eaque conſtanter agere potius quàm multa complecti: ſic enim creſcit animus & ad ardua comparatur.

Tertia, neceſſitatem ſibi imponere, vel voto pœnali, aut ſpōſione, aut aliter. optima certè hæc neceſſitas ſecundùm Auguſtinum quæ ad meliora compellit. Obſeruandum autem hæc non inceptare quempiam oportere, niſi multa præmiſſa oratione, aut ſaltem crebriore, cùm nullum propè genus morbi difficiliùs curetur. Alias toto propè libro praxes reperies.

IACVLATORIÆ.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Pſal. 41.

Vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Pſal. 4.

Ne proijcias me in tempore ſenectutis, cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Pſal. 70.

Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo. Pſal. 6.

Non eſt ſanitas in carne mea, à facie iræ tuæ: non eſt pax oſſibus meis, à facie peccatorum meorum Pſal. 37.

Miſer factus ſum, & curuatus ſum vſque in finem: tota die contriſtatus ingrediebar. Ibid.

QVINTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Mors inſtat, vita fugit; quid ceſſas viator?

Conſidera A *tempus vitæ incertum, breue, volucre. Fingitur illud perſonâ grandæui ſenis; quia in ſingula momenta innouatur, conſeneſcit, labitur ſimul ac emoritur tempus. Vtere igitur quaſi mox tranſituro. Eius fluxum horaria* B *clepſydra notat; ab hora autem & vitæ filo pendet æternitas; in quam mors necopinantes rapit. Aeternitatis hieroglyphicum veteribus eſt anguis circulum faciens; quia hic neque principium, neque finem habet: & ipſa à filo fragilis huius vitæ dependet. Fugit hæc inſtar* C *fumi, bullæ, ſagittæ, nauis fluminis, auis, cerui, ac verni floris:* D *meſſis inſtar decerpimur; ac velut* E *candela extinguimur, flatu minimo. Vigilandum itaq;: nam* F *ſecuris ad radicem poſita eſt. Qui ſapiens eſt cuſtodiet hæc, & viuet: agetq; omnia quauis horâ, quaſi* G *nouiſſima foret, vt monet Angelus, quamq; felix aut infelix* H *æternitas excepturaſit.*


Filioli nouiſsima hora eſt.
G
H
C
C
C
C
D
B
A
C
C

CAPVT V.

De ſecundo ſtimulo perfectionis; qui eſt de morte, ac fugacitate vitæ, meditatio.

PRæLVDIVM I. erit, contemplari ea, quæ in imagine proponuntur.

Secundum, petere gratiam, vt diligentem rationem temporis & occaſionis, quæ modò offeruntur, habere poſſis.

PVNCTVM I. Conſidera, vitam hanc, diuitias, honores, ac voluptates, inſtar nauis, fluminis, volucris, ſagittę, fumi ac floris fugere. quod Salomō elegāter expreſſit: Tranſierunt, ait in perſona impiorū, omnia illa tamquam vmbra, & tamquā nuntius percurrens, & tamquā nauis quæ pertranſit fluctuātem aquam: cuius, cùm præterierit, non eſt veſtigium inuenire, neque ſemitam carinæ eius in fluctibus: aut tamquam auis, quæ pertranſuolat in aëre, cuius nullum inuenitur argumentum itineris: aut tamquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diuiſus aër continuò in ſe recluſus eſt, vt ignoretur tranſitus illius; ſic & nos nati continuò deſijmus eſſe. Spes enim impij tamquam lanugo, quæ à vento tollitur; & tamquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffuſus eſt, & tamquam memoria hoſpitis vnius diei prætereuntis. Itaque dum tempus eſt, operemur bonum, & ambulemus dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant, & ianuâ clauſâ audiamus illud triſte: Neſcio vos.

Sap. 5. *Vanitas vitæ humanæ.* *Galat. 6.* *Ioan. 3.* *Luc. 13.*

Secundò, attende, quid de præteritis luſtris, annis, menſibus & tranſitorijs rebus, vbi tranſierunt, ſuperſit; nihil ſanè, niſi benè vel malè factorum iucunda aut triſtis recordatio. quocirca ſtatue, vtrā hac ex hora perpetuam ha-

Quid de præteritis ſupereſt.

habere malis,& quo pacto iam orare, viuere,&c. Sanè nemo ſapiens vnâ horulâ epulari, recreari, honorari optabit, potiùs quàm æternùm.

PVNCTVM II. Memoriâ repete caſus repentinos eorum, quos aliquando noſti, & cuiuis accidere poſſe, quod cuiquam, agnoſce; ac horam omnem velut vltimam ob oculos pone. Cæſarius ait, Omnis dies velut vltimus ordinandus eſt; tu etiam ad horam transfer: & cùm incertus ſis, quo loco te mors expectet, tu illam omni loco expecta: ſiquidem talem te iudicat Deus, qualem te inuenit, cùm vocat, ait Cyprianus. atque ita ab hora vna pendet longiſſima æternitas. Sicut autem is, qui carceri incluſus eſt, damnatuſque cum alijs ad mortem, videns hunc illumúe à latere ſuo ad ſupplicium citari, non ludo fallit tempus, ſed rebus ſuis conſulit: ita facito. quòd ſi verò is veneno vitam finire deberet, eique ſeptem panes in dies ſeptem dati eſſent, quorum vnus foret veneno infectus; quo ſenſu, putas, quotidie panem ſumeret? Aut ſi adhiberetur quis epulo, in quo totidem fercula, vnum verò lethale, quanto ex mortis recordatione cum timore ea attingeret? Eundem affectum indue, & Omnẽ crede diem tibi diluxiſſe ſupremum, imò horam, vt tua omnia perfectè facias, iuxta illud D. Thomæ: Alius, ait, eſt mos Dei, quo omnia opera ſua in ſummo benefecit; ſimiliter & nos diligentiam apponere debemus, vt ſingula opera noſtra, quantò vnquam meliùs poſſumus faciamus; ex omni virtute Domini noſtri IESV Chriſti, & cum omni deſiderio triumphantis & militantis Eccleſiæ, & ſub nomine creatoris: quaſi tota ſalus noſtra, & omnis laus Dei, & vniuerſitatis vtilitas ex vno opere dependeat: quaſi numquam ad id opus reuerſuri, neque opus aliud poſtmodùm incepturi. Etenim densè cadunt velut in conferta turba mortales, mortis iaculis confecti. Mortem igitur omnibus horis impendentem time, & occaſione vtere, quæ numquam, vbi ſemel abierit, reditura eſt.

Cæſarius. Omnis hora velut vltima habenda. Cyprian. Simile.

S. Th. opuſ. de diuinis moribus.

Omnia perfectè facere oportet Deúmque imitari.

PVN-

PVNCTVM III. Conſidera occaſionem orandi & rectè agendi quam iam habes, aç ſimul inſpirationem ad eam non negligendam: etſi etenim vita prorogetur, non tamē tempus in quo Dominus recordetur noſtri. ſiquidem ſi, poſtquam Dominus vocauit, occaſionem offerendo, à nobis negligatur; iuſtè etiam nos deinde negligit. Vocaui, ait, & renuiſtis; extendi manum meam, & non fuit qui reſpiceret, ego quoque in interitu veſtro ridebo. Quid enim dignius, & quid iuſtius? Non audimus? nō audimur: non reſpeximus? non reſpicimur. & Saluator Ioannis 8. Qui ex Deo eſt, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis. & lib. 1. Reg. Samuel Sauli ſic intonat: Pro eo quòd proieciſti ſermonem Domini, proiecit te Dominus, ne ſis Rex ſuper Iſraël. Proijcere autem ſermonem Domini videtur, qui ad Dei vocem audiendam non ſe vti debet comparat, torpidè ad orationem & opera pia procedit, atque ita ineptum ſeſe diuinis inſpirationibus reddit, quas tunc ei Dominus largitus fuiſſet, quibuſque forſan, & aliàs non, eſſet ſalutem conſecutus. Ait enim: In tempore accepto exaudiui te: dieſque noſtri non ſolùm numerati ſunt, quoad vitam temporalem, ſed etiam ſempiternam.

Prou. 1. *Ioan. 8.* *1. Reg. 15.* *2. Cor. 6.*

Oratio pro actionibus piè ac rectè perficiendis.

O Rex regum, & Domine dominantium, numeraſti dies noſtros, qui præteriri non poterunt, & tempus pœnitentiæ conceſſiſti: quod vbi elapſum fuerit, nullo redimi pretio aut recuperari induſtriâ poterit. da ergo mihi gratiā, quâ illud redimam, & vt, dum lux eſt, operer ſalutem meam; ne ſerò fruſtra defleam præteritos annos, & dies mercatus, ac horas peregrinationis noſtræ. heu mihi, quàm multos coæuos & notos mors immatura aut inopina abſtulit, qui tamen ſibi ab ætate & viribus multos annos promittebant! ſed improuiſum fore aduentum tuum illi didicerunt, & nos docuerunt, vt omni horâ eſſemus parati. Deſidero, Domine Iob 14.

mine

mine Ieſu, iam ſic vitam & orationem meam inſtituere, & omnes actiones meas, quaſi ex quolibet opere tota ſalus mea, & omnis laus tua, & vniuerſitatis vtilitas dependeret; quaſi numquam ad hoc opus reuerſurus, quaſi nullum aliud poſtmodum incepturus. Tem-
Pſal. 101. *pus eſt iam miſerendi, Domine, tempus miſerendi venit. Recorda-*
Pſal. 78. *re igitur miſerationum tuarum, & citò anticipent nos miſericordiæ tuæ, quia inclinata eſt iam dies; & ecce venit nox, quando amplius nemo poterit operari. Veni ergo, Domine, & noli tardare,*
Luc. 1. *& relaxa facinora plebi tuæ, vt in ſanctitate & iuſtitia ſeruiamus tibi omnibus diebus vitæ noſtræ.*

Praxis ordinandarum actionum.

PRimò, contemplari aliquando ex editiore, ſi res ferat, loco ea quæ Sapiens cap. 5 de vanitate rerum humanarum eleganter differit, cogitando, quot in vrbe iſta vixerint mortales, & vbi iam ſint, &c. tum verò id magis afficit cùm ruinæ apparent veteres, & caſus magnarum vrbium oculis mentique obijciuntur: vitamque ordinare ſuam in melius.

Catalogum habe ac memoriam amicorũ mortuorum. Secundò, catalogum habere familiarium & notorum, magnorum maximè virorum, quos, dum viuerent, ſuſpiciebas, & videre vbi ſit homo, & opera eius: percontari quaſi ex iis quid de huius mundi rebus iam ſentiant.

Tertiò, percurrere qualibet hebdomadâ vel menſe vitam anteactam, & multa quæ euaſimus diuinâ miſericordiâ pericula; vt ex iis prouidi efficiamur & feruentes.

Vide occaſiones pietatis. Quartò, quas occaſiones pietatis quiſque habuerit & habeat, percenſere; maximè ſi oculos ad alios retrò conuertat, & chartas geographicas conſideret; maximamque terræ partem & hominum, aut ignorantiâ aut malitiâ perire.

Quintò, aliquando percurrere actiones ſuas omnes die aliquo ſolemniori dum officio intereſt diuino, & ſecum diſpicere, an non aliter eas in hora mortis feciſſe voluiſſet: hoc enim plurimùm illuminat intellectum, & voluntatem accendit.

Cogita horam ſupremam in omni actione. Sextò, ſæpiùs, cùm dubii hæremus, vt animus ab affectu liber ſit & ſinceriùs iudicet, cogitare quid iam nos ſi hæc hora mortis foret, egiſſe optaremus: certè facilè quis hac ratione induceret animum, vt inimico condonaret, facilè torporem excuteret, Miſſam debitè audiret, conſcientiam diſcuteret, &c.

In

In actionibus verò ordinandis, hoc imprimis obſeruandum, vt non tantùm definitæ ſint quoad modum, ſed etiam quoad tempus: & prouideantur bona non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. *Ordina omnes actiones tuas.*

Septimò, ſententiam etiam illam D. Thomæ antè allatam conſiderare plurimùm iuuerit: maximè, vt actiones vitæ præcipuas perfectè exequamur. ſed de his infrà pluribus agendum erit.

IACVLATORIÆ.

COnſiderando innumeros, qui hac horâ æternùm pereunt, dic affectu magno:

Ne perdas cum impÿs, Deus, animam meam, & cum viris ſanguinum vitam meam. Pſal. 25.

Quid eſt homo, quòd memor es eius; aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Pſal. 8.

Memento, Domine, quia ventus eſt vita mea. contra folium, quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſiccam perſequeris? Iob 7. Iob 13.

Ego dixi in dimidio dierum meorum, Ecce nunc cœpi. Iſaiæ 38.

Adiutor meus eſto, ne derelinquas me, neque deſpicias me, Deus ſalutaris meus. Pſal. 26.

SEXTÆ

SEXTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Vide pericula tua, quæ à mundo, dæmone, peccato, morte tibi immi-nent, & ad pietatis & orationis aſylum confuge.

C*Onſidera quomodo* A *mundus*, B *dæmon*, C *peccatum, cum* D *morte te perſequantur, & confuge ad crucifixum* E *Ieſum amantiſſimè ad ſe omnes inuitantem, cùm ait: Venite ad me, omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Ad* F *orationem quoque, ac Dei præſentiam velut ad aſylum te recipe. ſic magnus ille* G *Antonius, & plurimi ſancti viri, orationis armis de hoſtibus triumpharunt.* H *Moyſes eâdem Amalecitas ſuperauit. hos imitare, ac magnis paſſibus ad Chriſtum contende, eiuſq; imitationem: omnis enim qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.*

CAPVT


יהוה
INRI
Venite ad me qui laboratis.
A
B
C
D
E
F
G
H
6

CAPVT VI.

De tertio ſtimulo, timoris Domini, qui eſt meditatio de periculis huius vitæ.

PRæLVDIVM I. ſeu COMPOSITIO LOCI, eſt velut in imagine.

PRæLVDIVM II. Oratio.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, te vndique cinctum hoſtibus eſſe, mundo, diabolo, carne, & peccato, eiuſque occaſionibus; neque vllo vnquam tempore aut loco eos ceſſare ad internecionem te perſequi. quid ergo facturus es? Secundò, eos eſſe potentiſſimos, vaferrimos & peſſimos, & ne quidem vnum eorum te poſſe abſque ſingulari Dei præſidio & gratia ſuperare. Tertiò, aduerte, quomodo Angelos è cælo peccatum deturbarit, & deinde Adamum ex paradiſo, etſi illi in gratia creati, & infinitis (vt ita loquar) præſidijs vallati eſſent. Omnem ergo operam adhibe, vt orationis fideique clypeo iacula excipias inimici & extinguas. O Domine Deus exercituum, in nobis quidem non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos; ſed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus reſidui vt oculos habeamus ad te.

Hoſtes plurimi & potentiſſimi.

2. Par. 20.

PVNCTVM II. Conſidera ruinas bonorum, qui columnæ cæli videbantur & Eccleſiæ Dei, poſtquam annos plurimos ſanctè pieque vixiſſent, vti fecerat Hoſius, Lucifer Calaritanus, Origenes, Tertullianus, &c. tam multi Religioſi, qui à Religione & ſanctiſſima vocatione ſua, atque adeò etiam à fide perſæpè apoſtatarunt. O iudicia Dei abyſſus multa! Vide etiam, quàm multi penè vſque ad extremum vitæ multo te prudentiores & pietatis ſtudioſiores, tãdem in ſuperbiam elati, per hypocriſim lapſi, miſerè perierint. Cauſam horum malorum ſi exquiras à Sanctis, eam ferè audies; ſinceram, puram ac feruentem ora-

Attende ruinas bonorum.

Tepiditas cauſa ruinæ. orationem, & virtutis ſtudium homines eiuſmodi deſeruiſſe, & ſic tepiditate ſuâ Dei iram, eheu! prouocaſſe. Cùm autem non ſit peccatum, quod facit homo, quod non faceret alter homo, niſi Dei gratia adeſſet; humilis eſto in oculis tuis, & orationi & pietati diligenter incumbe. *Exod.* 17. ſic B. Antonius de ſuis hoſtibus, ſic Moyſes de Amalech, & quotquot beati ſunt in cælis, de inferno triumpharunt.

Matt. 11. *Pſal.* 118. *Ieſu Chriſti ſuauiſſima inuitatio.* PVNCTVM III. Conſidera hæc verba Chriſti in cruce velut coram pendentis: Venite ad me, omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. O quàm dulcia hæc faucibus noſtris eloquia tua, ô bone IESV! at quomodò veniemus ad te, niſi traxeris nos in funiculis Adæ, in funiculis caritatis? Trahe, quæſo, nos ad te, vt curramus velut cerui ad fontes aquarum, qui iam laboramus, & ambulamus vias difficiles & incertas; deduc nos in viam mandatorum tuorum, & ſemitas tuas edoce nos. *Pſal.* 78. onerati, eheu! ſumus multis peccatis; adiuua nos, & propter gloriam nominis tui libera nos, neque deſpicias nos, Deus ſalutaris noſter.

Oratio, vt à multis vitæ huius periculis liberemur.

Pſal. 56. *CIrcumdederunt nos inimici noſtri vndique, & laqueum parauerunt pedibus noſtris, & anima mea turbata eſt valde:* Pſal. 6. *turbatus eſt à timore oculus meus, & inueteraui inter omnes* Pſal. 107. *inimicos meos. Quis deducet me in ciuitatem munitam? quis me liberabit de inimicis meis iracundis? conuertere, Domine, & eripe* Pſal 6. *animam meam, & ſaluum me fac propter miſericordiam tuam, quoniam non eſt in morte qui memor ſit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? erubeſcant & conturbentur vehementer inimici mei, conturbentur & erubeſcant valdè velociter. quia exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam ſuſcepit? Diſcedite à me omnes, qui operamini iniquitatem, quoniam*

niam exaudiuit Dominus vocem fletus mei. Non timebo millia populi circumdantis me, quoniam tu, Domine, vocaſti me, & ſuſcepiſti me. Exurge Domine, adiuua nos ſemper, ne vnquam dominentur nobis inimici noſtri, ſed ſciant quia manus tua hæc, & tu Domine feciſti eam, & factus es refugium pauperi, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Sperent in te, qui nouerunt nomen tuum, quoniam non reliquiſti quærentes te, Domine; ſed exaltaſti eos de portis mortis, vt annuntient omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Tibi derelictus eſt pauper, & orphano tu eris adiutor, quoties in oratione confitebitur tibi, & extollet manus ſuas in ſancta, & benedicet tibi. Oculi enim tui in pauperem reſpiciunt, & propter miſeriam inopum & gemitum pauperum exurges, & ſeruabis nos, & cuſtodies nos à generatione hac in æternum. fiat, fiat. Pſal. 9. Pſal. 10. Pſal. 11.

Praxis conſiderandi pericula.

PRimò, vniuerſum orbem mente decurre, die aliquo certo ac horâ vt in Sacro ſolẽni, vel Veſperis; & miſerias quas in corpore & anima homines alii patiuntur, Deoque grates age, quòd ab iis liberum te eſſe ſingulari beneficio voluerit.

Secundò, contemplare aliquando mundum velut laqueis tectum, vt eum vidit D. Antonius (laquei verò & decipulæ ſunt creaturæ, quòd earum amore homo implicitus ab hoſte [illegible]tur) & quo pacto iuuare te alioſque poſſis, & euadere.

Tertiò, corã Ven. Sacramento aliquoties per diem vel ſaltem ſemel te ſiſte, velut ante propitiatorium, imò velut in cælo cum viua fide; & pugnas ipſi conſecra, victorias acceptas refer, gratiamque pete, vt reſiſtere queas in[illegible]diis diaboli; ac proteſtare te numquam ratum habiturum, neque habere, ſi quid humanâ fragilitate ſubrepſerit.

IACVLATORIÆ.

DOmine Deus meus, in te ſperaui, ſaluum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me. Pſal. 7.

Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me: apprehende arma & ſcutum, & exurge in adiutorium mihi. [illegible]

Eripe me de manu inimicorum meorum, & à perſequentibus me. [illegible]

Vt quid Domine receſſiſti longè, deſpicis in opportunitatibus, in tribulatione? [illegible]

SEPTIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Æmulare Sanctos, & chariſmata meliora.

QVòd ſi te torpentem tepidumq́ue eſſe videris, moueare Sanctorum feruoribus: intuere quàm feruidè prompteq́ue precationi, & omni pietati incumbant A *Benedictus, Auguſtinus, Dominicus, Bernardus, Norbertus, Bruno, Ignatius, Catharina Senenſis, Tereſa, aliјq́ue ſexcenti. Vide quàm multi in* B *cœnobijs, in eremo Deum nocte dieq́ue laudent. en* C *Hieronymum pectus cruentantem, en* D *Stylitas in tempeſtatum procellis perſtantes; atque in primis* E *diuum Franciſcum in* IESV *vulneribus colliqueſcentem. & heu!* F *peccator in medijs periculis obdormiſcit. audi, audi* G *Dominum dicentem: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.*


D
E
C
B
G
F
A
A

CAPVT VII.

Meditatio de quarto ſtimulo ſanctæ æmulationis, qui eſt feruor Sanctorum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quomodo Sancti dum in terris agerent, bonam vitæ partem orationi conſecrarint, pietatem diligentiſſimè coluerint. Ibant illi de virtute in virtutem, & requiem non habebant die ac nocte: ſed quærebant Dominum in toto corde ſuo, & curru igneo ac equis igneis Eliæ, id eſt deſiderijs, ferebātur in cæleſtia. Omnia eorum ſacrificia ignis ille conſumebat, quem Dominus venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi, id eſt, caritatis: ob eā ad ſolitudines & monaſteria, vt in imagine vides, conuolabant, vt in ſacro orationis otio Deo ſuo quietiùs fruerentur. Ea tu mente perambula, & vide quam diligentiam adhibeas, vt Deo coniunctus ſis. Secundò, quanta impetrarint ſibi & alijs, nec non in omni elemento per orationem patrarint. oratione Elias pluuias ſtitit, & oratione reuocauit; alius ad ſanitatem ægros, alius mortuos ad vitam. Vide quanti Deus & orationem & pietatem facere ſolitus ſit. Tertiò, attende quantis in periculis mundani iaceant, ſecuri tamen, & inter medios hoſtes crudeliſſimos altùm dormiant, etiamſi Dominus inculcarit: Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Ab inferiori parte, ait Bernardus, timor nocturnus inſurgit, à ſiniſtris ſagitta volat in die, à dextris perambulat negotium tenebroſum, à ſuperiori parte dæmonium meridianum inſurgit; nos verò tot ſerpentibus atque hoſtibus circūmdati pernicioſiſſimâ ſecuritate & inertiâ torpemus, otio dormitamus in negotio maximè arduo,

Apoc. 4. *4 Reg. 2.* *Leuit. 6.* *3. Reg. 18.* *Paz to. 1. l. 5. p. 2. c. 16.* *Matt. 26.* *Bern. ſerm. 2. de S. Andrea.*

arduo, pigri ad ſpiritualia, prompti ad temporalia, ſegnes
Eccli 12. ad ſalutem, parati ad interitum. Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus qui appropiant
Pſal. 88. beſtijs? Tu Domine, qui dominaris poteſtati maris, & motum fluctuum eius tu mitigas.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quanta ſolatia ex oratione perceperint Sancti, vt ſine tædio annos plurimos abſque omni humano ſolatio in ſolitudine multi perſeuerarint, alij in laboribus plurimis & periculis, atq; adeò in tormentis. non habet enim, ô Deus meus, amaritudinẽ conuerſatio tua, ſed in gaudio ſummo propinare ſoles de fontibus tuis, ô Saluator mi, vinum tuum, vinum germinans virgines, quo inebrias Sanctos tuos. Secundò, cõſidera vanitatem omnis humani ſolatij: prætereunt enim omnia tamquam vmbra, &

Boët. de Conſol.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit furentes,
Apiumq; par volantum,
Vbi grata mella fudit
Fugit, ac nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

Platus. At verò reliquiæ cogitationis & meditationis ſanctæ diẽ feſtum agunt in anima quæ in Domino delectatur. Orando enim, inquit Bernardus, tuum bibitur vinum lætificans, vinum ſpiritus, quod inebriat, & carnalium infundit obliuionẽ. Et Auguſtinus vulneratus amoris telo aiebat: Dulciores ſunt lacrymæ orãtium quàm gaudia theatrorũ. Quid verò Propheta Dauid? Quemadmodum, inquit, deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te, Deus. Quid verò Dominus, qui diues eſt in miſericordia, his retribuit? id quod ipſe promiſit, Ego ſitienti dabo de fonte aquæ viuæ gratis. Quis mihi det, vt veniat etiam petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus?

Bernard. ſerm. 18. in Cant.

Apoc. 21.
Iob 6.

PVNCTVM III. Conſidera, quomodo Sancti in cęlo noſtra

ſtra pericula & labores contemplentur, & pro ſua erga mortales caritate ardentiſſimè pro nobis ſupplicẽt Deo; & quàm turpe ſomniculoſos nos in ſalute noſtra curanda, & maximè in orando, corã eo comparere, ac tepidos in medio feruentium Cherubim & Seraphim? Vnde meritò certè Eccleſia cum ijs noſtras preces vt pater miſericordiarum admitti iubeat, deprecatur. Secundò, quomodo ij in omni æternitate exaltent Dominum in Eccleſia plebis, & in cathedra ſeniorum laudent. Itaq; etiam nunc id incipe, ô anima Chriſti ſponſa, ad quod perpetuò faciendum à Deo creata es, neque committas vt vanis rebus & colloquijs temporis plurimum perdatur, orationi & pietati ſucciſum & exiguum ægrè concedatur.

Oratio ad feruorem Sanctorum impetrandum.

OPeruit confuſio faciem meam, Domine Deus meus, quia extraneus factus ſum fratribus meis Sanctis tuis & peregrinus, quia diſsimilis filijs matris meæ Eccleſiæ tuæ. Video enim eos, dũ viuerent, Spiritu ſancto & gratiâ plenos, numquam ab oratione ſpiritum relaxaſſe, operibus pijs inſtitiſſe, ſollicitè ambulaſſe coram te. ô quot ſuſpirijs pulſabant portas palatij tui, & dulciſsimum cor tuum, Domine IESV! *quot deſiderijs humilitate plenis penetrabant aciem ordinatiſsimam Angelorum tuorum! Centies ille per diem flectebat genua corporis ſui, & millies cordis ſui: iſte lacrymoſis oculis tacitus clamabat ad te afflictus & tribulatus, vt radius aliquis affulgeret à te ſole iuſtitiæ, & diſsiparentur nubes iniquæ cogitationes, tribuli eruerentur & ſpinæ terræ noſtræ. Ego verò multò magis miſer & miſerabilis, vt eos ſequar, ſuſpiro: & velle quidem adiacet mihi; ſed perficere non inuenio, niſi tu dederis mihi. Surgam, & quæram te vnum quem diligit anima mea, ibo ad ſolitudinem, vt loqui digneris ad cor eius, & poſsit procedere de virtute in virtutem, donec videat te Deum deorum in Sion, donec inebrietur ab vbertate domus tuæ. Ad hoc, quæſo, Domine, deduc me in ſemitam mandatorum tuorum, in loco hoc horroris* &

Pſal. 68. — Cant. 3. — Pſal. 35. — Pſal. 118.

& vaſtæ ſolitudinis, vt cum timore & tremore ſemper ſeruiã tibi; neque inter pericula ſecurus, neque inter aduerſa puſillanimis. Hoc Bernàrd. *certè vehementiùs me terret, & omnino timoris acerbiſsimo gladio reuerberat cor meum, quòd inter tanta pericula minùs timoratus, minùs exercitatus, minùs quàm neceſſe ſit ſollicitus inueniar. ſi quidem vnum è duobus hæc ipſa negligentia noſtra probat, aut omnino traditos nos hoſtibus, & neſcire (quod auertere dignetur clementiſsima bonitas tua) aut ſi inter hæc conſeruamur, tibi;* Iſaiæ 48. *qui nos tueris, ingratos nimiùm reperiri. infrena igitur os meum laude tuâ, vt benedicant tibi opera mea. Iubes enim ſemper orare, & non deficere. Vtinam igitur, dum me fragilitas, & inſtabilitas cordis mei non ſinit tecum loqui, opera ſancta & iuſta & pia benedicãt nomini tuo: & cum cælis illis, quos ſemper velut præmium & palatium & regnum promiſſum in conſpectu noſtro eſſe voluiſti, enarrent gloriam tuam! Creaſti enim me ad honorem tuum & laudem tuam, & ecce vagus mente ac oculis inhonoro te, & cũ odorem ac thymiama ſuauiſsimũ Domino meo oblaturus ſum ex fonte impuri cordis mei, neſariæ etiam cogitationes aſcenderunt in cor meum. Quid faciam, cui vnctio orationis, & medicina contemplationis vertitur in culpam, in vulnera animæ meæ? cui oratio, ſolatium bonorum, triſtitiam parit? cui refugium miſerorum iram prouocat? cui Angelorum ſumma felicitas & cibus laus tua* Pſal.138. *& oratio paulò longior nauſea eſt & faſtidium? Imperfectum meum viderunt oculi tui, ne derelinquas, ne deſeras me; & am-* Pſal.130. *bulabo, & non deficiam; volabo, & non requieſcam, donec inueniam locum Domino tabernaculum Dei Iacob. non dabo ſomnum oculis meis, nec palpebris meis dormitationem, donec euigilet ad te cor meum, & rapiat me ad te omne deſiderium meum.*

Praxis ad feruorem Sanctorum conſequendum.

PRimò, ſanctos patronos, maximè menſtruos, conſtitue præſides orationum & actionum tuarum, recita cum illis pſalmos, affectumque illorum indue.

Secun-

Secundò, eorum ſingulares virtutes ſtudioſè obſerua ac imitare. quod vt facere poſſis, vitas eorum ſedulò volue.

Tertiò, eorum manibus frigidas orationes tuas Domino offer.

Quartò, viſita eorum ſepulcra, reliquias, alioſque ad eorum cultum exemplo tuo & narratione eorum quæ geſſerunt, inuita.

Quintò, orationis ſtudium diligenter complectere. Ignitum enim eſt eloquium Dei vehementer, ideoque ſi tepidus es & frigidus, accede ad Dominum, loquere ad eum qui eſt ignis conſumens, tu qui es puluis & cinis.

Sextò, quemadmodum filij Iſraël diem habebant ſolemnem *2. Machab. 1.*
ignis, ſiue Vrim, quo ignem cælitus miſſum ſibi gratulabantur, *Leuit. 9.*
Deoque gratias agebant: ita etiam nos oportet gratijs agendis pro iuſtificationis & vocationis gratia, & illius renouatione deſignare tempus certum, imò etiam ignem illius caritatis qualibet horâ innouare atque augere. Quid dulcius illâ eſſe poteſt? quid vtilius? exſuperat omnem ſenſum, & omne gaudium quod de te, Domine IESV, ſumit anima, quæ non præſumit de ſe, ſed viuit in te.

IACVLATORIÆ.

QVàm magna eſt multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abſcondiſti timentibus te! Pſal. 30.

In conſpectu Angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Pſal. 137.

Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſal. 41.

Expandi manus meas ad te, anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Pſal. 142.

Velociter exaudi me Domine, defecit ſpiritus meus. Ibid.

Iuſtus vt palma florebit, ſicut cedrus Libani multiplicabitur. Pſal. 19.

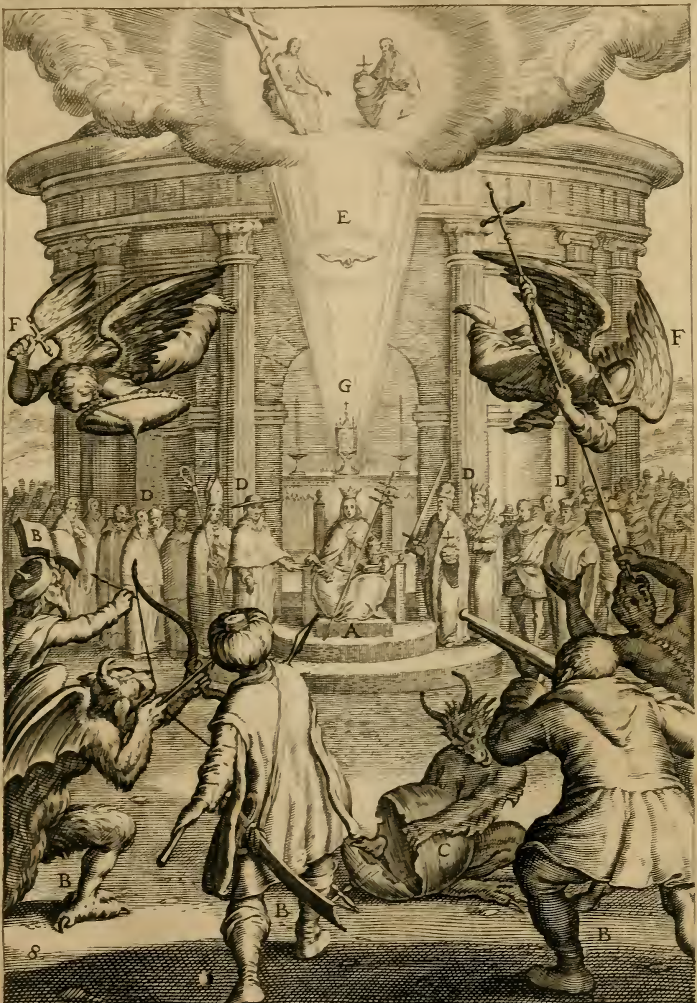
OCTAVÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Miſerere Eccleſiæ matris, & probitate ac feruore tuo eam tueri conare.

*C*Onſidera A *Eccleſiam velut matrem eſſe fidelium, illamq́ à* B *dæmonibus, hæreticis, ac Turcis oppugnari ferro ac ſtylo, adeò vt magnam* C *mundi partem ab ea diuertat ac diuellat dæmon. Vide eamdem petentem à* D *filijs ſuis opem orationum, ac vitæ emendationem flagitantem, etſi à* E *Spiritu ſancto* F *Angeliſq́ propugnetur. Id ipſum à nobis exigit Chriſtus Ieſus benigniſſimus Dominus noſter, qui in* G *Venerabili Sacramento, amore noſtri ſe nobis impertiri, & nobiſcum eſſe vſque ad conſummationem ſæculi dignatus eſt, quamuis non ignoraret multis idcirco ſe onerandum iniurijs, quas noſtrum eſt virtutum feruore auertere.*

CAPVT


E
F
F
G
D
D
D
D
D
B
A
C
B
B
B
8

CAPVT VIII.

De quinto ſtimulo charitatis erga Eccleſiam matrem, qui eſt meditatio de Eccleſiæ afflictione.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quomodo Eccleſiam Dominus velut ſponſam ſibi pretioſo ſanguine ſubarrhauerit, adeoque amarit, vt pro ea mori dignatus ſit: ac proinde fideles eius ſeruos hoſtibus cinctā ſtrenuè propugnare, idque egregiâ virtute oportere. Secundò, attende quàm multi in ea ſancti & pij homines; quos quotidiana propè procella multarum aduerſitatum & perſecutionis exagitat. Omnes enim qui piè volēt viuere in Chriſto, perſecutionem patientur: neq; deerit tribulatio perſecutionis, ſi numquam deſit obſeruantia pietatis. Atque adeò repete, ſi placet, altiùs; neque in veteri teſtamento vllum Deo probatum inuenies, quem velut aurum anteà tribulationis ignis non repurgarit. Tertiò, attende quantas per orbem vniuerſum perſecutiones patiatur vniuerſa Eccleſia, tum à Mahometo, tum Ethnicis, tum vel maximè hæreticis. quæ regna hi non vaſtarunt? quæ ſacra non profanarūt? omnium tamen maximè à dyſcolis Prælatis: qui, vt dicit D. Bernard. cùm miniſtri Chriſti ſint, ſeruiunt Antichriſto: honorati incedunt de bonis Domini, & Domino honorē nō deferunt, vt Eccleſia meritò dicere poſſit: Ecce in pace amaritudo mea amariſſima, amara priùs in nece Martyrum, amarior in conflictu hæreticorum, amariſſima nunc in moribus domeſticorum. Et Gregorius, Nullum putò, fratres cariſſimi, ab alijs maius præiudiciū quàm à ſacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis

2. Tim. 3.

Bernard.

Iſaiæ 38.

Eccleſiaſtici mali nocent plurimum.

Greg. hom. 17. in Euāg.

ratis cernit; quando ipſi peccamus qui compeſcere peccata debuimus. Neque minùs tamen à Religioſis Ordinibus peccatur, quorum multos miſerè diſceptos & deformatos lugemus: quorum aliqui cùm ſal mundi eſſe deberent, infatuati ſunt; cùm eorum ſit angelicam vitam inter homines degere, & exemplo præire, ex ipſis ſcandala multa nata ſunt, atque etiam magiſtri errorum.

Dominus Ieſus in S. Euchariſtia, præſentiâ ſuâ nos animat.

PVNCTVM II. Conſidera Chriſtum IESVM ex infinito amore ſe Eccleſiæ ſuæ dediſſe in auguſtiſſimo Sacramento altaris, vt etiam ſic cum ea eſſet vſque ad conſummationem ſæculi, ad præſidium, refugium ac ſolatium omnium fidelium. Iam vide quantis amore tui ſe expoſuerit ſimul iniurijs magorum, hæreticorum, qui eum non tantùm conculcare, ſed & mille indignis modis & blaſphemijs dehoneſtare conſueuerũt. Et vtinam hi tantùm! ſed, quod multò magis lacrymis dignum eſt, à Catholicis & ſacerdotibus aliquibus, & Religioſis improbis eadem patitur: vt meritò illud iterum dicere poſſit, His plagatus ſum in domo eorum, qui diligebant me. nam qui pro Domino ſanguinem ponere debuerant, hi ſunt qui eum oſtentui habuerunt, & eum rurſus ſibi crucifixerunt. Iam vide quo pacto ſubditi Regis terreni, eum in media acie pro ſe ſtantem iuuare & tutari, ſuis etiam corporibus oppoſitis conarentur: & idem pro Rege tuo Chriſto IESV facito, imò pro patre, pro redemptore, tanto benefactore & ſponſo animæ tuæ.

Zach. 13.

PVNCTVM III. Conſidera quàm fortiter zelati ſint pro Deo & eius Eccleſia Machabæi, & poſt Domini mortem à principio pro ea pugnarint Apoſtoli, Martyres & Doctores, & diui Athanaſius, Hieronymus, Auguſtinus, &c. hæreticos ſcriptis, & quibus poterant modis proſequentes. Quantâ ſolicitudine, velut boni ſpeculatores in Eccleſiæ ſpecula conſtituti, vigilarint ſuper gregem ſuum: neque tantùm pro animabus, quod præcipuum eſt, ſed etiam pro immunitate Eccleſiæ fortiter ſteterunt, vt Sta-

niſlai,

niſlai,& Thomæ Cantuarienſes. Secundò, quanta hinc illis meritò gloria acceſſerit:non enim de hoſtibus carnalibus triumpharunt,ſed principibus mundi huius, & poteſtatibus tenebrarum. *Epheſ.6.* Tertiò, quantum aliquis vir zeloſus poſſit,vti B.Dominicus,Franciſcus,Ignatius, Xauerius. Certè duodecim Apoſtoli modicum fermentum, pauci aliquot viri Religioſi, plus aliquot millibus poſuere operę,& fructum collegere.Solitus ſanè B.Ignatius dicere, neminem noſſe, quantum Deus per eum gratiâ ſuâ operaretur, ſi homo illâ quæ iam conceſſa eſt, vteretur. *B.P.Ignatius.* Attende ergo matrem Eccleſiam his te verbis compellantem : Fili, miſerere mei, quæ te in vtero portaui & lac dedi,& in ætatem iſtam perduxi. peto, nate, vt adſpicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis ſunt, & intelligas,quia ex nihilo fecit illa Deus,& hominum genus.ita fiet vt non timeas propter eum carnifices vllos, ſed dignus fratribus tuis effectus particeps, ſuſcipe mortem,vt in illa miſeratione cum fratribus te recipiam. *2.Mach.7.* Illa enim nos Domino regenerauit & paſcit, vt in ſanctitate & iuſtitia coram illo viuamus. *Luc.1.* Induamus ergo Mathathiæ zelum, videntes contritionem populi noſtri. En ſancta in manu extraneorum facta ſunt, templa noſtra ſicut homo ignobilis, vaſa gloriæ eius captiua abducta ſunt,trucidati ſunt ſenes eius in plateis , & iuuenes eius ceciderunt in gladio inimicorum : omnis compoſitio eius ablata eſt, ſancta noſtra,& pulchritudo noſtra, & claritas noſtra deſolata eſt. *1.Mach.2.*

Oratio pro Eccleſia.

Pſal. 2. *Aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum & Eccleſiam*
Thren. 1. *eius: ideo plorans plorauit in nocte, & lacrymæ eius in maxillis eius, & vix eſt qui conſoletur eam ex omnibus charis eius. habitauit inter gentes, nec inuenit requiem: omnes perſecutores eius apprehenderunt eam: inter anguſtias filij eius. Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas, quia facti ſunt filij eius perditi, quoniam inualuit inimicus. Iacuerunt in terra foris puer & ſenex, iuuenes & virgines ceciderunt in gladio. quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides*
Thren. 4. *ſanctuarij, in capite omnium platearum! Filij Sion inclyti, & amicti auro primo, quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea, opus manuum figuli! candidiores nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, & ſapphiro pulchriores, Religioſi, inquam, aliqui apoſtatæ, & ſacerdotes eius. Denigrata fuit ſuper carbones facies eorum, & non ſunt cogniti in plateis. Propter peccata enim Prophetarum eius, & iniquitates aliquorum ſacerdo-*
Pſal. 105. *tum eius iratus es, Domine, furore in populum tuum, & abominatus es hereditatem tuam, & ecce qui nutriebantur in croceis, am-*
Thren. 5. *plexati ſunt ſtercora. Recordare, Domine, quid acciderit illi: intuere & reſpice opprobrium noſtrũ. verè hereditas noſtra verſa eſt ad alienos, & Aegypto plurimi etiam Religioſi dederunt manus; ſerui dominati ſunt noſtri, & non fuit qui redimeret de manibus eorum. Conuerte nos, Domine, ad te, & conuertemur, innoua dies noſtros ſicut à principio. auertatur ira tua à nobis, quia derelicti ſunt filij tui, & zelatores honoris tui pauci inter gentes. Exaudi, Domine, preces noſtras, & orationes noſtras, vt ſciat omnis terra, quia tu es Dominus Deus noſter, & quia nomen tuum inuocatum eſt ſuper Iſraël, & ſuper genus ipſius. Amen.*

Praxis

Praxis iuuandi Eccleſiam laborantem.

PRimò, ſtatas preces ſibi indicere, aut applicare pro Eccleſia, Principibus, & iis qui multùm obeſſe & prodeſſe bono publico poſſunt. Sic B. Ignatius ter pro Hiſpaniarum Rege quotidie coram Domino cum lacrymis ſupplicare ſe aïebat, cùm quidam eum commendaret.

Secundò, pro Religioſis Ordinibus; quia florere eos plurimùm Eccleſiæ intereſt: & hoc pacto per cōplura ſacra numiſmata particeps quis ſit meritorum, vt videre eſt in variis Indulgentiis.

Tertiò, Sanctos prouinciarum hæreſi infectarum, & Angelos earum præſides colere atque orare.

Quartò, conferre pro virili ad Seminaria, & catechumenos inſtituendos & promouendos, & eiuſmodi pietatis exercitia, aut per facultates, aut induſtriam.

Quintò, immunitates Eccleſiæ diligenter tueri, pro quibus etiam fortiſſimi Martyres occubuere, vt D. Thomas Cantuarienſis, &c.

Sextò, de Eccleſiaſticis Prælatis honorificè ſemper loqui, eoſque venerari; adeoque id D. Franciſco cordi erat, vt diceret priùs ſe ſacerdotem obuium, quàm Angelum ſalutaturum fuiſſe, ſi vterque ſimul occurriſſet.

IACVLATORIÆ.

DEus virtutum conuertere, & viſita vineam iſtam. Pſal. 79.

Protector noſter aſpice, Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui. Pſal. 83.

Memento noſtri, Domine, in beneplacito populi tui; viſita nos in ſalutari tuo, vt lauderis cum hereditate tua. Pſal. 105.

Saluos nos fac, Domine Deus noſter, & congrega nos de nationibus, vt confiteamur nomini ſancto tuo. Ibid.

NONÆ

NONÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Miſerere animæ tuæ placens Deo, & defunctorum; ac ſtrenuè virtutem cole.

COnſidera vt A *animæ in Purgatorio à virtute tua & precibus opem poſtulent: illis compatere, earumq́ petitionem, &* B *Angeli Cuſtodis admonitionem (vt iſte* C *imprudens) noli deſpicere; quia ſicut illarum iudicium, ita erit & tuum. Eas itaque adiuua (vt hic* D *filius matrem)* E *ſacrificijs,* F *orationibus, &* G *eleëmoſynis. O quàm gratum de ijs nuntium ferent* H *Angeli! Attende quomodo vel vnam* I *horam, ſi daretur, impenderent; & num opera tua ſic expianda non ſint, vtrùm ſint* K *lignum, fœnum, aurum, lapides pretioſi. De his Cyrillus ait, eſſe quædam peccata ita leuia vt ſtipulæ comparentur, cui itaque ignis illatus diu non poteſt immorari: alia verò fæno eſſe ſimilia, quæ & ipſa non difficulter ignis abſumat; ſed aliquanto tardiùs quàm ſtipulæ immoretur: alia verò eſſe quæ lignis conferuntur, in quibus pro qualitate criminum diuturnum ac grande pabulum ignis inueniat. Admirare* L *Dei iuſtitiam iſta videntis ac permittentis.*

Cyrillus.

CA-


L
G
F
E
H
C
B
D
9
I
Miſeremini mei.
Saltem vos amici mei.
O si daretur hora!
Opus quale ſit
Ignis probabit. 1 cor. 3.
A

CAPVT IX.

De ſexto ſtimulo caritatis erga animas in Purgatorio exiſtentes, ſeu meditatio de Purgatorio.

PVNCTVM I. Conſidera, quomodo eſſes affectus, ſi damnatum te ſcires vt igni interires magna cum confuſione coram orbe terrarum vniuerſo, & quid non faceres, vt illud genus mortis cum alio commutare liceret: ſanè nihil intentatum relinqueres. Et fierine poteſt, vt quiſquam credat pro peccatis venialibus tã atrocia ſubeunda eſſe ſupplicia, & tam diuturna; eaque ſæpè parcendo verbo otioſo, aut aliâ quapiam paruâ mortificatione redimere non libeat? Conſidera, ſi parentes vel amicos videres in illis torqueri cruciatibus, quem ſenſum haberes: maximè ſi opem tuam gemitibus & eiulatibus miſerabiliter implorarent, an ridere & deliciari luberet? Audi igitur eos iam clamantes: Miſeremini mei ſaltem vos amici mei: & iuua quâ potes oratione, ieiunijs, eleëmoſynis. *Tormenta atrocia animarum.* *Iob 19.*

PVNCTVM II. Percontare ex ijs quæ patiantur & quare: & intelliges Primò, pœnam ſenſus tantam eos pati, quantam nullus vnquam maleficus, aut Martyr paſſus eſt in hac vita, vt D. Gregorius & Auguſtinus aſſerunt; imò etiam grauiorem quàm vllus in hac vita pati poſſit, atque adeò, vt Cæſarius, maiorem quàm à crudeliſſimis tyrannis excogitari queat: & tamen quæ nõ malitia eorum adinuenit! Secundò, pœnam patiuntur damni, & ſi ſpes hîc dilatæ affligunt vehementer animam, quantum exiſtimas eos percipere doloris, quòd amantiſſimi patris & ſponſi tanto tempore optatiſſimo adſpectu & amplexu fruſtrétur; eoque vel maximè, quòd paruo eam moram dum vi- *Pœna ſenſus quanta.* *Greg. in pſ. 37.* *Auguſt. de vera & falſ. pœnit. c. 18.* *Cæſar. homil. 7.* *Pœna damni.*

uerent

uerent redimere potuiſſent; quam iam non niſi exquiſitiſſimis tormentis luere concedatur? O quàm triſtis illa relegatio amicorum, filiorum, & ſitiẽtium ad Deum fontem viuum, ad quem tot annis ſuſpirarunt & contenderunt? iuſta tamen ſunt iudicia Dei, & vera.

Cur iſta patiãtur animæ.

PVNCTVM III. Attende ob quæ crimina iſta patiantur, & videbis vel ob mortalia, quorum condonata eſt culpa; vel ob leuia, vt otioſa verba, negligentiam in rebus diuinis, &c. Secundò, quid illi de huius vitæ voluptatibus & honoribus iam iudicent, exquire. Tertiò, quanta crudelitas eſſet huiuſmodi tribus verbis liberare nos poſſe, & negligere aut obliuiſci, & qualiter id te afficeret ſi earum loco fores. Enimuerò, quid aliud requiritur quo eas liberare poſſimus, quàm pauculas preces recitare, eleëmoſynam dare, Indulgentiam ijs applicare? O quàm ſedulò hæc illi præſtarent, ſi eis horula daretur pœnitentiæ, ad redimendum tam iuſta & immania tormenta! Poſtremò iuſto Dei iudicio ſcias euenire, vt qui immites ſunt erga illas, tales etiam poſt mortem ſuam viuos erga ſe experiantur; & è contrario ita à diuina benignitate videri decretum, vt qui animam è Purgatorio liberat, propè de ſalute certus ſit: cùm gratiſſimæ ſint piæ illæ animæ, & non ceſſent in cælis orare pro eo, quem ſciunt tanta bona ſibi repræſentaſſe.

Magnum ſalutis præſidium orare pro animabus.

Oratio pro animabus Purgatorij.

O Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, miſerere animarum iſtarum, ſuper quas inuocatum eſt nomen tuum: perueniat ad te ſuſpirium earum, aperi aures clementiæ tuæ, & oſtende eis faciem tuã, tot annis tantis deſiderijs petitã. Iuſta quidẽ ſunt iudicia tua, & non eſt iniquitas in eis; verùm miſericordia tua ſuper omnia opera tua. Parce, Domine, parce populo tuo electo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, vt irrideant eam inimici eius. Concede mihi gratiam, vt orationibus, ieiunijs,

ieiunijs, & pijs operibus eas iuuare, & ad amplexus deſideratiſſimos perducere valeam. Scio equidem quòd, cùm venerint in regnum tuum, meminerint longè meliùs mei quàm Ioſephi pincerna ille Pharaonis: ſed & meritò iuſto iudicio tuo ea menſurá mihi remetientur homines, cùm hac mortalitate ero defunctus, quâ eis mēſus fuero. Nihil ſanè crudelius quàm audire illud: Miſeremini mei; & videre fidei oculis flammas voraces & tormenta, nec dignari vel pauculis precibus, aut Indulgentijs refrigerare tibi cariſſimas animas, & quibus ego plurimùm debeo. O qualiter illas horas, quæ mihi abeunt inanes, traducerent! quàntum exiguo tēpore quæſtum facerent pietatis! Cupio igitur per gratiam tuam ſic inſtituere vitam meam, & delicijs & vanitati ſæculi renunciare, vt non veniam in locum tormentorum eorum; ſed hoc corpore mortis exutus veniam ad te, ô deſiderium oculorum meorum, optata & millies deſiderata quies, gaudium, & gloria mea. Amen.

Praxis iuuandi animas in Purgatorio.

PRimò, curare quis poteſt, vt piæ fundationes non negligātur.

Secundò, ſtatas quotidie preces & eleëmoſynas ad hæc dirigere, quoties ſe in iter dat, quoties in publicum prodit.

Tertiò, benefactorum & propinquorum memoriam facere rediuiuam, & pro animabus eorum orare. Eo fine variis in oppidis nocturnus circuitor pio ritu id monere conſueuit.

Quartò, per cœmeterium eundo, *De profundis* recitare, aut alias preces, & quoties ante locum iuſtitiæ pertranſit.

Quintò, ſibi quotannis ſe ſuperſtitem fingere, & facere ſecretò obſequia defunctis præſtari ſolita, vti a pluribus feliciter admodum factum ſcimus.

Sextò, Indulgentias diligenter animabus applicare. & maximæ certè crudelitatis eſſe videtur illud negligere.

IACVLATORIÆ.

IVſtus es, Domine, & rectum iudicium tuum, ſed reminiſcere miſerationum tuarum antiquarum.

Vt quid, Domine, receſſiſti longè, deſpicis in opportunitatibus in tribulatione?

Vſquequo Domine obliuiſceris animas tuas in finem, vſq; quò auertis faciem tuam ab iis?

DECIMÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Vide, quàm lata ſit via ad perditionem, & quot, ſi perfectionis ſtudioſus eſſes, animas liberare poſſes.

Conſidera magnum A *pereuntium numerum: quos* B *dæmon inuitat, ac ſub his latitans ex inſidiis* C *ſagittat harum* D *vanitatum illecebris :* E *mundus trahit impellitq́, per leges ſcilicet ſuas: & ſunt, prô dolor! qui* F *ſponte in infernum præcipites abeant; hos* G *adiuua exemplo, verbo precibuſq́. Eheu! vide quàm infida* H *peccatoris fiducia, tela ſcilicet aranearum, vt eſt Iob cap. 8. quâ inferni puteus prætexitur. vide vt* I *Angeli omnes ad zelum hortentur: immò ipſe* K *Rex noſter Ieſus iterum (ſi ſit opus) in terras, vt periclitantes* L *animas liberet, deſcendere paratus ſit, vt* M *Carpo quondam Epiſcopo monſtratum, vti refert Dionyſius Areopagita.*


K
I
M
L
A
A
A
E
H
G
G
F
B
D
C
O æternitas!
O æternitas!
io

CAPVT X.

Meditatio de ſeptimo ſtimulo zelo animarum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO ſolita.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, flammarum vortices & tormenta, quibus tot animarum millia perpetuò voluuntur, quibuſque erepta fuiſſent, & iam eripi poſſent plurima, ſi vel vnus aliquis vir Apoſtolicus iis conuertendis grauiter inſudaret. Secundò, ſuſpice & vide quantis laudibus Deum in cælo honorent beatæ animæ, maximo ſuo ſolatio & Dei gloriâ: quæ ſi tibi cordi forent, quantùm illam augere, & de animabus mereri poſſes, animaduerte; ſi generoſo animo ſenſualitatem, illoſque prauos animi motus, N. edomares. Tertiò, attende quanto in periculo ſit peccator: verè enim ſicut aranearum tela fiducia eius. *Iob 8.*

PVNCTVM II. Quanta ſit Dei maieſtas, quàm digna vt ab omnibus colatur & ametur. Secundò, quantopere id ipſe deſideret, adeò vt exinaniuerit ſemetipſum, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, vt velut paſtor benignus ouiculam humeris ſuis reportaret. Tertiò, neque hoc tantùm, ſed inſuper grauiſſima tormenta, & mortem acerbiſſimam pati dignatus eſt, vt redimeret animas in ſanguine ſuo, & mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Quartò, neque id tamen ſuffecit immenſæ charitati eius, ſed, ſi ita neceſſe foret, iterum pro qualibet anima de cælo deſcendere, & eiuſdem paſſionis calicem exhaurire dignaretur, vt ſalutem conſequeretur. vide an etiam zelum Dei in te habeas, & libenter te tuáque pro ſalute animarum, & Dei gloria impendas: an verò ne tantillum quidem de commoditate & exiſtima- *Philip. 2.* *Tit. 2.*

tione diſcedere patiaris, vt animæ Chriſti ſanguine redemptæ ſaluæ fiant?

PVNCTVM III. Conſidera Primò dæmonis improbam
1.Pet.5. vigilantiam, quâ circuit tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret, & alios quaquauerſùs mittit, vt animas perdant, & ęternis ſecum ſuppliciis inuoluant. Excita torporem vigilanti illius malitiâ, & quandoquidem illi ſerui eius, ſeu homines, ſeu diaboli, tam ſint ſtrenui in perniciem animarum; non patiare vt in iis iuuandis opera tua deſideretur. Secundò, vide quibus illecebris dæmon ineſcare ſolitus ſit miſeros mortales, nempe voluptate aliquâ momentaneâ, vel honore, quæ multâ adſperguntur amaritudine, & nullo pacto exſatiant. Tertiò, expende il-
Matt.25. la verba, Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis, & quo affectu proximo tantis in periculis conſtituto ſuccurrere debeas; cùm Redẽptor noſter ſibi fieri exiſtimet quod illi factum fuerit, vti hoc ipſum in nouiſſimo die coram vniuerſo orbe declarabit.

Oratio pro zelo animarum impetrando.

O Chriſte IESV, *Saluator mundi, qui redemiſti nos in ſanguine tuo, & dediſti pretioſam animam tuam in mortem*
Iſaiæ 5. *pro nobis; reſpice, quæſo, quia dilatauit infernus os ſuum abſque*
Matt.7. *vllo termino, & lata valdè facta eſt via quæ ducit ad perditionem, & plurimi ingrediuntur per eam: anguſta autem eſt via quæ ducit ad vitam, & pauci ingrediuntur ad illam. ideò defecerunt præ*
Thren.2. *lacrymis oculi mei, & conturbata ſunt viſcera mea, effuſum eſt in*
Thren.1. *terra iecur meum; quia facti ſunt hoſtes noſtri in capite, & inimici noſtri locupletati ſunt propter multitudinem iniquitatum noſtrarum, & qui ſe debuerant ponere muros pro domo tua, Principes populi tui, abierunt abſque fortitudine. Si pereat nummus,*
Iſaiæ 57. *maria traiiciuntur; pereunt animæ innumeræ hereditas tua, &*
Ierem.9. *non eſt qui recogitet corde. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte ſuper interfectos*

fectos populi mei? Sed miſericordiæ Domini quòd non ſumus conſumpti: quia non defecerunt miſerationes eius, & non repellet in æternum Dominus, ſi abiecit, & miſerabitur ſecundùm multitudinem miſerationum ſuarum. Verè enim dolores noſtros portaſti, dulciſſime IESV. *& liuore tuo ſanaſti languores noſtros. Recordare quòd ſteteris, & ſtes etiamnum in conſpectu Patris, vt loquaris bona pro nobis; & aperi, precor, oculos cæcorum, vt cognoſcant & diligant te; aperi aures ſurdorum, vt audiant vocem tuam, ô Paſtor animarum noſtrarum, & miſerere omnium; quia non eſt alius, qui pugnet aut intercedat pro nobis, niſi tu Dominus Deus noſter. Amen.* Thren 3. Iſaiæ 53.

Praxis exercendi zelum animarum.

PRimò, proximo prælucere exemplo, & diligenter quæ ad proximi, vt dici ſolet, ædificationem ſpectant, obſeruare. Id verò Eccleſiaſticos atq; inprimis Religioſos omnino facere oportet, vt videant homines opera eorum bona, & glorificent Patrem qui in cælis eſt.

Secundò, ſermones pios inſerere, colloquiaque praua, quæ mores corrumpere ſolent, impedire. Idem de cantionibus iudicium.

Tertiò, nullos in domum ſuã famulandi gratiâ admittere, niſi cum pacto, vt ſingulis minimum menſibus confiteantur ac communicent. Idem valere poteſt in operis adlegendis, in militum delectu.

Quartò, beneficia corporalia eò dirigere, vt aliquid ſpirituale impetres ab eodem. Sic B. Ignatius ad luſum inuitatus, quem ignorabat, eâ conditione luſit, vt victoris arbitrio victus aliquot dies viueret: itaque hominem ad exercitia ſpiritualia & viam bonam perduxit. Sic alibi non prius eleëmoſynam dari vidimus, niſi poſt auditam Chriſtianæ fidei explicationem. Alibi verò Sodales Deiparæ opulentiores ſinguli pauperem deligebant, quem donarent eleëmoſynâ poſt ſacram ſynaxin perceptam.

Quintò, infirmos, afflictos, carceres & noſocomia viſitare, iiſque pietatem commendare: nunquam enim paratiores ſunt ad haurienda ſalutis monita quam cùm aduerſis premuntur, & re iuuantur. Neque exiſtimandum hoc dedecere Chriſtianum, qui pauperum ſolorum ſuffragio, vt ita dicam, in iudicio extremo ſciat ſeſe abſoluendum.

Sextò, libellos pios donare, & imagines, & roſaria: nam & diuites, in alijs profuſi, hic negligentes ſunt.

Septimò, catechiſmum, vt ſuprà dictum eſt, curare, & ſcholas ac domos pias pupillorum, viduarum, atque in ijs maiorem pietatis & animæ quam corporis habere rationem.

Octauò, animarum zelatores alere: qui enim recipit & alit
Matt. 10. Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Sic Luſitaniæ Regina à B Xauerio perſuaſa eſt, vt pecuniam in ſandalia dari ſolitam, animarum auxilijs applicaret quippe hac ratione qui concionari, docere, catechiſmum tradere per ſe nequit, per alium ſæpè fructuoſiùs præſtat. Et quemadmodum, qui Miniſtrum hæreticum aleret ac fundaret, reus eſſet blaſphemiarum & perditionis animarum quæ inde ſequeretur, ita è contrario fieri omnino certum eſt.

Nonò, ſi quis in republica conſtitutus ad clauum à Deo eſt, vt Magiſtratum creet, militum delectum faciat; pietatis ſciat primam ſibi in ſe atque alijs habendam eſſe rationem. Quis enim neſcit ad Magiſtratuum mores atque exemplum alios ſeſe componere? Et ſi nemo tam improbus ferè reperitur, qui populum ac ſubditos ad impietatem adhortari, vel cogere velit, ſuoque ad flagitia ſimul verbo, & exemplo inuitare; certè non minus conuenit euitare ſcandalum, publicumque peccatum. Si enim, quod veriſſimum eſt, exempla trahunt, mouent verba; feriò cogitandum, quantum ſit flagitium, quod plurimos pertrahit in lapſum, vnaque ruinâ inuoluit. Atque hinc eſt, quod Scriptura dicat, Exiguo conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta patientur; cùm non rarò contingat eos pietate minimè cæteris antecedere, quos dignitate præire videmus.

Pietatis prima ratio eſt habenda.

Sap. 6.

Decimò, quod in Magiſtratu valet, & eius electione, multò magis in militia; ſiue de ducibus agatur, ſiue de militibus. Si enim, præter militarem licentiam, trahat ad crimen ducis exemplum, fieri nequit, quin certum ſit pietatis exitium. Cùm autem
Daniel. 4. omne regnum in manu Dei ſit, & cui voluerit, det illud; atque ab illo ſolo victoria ſperanda ſit, perſpicuum eſt, ducis crimen, aut virtutem, plurimum ad hanc momenti conferre. Si enim propter
Joſue 7. furtum vnius Achan, caſtra Iſraël fuſa fuerunt; quid, quæſo, futurum ſi dux furtis, rapinis, ſacrilegiis, luxuriâ atque ſuperbiâ
Iudic 20. irã Dei in ſe ſuoſque prouocet? Beniaminitis caſtigandis, eduxerant caſtra Iſraëlitæ: at quia fortitudine & numero confidebant, bis fuſi fugatique ſunt. Quid futurum, ſi non præfidentiâ tantùm laboret miles, ſed omni propè vitio diffluat? Certè ex ducibus percunctari liberet, an à Deo putent victoriam impetrare improbos

bos milites magis, quàm probos? Si hos; videre equidem debent, vt tales deligant, atque quoad poſſunt, efficiant. nam cùm illi victoriâ ſuâ inſoleſcant, & propagent impietatis regnum; quid intereſt Dei, hæreſis, an vniuerſa impietas latè dominetur? Corpus ſpectas in milite, nónne pluris animus? ignauo hominem corpore recuſas, ac debili; cur improbum animo, Deóque perduellem aſſumis? reipublicæ putas vtilem qui ſibi inutilis? tibi fidum, qui Deo infidus? vitium vit , igne ignem reſtinguere paras, pietatem propagare flagitio virtutis regnum, per illius aduerſarios; Dei amicitiam, per inimicos eius; honorem illius, per hos, qui eum crucifigunt, templaque animæ ſuæ & aliorum profanant? In ſacris Literis Rex Iuda victus eſt, quòd copias cum impio iunxiſſet: quid ſi ex improbis eas collegiſſet? Omitto, aut milites ſecurâ ac rectâ conſcientiâ, eſſe fortes, Deumque cum illis pugnare; aut temerarios calcato Deo, eiuſque præceptis, non ſibi, non reipublicæ, ſed ei cui ſeruiunt dæmoni, militare. Obſeruent igitur duces, quales ſint ipſi, quas habeant zeli occaſiones, & præclarè ijs vtantur; ne latiùs pietate regnet impietas: ſciantque paucos bonos plurimis malis Dei gratiâ ac fauore longè præſtare. Exempla vbique obuia: quis ambigat? niſi qui Deum negarit vltorem eſſe malorum, bonorum remuneratorem? 3. Reg. 22.

IACVLATORIÆ.

TV autem, Domine, ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defenſionem meam conſpice. Pſal. 21.

Erue à framea Deus animam meam, & de manu canis vnicam meam. Ibid.

Vſquequo, Domine, auertis in finem, exardeſcet velut ignis ira tua? Pſal. 88.

Domine, quando reſpicies? reſtitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus vnicam meam. Pſal. 34.

CAPVT XI.

De exercitijs ad quæ proficientes ſtimulantur: quorum primum eſt Mortificatio.

PRimo aſpectu horridum nomen eſt, vt ſectio, vſtulatio: ſed, ſi conſideratur vt medicina, quemadmodum verè eſt, gratior futura. Mortificatio enim nihil aliud eſt quàm ea exercitatio, quâ per Dei gratiam (abſque illa enim nihil) quod in nobis ęgrum eſt, ſanum fit; quod prauum ac obliquum, rectum; quod obſcurum, perſpicuũ; quod in via virtutis amarum, ſuaue & iucundum; denique, quâ paſſiones animæ & corporis, quæ ſuâ violentiâ poſt peccatum originale eam perturbant & euertunt, ratione coërcentur; homo ſatisfacit pro peccatis, omnes tentationes vincit, ædificat proximos, orationes ſuas efficaces facit, ac tandem ad primæuam pacem & integritatem reuertitur.

Quid mortificatio.

Duplex eſt mortificatio: alia exterior corporalis, alia ſpiritualis. Exterior eſt, quâ corpus ieiuniis, & aliis auſteritatibus cohibetur, & ſenſus quinque iuxta rationis regulas componuntur: de qua Apoſtolus, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar. Spiritualis verò, quâ affectiones animi & ſpiritus circumciduntur.

Quæ eius diuiſio. *1. Cor. 9.*

Etſi autem oratio ſummopere commendetur, & vel ut prima virtus ab Aſceticis habeatur, tamen mortificatio nõ minùs collaudatur. adeò vt Apoſtolus dicat: Si enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemini; ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: qui enim Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis ſuis. Quemadmodum autem mortificatio ad orationem optima via eſt, ita oratio non tantùm ad mortificationem

Quæ neceſſitas. *Rom. 8.* *Gal. 5.*

nem ducit, ſed impellit, & eam ſuauem efficit. Adſcende itaque cum ſponſa ad montem myrrhæ, ſeu mortificationis, & collem thuris, ſiue orationis, & exue veterem hominem, & indue nouum, qui ſecundùm Deum creatus eſt: ac quemadmodum ſerpentes pellem veterem inter anguſtias ſibi detrahunt, ita nos exuere mores veteres, idque ſponte noſtrâ facere oportet. Ita tamen, vt ab aliis etiam oblata mortificatio, velut de manu Dei ſit acceptanda eo animo, quo medicina à medici manu, quo ſubſidium ad hoſtem ſuperandum à fideli amico. *Cant. 4.*

Mortificandus autem imprimis eſt amor proprius, id eſt, quo quis ſuis nimiùm ſtudet commodis: qui etiam poteſt obiectum habere res ſpirituales, quatenus vtilitatem & iucunditatem aliquam habent; iſque non minùs ſæpè noxius, quàm ille, qui circa ſenſuum oblectamenta, honores, opes, & alia bona temporalia verſatur. nam cùm perfectio noſtra ſit diuinam voluntatem in omnibus ſequi: ſi quis affectu illo in obedientia difficilior ſit, & ſuorum exercitiorum ac iudicii tenacior, æquè ac magis eſt noxius atque alius. *Quæ præcipuè mortificanda. Amor proprius.*

Effectus huius amoris narrantur ab Apoſtolo: In nouiſſimis, ait, diebus erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei. Item effectus eius, pudor ob naturales defectus, vilitatem parentum (nam de Dei offenſa ſolùm pudefieri oportet) excuſare defectum, tractare quæ ad laudem noſtram ſpectant; de aliis contemptim, de ſe magnificè ſentire ac loqui; ea ſolùm quæ dignitatem, quæque auctoritatem pariunt aut alunt, affectare; ſtudium adhibere, ac ſe coërcere in publicis, non priuatis; terrena curare, æterna negligere; honorificè haberi velle, omittere opera pia ob iudicia hominum, &c. *Qui eius effectus. 2. Tim. 3.*

Quæ remedia. Contraria autem in remedium adhibenda, vt ſunt, honorem fugere, defectus diſcretè aperire, non ſe excuſare, de ſe ſuiſque, niſi neceſſe, nunquam loqui; in iis quæ ad corpus, voluptuoſa & ſuperuacanea non expetere, ſed neceſſaria, & in iis (quod in ſe eſt) optare voluptate carere. Denique optimum remedium bonâ ac purâ intentione actuali, aut virtuali omnia facere; non propter proprium commodum, ſed Dei voluntatem, & proximi vtilitatem, &c.

Item mortificanda propria voluntas. Alter defectus mortificatione ſuperandus eſt propria voluntas, lepra peſſima animæ noſtræ, quæ etiam bona opera vitiat ac corrumpit. Quare, aiebant Iudæi, ieiunauimus, & non aſpexiſti; humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? reſponditque Dominus: Ecce in die ieiunii veſtri inuenitur voluntas veſtra. *Iſaiæ 58.*

Quid ea. Voluntas autem propria eſt, quæ non eſt nobis communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantùm: quando quod volumus non ad honorem Dei, non ad vtilitatem fratrum, ſed propter noſmetipſos facimus; non intendentes placere Deo, & prodeſſe fratribus; ſed ſatisfacere propriis motibus animorum.

Qui eius effectus. Varii autem huius effectus: ſiquidem, vt D. Auguſtin. oſtendit, omnia peccata ex eo ortum habent. Eſt enim homo voluntatis propriæ ſeruus, curioſus, inſtabilis, contentioſus, correctionis impatiens, plenus excuſatione, & promptus ad eam, tenax iudicij proprii & voluntatis, aliena imperia detrectans, in communibus ſegnis, priuatis commodis ſedulus.

Quæ remedia. Remedium eſt Primò, curioſitatem refrænare, ſtabilitatem colere, deniq; verbo vno contraria contrariis curare, & alterius ſequi voluntatem, etiamſi Superior non ſit. Nunquid enim dicit omnibus Apoſtolus: Subiecti eſtote omni creaturæ propter Deum? Hoc enim voluntatem propriam necat, ambitionemque laudis ac honoris (prolem peſſimam propriæ voluntatis) exſcindit. *1. Pet. 2.*

Tertiò,

Tertiò, igitur extirpandus eſt ambitionis affectus, vitus longè grauiſſimũ, quod etiam fidem labefactat. Quomodo, aiebat Veritas, vos poteſtis credere qui gloriam ab inuicem accipitis? Nulla enim peſtis latiùs graſſata eſt hodieque graſſatur: ob laudem enim & honorem & famam fiunt pleraque ab hominibus, ab Ethnicis omnia: ſiquidem ſcientia, honores, opes, ſpecies, veſtium luxus, niſi ſpectator & laudator ſit, contemnuntur. *Item mortificandus ambitionis affectus.* *Ioan. 5.*

Statuendum igitur nullum honorem ac dignitatẽ, niſi maiorum iuſſio interueniat, aut ſpirituali Patri videatur, admittere: at verò illius affectum, nunquam. Dignitas (ſi obedientia, neceſſitas, aut vberior animæ noſtræ aliorumq́ue profectus, & diuinæ gloriæ amplificatio ita requirat) aliquando acceptanda: verùm ita, vt nullo pacto ei animus adhæreſcat. Quemadmodum enim de diuitiis dicitur, ita de honoribus iudicandum. Diuitiæ ergo & honores ſi affluant, noli cor apponere: imò honorifica aliis, in officiis, nominibus, locis, vltro ad imitationem Domini, defer: humilia elige: virtutes occule, quantum licet: iis operibus tua impende, quæ alios habent auctores, de rebus tuis ne loquere. Cauſæ honorem fugiendi ſunt infirmitas noſtra, & periculum vanitatis. ſi quis enim quos non habet appetit ardenter, quomodo eos quos habebit fortiter animo abnegabit? ſi priuatus & in humili ſtare aduerſum vanitatis ventum nequit, quomodo in excelſo locatus? vnde Bernardus verè paucos ait eſſe qui alios regant cum profectu; pauciores qui cum humilitate. Imò Gregorius impoſſibile ait imperfectos locum honori dare pro ſubditorum fructu, & non animo extolli. Ideoq́ue omnes omnino Sancti honorem defugerunt, Gregorius, Chryſoſtomus, Martinus, Auguſtinus, Fulgentius, Nicolaus. Vide P. Ariam lib. de mortificatione. *Quæ remedia.* *Pſal. 61.* *Bern ſerm. 2. in Cant.* *Greg. in l. 1. Reg.*

Quartum malum mortificatione ſanandum, eſt proprium iudicium, altera lepra, vt Bernardus ait, animæ noſtræ. Quod autem eſt proprium iudicium? quando verum *Item mortificandum proprium iudicium.*

rum certumque illud eſſe iudicas quod Superiori, vel (ſi Superior non ſit, aut ſententiam & voluntatem non declaret) aliis viris prudentibus minimè videtur. Arrogantiæ enim eſt, vt Baſilius, nolle maioris partis ſententiæ acquieſcere. & Bernardus: Quæ maior ſuperbia eſſe poteſt, quàm ſi vnus ſuum iudicium præferat vniuerſæ congregationis iudicio, quaſi ſolus haberet ſpiritum Dei?

Baſil in Reg breu. q. 125. Bern. ſerm. 2. de reſurrect.

Quæ remedia.

Ad hoc iuuat aduertere ignorantiam noſtram, cuius magnum verè pelagus eſt; opinionum varietates, & paſſiones quibus excæcatur ratio, & quoties experientiâ comperimus, nos falſos & errore deluſos fuiſſe. Sicut autem in Eccleſia, Republica, omni congregatione, hoc vitium omnium eſt malorum diſſenſionumque origo; ita etiam gratiſſimum eſt Deo abnegationis huius ſacrificium. Itaque aliorum voluntati & iudicio tuum libens accommoda; vt ſis filius pacis, & Dei optimi Patris tui. Delige verò Patrem ſpiritualem, cuius prudentiâ te regi permittas, neque tamen omitte propterea aliorum conſilia humiliter exquirere, etiam inferiorum; imò & monita libens admitte: neſcis enim, vt Iob loquitur, vnde tibi oriatur lux in tantis ignorantiæ tenebris.

Meditatio de mortificatione.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera Chriſtum Dominum in cruce omnibus membris vulneratum.

PVNCTVM I. Conſidera Primò in Adamo ſtatum naturæ integræ, quomodo tum corpus animæ ſubiacebat, paſſiones rationi, ipſa Deo: ita vt homo liberè contemplaretur, Deique voluntati in omnibus conformis eſſet, &c. Secundò, per peccatum omnia inuerſa eſſe: neque id minùs fœdum, quàm ſi membra ſurſum deorſum eſſent locata. Tertiò, quòd ſi homo viuere iam velit ſecundùm rationem, id eſt, vt homo (quod eius vnicum eſt & ſummum bonum) non vt beſtia, mortificatione vti debere: multò

Per peccatum corrupta natura eſt.

multò magis ſi Chriſtianè, ſi Religiosè: neque in ſæculum relabi. Aduerte itaque, per mortificationem hominem reſtitui ſtatui primæuo, cùm per eam rationi pareat, legibus & Deo: & contrà, fugiendo eam, ægrum manere ac inſtar bruti, &c. proinde eam diligenter quærere & amplecti conſtitue. *Mortificatione inſtauratur.*

PVNCTVM II. Conſidera Primò, mortificationem voluntatem, intellectum, aliaſque potentias facere ſanas, integras, perfectas; ita vt rationi pareant, & vetus homo crucifixus in ſeruitutem redigatur. Secundò, quòd vt viator nemo poſſit perfectè deſiderio cæleſtium bonorum inflammari, niſi diligens ſit in reprimendis cupiditatibus corporis, etiam licitis & neceſſarijs. Tertiò, quòd tota, iudicio ſapientium, philoſophia, ſapientia & felicitas hominis in mortificatione poſita ſit: nam homo immortificatus ſemper plenus eſt pœnitentiâ, ſemper vt mare, aut velut in cribro, vt ait Macarius, agitatur: mortificatus verò in pace ſumma eſt, atque cæleſti vitâ fruitur, humanis rebus ſuperior: neq; proſperis, neque aduerſis frangitur. Quartò, conſidera Sanctorum ſolatia, quietem, etiam in magna auſteritate, & perpetua mortificatione. Quintò, conſidera quæ paſſiones te magis fatigent, quibus facilius valeas corrumpi, & proponas examine particulari eas tollere.

PVNCTVM III. Conſidera quàm gratum ſit Deo mortificationis ſacrificium: ideò namque Dominus IESVS, etiamſi glorioſus eſſet, coërcuit gloriam, quæ ex anima in corpus redundaſſet, idque vt tolerare pro nobis acerbiſſima tormenta & mortem poſſet; cui proinde humani generis tribuitur redemptio. Secundò, B. Mater illius, & Ioannes Baptiſta atque Apoſtoli plurimis aduerſitatibus exerciti fuerunt; quorum vnus ſic loquitur: Vſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & colaphis cædimur. Martyres verò quo amore & ardore patiendi tyrannos vrſerunt, vt ſeſe quibus poſſent modis afflige- *1. Cor. 4.*

rent? Tertiò, omnibus Sanctis Dominus hunc ſpiritum mortificationis etiam in minimis inſpirauit, vt patet in B. Aloiſio & aliis: adeò vt Deo ſit gratius negligere florem, condimentum, cibum, aquam, vti Dauid, Deoque offerre, quàm mortuum ſuſcitare. *2. Reg. 23.*

PVNCTVM IV. Conſidera quàm glorioſum nobis ſit per hoc exercitium imitari Chriſtum Dominum tanta paſſum toto vitæ ſuæ tempore: gloria enim magna eſt ſequi Dominum: & præceptum eius eſt, Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Neque vllum certius ſignum eſt amicitiæ cum Chriſto Ieſu, quàm crucem cum eo ferre qui eſt Rex noſter, & Dominus, ac caput noſtrum. Sic Dauide nudis pedibus egrediente, nullus equum conſcendere voluit. Vrias noluit diuertere in domum ſuam, cùm Ioab & arca eſſent ſub pellibus: & quomodo Chriſtianum non pudebit ſub cruce militare, & eam horrere? ducem ac caput habere ſpinoſum, & ſe eſſe delicatum? *Eccli 23. Matt 16. 2. Reg. 15. 2. Reg. 11.*

PVNCTVM V. Conſidera mortificationem eſſe ſatisfactionem pro peccatis. Sic Achab, Dauidem, alioſque Domino ſatisfeciſſe Scriptura commemorat. Hinc Gregorius, Cogitandum ſummopere eſt, vt qui ſe illicita meminit quæſiſſe, quibuſdam etiam licitis ſtudeat abſtinere, quatenus per hoc conditori ſatisfaciat. Sic B. Magdalena & omnes pœnitentes fecerunt. Sciebant enim Deum omne peccatum punire vel hîc, vel in futuro; niſi nos ipſi puniamus. atque ita, vt in Niniuitis monſtratum, per mortificationem tum à malis huius vitæ, tum futuræ liberamur. *3. Reg 21. Greg. hom 34. in Euang. Luc. 7. Iona 3.*

Oratio

Oratio pro ſpiritu mortificationis impetrando.

QVis mihi tribuat, benigniſſime IESV, *vt ſequar te, & veſtigia pedum tuorum? Video te in laboribus à iuuentute tua,* Pſal. 87.
& vulpes habere foueas, & volucres cæli nidos, te autem, Domine Matt. 8.
mi, non habere vbi caput reclines: & quorſum hæc? niſi vt doceas me exemplo tuo carnis delicias non amare, ſed mortificare mem- Coloſ. 3.
bra mea quæ ſunt ſuper terram. Et *quem non inuitabit amor tui, & ſuauiſſima illa vox,* Exemplum *dedi vobis, vt, quemadmodum* Ioan. 13.
ego feci, ita & vos faciatis? O ſuauitatem! ô gratiam! ô amoris vim! Tu ſummus omnium, imus factus es omnium: quis hoc fecit? Bern. ſuper Cant. ſerm. 64.
amor dignitatis neſcius, dignatione diues, affectu potens, ſuaſu efficax. quid violentius? triumphat de Deo amor, & me ſuperare non poterit? amorem mei non poterit extinguere amor Dei mei. Scio quòd qui non odit patrem & matrem, inſuper & animam ſuam, non poteſt tuus eſſe diſcipulus. Si igitur te ſequi volo, ecce odiſſe me debeo, & perdere animam meam, vt inueniam eam. O quàm dulcis erit fructus, quem de cruce tua, & imitatione colligere nos iubes? Aſcendam igitur in montem myrrhæ, & in collem Cant. 4.
thuris, & præ amore tuo faciam, vt manus meæ diſtillent myrrham primam: cupio enim tuus eſſe ex toto corde meo. Qui autem tui ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & concupiſcen- Gal. 5.
tijs. Crucifige igitur, Domine, carnem, circumcide præputium cordis mei, vt in numero filiorum tuorum eſſe poſſim. Tu, Domine IESV, *Saluatoris nomē ſuſcipere noluiſti, niſi circumciſus: ego ſalutis recipere non poſſum, niſi ſignaculo iuſtitiæ fidei & imitationis tuæ, verâ mortificatione à filijs ſæculi ſeparatus. Da mihi, quæ-* 2. Cor. 4.
ſo, gratiam, Deus meus, vt pro te alligari, & mori paratus ſim, & gaudere, ſi quando dignus fuero pro nomine tuo contumeliam pati. Da ſemper circumferre mortificationem tuam, ô IESV, *in corpore meo; ſi enim complantatus factus fuero ſimilitudini mortis tuæ ſpero quòd miſericordiâ tuâ ſimilis etiam reſurgam in gloria per gratiam tuam. Amen.*

Praxis

Praxis mortificationis.

PRima, præter eas quas ſuprà habes, erit, certo numero, v g. quinario ad honorem vulnerum Chriſti, mortificationes offerre, præſertim in materia illa de qua examen particulare inſtituitur, neque ceſſare quoadusque illud præſtiteris. Quemadmodum enim Dauid amore Michol, donec centum capita Philiſtinorum collegiſſet, quibus ei deſponſa fuerat à Saule, non ceſſauit eos perſequi; ita, vt anima noſtra diuino amore digna ſit, de paſſionibus, amore noſtri, cæteriſque hoſtibus aliquot victorias referre debemus.

Secunda eſt, omnes illas cum Chriſti paſſionibus vnire, & ſic diuinæ Maieſtati offerre, velut in compenſatione, & vt membra capiti noſtro, duci milites, ac filij parenti ſimus conformes.

Tertia, catalogum occaſionum mortificationis colligere vtile eſt ijs, qui Chriſti crucem in corpore ſuo ſemper & ſtigmata eius cupiunt circumferre.

Quarta, cogitet in difficili pugna theatrum, in quo ſtat, mundi huius; &, vt generoſus miles, ardua illi ſint in votis, & glorioſum putet commiſſum ſe potiùs cùm forti armato, quàm imbelli lixa.

Quinta, ſæpè cogitet creaturam vinum eſſe, pincernam qui propinet dæmonem; in fundo cyathi colubrum, & fontem malorum omnium, iuxta illud Sapientis: Ne intuearis vinum, cùm
Prouerb.23. ſplenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, ſed in nouiſſimo mordebit vt coluber, & ſicut regulus venena diffundet.

IACVLATORIÆ.

Pſal.30. *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino.*

Pſal.49. *Immola Deo ſacrificium laudis, & redde Altiſſimo vota tua, omnes qui in circuitu eius adfertis munera.*

Pſal.2. *Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.*

Pſal.31. *Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus.*

Pſal.43. *Propter te mortificamur totâ die, facti ſumus ſicut oues occiſionis.*

Prou.16. *Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium.*

CA-

CAPVT XII.

De Paſſionibus edomandis.

QVemadmodum in parte ſuperiori animæ omnis mali fons eſt voluntas & amor proprius, ac iudicium proprium; ita in inferiore paſſionum, quæ alioquin indifferentes ſunt, immortificatio. Motus autem animi dicuntur paſſiones, eò quòd appetitus ſenſitiuus commotus imaginatione alicuius boni, vel mali, impreſſionem ſeu immutationem in corpore faciat. Duplex eſt autem ille appetitus, concupiſcibilis & iraſcibilis. Concupiſcibilis, qui circa bonum, vel malum abſolutè verſatur, has ſex paſſiones habet. Amorem boni repræſentati, ex quo deſiderium, ſi non adſit; & gaudium, ſi præſens ſit, promanat: ſi malum ſeſe menti offerat, mox odium illius; inde fuga, ſi abſens ſit; pòſt dolor, ſi præſens, exoritur. Iraſcibilis verſatur circa bonum & malum, quatenus ardua ſunt: cuius paſſiones ſunt quinque. Spes de bono arduo: audacia contra malum, quod ſuperatu difficile: deſperatio de bono, quod acquiri nequit: timor à malo, quod vinci non poteſt, vti & ira. Paſſiones iſtæ pro obiecto habent ea, quæ ſenſibus percipiuntur; bona inquam mundi huius, quæ aut vtilitate, aut gloriâ, aut voluptate continentur. Si quis igitur affectum à temporalibus ad æterna transferat, paſſionum ſuarum dominium nanciſcetur; hæ ſiquidem ab illo omnes commouentur. Qui enim non amat temporalia, non deſiderat, non diffluit gaudio, ſi affluant: rurſus, ſi contraria accidant, id eſt mala, ea non odit, ſed, vt Chriſti ſeruus, crucem amat, vt verè vtilem, ſalutarem, glorioſam ac iucundam: non fugit, ſed ſequitur; non triſtatur immodicè, ſed cum Apoſtolo [cru]ce Domini gloriatur, per quam ipſi mundus cruci- fixus

Quid paſſio.

Vbi innominatur.

Sex paſſiones appetitus concupiſcibilis.

Quinque paſſiones appetitus iraſcibilis.

Quæ paſſionum obiecta.

Quæ remedia.

Galat. 6.

fixus eſt, & ipſe mundo. Similiter ſpem ſuam cùm in bono æterno totam collocarit, bona mundi huius aſpernatur: malum arduum vitat quidem, quatenus ratio dictat, non tamen audacia perturbatur: nihil deſperat, aut timet: quia nihil concupiſcit. Vides remedium omnium paſſionum, eſſe proprii amoris ac creaturæ euacuationem, quam amor Dei cōſequitur? Fac igitur ante omnia, vt temperatus in te omnino ſit omnium huius mundi bonorum amor: idque fiet ſi æterna cogites, & hæc fluxa eſſe multis permixta doloribus, ac fieri non poſſe, vt quis hîc illis fruatur, & poſtmodum æternis. vnde dictum Epuloni: Fili, recordare quia recepiſti bona in vita tua. Difficile id quidem, maximè in initio, ſed Chriſti exemplo carnem crucifigere oportet, ſenſuumque voluptates ſpe cæleſtium abnegare; ipſoque vſu mortificatio ita dulceſcet, vt nō mors, ſed vita eſſe credatur. Obſerua quod dictum eſt, amorem temporalium, ſeu voluptatis, aut commodi alicuius, cauſam eſſe perturbationum: cùm autem trahat vnumquemque ſua voluptas, atque vti in saporibus & cibis, eorumque guſtu euenit; ita in aliis varii variis oblectentur; ſcrutari quiſque debet Primò, quo maximè oblectetur & trahatur, vt mortificationem adhibeat. Secundò, obſeruare voluptatem, vti notum eſt, per ſenſuum portas ingredi; itaque ad eas maximè excubandum, vt in limine primo hoſtis repellatur. v.g. offert ſeſe viſui obiectum aliquod delectabile, mox amor, ac deinde concupiſcentia, ſeu deſiderium inardeſcit: & luctâ magnâ illud opus vt ſuperetur: ſi autem deſiderium, ſeu ignis iſte, ſeu ſerpētis caput non admiſſum, ſi inimicus clauſis oſtiis ab acceſſu prohibitus fuiſſet; in pace anima permanſiſſet: ſed cùm fieri nequeat, quin in vſu rerum humanarum, maximè ſi portæ illæ non cuſtodiantur, ſubrepat hoſtis; explora illum, an amādus ſit: vide dolonem, quo te, vt Ioab Amaſam, perimere cupit, aſpice ſuo veſte, ſub ſpecie creaturæ ſagittantem hoſtem. ſic enim moderaberis facilè affectum;

Amor mūdi eyciendus ex animo.

Lucæ 16.

affectum; neque ſpecies te decipiet, neque in obiectum laqueum ſeu muſcipulam trahet: ſed ſi eâ re ſit vtendũ, ſeparabis pretioſum à vili, aculeum, ſiue quod noxium eſt, à melle: quodque tibi non libet ſolùm, ſed etiam licet, ex creatura vſurpabis. Magnum verò diſcrimen inter iuſtum & impium, in eiuſdem rei vſu: ille temperatè atque inuitè ea vtitur; & æterna habet in deſiderio: hic fertur vt equus & mulus abſque intellectu; æternaque ſunt illi in faſtidio. Poſtquam ergo ſic quis reſtitit amori inordinato creaturæ, ſuoque euaſit etiam periculo cautior; reuocare licet & iuuat illud in memoriam, ſibique repræſentare, ac rurſum generosè repellere id, quod malum eſt. Et quamuis hęc pugna cogitationum vtilis ſit, quâ quis ſe diſponit ac parat ad futura, animo ſuo coram Deo repræſentando præterita; quòd ex actibus his naſcatur virtutis habitus; longè tamen vtilius, in occaſione ſeſe exercere, v.g. quando ſe offert, vel quæritur occaſio iniuriæ, contemptus, inediæ, incommoditatis, mortificandi guſtus, cupiditatis, &c. Neque illud quod dictum eſt de cogitatione reuocanda, valet in carnali, aut graui odio, aut ſimili affectu vehementi: in illis ſiquidem victoria fuga eſt, ſeu auertere cogitationem & omnem illius admonitionem.

Praxis ergo mortificationis paſſionum, hęc eſt. Primò, meditatione frequenti animum à voluptate, & ſenſuum oblectamentis, tamquam iis quæ infra hominis dignitatem ſunt, alienum reddere. Huc ſpectant meditationes de Vitiis capitalibus. *Quæ praxis.*

Secundò, habere conſiderationes certas in promptu & exempla, quibus ſe, vnà cum prece in occaſione ſuſtentet, animumque lapſantẽ ac nutantẽ roboret & cõfirmet.

Tertiò, occaſione ſe offerente, ſuſpendere primò affectum, ſeu pedem aut manum, ne ſtatim iniiciatur, & explorare an bonum an vtile quod offertur. Quis prudẽs in tenebris manum aut pedem temerè ponet, vbi ſpinæ, vbi ſordes, vbi contagionis multa pericula?

Quartò, implorato Dei auxilio, ex eius amore & odio noſtri, contrarios actus virtutis facere: ſi verò res neceſſaria ſit, aut vtilis, bonâ intentione eam admittere, non ſolâ voluptate.

Quintò, reuocare poſt victoriam cogitationem præteritam, & luſtrare vnde periculum & lapſus; ac prudenter aliquoties, coram Deo & curia eius (vt dixi) refutare; vnam occaſionem, vel plures quærere, & aliquo numero Domino conſecrare, ac ſic capitibus Philiſtinorum (id eſt mortificationis actibus) amorem Dei promereri. Curioſitas autem inprimis refrænanda in viſu, auditu, &c. vt Guilielmus Pariſienſis rectè docet. quanta enim eius ſit violentia, patet in omnibus, ſeu triſtibus ſeu aliis ſpectaculis, quibus quantum homo ineſcetur, docet Alipius apud D. Auguſtinum: etenim cùm ſemel in theatro ſpectaſſet, poſteà vix auerti potuit. Beatus verò Hugo Lincolnienſis Epiſcopus totos annos quinquaginta mulierem non aſpexit; nec S. Franciſcus vllam de vultu norat.
1. Theſſal. 5. Quid ſi metuebant viri ſancti induti loricam fidei, galeam ſalutis, & omnem armaturam Dei, quid nos pumiliones inermes, de quibus toties hoſtis triumphauit, formidare non debeamus? Sic & auditus coërcendus à fabulis, inutilibus, nouis; ſic odoratus, cæterique ſenſus ſancto ſui odio, & Chriſti amore mortificandi. Neque tantùm in magnis, ſed etiam paruis; quid enim magnum à turpis rei aſpectu abſtinere? ſed à licitis & paruis
2. Reg. 23. ſe continere plurimum eſt. Sic Dauid hauſtam è ciſterna Bethlehem aquam effudit, & Deo ſacrauit; qui enim in
Luca 16. modico fidelis non eſt, & ſe ſuperare nequit, neque etiam in maiori id poterit. Anima autem ſic mortificata, velut pluma ſicca, cælum petit; aliàs madida terreno vapore deorſum tendit. Fitque demum animæ, in hac abla-
Geneſ. 21. ctatione, conuiuium grande, vti fecit olim Abraham in filij ablactatione, id eſt ſpirituali mortificatione. Non enim inuenitur Deus in terra ſuauiter viuentium. Vt verò

ea quæ dicta ſunt altiùs imprimantur, meditationes de his ſubnexas vide.

Meditatio prior de Paſſionibus edomandis.

COMPOSITIO LOCI. Statue te coram Deo, & imaginare velut te circumdari canibus; vel belluas plurimas in corpore tuo pugnantes, & æternam perniciem minitantes.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, hominem à Deo ſic creatum eſſe, & donatum omnibus ſuis membris, potentiis & paſſionibus, vt ad Dei gloriam, & ex eius voluntate, omnibus iis (quia omnia illius ſunt) vtatur, niſi æternùm, non in illo ſolùm membro, &c. ſed toto corpore malit cruciari. itaque præteritam vitam deteſtare, & te omniaque Deo offer. Conſidera Secundò, ſolas has paſſiones ferè æternæ damnationis cauſam, & omnium eſſe peccatorum fontem, ſi malè domitæ ſint; imò etiam morborum corporis, & malorum temporalium. pauci enim bonis & manſuetis ſunt infeſti. Tertiò, vide quas perturbationes faciant, nimirum omnes eaſque maximas, vt patet diſcurrenti per ſingulas; ita vt ſicut corpori morbos & mortem humorum adfert perturbatio, ita animæ paſſionum. Quare te ad eas edomandas excita, quantum tibi vita & ſalus ſempiterna curæ & cordi eſt.

Paſſionum violentia omnium morborum cauſa.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quàm ſuauis ſit pax & quies in anima, cùm illæ domitæ ſunt; vt patet in Adamo. nihil hic timet, ſperat; perpetuâ animæ, & ſæpè corporis, ſuauitate, quiete, ſerenitate fruitur; quam tanti ſapientes omnes fecerunt, vt omnia, etiam Ethnici, pro hac contempſerint; quam tanti omnes mortales, vt omni ſtudio ad eam contendant. Quorſum enim mortales implere

ventrem, cupiditatem, ambitionis deſideria explere, curioſis opplere rebus intellectum exoptant, niſi vt dicere poſſint animæ ſuæ: Quieſce hîc? Sed fruſtra, cùm ſaturari his nequeat: & quamuis omnia poſſideret; nullius tamen certam ac diuturnam ſciat eſſe poſſeſſionem, vſum, aut fructum, tantumque ſit in humano pectore timoris, quãtus fluxæ rei eſt amor atque cupiditas. Secundò, conſidera quòd nullus tam ſit dirus hoſtis, tortor crudelis, qui te cruciare ita aſſiduè poſſit, atque hæ paſſiones, cùm intrinſecæ ſint, perpetuæ atque peruigiles: immò nihil ferè nocere poteſt tibi dæmon, niſi harum velut miniſterio vtatur. Tertiò cõſidera, hominem ad hoc creatum, vt omnibus creatis dominetur, & ſubter eum ſit appetitus eius; per has verò paſſiones, cuiuis illum rei etiã viliſſimę ſubiici, ſi videlicet ei non ſecundùm voluntatem Dei afficiatur. vnde talis quaſi amens Deum ſæpè, & animæ pacem, æternam gloriam, & omne bonum abiicit, vt illam conſequatur; & ſi petatur, cur ita inſaniat, ſe ſpõte cruciet? ait, Aliter res iſta quàm cupio agere me non permittit, illi pareo, aliter non poſſum: conſequi illam debeo. Perſæpè autem viliſſima ea res eſt, à qua ſi prohibeatur aut vi, aut lege, aut mandato, manus tradit hoſti, murmurationi ſe ſubſternit, ac bonorum omnium ſuorum oblitus, miſeram trahit vitam; fortunatiſſimus, ſi voluiſſet, futurus. O infeliciſſimum & abiectiſſimum, qui tot tortoribus ſe dedit in rei viliſſimæ gratiam, & gloriam æternam perdit! Quamuis autem non ſemper damnetur, tamen gloriam quam haberet, ſi in eo ſe viciſſet, perdit ęternam.

Dæmon paſſionibus noſtris nos oppugnat. Geneſ. 4.

PVNCTVM III. Conſidera Primò creaturas omnes, & vide quomodo ſi vni per amorem adhæreſcas, mox deſideria, ſpes, timores, feruor, zelus, audacia, ira, ſi quis obſiſtat, in te impetum faciant; & rurſus odium contrarij, triſtitia cum deſperatione boni. quòd ſi habeatur bonum optatum, amor, zelus, extaſis, vnio, inhæſio. nam priùs amatur res aliqua, quæ amorem ſui quaſi formam imprimit

Quãta perturbatio ex amore rei creatæ.

mit amanti, velut ignis alij calorem. hunc ſequitur deſiderium, cum ardore & feruore & languore, ſi frui optatis non liceat; dehinc ſpes, timor ac deſperatio, ne bonum conſequatur, interueniunt; item ira & zelus & audacia, ſi quis obſtet; & rurſus odium, fuga mali, & triſtitia ex carentia boni. ſi autem conſequatur, naſcitur delectatio valdè trahens, feruor, languor, extaſis quâ eſt amans in re amata, liquefactio cordis, vt bonum ſubintret, viua inhęſio & zelus, timor perdendi, ſpes & deſperatio retinendi, odium, fuga & triſtitia de malo contrario. & ſic perpetuò agitatur paſſionibus ſex concupiſcibilis, quę ſunt amor & deſiderium, item gaudiũ, odium, fuga, triſtitia; & rurſum iraſcibilis, quæ quinq; numerantur: nempe ſpes, deſperatio, timor, audacia, ira. Cùm igitur quæuis res, etiam viliſſima, tot te modis agitare poſſit, abnega omnem creaturæ inordinatum affectum, & in vno Deo omnem amorem colloca, fonte omnium bonorum.

Meditatio poſterior de ijſdem.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, Deum vt ſummum bonum & omnis boni fontem, vbique tibi adeſſe, vbique operari, in quo ſit ſumma quies tua, & vide an res vlla ab eo te abſtrahere poſſit, quam optes habere, aut iam habes, & retinere; an verò cum Apoſtolo dicere queas, Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Vt verò cognoſcas cui rei afficiaris, vide quid ſæpiùs verſes animo tuo, eaque quàm ſit vilis, amara, turpis, fugax, agnoſce. Secũdò, quomodo non ſatiet, ſed irritet magis & torqueat, attende. Tertiò, quàm turpe illi ſe ſubdere, & ob eam ſic velle agitari. Quartò, quòd, ſicut nemo ab orbe condito in vlla re hactenus quieuit, neque vnquam quieſcere in creatura vlla potuit, ita etiam tu non poſſis in iſta, quodque certè neque in morte voles hanc ita dilexiſſe, neque in iudi- *Rom. 8.*

cio. Quintò, quomodo dæmon velut aranea ſedeat in omnibus creaturis, vt ſagittet amore earum rectos corde, vt patet in Eua parente noſtra à ſerpente deluſa. Cogita verò te primò à dæmone, poſtea ab omnibus ſupradictis paſſionibus, deſideriis, ſpebus, deſperationibus, auerſionibus, timoribus, ira, antequam habeas, & poſtquam habueris, agitandum; ſi dæmon vllius rei amore te vulnerauerit, & ſimilem ſibi effecerit. Similes enim, ait Propheta, illis fiant qui faciunt ea: neque refert parua, an magna res ſit. multi enim pereunt & opprimuntur arenâ, vt ait Gregorius, qui grandia vitarunt. Sextò, conſidera quid ab iſta re tibi deſideres? voluptatem? atqui animus paſſionibus perturbatus verè eam non guſtabit, ſicut ægro cibi non ſapiunt: & ecce meliorem in Deo ad manum habes ac paratam.

Pſal. 113.

Gregor.

PVNCTVM II. Cõſidera Primò, quo modo Deus fons omnis boni, in te hactenus cõtinuò miſericordiæ ſuæ riuos per beneficia innumera ſiuerit & ſinat fluere: itaque in eo omnes paſſiones merge, ſit ille timor tuus, vt Iacob aiebat: ſit ille ſpes tua, cùm ſolus iuuare poſſit: ſit amor tuus & deſiderium; nihil oderis, niſi quod ei repugnat, qui omnia continet, & ſolus bonus eſt: cùm neque quidquã nocere poſſit, ſine eo; neque quidquam te extra eum beare. Conſidera Secundò, quid ſit quòd hæc tu & plerique omnino homines non apprehendant. Faſcinatio oculorum & intellectus, & inſania maxima: cùm enim pacem & quietem in creatis habere nequeas, & nihil hîc perfectè, vel diu habere poſſis, quæ dementia te nolle habere viliſſimis rebus abnegatis, omnia, id eſt, Deum poſſidere per amorem, hîc & in æternum! Tertiò, etſi habere poſſes, & frui omnibus creatis aliquamdiu; tamen ſi pacem quæras, aliquando ea abnegare oporteret. Cùm enim omnibus creaturarum deſideriis id ſolùm agatur, vt animus quietus ſit, idq́; fieri omnino nequeat; tum quia extrema gaudii ſemper luctus occupat; tum quòd vnâ re

habitâ,

habitâ, creſcat alterius deſiderium, vt in hydropico; tum quòd innumeræ ſint creaturæ, & fruſtraneus idcirco omnino labor; abnegare omnia, etiam ſeipſum neceſſe eſt, vt tranquillitas & pax animi inueniatur: ſi tamen ea tibi, vti omnibus, propoſita eſt. Accedit, quòd dum habetur, vnà cum poſſeſsione eiuſdem timor naſcitur, eoque maior, quo res carior. quare igitur omnibus abnegatis, per cõpendium pacem non quæris cum Deo & in illo, non erubeſcis, aut detrectas fœdam ac turpem mendicitatem à creatis cum opprobrio & moleſtia ſumma exercere?

PVNCTVM III. Conſidera quæ opus ſint ad paſſiones animi tui ſuperandas, id eſt, hoſtes tuos crudeliſſimos. Primò, certè neceſſarius eſt generoſus animus, qui iſtis rebus terrenis & vanis ſubdi nolit. Secundò, ſenſuum cuſtodia diligentiſſima; per hos enim, vt portas, hoſtes intrant, qui longè faciliùs repelluntur, quàm expelluntur. Tertiò, cogitare Deum, omne bonum, ſibi adeſſe, & in eum omnes affectus conuertere. Quartò, vanitatem & vilitatem rerum omnium aſſiduè expendere. Vide deinde quorſum in Baptiſmo mundo renunciaueris; certè vt ſæcularia fugeres, non tam corpore, quàm deſiderio, firmaque voluntate ſeruiendi Domino, omnibus diebus vitæ tuæ.

ORATIO & PRAXES ex meditatione de Mortificatione peti poſſunt.

Meditatio prima de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI erit, cogitare teterrimam voraginem, velut puteum abyſſi, omnia mala eructantem.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò illa verba: Qui non odit patrem & matrem, inſuper & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Secundò, quomodo is qui a- *Luc. 14.*

liquem odit, erga eum afficiatur, & quòd ita etiam qui ſe odit, erga ſe affectus ſit. nam in malis illatis ſibi gaudet, & inferentes amat, vti contra hoſtem ſuum conſpirantes: alios ſibi blandos, vt hoſtem fouentes, non magnopere amplectitur. Tertiò, vide quàm innumera deſideria amor hic gignat in te, & quàm ampla ſit ſeges odiũ hoc exercendi, ac deteſtare hunc amorem tui, dicens cum Seneca: Maior ſum, & ad maiora genitus, quàm vt mancipium ſim mei corporis. His te excita, ô Religioſe, & aſpera amplectere, eoſque qui ea offerunt; & contrà ſuauia aſpernare.

Sen. epiſt. 66.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, omnia peccata, & per conſequens omnia mala mundi, naſci ex ſui amore. Nemo enim honoris ambitione, aut luxuriâ peccat, niſi quia commodum ſuum amat: vnde qui perfectum odium ſui habet, liber eſt ab omnibus peccatis. Secundò, eumdem amorem ſui Chriſtum crucifixiſſe. Nam, vt Apoſtolus, peccator ſibimetipſi filium Dei crucifigit: quare odio ſui ſatisfaciendum Deo & Chriſto. Tertiò, conſidera amorem ſui, velut teterrimam lepram, & diaboli characterem; odium verò ſui Chriſti diſcipuli notam, vt in Sanctis, eorumque geſtis apparet.

PVNCTVM III. Conſidera, cui iraſci ſoleant homines, ſcilicet hoſti capitali: talis eſt voluntas tua, & amor tui. Eſt enim proditor venenum propinans, ſuperbiſſimus & truculentiſſimus miſerorum oppreſſor, bellorum omnium in anima tua & ſeditionis auctor, ſpoliator bonorum, Dei & animæ interfector. hæc omnia amori ſui tribuere quiuis poteſt, ac ſic eum deteſtari.

COLLOQVIVM cum Chriſto crucifixo, qui nos ſic dilexit, vt à planta pedis vſque ad verticem non eſſet in eo ſanitas.

Iſaiæ 1.

Medi-

Meditatio II. de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Chriſtum IESVM, conculcatum ab impijs in domo Caiphæ, quamque hoc longè peiùs faciat amor ſui; & quàm indignum, viliſſimum mancipium, id eſt carnē, Deum, Regem regum peſſumdare. Secundò, tuum hoſtem crudeliſſimum eſſe carnem, & quàm turpe, eam velle præ amico, qui ſanguinem ſuum nobis dedit, diligere; inſidiatorem admittere, Dominum excludere; viliſſimę rei, vtpote vermi fœtido, carni tuæ, plus honoris & fauoris tribuere, quàm ſummæ Maieſtati.

PVNCTVM II. Conſidera, Regem ſapientiſſimum Chriſtum IESVM, qui cùm poſſit alijs mille modis ſaluare mancipium, tamen ad oſtendendam immenſam charitatem, voluiſſe pro mācipio, & quidem ſibi iniurio, mori, & omnia quæ homo pati poteſt, tolerare. Secundò conſidera, mancipium illud contrà quęrere vbiq; ſua commoda, vt poſſit Regi & Patri inſultare. Tertiò, etiam filios ex Rege conceptos, id eſt pia deſideria, in gratiā hoſtis adulteri trucidare. Quartò, amantiſſimum tui Regē quaſi abs te opem poſcere, ad vlciſcendum hoſtem ſuum, & tuum; te verò, non tantùm eam non præſtare; ſed hoſtem fouere, in delicijs habere, cùm eo Regis tui cædem (crucifigit enim ſibi Deum, vt dixi, peccator) tractare. hæc omnia amori tui, ac ſenſualitati applica, & deteſtare, ac vehementi amore complectere Deum omne bonum tuum.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, te conſtare animâ pretioſiſſimâ, & corpore viliſſimo. Secundò, quàm turpe ſaccum vermium, corpus inquam tuum, quod eſt velut brutum, dominari animæ tuæ; & quanta ſtultitia, pro æterna animæ ruina, hoſtem momento recreare, & corpus

ſimul

ſimul cum anima perdere in gehennæ ardoribus perpetuò cruciandum?

COLLOQVIVM, vt ſuprà.

Meditatio III de Odio ſui.

COMPOSITIO LOCI, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quot dæmones nobis inſidientur, quęque mala hominibus paſſim inferant. Secundò, nullum tamen adeò potentem & infenſum quàm amorem tui, neque quidquam tibi in mundo magis nocere. Tertiò, omnes alios vinci, ſi amorem tui viceris. Deteſtare eum igitur, & recreationes, voluptatis illecebras, carniſque blanditias, ac ſimul attende quàm bonus Iſraël Deus his qui recto ſunt corde.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, breuiſſimam eſſe ſenſuum voluptatẽ, & quanto diuturnior & potior ea, quam anima de Deo & virtute percipere poteſt; cùm anima tantopere afficiatur recreatione, quæ iumenti ſui eſt. Secundò, attende impoſſibile vtrâque frui; hîc ventrem & ibi implere mentem. Tertiò, etiamſi omnia concedas, tamen tantùm irritamentum fore, non ſatiandos appetitus, ſed plura petituros; & quæ dementia hoſti tribuere, vt plura tribuas, & ſeruitutem indies duriorem ſibi facere? Quartò, quòd ſi voluptatem hanc momentaneam reijcias, æternam te habiturum, & in præſenti etiam ex rectè facto maiorem, quàm ex voluptate iucunditatem.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quàm cæcus ſit carnis affectus, quàm turpis, & quanto cum diſcrimine quis ſe cæcæ & furioſæ carni mancipet, eius ductum ſequatur, cùm lumen rationis homo habeat. Secundò, expende carnem, & eius amorem omni virtuti repugnare, cùm ea ardua ſit, ac radix illius, vt vulgò dicitur, amara; illa verò ſemper commoda ſectetur. Tertiò, conſidera quantum in amore Dei creſcere cupias, tantum in hoc decreſcen-

ſcendum; nec poſſe vtrumque conſiſtere. Quartò, conſidera quomodo Chriſtus IESVS carnem ſuam odio habuerit, & expende hæc verba: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me: & videbis adeò neceſſarium eſſe odium ſui, vt Religioſi ac verè pij nomen non mereatur, qui non imitetur. Vide iam an dicere poſſis, Chriſto confixus ſum cruci; & excita te ad amorem Domini tui. *Matt.16.* *Galat.2.*

COLLOQVIVM, ORATIO, & cætera, peti poſſunt ex meditatione de Mortificatione.

Meditatio prior de Curioſitate, inſigni progreſſus in via Domini impedimento.

COMPOSITIO LOCI erit conſiderare animam noſtram velut arcem, habentem portas quinque, quibus plurimi hoſtes inſidientur.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, qui actus curioſitatis ſint, ex S. Bonauentura. Curioſus, ait, non curanda curat, neceſſaria negligit, & ſui oblitus aliena conſiderat, notat & explorat: ſi quod inſonuerit verbum, anhelat ſollicitus ad ſciendum, & honeſtate poſtpoſitâ id ab inuitis, & celare forſan volentibus inuerecundè requirit; locis ſibi non conceſſis, congregationi, & collocutionibus Fratrum ſe ingerit non vocatus; cùm eum abeſſe putaueris, adeſt impudens lateri, adeſt auri, vt nec ſecretum valeas occultare ſermonem; obſeruat angulos, vagis circũſpicit oculis, hæret ad ſingula quæ occurrunt, communes obſidet tranſitus, ſuperuenientium & forenſium gaudet occurſu; rumoribus, & ſæcularibus verbis hauriendis & referendis intendit; res ſibi non deputatas curiosè reuoluere non quieſcit. Secundò, quàm turpia hæc ſint attende. *Bonau. ſpec. diſcipl. c. 5.*

PVNCTVM II. Conſidera ſigna domitæ curioſitatis eſſe,

eſſe, nec domi nec foris oculos inconſideratè conijcere, niſi vel ob neceſſitatem, vel honeſtam recreationem; numquam tamen in mulieres; aliena non explorare, ex obiectis piam aliquam conſiderationem capere. Secundò, finge te Chriſtum Dominum, vel beatam Virginem videre per omnia continentem: & vide quàm illis moribus diſſimilis ſis, & ad imitandum te accende.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, hanc vitam, & ſenſus datos vt Deum cognoſcamus, & ea conquiramus quæ nobis neceſſaria ſunt ad ſalutem; vnde colligendum quantum erret qui animam affectibus fœdis, & noxijs imaginibus rerum deturpat. Secundò, conſidera hoſtes nullâ ratione ingredi in nos poſſe, ſeu arcem animæ noſtræ, niſi per curioſitatem ſenſus noſtri indebitè pateant. Tertiò, quòd, ſicuti facile eſt, contra hoſtes extrà poſitos ſeſe tueri, ita ſenſibus cuſtoditis omnia intus fore ſecura. Quartò, breuiſſimum eſſe tempus vitæ noſtræ. Vnde ſerijs & vtilibus quibus cælum comparetur danda opera; & quàm turpe malle de nominibus diſputare, noua inquirere, videre velle, &c. quàm animam inferno eripere, & ſe noſſe.

COLLOQVIVM cum Chriſto crucifixo & ſenſibus omnibus afflicto.

Meditatio poſterior de eadem.

COMPOSITIO LOCI, & ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quid ex omnibus curioſis hactenus viſis vel auditis habeas. Secundò, quid haberes ſi longè plura & omnia noſſes, ſi te ignores & Deum, ac viam ad illum, Tertiò, attende perfectè nihil ab hominibus percipi poſſe, ſed omnia velut per tranſennam videri. vnde nullius animalculi naturam omnino capimus. Quartò, cogita inquietudinem ſummam curioſi, pericula & moleſtiam: & contrà quietem eius qui in

Deo

Deo vno omnia habet, & ſtudet curioſitati coërcendæ. Audi Sapientem: Propoſui in animo quærere & inueſtigare ſapienter omnia, quæ fiunt ſub ſole. hanc occupationem peſſimam dedit Deus filijs hominum, vt occupentur in ea: & agnoui quòd in his quoque eſſet labor & afflictio ſpiritus, eò quòd in multa ſapientia multa ſit indignatio: & qui addit ſcientiam, addit & laborem. *Eccleſ.1.*

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quàm ſtultum eſſet aliena friuola curare, dum de vita mea agitur, eaque ſempiterna. Secundò, eum ſapientiſſimum in cælo fore, qui cum S. Benedicto ſapienter indoctus fuerit, rerum, ſcilicet, curioſarum. Conſidera Tertiò, omnem delectationem, quam ex creatis haurire potes, in Deo pleniſſimè te reperire, & puriſſimè. Quartò, fruſtra te conari ſatiare animam inſaturabilem viſis & auditis, cùm nec ſatietur oculus viſu, nec auris auditu. *Ibid.* Quintò, conſidera vt curioſitatem Bethſamitarum Dominus punierit morte, in omnibus qui arcam adſpexerant. *1.Reg.6.* Sextò, in Paradiſo Euam curioſitate tentatam ac victam, nos in hoc miſeriarum pelagus deturbaſſe.

PVNCTVM III. Conſidera Primò, fruſtra aliquem conari ad contemplationem adſcendere, niſi refrænet ſenſus ſuos, ideoque dictum ſponſæ: Auerte oculos tuos: illi enim me auolare fecerunt. *Cant.6.* & quantum id damnum ſit, attende. Secundò, numquam curioſè perfectiones Dei, eiuſque iudicia & facta ſcrutanda. Scrutator enim maieſtatis opprimetur à gloria: *Prou.25.* numquam, vt in fide fit, rationes quærendas eſſe præcepti, vt propter eas operemur. Dæmonis hæc eſt vox & inueſtigatio: Quare præcepit vobis? At verò ſilet Abraham, nihil inquirit, nec quò eat, cùm abire iuſſus è terra ſua; nec de filij ſtirpe, cùm eum ſacrificare iuberetur; neque Iſaias, cùm nudus incedere; *Iſaiæ 2.* nec Ieremias, cùm catenis grauatus; nec Ezechiel, cùm vt in latus incumberet mandatum accepiſſet.

COLLOQVIVM fiat ad Deum, in quo omnes Sancti omnia vident, cum affectu magno amoris & abnegationis omnis affectus erga res curioſas.

ORATIO, & cætera peti poſſunt ex meditatione de Mortificatione.

Alia oratio.

DOmine IESV *Chriſte, in quo omnes theſauri ſcientiæ & ſapientiæ abſconditi ſunt; vtinam nouerim te, nouerim me, & nouerim voluntatē tuam! illa enim ſola ſcientia ſufficit mihi, quâ in æternum ſapientiſſimus eſſe poſſum, & cognoſcere te, videre te, ac poſſidere in te omnia; eo plura ac perfectiùs, quo minùs me hîc vana curioſitas in diuerſa diſtraxerit: vnum enim eſt neceſſarium,* Eccli 3. *& hæc eſt vita æterna, vt vnum te cognoſcamus. Quid quæro altiora & fortiora me ſcrutari? cur oculos conuertam ad vanitatem, & non ad te, vnde ſolùm veniet auxilium mihi? Sed, eheu! dum per negligentiam terra cordis inculta ſpinas & tribulos ger-* Bernar. ſerm. de 7. donis. Idē ſerm. ad Cler. *minat, quia in ſeipſa non inuenit requiem; foris cogitur euagari anima noſtra; & dum à ſui circumſpectione torpeſcit, incuria ſui curioſam in alios facit. Et verò ſpectacula vana, & ſcientia, quid corpori præſtant, quidue animæ? Satiari enim non poteſt, neque in vlla creatura quieſcere; ſed in te ſolo, in quo omnia ſunt. O felix anima, cui tu vnus es omnia, & quæ in te videt omnia, & à te accipit, & ad te dirigit!*

PRAXES vide ſuprà.

CAPVT

CAPVT XIII.

Deliberatio de Mediocritate tenenda, auxilio primo in via Dei.

ANIMA. O Sapiẽtia æterna, ô via, veritas & vita, IESV Chriſte, dirige greſſus meos in ſemitis tuis, & errantem ouem reduc ad ouile tuum. Ecce velut in biuio hæreo: illinc ſeſe aperit ad honores via; hinc ad tutam & quietam vitam ſemita: illuc mundus & amici, aut protrudunt aut prouocant; huc mea me felicitas & exemplum tuum inuitat, quod, aſpirante gratiâ tuâ, ſequendum eſſe mihi propono. Nónne enim ſerui tui ſumus & filij? atque idcirco æquum, vt hoc tantùm ſpectemus quid in tua familia, id eſt Eccleſia, à nobis fieri velis, quæ tua voluntas ſancta, beneplacens & perfecta. Tu ſiquidem pro munere, ad quod, vocas, ſolus potes largiri vires & gratiam; eamque tum denique, ſi quis illud ſibi ſumat, quod tuæ ſanctiſſimæ voluntati nouit acceptum, largiri ſoles. Scio difficile eſſe cognoſcere viam, quam tenere quiſque debeat. Neſcit enim homo finem ſuum, itaque confugiendum mihi eſt ad te Domine. Doce me facere voluntatem tuam, & vias tuas edoce me; & vbi doctus fuero, fac, precor, vt perſeueranter eas teneam ad gloriam tuam. Amen. *Rom.12.* *Eccleſ.9.* *Pſal.142.*

CHRISTVS. Verumtamen conſiderare te oportet, & cùm ſignatum ſit ſuper te lumen vultus mei, rationis trutinâ expendere, quam viam eligas: ſic enim accedes ad me, & illuminabere; ſic aſcendes ad montem Domini tui, & docebit te vias ſuas, & ambulare diſces in ſemitis eius. Attende verò primò, quid ſit honor & dignitas, fama & nominis celebritas, ob quam multi, Ethnici potiſſimùm, vitam etiam libenter prodegerũt; certè nihil aliud, quàm *Quid honor.*

teſtimonium excellentiæ, quod quibuſdam cęremonijs externis exhibetur, ſicut laus verbis. quæ autem excellentia eſt vera niſi virtutis?

Quid laus.

Quæ vera nobilitas.

HOMO. Nulla alia, quin & ea ſola nobilitas, etiam Ethnicis, & ſolæ veræ opes: nam opes per ſe non eſſe honore dignas, neque nobilitatem patet: ſicut nec haſtæ, nec arma ſunt honor militis; ſed obiectum ſunt & inſtrumentum. ſi autem miles neque haſtam ferre, neque vibrare, niſi in ſuum & cognatum ſanguinem nequit, dedecori illi eſt potiùs & damno; honori verò ſi ijs bene vti nouerit & vtatur.

CHRISTVS. Idem vides de omnibus bonis externis dicendum. quis enim perduellem, improbum, diuitem ſeu nobilem non iudicat honore indignum? illis igitur honor verus, neque famulorum, etiamſi bonorum, agmine paratur; neque magis his illuſtrantur, quàm ſi gemma in ſe malè colorata inter alias pulchras collocetur.

Externa nõ reddunt hominem meliorem.

HOMO. Video perſpicuè: quæ rei alicui, aut homini non inſunt, eum meliorem reddere non poſſunt, neque venuſtiorem; ſed verâ ſapientiâ (quâ viri in omni republica illuſtres euaſere) verâ pietate, iuſtitiâ, fortitudine, honoris contemptu honor meritò paratur: ab illis etiam ſuos Ethnici celebrarunt Scipiones, Alexandros, Catones, Cæſares.

CHRISTVS. Diſcis igitur, honorem, dignitatem, nõ eſſe niſi vanam alterius imperiti æſtimatoris æſtimationem, quam an habeas ſcire numquam poſſis, quamque indies millies, ſi velit, alter deponere poſſit. Dixi imperiti æſtimatoris: nam prudentior homini nihil tribuit, ſed mihi cuius ſunt bona omnia; dignitates per ſe deſpicit, etiamſi omnem poteſtatem in alijs veneretur, maximè ſi virtutem illi videat coniunctam.

HOMO. Si verò ea deſit, cùm virtuti honor deferatur, cæremonia illa illuſio potiùs eſſe videtur, perinde ac ſi nigro dicatur quòd ſit albus, & claudus rectus prædicetur.

tur. Sæpè autem fit (quæ maxima calamitas eſt) vt virtus parto honore deperdatur; cùm honores mutent mores, vt dici ſolet, ſed raro in meliores, vt in Dauide, Salomone, & omnibus ferè Regibus Iuda apparet; immò ferè mali ijs gaudent & potiuntur.

CHRISTVS. Expende iam contrà, quid præſtare debeat qui honoratur; id quod dux militi, præire ſcilicet virtute, robore, animo protegere, fortè etiam alere, vt paſtor, animamque exponere. Periculo enim paſtoris oues pereunt & rapiuntur. Adde ingratitudines, murmurationes, æmulationes, eoque maiores, quo ſæpè magis integrè munus geritur; ita vt mille na beneficia etiam à parente collata, vno negato omnia obliterentur. Sollicitudines vide, quibus etiam ſe grauari meus Apoſtolus aiebat, & neminem ſcandalizari, quin etiam vreretur; neminem infirmari, quin etiam infirmaretur. Iam conſidera, ſuaderéſne alteri vt ad honores hos graderetur? nónne diceres dementiam, honoris, id eſt incertiſſimæ rei, cauſâ, ſe alijs mancipare, obnoxium eſſe vt omnibus ijs ſatisfiat; cùm tamen impoſſibile ſit, vnum aliquem omnibus, aut per omnia vel vni ſatisfacere? nónne ergo egregia tibi inſipientia videtur, cùm poſſit homo quietus & tranquillus vitam agere, tempeſtati ſe committere? clauum etiam ſuſcipere imperium in tempeſtuoſo mari, & pro omnium capitibus vadem ſe ſtatuere, cùm ſecurus in naui ludere poſſit? quis in acie attolli ſupra omnes vult, vt ab hoſtibus appetatur? quis pro alijs (quod omnes in dignitate, quiq; aliorum curam gerunt, patresfamilias, alijque faciunt) ſpondere, qui ipſe ſoluendo non ſit? alterius ſarcinam ferre, qui ſuam nequit? me Deum pro alijs placare, cùm pro ſe non poſſit? alium ignotâ ſibi viâ ducere, & quæ ignorat ſæpè docere? alium è luto extrahere, cùm ipſe altiùs inhæreat?

Dignitatũ onera.

Incõmoda.

2. Cor. 11.

Pericula.

HOMO. Hæc video omnia omni dignitati communia, ſeu ſæculari ſeu Eccleſiaſticæ; huic tamen magis: ideoque

longè ampliùs ab eo qui te Dominum timet, fugiendam eſſe.

CHRISTVS. Porro ſi in hora mortis te eſſe fingas, & hæc enarrata conſideres; nónne obſtupeſces, poſſe fieri, vt aliquis ad dignitates & honores adſpiret, niſi inſipiens? Et ſi in iudicio te ſtatuas, quem ſenſum horum habiturus es? ibi veri honores decernentur, & qui reliquerunt omnia, ſedebunt ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſraël: de quibus D. Bernardus ſeruus meus dixit: Hæ ſedes ſunt ambiendæ, hæc pulpita toto conatu exquirenda; at humana ambitio humi tantùm locatas ſedes quærit, in cælo conſtitutas non nouit. Infelix ambitio quæ magna ambire nõ nouit! O quàm perſpicuè toti orbi tum vanitas ambitioſorum, & honorum etiam non ambitioſè quæſitorum apparebit; neque petetur in illo theatro, quis quid geſſerit muneris, ſed qualiter geſſerit quod ſibi impoſitum fuerat: ibi pauper & inglorius honorabitur à me, ſuperbus & opulentus deſpicietur, & eiulabit dicens: Ecce hi ſunt, quos habuimus in deriſum, ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei. Et verò, ſi honores quærendi, cur non potiùs momentaneum contemnendo, æternos amplecteris & certos?

Qui honores ambiendi.

Matt. 19.

Sap. 5.

HOMO. O quoties hîc honores adepti, vix eos adſpexerunt, & perierũt; ſpreuerunt alij, & æternos à te nacti fuerunt! Sic narratur de adoleſcente, qui cognouit ſe damnãdum grauiter fuiſſe, ſi accepiſſet Epiſcopatum: Potentes enim potenter tormenta patientur. Quanto potius eſſet nomen ſcriptum eſſe in vitæ libro, in faſtis æternis, quàm in mundo hoc, mortis theatro, perituris mox vocibus reſonare? Quid verò eſt, quòd Sancti omnes tam ſolicitè refugerunt honores, adeoque etiam mori petierunt potiùs quàm ſuſciperent?

Sap. 6.

CHRISTVS. Expendebant illud, rapinam eſſe Deo ſoli honorẽ & gloriã debitam ambire; atq; altè illud imbiberant: Qui hominibus placẽt, cõfuſi ſunt, Deus ſpreuit eos.

Honores ambire rapina.

Pſal. 52.

HOMO.

Homo. Imò tuus Chryſoſt. Mirum, ait, ſi aliquis rectorũ poteſt ſaluari, etiãſi neceſſitate cõpulſus officiũ ſuſceperit, vt Saul, vt Aaron: de quo illud, Nemo ſumit ſibi honorẽ, niſi qui vocatur à Deo tamquã Aaron. Et verò ſi appetat, eo ipſo videtur indignus dignitate, quo ipsã ambit: inſuper gratiâ tuâ, ô Deus, & auxilio, cùm tamen illo maximè indigeat; tu enim ſuperbis reſiſtis, & humilibus das gratiam. atq; ita omnes ſecum periculo ſubditos exponit. *Chryſoſt. ſuper epiſt. ad Hebraos cap. 13. homil 34.* *Hebr. 5.*

Christvs. Hoc eſt quod metuebant tantopere Sancti, maximè in hoc exilio, carcere, tempore pœnitentiæ ſe eſſe conſiderantes; ideoque cum timore & tremore ſalutem ſuam operabantur, quam ambitioſus vti & alienam parui facit.

Homo. Imò Ethnici prudentiores honorum culmina fugiebant, & priuatam vitam eligebant, beatum illum appellantes, qui procul negotijs & publico foret. Quot enim caſus, ruinæ, ſtrages magnorum? vt verè ſtare in excelſo dici vix quiſquam poſſe videatur. Pax certè, vt video, ſuauiſſimum bonum animæ noſtræ, numquam ab ambitioſo, raró etiam ab honoribus pleno poſſidetur; ſerui ſunt omnium, omnium iudicia metuunt, inuidiâ & cupiditate torquentur. Cùm verò omni Chriſtiano ad quietem internam & publicam quoad poteſt, & veram libertatem tendendum ſit, quantum ſtatus permittit; planè ambitio maximè deteſtanda, vt video, & fugienda eſt. vnde enim in conſilijs etſi prauis pertinacia, vnde detractiones, adulationes? ferè omnia ex ambitione naſcuntur, aut honorum, aut vanæ opinionis; & grauiſſimo ſcelere, ſæpè ob punctum, vt dicitur, honoris, reſpublica tota, multorumque ſalus periclitatur, boni impediuntur, fouentur mali, Deique gloria & honor deſpicitur. O ambitio, exclamauit rectè Bernardus, ambientium crux! quomodo omnes torquens, omnibus places? nihil acerbiùs cruciat, nihil moleſtiùs inquinat, nihil tamen apud miſeros mortales maius eſt ac celebrius. *Vide Greg. 4. Moral.* *Ambitio cur vitãda.* *Bern. 3. l. de Conſideratione.*

CHRISTVS. Sed quid magis valet quàm quod ego præbui humilitatis exemplum? Diſcite, dixi, à me, quia mitis ſum & humilis corde. vis ergo meus diſcipulus eſſe? audi & ſequere; audi, Væ vobis hypocritæ, qui amatis primas cathedras, & vocari ab hominibus Rabbi.

Matt. 11.

Luc. 11.

HOMO. Imò audio etiam apoſtaſiam ambitionem appellari. ſic enim diſcipulus tuus Gregorius: Toties in apoſtaſiæ crimen Prælatus labitur, quoties præeſſe delectatur. & rurſus, Quoties hominibus preeſſe deſidero, toties Deum præire affecto: humiliauit enim ſemetipſum Dominus, factus obediens vſque ad mortem. & fierine poteſt, vbi tu Deus te humilias, homo ſe exaltet?

Gregor. Ambitio apoſtaſia.

CHRISTVS. Si iam commemorem beneficia quæ largior homini, vt humilis ſit & obediens mandatis meis; quid magis æquum, quàm vt me imitetur? quid magis rationi conſonum? ſed, quod indigniſſimum eſt, qui non habet niſi propoſitam ſibi vanitatem, beneficijs meis eam accendit, illiſque in odium mei vtitur.

HOMO. O vanitas vanitatum! quæruntur, eheu! fruſtra aquæ iſtæ, neque ſitim explent; tu enim ſola ſatietas, tu ſolus ſufficis. vtinam, ô fons vitæ, ſic ſaperent homines, vt potiùs ſitim à te tolli omnino & eſuriem optarent, quàm illius fomenta, res deſideratas poſtularent!

CHRISTVS. Porro num tibi minùs indignum videtur, hominem alijs præeſſe velle, quàm eſſet, ſi quod in aula Regis vile mancipium coram eo vellet munia diſtribuere, ſibi potiora deligere?

HOMO. Tuum certè eſt, ô Sapientia, quæ attingis à fine ad finem fortiter, omnia ſuauiter diſponere. Tuum eſt familiam tuam regere; ſummi architecti, lapides ordinare; per te Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt. Et quæ impudentia, viliſſimum homuncionem hîc tantum ſibi aſſumere, vel præſumere, vt audeat familiam tuam ordinare? & ſic aut derogare ſapientiæ tuæ ambitioſum, aut bonitati diffidere planè video. Tu noſti

quos

quos elegeris, & in manu tua corda Regum & Principum. fiet ſemper, & fiat in omnibus ſanctiſſima voluntas tua.

Christus. Nónne mea in Ioſepho prouidentia manifeſta euaſit? illum è carcere euexi ad regnum, & Dauidem de poſt fœtantes aſſumpſi?

ORATIO.

Non eſt conſilium contra te, Domine, tibi ergo me totum committo, omnemq́; ſollicitudinem in te proijcio. tu ſcis quos elegeris; ſufficit mihi inuenire gratiam in oculis tuis; neque quidquam de manu tua requiro. ſed iacto in te cogitatum meum, & cùm ſollicitus ſis mei, omnem mei curam in te proijcio. Tu noſti quid expediat gloriæ tuæ. nolo quidquam aliud, quàm fieri ſanctiſſimam voluntatem tuam; ſed in vocatione quā vocatus ſum permanebo, & recumbam in nouiſſimo tecum loco, donec dixeris mihi, Aſcende ſuperiùs. O vtinam hîc latere poſſim, & fulgere in cælo; hîc eſſe paruus, & ibi magnus? imò etiamſi magnus non forem, melius mihi eſt tecum humilem vitā agere, quā habitare in tabernaculis peccatorum; melius tibi notum eſſe, quàm vulgo; tibi ſimilem, quàm mundo; veſtigia tua ſequi, quàm Luciferum imitari; in humili ſtare, quàm ex alto ruere; tibi aſſimilari, quàm omnem mundi gloriam poſſidere. Peream potiùs, quàm ego ambitione meâ impediam ſana conſilia, excludam fortiores, prudentiores & me meliores, aut ijs detraham, aut primas depoſcam. Proteſtor coram te, Domine, & curia tua cæleſti, ſeruus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ; meliuſq́; eſſe noui ſeruire tibi, quàm vanitati; perire, quàm peccare in conſpectu tuo. Fiat igitur in omnibus ſanctiſſima voluntas tua, & concede mihi gratiam, vt portare poſſim improperium tuum, & eligere abiectus eſſe in domo tua, neque vlli velle placere niſi tibi. Ambitio enim ſubtile malum, ſecretum virus, peſtis occulta, doli artifex, mater hypocriſis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea ſanctitatis, excæcatrix cordium, ex remedijs morbos creans,

Pſal. 115.

Bernard. ſerm. 6. ſuper Pſalm. Qui habitat.

generans ex medicina languorem. Quantos hæc peſtis nequiter ſupplãtatos, turpiter deiecit, vt cæteri quique, quos latuit occultus effoſſor, ſubitò expaueſcerent ad ruinam! quantos trudi fecit in tenebras exteriores, veſte ſpolians nuptiali, & virtutum exercitio, & fructu pietatis euacuans! Gloria certè in confuſione eorum, qui ſic terrena ſapiunt. non veniat anima mea in conſilium eorum, & ne permittas dominari mihi ſuperbiam, Domine mi, cui ſeruire toto corde deſidero. Quid enim magis indignum? quid deteſtandum ampliùs? quid grauiùs puniendum, quàm vt videns te Deum cæli, paruulum factum, vltrà apponat homo magnificare ſe ſuper terram? Intolerabilis impudentia eſt, vt vbi ſeſe exinaniuit maieſtas, vermiculus infletur & intumeſcat.

Bern. ſerm. 1 de Natal. Domini.

CAPVT XIV.

Meditatio de Superbia.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera & imaginare coram te barathrum inferni, omneſque inferorum cruciatus ab vna ſuperbia eſſe profectos.

ORATIO, vt ſuprà.

Quid ſit ſuperbia.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, ſuperbiam eſſe appetitum inordinatum excellentiæ in temporalibus aut ſpiritualibus, quo quis maiorem ſe facit, & fieri vult, quàm reipſa ſit: id verò tam ſtolidum, quàm ſi pumilio indignetur, quòd gigas eſſe negetur, aut veſtis huius ſibi non aptetur. Ideoque aptè Chryſoſtomus homil. 59. in Matthæum, Nihil certè arrogantiâ atque ſuperbiâ peius, quæ mentis quoque vires naturâ hominibus conceſſas ita deijciat, vt amentes ex prudentia ac animo ſtolidos efficere videatur. Nam ſi quis, cùm ſtaturâ cubitum non ſuperat, inſtar montium, imò altiorem ſe putet, ac ideò ſe

Chryſ. homil. 59. in Matth.

ſe quaſi montes exceſſurus erigat, nullum aliud argumentum ſuæ inſaniæ quæremus; ſic cùm inflatum videris hominem, qui meliorem ſe cæteris arbitretur, contemnique opinetur, ſi cæteris hominibus conferatur, nullum iam aliud ſignum vecordiæ hominis exquiras: tanto quippe ridiculoſior illis eſt, qui naturâ inſaniunt, quanto ipſe ſibi ſponte hunc morbum iniecit. Et poſt pauca: Certè quaſi vile mancipium & miſerum captiuũ diabolus eum abduxit, agitatque verberibus, & mille contumelijs quocumque velit. Secundò, cogita oriri illam ex ſui ignorantia, & vera ſtultitia, vt ex allato exemplo patet. Hinc fit vt multa ſibi deberi falsò exiſtimet, multa licere, atque ita nec legibus paret, neque beneficiis gratitudinem reddit; quia nemini ſe debere exiſtimat, cùm tamen debeat omnibus; imperia excutit, leges ac regulas parui pendit, aliis imperare affectat, imperiosè agit. Conſidera igitur pro remedio qui hæc legis, quid tibi poſt tot peccata deberi exiſtimes. Vt autem id noueris, vide etiam atque etiam quid fueris, quid ſis, & eris. Tertiò, conſidera, nullum eſſe in mundo malũ animi, aut corporis, quod tibi contingere non poſſit; imò, ſi rectè iudices, non debeatur. nónne enim æquum eſt, vt creatori à te illatam contumeliam omnis vlciſcatur creatura? Admirare igitur Angelos, ac Deum inprimis, te tolerare, quẽ factis ipſis blaſphemas, Chriſtum etiam Dominum, qui talem abs te moribuſque tuis ſuſtinet contradictionem, & in ſua ſchola humilitatis ignauiam, & illiberalitatem, ac cordis duritiem, ad quod pulſanti nec libet tibi aperire. Sic ad creaturas digredere.

Pvnctvm II. Conſidera te, vt creaturam, Deo parere debere; vt Chriſtianum, Eccleſiæ; vt ciuem, Reipublicæ: imò, ſi rectè iudicas, omnibus obſtrictus es. nam qui Deo per peccatum eſt iniurius, omni etiam creaturæ conſequenter eſt contumelioſus; vnde ergo gloriari potes? Secundò, cogita talem te verè eſſe, qualem æſtimat Deus.

Expende igitur, qualis coram eo ſis, ob opera mala plurima, bona pauca, eaque imperfecta, vt meritò te vlceri cõparare poſſis. Tertiò, compara te cum beſtiis quoad corporis qualitates; nónne reperies te iis longè inferiorem? ingenio verò non ſolùm dæmonibus inferior es, imò etiã peior, ob frequentem poſt tot ac talia beneficia recidiuã. Quid ergo futurũ, ſi damnatis ob pauciora longè quàm tua ſint crimina, te comparaueris? quid, ſi Ethnicis tam ſedulis in virtutis ſtudio ac dæmonum profano cultu?

Deo odioſa ſuperbia. PVNCTVM III. Conſidera quàm Deo ſit odioſa ſuperbia. Primò, ex Scripturæ teſtimonio, quæ vbique ſuperbos ac oculos ſublimes deteſtatur. Odibilis enim coram *Eccli 10.* Deo eſt & hominibus, & initium omnis peccati ſuperbia: qui hac infecti ſunt, deſpicit eos Dominus mente cordis ſui. Neque tantùm Deo odioſa eſt, ſed omnibus: *Aug. doct. Chriſt. lib. 3. c. 13.* adeò vt Scriptura dicat melius eſſe humiliari cum mitibus, quàm diuidere ſpolia cũ ſuperbis. Certè, vt Auguſt. nulla ferè eſt pagina ſanctorum librorũ, in qua non ſonet quòd Deus ſuperbis reſiſtit. Secundò, cõſidera ſupplicia ſuperborum hîc & in futuro. O quàm terribile exemplũ *Eſther 7. Daniel. 4.* Luciferi, Adami, Amani, Nabuchodonoſor! Tertiò, cõſidera ſeruitutem duram ſuperborum, vitamque angoribus & ſollicitudine plenam, timoribus & ſpebus variè conturbatam, eamque penitus deteſtare. Quartò, conſi- *Baſil. Cõſt. mon. c. 10.* dera ob grauiſſimum peccatum ſuperbiæ, iuſto iudicio hominem tradi in ſeruitutem luxuriæ, ac aliorum vitiorum omnium. ſiquidem bonorum ſpoliatrix eſt ſuper- *Lib. 31. Mor. c. 17. Greg. lib. 34. Mor. c. 18.* bia; atque, vt Gregorius, vitiorum regina ſuperbia, cùm deuinctum planè cor ceperit, mox illud ſeptem principalibus vitiis, quaſi quibuſdam ſuis ducibus deuaſtandum tradit; eſtque euidentiſſimum ſignum reproborum, vt humilitas electorum. Conſidera poſtremò ignominiã ſuperbi in die nouiſſimo: iudicium enim duriſſimum his qui præſunt fiet, exiguo autem conceditur miſericordia, quando potentes potenter tormenta patiuntur. O quàm

dura

dura erit ſubſannatio, quâ dæmones ſuperbo inſultabũt, dicentes, Tu vulneratus es ſicut nos, noſtri ſimilis effe-ctus, detracta eſt ad inferos ſuperbia tua!

Meditatio de Humilitate.

COMPOSITIO LOCI. Imaginare te velut recèns ex nihilo creatum, nudum atque inermem, omnibuſque deſtitutum, coram Deo ac curia eius, & ante te plurima peccatorum præcipitia, poſt te & vndique plurimos hoſtes impellentes, ſubtus infernum apertum, ſupra cælum & cæleſtem curiam te ſpectantem.

ORA Dominum, vt veram humilitatem cordis largiatur.

PVNCTVM I. Conſidera humilitatem eſſe virtutem, quâ homo ex ſui cognitione ſibi vileſcit, humilemque verè ſeſe exiſtimat, ex eo quod eſt ex ſe. quid verò illud? vtiq; nihil: ex nihilo enim homo eſt, & in illud relaberetur, niſi nos ſuſtentaret Dominus, qui portat omnia verbo virtutis ſuæ; imò in longè peius quàm nihilum voluerетur, id eſt, peccatum, omnium malorum grauiſſimum. Nunc vide, an ſic te æſtimes; ſi enim aliquid exiſtimes te eſſe, cùm nihil ſis, ipſe te, vt loquitur Apoſtolus, ſeducis. Secundò, cogita, cùm nihil à te, quid ab alio habeas, à Deo, hominibus, cæteriſque creaturis. detrahe illa & ſæpara à te aliena, eſſe, tuum viuere, & intelligere; redde ea: & quid ſupererit tibi? nihil ſanè. ibi igitur ſiſte, vt te ipsũ noueris, & diſcas humiliare te ſub poteti manu Dei. Tertiò, conſidera te ipſum vt aliquid es, diem ortus tui, vitam & exitum illius, & cognoſces verè viliſſimum ac miſerrimum eſſe in omni ætate. Quid enim fuiſti? nihil. Age verò, quid nunc es? inſpice corpus, quid niſi ſaccus ſtercorum, ſcaturigo ſordium & vermium? inſpice animam; ſecundùm intellectũm, plenam erroribus & multâ ignorantiâ, vt de nulla re bona omnino rectè iudicare poſſit; ſecun-

Humilitas quid ſit.

Galat.6.

Homo nihil habet à ſe.

1.Pet.5.

Humana miſeria.

ſecundùm voluntatem, ad omnia bona rebellem, ad praua verò plurimùm pronam & inclinatam. nónne enim omnium peccatorum capitalium in te fomitem habes, ac radicem ſæpiùs pullulantem, & concupiſcibilis paſſiones ardentes experiris? iraſcibilis verò in bono ſegnes? Quid dicam de memoria? eheu! quàm multâ vanitate fœdatur?

Pericula. Quartò, aſpice, quæſo, mala quæ te circumſtăt, vti in Loci compoſitione dictum eſt, præcipitia peccatorum, in quæ incidere potes, præterita verò ſicut onus graue grauata ſuper te, dæmones vndique te oppugnantes, infernum ſubtus te hiantem, cælum apertum, ac iudicem exſpectantem.

Quid futurum poſt mortem. Quintò, conſidera quid futurus ſis; certè ſecundùm corpus poſt tempus breue, morboſque, & miſerias exhauſtas plurimas, eſca vermium, vſque ad diem nouiſſimum. Subſiſte pauliſper, ô lector, & deſcende in ſepulcrum viuens. Deinde quid ſecundùm animam futurus ſis, nempe poſt errores & longam ſpiritus afflictionem, & peccata, morte mulctaberis, & reus ad Iudicem traheris, ſalutis incertus, eiuſque ſententiâ cremandus, vt minimùm (pauci enim plenè hîc purgătur) in Purgatorij ignibus. Et fieri poteſt vt extollas in altum cornu tuum, ac loquaris aduerſus Deum iniquitatem, tu vapor ad modicum parens, qui hodie es, & cras non comparebis?

Pſalm. 74. *Iacob. 4.*

Hominum ignorantia. PVNCTVM II. Cogita te ex te nec poſſe, nec ſcire quidquam, ſed Deum omnia operari in omnibus; te verò inſtar pueri, qui nec ſe attollere, tueri, ſtare, nutrire, aut hæc ab alio poſtulare poſſit. & diſce ab amantiſſimo IESV mitis eſſe, & humilis corde; omnia illi, tibi verò nihil adſcribe. ille enim lux eſt illuminans omnia, tu velut laterna, in qua ſi lumen ponatur, non lucet ipſa, ſed lumen: imò verò hoc ipſum obſcurat, quòd arbitrio Domini vbiuis locari poteſt. Diſce ergo eſſe humilis corde, ab humillimo IESV. Huccine redacti ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſcŏditi in te, Domine mi, vt hoc pro magno diſcamus à te, quoniam mitis es & humilis corde? Itáne

Matth. 11.

magnum

magnum eſt, eſſe paruum, vt niſi à te qui magnus es fieret, diſci omnino non poſſet? ita planè; non enim aliter inuenitur requies animæ, niſi inquieto tumore digeſto, quo magna ſibi erat, quandò ſana tibi non erat. *Auguſt. de S. virginitate.*

PVNCTVM III. Conſidera aliarum perfectiones creaturarum, quodque præ cæteris nihil habeas, ſed plurima tibi quæ alij habent deſint, & in multis ab iis ſupereris, etiamſi forſitan in vno ſuperes. Quid igitur in victu, veſtitu, (quem nemo pretioſum petit niſi vt videatur) officio, loco tibi conueniat, attende; ne, ſi iam plus tibi tribuas, in iudicio confundaris, & iubearis nouiſſimum locum tenere. Inuenies certè, ſi rectè attendas, omnia infima tibi conuenire. Itaque ſicut rideremus, ſi viliſſimus ruſticus præ Rege ſeſe extolleret, aut ſi quis magnum ſe putaret, quòd ſuper montẽ ſtaret; ſic ridebere ſi altiora te quæſieris, ſi te propter dona Dei extuleris, Chriſto ſe humiliante & miniſtrante. Gaude igitur, vti Sancti omnes, tui contemptu; fateare eum tibi deberi, alijs honores, priuilegia, omniaque officia: tu de nullo querere, de quo omnis creatura meritò, ſed inprimis Deus grauiſſimè queri poteſt. caue ſi te vilem æſtimes, nolle tamen talem haberi, dici, tractari: hypocriſis iſta eſt & iniquitas. ſi enim alios meliores & ſapientiores iudicas, nónne eos honore præuenire, non contriſtare, non iudicare, ſed de omnibus bene te ſentire ac loqui oportet, & ijs optima quæque deferre? *Imperfectio.*

Secunda pars.

PVNCTVM IV. Conſidera multitudinem peccatorum tuorum quæ in contumeliam Domini perpetraſti, & diſce eſſe paruus in oculis tuis. Si oppugnet & eleuet vanitas, horum memoriâ te libra, & recole grauiſſima quæque, ob quæ æterna ſupplicia promeritus es; de quibus etſi fortè reconciliatus, numquam potes eſſe ſine metu, cùm neſcias amore an odio dignus ſis. Secundò, conſide- *Peccatorum multitudo.* *Eccli 5.*

ra

Auguſt. homil. 25. l. 50. homil. ra in quanta peccata adhuc cadere poſſis. non eſt enim peccatum quod facit homo, quod non faceret alter homo, niſi creator hominis ruentem in præceps ſuſtentaret. in lubrico enim ſtamus, & præcipiti monte, & eheu! vndique impellimur; at vel maximè pondere noſtro. Tertiò, conſidera quòd certus non ſis an vllum Deo gratum opus feceris. quis enim nouit ſenſum Domini? & ecce iuſtitiæ noſtræ ſunt velut pannus menſtruatæ, & cùm omnia fecerimus, ſerui inutiles ſumus; ſi creſcant dona, creſcit donorum ratio, quam nemo dignè reddere poteſt. Quartò, conſidera nihil te poſſe boni præſtare per te, ſed eſſe velut terram proferentem ſpinas, niſi ſemen in te ſit gratiæ Dei; age verò, quoties illud ſuffocaſti, & cùm centeſimum reddere deberes, minimum tuliſti? Quintò, actiones tuas percurre, & nullam deprehendes, in qua te arguere non queas, aut non queat ille qui ſcrutatur corda & renes.

Rom. 11. Iſaia 64. Luca 17.

Humilitatis neceſſitas. PVNCTVM V. Conſidera tantam eſſe neceſſitatem huius virtutis, vt abſque illa nulla alia Deo accepta ſit; niſi enim efficiamini ſicut paruuli, ait Veritas, non intrabitis in regnum cælorum. Fundamentum ſiquidem eſt turris ſpiritualis, & per humilitatem ad ſublimitatem adſcendere oportet; quia hæc eſt via, & non alia præter ipſam: qui aliter vadit, cadit potiùs quàm aſcendit; quia ſola eſt humilitas, quæ exaltat; ſola quæ ducit ad vitã. ita Bernardus. Chryſoſtomus verò ait, Ipſa mater eſt, & radix, & altrix, & fulcimentum & vinculum bonorum, ſicut ſuperbia malorum; nihil humilitate potentius, fortior eſt petrâ, ſolidior adamante. Secundò, conſidera humiliantis ſe orationem ſemper exaudiri. Reſpexit, ait Dauid, in orationem humilium, & non ſpreuit precem eorum. Imò ad nullum alium reſpicit. Ad quem enim, ait, reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos? Deus autem ſuperbis reſiſtit.

Matt. 18. Bern. ſerm. 2. de aſcenſ. Domini. Chryſoſt. hom. 20. in Acta. Pſal. 101. Iſaia 66. 1. Pet. 5.

PVNCTVM VI. Conſidera te ſtare in theatro vniuerſi,

ſi,& coram cæleſti curia; decerne ab ea an à verme laudari malis. Secundò, conſidera omnem Christianę vitæ perfectionem in humilitate conſiſtere: hæc eſt hominis ſublimitas, hæc gloria & magnificentia, verè cognoſcere hoc quod magnum eſt, & illi conglutinari, & gloriam à Domino gloriæ quærere. Tertiò, attende Chriſti exempla, *Philip.2.* qui humiliauit ſemetipſum vſque ad mortem, vt tu viueres in æternum. Quartò, perpende veritatem huius ſententiæ, *Luc.14.18.* Omnis qui ſe humiliat, exaltabitur; & qui ſe exaltat, humiliabitur. Quintò, percurre exempla Sāctorum qui gloriabantur in cruce Domini: exultabant, quia digni erant pro nomine eius contumeliam pati. *Actor.5.* Eligebant *Hebr.11.* affligi, ſicut Moyſes, cum populo Dei magis, quàm temporalis regni habere iucunditatem. Poſtremò, conſidera magnum Dominum nonniſi ab humilibus honorari, *Prouerb.3.* quodq́ue cum ſimplicibus ſit ſermocinatio eius; nihilq́ue illi eſſe tam amicum, quàm ſi quis ſe minimis annumeraret.

ORATIO.

O IESV *humillime, Creator & Redemptor meus, nónne ex nihilo creaſti me, & redemiſti me in ſanguine tuo? ac proinde totus tuus ſum ego: memoria, intellectus, voluntas, & omnia tua ſunt opus manuum tuarū, & quodcumque his bonum gratiâ tuâ operor, tuum eſt; ſed mihi hæc data à liberali manu tua, vt ijs vtar, rationem ſtrictam redditurus. Si ergo hæc omnia acceperim, & verè ſim villicus malus, quid gloriari poſſum niſi in infirmitatibus meis, aut quomodo alijs me præferre? Eheu! poterónе tibi reſpondere vnum pro mille talentis & gratijs tuis? An de vno peccato velut propitiato poſſum eſſe ſine metu?* Eccli 5. *ſcio me reum æternæ mortis fuiſſe, ſed de verā pœnitentia ignoro, & num amore an odio dignus ſim. Video etiam innumeras miſerias & caſus ac peccata,* Eccleſ.9. *in quæ hodie labi poſſum. non eſt enim peccatum, quod facit homo, quod non faceret alter homo, ſi tu deeſſes Deus meus. Ecce vel-*

ut

ut infans, nec ſtare, nec lapſus ſurgere, nec edere; nec tueri me poſſum in medio hoſtium deprehenſus & anguſtias plurimas. Verè, Domine, iure ac meritò agnoſcere me debeo ob iſta viliſſimum; ſic de me ſentire, loqui, me tractare, & velle ab alijs cenſeri, tractari; illos verò vt meliores ſapiētioreſq; habere & exiſtimare. Sed ecce, Domine, cùm talis ſim, tam infirmus, tam miſer, præ me alios vitupero, præferri iis me meumq; ſenſum volo, peccata excuſo, celo, æſtimari cupio, ac facta mea laudari, vituperari horreo, de publicis vehementer coram vermibus terræ ſollicitus, de priuatis coram te ſecurus, atque ita meritò abominabilis tibi ſum, deſpectus & contemptus, fur gloriæ tuæ deprehenſus, cùm æterna ignominia mea. O Domine, ecce ego puluis & cinis quomodo audeā contra te attollere in altum cornu meum? vnde mihi hæc inſania, vt audeam hominum laudem captare, tuam ſpernere, qui me in gehennam hoc momento perdere potes? & cur, quæſo, ſuperbio, aut quid vmquam ſuperbia mihi profuit, aut gloria vana mundi huius? Meliorem me non faciet alterius error aut fucus, ac ſimulatio mea; ſed deteriorem facilè, cùm veram æternámque laudem Sirenes iſtæ ſi audiantur, eripiant, & æternum reponant in iuditio vituperium. O inſaniam filiorum Adam! curritur, laboratur, ſtudetur, ſudatur, vt fumus acquiratur, vt à vanitate quis illudatur. Nónne firmâ fide credo, quòd qui ſe exaltat, humiliabitur? Luc 14. *Si honorem igitur peto; certè humiliationem flagito & vituperium: ſolus honor is eſt, quem tua bonitas, & Sancti, in quorum conſpectu ſto, habent & habebunt in die illo iudicij; æternus hic, momentaneus ille; verus hic, falſus ille; magnus hic, verè minimus eſt ille; denique ad ſalutem hic, ille verò ad interitum, velut venenum melle illitum, propinatum ab hoſte vero, aut hoſtiliter amico. Ergóne venabor vltrà amorem & fauorem hominum, id eſt vermium terræ, de quo certus eſſe nequeo, quem vt fumum nequeo retinere? Et tuas laudes ſpernam, ob vanitatem illam ſub diaboli regno me conſtituam, & diſcipulus tuus, ô humillime* IESV, *eſſe renuam, & gratiam quam humilibus dare ſoles, & conuerſationem tuam quam ſimplicibus & humilibus nequis negare, aſpernabor? Ecce infra, ſupra, intra me pericula ſunt;*

ſunt; imò anima mea malorum omnium fons & origo, vti morborum corpus, quod de ſordibus natum, ſordibus plenum, in ſordes abibit. Quò verò anima mea, tu ſcis Domine; multiplicatæ enim ſunt iniquitates meæ ſuper capillos capitis mei, & bona ſi quæ feci, omnia, vereor, infecit aut amor mei, aut voluntas mea. Doleo vehementer, ô infinita bonitas, maximè quia retribui mala pro bonis; quòd pro gratia tua & donis iniurias repoſui, quoties vanæ gloriæ ſeruus fui. nihil eſt tibi carius humilitate, nihil acceptius modeſtiâ, nihil peroſius gloriâ & ſtudio hominibus placendi. Hæc eſt enim præcipua conſeruatrix, & quaſi cuſtos quædam virtutum omnium, nihilq́; eſt, quod nos ita hominibus gratos ac Deo faciat, quàm ſi vitæ merito magni, humilitate infimi ſimus. Humillime IESV, *qui humilitatem me ab ortu vſque ad mortem tuam docuiſti, qui Samaritanus & opprobrium hominum pro me factus, túne recumbes in nouiſſimo, Rex meus, & ego in ſummo? non ita Domine, ſed vilior ſum, & ero per gratiam tuam humilis in oculis meis; tu enim deſpicis ſuperbos mente cordis ſui, & exaltas humiles amicos tuos. talis eſſe volo, & gratiâ tuâ opto voluntatem iſtam ſanguine meo ſignare, ô immenſe & humillime* IESV, *ad gloriam tuam. Amen.*

Pſal. 39.

Tertull. de virg.

Praxis humilitatis exercendæ.

PRima erit, aliquando gradus ac ſigna humilitatis inferiùs ponenda percurrere, & ad ea ſe examinare.

Secunda. Seſe, vt in meditatione dictum, conſiderare vndique cinctum periculis; quæ conſideratio admodum fructuoſa, & vbique in tentatione obuia.

Tertia. Idem fieri poterit, conſiderando ſeſe velut puerum, infantem, omnibus expoſitum ærumnis, & nudum præſidiis; aut velut laternam, vt in meditatione expoſui. Hac conſideratione in omni vanæ gloriæ occaſione vtendum eſt, & habendus is qui te laudat quaſi qui aut errore, aut dolo, Deo fruſtra detrahat, quod tibi tribuere velle videtur, & te participem ſui ſacrilegij efficere in conſpectu eius; aut certè qui boni operis æternam gloriam nitatur odio aut ignorantiâ eripere, & velut coronam

Modus vanã gloriam ſuperandi.

de capite tuo, vt falſam & merè imaginariam reponat, tibiq́ue miſerrimè imponat atque illudat.

Quarta. Habere in numerato ſuas imperfectiones, earumq́ue alphabetum, quod percurrat, vbi vanitatum aura blanditur. Quod enim aduerſus præcipitem iram Imperatori cuidam ſuggeſtum, vt alphabetum recenſeret, priuſquam ſententiam ferret; id hìc imitari non erit inutile, idemq́ue vel leuiter aliquoties in die inſpicere.

Quinta. Confeſſio ſincera & frequens optima praxis erit.

Sexta. Conſiderare ſe vbiq; eſſe velut in theatro, & è cælo ſpectantem Deum ac Beatos; hìc ranunculum aliquem coaxare vanitatis. Hoc valebit aduerſus vanam gloriam, animiq́ue tumorem ex rectè factis aut donis Dei naſcentem. quemadmodum & illud, quàm ſit indignum acceptis à Deo beneficiis, eiſdem illi contumeliam facere; ſi honorem det, eum inhonorare; ſi ſoletur, Spiritum ſanctum contriſtare; ſi liberalitates erga nos exerceat, etiam quod illius eſt nobis vendicare. quid enim aliud ſuperbus agere videtur quàm accipere à Deo dona, & mox eadem per vanitatem hoſti tribuere in Dei deſpectum, aut eiſdē Deum impetere; exaltari à Deo, & illum deprimere? ideoq́ue per Iſaiam queritur, Filios enutriui & exaltaui, illi autem ſpreuerunt me?

Iuuerit etiam non mediocriter ſi numquam inter loquendum quis ſibi aliquid tribuat, ſed diuinæ bonitati adſcribat, à qua omne donum, fiatq́ue id quod monet Apoſtolus; ſi quis loquitur, quaſi ſermones Dei; ſi quis miniſtrat, tamquam ex virtute quam adminiſtrat Deus. ideò numquam vſurpet, Ego hoc feci, ſed Dei gratiâ hoc factum eſt: ſic Apoſtolus, Non ego, ſed gratia Dei mecum.

Septima. In iis quæ obuia ſunt, obſerua vbique humilitatis documenta; quid enim vallis abundans frumento, quid ariditas & ſterilitas in monte aliud docent quàm humilitatem, &c.

Octaua. Aliquando contemplari ſeptiformem ruinam; Prima eſt, tui ſimilium qui fœdè lapſi ſunt; Secunda, Gentilium; Tertia, infantium ante Baptiſmum; Quarta, deſperantium; Quinta, præſidentium; Sexta, perfectorum; Septima, penè perſeuerantium.

Nona. In aliis aliquas virtutes notare, eaſq́ue ſibi imitandas proponere, nulli ſe anteponere.

Decima. Admonitorem habere amicum & fidelem, qui non ſeruiat auribus, ſed veritati.

Vndecima. Humilitatis opera ac obedientiæ, exemplo Chriſti Domini exercere. neque quiſquam eſt tam magnus, quin ſæpè debeat alienæ parere ſeruientium ſibi voluntati; faciet

ciet cum fructu, ſi libenter virtutum occaſione vtatur.

Duodecima. Libenter in via comitis & ſocij in negotiis conſilio & voluntati acquieſcere, numquam de ſe ſuiſque rebus ad oſtentationem loqui.

Accipe alias è S. Baſilio homilia de humilitate. Quonam pacto, inquit, ad ſalutarem hanc animi humilitatem, perniciosâ ſuperbiæ elatione relictâ, deſcendemus? ſi perpetuò ſtudiũ modeſtiæ exerceamus, &c. Vide ne in ſermone arrogantiam vſurpes ſophiſticam, neque dictionem oſtentes ſuperbam, ſed in omnibus ſplendori ac magnificentiæ detrahas; comis erga amicum, manſuetus erga domeſticum; patiens erga temerarios, humanus erga humiles; patronus afflictis, inuiſens in dolore conſtitutos, in ſumma neminem contemnens: ſuauis in appellatione, alacer in reſponſione, dexter & expoſitus vniuerſis, neque tua ipſius celebrans encomia, neque alios qui hoc faciant ſubornans, neque inhoneſtam de proximo famam admittens, & virtutes tuas ac prærogatiuas, quantum fieri poteſt, obtegens, peccatorum verò gratiâ te ipſum accuſans, nec expectans vt ab aliis reprehendare: vt idem facias quod iuſtus, qui in principio ſermonis ſe ipſum accuſat: & ſis qualis erat Iob, quem non puduit vrbis tumultuationem propriam contra ſe deprædicare ruinam. Ne ſis increpãdo moleſtus ac ſeuerus, neque ſtatim aut cum animi commotione quemquam reprehendas, (reſipit enim hoc contumaciam quamdam.) Neque propter modica delicta condemnes aliquẽ, quaſi rigidus iuris exactor; ſed eos qui deliquerunt complectare, & ſpiritualiter inſtruas, quemadmodum admonet Apoſtolus, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris. Et tantum ſtudij impendas, ne apud homines glorioſus habeare, quantum impendunt alij, vt glorificentur, ſiquidem Chriſti memor fueris. At prælatus es aliis, & homines te glorificant; par eſto ſubiectis, non tamquam dominans in cleris, vt Apoſtolus inquit, neque ſæcularibus Principibus te conformes. qui namque primus eſſe accepit, omnium hominum ſeruum eſſe iubet Chriſtus. *Homil.22.*

Aduerte gradus ſuperbiæ Primus, nolle puniri ob peccatum; Secundus, ferre impatienter punitionem; Tertius, non ferre ſi erraſſe dicaris; Quartus, agere vt alii credant te nõ erraſſe; Quintus, nolle fateri; Sextus, nõ dolere; Septimus, defendere peccatũ. *Gradus ſuperbiæ.*

Gradus ex D. Bernardo Primus, curioſitas; Secundus, leuitas animi; Tertius, inepta lætitia; Quartus, iactantia; Quintus, ſingularitas; Sextus, arrogantia; Septimus, præſumptio; Octauus, defenſio peccati; Nonus, ſimulata confeſſio, Decimus, rebellio; Vndecimus, libertas peccandi; Duodecimus, cõſuetudo peccãdi. *Iidem ex D. Bernardo.*

Eiuſdē actus. ACTVS. Primus, magni pendere ſe; Secundus, ad alta ſe dignum profiteri; Tertius, alta appetere; Quartus, velle ab aliis magni fieri; Quintus, dolere ſi non; Sextus, præferre ſe aliis, & meliorem putare; Septimus, Superioribus nō parere; Octauus, nec Deo etiā.

Nota gradus humilitatis.

Humilitatis gradus. Primus, cognoſcere vilitatem; Secundus, dolere; Tertius, fateri; Quartus, facere vt credant alii; Quintus, pati vt dicant; Sextus, pati vt velut viles tractemur; Septimus, optare vt ſic ſiat.

S. Benedictus hos aſſignat.

Iidem ex D. Benedicto. Primus, timor Domini; Secundus, reſignatio; Tertius, obedientia; Quartus, obedientia etiam in arduis; Quintus, mala & alia aperire Superiori; Sextus, ad omnia ſe indignum æſtimare; Septimus, omnibus ſe inferiorem ex animo exiſtimare; Octauus, cōmunia ſeruare, nō eſſe ſingularem; Nonus, tacere donec rogetur; Decimus, non eſſe ad riſum promptum; Vndecimus, pauca & rationabilia modeſtè loqui; Duodecimus, corde & corpore præ ſe ferre humilitatem.

Eiuſdē actus. ACTVS. Primus, Vilipenſio ſui; Secundus, putare ſe ineptum ad omnia; Tertius, nolle æſtimari; Quartus, vilem velle ſe haberi; Quintus, dolere magni fieri; Sextus, aliis ſe conferendo inferiorē reputare; Septimus, reſignare ſe totum; Octauus, ſubijcere ſe hominibus omnibus propter Deum; Nonus, amplecti quod humilius eſt. Vel ſic; Primò, nihil dicere vnde laudem conſequatur; Secundò, non gaudere cùm laudatur; Tertiò, non facere quidquam ob reſpectum humanum; Quartò, non ſe excuſare; Quintò, vanas cogitationes procul pellere; Sextò, omnes ſibi ducere ſuperiores; Septimò, benè accipere humilitatis occaſiones.

Signa humilitatis ex Caſſiano.

Signa. Primò, mortificatum eſſe; Secundò, aperire omnia Superiori; Tertiò, omnia eius arbitrio facere; Quartò, obedientia in omnibus & manſuetudo; Quintò, non inferre malum, & illatum pati; Sextò, nihil agere ſine exemplo aut regula; Septimò, omni vilitate contentum eſſe, & inutilem operarium ſe exiſtimare; Octauò, ſe ex corde putare omnibus inferiorem; Nonò, cohibere linguam, & modeſtè loqui; Decimò, non facilè ridere.

Alia. Vel hæc. Primò, nolle laudari; Secundò, ſimplicem in moribus eſſe;

eſſe; Tertiò, bona de ſe dicta nõ agnoſcere, aut, ne ea perdat, quia cognita, timere; Quartò, minùs putare de ſe quàm dicatur; Quintò, in proximo videre quòd plus habeat ſeſe; Sextò, accuſare ſe, non negare; Septimò, non excuſare, & correctionem admittere libenti animo; Octauò, neſcire virtutes ſuas; Nonò, humana contemnere; Decimò, pro perſequẽtibus orare & iis benefacere.

Praxis pro ſui cognitione R. P. Roberti Sotovvelli.

Quid fui, Domine? quid ſum? & quid ero? fui nihil, nihil ſum, & ero fortè nihilo peius. Fui conceptus in originali peccato, ſum plenus peccato actuali, & quis ſcit an ero condemnatus pœnâ gehennali? fui miſerabilis in ingreſſu, ſum miſerabilior in progreſſu, miſerrimus ero in egreſſu: fui ſperma fœtidum, ſum ſaccus ſtercorum, ero eſca vermium. Cùm nihil eſſem, fui ſine periculo damnationis, & ſine ſpe ſalutis: & iam ſum in ſpe dubia & graui periculo: ero aut ex re ſperata felix, aut ex periculi ſucceſſu infeliciſſimus. ſic fui, vt damnari non poſſem; ſic ſum, vt ſaluari vix poſſim; ſic ero, vt in æternum damnatus, aut in æternum ſaluus. Quid fuerim ſcio, quòd fui peſſimus: quid ſim neſcio, quia de gratia incertus: quid ero ignoro, quia de ſalute dubius. Quod fui, Domine, ignoſce; quod ſum, corrige; quod ero, dirige: dirige inquam à malo præterito, in bono præſenti, ad præmium futurum. Amen.

IACVLATORIÆ.

Nouerim me, nouerim te; vt amem te, & contemnam me. Aug. l. 2. Soliloq c. 1.
Tua eſt, Domine, magnificentia, & gloria, & victoria, tua ſunt omnia: & quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi. 1. Paral. 29.
Quis ſum ego, Domine Deus, & quæ domus patris mei, vt praſtares mihi talia? 2. Reg. 7.
Quid eſt homo, quia magnificas eum, & apponis erga eum cor tuum? Pſal 8.
Quis ſicut Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra? Pſal. 112.
Quid tibi ſum ipſe, vt amari te iubeas à me, &, ni faciam, iraſcaris mihi, & mineris ingentes miſeriæ? O quàm excelſus es Domine! ſed humiles corde ſunt domus tua. Aug. lib. 1. Conf. c 5.
Non veniat mihi, Domine, pes ſuperbiæ; ibi enim ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem. Pſal. 35.

CAPVT XV.

Meditatio I. de Obedientia humilitatis filia.

COMPOSITIO LOCI, videre vniuerſum, Chriſtum Dominum, B. Virginem, & Angelos & creaturas omnes Dei nutui parentes.

Quàm neceſſaria ſit in omnibus ſubordinatio.

PVNCTVM I. Conſidera, diuinam Maieſtatem, etſi vbique præſens ſit, tamen noluiſſe gubernare hæc inferiora, niſi per ſuperiora, vt patet in cælis, Angelis & hominibus. Conſidera Secundò, ſubordinationem illam adeò neceſſariam, vt, quemadmodum in cæleſtibus orbibus contingit, inferiorem à ſupremo non niſi per immediatum moueri, ita neque homo à Deo eiuſque voluntate gubernetur, niſi ille cum Superiore ſuo eiuſque voluntate coniunctus ſit. Primus enim orbis, ſiue ſupremus hac in re eſt diuina voluntas, regula omnium bonarum voluntatum: huic proxima illius quam ipſe delegit, Superioris ſcilicet. omnis enim poteſtas à Deo eſt, & à Deo ſingulari curâ gubernatur, cùm per Superiores communitas regatur, cuius meritò cura maior eſt Deo quàm ſingulorum. Conſidera Tertiò, omnia creata Deo parere; atque erubeſce eſſe ſolùm te rebellem, cui tamen omnia data ſunt à liberaliſſimo Domino, vt pareant tibi, & tu vni viciſſim pareas Deo. Conſidera Quartò, quàm ſit indignum hominem voluntati diuinæ, id eſt Superioris, non parere: ſiquidem talis, vt equus, non freno, ſed ſeſſori reſiſtit. qui enim poteſtati reſiſtit, Deo reſiſtit; atque ideò Scriptura dicit, Qui ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, morte morietur. *Deuter. 17.*

Obedientiæ perfectio & dignitas.

PVNCTVM II. Conſidera dignitatem & perfectionem obedientiæ. Primò, quia coniungit nos optimè Dei volun-

luntati, vt quaſi errare homo nequeat. Secundò, nos totos Deo tradit in holocauſtum, veluti ſi arbor, non fructus tantùm, daretur; quippe executionem, voluntatem & iudicium, quod difficillimum eſt, tradit. vide an talis ſis, ſcilicet vt cadauer, baculus ſenis in manu Superiorum tuorum. Tertiò, obedientia ſola virtus eſt quæ virtutes cæteras (iuxta id quod S. Gregorius) menti inſerit inſertaſque cuſtodit. idque tum quòd omnes actus virtutum iubeantur, tum quòd ipſa humilitatis, patientiæ, fidei & charitatis actus virtute contineat; imò per ipſam vt notam, omnes aliæ virtutes in Sanctis, etiam extaticis probentur. Quartò, conſidera locum illum Scripturæ, Melior eſt obedientia quàm victimæ; & auſcultare magis quàm offerre adipem arietum. quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Victimas Gregorius corporis caſtigationem & deuotionem interpretatur; Et obedientia, inquit, victimis verè præponitur, quia per victimas aliena corpora, per obedientiam verò voluntas propria mactatur. Expende item illa verba Saluatoris noſtri: Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Siue enim Deus, vt Bernardus, ſiue homo vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obſequendum eſt curâ, pari reuerentiâ deferendum. ideoque hortatur Apoſtolus, Quodcumque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus. Conſidera Quintò, obedientiâ omnes tentationes & pericula ſuperari; iuxta illud, Vir obediens loquetur victorias; operaque inſuper noſtra valdè nobilitari, & meritoria fieri, ac noſtras orationes efficaces. Obediet enim Deus orationibus noſtris, ſi obedientes fuerimus Præpoſitis noſtris. Sextò, obedientia, vt Climachus, eſt abnegatio animæ, corporis proprij voluntaria mors, vita ſine ſolicitudine, nauigatio ſine damno, ſepultura voluntatis, vita humilitatis, & quaſi ſiquis dormiendo iter faciat: ſecurus enim eſt, ſiue

Greg. lib 35. Mor. c. 10.

1. Reg. 15.

Lucæ 10.

Bernard. de Præcept. & diſp.

Coloſſ. 3.

Prou. 21.

Gregor.

Gradu 4.

faciat, ſiue omittat, quandoquidem Deo ſe tradiderit.

Obedientia commoda. PVNCTVM III. Conſidera quantæ tenebræ ſint hominum, quanta cæcitas, quàm incertæ prouidentiæ noſtræ, vt nemo ſciat quid expediat, ideoque verè beneficium eſſe magnum, bonum ducem nanciſci, & potiſſimùm Deum, qui ita intendit nobis, perinde ac ſi ſoli eſſemus. *Aug. l. 3. Conf. c. 11.* vt verè dicere liceat: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocauit. *Pſal. 22.* Nam vt Deus per Sacramenta ſanctificat, ita per homines homines regit, voluntatem indicat: habet enim Religioſus & omnis ſubditus arcam Domini, Superiores, quam in omni re interroget. *Exod. 25.* Secundò, nullam artem ſine magiſtro facilè addiſci, ac multò magis vitam ſpiritualem peritum ducem requirere, magnamque eſſe ſtultitiam, rerum incognitarum facere experimentum tuo periculo, cùm aliter poſſis. ideoque Climachus ait, rudē hac duce perfectionem attingere, ſine ea peritiſſimum facilè errare. *Grad. 4.* Quartò, cōſidera vtilitatem ſinceræ obedientiæ: ſi quis enim ſincerus & obediens ſit, ſtatim etiam grauiſſimas tentationes, potiſſimùm carnis, euaneſcere ſentiet, atque per eam ſanari. Quintò, quanto amore & obſeruantiâ Superiores colendi, cùm ſint patres noſtri, vicarij Dei, rationem reddituri pro animabus noſtris. Obedite, ait Apoſtolus, præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. *Hebr. 13.* ipſi enim peruigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis.

Meditatio II. de Obedientia.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera, Deum omnia creantem, & ſuæ voluntatis exequendæ dantem præceptum.

Obedientia beatitudo noſtra. PVNCTVM I. Conſidera, Dei voluntatem ſequi vt regulam perfectiſſimam, eſſe beatitudinem noſtram; imò eſſe

eſſe beatius quàm eſſe matrem Dei, vt B. Auguſt. vnde Dominus, cùm mulier illa dixiſſet, Beatus venter, qui te portauit; ait, Quin imò beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud. Secundò, Chriſtum promptiſſimè veniſſe vt faceret voluntatem Patris ſui; factum obedientem vſque ad mortem, non ſolùm Deo Patri, matrique ſuæ, ſed & hominibus impiis, Auguſto ſcilicet & tortoribus. Denique ita eam dilexit, vt diceret cibum ſuum eſſe facere voluntatem Patris. Vide an Domino IESV ſimilis ſis, itaque auidè ac cibum quæras in omnibus fieri Dei ac Superioris voluntatem. Tertiò, conſidera hęc verba, Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt. Quartò, conſidera vt B. Virgo filium ſit imitata, vt Apoſtoli, quos omnes Dominus per Bethaniam, id eſt domum obedientiæ, ad montem Oliueti duxit, cùm aſcenſurus eſſet in cælum. Eſt enim obedientia perfectiſſima dependentia à prouidentia diuina, quam per Superiores experimur. Quintò, attende veri obedientis eſſe, non ſpectare quis ſit Superior, an doctus, an indoctus, quandoquidem ipſa Sapientia æterna nos regat. Sextò, eiuſdem eſſe id omne velle, & optimum id iudicare quod ſtatuit Superior, ſicut fit in rebus fidei, quaſi ipſum mandatum ab ore Domini proficiſceretur. Vnde Hieronymus, Credas tibi ſalutare quidquid Superior pręceperit, nec de maiorum ſentētia iudices; tuum officium eſt obedire, & implere quæ iuſſa ſunt, dicente Moyſe: Audi Iſraël & tace. qui enim propter rationem obedit, ſibi obedit & rationi, non Superiori, neq; obediēs eſt; quemadmodū qui ob rationē ſolam credit, fidelis eſſe nō poteſt. Septimò, incommoda quæ ex huius defectu oriuntur. Primò, homo nititur propriâ ſuâ prudentiâ, quod ſtultum eſt: via verò ſtulti, vt Sapiens ait, recta eſt in oculis eius; qui autem ſapiens eſt, audit conſilia. Iudicio certè repugnante nemo obedire diu poteſt; talis enim murmurat, temerè Superiorem iudicat, ſe illi præfert:

Luc. 11. *Matth. 12.* *Hier. epiſt. ad Ruſt.* *Prou. 12.* *Incommoda propriæ prudentiæ.*

fert: ideoque obedientia illa non eſt virtus patientiæ, ſed velamētum malitiæ. Accedit Secundò, concordiam perire, pro qua æquum eſt membrum capiti potiùs, quàm contrà caput membris conſentire. Conſidera vt aduerſus hæc pecces, quamque graue ſit hominem Religioſum, qui vt baculum & cadauer ſe fore obtulit, & obedientiam pro regula vitæ habet, hîc deficere; quantaq; ſuperbia ſit ſe in ſua re ſapientiorem Deo aut meliorem putare. Si enim ſecùs arbitratur inobediens, cùm ſciat Deum mandare, cur obedientiæ refragatur?

Obedientiæ fructus.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, quòd obedientia voluntatem propriam lepram peſſimam animæ deſtruat: lepra quippe eſt, facitque vt bona bona non ſint, Deumque oppugnat, ac vniuerſi ordinem à Deo conſtitutum perturbat. Secundò, quòd hæc portam aperiat grauiſſimis tentationibus & perturbationibus: neque vllo certè vitio tam præcipitem diabolus monachum pertrahit ad mortem, quàm ſi ſuo iudicio ſuaſerit definitionique confidere. Obediens verò, propriaque voluntate carens, tanquilliſſimo in portu nauigat. Conſidera Tertiò, quàm ſit graue, maximè ſi vouiſti, non parere, cùm ratio, creatio ac redemptio, vocatio & conſeruatio nos obſtringat. Ideò Baſilius, Quidquid eo (Superiore) neſciente facis, furtum ac ſacrilegium eſt, tibique exitium, nullam autem vtilitatem apportat, eſto tu id bonum iudices: nam ſi bonum, cur non in aperto? Conſidera Quartò, ſi non obedias, neceſſariò aut carni aut dæmoni parendum eſſe; & vide quàm ſtultum, ſuaue Chriſti iugum cum tam dira ſeruitute commutare.

Caſſ. coll. Abb. Moyſis.

Baſil.

Cōditiones obedientiæ.

PVNCTVM III. Conſidera Primò conditiones obedientiæ, & an eæ in te ſint. Primò, debet eſſe integra, etiam in minimis; turpe enim pro tātillo detrahere holocauſto. Secūdò, prompta, vt ſimus ſicut Angeli veloces & ad nutum parati; ſiue enim Deus, ſiue homo mandatum aliquod tradiderit, pari profectò obſequendum eſt curâ, pari

ri reuerentiâ deferendum. Tertiò, ſimplex,purè propter Deum,non ob commoditatem. Hinc perfectè obediens nullum in præceptis diſcrimen facit,fortis in arduis tolerandis,patrandis,appetēdis.Quartò,perſeuerans; Quintò,alacris;Sextò, humilis; Septimò, ex amore & deuotione;Octauò,cum gaudio ſpirituali. Conſidera Secundò exempla Sanctorũ verè obedientium,vt Abrahami,eiuſque præmium;Ioannis Monachi, &c. & pudeat nos prudentiæ noſtræ: etenim ſi quis etiam minùs ſpirituali obediat,tamen, vt Climachus, non iniuſtus eſt Deus vt eas animas fallat,quæ cum fide & humilitate alterius iudicio ſe ſubmittunt. Tertiò, pœnas inobedientis Adami,Saulis, Prophetæ illius in Bethel; & contremiſce. Aduerte Sanctorum omnium ſummum bonum & ſolatium eſſe in omnibus ſcire & exequi poſſe diuinam voluntatem;eiuſque obedientem verè participem eſſe. Quartò,conſidera ſine obedientia nullum meritum eſſe.quis enim remunerat ſeruum non operantem pro ſe, nec ſecundùm voluntatem ſuam? Obedientia verò opera etiam indifferentia veluti virgula Midæ inaurat. Poſtremò vide, cùm tot nominibus Dei ac Domini tui ſis, quàm graue ſit murmurare, nolle obedire, vt patet in Core, Iſraëlitis; Maria ſorore Moyſis: vt verè à Baſilio dictum ſit, Præmium maius debetur obedientiæ, quàm rectè facto cum continentia.

Gradu 25.
Gen. 3.
1. Reg. 15.
3. Reg. 13.

ORATIO.

Creator meus, & Redemptor meus, Domine meus, & Deus meus, ecce ego creatura, ſeruus, filius, infinitis titulis tuus ſum,vt obediam Maieſtati tuæ.ſed eheu! etſi omnia tibi obediant, & hæc mihi dederis vt obediam tibi; tamen inſtar prodigi ſubſtantiam accipio, & parere recuſo; quaſi prudentior te ſim, & ijs quos vt me regerent conſtituiſti.Hinc vagor incertus conſilij, & ſollicitus viuo, qui poſſum ſecurus, ſi in te iactarem cogitatum meum.

meum. Quid enim ſcio quid expediat mihi? certè noui hoc vnum vt obediam tibi, & inſtar Abraham offeram voluntatem meam primogenitum meum, & libertatem; id certè hodie facio in conſpectu tuo, & curiæ tuæ, ac in omnibus obedire volo, Superiores agnoſcere pro vicarijs tuis, eóſque amore omni ſincero & reuerentiâ colere, non iudicare iuſſa eorum: neſcit enim iudicare, quiſquis perfectè didicit obedire. Bone IESV, *qui ex amore mei*

Philip. 2. *factus es obediens vſque ad mortem crucis, atque ex ijs quæ paſſus es, obedientiam didiciſti, & docuiſti exemplo & verbo tuo; dicis,*

Luc. 22. *Non mea voluntas fiat, ſed tua. Egóne igitur dicam, Non tua, ô Deus, ſed mea fiat, repugnando, excuſando, & murmurando, quoties ſenſualitas & proprium iudicium aliud ab obedientia*

Ioan. 5. *ſuaſerunt? Tu dicis, Nõ quæro voluntatem meam, ſed eius qui miſit me; ego verò niſi ſenſui, niſi palato meo placeat quod iubetur, ſæpè quæro voluntatem meam. Verùm ecce iam tibi offero eam in victimam & holocauſtum; vt nec in paruo, nec in magno eâ vtar abſque ſanctiſſima voluntate tua. Nemo enim ſibi viuit, ſed tibi, qui pro nobis viuere & mori dignatus es, dilectiſſime Domine. vtinam & ego iam ſincerè dicere poſſim, Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus! quid enim beatius, quàm prauam voluntatem meam, quæ me toties perdidit, & perdit, quoties eam ſequor, exuere, & tuam induere, quæ regula eſt omnis bonæ voluntatis? O Sapientia æterna, dirige me in ſemitam mandatorum tuorum, & doce me facere vnicam voluntatem tuam: neque enim aliàs mercedem exſpectare potero à te, ô Paterfamilias, qui me vocaſti in vineam tuam, cùm operarios es vocaturus, ſi ſecundùm meam, & non tuam voluntatem operatus fuero. Da mihi Domine gratiam, vt cognoſcam & faciam eam toto corde. Amen.*

Praxis obedientiæ exercendæ.

PRima eſt, conſiderare diligenter, quos qualibet in rē tibi Deus dederit ductores ac Superiores; deinde eorum mandata ac præcepta, legeſque inueſtigare & obſeruare. Nulla virtus latiùs patet, nulla vtilius exercetur.

Secunda. Parentum, Maiorum, Præceptorum iuſſis ſtudiosè parere, etiam in minimis. Hinc B. Catharina Senenſis domi in patre Chriſtum, in matre B. Virginem intuebatur, eiſque pientiſſimè obediebat.

Tertia. Manè dum actiones noſtras diſponimus, eas omnes ad normam legum ac voluntatis Superioris, id eſt Dei, componere.

Quarta. In omnibus dubiis primò Deum ſupplici prece, deinde Superiorem adire, cum magna reſignatione.

Quinta. Ad mandata quæ grauiora accidere poſſent, animum præparare.

Sexta. Frequenter illud in corde reuoluere: Qui vos audit, me audit, id eſt, ſapientiam, bonitatem & potentiam infinitam, cui reſiſtere nemo poteſt.

Septima. Numquam conari Superiores in ſententiam pertrahere, ſed rationes exponere cum reſignatione.

IACVLATORIÆ.

LOquere, Domine, quia audit ſeruus tuus. 1. Reg. 2.

Domine, quid vis me facere? Actor. 9.

Leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in iuſtificationibus tuis. Pſal. 118.

O Domine, quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Pſal. 115.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in ſæculum ſæculi, facta in veritate & æquitate. Pſal. 110.

Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Pſal. 118.

CA-

CAPVT XVI.

Deliberatio de Moderanda cupiditate bonorum, ſecundo in via perfectionis auxilio.

1. Tim. 6. HOMO. Nihil intulimus in hunc mundũ, haud dubiũ quòd nec auferre quid poſſumus: nudus egreſſus
Iob 1. ſum de ventre matris meæ, & nudus reuertar illuc in matrem omnium. Interea, eheu! luctamur hîc inter deſideriorũ vndas, ſpinæque diuitiarum vrunt & trahunt. Felicitas putatur multa poſſidere; ſed magna infelicitas pro felicitate amplecti infelicitatem. Diuitiarum enim
Bern. ſerm. de conuerſ. ad Cleric. amor inſatiabilis. longè ampliùs deſiderio torquet animam quàm refrigeret vſu ſuo; vtpote quarum acquiſitio laboris, poſſeſſio timoris, amiſſio plena doloris inuenitur. Paupertas verò grauis eſt, multaq; ſecũ incommoda, multa impedimenta virtutis adfert. Beata quidem eſſe dicitur, ſed omnibus odioſa eſſe videtur. quid eligam ignoro: dirige me, Angele mi, dux viæ & vitæ meæ, ne radix malorum omnium cupiditas errare me faciat à fine creationis meæ. Scio opes parandas eſſe ad vitam ſuſtentandam mortalem; ſed vereor ne ſollicitudo huius ſæculi virtutis opprimat ſemina, & diuitijs, ſi potiar, apponam cor meum.

ANGELVS. Age verò quem terminum tibi ſtatuis quærendi & augendi opes?

HOMO. Nullum nunc equidem, ſed ſi multas habuero facultates, multa largiri decreui, iuxta illud Tobiæ moni-
Tobiæ 4. tum: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertire.

ANGELVS. Hoc eſt incerto portu nauigare, cupiditati vela pandere, & fœdi ſeſe periculo naufragij exponere. definias ergo deſideria, neque plus opum poſtula, quàm

vt

vt neceſſitati ſubuenias, ac Chriſtianam in proximo exerceas charitatem, idque ſecundùm ſtatum ac vocationem tuam.

HOMO. Sed neſcio quomodo perpetuò deſiderio torqueamur, creſcatque illud ſemper, & amor diuitiarum, quantum ipſæ augeſcunt.

ANGELVS. Ita eſt, ſi vis te diuitem facere & contentum, non pecuniæ eſt adijciendum, ſed cupiditati detrahendum. neque mirum tamen diuitijs auctis augeri earum protinus deſiderium. nam ſi creſcant opes, familia ferè augetur, & ſic paupertas creſcit, quantum opes; quia quo quis plus acquirit, eo etiam pluribus eget. hinc qui volunt fieri diuites in hoc ſæculo, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & noxia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim malorum omnium eſt cupiditas. Mendicitatem ideò & diuitias rogabat Salomon ne daret ſibi Deus, tantùm tribueret victui ſuo neceſſaria, iuxta ſtatum ſuum. Statue ergo cupiditati modum, & vide quis prouentus tibi ſit neceſſarius, eumque bonis artibus, non anxiè, ſed moderatâ ſollicitudine quære.

1. Tim. 6.

Prou. 30.

HOMO. Quomodo moderabor?

ANGELVS. Ecce ſi inſpexeris quid ſint, & quid efficiãt; ſanè illud tibi Dei gratiâ non erit difficile. Quid enim ſunt opes? ſunt agri? terra? pecunia? terra fulua vel alba, quâ poſſis comparare ſalutem æternam, deinde ad eam & vtilia ac iucunda. Niſi enim ſit ante omnia hic ſcopus tibi propoſitus, neque moderari, nec quieſcere poteris. Cùm igitur victus, veſtitus, habitatio tibi neceſſaria, terminum & limites ſatis anguſtos habeant, intra eos concludé deſideria tua: quæ ſi naturalia, finita ſunt. Neque hoc ſatis eſt, ſed, ſi affluant opes, caue cor apponere: paratus enim eſſe debes omni horâ bonis, & etiam vitâ priuari, ac diſpenſare in aliorum neceſſitates graues potiùs quàm Deum offendere: & id libenter quidem, vt is cui

Quid ſint diuitiæ.

Quomodo earum affectus moderandus.

Pſal. 6.

com-

commodato data veſtis, facilè exuere ſolet eandem, re-
Iob 31. petente domino, ſi gratus eſt. ſic Iob affectus erat cùm diceret; Si putaui aurum, robur meum; & obrizo dixi, Fiducia mea; ſi lætatus ſum ſuper multis diuitijs meis, & quia plurimum reperit manus mea; Collige hinc duo. Primum, res in ſe viles eſſe opes. Secundum, quantum periculi ne apponatur ijs cor, ſi necdum habitæ magno ardore quærantur.

HOMO. Sanè video, magno Dei auxilio, opus eſſe mihi vt communem illam maledictionem filiorum Adam e-
Philip. 2. uadere poſſim; omnes enim, vt dicit Apoſtolus, quæ ſua ſunt, quærunt.

ANGELVS. Roga Dominum, vt auferat à te concupiſcentiam prauam, & confide, quia etiam hac peſſimâ peſte auaritiæ te liberabit.

Pſal. 21. HOMO. O Domine, tu es ſpes mea à iuuentute mea, in te proiectus ſum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus: adiuua me, & ſaluus ero.

Opes vt media ad ſalutem non vt finis quærendæ.

ANGELVS. Videndum verò eſt in his omnibus, quomodo ad finem ad quem creatus es, id eſt ſalutem, tibi vtilia eſſe poſſint; opes enim vt media, non vt finis quærendæ. Vtiles autem eſſe poſſunt ſi benè diſpenſentur, & aliena quidem Primò reſtitue, Deinde illis largire quibus caritatis lege teneris; Tertiò, pia opera promoue, vt templa, hoſpitalia, Religioſas domos, quibus rebus optimè diuites æternum nomen celebrant ſuum. Quartò, pau-
Tobiæ 4. peres quotidie ale, atque ex ſubſtantia tua fac eleëmoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere; ita fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. & iterũ: Ab inope ne auertas oculos tuos, propter iram; & non relinquas quærentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius,
Eccli 29. exaudiet autem illum qui fecit illum. Conclude ergo e-
Prouerb. 3. leëmoſynam tuam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. honora Dominum de tua ſubſtantia,

&

& de primitijs omnium frugum tuarum da ei: & implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia tua redundabunt. niſi enim hoc egeris, nihil magis noxium eſt opibus: ærugine ſuâ inficiunt hominem, & grauant adſcenſuros in montem Domini, & luctantes cum hoſte impediunt plurimum. Nihil honeſtum, benignum, liberale auarus cogitat; nec ſibi ex pecunia, neque alijs vtilitatem ex ea capit. auaro enim nihil eſt ſceleſtius, nulluſque ſeruus infelicior, quia pecuniæ obedit per omnia, omneſque eius ſentit affectus, pro ea ſe vendit, & omni vitio ſe deturpat, torquet, &c. Quid? hoccine ergo alteri ſuadere poſſes, vt opibus, quibus ad breue ſpatium vti poteſt, totus incumbat, animo oculiſque in terra verſetur? Quemadmodum enim is qui multis ſarcinis oneratus eſt, difficillimè iter arduum facit; ita diues. diuitiæ enim verè onus ſunt. *Eccli 10. Diuitum ſumma infelicitas.*

Homo. O quanto potius longè eſt modeſtè viuere & lætari, quàm immodico opum amore æſtuare, & perpetuò laborare, ac infirmari languore peſſimo, qui non ſeneſcit, nullâ ætate ſanatur?

Angelvs. Quid proderunt hæc in hora mortis, quæ inſtat perpetuò, quando omnia relinquenda erunt? quæ paraueris, cuius erunt? multùm laboraueris, & paruo vel nullo tempore ijs frui licebit. Quanto prudentiores qui certò ſcientes ciuitatem diripiendam eſſe, opes ſuas in æternam cæli manſionem per manus pauperum præmittunt, vt, cùm hinc expulſi, nudi & egeni fuerint, ibi repeκriant æterna tabernacula! At verò in iudicio iniquitas auaritiæ maximè declarabitur. Quis, precor, diues ibi laudabitur, niſi qui animo pauper fuerit, plurima tribuerit, omnia relinquere paratus, & ſequi Dominum, ſi ita ei viſum ac placitum fuiſſe intellexiſſet? Quis ibi niſi liberalis in egenos & afflictos laudatur? quis ibi niſi auarus damnatur, & in res vanas prodigus? & quibus annumerari optas?

HOMO. Recogito mecum, & tremore concutior ad voces Saluatoris, quaſi eum intonare auribus has audiã. O quàm acerbum erit audire, Eſuriui, & vt delicioſè viueres, noluiſti me paſcere; ſitiui, & vt inebriareris, ſitim meam leuare detrectaſti; nudus eram, & vt multifariâ veſte ſplenderes, tegere me recuſaſti; multiſque rebus in membris meis indigui, ſed quia tibi libebat ludere & illudere opibus, non valuit deprecatio pauperis, quam ego

Bernard. ore eius pronuntiaui. Clamant nudi, clamant famelici, & conqueruntur, Nobis, inquiũt, fame & frigore miſerabiliter laborantibus quid conferunt tot mutatoria, vel extenſa in perticis, vel plicata in manicis? noſtrum eſt quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur quod inutiliter expenditis; inueniunt otioſi quo delectentur, non inueniunt miſeri quo ſuſtententur. Nec ferè ſe ſolos, ſed poſteros diuites eodem malo inuoluunt, quos exempla trahunt maiorum; & difficillimè ſuadeas malè parta dimit-

Matt.19. tere. Audiant cupidi, Amen dico vobis, ait Veritas ipſa, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum; imò & facilius eſt camelum tranſire per foramen acus. Et quis non contremiſcat?

ANGELVS. Qui numquam ſatiatur, neque fortunâ ſuâ contentus eſt, ô quanta vanitas! ô quanto ſatius eſſet æternas parare opes? nam momento hîc viuitur, momentoque tranſit omnis mundi gloria, & quæ paraſti cuius

Aug. ſerm. 9. in Nou. erunt? Diues & pauper occurrerunt ſibi. in qua via? niſi in iſta vita. natus eſt diues, natus eſt pauper, occurriſtis vobis, pariter ambulatis viam. Tu noli premere: tu noli fraudare. Ille eget, tu habes: fecit autem ambos Dominus, per eum qui habet iuuat egentem: per eum qui non habet probat habentem.

HOMO. Neſcio an dici poſſit eos verè credere, qui hæc cogitant: & tamen per omnem vitam de opibus terrenis, & vix de cæleſtibus tractant: ſudant & laborant à diluculo in ſeram noctem; & vt æternas opes, gloriam, præ-

dia habeant, vix vilem extorquere pauper nummum poteſt.

Angelvs. Verè inſania omnium hæc maxima eſt. Nónne enim certa mors eſt? nónne hîc momento, ibi in omnem æternitatem viuere oportet? nónne millies ampliùs tamen laboras, vt hîc laxè habites, lautè viuas, fundos & domicilia habeas? Age verò, dic, tantúmne, vt in æterna habitatione commodè tibi ſit, induſtriæ & ſtudij ponis? quem hîc ad momentum cenſum habeas, quem ibi, expende: & ſi te, vt debes, dementiæ ſummæ & incredibilis damnas, reſipiſce tandem. Hoc verò magis attendere debes, quòd niſi hæc terrena contempſeris, fieri non poſſit vt æterna emas. eme illa vili nũmo, redime æternas pœnas, adſpice & audi quomodo inſipientiã ſuam auari in inferno teſtentur eiulatu perpetuo. Verè dixit Eccleſiaſtes: Contra ſanguinem ſuum inſidiantur, & moliuntur fraudes contra animam ſuam. Hoc eſt quòd omnes Sancti opes cõtempſerunt, profuſi in pauperes, in loca ſacra, & Deo ſacras perſonas; impiorũ verò viſcera iis vbi poſſunt detrahunt, contra id quod ſcriptum eſt, Noli prohibere benefacere, ſi potes & ipſe benefac. Quid verò de Sanctis loquor? etiam Philoſophi multi opes contempſerunt, quòd intelligerent ſapientiæ ſtudio eas incommodas eſſe, atque animi quietem ad illud neceſſariam prorſus tollere. Nam, vt Bernardus, non oneroſa modò, ſed limoſa quoque ac glutinoſa nimis ſubſtantia noſtra videtur; & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret.

Prou. 1.

Bernard.

Christvs. Faceſſant verò iſta, nónne ego pauper eſſe volui, cũ diues eſſem, beatos pauperes prædicaui, Matrẽ & Apoſtolos tales elegi, pauperes in hoc mũdo, diuites in fide? Quid verò videtur? egóne Sapiẽtia æterna errare potui? ſi non potui, errat certè mundus, qui ita quærit opes, ac ſi præcepiſſem; ita auaritiæ ſtudet, ac ſi paupertas omnium malorum grauiſſimum foret. Erras verè ſi anxiè

Iacob. 2.

proponis opes coaceruare, iiſque nō parere te exiſtimas, cùm famelicos exſatiare abnuis, & mihi tribuere. Ego promitto omnibus, qui propter me reliquerint domum aut agrum, centuplum in hac vita, & vitam æternam. Quis autem credit mihi? quis mihi fœnerari optat? aut ſanè arguere me falſi debent, aut fateri quorumcumq; hominum fidem & ab iis lucellum minimum potius eſſe, quàm id quod ego promitto. Sed & Religioſos hæc tangit parabola, qui amore mei omnia deſeruiſſe videntur, & reculis paruis ita aliquando adhærent, vt difficulter ab iis auellantur, tanto filiis ſæculi miſeriores, quòd his paruis crepundiis illudat diabolus, illis mundus maioribus inſultet. O vtinam meminiſſent diei quâ egreſſi ſunt de terra Ægypti! illíne à me regnum petere poterunt mercedem, dicētes, Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te? Et quidē ſi ego meis non proſpicerem, eſſet quòd de ſe ſolliciti eſſent, verumtamen eis aſſerui dicens: Nolite ſolliciti eſſe dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? hæc enim omnia Gentes inquirunt: ſcit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis; nolite ſolliciti eſſe in craſtinum. Sed quæ multorum eſt diffidentia, quo plus illis tribuo, eo minùs mihi confidunt, magiſque ſolliciti ſunt: neque tantùm, quod vetui, in craſtinum anxiè ſunt ſolliciti, ſed in annos, quibus victuri non ſunt.

Theſaurus diuinæ prouidentiæ.
Matth. 6.

HOMO. Sic illudit nobis, Domine IESV, & imponit præſtigiis ſuis dæmon, quaſi ſatiari auarus animus, qui ſpiritus eſt, pecuniâ, terrâ iſtâ poſſit, aut conquieſcere. Ignis ille numquàm dicit, Sufficit; tam enim ei deeſt quod habet, quàm quod non habet. O quanto erant prudentiores Sancti de tuo obſequio ſolliciti, vbique ſecuri, tranquilli, omnia in te habentes, qui hîc beatam vitam, etiam tecum æternam conſecuti ſunt!

CHRI-

CHRISTVS. Quos imitari cupis? quorum exitus placet? quorum præmium?

HOMO. Sequar te, Domine IESV, quocumque ieris: tu Rex meus & Deus meus.

CHRISTVS. Et quamuis horum nihil eſſet, neque opes, onus, ſpinæ; neque paupertas, beatitudo; nónne ſufficit quòd hoc mihi placeat? nónne expedit magis meum, Dei ac Domini tui conſilium ſequi; quàm hoſtis fallacijs, technis & ſpinis, quo nomine verè opes appellaui, implicari & irretiri, & animam ſuam pro tantillo venalem habere? nónne mea ſunt omnia, & vos diſpenſatores omnes? cuius verò arbitrio diſpenſari ea oportet, nónne meo? Verùm, vbi quis auaritiæ ſemel mancipatus eſt, me proijcit. eſt enim illa idolorum ſeruitus, pluſque valet imperium nummi quàm meum, plus ille me honoratur; quòd ſi verò illum aut creatum quid eripiam idolum, in quo animo fornicatur, querimonijs omnia plena ſunt; & iniuriam facere videor.

HOMO. O potentiſſime Deus, cùm per gratiam tuam cupiditatis mala cognouerim, deteſtor eam in conſpectu tuo; ac primò ſtatuo iuxta vocationem meam cor ab omni affectu immodico terrenarum rerum abducere, vt te ſequar; deinde moderatè ea quæ mihi neceſſaria, quærere, & piè viuere, ac fiduciam in te collocare; non ita inſanire, quin te, Domine, honorem de ſubſtantia mea, ſeu potiùs tua. tua enim petis per pauperem, dicíſque mihi, Da mihi ex eo, quod dedi tibi; de meo quęro, & mihi donas? da mihi, & reddo: habuiſti me largitorem, fac me debitorem, habeam te fœneratorem: pauca mihi das, plura reddam; temporalia mihi das, æterna reſtituam. Itaque quantum de bonis à te largè conceſſis potero, iudicio prudentis tibi in paupere reſtituam, & in ęternum mihi conſeruabo; numquam differam debita diſſoluere, aut defraudare mercedem operarij; libens in pia opera, & ad tuum cultum largus ero; omnia enim tua ſunt. Denique

cùm diſpenſator fidelis eſſe debeam, numquam aliud agam, quàm ſecundùm ſanctiſſimam tuam voluntatem & beneplacitum tuum. Amen.

Meditatio de Auaritia.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera omnes homines velut montem conſcendere, & Chriſtum Regem præire pauperibus, pauperes Chriſtum leniter ſequi, alios dæmonem vel Chriſtum, ſed ſuffarcinatos relabi.

ORA, vt Dominus aperiat cor, vt intelligas paupertatis pretium, quam Dominus coluit ab vtero vſque ad mortem.

Quid ſit auaritia. PVNCTVM I. Conſidera quid ſit auaritia, nempe pecuniæ & rerum huius mundi inordinata cupiditas, quâ homo ita afficitur illis, vt impotenter ferat iis priuari, quærit ſuperflua & curioſa, etiam aliquando cum damno alterius, & anxiè ſeruat. Secundò, quàm fœda ſit. Primò, ratione obiecti, & quomodo homo pecuniæ, id eſt terræ metallo vili, ſe tradat (adeò vt idolorum ſeruitus appelletur) quâ nec melior eſt, nec beatior, cùm extra nos ſit, niſi quòd vanitatis aliquid nanciſcamur, & dicamur opulenti. Secundò, ob dignitatem hominis, qui ad hoc natus vt amore ſuo Deum omne bonum complecteretur; ille verò per auaritiam in caduca & peritura ſe abiicit, & viliſſima corpora ſuæ animæ præfert. Tertiò, ratione modi acquirendi, cùm hominem adigat ad viliſſima lucra ſectanda, etiam cum infamia, per lites, mortis diſcrimina, & curas inexplicabiles, vt nullum tempus, nullus locus vacuus ijs ſit, inque mille partes animus diſtrahatur. Quartò, quia æquali curâ & anxietate cõſeruare parta neceſſe eſt. Quintò, quòd omniũ, etiam Ethnicorum, iudicio auarus abiectiſſimus habeatur, vtpote qui frui nequeat, & acquirendo ſe oneret.

PVNCTVM II. Conſidera, quis tandem finis acquiſitio-

tionis. Primò, ſibi proponit auarus pacē, & ecce quantū creſcit nūmus, (& idē eſt in ceteris terrenis) tantū creſcit amor, vt in hydrope; non eſt enim pax impiis. Secundò, commoda carnis; vt benè veſtiatur, ſplendidè epuletur, &c. ob quæ, eheu! diues ſepultus eſt in inferno. Et verò quid conferunt diuiti opes, niſi victum & veſtitum? nihil enim aliud præſtant; verùm & pauperes hæc habent. Sed vnū ille habet, quòd vbi multæ ſunt opes, ſint multi qui deuorent eas, quodque præterea ex deliciis morbos plurimos nutriat; quos frugales non norunt, & inſuper (quod dolendum maximè) inſtrumenta gulæ, luxuriæ, & omnium malorum, id eſt mille furcas habeat ad æternam calamitatem, nullumque ferè in lubrico habeat retinaculum. Quid ergo ſupereſt diuiti, vnde inaniter intumeſcat de opibus? Attende verò opes veros honores nō parere, cùm ſint homine inferiores, & nihil in ſe habeant dignitatis. Conſidera Quartò, in quàm multos diaboli laqueos incidant, qui volūt diuites fieri in hoc ſæculo: radix enim omnium malorum cupiditas. Primò, orare nequeunt, ibi enim eſt cor eorum, vbi theſaurus eorum. Secundò, ab operibus pietatis alieni ſunt, cùm ſemper egeant, & ſatiari numquam poſſint. Tertiò, per fas & nefas acquirunt, & iniquè acquiſitis ita afficiuntur, vt propè impoſſibile ſit ad reſtitutionem cogere. Quartò, morientes, ob rationem reddēdam, pauperes defraudatos, opes deſerendas, velut in deſperationem agūtur. Itaque, ô homo, veluti ſi in ſumma tempeſtate eſſes periturus, niſi abijceres opes, iam proijce; & diuitiæ ſi affluant, noli cor apponere, vt ad æternum portū peruenias. Noli ergo, cùm alteri omnia relinquenda, illi gaudium creare, tibi tormentum, non reſtituendo; & ſi ſaltem in morte aliquid abnegandum aut reſtituendum, noli tam enormi tuo damno differre.

Quàm inſatiabilis eius ſitis. *Iſaiæ 48.*

PVNCTVM III. Conſidera ſtultitiam auari & conquiſitoris huius ſæculi, qui Deo in paupere, æternæ Verita-

Auari ſtultitia.

 ti,

ti, centuplum promittenti & vitam æternam, ea quę certò alioquin ei ſunt peritura dare recuſat, & contrà mundo fallaci, & hominibus credit exiguo & momentaneo lucro. Secundò, quanta ſtultitia, quòd cùm tantùm diſpenſator ſit, Domino recuſet reddere, & dilapidet alterius bona, redditurus ſtrictam rationem. Tertiò, quòd hîc malit eſſe momento diues, etiam cum tot miſerijs, & in futuro perpetuò pauper, quàm in æternum cum gloria maxima diues, & hîc cum rege Chriſto pauper. Quartò, quòd res viles tanti faciat, vt puer crepundia, cùm Chriſtus & omnes ſapientiſſimi nihili fecerint. Quintò, quòd animam toto mundo pretioſiorem pro qua mortuus eſt Chriſtus, tantillo vendat, vel ſaltem imperfectam relinquat, & pauperem in altera vita; & ſic opes pluris ſe æſtimet. Sextò, quòd Domino promittente omnia adijcienda, ſi quæratur primò regnum cælorum, hoc neglecto, quaſi diffidat eius bonitati. Conſidera, quomodo Dominus punierit hîc auaros, & quidem Achan iuſſerit ob fur-
Ioſ. 7. tum lapidibus obrui, Ieſabelem vineam Naboth concu-
4. Reg 9. piſcentem, Ananiam & Saphiram de pretio oblato detra-
Act. 5. hentes, & Iudam proditorem dirâ morte multarit.
Mat. 27.

Meditatio de Paupertate.

COMPOSITIO LOCI erit Chriſtum videre cum Diſcipulis miſerè veſtitum, famelicum, pauperculum pagos & villas obeuntem, & nos velut peregrinos cum in montem ſequentes.

ORATIO. Pete vt poſſis cognoſcere dignitatem paupertatis.

Quid ſit paupertas. PVNCTVM I. Conſidera paupertatem eſſe rerum omnium externarum ſaltem in animo abdicationem, quæ hominem totum ordinat exteriùs & interiùs circa illas. Primò, in intellectu ponit veram qualem Deus habet illarum æſtimationem, oſtenditq; ſe verè eſſe caducas, viles, noxias. Secundò, in affectu contemptum & faſtidiũ, de-

denique in opere plenam, ſi Dominus ad perfectionẽ vocauerit, abdicationem. Vide quanti tu eam facias, quàm paratus ſis omnibus carere, ſi ſalus animæ id poſceret, aut neceſſitas flagitaret. Conſidera Secundò, quòd ſicuti cupiditas eſt radix malorum, & fundamentum Babylonis, vt Auguſt. ita paupertas ac contemptus diuitiarum radix bonorum, & parens quædam generatioque virtutum, fundamentũ cæleſtis Ieruſalem, & prima beatitudo. Ratio eſt, quia remouet inſtrumẽtum vitiorum diuitias, quæ ſuperbiam, gulam & alunt & tuentur; & bene viuendi adfert quandam neceſſitatem ac facilitatem: cùm iudicio Sapientiæ æternæ facilius ſit camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Credis hæc? attẽde præterea paupertatẽ expiare peccata, iuxta illud, Elegi te in camino paupertatis; & liberum reddere ab occupatione rerum terrenarum, vt ſoli Dei vacare quis poſſit. Ó felicitas magna Chriſtianorum, quibus datum eſt, vt paupertatem pretium faciant regni cælorum! non tibi diſpliceat paupertas tua, nihil eâ poteſt ditius inueniri.

Aug. l. 2. de Ciuit. Dei c. 13. *Ambr. l. 5. in Luc.* *Matt. 19.* *Iſaiæ 48.* *Aug. ſerm. 28. de verbis Apoſt.*

Pvnctvm II. Conſidera gratiſſimos Deo eſſe pauperes, cùm paupertatẽ ſibi copularit, & in ſe tãtopere dilexerit; diuitias verò vt quiſquilias, ſplendidaq; omnia naſcens, viuens & moriens ſit auerſatus: qui cùm diues eſſet, factus eſt pro nobis egenus, vt non haberet vbi caput reclinaret, matremq; elegit & diſcipulos pauperes. Et ſanè credendũ dignũ ſe ſtatum elegiſſe. Sic & Sancti, qui cum D. Paulo omnia arbitrabantur vt ſtercora, gaudebant fame, ſiti & nihil habere: adeò vt B. Franciſcus ſanctè pauperioribus inuideret. Cõtrà mundani & molles Dei ſerui, omnes conatus & ſtudia ad opes referunt, vt ſplendidè, carè, curiosè, commodè ſint in victu, veſtitu, habitatione, vnde amicis adſunt libenter, ſeruire recuſant, &c. Contemne iſta, vt vir crepundia, & æternùm animum & cor in æternis habeto; noli miles Chriſti aſpera horrere, quæ dux ample-

Paupertas Deo gratiſſima. *2. Cor. 5. Luc. 9.* *Philip. 3.*

amplectitur. Conſidera Secundò excelſum Religioſi pauperis animum, quo ſuper omnia hæc terrena eminet, vt ne verbo quidem quid ſuum dicere velit, ne fortè iis ipſe adhæreſcat. Tertiò, quàm in eo ingens difficultas, quâ victi omnes ferè mortales, quæ ſua ſunt quærunt, ob innatam cupiditatem, & commoditatem rerum ac ſpeciem; vnde Sapiens: Beatus vir qui poſt aurum non abiit; quis eſt hic, & laudabimus eum? quanta itaque gloria eum affectum quo omnes abripiuntur, laici, Eccleſiaſtici, & tepidi Religioſi, ſuperare? Vnde Chryſoſt. Anima pauperis fulget vt aurum, ſplendet vt gemmæ, ſicut Angelus ita conuerſatur, non ſubiacet dæmonibus, aſſiſtit Deo. Quartò, quòd, vt Paulus ait, pauperes hi nihil habentes, omnia ſint poſſidentes; &, vt olim Climach. monachus nudus eſt mundi dominus, viroque forti totus mundus diuitiarum eſt. Quintò, conſidera quòd is qui reliquerit omnia, & ſecutus fuerit Dominum, centuplum in hac vita accipiet, & ſedebit ſuper ſedes duodecim, iudicans duodecim tribus Iſraël; cùm Reges ſtabunt, & Monarchæ trepidabunt. Vide, ô Religioſe, an verè dicere poſſis, Ecce nos reliquimus omnia, neque animus tuus reculis adhæſerit, qui magnanimiter antea omnia deſpexerat.

Eccli 31. *Chryſoſt. Hom. 47. Matth.* *1 Cor. 6.* *Grad. 16.* *Matth. 19.*

Diuina prouidentia erga pauperes.

PVNCTVM III. Conſidera prouidentiam Dei erga pauperes ſecundùm illud Pſalmiſtæ, Diuites eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. nam pauperibus vt nobilibus de ſuo prouidet Dominus in tempore, illum habent œconomum, vt beatus populus, cuius Dominus Deus eius. Secundò, quòd ipſi ſciunt certò iubilationes, nihil metuunt, nihil ſperant; curis vacui, paucis contenti; in quo etiam Epicurus felicitatem poſuit; non nauſeabundi, vt diuites, ſed ex petra etiam melle ſaturantur, & cùm tam gaudeant nihil habendo, quàm omnia poſſidendo, nucleum ſine cortice habent: nam quærentibus Deum hæc omnia adijciuntur,

Pſal. 33. *Pſal. 143.*

tur,

tur, vt Paulo, Danieli, Eliæ, omnibus Religioſis. Vnde quouis ire ſine viatico parati ſunt, animarumque lucro inſtare, quia Dominus ſollicitus eſt eorum.

ORATIO.

O Rex regum, & Domine dominantium, ô Saluator mi, qui cùm diues eſſes, pro me egenus factus es, vt tuâ inopiâ nos diuites eſſemus; concede mihi, vt numquam poſt aurum abeam, nec ſperem in pecuniæ theſauris, in incerto diuitiarum, neque anxiè diues fieri quæram, cùm deſideria iſta nociua & inutilia mergant homines in interitum & perditionem. Vbi ſunt enim qui argentum theſaurizant & aurum, in quo confidunt homines? exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt. Idcirco ego, Domine IESV, *pro honore & amore paupertatis tuæ, cuius voluiſti me per Prophetam tuum recordari, offero diuinæ Maieſtati tuæ quæcumque de manu tua accepi: neque retinere volo, aut detrahere quidquam cum Anania de hoc holocauſto, nec ſollicitus eſſe animæ meæ, quid manducem; neque corpori meo, quo induar. Pater enim meus es tu, & noſti quia his omnibus indigemus: quæram igitur primùm regnum tuum, & ſcio quia ea omnia adijcientur mihi. Abſit à me, vt apponam cor meum terræ fruſto, qui ad cæli regna vocatus ſum, maximè poſtquam tu, Rex cæli & terræ, omnia reliquiſti amore mei, & non habuiſti, ô dulciſſime Redemptor, cui cælum ſedes eſt, & terra ſcabellum pedum tuorum, vbi caput reclinares. Quomodo igitur ego aliquid iniuſtè ad momentum retinebo vnde æternùm crucier? quomodo pretioſis vtar, quando tu, Rex meus, vilibus? vbi eſſet frons mea, te eſſe nudum, & me veſtiri ſplendidiùs quàm ſtatus exigat meus? congregare argentum, & te inopem non imitari? Scio enim quia ſatiari cupiditas non poteſt; ſed quo plus adijcitur, plus eam irritari. Pudet me vehementer cùm audio Philoſophos ſua proieciſſe, & me ſollicitum viuere, filium tuum, cui prouidus parens ſollicitè & perpetuò inuigilas. Da mihi, quæſo, gratiam, vt omnem ſollicitudinem meam proijciam in te, & animo verè pauper ſim. Beatos enim dixiſti pauperes, & eorum eſſe* *regnum*

2.Cor.8. Eccli.31. 1.Tim.6. Bar.3. Matth.6. Iſaiæ 66. Matth.8. Luc 9. Matth.5.

Luc.1. *regnum cælorum, diuites autem dimittis inanes. Cur ego nolim eſ-*
Luc.6. *ſe beatus, & euadere triſtiſſimum illud, Væ vobis diuitibus? qui e-*
2.Cor.6. *nim verè ſerui tui ſunt, ſunt ſicut egentes, multos autem locuple-*
tantes; tamquam nihil habentes, & omnia poſſidentes: interea ni-
Num.18. *hil cum Leuitis poſſident, nec habent partem, ſed dixiſti eis;* Ego
Pſal.72. *pars & hereditas tua. Mihi autem adhærere tibi bonum eſt, & po-*
nere in Domino meo ſpem meam.

Praxis ad paupertatem colendam.

PRima. Siue ſæcularis, ſiue Religioſus, recenſeat, & enumerata habeat quæcũque poſſidet, videatq; an quid iniuſtè retineat, aut Superiore inſcio. Si Religioſus eſt, aut ſuperfluũ, vel nimis curioſum, idq; quotannis ſemel & iterum, omniaq; Superioris poteſtati reſignet ac tradat. Triſte certè eſt & commiſeratione digniſſimum, Religioſum, qui orbem ſpeſque omnes ſuas deſeruit, roſario, libello, ſcalpello adhæreſcere, eoque turpius illud, quo glorioſiùs de mundo triumpharat. Ideò nonnullis in more poſitum, vt catalogum rerum ſuarum habeant; eumque non niſi bonâ conſideratione præmiſsâ adaugeant.

Secunda. Modeſtiam in habitu ſeruet, ceteraque ſupellectile: quidquid verò ſplendori ſuo detrahit, ſi ſæcularis eſt, aut commoditati, id tribuat Chriſto pauperi, & nuda membra Chriſti eo tegat quo parietes velarentur.

Tertia. Quemadmodum Thomas Morus feciſſe fertur, poteſt quiuis alterius curæ ſe cõmittere, vt ſibi proſpiciatur, & datis cõtentus eſſe, quod filiisfamilias, ac filiabus, ac maximè Religioſis conuenit: qui gaudere debent, ſi paupertatem experiri digni ſint. neque ferendum certè vt conquerantur, paupereſque ſe velint, ac ſibi nihil deeſſe, cùm diuitibus etiam deſint plurima

Quarta. Cùm ſtatus & dignitas veſtem ſplendidiorem requirunt, poteſt paupertatis & perfectionis amans interiora vilia amare, vt de S. Carolo Borromæo memoratur.

Quinta eſt, exemplo Chriſti pauperes non auerſari, ſed libenter præ diuitibus qui ſuam conſolationem habent, eis opem ferre, ad colloquium admittere, per ſe vel ſuos ſolari. Et certè quamuis hoc diuitibus omnibus, etiam Principibus, vſu venire poteſt; maximè tamen Religioſos decet. Intolerabile ſiquidem eſt, paupertatem profitentes, & eius in ſe amorem, ac pauperis Chriſti ſequelam, pauperes faſtidire, diuitibus adulari. Venit

nit enim Dominus pauper, & pauperes elegit,& miſſum ſe pauperibus euangelizare teſtatus eſt;& tu, Religioſe, Chriſti imitator,eos minùs complecti, aut etiam quandoque ſpernere audes? immemorem certè te declaras inſtituti & profeſſionis tuę,quódque paupertati alimenta,& beatitudinem tuam debeas.

Sexta. Examinare ſe quo in gradu quiſque ſit. Sunt autem ſecundùm Bonauenturam; Primò, relinquere temporalia; Secundò,amicos ſæculares & temporales; Tertiò,ſeipſum. Vel Primò, pro tranſitoriis non laborare;Secundò,non appetere, Tertiò,reſpuere,& tantùm coactum admittere. Vel Primò,omnibus contentum eſſe; Secundò,neceſſaria tantùm admittere ; Tertiò,iis etiam velle carere.Vel Primò,nil ſine licentia accipere prętogata; Secundò, dare;Tertiò,nihil ſuperflui habere ; Quartò,in iis quæ vtenda ſunt pauperrima optare; Quintò, gaudere cùm neceſſaria deſunt. *Gradus paupertatis.* *De gradu virt.*

Examen quo defectus Paupertatis noſcuntur.

Primò,neceſſariis nolle carere, quod verè pauperis; Secundò, commoda amare; Tertiò,ſua non cuſtodire ; Quartò,ſuperflua coaceruare, & petacem eſſe, nec dare libēter; Quintò,viliora reſpuere,& parcitatem odiſſe;Sextò,pretioſa & affabrè facta in iis quibus vtitur exquirere; Septimò,vti rè aliquâ affectu proprietario,ita vt grauatè pateretur auferri;Octauò,per cuniculos agere vt iis vti poſſit; Nonò, abſcondere,obſerare aliqua,vel habere apud alium quidpiam; Decimò,transferre ſine venia,diſpenſare, accipere, aut dare, vel vſurpare ex domo per epieicias. *Examen defectuum circa paupertatem.*

Septima. Conſiderare ſæpè iuuat inſatiabile eſſe cor hominis, & auaritiam numquam dicere, Sufficit. fruſtra itaque hominem opibus,honoribus augendis inſudare; numquam enim cupiditati magis ſatisfaciet: cur igitur fruſtra ſe fatigabit?cùm,ſi voluerit eam moderari, ex nunc contentus eſſe poſſit , quod omnia bona (vt vulgo verè dicitur) ſuperat? O quàm vtile hoc eſſet multis,quibus res domi anguſta, animi verò ampli!quibus quia cum paupertate non bene conuenit , inquieti alienis inuident; ſordidè quærunt quæ poſteà prodigant , alieno ſe grauant ære creditoribus atque amicis graues; & cùm omnia fecerint , inde colligunt vituperium & dolorem, vnde famam,quietem & honorem ſperarant.Verè enim ſpes impij tamquam lanugo,& tamquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur. *Sap.5.*

IACV-

IACVLATORIÆ.

Pſal.61. Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.

Eccli 31. *Beatus diues, qui poſt aurum non abiit; nec ſperauit in pecuniæ theſauris.*

Matt.6. *Quærite primùm regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis.*

Prou.30. *Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo neceſſaria.*

1.Tim.6. *Nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quòd nec auferre quid poſſumus.*

Matt.19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.*

2.Cor.8. *Propter vos egenus factus eſt* IESVS, *cùm eſſet diues, vt eius inopiâ vos diuites eſſetis.*

Matt.8. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos; filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet.*

Matt.19. *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis?*

Luc.14. *Qui non renunciat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.*

Exercitium ſeu conſideratio de Bonorum vſu.

Iob 1. *Vnde habeantur bona.*

COnſidera Primò, vnde, cùm nudus in hunc mundum veneris, tibi hæc bona acceſſerint: & cognoſce à Deo tibi data; non vt dominus ſis, ſed vt diſpenſator: rationem enim redditurus es villicationis & negotiationis & talentorum vſque ad nouiſſimum quadrantem.

Quæ eorũ reddenda ratio.

Secundò; an obſtrictus ad rationem ſic reddendam ſub pœna non tantùm capitis, ſed æternæ damnationis, non debeat eſſe ſollicitus pro bona adminiſtratione? quæ autem bona eſt? nónne ea ſola, quæ fit ſecundùm voluntatem Domini? quæ autem eius voluptas, & quo fine hæc eum tibi dediſſe putas? certè vt ijs ſalutem æternam acquireres, alios ad eandem perduceres, & ad Domini tui ob-

obſequium & laudem. ſi quis verò bonis ad luxum & voluptatem, & animæ graue detrimentum vtatur, Deique contemptum, quâ fronte ad Dominum veniet, & rationem reddet? Attende iam qualis ſis diſpēſator, an fidelis, an verò & tuam & aliorum ſalutem bonis his perdideris, Domino contumeliā feceris, & quaſi tua eſſent, ijs vſus ſis, imò eo deteriùs vixiſti, forſan quo plura tibi contulit bona bonus Deus? Quid ergo? nónne tibi dicet: An oculus tuus, & cor tuum nequam eſt, quia ego bonus ſum? cur retribuis pro bonis mala, & odium pro dilectione? *Matt.20.*

Conſidera Tertiò, vnde contingat hæc in ſæculi diuitibus inſania, vt ſibi quiduis libere & licere putent: & verum ſit illud Auguſtini, ſæculi potentiam eſſe impunitam nequitiā. & videbis id accidere ex obcæcatione, quâ præcipitia nō vidēt, ſed velut equi effrænes in ea ruunt, vel in anguſta trabe ambulātes ſe iactāt, & ruunt. auri enim fulgor & adulatio, quæ opes conſequitur, faſcinat diuitē, & tumidum reddit. Vnde Apoſtolus diuitibus præcipiendū aiebat, ne altū ſaperent. præſtantiores enim ſibi videntur propter opes: quaſi verò equū ſtrigoſum & claudū phaleræ aureæ præſtantiorem redderent. Præſtantia hominis in anima eſt. Quid ſi enim ſtultus auro ſplendeat, & niteat margaritis? ſanè non eo præſtantior. Neque quiſquā prudens mallet eſſe minùs prudens aut ſapiens, & magis diues. Imò verò diuites cæteris ferè deteriores ſunt. Vnde Eccleſ. Beatus diues, qui inuentus eſt ſine macula, quis eſt hic, & laudabimus eum? quapropter & Salomon petebat à Domino: Diuitias & paupertatem ne dederis mihi. Et ſi Sapientia æterna pauperes beatos dixit, eſurientes, lugentes, patientes propter iuſtitiam; diuites tamen ſe propter diuitias beatos dicunt, tenentque tympanum & citharam, crapulâ & ebrietate ſe onerant, largi in ludo & conuiuiis vſque ad inſaniam; in pauperes auari, parci & inopes. Si ſuadet Dominus, Cùm facis conuiuiū, voca pauperes, hi contrà. Si humilitatem commendat, hi verbo

Diuitum inſania. *Aug. de verb Domin. ſerm. 37.* *1. Tim. 6.* *Eccli 31.* *Prou 30.* *Matt.5.* *Iob.21.* *Luc 14.*

bo læſi, verbere, imò alterius morte ſe vindicāt. Si pacificos laudat Dominus, hi faſtu pleni ad duella prouolant, & propter iuſtitiam pati nihil volunt. Vide quanta diuiti humiliandi ſe ſit cauſa. Inter vinctos, qui de ſuſpendio certior, humilior eſt alio de venia propè certo: atqui diues de gehenna quo certior eſt, eo magis ſuperbit. ita enim Veritas: Væ vobis diuitibus, væ qui habetis conſolationem veſtram: væ vobis qui ſaturati eſtis. Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum. Iterum dico vobis, facilius eſt camelum per foramē acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Vide an hæc vera putes; an ita viuas, ac ſi putares.

Luc. 6. *Matth. 19.*

Diuitiæ ſpinæ. *Eccli 31.*

Conſidera innumeras ſpinas diuitias gignere: nō enim fruſtra à Domino ſpinę appellantur. Vnde Sapiens: Multi dati ſunt in auri caſus: & facta eſt in ſpecie ipſius perditio illorum. væ illis qui ſectantur illud, & omnis inſipiens in eo capietur.

Eccli 41. *Iob 27.*

Iam vide quis exitus ſit diuitum. O mors, quàm amara eſt memoria tua homini habēti pacem in ſubſtantijs ſuis! poſt mortem reuertitur in terram communem matrem omniū, vti nudus egreſſus erat. vnde Iob: Si cōportauerit impius argentū vt puluerem, & ſicut lutum præparauerit veſtimenta; præparabit quidem, ſed iuſtus veſtietur illis, & innocens argentum diuidet.

Diuitiæ ad quid vtiles. *Luc. 16.* *Prou. 3.* *Dan. 4.*

Conſidera 4 quomodo deinceps diuitijs ad ſalutem vteris, & audi Dominum, qui tibi eas dedit; qui id ſuadet, imò mandat, vt primò animæ tuæ conſulas: Facite vobis amicos de Mãmona iniquitatis, vt recipiant vos in æterna tabernacula: honora Dominum de ſubſtantia tua, peccata tua eleëmoſynis redime. Ecce quomodo Deum placare poſſis. imò & ſeptuplum & centuplum promiſit; ſed, eheu! in ludum, in conuiuia & luxum pecunia non deeſt; pro animæ ſalute, pro eius victu, pro Dei cultu deficit. Quanto ſatiùs, cùm momentum tantùm ſit vita noſtra, æternos ſibi facere theſauros in cælo, quò fur

fur non appropiat, neque tinea corrumpit. Statue ergo honorare Dominum de ſubſtantia tua. Secundò, creditoribus fac ſatis. Turpe alieno ſplendore veſtiri, & creditorum audiri gemitus in cælo, cùm diues exultat illorum bonis in terra. Conſidera, an in hora mortis, & in iudicio iſta non ſint futura in ſingultum. Tertiò, prouide familiæ tuæ ſecundùm rectam rationem, non ſecundùm leges ſæculi: Chriſtianus es, Chriſti lege, non ſæculi iuraſti viuere.

Poſtremò, honeſtę recreationi aliquid tribue, vbi hæc legeris, & intellexeris te bonorum tuorum non eſſe dominum, ſed diſpenſatorem. Vide quomodo hactenus diſpenſaueris, & an talem tu diſpenſatorem habere velles. Attende, quantum ludo & luxu, cum magno animæ detrimento, abſumpſeris, & Dei iniuria. Secundò, quot, quantaque bona opera illis feciſſes ſi voluiſſes; quantumque ex ijs theſaurum moriturus in cęlis haberes. Tertiò, quàm ſecurè & quietè viuat bonus diſpenſator: non illum ſollicitum creditor agit, non anxium habet rei familiaris anguſtia, ab omnibus colitur, & gratus eſt, vbi alius omnibus ſæpè ſupplex, vti obſtrictus. *Diuites bonorum tantùm ſunt diſpenſatores.*

Conſidera, vnde contingat hæc ſtultitia, vt plus quiſque gratis expendat, quàm habeat in bonis, iſta inquam prodigalitas? cauſa eſt Primò, quòd putet ſeſe bonis pro arbitrio poſſe vti; quod falſum. vnde monet Sapiens, Benefac humili, & ne dederis impio: ſi benefeceris, ſcito cui benefeceris. Diues autem hoc non conſiderat, & malè beneficia & opes collocat. Paria autem ſunt, ait Hieronymus, dare hiſtrionibus, & ſacrificare dæmonibus. Secunda eſt gula, propter quam Eſau primogenita ſua dedit pro lenticula, & abijt parui pendens quòd primogenita ſua vendidiſſet. & ſic ſtultè vno die tribuit, & ſe exhaurit, ita vt diu dare non poſſit, &, cùm dicat Scriptura, Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; talis de modico multum tribuere vult. Tertia eſt ſuperbia, quâ ſe ma- *Eccli 12.* *Hieron.* *Gen.25.* *Tobiæ 4.*

iorem ſe & ditiorem haberi cupit, &(vt ita dicam) plus vult ferre quàm poteſt, & ſe diſrumpit. Vide, precor, quàm vanum ſit à paraſitis hodie laudari, & cras rideri; hodie largiri, & cras animam debere; poſſe Deo ſeruire ſecurè, & in omnibus gratificari, & inquietam tamen vitam ducere, & ſæpè perditam, dum loculi vacui peſſima ſuggerunt conſilia, & amici ollares.

Remedium in promptu eſt, quod monet Sapientia æterna; Primò, ſedere nimirum, & computare ſumptus, ne cenſum ſuperent; Secundò, generoſo eſſe animo, & ſcire vbi vera gloria, quæ non famulorum turbâ, ſed bonâ vitâ; non ſumptu, ſed prudenti diſpenſatione metienda eſt.

Exercitium primum de Bonorum diſpoſitione.

Cur bona hominibus à Deo data. Matth. 25.

PVNCTVM I. Conſidera, quorſum bona hæc à Deo ſint data, nempe vt iis non aliter quàm ad eius gloriam & tuã ſalutem vtaris. Expende an ita feceris. Secundò, ſcias non licere otioſa relinquere, &, vt ille Matth. 25. talentum abſcondere; ſed mandatũ nobis eſſe, vt negotiemur, dum veniat Dominus; idque ad maximam eius vtilitatẽ, ſi ſerui fideles eſſe velimus & collaudari; vt ille Matth. 25. qui quinque talentis acceptis, alia quinque ſuperlucratus fuerat. Cogita, quæſo, an non tu ſic velles tua bona adminiſtrari, an non ſemen, quod iacis, fructum adferre centuplum; atque ita collige, meritò Dominum pręcipere, vt ſic bonis tuis vtaris, vt fidelis diſpenſator inueniaris. Aduerte deinde, tua quæ appellas, tua non eſſe, ſed Domini, ac proinde tuo arbitratu & commodo de iis nefas eſſe diſponere. Denique non es fidelis, ſi, cùm poſſis centum annuè (vt ita dicam) lucrari, octoginta tantùm Domino reddas; viginti verò in proprios vſus & vanitatem expendas: vt ſeruus ille Lucæ 16. ſiquautem facit, quiſquis ad Dei gloriam non purè bonis ſuis vtitur, ſed ſuam etiam quærit, aut certè vanitatem.

Luc. 16.

PVN-

Pvnctvm II. Conſidera tres claſſes hominum, ſeu ſeruorum, ſeu mauis filiorum. Prima eorum eſt, qui bona domini, vel patris, expendunt ad eius contumeliam, vtque bellum illi inferant. eiuſmodi ſunt, qui bonis ad luxuriam & faſtum abutuntur, & ſodales exemplo & aliter ad huiuſmodi inuitant, vel ijs illa largiuntur qui id faciunt, vt commodiùs faciant, & ſic ære ſuo hoſtes Dei fouent. Nónne enim illos comparare aptè poſſumus his qui à patre vel domino pecuniam accipiunt, vt eis ſeruiant, eoſq; tueantur: quique eâ acceptâ, ſicarios & latrones in necem patris, ſeu domini conducunt, quorum etiam ſe duces conſtituunt? Alia claſſis eſt eorum qui Deo ſeruire volunt & Mammonæ, vti Samaritæ Deo & idolis, Domino & ſibi negotiantur. Hi, vbi herus ponit inſignia ſua, illic etiam propria collocant: ſi hero duodecim debeantur, ſex ſibi capiunt; gloriæ, inquam, vel vtilitatis partem. Hi ſunt, qui in conſpectu Dei dicunt ei, ſe velle partim eius voluntatem, partim ſuam adimplere. Tertia claſſis eſt eorum, qui ſciunt ea, quę poſſident, aliena prorſus eſſe, eaque Domino offerunt, vt iis ad arbitriũ vtatur, & ſollicitè quærunt, quomodo iis maximam voluptatem, honorem & gloriam cõſequi Dominus poſſit. Hi ſunt verè reſignati, & qui inuenti ſine macula, poſt aurum non abeunt: hi ſunt, qui, vt Chriſti ſint diſcipuli, renunciant omnibus quæ poſſident, vt Luc. 14. præcipitur. Vide in qua claſſe hactenus fueris, & eſſe velis.

Tres hominum claſſes.

Matth. 6.

Lucæ 14.

Pvnctvm III. Conſidera rationem bonorum maximam habendam eſſe in die iudicij: de eorum enim diſpẽſatione ita Matth. 25. agitur, quaſi aliarum rerũ ratio nulla haberetur. Secundò, conſidera quomodo cupiditas humana in hoc mundo ad ſumma tendat, & pecuniam in cibum, veſtem, domum, agros non niſi optimè collocari optet, & quæ dementia in æternitate, neque de optima manſione, nec de victu aut veſtitu, magnopere curare. Stultus putaretur mercator, qui cùm poſſet eodem pretio

Stricta bonorum ratio danda in die iudicij.

comparare pretioſam margaritã, deteriorem longè ſciẽs ſibi vel hero emeret. Aliter Sapientia æterna docet, dicens: Simile eſt regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: & inuentâ vnâ pretiosâ dedit omnia ſua, & comparauit eam. Expende hæc coram Deo, & ab eo lumen & gratiam pete, & dole, quòd tu filius lucis non tam fueris prudens in generatione tua, atque filij huius ſęculi, qui aſſiduè quærunt quomodo plus fructus & honoris & commodi ex pecunia colligere, ex agro, ex arte ſuâ, &c. queãt, & ad hoc mare & terrã obeant; tu verò vel ex exemplo, vel neſcio quo motu actus, vbi poſſis centuplum accipere, octoginta cupis; vbi poſſis certò collocare, plurimis periculis exponis tua & te.

Matth. 13.

Luca 16.

COLLOQVIVM erit, quo te tuaque diuinæ maieſtati offeras, hoc vel ſimili modo: O fons bonorum omnium, à quo omnia mihi bona venerunt, quorum ego diſpenſator ſum, offero ea tibi: tua enim ſunt, & vehementer opto ea ad honorem nominis tui impendere. vtinam ſcirem quo pacto id meliùs præſtare poſſem! certè vt fidelis ſeruus promptè id facerem, per gratiam tuam ad maximam gloriam tuam. Amen.

Exercitium ſecundum de eadem.

In diſpoſitione bonorum diuina voluntas inueſtiganda.

PVNCTVM I. Conſidera in diſpoſitione bonorum primò quærendam Domini voluntatem: quidquid enim contra, vel prætèr illam impenderis, reddere cum vſuris oportebit. quocirca vt in alijs rebus Deum ſuppliciter roga, vt tibi voluntatem ſuam aperiat: quemadmodum Ioannes Patricius Romanus ſollicitè quæſiuit in quod opus pium Deipara erogari ſuam vellet hereditatem: quæ ei oſtendit ſibi fore gratum, ſi in eccleſiam ſuas facultates expenderet, & hoc inſigni miraculo declarauit. Vt autem voluntas Dei tibi cognita ſit, reſignato animo eſſe oportet; neque enim reuelat illis Deus voluntatem ſuam, quibus

bus decretum propriam ſectari. Hoc eſt quod per Propheta queritur Deus: Me etenim de die in diem quærunt, & ſcire vias meas volũt; quaſi gens, quæ iuſtitiam fecerit, & iudicium Dei non dereliquerit; rogant me iudicia iuſtitiæ; appropinquare Deo volunt. Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti; humiliauimus animas noſtras, & neſciſti? ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra. *Iſaiæ 58.*

PVNCTVM II. Vt autem ratiocinando quænam ſit voluntas Dei aſſequaris, Conſidera, quę eleëmoſyna melior ſit. Eſt verò illa, quâ Dei honor maximè propagatur; vnde piorum illa vota, vt optent ſuis facultatibus & alijs modis efficere, vt omnes Deum agnoſcant & ament; atque adeò, ſi cælos nouos creare poſſent, & Angelorum hierarchias, in Dei laudem perpetuam, id ſanè præſtarent. Cùm verò Deus à iuſtis & bonis maximè honoretur, ſi quis, vt id illi commodè præſtent, ſua conferat, id Deo acceptiſſimum eſſe apparet. Bonorum verò duo genera ſunt: vnum eorum, qui vt Chriſtum ſequi poſſint, & meliùs illi ſeruire, ſponte ſua abdicant. Et quantopere Rex huiuſmodi ſibi deuotos milites à ſubditis ſuis ali deſideret, manifeſtum eſt. Aliud genus bonorum eſt eorum, qui aut ſorte, aut vitio ſuo, aut coactè ſiue ex neceſſitate pauperes ſunt: quibus ſi tua conferas, rectè etiam feceris. quanto tamen gratior Deo ſit eleëmoſyna illis potiùs, quàm his collata, liquet. Inter bonos duo item alia genera reperies; vnum, quod ſibi viuit, & Domino ſeruit: aliud, quod inſuper complures ad Domini obſequium adducit, nomen eius celebrat, imperium propagat & tuetur. Et huiuſmodi Religioſos nonnullos eſſe, omnibus notum. diuites autem procuratores eſſe videntur, opibus ad hoc donati, vt operarios eiuſmodi ad obſequium Domini adducant. quo verò illi aptiores & perfectiores, eo meliùs rem Domini agunt; magis certè quàm ij, qui incerto euentu erudiendos ad miniſterium multo labo- *Quæ eleëmoſyna optima.*

re adſciſcunt. Id ex militia ſumpto exemplo clariùs euadet. Quis enim Rex nō mallet exercitatos milites, quàm prorſus tirones? quis non mallet aſſcriptis à ſe in militiam annonam præberi, quàm tirones legi, qui incertum an futuri militiæ apti? denique quos ſapientiſſimus dux magno ſtudio delegiſſet è millibus, hos meritò quiuis aptiores militiæ eius, & gloriæ propagandæ iudicaret. Applica hæc Chriſto Regi, & Religioſis, qui proximi ſaluti vacāt: his enim teſſera militiæ vocatio eſt, alij quicumque aluntur, hoc fine aluntur, vt tales, vel ſimiles aliquando euadant. ſic etiam gratius eſſet Regi, naucleros pro ſua claſſe ali & conquiri, quàm epibatas & ſentinarios; ſiue architectos potiùs quàm viles operas. Quàm verò glorioſum ſit Deo, & homini, laudatores Dei, propugnatores fidei, complures architectos & naucleros in dubio hoc mari & naufrago vndique colligere, luce clariùs exiſtit: ſic enim eleëmoſyna latiſſimè diffunditur, eiuſque fructus, cùm vni corporalia præbentur, vt multis ſpiritualia tribuantur; imò etiam corporalia. denique hoc certum ſit, eleëmoſynam ex omnium Theologorum conſenſu potiùs ac priùs meliori tribuendam. Vnde Hieronymus cōtra Vigilantium explicans illa verba: Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, Num, inquit, iſti pauperes inter quorum pannos & illuuiem corporis flagrans libido dominatur? non, ait, ſimpliciter pauperes; ſed, pauperes ſpiritu beati appellātur: in vulgi pauperibus ſuſtētandis, nequaquam intellectu, ſed eleëmoſynâ opus eſt; in ſanctis pauperibus, beatitudinis intelligentiâ, ſicut ſcriptum eſt: Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem; in die mala liberabit eum Dominus.

Hieron. contra Vigilant. c 5.
Lucæ 16.
Pſal. 40.

C A-

CAPVT XVII.

Deliberatio de delectationum appetitu moderando, tertio auxilio in via Dei.

HOMO. O quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate! immortalis eſt enim memoria illius, quoniam apud Deum nota eſt, & apud homines: cùm præſens eſt, imitantur illam; & deſiderant eam, cùm ſe eduxerit, in perpetuum coronata, triumphat incoinquinatorum certaminum præmium vincens. Sic ſonat in auribus vox tua dulciſſima, Chriſte IESV, & afficit intima cordis mei: verũtamen cùm in omni vitæ genere dederis, ô Bonitas infinita, vnde gaudeat cor hominis; & rurſum intonet Apoſtolus tuus: Qui Chriſti ſunt, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis ſuis; quid faciam ô magni conſilij Angele, ô Sapientia æterna? trahit me voluptas, periculoſa eſca, quâ multos aduerſarius ineſcat & in interitum rapit. *Sap.* 4. *Galat.* 5.

ANGELVS. Hæc dicit Dominus Deus tuus: Qui non odit patrem & matrẽ, inſuper & animam ſuã, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Nónne vides, quia tranſit mũdus & cõcupiſcentia eius, & tranſit velut vmbra? ô ſi amaritudines quibus cõdiuntur mundana gaudia, deguſtares! clamares vtique mortẽ in olla eſſe, neque edere ex ea neque bibere poſſes de calice hoc, cuius fæx non eſt exinanita, ex quo bibunt omnes peccatores terræ. Quid enim ſunt voluptates corporis & ſenſuum, videre, audire, ſentire? nihil aliud quàm momentaneum aliquod gaudium, idq; de re extra nos longè poſita, quæ nobis tantummodo per ſolam ſenſuum cognitionem coniungitur, vſque adeò, vt quamuis haberes regnum aliquod, & ignorares, nihilo felicior eſſes, quàm ſi non poſſideres; imò ſi fingeres te *Luc.* 14. *Voluptates amaritudine condiuntur.* 1. *Ioan.* 2. 4. *Reg.* 4. *Pſal.* 74.

eam rem habere, æquè te afficeret: vel ſi habuiſſe, æquè atque eos qui verè vſi ſunt, te fictio oblectaret. hinc qui ſe beatum putat, etiamſi miſer ſit; gaudet vt verè beatus. Vbi verò ſis ſi attenderes, in valle ſcilicet lacrymarum, exilio, carcere, putas liberet deliciari tibi, quem lictor ad portam, vt ducat, expectat?

HOMO. Magnam omnino ſentio vim eſſe voluptatis, atque cùm video columnas cæli, & ſtellas cecidiſſe totus contremiſco. Adamum pomi voluptas, Eſau pultis cepit, & quos non libido ſupplantauit? Sapiētiſſimum vicit Salomonem, & fortiſſimum Samſonem ſuperauit. Video, Domine, nemo continens eſſe poteſt, nemo delicijs, nemo vitijs abſtinere, niſi tu dederis.

Gen. 25.

Voluptatis & abſtinētiæ effectus.

2. Cor. 3.

ANGELVS. Hoc eſt ſapientiæ initium & ſalutis, ſcire & cognoſcere quòd non ſufficientes ſitis aliquid ex vobis, tamquā ex vobis cogitare. ſufficientia enim omnis noſtra ex Deo eſt. Vide tamen quid ad ſalutis optatū finem conferat voluptas, quid abſtinentia. illa hominem eneruat, mollem facit, & velut in via viatorem momento reficit, ſed ſæpè tardantem cæleſti patriâ excludit. quis enim facilè modum voluptati ponit? in tam lubrico loco quis conſiſtit? & vt poſſit, non inuenitur ſapientia in terra ſuauiter viuentium. Finge hominem qui cum Salomone nihil deneget oculis ſuis, & abeat in viam concupiſcentiarum ſuarum. quid enim in illo, niſi imaginem prodigi reperies? Videre omnia ardet, & ſitim non reſtinguit; audire, & ſemper plura auet cognoſcere; vult guſtare, & rurſum guſtata deſipiūt; trahitur in omnem partem, & vt Euripus agitatur: modò videre vult, modò audire, modò ambulare: viciſſitudo in omnibus placet, non tamen placat appetitum, ſed accendit vt oleum camino additum. nulla ibi virtus, non modeſtiæ decor, non temperantiæ ſplēdor, non tranquillitatis cæleſtis imago; ſed multis dominis ſeruitutem ſeruiens, in partes trahitur, nullique ſatiſfacit, nuſquam quieſcit, ſibi grauis, ſibi ipſi diſplicet & faſti-

Iob 28.

faſtidio eſt. hoc vnum agit, & nihil agit, quando inutilibus ſe onerat & exonerat. Et quemadmodum turpe foret vni colori & ſapori omnem intendere ſollicitudinem; ita etiam varijs: varias etenim cupiditates induere non eſt laudabile, ſed magis vituperio dignum. Ille autem id agit, & variis ſeſe ſubdit, ac quaſi brutorum formam induit, qui gaudet vt canis de luxuria, de voracitate & voluptate vt porcus exultat. Nónne id monebat Propheta Dauid, dicens, Nolite fieri ſicut equus & mulus? *Pſal. 31.*

Homo. Ita experimur: quanto melius eſſet generosè ſeipſo eſſe maiorem, & terrenis his excelſiorem animum gerere? Quis libero amico eam perpetuam ſeruitutem ſuaſerit, tot vincula, tot compedes, quibus ſi non in interitum, in mille moleſtias trahatur? At verò qui in his temperatus eſt, nullius niſi tui Domine indiget, liber eſt libertate ſanctâ, & tibi propiùs accedit, qui nullius omnino indiges: & quemadmodum ſi quis omnia in ſe haberet, felix eſſet; ita proximè ad felicitatem accedit, qui gratiâ tuâ pauciſſimis indiget, eaq; accipit de manu tua, cùm de nullis, non cibo ventris ſui, non potu, non recreatione ſollicitus ſit; ſed quomodo placeat tibi. ille quouis ire, & in cælum cogitatione cùm libet, abire poteſt, non iſtis illigatus quæ aggrauant & deprimunt animam noſtram. *Voluptates vincula.*

Angelvs. Cùm verò ad mortem venerit homo, quãtam abſtinuiſſe etiam licitis, iucunditatem, ſummamq; pariet in eius mente fiduciam? & dulciſſimũ de eo, quod dimittere tũ oportebit neceſſariò, eò quòd ſponte antea dimiſſum ſit, ſolatium? Quàm gaudet tunc qui multa negauit oculis ſuis, qui pepigit cum iis fœdus ne cogitarent de virgine! *Iob 31.*

Homo. Sed tamen licita multa in hoc genere ſunt.

Angelvs Sunt vtique; ſed diligenter cauendum eſt, ne, dum relaxare animum volumus, ſoluamus omnem harmoniam, quaſi concentum quemdam bonorum: & ſanè neceſſe eſt recreari corpus, & animi arcum nõ perpe- *Animus interdum relaxandus.*

Ambr. l. 10. Officiorum. *Eccli 3.* tuò tendere. verùm eæ recreationes eligẽdæ, quæ ab illicitis longiùs diſſident: ne qui in confinio peccati ambulat, & periculum amat, pereat in eo. Vide etiam vt qui illicita multa cõmiſiſti, etiam à licitis aliquibus abſtineas. cuius enim ſub vexillo militare te profiteris? nónne Chriſti crucifixi? Et tu in mundo talem te probare poteris, ſi indulgeas cupiditatibus tuis?

HOMO. Et quidem ſi voluptas placet; magis debet æterna: nam, ecce, ſi hanc viſus vel auditus vitauero, æternam mihi promittit Deus. Et quomodo, ſi hæc credunt *Galat. 5.* homines, non libentes mortificant carnem cum vitiis ac concupiſcentiis ſuis?

ANGELVS. Hoc Sanctos in eremo ſolitarios conſortio & ſolatio hominum vt ſponte ſe priuarent effecit; ſæpè toto vitæ tempore, ſæpè annis multis auſteritatis & ſilentij obſeruantiſſimos, ſeueros ſenſuum cuſtodes. quod iam multis ſæpè cohortationibus, regulis ac ſtatutis à Religioſis aliquando aut vix, aut nõ poteſt impetrari. Quid cauſſæ eſt?

HOMO. Rectè ad hoc quidam dixit: Si ſpectaculis interioribus non careres, numquam ad exteriora exires, ſiue vacares, aut voluptate abſtraheteris. Nónne ideò vix poteſt videri in ſæcularibus detractionis & maledicentiæ emendatio, eò quòd pruritus, eheu! quiſpiam ſit & delectatio in alterius vlcere ſordibuſque fodicare? Qui *2. Reg. 23.* verò viri virtutũ fuerunt, vti Dauid aquã effundens, liba- *Hebr. 11.* runt tibi, Domine, oblectationem ſenſuũ ſuorũ; vti Moyſes grandis factus magis elegit affligi cum populo Dei, *1. Cor. 9.* quàm temporalis regni habere iucunditatẽ. S. Paulus deniq; caſtigat corpus ſuũ & in ſeruitutem redigit, ne fortè, cùm aliis prædicauerit, ipſe reprobus efficiatur. Simi- *Ethnicorũ modeſtia.* liter & omnes Sancti. Quod verò vel maximè pudere nos debet, Ethnici etiam oculos à forma præſtantiore, & aures à petulanti ſermone; & manus ſæpè ab auaritia abſtinebant, qui paulò plus cordis habebant.

Iam

Iam verò, Domine Iesv, quaſi cum Epicuro laxaſſes habenas omni voluptati, ſic multi paſſim proruunt in omnis generis curioſitates & oblectationes. Ethnici voluptatis regnum cum virtute cōſiſtere nō poſſe aſſerebant; neque in Republica voluptuoſos, qui ei ſeruirent idoneos, ſed probroſos. Quid verò de Christianis multis dicemus? neſcio, Domine, an cōfiteri fratres poteris coram Patre tuo, quos adeò degeneres vides ab exēplo tuo? quid enim nos aliud totâ vitâ docuiſti, quàm deliciarum affectum moderari? elegiſti enim quod carni moleſtius eſt: id ergo melius, id vtilius, id magis eligendum. & quiſquis aliud docet, vel ſuadet, ab eo tamquam ſeductore cauendum eſt. Huc enim ſpectare puto, quòd tot innoxias voluptates & oblectationes in pulcherrimo cælorum aſpectu dederis nobis, totque quotidie producas herbarum & fructuum genera; vt ſaltem velut in Paradiſo Adamum oportuit, abſtinentiam à paucis & paruis libentes tibi dicaremus. Sed inſania noſtra quærit gaudium & quietē vbi inueniri nō poteſt, in fœdo lacu, ſcilicet vanitatis: non enim ſatiatur oculus viſu, nec auris auditu impletur. Et qui biberit ex lacu voluptatis, ſitiet certè iterum, & magis ſitiet; & ipſamet in tormenta oblectamenta vertentur; iugumque imponent iterū bibendi, intolerabile. Quando, ait guloſus, euigilabo, & rurſus vina reperiam? & licèt voluptas, vt ait Bernardus, videatur eſſe medicamentum, tamen facit ad infirmitatis augmentum, ipſumque medicamentum in vulnus vertitur.

Bern. ſerm. 1. de Nat.

Quare tam pulcher cælorum aſpectus.

Eccleſ. 1.

Angelvs. Vnde Sapiens meritò aiebat: Inueni amariorem morte mulierem. quod ad omnem voluptatem transferre potes, in qua pereunt robuſti Iſraël, & cùm ſatiati fuerint, arctantur, & omnis dolor irruit ſuper eos. Ebrietas enim vnius horæ hilarem inſaniam longi temporis tædio penſat.

Eccleſ. 7.

Iob 20.

Seneca.

Homo. Itaque ſi delectari libet, delectari in te, Domine, cupio, & ſcio dabis mihi petitiones cordis mei: & ſi me-

Oratio.

medico præcipiente ob valetudinem aliquibus abſtineo, quanto magis propter te, Deus meus, qui tam ſeuerè eam voluptatem in parente noſtro caſtigaſti, & in nobis filiis etiamnum punis? Teneant alij tympanum, & citharam, & gaudeant ad ſonitum organi; ego verò delectabor in te, Domine. viuant ſæculi filij in delicijs; melius longè mihi adhærere Deo meo, & voluptas mihi maxima erit propter te carere voluptate, vt guſtare poſſim & videre, quàm ſuauis ſis, Domine Deus meus, & diligere te ex toto corde meo.

Iob 21.

Meditatio I. de Caſtitate.

COMPOSITIO LOCI erit ſpectare Chriſtum Dominum, quem B. Virgo, & tot myriades virginum in cæleſti palatio ſequuntur.

Præſtantia caſtitatis.

PVNCTVM I. Conſidera præſtantiam huius virtutis, quantam animo pariat tranquillitatem & felicitatem: adeò vt Philoſophus Plato diceret hominum vitam fore inſtar deorum, ſi abſque vxoribus homines eſſe poſſent. Secundò, contrarij vitij moleſtias: nam verè omnino experiuntur tribulationem carnis voluptatum amatores. Tertiò, collige dignitatem illius ex pretio quod pro ea ſapientiſſimi dederunt. Quot enim virgines pro hac ex Chriſti amore vitam prodegerunt? Aſpice Agnetes, Catharinas, Barbaras, & totum virginum chorum. Quòd ſi martyrium defuit, domeſticum quæſierunt, id eſt mortificatione durâ, & aſperâ vitâ ſeruare puritatem ſtuduerunt. Collige Quartò pretium eius ex difficultate, quâ totus ferè mundus ſuperatur: vnde etiam cùm tanta foret ac ſupra naturam, conſilij Deus opt. max. non præcepti eſſe voluit. Conſidera Quintò, quòd ſit ſignum prædeſtinationis, ideoque caſtos vaſa honoris appellari.

1. Corint. 7.

1. Theſſ. 4.

PVNCTVM II. Conſidera priuilegia caſtitatis. Primò, An-

Angelis ſimiles facit, imò, quia illi ſine corpore ſunt & lucta, caſti ſuperiores ijs ſunt, iuxta S. Bernardi ſententiam. Secundò, ab Angelis caſtus cingitur & cuſtoditur, vt pueri illi in camino, & percipiunt quaſi ventum roris flantem, ac reſtinguentem ardorem libidinis. Tertiò, Deo gratiſſimus eſt caſtus, eiuſque deliciæ, vt Baſilius ait, ſunt eſſe cum caſtis. hinc B. Virgo electa è millibus, B. Ioannes præ cæteris dilectus. Quartò, anima caſta deſponſatur à Chriſto in fide & miſericordia, & ſuauitate ſpirituali perfunditur, pro relicta carnali; vt centuplum in hac vita accipiat, cùm innumeris miſerijs liberetur, & plurimis bonis cumuletur: ideò eunuchis Dominus promittit nomen melius filijs & filiabus, & quòd ſors illorum erit in templo Dei acceptiſſima.

Priuilegia caſtitatis.

Baſil. lib. de vera virginitate.

Oſeæ 2.

Iſaiæ 56.

PVNCTVM III. Conſidera caſtitatem aptiſſimum facere hominem amori Dei, ob libertatem quâ fruitur; alligatum verò vxori corporis ſui poteſtatem non habere: qui enim ſine vxore eſt, cogitat quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo; qui cũ vxore eſt, diuiſus eſt. Secundò, quia anima caſta Chriſtum ſponſum habet in cælo, Verbum Dei in ipſo ſinu Patris; ipſe enim virgo virginem elegit. Tertiò, attende quòd ſimiles Deo faciat: incorruptio enim facit proximum Deo, & ſpeculum mundum. Quartò, quòd ſacrificium ſit, quo, vt dicit Origenes, nihil Deo eſt gratius, nihilque ad illum nobis conciliandum aptius. Quintò, quòd vt D. Hieronymus, martyrio comparetur, immò Martyres faciat. Sextò, quòd præmium ſummum tribuat in cælo, vt ſequamur agnum quocumque ierit, & cantemus canticum eius. Conſidera deinde, quantâ curâ ea gemma ſeruanda ſit ob tot pericula. Tollenda propterea omnis occaſio, & familiaritas in diſpari ſexu. Secundò, humilitatis cuſtodia adhibẽda. Tertiò, obedientia diligẽter colenda: quia talem inuenit anima inferiorem ſuum, vt Bernard. qualem ſe exhibuerit Superiori, & rebellionem carnis dicit

Effectus caſtitatis.

1. Cor. 7.

Ambroſ. lib. 2. de virgin.

Lib 1 de virgin.

Apoc. 14.

Bern ſerm. 1. in feſt. SS.

dicit arguere inobedientiam. Quartò, votorum crebra renouatio etiam iuuerit plurimùm.

Meditatio II. de Caſtitate.

COMPOSITIO LOCI. Conſidera Beatiſſimam Virginem ſtipatam virginibus, in cælo coruſcantem.

Quomodo peccetur cõtra caſtitatem. PVNCTVM I. Conſidera peccari contra hanc puritatem Angelicam; Primò, cogitatione impura; Secundò, verbo quocumq; modo huc vergẽte; Tertiò, quinq; ſenſuum blãditiis. *Signa caſtitatis.* Signa autem caſtitatis ſunt: Primum, oculos, linguam & aures, habere benè cuſtodita. Secundum, magnâ parcitate ijs vti, quæ ſenſibus delectabilia, & reijcere mollia. Tertium, puritas in ore. Quartum, puritas in amicitijs, vitando mulierum familiaritatem, colloquia *Gregor. 11. Moral. c. 8.* & munuſcula. Quintũ, fuga omnium quę huic virtuti aduerſantur, vt iræ, ſuperbię, conſortiorum. Sextum, puritas in cogitationibus & motibus, in ſomno & vigilia. hæc folia ſunt lilij caſtitatis.

Immunditiæ fœditas. PVNCTVM II. Conſidera vitij turpitudinem, videndo corporis noſtri originem, quod eſt fœditatum & mille morborum ſeminarium fœdiſſimum, & vermium denique pabulum. Fige ibi oculos, & colliges vitij fœditatem, adeò vt natura ipſa ſemper latebras quærere docuerit. Attende contrà, animæ dignitatem, eius delicias longè puriores: & deteſtare corporalia, & ad cæ- *Greg. lib. 31. Mor. c. 17.* leſtia animum transferas. Secundò, conſidera effectus huius. Hi ſunt cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium Dei, affectus præſentis ſæculi, & horror ac deſperatio futuri. Denique ad omnia indigna cogit hoc vitium, & eſt, vt *Iob 31.* B. Iob, ignis vſque ad perditionem deuorans. Tertiò, vide in quot mala ruant homines hoc igne ſuccenſi, in quot famæ, virium animæ & corporis detrimenta. Beſtiis omnino ſimiles facit, etiam iudicio Ethnicorum;

eſt-

eſtque inexplebilis prorſus libido, & inextricabilis. Conſidera Chriſtum Dominum oculis & toto habitu corporis ſpirantem hanc virtutem & Sanctos eius: vide vt oculos ſeruarint, curioſitatem oderint, occaſiones omnes vitarint, vt S. Bernardus, Benedictus, Thomas, Edmundus, Xauerius; & contrà, quàm graues ruinæ fuerint eorum, qui minùs circumſpecti fuerunt, etiamſi ſancti, vt Dauidis, Salomonis, Samſonis, & aliorum, de quibus Auguſtinus, Cedros Libani, duces gregum ſub hac peſte luxuriæ cecidiſſe reperi; de quorum caſu non magis ſuſpicabar quàm de Ambroſij vel Hieronymi impudica turpitudine: & tu audes in ætatis flore, pleno ventre, corpore benè curato, in mediis periculis caſtum & purum te ſperare? *De verb. Domini.*

PVNCTVM III. Conſidera, quomodo Deus in hoc mundo punierit iſtud vitium. Primò, diluuio vniuerſali; Secũdò, Sodomæ euerſione; Tertiò, viginti quatuor millium Iſraëlitarum deletione, filiorum Heli perditione, Salomonis exitio, Dauidis perſecutione à filio inſtituta, Samſonis ruinâ, &c. Conſidera deinde pœnas quibus ob momentaneum quod delectat, æternùm crucientur impuri in inferno, maximè in his partibus, quibus vitium commiſerunt, demiſſi in ſtagnum ardens, & in omnibus ſenſibus grauiſſime torti, vt multæ viſiones oſtenderunt. *Impudicitiæ pœna. Gen. 7. & 19. Num. 22. 1. Reg. 4. 3 Reg. 11. 2. Reg. 15. Iudic. 16.*

ORATIO.

O Beatiſſima Virgo, & omnium virginum Regina reſpice, quæſo, benigniſſimo oculo tuo luctas noſtras, & prælia filiorum Adam. Eheu! mediis in laqueis, in hoſtibus viuunt; imò ſecum eos portant, nutrire & fouere coguntur, cùm nemo carnem ſuam odio habeat: & quis euadere poterit tyrannidem illius? Ecce Dauidem ſanctiſſimũ virũ, & ſecundùm cor Dei, ſapientiſſimum Salomonem, fortiſſimum Samſonem ſuperauit. Quis igitur vincere

cere poterit? O quot millia bellua iſta vorauit, & in infernum hac etiã horâ præcipitauit! O quot in iudicij die ſecreta hominũ patefient flagitia, quorum pietas videbatur eſſe conſpicua! hæc enim eſt vniuerſitas iniquitatis quæ inflammat rotam natiuitatis noſtræ, inflammata à gehenna. O infelices nos! Anima mea, quam tamdiu tus premit hoſtis, & nullo vmquam tempore deſerit, deſcende in infernum, &, ſi libet torreri æternùm, vt momento corpori indulgeatur amariſsima voluptas, perge, neque occaſiones vitæ, ama periculum, & peri in eo. Verùm fræno potiùs illud compeſce, & erige te ad ſponſum tuum, cuius deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum. Cur potiùs in luto porcorum volutare libet corpus, quàm amplexibus eius & gaudijs frui Angelorum, quàm ſimilem eſſe illorum? Recordare nobilitatis tuæ, & noli degeneri animo, vt corpori ſeruias, crudeliter te iugulare; ſed fuge, fuge: in fuga ſalus eſt & victoria; in aſperis dulcedo illius, in duris ſuauiſsimum ſolatium. O Angele custos, qui me dignaris cuſtodiâ tuâ, ô cæleſtis paranymphe animæ meæ, auerte, quæſo, ſemper oculos meos, ne videant vanitatem, ne oculus meus deprædetur animam meam; percutiat me timor Dei mei, reuerear oculos eius & vultum tuũ, ne vnquam irrideant me inimici mei. Nuntia dilecto IESV *meo, quia amore eius millies malo mori, quàm fidem illi datam in baptiſmo violare. O Redemptor mi, ô dulciſsime* IESV, *caſtiſsime*
Zachar. 9. *ſponſe animarum noſtrarum, cuius frumentum electorum, & vinum germinat virgines; tu noſti, quia nemo poteſt eſſe caſtus, niſi tu dederis. Concede igitur mihi gratiam per caritatem tuam, quâ ab æterno dilexiſti me, vt occaſiones diligentiſsimè vitem, & amore amoris tui libidinis ardorem extinguere poſsim. Monuiſti enim*
Eccli 3. *nos, Qui amat periculum peribit in eo; ego verò amari non cupio, niſi abs te, nec amare aliquid extra te. ſi fecero, tu mihi teſtis eris, & conſcientia mea, neque erit quod excuſem: quia ſcio, ſcio, ibi ceciderunt fortes Iſraël, & fugerunt abſque robore ante faciem perſequentis, cum ignominia ſempiterna. Nónne mihi amor tuus omni melle dulcior, & morte fortior, & flammis omnibus potentior, quem aquæ nullæ poſſunt extinguere, nec flumima obruere. Ecce, amantiſsime* IESV, *Deus meus, proteſtor coram te hodie,*

quia

quia thorum animæ meæ immaculatum ſeruare volo, neque templum tuum animam meam vmquam violare. abſit vt corpus meum, membrum tuum, faciam membrum meretricis, & peccem in illud, & in te Dominum meum. Tu pro me toto corpore vulneratus es, & ego corpori meo delicias quæram? Tu mihi cor & animam tuam dediſti in mortem ex amore mei, & ego ob voluptatem æternùm doliturus te mihi crucifigam, & contriſtabo? In æternum, Domine, non declinabo à mandatis tuis, per te, Saluator mi, ſpes mea, fortitudo mea. Pone te vt ſignaculum ſuper cor meum, vt nullum præter te diligam: annulo tuo ſubarrha me, & ſanguine tuo orna genas animæ meæ, quia tibi ſoli ſeruo fidem, tibi me totâ deuotione committo. Amen. 1. Cor. 6. Ambroſ.

Praxis caſtitatis conſeruandæ.

PRima. Fuga occaſionum: ſi enim vſpiam, verum hîc eſt. Qui amat periculum, peribit in eo. ideoque S. Cyprianus aiebat, guſtandam cum mulieribus, non continuãdam eſſe præſentiam. Baſilius verò, Danda eſt opera, vt ſi fieri poſſit mulierum colloquia funditus fugiamus; ſi id non poſſit, in eo enitendum eſt, vt quàm rariſſima illa, & quàm breuiſſima fiant. Neque exiſtiment ſæculares, Religioſis hæc tantùm conuenire. norunt enim an ipſi in periculis magis ſint tuti, quàm ij quos aſſidua armat pietatis exercitatio. Certè de R. P. Franciſco Borgia refert Ribadeneira, eum, cùm in ſæculo verſaretur, & feminæ eſſent viſitandæ, id non niſi poſtquam cilicio ſe armaſſet, facere ſolitum. *Optimum remedium fuga. Eccli. 3. Cyprian. de ſing. Cler. Baſil. in Conſtit. Monaſt. c. 4.*

Secunda. Prauas ſuborientes cogitationes confeſtim expellere & auertere, numerando aut feneſtræ rhombos, aut tabulati tigilla, aut eiuſmodi animo verſando, caſúſve triſtes aut admirandos.

Tertia. Caſtigare corpus, maximè ieiuniis: his enim materia ignis illius ſubtrahitur. Caſtigo, aiebat Apoſtolus, corpus meum, & in ſeruitutem redigo. *1. Cor. 9.*

Quarta. Nolle peculiariter à ſexu diſpari diligi, aut coli, imò nec aſpici, familiaritatemque omnem reſcindere, & viſitationem etiã Confeſſarij, niſi neceſſitas aliud poſtulet, vti Sancti facere cõſueuerunt. ideoque non abſque diſcrimine aliâ inceditur viâ; ſermones longi ſeruntur, & crebri, atque adhæreſcit animus ſenſim ſine ſenſu. Licèt enim vno eodem vti confeſſario, Sanctorum ſit conſilium, affigi tamen illi, abſentem multùm requirere, pe-

 rieulo

riculo non caret, & plurimùm in via ſpirituali nocet.

Eccli 33. Quinta. Otium diligentiſſimè vitare. Multam enim malitiam docuit otioſitas. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ait *Ezechiel.16.* Propheta, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiarum eius.

D. Bonau. lib. 2. de Profect. c.27 *Signa amoris carnalis.* Sexta. Attende ad ſigna carnalis amoris, quæ S. Bonauentura collegit. Primum eſt, otioſas fabulas & inutiles confabulationes miſcere; cùm ſpiritualis dilectio ædificatorijs collationibus paſci ſoleat. Secundum, inſolentia geſtuum & motum: ſpiritualis amor ſedatus, cautus oculos ſeruat, & membra omnia ſub norma diſciplinæ. Tertium, inquietudo cordis, nata ex abſentia eius quem diligit, cogitando quid agat, vbi ſit: ſpiritualis dilectio hæc non curat. Quartum, impatientia condilecti, zelare, ſi alteri loquatur, eiúſve exquirat conſilia. Quintum, ira & conturbatio ex leui cauſa. Sextum, crebra munuſcula, & faſciolas, & *S. Hieron. ep 2. ad Nepotianum.* zonas, & prægustatos cibos, & dulces ac ſuaues amoris litteras ſanctus amor non habet. Septimum, inordinata diſſimulatio vitiorum, vt etiam mutua vitia diligant. Hæc ille.

Septima praxis & cautela optima, multorum probata experientiâ eſt, alium non temerè iudicare de hoc vitio. familiare *Rom. 2.* enim eſt, vt qui de eo alium iudicat, iuxta illud Apoſtoli, in eo ſeipſum condemnet: hoc enim non niſi ex ſuperbia manat, quæ ſæpè non aliter ſanatur quam lapſu in luxuriam. Exempla huius moniti vide in vitis Patrum.

Octaua eſt, diligentiſſima ſenſuum cuſtodia: ab illorum incuria omne malum in animam illabitur. Huc pertinet turpes omnes & nudas imagines ex domo ſua eliminare: ſi enim quod turpe eſt, iuxta Apoſtolum, non debet nominari inter Chriſtianos, quanto minùs ſpectari ab iis, ſed vbique ferè, eheu! videas *1. Cor 8.* eiuſmodi irritamenta proponi. Si eſca, ait Paulus, ſcandalizat fra- *Matth. 5.* trem meum, non comedam carnes in æternum: ſi oculus, ſi pes *Marc. 9.* ſcandalizet, iubet Dominus abſcindere eum, & proiicere abs ſe. Quis verò iſtis perſuadeat, Veneris inſtrumẽtum, elegantem, ſed nudam picturam vt proiiciant: nolunt artem perire, & ſanguine Chriſti emptas animas perdere non formidant: dolet iis imagines corrumpi eximij artificis, & Dei imagines fœdari, ac gehen- *Matth. 16.* næ addici non verentur. O IESV quam fruſtra his dixiſti, Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimẽtum patiatur! Tunc, tunc, ô dulciſſima Domina, benignis intueri oculis cum filio potes domũ illam, in qua luxuriæ pabulũ omnibus intrantibus, & inuitamenta nequitiæ, perditioniſque illecebra proponitur. Quorſum enim fœda imago Chriſtiana

atria deformat, num vt herus ſit memor flagitij patrandi, & ſpectator aduena cupiendi? an vt artem ſpectet, & ſalutem perdat? Dubio procul his aſtare dæmonem crediderim, intrantium oculos huc conuertentem, vt animas venetur incautas, & ſub dulci melle ingerat venenum. Quid de pictoribus ſentiam hæc tacitè loquuntur: non ſunt hæc idola opera veſtra, ſed ingenioſam pedicam animarum per vos earum hoſtis effecit: ſi hîc genius veſter magis fauet, ingenium profitemini veſtrum. Illi in quauis anima ſæpè turpia pingere non licet, ſed à vobis in tabula perpetua & præſtanti ſuæ cupit exſtare monumenta nequitiæ, de animis victorias, quibus effecit vt membra Chriſti membra fierēt meretricis. Si doceres & pingeres, quâ patria arte expugnari poſſet, quâ fiſcus expilari, nónne proditionis eſſes reus, & ſacrilegij ſi in templo talia proponeres? Quid igitur? neſcis animam arcem eſſe, & Chriſti domicilium, & eâ maximè parte infirmam quâ carni coniūgitur? neſcis templū eſſe Dei, cui tu tales infers imagines. Si tentator deſit, tu vices eius obis, quâ potes, artifici manu & ſtudio. Omittere etiam nequeo, quin moneam laſciuam omnem lectionem eſſe vitandam, & curioſitatem moderandam. Quid quæris ſcire quod facere eſt nefas? vix Ethnici cultores Veneris hæc probabant, & laudabit Chriſtianus? At venatur linguarum peritiam: & ſcilicet mores perdit atque animam. Diſcere vult benè loqui, & malè viuere: imò malè loqui, & malè viuere. Ex abundantia enim cordis os loquitur. & quorſum iſta leguntur, niſi vt narrentur; & diſertus eſſe videatur in amore, & ſæpè etiam verſatus in officina nequitiæ; vt fallatur tempus pretioſiſſimum, & pereant animæ; vt ſit in medio earum puritatis hoſtis, quando illius amator, filius Virginis, per inepta & obſcena verba faceſſere iuſſus eſt?

IACVLATORIÆ.

Confige timore tuo carnes meas, à iudiciis enim tuis timui. Pſal. 118.

Non eſt ſanitas in carne mea, à facie iræ tuæ; non eſt pax oſſibus meis, à facie peccatorum meorum. Pſal. 37.

Domine, ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Ibidem.

CAPVT XVIII.

Meditatio de Modeſtia.

Modeſtia bona. MOdeſtia corporis ad animi tranquillitatem & ordinationem mirè omnium ſapientum iudicio conducit: de ea igitur, qui proficere deſideras, ſeriò cogita, eamque omni cum diligentia complectere, ac ſæpè de ea meditare.

COMPOSITIO LOCI erit, coram Domino te aſpicere, ac ſi recèns creatus eſſes, & corpus cum membris accepiſſes, vt ijs ad gloriam Domini vtereris, & arma eſſent iuſtitiæ, non iniquitatis, vt Apoſtolus loquitur. *Roman. 6.*

Quid ſit modeſtia, & quomodo contra eam peccetur. PVNCTVM I. Conſidera modeſtiam virtutem eſſe, quæ decorum in motibus & geſtibus, potiſſimùm nutibus oculorum ſeruat, habitâ ratione perſonæ, loci & temporis. Peccatur contra hanc ruſticitate, mollitie, petulantiâ & affectatione: attende percurrendo actiones tuas, an per eam & regulas eius ordinati ſint motus tui; an maturitas, humilitas & pietas in eis eluceant; an oculi benigni, non torui, non vagi, non ſublimes, quos deteſtatur Dominus; *Prouerb. 6.* caput rectum ſit, modicè inclinatum, non leuiter mobile, labia modicè clauſa; tota facies deniq; hilaris; greſſus, in quo ſecundùm Ambroſiũ ſit ſpecies auctoritatis, tranquillitatiſque veſtigium cum ſimplicitate; veſtes mundæ, manus quietæ; vox non remiſſa, fracta, agreſtis, ſed ſuauis, ſuccum virilem reſeruans; ſermo ſine perturbatione, ſed placidus, beneuolentiæ plenus & gratiæ: verbum enim dulce multiplicat amicos, & verbum melius ſæpè quàm datum. & alibi, Oratio, ait Ambroſius, ſit pura, ſimplex, dilucida, manifeſta, pleną grauitatis, non affectata; diſceptatio ſine ira, monitio ſine aſperitate, hortatio ſine offenſione. Et verò dici nequit quantum iu-

l. 1. Offic c. 1. 19. & 20. *cap. 19.* *Eccli. 6.* *cap. 20.*

iuuent hæc, quantumque ad virtutem & collectionem animi quies corporis, nullumque abſque cauſa, neque leuiter tum quidem cum leuitate mouere membrum. Huc etiam ſpectat eutrapelia, quæ iocis modum ponit, de quibus Seneca: Vrbanitas tua ſine dente ſit, ioci tui ſine vilitate: nam & illi vtpote animi remiſſio nonnumquam ſunt neceſſarij, ſicut & ludus. Hîc cauendum tamen ait Ambroſ. ne ſoluamus omnem harmoniam, quaſi per quemdam contemptum operum bonorum. Ridere verò, ô Religioſe, & rideri, ſæcularibus relinque, grauitas perſonam tuam decet. Immò Tobias etſi eſſet iunior, laudatur quòd nihil pucrile geſſerit. *Seneca.* *Hieron. ep. 8. c. 7.* *Tobiæ 1.*

PVNCTVM II. Conſidera, quantopere hæc virtus colenda ſit. Primò, ex immodeſtiæ turpitudine, quæ oculos omnium intuentium offendit, ſicut è contrà modeſtia omnes ad amorem trahit. Secundò, quia valdè à Spiritu ſancto redarguitur. Pro eo, ait Propheta, quòd eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, decaluabit Dominus verticem earum. Sapiens verò: Homo apoſtata, qui non conſentit cum Deo, vir inutilis graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. Commẽdatur autem crebrò modeſtia, vtque omnia honeſtè & ſecundùm ordinem fiant in nobis. Modeſtia, ait Apoſtolus, veſtra nota ſit omnibus hominibus. & Dominus IESVS: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt. Tertiò, conſidera hinc fieri à prudente iudicium de interioribus; ex viſu ſiquidem cognoſcitur vir, & amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enunciant de eo. ſi enim, vt Ambroſius, vox quædã animi, eſt motus corporis, mẽbra indomita animũ ſignificant indomitum. vnde etiam Nazianzenus prædixit, Iulianũ exitio orbi fore. hinc collige modeſtiam non fictam eſſe oportere, ſed, vt S. Thomas, ab interiori procedere, conſiderando Deum vt patrẽ & magiſtrũ vbiq; preſentẽ. *Immodeſtiæ turpitudo.* *Iſaiæ 3.* *Prouerb. 6.* *1. Cor. 4.* *Philip. 4.* *Matth. 5.* *Eccli 19.* *l. 1. Offic.* *Nazianz.* *2. 2. q. 168. a. 1. ad 3.*

Modeſtia allicit mirificè ad pietatem

PVNCTVM III. Conſidera, vt nihil magis offendit homines quàm immodeſtia, ita contra nihil magis modeſtiâ allicere ad pietatem, cùm exempla trahant, verba vix moueant. O quanto præſtat ſic cum B. Franciſco concionari! adeoque vt fruſtra verbo dicat, qui facto longè potentiùs & immodeſtiâ contradicit. Ideò hortatur mulieres Apoſtolus modeſtiâ (quæ locuples eſt in conſpectu Dei) viros qui verbo non credunt, conuertere. Sanè cùm Thaumaturgum homines viderēt tam modeſtum & humilem, magis ſe ob mores ac modeſtiam quàm miracula credere profeſſi fuerunt, atque eum diligere: ſine qua nulla amicitia, maximum hominis bonum, durare poteſt. Tertiò, conſidera mores leues animum corrumpere, vt colloquia praua. vnde Baſilius: Studeamus modeſtiæ: nā ſtudijs & exercitijs aſſimilatur anima, & qualia facit, talis formatur & figuratur. Quartò, quòd paſſiones etiam omnes, ſi exteriores actus comprimuntur, velut ignis ſuffocentur, idque facilè. Quintò, conſidera ſine hac omnem deuotionem perire, velut è rimoſo vaſe omnem effluere. Sextò, immodeſtiam ſaltem maculoſum hominem, etſi alioquin bonum, facere. quod autem maculas habet, hoc in ſacrificium Deo acceptum offerri nequit. morum leuitas poteſt quidem aliquando eſſe in bono ad horam, ſed in deuoto numquam, dummodo, ait Bonauent. ſit deuotus. Denique attende, ſi Religioſus es, multorum ſæcularium modeſtiam, qui de his vix monentur, vix inſtruuntur, quodque ex te vno omnes iudicentur, ac quanta hinc incommoda naſcantur.

1. Pet. 3.

Serm. de humil.

Bonau. de profect. Relig. c. 5.

Chriſti Domini modeſtia.

PVNCTVM IV. Conſidera Domini noſtri IESV humilem & modeſtam domi & foris conuerſationem, & B. Virginis, & aliorum. De B. P. Ignatio, quemadmodum de S. Malachia, refertur, quòd nullum ſine ratione membrum moueret: de S. Luciano Martyre, quòd multi ſolo eius aſpectu conuerſi fuerint. D. Chryſoſtomus aſſerit, Apoſtolos non tam miraculis, quàm morum ſanctitate orbem

orbem conuertiſſe, quam vtique morum modeſtiâ præ ſe ferebant; ſicut & S. Ioannes, qui nullum fecit ſignum, vti nec Abraham, & tamen latiſſimè fidem propagauit.

PVNCTVM V. Conſidera te eſſe templum Domini, & quaſi ſepulcrum, quod vtique oporteat eſſe glorioſum, cùm toties S. Euchariſtiæ particeps fias. Secundò, membra omnia tua Deo dicata eſſe, ita vt poteſtatem eorum non habeas. vnde Auguſtinus ad ſuos loquens ait, Carnes ergo veſtras cum timore eius crucifigite, & vobis diligenter prouidete, ne lingua loquendo, quæ vocat de cælo filium Dei, contra Dominũ loquatur; & ne manus quæ tinguntur ſanguine Chriſti, polluantur ſanguine peccati. Poſtremò vide, vt non ſolùm anima Deo ſeruire debeat, ſed etiam corpus per modeſtiam mortificationem Domini IESV circumferre, vt in populo graui Dominus laudetur. Denique contemplare omnia IESV Chriſti membra pro te vulnerata, & alloquere Dominum, & percunctare, quid eum ad hoc impulit? nempe vt ſingulis tuis eum laudares, quis ſuis te redemit. *Iſaiæ 11.* *Aug. ſerm. ad frat. in Erem.* *Pſal. 34.*

Conſideratio de ratione conuerſandi cum proximo.

COnſidera Primò pericula quæ in ea ſunt. Primò, ex parte tua. difficile enim eſt in multiloquio vitare peccatum, ac refrænare linguam ſuam. quod cùm tanti fiat à Spiritu ſancto, vt illius vanam eſſe dicat religionem qui id non poteſt, collige magni periculi eſſe conuerſationem: cui vt occurratur, materia ſermonis non niſi pia vel ſaltem vtilis conſtituenda, vt in lubrico & periculoſo itinere tutior via deligenda eſt. Religioſus certè vir, & pietatis amans, de pietate frequenter ſermonem inferre debet. Seruum Dei, inquit Bonauent. de Deo loqui decet, vt fiat quod ſcriptum eſt, Si quis loquitur quaſi ſermones Dei. Quid enim potius? cùm notum ſit ex abun- *Pericula in agendo cum proximo.* *Iacob. 1.* *1. Pet. 4.* *Matt. 12.*

dantia cordis os loqui. Si igitur vana quis, ſi turpia proferat, cordis arcana eiuſmodi eſſe profitetur. Quemadmodum autem nolles habitu profiteri ſpurcitiam, aut vanitatem, nolles eam alieno ore tibi aſpergi aut affingi; ita magis conuenit te cauere, ne illam apud alios proprio ore facias teſtatam.

Conſidera præterea, omnes occaſione datâ eniti debere, vt proximum ad meliora promoueant. Cur enim ſeruus Dei id vereatur, cùm tot ſerui diaboli ſtrenuè pro domino ſuo laborent? Sic certè quiuis, etiam qui ad alios iuuandos propriè vocatus non eſt, veri ſerui Dei partibus fungi poteſt, eoque crebriùs, quo faciliùs & magis obuium, familiariter loqui quàm concionari. Sanè Philoſophi profitebantur ſuo ſe conſortio homines efficere meliores. Ad quod R. P. Balthaſar Aluarez, vir omni memoriâ dignus dicere ſolitus, debere homines à Religioſis abire percutientes pectora ſua, dicentes, Verè filij Dei ſunt iſti.

Certè quod attinet ad Religioſos, eo fine adiri eos ſæpè ab externis certum eſt, vt ſpiritualibus paſcantur: & proinde quiſque exiſtimare deberet talem ad ſe miſſum à Deo, vt per eum inſtruatur, eamque fortè vnicam horam ſalutis illius eſſe. Conſideret verò is dulciſſima illa Chriſti verba, Vbi duo, vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Quanto autem dulcius eum nobis eſſe præſentem, quàm principes tenebrarum? Aduertat ſimiliter hanc fuiſſe Chriſti Domini conſuetudinem ex omnibus bonæ inſtructionis captare occaſionem, ſiue regiones albæ ad meſſem occurrerent, ſiue lapides templi oſtenderentur, ſiue obtritos eſſe aliquos ruinâ narraretur. O quanta cum voluptate & cum vtilitate conuenirent homines, & maximè Religioſi, ſi quiſque velut ad chariſtia veniens, ſymbolum conferret; alius ex veteri, alius è noua ſacra profanaque hiſtoria, aut litteris ſanctiſque Patribus. O quàm ſuaue illud foret menti

Matth. 18.

ti

ti epulum, poſtquam corpus curatum eſt! vti enim cibi corpus replent ac nutriunt, ita eiuſmodi colloquia animum paſcunt. Optandum certè foret conſpirare ad hoc exercitium probos, non minùs atque improbi aut ſaltem minùs religioſi ſolent in vaniloquio conſtanter perſeuerare.

Conſidera poſtremò, quid ſit quod te retrahat à tam pio, tam obuio caritatis erga proximum & pietatis exercitio. an tædium? quòd ſi illud, erubeſce. neque enim de amato amantem loqui piget, ſed facundum facit amor ſeu mundi, ſeu Dei. An forſan quia fructum non ſperas? at nouit Dominus tempora, refereſque mercedem iuxta laborem ac ſtudium tuum. Sed pudet forſitan coram Deo de Deo loqui, & nō pudet aliena à vitæ inſtituto, ac Chriſtianæ pietatis profeſſione effutire? Conſidera ergo diligenter occaſionem pietatis, neque ejus negligas opportunitatem. Non excludo tamen vtilia colloquia, ſed pietatem in oculis ſemper eſſe oportere admoneo. A ſilentio autem opportuno inchoādum illi eſt, qui rectè loqui velit. Secundò, pauca loquatur oportet. Tertiò, circumſtantiarum habeat rationem, eoque magis quòd linguæ lapſus ferè irreuocabilis ſit. idcirco etiam Philoſophi, inprimis Pythagorici, ſilentij maximam curam habuere. & nihil certè eſt quod adeò commendetur in ſacris Literis, vt linguę moderatio; atque adeò Spiritus ſanctus per ſanctum Iacobum pronuntiauit eum perfectum eſſe virum, *Iacob. 3.* qui linguâ non offenderet.

Monita quædam B. P. Ignatij circa conuerſationem.

PRimò, ſuadebat contentionem omnem vitare, ac profitebatur malle ſe vnum gradum profectus in proximo abſque ea, quàm cum ea plurimos.

Secundò, omnibus ſatisfacere: nihil enim tam eſſe pretioſum quod læſæ caritatis damnum poſſit reparare. ideò patienter tolerandas contradictiones, longos atque inſulſos ſermones.

Tertiò, in negotijs poſtulari tempus volebat, atque illud præſtitutum ſedulitate præueniri.

Quartò, omnia quæ quiſque diceret, ita dicenda eſſe aiebat atque ſi publicanda forent.

Quintò, pauca, eaque tardè proferenda eſſe, & longos aliorum diſcurſus eſſe audiendos.

Sextò, hortabatur vt quiſque ſe genio proximi propter Deum accommodaret, ac læto non ſe triſtem exhiberet, triſti verò gratioſum, cum iracundo celeriùs etiam loqueretur. Denique quemadmodum, ait, hoſtis cum eo quod alienum eſt ingreditur, egreditur cum eo quod ſuum eſt: intrat enim non contradicendo moribus eius quem adoriri vult, imò etiam bonas inſerit cogitationes, deinde in ſpeciem bonas; ac ſic egreditur cum ſuo, id eſt, finē optatum conſequitur. Sic & nos oportere bona in alijs primùm collaudare, poſteà ſuauiter mala emendare.

Septimò, numquam, inquiebat, recedatur ab eo quem ad bonum reducere volumus, afflicto, aut malè cōtento.

Octauò, condeſcendat alijs, quantum per inſtitutum licet, vt omnibus omnia fiat.

Nonò, nec ſtatim ad ſumma veniat, ſed gradatim ac ſuauiter ad vlteriora promoueat.

Decimò, capacitati hominis multùm ſe attemperet. Si quis enim in guttum multa ſimul infundere nitatur, effundet potiùs quàm infundat.

Vndecimò, cauendum eſſe dicebat, ne vitia in nobis deprehendantur: vt ſunt exceſſus in cibo, potu, hyperbolæ, vanitates, rixæ, motus inconcinni ac geſtus: hæc enim vti exiſtimationi non parum detrahūt, ita minuūt amorem. In exteriori itaq; homine concentum & compoſitionem magnam (ſignum animi compoſiti) requirebat.

Oratio

Oratio pro modeſtia & ſancta conuerſatione impetranda.

O Iesv ſuauiſſime, qui pro inordinatis motibus meis & immodeſtia mea in omnibus membris grauiſſimè cruciatus fuiſti; da mihi gratiam per modeſtiam tuam, vt memor vbique ſim profeſſionis meæ, & diſcipulatus tui: ne propter me blaſphemetur nomen tuum. Inuenio quidem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ: ſed qui feci membra mea ſeruire iniquitati, cur nō faciam eadem ſeruire iuſtitiæ & æquitati? ſi oculus meus ſcandalizet me, ſi manus, iubes abſcindere eam, & proÿcere: quanto magis coërcere membra mea debeo legibus modeſtiæ, ne ſcandalizem vllum ex puſillis iſtis minimis qui in te credunt? nolo cibo aut geſtu aut motu illum perdere pro quo mortuus es: ſed cum Apoſtolo tuo dicam coram te, Si eſca, ſi inceſſus, ſi habitus, ſi conuerſatio ſcandalizat fratrem meum, abſtinebo ab his in æternum vt nulli dem offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum; ſed omnes qui vident me benedicant nomini tuo & dicant, Ecce ſemen cui benedixit Dominus. Conſtituiſti enim nos, vt ſimus ſine querela, & ſimplices filÿ Dei, ſine reprehenſione in medio nationis prauæ & peruerſæ: vt exemplum ſimus fidelium in verbo & conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate, vt profectus noſter manifeſtus ſit omnibus, ac conuerſatio bona, vt in eo quod detractant de nobis, ex bonis operibus nos conſiderantes, glorificent te Deum noſtrum in die viſitationis. Neque ſatis eſſe ſcio ſi grauiora deuitem. quis enim, inquit Iacobus Apoſtolus tuus, ſapiens & diſciplinatus inter vos? oſtendat ex bona conuerſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ. Sic enim eſt voluntas tua, vt benè facientes obmuteſcere faciamus hominum ignorantiam; & ſic luceat lux noſtra coram hominibus, vt videant opera noſtra bona, & glorificent te Patrem noſtrum qui in cælis es, & benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Rom. 7. Matth. 5. Rom. 14. 1. Cor. 8. Coloſ. 3. 1. Tim. 4. Iacob 3. 1. Pet. 2. Luc. 16.

Praxis

Praxis ad modeſtiam morum comparandam.

PRima eſt, obſeruare defectus cuiuſque membri; & aliorum etiam iudicium ſuper hoc exquirere. vix enim fieri poteſt, vt quis ſe ad normam modeſtiæ componat, niſi ab aliis obſeruetur. Itaque fieri videmus, vt in publico magis modeſtiæ memores ſimus & obſeruantes, quàm alibi: hoc tamen D. Bonauent. diligenter commendat, vt quiſque ſic ſe gerat in priuato ſuoq; cubiculo, vti ſolitus eſt in publico. Præterquam enim, quòd hac ratione faciliùs habitus acquiratur modeſtiæ, eiuſmodi faciliùs ad orationem perfectam, atque animi quietem peruenit, quò non ſinunt immodeſti mores vllum pertingere.

Secunda. Legere libros de hac re conſcriptos, tum à D. Bonauentura ad Nouitios, tum aliis. Quamuis autem exterior illa modeſtia, niſi à virtutum omnium concentu proficiſcatur, diuturna futura non ſit; magnum tamen ipſa ad virtutem eſt præſidium, ac quod primò difficili ac quaſi reluctanti fit naturâ, vſu atque conſuetudine fit iucundum.

IACVLATORIÆ.

1. Cor. 4. *SIc nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.*

Philip. 4. *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.*

Luc. 11. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus; vt videant opera veſtra bona.*

CAPVT XIX.

Meditatio de Temporis ratione habenda.

QVemadmodum vides in vniuerſo ſuis temporibus, pondere, numero & menſurâ definita eſſe omnia, ita & in te microcoſmo fieri conuenit, temporiſque maximam haberi rationem, ac te vitam eiuſque partes ad illud

lud dimetiri. eſtque hoc præſidium ad pietatem minimè vulgare.

Compositio loci, conſiderare velut in ſolitudine vt omnia velociſſimè tranſeant, vt poſt momenta ſingula nihil ſit recuperabile eorum quæ fuerunt.

Pvnctvm I. Conſidera Primò, quàm ſit tempus vitæ noſtræ incertum, quàm breue, ſi comparetur ad longiſſimam æternitatem. Secundò, per ſingula momenta æternum glorię pondus, aut pœnarum accedere. merita enim coronabuntur æternùm, & peccata etiam leuia æternùm punientur in ijs qui reprobi fuerint. Tertiò, quanta habeatur ratio mercatus, occaſionis lucri alicuius; quomodo manè euigilent, diem in laboribus conſumant homines, maria traijciant, vitamque prodigant. Conſidera Quartò, omnium rerum tempus pretioſiſſimum eſſe, & irrecuperabile: ſed, eheu! vt Bernardus ait, nihil pretioſius tempore, & tamen nihil hodie vilius reperitur. Tráſeunt dies, menſes, anni ſalutis; & nemo recogitat, nemo ſibi perire diem & numquam rediturum cauſatur. Attende verò quare ita ſit pretioſum; quia nempe omnia illo lucrari, abſque illo nihil poſſumus. Immò quamuis vniuerſum mundum daret homo, pro prorogando vitæ tempore in morte vel ad momentum, nequaquam illud poſſet comparare. quod ſeriò expende. Quanti æſtimarent, putas, damnati & beati vnâ horâ poſſe viuere; illi vt ſalutem, hi vt gloriam maiorem cõſequerentur! Ideoque exclamat Sapientia æterna: O ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi! O ſi cognoſceret homo quantum hoc vitæ tempore poſſit animæ ſuæ bona augere! Quid? quòd de tempore etiam Philoſophi ſic philoſophati ſunt & ſenſerunt: inter quos Zeno aiebat, hominibus nihil magis deeſſe quàm tempus; Democritus pretioſiſſimum impendium eſſe tempus. Seneca: Ita fac ergò, mi Lucili, vindica te tibi; & tẽpus collige, & ſerua. Quem enim mihi dabis qui aliquod pretium tempori

Tẽporis breuitas incertitudo, pretium.

Serm. ad ſchol.

Luc. 19.

Zeno.

Democritus.

Seneca.

ri ponat, qui diem æſtimet? Expende igitur quomodo tempore tuo vtaris, cui rei pretioſiſſimum omnium impendas, qua cùm re commutes, fortè cum fabulis, otio, luſu, cùm poſſes regna acquirere, Dei gratiam augere, iuuare proximos, vocationem tuam certam per bona opera facere.

PVNCTVM II. Attende ante omnia quàm parum temporis ſuperſit, quantumque tibi perierit. Secundò, quomodo illud impendendum. Monet certè Seneca eleganter: Formemus, inquit, animum, tamquam ad extremum ventum ſit; nihil differamus: qui quotidie vitæ ſuæ manum imponit, non indiget tempore. Videte verò, ait Apoſtolus, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Impendere autem oportet ad ſalutem; ad hoc enim conceſſit illud Deus; atque, ſi hoc non fecerimus, ſeuera eius ratio reddenda erit. Aduerte igitur quantum pietatis exercitijs tribuas temporis; an plenè quod debetur illis ac diuino obſequio tempus impertiaris; an his tantùm ſucciſiuum, alijs optimum. Præterea, an non meliùs impendere poſſes. Quis mercator ſtramen vile emet in die mercatus, cùm poſſit aurum, gemmas pretioſas? Tertiò, attentè conſidera, quid vnâ horâ boni, quid die, quid conſtanter agere paucis hebdomadis poſſes in virtutis ſtudio: & erubeſce; maximè ſi attendas mundanorum in rebus viliſſimis incredibilem diligentiam.

Seneca epiſt. 102.

Ephеſ. 5.

PVNCTVM III. Conſidera quantæ dementiæ ſit, omnia (vade, ſi lubet, per ſingula) bene ſupputare quæ ad rē familiarem ſpectant, & tempus negligere omnium rerum pretioſiſſimum, turpibuſque & inanibus rebus impendere. Secundò, quanta ex otio iſto incommoda expertus ſis, & experiantur multi, qui numquam quid certi agunt, ſed fortuitò, velut cymba, quæ nullum certum portum habet, feruntur,

Oratio

Oratio pro temporis habenda ratione.

EHeu, quid eſt homo, quid vita hominis, quod tēpus illius, quā breue, quàm pretioſum! nunc hora eſt nos de ſomno ſurgere, Rom. 13.
nunc propior eſt noſtra ſalus. Nunc exiſtimo, Domine Deus meus,
quòd non ſint condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram glo- Rom. 8.
riam quæ reuelabitur in nobis. nam expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat: vanitati enim ſubiecta eſt creatura non volens; ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe, id eſt in te Domine. Id enim quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate, æternum gloriæ pondus operatur in nobis, propter quod omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſque adhuc; non ſolùm autem ipſa, ſed & nos ipſi, primitias ſpiritus habentes; & ipſi intra nos gemimus, adoptionem filiorum tuorum expectantes, redemptionem corporis noſtri. O quando apparebit illa dies æternitatis, in qua momenta ſingula
æternitatem feciſſe videbimus! quando exultabimus, modicum ſi 1.Petri 5.
nunc oportet contriſtari, vt tribulatio noſtra multò pretioſior auro inueniatur in gloriam & laudem tuā, ô omne bonum! O quàm Bern. ſerm.
apparebit tunc pretioſum tēpus, quo æternitas potuit comparari; ad ſchol.
quàm breuis hora vitæ noſtræ, quàm breuis labor, quàm pretioſus horæ quadrans, qui ſæpè abit in otia, in malitiam, in fabulas! volat verbum irreuocabile, volat tempus irremediabile: nec aduertit inſipiens quid amittat; libet fabulari, dicit, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendā gloriam miſeratio Conditoris indulget! donec tranſeat tempus, quo diuinam propitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam ſocietatem, ſuſpirare ad amiſſam hereditatem, excitare remiſſam voluntatem, flere admiſſam iniquitatem. Omnia tempus Ecclef. 3.
habent, & ſuis ſpatiis tranſeunt vniuerſa ſub cælo; nunc tempus flendi, pòſt erit tempus ridendi; nunc tempus plangendi, pòſt erit tempus ſaltandi; nunc tempus belli, pòſt erit tempus pacis; nunc tempus odij. niſi enim quis oderit animam ſuam, tuus eſſe, ô dulciſſime

ciſsime IESV, *non poteſt; ſed pòſt erit tempus dilectionis ; & eris, tu Deus, vnus omnia in omnibus, & laudabimus nomen tuum magnum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Amen.*

Praxis pro temporis ratione habenda.

PRimò conſidera, quæ tempora tibi commodiora rebus gerẽdis, & ante omnia ſalutis negotio procurando, atque attende ne rebus nihili tempus optimum, orationi & ſalutis negotio id tribuas, quod illis incommodum. Ita, eheu! quotidie fieri videmus, optimam vitæ partem mundo ac vanitati tribui, optimam diei; effœtum corpus, deteriora tempora ſenectutis pietati adſcribi. Reſpub. geritur in flore ætatis, negotium ſalutis in decliui. Quid verò tibi potius, ſaluum, an bonum eſſe ciuem? Diſtribuat ergo ſibi quiſq; annos, dies, horas, nec fortuitò vitam aget, ſed decreto. Ille inter otioſos ac inertes numeratur, qui ſi fortè ſe benè gerẽdæ rei occaſio obtulerit, rectè faciat. Diuidendum autẽ ita tẽpus eſt, vt Primò ea ad quæ obligamur, id eſt, quæ ad ſalutẽ ſpectant, tractemus, de diuino cultu, oratione, Miſſæ ſacrificio, lectione pia, examine conſcientiæ. Secundò, quæ his proxima ſunt curemus, qualia ea quæ ad ſtatum & officium noſtrum pertinent, artificium & laborem: natus eſt enim homo ad laborem, ſicut auis ad volandum; Tertiò, quæ ad familiam; Quartò, quæ ad honeſtam recreationem. quod enim caret alternâ requie durabile non eſt. *Iob 5.*

Secundò, ſingulis menſibus rationem temporis ſubducas; & conſidera, an meliori, an fructuoſiori occupationi illud impendere non poſſis. occupationes enim variæ; aliæ animæ, vt ſunt oratio, ſtudium varium, lectio; aliæ corporis, vt ſunt artificiorum exercitatio, item equitatio, venatio, luctatio, & recreatio; aliæ rei familiaris, vt ſunt plantatio, ædificatio moderata, inſtauratio; aliæ reipublicæ; alia denique omnium grauiſſima, præparatio ad mortem. huc enim omnia diriguntur, dies, anni, luſtra, & omnis exercitatio.

IACVLATORIÆ.

2. Cor. 6. *ECce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis: abiiciamus ergo opera tenebrarum.*

Rom. 13. *Fratres, hora eſt iam nos de ſomno ſurgere: nunc enim propior eſt noſtra ſalus quàm cum credidimus.*

Quod-

Quodcumque poteſt facere manus tua, inſtanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quò tu properas. Ecclef.9.

Operamini dum lucem habetis: venit enim nox, quando nemo poteſt operari. Ioan.9.

Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant. Ioan.12.

CAPVT XX.

Meditatio de Monitore aliquo eligendo, auxilio magno in via Dei.

ITa à Domino comparatum eſt in hac vita & via, vt nemo ſibi dux eſſe poſſit, nemo inniti prudentiæ ſuæ: ideoque nullum ſubſidium ſuauius ac vtilius ab ijs quæ foris ſunt accipi poteſt, quàm amicus fidelis & monitor. *Monitoris vtilitas.*

COMPOSITIO LOCI erit, ſpeculari mundum plenum erroribus, & erronibus ac vanitate.

ORATIO vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera coram Deo te in via multiuia, vel ad flumen aliquâ tantùm parte vadoſum, ſed neſcire quâ, neque quam viam capias. Dic, rogo, eo caſu quãtum optares ducem ſeu monitorem? ſi verò ſcires hinc vitam & ſalutem certò pendere, quàm diligenter ſcrutarere an aliquis index eſſet viæ? quàm gratus eſſes, ſi quis errantem etiam aſperè reuocaret, aliàs ad præcipitium venturum? Imò ſi iumentum tuum, de quo in veteri lege præceptum erat, erraret, reuocari velles. Applica viæ æternitatis irremeabili, & cogita tibi neceſſariò deduce & monitore aliquo proſpiciẽdum. Neſcit enim homo finem ſuum, neque vllius negotij, ob plurimos & varios caſus in rebus humanis. & ſæpè quod minoris æſtimas, cauſa tibi eſt *Eccleſ.9.*

omnium malorum, vel eſſe poteſt; & quanta dementia tentare ſpreto duce, vias ignotas, vada periculoſiſſima? & vide an alicui hoc ſuaderes. Secundò conſidera, ſapientiſſimos omni ſæculo primùm in ijs quæ ad animam, deinde etiam in alijs quæ ad res humanas pertinent, turpiſſimè erraſſe, quia ſuo iudicio præfidentes, monita bona ſpreuerunt. Quis enim ſapientior Salomone? & quomodo infatuatum eſt cor eius? Secundò, optimos etiam in propria cauſa cæcutire. Quis Dauide prudentior? & ecce nouem menſibus excæcatus in adulterio hæſit, donec Nathan eum moneret. Huc referri poſſunt varij eximij viri, qui tandem in hæreſes & errores lapſi ſunt, quia nitebantur prudentiæ ſuæ. Denique vide errores mundi, tum in ſæcularibus hominibus, auaritiâ, aut amore, aut ambitione, ſe in multa pericula præcipitantibus quotidie; tum in Ethnicis prudentiſſimis alioquin, lapides adorātibus, &c. Poſtremò in varijs viris bonis, & Religioſis, qui defectu admiſſæ monitionis dati fuerūt in reprobum ſenſum.
Rom. 1. Tunc collige quàm auidè monitorem in via hac & ducem quærere oporteat.

PVNCTVM II. Conſidera quomodo in omnibus rebus monitores velit eſſe Deus, & adeò neceſſarios iudicarit, vt ad id obligarit omnes Superiores, imò etiam pares, vt ſi quem peccantem viderent, monerent. vnde Prophetas vt ſpeculatores in Iſraël poſitos aiebat, quodque, niſi mo-
Ezech. 33. nerent, ſanguinem de manibus eorum requireret. Vnde aliqui, potiùs quàm monere omitterent, vitam perdidere, vt S. Ioannes Baptiſta, S. Staniſlaus Polonus; & patriam
1. Reg. 2. & omnia, vt D. Chryſoſtomus. Heli verò ſe ſuoſque omnes, quia monere neglexit, euertit. Secundò, in omnibus rebus, operibus, ſtructuris publicis ſyndici ſunt, & qui deteguntur errores; & magno ſumptu emitur, moneri de hoſtium inſidijs, de machinatione aduerſus bona noſtra, vel honorem noſtrum. Applicemus hoc nobis, & hoſtibus animæ noſtræ, & deteſtemur imprudentiam noſtram.

ſtram. Tertiò conſidera, quomodo in pluribus rebus, quas prudentiſſimè gerere nos putabamus, errauerimus. Quartò conſidera, quàm indignè ferremus ſi amicus ſciens alium nobis machinari mortem aut dedecus, taceret & diſſimularet; quàm illam verecundiam in diſcrimine cõſtituti damnaremus, & eũ hoſtiliter egiſſe iudicaremus? vel, ſi fruſtra monuiſſet, quàm ſtultos nos fuiſſe ſerò videremus, vt Crœſus, qui à Solone in ſecũda fortuna monitus, lapſus Solonem inclamabat. Imò ſi næuus in facie turpis, ſi adhæſiſſet veſti, vel ganeo aliquis affixiſſet probrum, & permitteret famulus herum rideri, quomodo id ferret? Quintò, quàm ſollicitè in ſpeculo ſe cõtemplentur homines, & eheu! næuum in anima grauiſſimum admonitoris indicio detergere nolumus. Sextò, ſi quis medicus nuntiaret tibi certis indicijs diſcrimen vitæ, quàm illum amares? ſi diſſimularet, quàm offenderetis? Applica ad morbos animi.

Pvnctvm III. Conſidera quare moneri nolimus. Primò, quia (quod inſani eſt) putamus nos errare non poſſe; omnia laudari noſtra volumus, aliorum graues cenſores; cùm tamen (vt ſuprà oſtendimus) ſapientiſſimi & prudentiſſimi errauerint, & non ſit homo qui non peccet. *3. Reg. 8.* Secundò, quia putamus nos per nos errores videre poſſe; ſed, vt prouerbium, non videmus manticæ quod in tergo eſt. Et vt nemo in facie ſua videt næuum niſi in ſpeculo; ita neque errori occurrere quis poteſt, niſi monitus. & ſic de aliis. Itaque ſuperbiam, malorum radicem, hoc remedium pellit. *Seneca epiſt. 94.* Vnde Seneca: Sit aliquis cuſtos, & aurem ſubinde peruellat, abigatque rumores, & reclamet populis laudantibus, &c. Neceſſarium eſt admoneri, & habere aliquem aduocatum bonæ mentis in tanto ſtrepitu tumultuque falſorum, vnam denique audire vocem. Quæ erit illa vox? ea ſcilicet quæ tibi tantis clamoribus ambitioſis exſurdato ſalubria inſuſurret verba. Tertiò, quia alios diiudicare noſtra non poſſe putamus. & hæc demẽtia,

tia, quaſi noſtra aut ſint ſupra captum hominum, vel ſanè arcana patefacere amicis verè nolimus. quod quàm ſit noxiũ, patet: ſi enim quis foret, qui medico morbũ aperire nollet, & remediũ tamen peteret, certè is demens eſſet; & arcana nolle aperire, eſt conſilium nolle petere, aut per-
Seneca. peram petere. Cogita an tibi in amicitiã aliquis recipiendus ſit; cumque placuerit fieri, toto illum pectore admitte, tam audacter cum illo loquere, quàm tecum: poſt amicitiam credendum, ante amicitiam iudicandum. Quartò, quia omnino perire volumus, vt is qui erroris in via ſeu præcipitij monetur, & contemnit: immò quærimus eos qui ad interitum ruentes fiſtulis & ſambucis eò nos propellãt; adulatores ſcilicet: qui verò obſtare poſſent reiici-
3. Reg 12. mus. Sic Roboam ſenioribus cõſiliarijs patris ſui dimiſſis,
Valer. Max. lib. 9. iuniores adlegit, & perijt. Xerxes Græcis ad ſe vocatis, viris prudentibus, ait, Veniſſe ſe ſcirent, vt parerent, non ſuaderent. Prudentes verò Principes longè aliter fecere: atq; adeò rumores de ſe auidè captare ſoliti, vt Fredericus III. Carolus V. & Frãciſcus I. Galliæ Rex. Imò & ipſe Do-
Matth. 16. minus ad exemplũ noſtrum petijt, Quẽ dicunt homines eſſe filium hominis? Quinta cauſa ſpernẽdi monitorẽ eſt, quia dedecus putamus moneri priuatim, quod publicè
Plutarch. audire aliàs cogeremur. Plutarchus ad hoc ſcitè ait, Telephũ vulneratum, coactũ fuiſſe ab hoſtibus vulneri remediũ petere; atque ita eum qui non habet amicum, ſępè ab inimicis ſua vitia audire. Perſarũ Reges quotidie à monitore ſic excitabãtur: Surge Rex, ac negotia cura, quæ Meſoromaſdes te curare iuſſit. Philippus Rex cùm in cauſis audiendis negligentior eſſet, & vacare ſe mulieri cuipiam non poſſe diceret, publicè audijt: Noli ergo Regem agere. Denique monitorem reſpuimus, quia parum amicum putamus eum, qui non adulatur; in re familiari tamen, ſi quis vitium, diſcrimen noſtrũ, alterius circumuentionẽ indicet, amicum factum putamus. Et hæc eſt inſipientia filiorum Adam, qui de iumento aliiſque rebus omnibus

ma-

magis ſolliciti ſunt, quàm de anima. Vnde Sapiēs, Noli arguere deriſorē, ne oderit te, &c. vir prudens & diſciplinatus nō murmurabit correptus. Sanè qui corripit, ſi amicus non eſt, officium amici facit, aut facere voluit; quod nemo reſpuere ſolet: ſi eſt, meliora ſunt vulnera diligentis, ait Scriptura, quàm fraudulenta oſcula blandientis. Stultitia certè magna eſt monentem auerſari. Qui odit increpationes, ait Sapiens, inſipiens eſt. & rurſum: Noli arguere deriſorem, ne oderit te; argue ſapientem, & diliget te. Ille, vt phreneticus, curantem ſe mordet, monſtranti viam iraſcitur, & errare pergit, vel bonam medicinam ſibi datam, odio medici, ſponte ſibi in venenum vertit, & haurit, fitque vt virga Moyſis (id eſt correptio) in colubrum vertatur.

Prouerb. 9. *Eccli 10.* *Prouer. 27.* *Prouer. 9.*

PVNCTVM IV. Conſidera aliquem quem nemo monere audeat, nónne is ſimilis tibi videtur ei equo quem in præceps ruentem & calcitrantem nemo retinere poteſt; vel quem nemo velit, quòd eum contemnat? nónne tibi is miſer videtur, & in crepidine montis prærupti ambulare; aut ponte anguſto, & excelſo admodum, abſque vllo prẹſidio & retinaculo? nónne comparandus ei viatori, quem proximum vt incidat in manus hoſtium, ſpeculator admonere negligit aut horret? ita omnino eſt. quare aptè Seneca: Monſtrabo tibi cuius rei inopiâ laborent magna faſtigia, quid omnia poſſidentibus deſit; ſcilicet ille qui verum dicat. nemo ex animi ſui ſententia ſuadet diſſuadetque, ſed adulandi certamen eſt, & vnum amicorum omnium officium ac contentio, quis blandiſſimè fallat. Hæc peſtis eſt ſæcularium, hæc multorum etiam piorum, quos ſi moneas, exaſperas; quoſque proinde melius ſinere iacere, quàm erigere.

Senec. de benef. lib. 6. cap. 10.

PVNCTVM V. Conſidera, quàm ſit turpe declinare cor ſuum in verba malitiæ ad excusādas excuſationes in peccatis: qui enim iuſtificat ſe ipſum, hoſtem ſuum excuſat & Dei, cumque ſit æger, ſanus haberi vult; & cæcus, vi-

Pſal. 140.

dens;imperitus,peritus;& qui iniuſtus eſt, iuſtus cenſeri.
Eccli.32. Peccator enim homo vitabit correptionem,& ſecũdùm volũtatem ſuam inueniet comparationem: iuſtus autem
Leuit.13. accuſator eſt ſui. Hinc iubetur leproſus veſtimenta diſſuta habere,& caput detectum,id eſt, peccator ſe aperire.
Gen 27. At Iacob extrema pellibus tegit, & peccator haberi vult.
Serm. 16. De eo Bernard. ſuper Cantica: In animam peccat ſuam, qui excuſat dum arguitur, repellit proinde à ſe medicinam, & ſic vitam ſibi intercludit æternam. Excuſat, ait, quis dicendo, Non feci, aut bene feci; aut ſi malè, Non multùm malè; aut ſi multùm malè, Non mala intentione:
Geneſ.3. ſi autem de illa velut Adam & Eua conuincitur; alienâ ſuaſione excuſare ſe nititur. & Gregorius: Superbiæ vitium eſt, vt quod quiſque de ſe fateri dignatur, hoc ſibi
Ibid. ab alijs dici dedignetur. Conſidera Secundò, Adamum,
Gen.4. Cain, & Saulem, excuſantes ſe, à Deo proiectos; Daui-
1.Reg.15. dem, Petrum & Latronem ſuſceptos. Tertiò, conſidera
2.Reg.12. Chriſtum Dominum circumcidi, baptizari, damnari. de
Iſaiæ 53. quo illud, Sicut agnus ad occiſionem ductus eſt, coram
Pſal.37. tondente ſe obmutuit, factus tamquam homo non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones. Chriſtum
Regiſt.epiſt. lib.12.indict.7.epiſt. 31. verò ſecuti ſunt, de quibus Gregorius: Piarum mentium eſt, illic culpam agnoſcere vbi culpa non eſt. Dixi ergo, Confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, &
Pſalm.31. tu, Deus meus, remiſiſti impietatem peccati mei. non declines, quæſo, vnquam cor meum in verba malitiæ, ad ex-
Pſalm.140. cuſandas excuſationes in peccatis: ſed in miſericordia tua viuifica me.

Oratio pro monitore & correptione libenter ſuſcipienda.

Corripe me, Domine, in miſericordia tua, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum; corripe me, dum tempus miſerendi, vt abſoluas me, dum veneris ad iudicandum. Ne

per-

permittas, rogo, vt peccem in te, vt errem à te, velut cæcus in via, ignarus in ſilua, & moneri nolim, vt viam teneam rectam, vt videam pericula, vt declinem damna animæ meæ, vt conuertar ad te, & ſalua ſit anima mea: nam qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris, ſiue diaboli, eiuſq; mancipium, venundatus ſub peccato, ligatus non ferro, ſed ferreâ voluntate, vt abſtrahi à malo nolit, & nequeat, quia vix eſt qui faciat miſericordiam cum illo, dum pauci ſanare volũt, & dum ſanant, aut vulnerari linguâ, aut ad vulnus in ſecreto poſtulari. Concede etiã vt timore humano errantem monere, ægrum curare non deſinam. Verè enim dicebat ſeruus tuus Auguſtinus: Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipſum ſolùm; ſi neglexeris, peior es. ille iniuriam fecit, & iniuriam faciendo graui ſeipſum vulnere percuſsit: tu vulnus fratris tui contemnis? tu eum vides perire, & negligis? Peior es tacendo, quàm ille conuiciando. Sed plures qui alios libenter cenſeant, iudicent reperiri video, paucos qui optent moneri. veritas hæc odium parit. Iuſti eſſe nolumus, & dici volumus; cùm corripere nos audeat nemo, etſi perire propè videat; quia ex ſuperbia, medicamentum viderit eſſe factum venenum. O infelices, quibus à bonitate tua ad ſalutem nobis data auxilia; fiunt ex malitia, rectæ mentis impedimenta! Aufer à me, Domine IESV, *qui tot calumnias pro me paſſus fuiſti, hanc ſuperbiam, quâ defectus meos agnoſcere detrecto, & aperire nolo, malens in iudicio perire forſitan, & malus iudicari à te, dum bonus ab homine haberi poſsim, & malus eſſe. Si corpus curari opto, negligi indignè fero; cur mihi anima mea ſic viluit, vt iraſcar, ſi quis eam curare velit, ſi ſanare? ſi laqueus pedi meo oſtendatur poſitus, gratus ſum; ſi vulnus aperitur animæ, ingratus, immò furioſus ſum, quia perire libet potiùs, quàm de periculo moneri; miſerum eſſe, quàm vbi opes & felicitas ſunt, reuelari. Proditio vulgò cenſetur, occultare & nutrire hoſtem amici ſui; amicitia reputatur, graues animorum (vitia inquam) aduerſarios fouere. Ea eſt, Domine, infelicitas noſtra, cùm iuſtus in principio ſermonis accuſator ſit ſui; hoc eſt imperfectum noſtrum, quod viderunt oculi tui, & ſanare poteſt vnica manus tua; quæ omnia fecit, & fecit benè, & me infinitâ miſericor-*

Auguſt.

Prouer. 18.
Pſal. 138.

ricordiâ refecit. Sunt qui ſe nequiter humiliant, & arguunt, ſed ſi; velut vaſa figuli probat fornax, hos etiam exerceat aliqua tribu-
Bernard de grad. Humil. *latio; cuius eſt ſimulata confeſſio, vnâ vel leui contumeliâ, aut exiguâ pœnâ interrogatus, iam humilitatem ſimulare, iam ſimulationem diſſimulare non poteſt: murmurat, frendet, iraſcitur, nec in gradu ſtare humilitatis, ſed in nouum ſuperbiæ gradum corruiſſe probatur.*
Iob 13. *Scio, non veniet in conſpectu tuo omnis hypocrita,*
Iob 20. *& ſi aſcẽderit vſque ad cœlum ſuperbia eius, & caput eius nubes tetigerit, quaſi ſterquilinium in fine perdetur.*
Sophoniæ 3. *Aufer itaque de medio mei magniloquos ſuperbiæ, & non adijciant exaltari in corde meo;*
Iſaiæ 66. *quia tu ſcio, Domine, magnus & terribilis, non reſpicis niſi ad humiles & trementes ſermones tuos.*

Praxis in monitore adhibendo.

PRima. Vide, quas conditiones monitor habere debeat. Et quidem Primò, debet eſſe amicus: moneri & monere proprium eſt veræ amicitiæ, inquit Cicero. *Cicero.* Secundò, debet eſſe pietate, virtute & prudentiâ præditus. nam vt doceri ab indocto nemo cupit; ita ſe moneri ab illo nemo patitur, quem eadem aut ſimilis culpa redarguit. Tertiò, debet velle id facere: multi enim ſunt, qui ſcientes obſequium amicos, veritatem odium parere, monere detrectant. Accidit autem hoc ferè, quia non ſincerè diligunt, ſed ſua quærunt: & tales non in amicorum numero collocandi, ſed adulatorum. at verò adulatione, blanditiâ, aſſentatione in amicitiis nullam eſſe peſtem maiorem aptè Cicero dicit. Vel certè eò accidit, quòd ex veritate odium naſci videant. cuius autem aures veritati clauſæ ſunt, ait idem, vt ab amico audire verum nequeant, huius ſalus deſperanda eſt. Vel denique eò quòd ij qui monentur eam moleſtiam quam debent capere non capiunt, cùm emendare negligunt, monita ſpernunt.

Secunda. Vt ergo aliquis monitore vtiliter vtatur, Primò aperiendum pectus: aliàs enim nec amicum agnoſcis, cùm diffidas; nec conſilium expectare potes, cùm de re incognita alter ſententiam ob diſſimulationem tuam dicturus ſit. *Prouerb. 25.* Vnde Sapiens: Cauſam tuam tracta cum amico tuo, & ſecretum extraneo ne reueles, ne fortè inſultet tibi cùm audierit, & exprobrare non ceſſet. Secundò, cogendus amicus vt moneat liberè, & ſeriò allaborandum, vt corrigat quis quod à prudente & amico homine ſuggeri-

geritur. Ex his facilè colligitur, ſæpè eos qui paris tecũ conditionis ſunt, non ita aptos eſſe monitores, cùm inter eos ſæpè æmulatio ſit: neque ſubditos, cùm ſæpè libertate abutantur, aut timore prohibeantur: neque eos, quorum ſi amicitia diſſuenda ſit, timeas, ne, quòd parum probi, noceant (multi enim niſi viri omnino probi ſint, ſæpè vitiis amicorum offenduntur;) ſed alium quempiã, qui in Deum reſpiciens, nihil timeat, aut ſperet, & ſalutis tuæ ac felicitatis non ſit æmulus, ſed amans. Talis vnus deligendus eſt atque alter, & ſtatuendum quoties, ſi ita res poſcat, eum aditurus ſis, & cum eo de tuis rebus acturus.

Tertia. Correctio fiat non de re incerta, vel leui, vel intempeſtiuè, dum perturbatus eſt animus errantis; moduſque ſit lenis, iuxta Apoſtolum, Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite eiuſmodi in ſpiritu lenitatis. Seruum enim Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe; & verè, vt Ambroſius, Plus profuit amica correptio, quàm accuſatio turbulenta.

Galat.6. *2.Timoth.2.* *Ambr. lib.8. in Lucam.*

IACVLATORIÆ.

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Pſal.6.

Propter iniquitatem corripuiſti hominem, & tabeſcere feciſti ſicut araneam animam eius. Pſal.38.

Quem diligis, Domine, corripis, & quaſi pater in filio complaces tibi: fac de me ſecundùm diuinum beneplacitum tuum. Prouerb.3.

Corripe me, Domine, in miſericordia tua: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Pſal.40.

CAPVT XXI.

Meditatio de Amicorum delectu.

Amicitiæ effectus. Super Matth. INter externa pietatis præſidia eſt amicitia: bonus enim ſic malo connectitur, vt Chryſoſt. ait, vt aut pares reddantur, aut citò ab inuicem ſeparentur. Amicitiæ enim pares aut quærunt aut faciunt. Sicut ergo multa bona habet communis vita ſanctorum, ſic plurima mala ſocietas malorum. Conuictor delicatus paulatim (ait Seneca) *Seneca.* emollit & eneruat; neceſſe eſt aut imiteris aut oderis. Attende igitur ſedulò qui tibi amici.

COMPOSITIO LOCI erit, ſe conſtituere in Dei præſentia.

ORATIO vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera nos viatores ac peregrinos ſuper terram, tendere in cælum patriam noſtram, ſed viâ difficili ac periculosâ, obſitâ latronibus; ideoque in ea amicos, id eſt, bonos viæ comites ac vtiles à Deo conceſſos. Eſt Amicitia, vt Cicero loquitur, diuinarum humanarumque rerum ſumma, cum beneuolentia conſenſio. *Ambroſ. de amicit. c. 7.* Vera autem illa amicitia eſt, & Chriſti glutino copulata, quam non vtilitas rei familiaris, non corporis præſentia tantùm, ſubdola & palpans adulatio, ſed Dei timor, & diuinarum Scripturarum conciliant ſtudia. At maximè hîc conſiderandum, qualeſnam amici ſint: ſi enim illi improbi fuerint, id eſt cum hoſte & inſidiatore conſpirent; quantum periculum! ſi tales qui ſuaui ac mellito ſermone inſtillent venenum, dum hoſtis nos premit, qui ignaros viæ in deuia & præcipitia ducant; quàm certum pænè exitium! Hęc applica amicis parum probis, qui colloquio prauo mores noſtros corrumpere, & exemplo ſuo ſedu-

ſeducere,ac in deuia virtutum ducere ſolent. Secundò, conſidera inter amicos verè etiam numerari Angelum cuſtodem noſtrum. quis illo fidelior, noſtri amantior? *Ioan.15.* Immò Chriſtum Dominum conſidera vt amicũ tuũ. Iam, aiebat, nõ dicam vos ſeruos, vos autem dixi amicos: quia omnia quæ accepi à Patre meo, nota feci vobis. ſapientiã ſcilicet ſuam, dulciſſimus IESVS eructauit, & abſcondita à conſtitutione mundi. Sapientiam inquã, de qua Sapiens: *Sap.7.* Infinitus eſt theſaurus hominibus, quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati. Vide igitur vt hunc amicum præ omnibus ſerues, & caue eſſe amicus mundi: amicitia enim huius *Iac. 4.* mundi inimica eſt Deo. Caue quidquam vllius gratiâ facere, quò illius amittas gratiam: ille enim ſolus verè amicus eſt, medicamentum animæ & immortalitatis. Amici- *Eccli.6.* tia autem hæc maximè eſt inter animam religioſam & Chriſtum: cum hoc enim habet omnia communia, & *Philip. 3.* conuerſatio illius in cęlis eſt, facta ciuis Sanctorum, & inter domeſticos Dei annumerata.

PVNCTVM II. Conſidera quàm ſuaue ſit amicitiæ bonũ, quàm dulce ſolatium. Solatium, ait Ambroſ. vt habeas *Ambr. l.3. Offic.* cui pectus aperias, cui arcana communices, cui ſecreta tui pectoris committas, vt colloces tibi fidelem virum qui in proſperis gratuletur, tibi in triſtibus compatiatur, in perſecutionibus adhortetur. Secundò, conſidera nihil potentius eſſe amore: itaque, etſi amicitia vtilitatem non ſpectet, nihilominùs vtiliſſimam eſſe, cùm omnia bona communia faciat, & perpetuam & iucundam eorum poſſeſſionem, vſum ac fructum. Itaque ſi deſideras alienis bonis frui, ſi optas fauorem, ſtude omnes amore præuenire, ac deuincire concertatione beneuolentiæ: nullo enim nummo commodiùs amorem emeris atque amore. Eum ſi obtinueris, & cor hominis poſſederis, quid erit amici tui quod tuum etiam non erit? Attamen amicitiæ ac beneuolentiæ ſtude, non tua quærendo, ſed vt proximo

tuo

tuo placeas in bonum; vt cum eo propter Deum coniunctus ſis, & certò poſſidebis illum. O quanta induſtria charitatis! quàm vtilis mortalibus, quàm grata, quàm iucũda, quàm Deo accepta! Tertiò, conſidera hinc ſequi omniũ iacturam eſſe libenti animo faciendam, vt charitas conſeruetur, quia ſi illius integritas ſeruatur, omnia ſalua ſunt apud Deum & homines. Quartò, conſidera quanta inſania eorum qui ſimultate amicitias violant: ſeipſos enim ob verbum priuant maximo humani generis bono, quod certè naturæ inſtituto omnes vehementer deſiderant, id eſt, amari etiam ab hoſte. Et verò qui ſe vlciſci cupit, quid, ſi ſpectes finem, aliud petit, quàm amari? iniuriam illatam non eſſe? id eſt, amatum etiam fuiſſe. reparatam? ſcilicet per amorem. nam dona, officia, obſequia delata, ſi animus auerſus, officiunt, non placant: illud verò certum, nullo amorem imperio aut vi extorqueri, nullo etiam pretio, nullâ arte comparari, quàm beneuolentiâ ac amore. Monſtrabo tibi, ait Seneca, amatorium ſine medicamento, ſine herba, ſine vllius veneficæ carmine; ſi vis amari, ama. Huc omnia à Deo & natura directa, ab hominibus ordinata, vrbes, vici, familiæ, leges: itaque ſtatue inuiolatam in omnibus ſeruare, cum omnibus quoad fieri poteſt pacem habere, nemini dare vllam offenſionem, inſuper omnes deuincire propter Deum, ſerioque vias ac modos accommodos ad hoc inuenire, omniaque præ amicitia vilia habere. Amico enim fideli nulla eſt cõparatio, & non eſt digna ponderatio auri atque argenti contra bonitatem fidei illius. Nam frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma. Væ autem ſoli, quia cùm ceciderit, non habebit ſubleuantem ſe; amicus verò fidelis, protectio fortis: qui autem inuenit illum, inuenit theſaurum.

Seneca. *Eccli 6.* *Prouer 18.* *Eccleſ. 4.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò, qualis eſſe velis, & certò tibi perſuade illud Pſalmiſtæ, quòd cum bono bonus eris, & cum peruerſo peruerteris: ſerpunt enim, vt Seneca,

Pſal. 17.

neca, vitia, & in proximum quemque tranſiliunt, & con- *Seneca.* tactu nocent, ſuadetque in amicorum legendis ingenijs dandam prouidè eſſe operam, vt quàm minimè inquinatos aſſumamus. Ratio manifeſta eſt: amicitia enim nos alteri coniungit, vti & familiaritas, immò facit idem velle & nolle (ea enim amicitia ſola eſt) atque adeò anima quæ amat, magis in eo eſt quem amat quàm vbi animat; vt mirum non ſit talem eſſe quemque, quales ij cum quibus verſatur. Vnde veteri prouerbio: Pares cum paribus ferè ſociantur. vti enim ſimilitudo morum amicitiam parit, ita viciſſim morum ſimilitudinem amicitia facit. Conſidera Secundò, quæ vitia in animo, immò etiam corpore habeas; &, ſi diligenter obſerues, ijſdem aſperſos videbis, quibuſcum aut conſuetudinem habuiſti, aut etiamnum habes. Statue proinde, ſi bonus eſſe velis, bonos amicos & familiares eligere. Prima autem lex ſit in hoc delectu, vt, ſi non optimos, ſaltem, vt dixi, quàm minimè malos eligas, & virtute præditos. Nihil enim ſtultius, ait Cicero, *Cicero.* quàm equum, famulos, domum optimam parare, & non amicos, à quibus ſalus noſtra pendet vniuerſa. ideoque idem Cicero toto propè libro diſputat, amicitiam non niſi inter bonos eſſe poſſe, nec amicum alterum ab altero niſi honeſtum petere debere. virtutum enim amicitia adiutrix data eſt, non vitiorum comes: vt, quoniam ſolitaria non poſſet virtus ad ea quæ ſumma ſunt peruenire, coniuncta & ſociata cum altera perueniret. Quare cùm amicitia hoc ſpectet vnum, vt amici auxilio ad virtutem perueniamus, illius, in delectu amicorum primùm eſt habenda ratio: conſiderandi mores, quid ex hoc, quid ex illo virtutis diſcere, quid ſapientiæ poſſis. Scito autem, eligendos inprimis eſſe qui in Deum verè pij: hæc enim virtus præcipua eſt, quæque vna ſi deſit, cæteræ virtutis nomen obtinere non poſſunt. Immò age; vis explorare qualis tibi ſit amicus futurus, an fidelis, an ſincerus, an bonus; vide qualiter ſe erga Deum gerat, cui tot nominibus

eſt

eſt obſtrictus. Inſania eſt eum ſperare tibi fore amicum, niſi fortè menſæ & ollarem, qui Deo ſuo & Patri & Redemptori, vitâ improbâ & luxurioſâ, infidelis eſt; & vt eſſet fidelis tibi ſecundùm ſæculum, fieri non poſſet quin in eadem te vitia conſuetudine ſuâ traheret. Hæc igitur attende in amicis deligendis, nihilque tibi pluris ſit fideli & probo. Nam, vt Sapiens, amico fideli nulla eſt comparatio, & non eſt digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. & rurſum: Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis: qui metuũt Dominum, inuenient eum. fatuo autem (vt Scriptura) non erit amicus, & non erit gratia in bonis illius: qui enim edunt panem illius, falſæ linguæ ſunt; quoties & quantum irridebunt eum? Nemo enim poteſt, ait Auguſtinus, veraciter amicus eſſe hominis, niſi fuerit ipſius primitus veritatis; quod ſi gratis non fiat, nullo fieri pacto poteſt.

Eccli 6. *Ibid.* *Auguſt. Epiſt. 25. ad Maced.*

Oratio pro amicitia fideli & vera conſequenda.

DIxiſti, Domine, quòd in hoc cognoſcent omnes diſcipulos tuos, ſi dilectionem habuerint ad inuicem, nihilq; tibi gratius eſt verâ charitate atque amicitiâ. immò diligere proximum tamquam ſe, maius eſt omnibus holocauſtomatibus & ſacrificijs. nihil etiam vtilius homini, quàm ſi ſit in charitate radicatus & fundatus, vt poſſit comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit latitudo, longitudo, ſublimitas & profundum, vtq; tibi ſeruire poſſint omnes humero vno. omnis enim amicitia noſtra ad hoc dirigi debet, vt amici tui ſimus. ſi quis aliud à me poſcat, anathema mihi eſt: tuus enim ſum ego, & iuſtificationes tuas quæſiui in toto corde meo. Magna certè foret & ter maxima dementia, amicum fieri hominis & mundi huius, & inimicum tuum conſtitui. quid enim tribuere, aut veri ſolatij, aut ſubſidij poteſt quiſpiam, niſi tu dederis ei? Ideóque iuſto tuo iudicio,

Ioan. 13. Marc. 12. Epheſ. 3.

dicio, Deus meus, fieri videmus, vt quos charitas non coniungit, ſed vanitas; non tui amor, ſed mundi; perſeuerare in amicitia nequeant; immò nullos magis experiantur aduerſarios, quàm illos, quos non propter te dilexerunt: vt omnino attendere oporteat eos ad monitum illud Prophetæ tui, Vnuſquiſque ſe à proximo ſuo cuſtodiat, & in omni fratre ſuo non habeat fiduciam; quia omnis frater ſupplantans ſupplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet, & vir fratrem ſuum deridebit, & veritatem non loquetur. Exclamat illa, Filij matris meæ pugnauerunt contra me. monebat alter, Noli credere amico, noli confidere in duce. Concede ergo mihi, Deus meus, in via hac, vt tales peregrinationis ſocios acquiram qui non retardent iter meum ad te; ſed qui, ſi cecidero, fulcire me poßint; ſi æger fuero, recreare. Amicus enim fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis; & qui metuent te, Domine, inuenient illum. Da mihi vt inueniam, vt inuentum ſeruare poßim, omnibus placere in bonum, omnes beneuolentiâ ſic coniungere mihi, vt vnum ſimus tecum, ſit nobis cor vnum, & anima vna, & ſpiritus vnus, quò idem ſentiamus, dicamus, idem velimus. velle enim & nolle idem, amicitia eſt: id autem erit, ſi nihil velimus, niſi vt fiat ſancta voluntas tua, beneplacens & perfecta, & amici optemus fieri tui, in quo vno omnia habentes, quid nobis eſt in cælo, & à te quid velle poſſumus ſuper terram!

Ierem. 9. Cantic. 1. Eccleſ. 4. Eccli. 6. Rom. 12. Pſal. 72.

Praxis in ſinceris amicis deligendis.

PRima. Seriò circumſpicere qui in amicos tibi deligendi ſint, ac primò quidem, vt dixi, probi ſint oportet. Secundò, firmi ac ſtabiles; vitioſi autem eiuſmodi numquam eſſe poſſunt: ſtultus enim, & peccator, vt luna mutantur. Suſtine itaque, ait Cicero, conſilio curſum beneuolentiæ, & amicos tenta, priuſquam in amicitiam recipias perfectam. Si poſſides amicum, ait Sapiens, in tentatione poſſide eum, & ne facilè credas ei. Tertiò, eligendi fideles: cum illis enim vti nobis loquendum, ita & agendum ſapientes cenſent. Mulieroſi igitur, & ebrioſi, & detractores idonei non ſunt: horum enim multiplex ingenium, & tor-

Eccli. 27. *Cicero.* *Eccli 6.*

tortuoſum, fidum eſſe non ſolet. Quartò, eligendi qui vtilitatis ſuæ causâ amicitiam non ambiunt, ſed honeſtatis: illi enim inſtabiles fortunam ſequentur; quæ ſi fauerit, multi numerantur. Quintò, eligendi humiles, non faſtuoſi, non detractores. nam inter ſuperbos ſemper iurgia & æmulatio: maledicus verò, & grauis aliorum cenſor, præterquam quòd manifeſtè arrogantiam fateatur, mordebit te vt coluber in occulto. Quid enim? Illum qui pro proximo debet animam ponere, & multis plurimum debet, ac nihilominus detrahit, eoſque contemnit: tu eum fidũ putabis? Canis macello aſſuetus, vbi occaſio datur, ad ingeniũ redit, nec parcit heri ſui carnibus; nec maledicus & ſuſurro amico ſuo. Ad quod appoſitè Bernardus: Ergo, inquit, in hoc ſenſu puto appoſitum, Recti diligunt te. Nec abſurdè, vt æſtimo, cùm vbique pænè in choro adoleſcentularum tales inueniam, quæ acta ſponſæ curiosè obſeruent, derogandi non imitandi causâ; torquentur in bonis ſeniorum ſuorum, malis paſcuntur. Videas ambulare ſeorſum, conuenire ſibi & ſedere pariter, moxque laxare procaces linguas in deteſtandum ſuſurrium. Vna vni coniungitur, nec ſpiraculum incedit in eis: tanta eſt libido detrahendi, audiendíve detrahentem. Ineunt familiaritatem ad maledicendum, concordes ad diſcordiam: conciliant inter ſe inimiciſſimas amicitias, & pari conſentaneæ malignitatis affectu celebratur odioſa collatio. Haud ſecùs egêre quondã Herodes & Pilatus, de quibus narrat Euangeliũ, quia facti ſunt amici in illa die, hoc eſt, in die Dominicæ paſſionis. Conuenientibus ſic in vnum non eſt Dominicam cœnam manducare, ſed magis propinare & bibere calicem dæmoniorum; dum importantibus linguis alienæ perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiunt. Sic quippe, iuxta Prophetam, intrat mors per feneſtras noſtras, cùm prurientes auribus & oribus, lethale poculum detractionis inuicem nobis miniſtrare contendimus. Non veniat anima mea in concilio detrahentium, quoniam Deus odit eos, dicente Apoſtolo, Detractores Deo odibiles.

Bern. ſerm. 24. in Cant.

Rom. 1.

Secunda. Obſerua, quòd ſi iam aliquos habeas amicos non bonos, diſſuendam potiùs, quàm diſſcindendam amicitiam. ad omnes quidem beneuolos ſemper eſſe licet, & conuenit; ſed in familiaritatem, & crebrum colloquium, nonniſi bonos admittere: qui ſecùs facit, nec animæ ſuæ conſulit, nec famæ, cùm quiſque talis meritò habeatur, quales ij quorum conſuetudine delectatur. Qui timet Deum, ait Sapiens, æquè habebit amicitiam bonam: quoniam ſecundùm illum erit amicus illius. Aduerte tamen, vitia ac defectus, ſine quibus nemo viuit, eſſe diſſimulandos,

Eccli 6.

dos. Amici, dicitur, vitia noueris, non oderis. Et quæ viderunt oculi tui, ne proferas in iurgio, ne poſtea emendare non poſſis, cùm de honeſtaueris amicum tuum. à ſuſpicione maximè caue; illa enim amicitiæ venenum eſt. *Prou.25.*

Tertia. Aduerte etiam, amicitiam exigere, vt proximi quis bona, quibus poteſt & licet modis, promoueat: proinde ſeriò ſtude illius commodis ac profectui. Deinde verbis dulcedinem præfer. Verbum enim dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Et ſicut mittens lapidem in volatilia, deijciet illa: ſic & qui conuitiatur amico, diſſoluit amicitiam. Ad amicum etſi produxeris gladium, non deſperes: eſt enim regreſſus. Ad amicum ſi aperueris os triſte, ne timeas: eſt enim concordatio, excepto conuitio, & improperio, & ſuperbiâ, & myſterij reuelatione, & plagâ dolosâ; in his omnibus effugiet amicus. Quis infert plagam doloſam, niſi qui denudat arcana, & amici fidem perdit? & non inueniet amicum ad animum ſuum. Denudare amici myſteria, deſperatio eſt animæ infelicis. Audiſti ergo verbum aduerſus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. Præterea corripe amicum, ne fortè non intelligat te, & dicat, Non feci; aut ſi fecerit, ne iterum addat facere. Poſtremò, in anguſtiis eum ne deſeras, ſed fidem poſſide cum amico in paupertate illius, vt in bonis illius læteris. In tēpore tribulationis illius permane illi, fidelis vt in hereditate illius coheres ſis. Multi colunt perſonam potentis, & eſt amicus ſecundùm tempus ſuum, & nō permanebit in die tribulationis. tu autem ne derelinquas amicum antiquum; nouus enim non erit ſimilis illi. *Eccli 6. Eccli 22. Eccli 27. Eccli 19. Eccli 22. Prou. 19. Eccli 6. Eccli 9.*

IACVLATORIÆ.

ERipe me Domine ab homine malo, & ab iniquo & doloſo eripe me. Pſalm.139.

Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris ſanguinum ſalua me. Pſalm.58.

Eripe me de inimicis meis, Deus meus, & ab inſurgentibus in me, libera me. Ibidem.

Non adhæſit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoſcebam. Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar: ſuperbo oculo, & inſatiabili corde, cum hoc non edebam. Pſalm.100.

CAPVT XXII.

Meditatio de Familiæ delectu, atque eius gubernatione, magno in via Dei præſidio.

COMPOSITIO LOCI erit, conſiderare ſe ſtantem coram Deo, cui ille committat aliquot conſeruos, ad hoc tamen, vt ſoli ſeruiant ſibi.

Omnis poteſtas à Deo. PVNCTVM I. Conſidera Primò, omnem poteſtatem eſſe à Deo: nihil enim fortuitum in hoc mundo, ſed ex certa ſcientia, potentia, opes, ſcientia (ob hæc enim alij alijs ſubijciũtur) ab illo tributa ſunt; quo verò fine? eo ſcilicet, quo Princeps committit cohortes ducibus ſuis, non vt contra ſe militent, ſed vt pro ſe, etiam ſacramento adacti; vtque ſanguinem pro imperio, pro honore ſuo generosè profundant, & ad hoc inſtituantur. vel eo, quo pater filijs pædagogos dat, qui eos inſtituant, & corrigant, ac ducant: hoc enim dominorum, hoc patrumfamilias, hoc eorum qui alios docent. Secundò, quomodo generoſi viri ſtudeant ſuis cohortibus præclara facinora facere, quanta gloria illis ſit, ciuitates intercipere, hoſtes ſubigere. id applica familiæ, ſcholæ. Conſidera verò quos ſubditos habeas, & quantum, ſi velles, ad Dei gloriam ijs præſtare poſſes. Quis neſcit, aliquando vnum ludimagiſtrum corrumpere poſſe non vnam ciuitatem, ſed prouinciam? ſimiliter & iuuare, diſcipulis vt pietatis incentoribus ſummiſſis? quis neſcit è famulis dominos, è mancipijs Reges, è diſcipulis ad omnes dignitates materiam præparari? Inſtituere Ordinem, & formulam rectè viuendi tradere, multos eâ ad virtutis perfectionem adducere, opus eſt grande; ſed & per eum quaſi Ordinem inſtituit Deus, per quem, ſeu dominum, ſeu herum, ſeu magiſtrũ, plu-

plurimos ad pietatem promouet, ſpargitque in Republ. optima ſemina. Tertiò, quanta neceſſitas domino incumbat familiam ſic ordinandi atque inſtituendi, vt Deo ac Domino noſtro accepta ſit, & militet, non hoſti: etenim fideiuſſor eſt pro ſuis herus; & væ, ſi negligentiâ tuâ, ſi exemplo, pereat filius tuus, ſeruus tuus & diſcipulus tuus, idemque diſcipulus Chriſti, ſeruus Chriſti, filius Dei: etſi ipſe cæteroquin bonus ſis, innocens non eris; ſed damnaberis alienâ vitâ, qui abſoluendus propriâ fueras. Nónne tibi poteſtas, domus, opes conceſſæ vt ſtipendium à Principe, vt tu Deo tuique ſeruiant?

PVNCTVM II. Conſidera eſſe neceſſarium, vt probi ſint ſubditi, diſcipuli, delectum (qui in filios non cadit) vt boni eligantur, aut minimè mali. quis enim cum perduellibus ad bellum tendet? quis cùm epibatis vitioſis & infirmis tempeſtuoſum conſcendet mare? Equidem famuli, diſcipuli, eidem naui tuæ impoſiti ſunt, quaſi in cohorte tua ſunt, quâ aggrediendus tibi eſt hoſtis grauiſſimus diabolus: nónne enim militia eſt vita hominis ſuper terram? vt Iob ait. qui verò commilitones, niſi famuli, diſcipuli, ſubditi? Vide ergo quàm vtile ac neceſſarium ſit delectum hunc facere. Omnem enim ſæpè induſtriam ac robur vnus in militia Achan, qui turbauit tota caſtra Iſraël, *Ioſue 7.* inertem & inanem facit: propter vnum Ionam fugientem à facie Domini naufragium fit niſi eijciatur: vnus in *Ion. 1.* familia eam perdit, pietatem omnem ac vigilantiam heri eludit. Quantum in diſcrimen venit familia Iacob, ob deos alienos quos Rachel occultarat? Secundò, quia certiſſimum eſt, eum ſolum fidelem atque obſequioſum hero minori, qui magno ſit Deo; domino conſeruo, qui ſummo Regi; ſe paſcenti, qui ſe creanti; ſe hîc remuneranti, qui largiſſimo remuneratori fidelis eſt. Túne putares filium viri optimi tibi fore fidelem, qui patri eſſet infidelis & iniurius? Túne putares tibi ſoluturum debitorem mille, cui minimo titulo obligatur ac ſpontaneo; qui ei, *Gen. 35.*

cui infinitis titulis obligatur, ne rem minimam reſtituere quidem velit? Tu in præceptis grauibus pariturum, qui *Matt.11.* Dei mandatis, quæ grauia non ſunt, ipſius Veritatis ore, non obedit? Tertiò, quàm turpe te conſeruum paciſci de obſequio tuo, dum ſeruum conducis, & de communis Domini ſeruitio minimè ſollicitum eſſe? Tu dux cohortis es, exempli causâ, vis in verba tua iurare militem, & non Principis? Tu ſeruus Domini exercituum, miſſus vt operarios in vineam eius eligas, quorum præſtes noxas; vide igitur an illi vtiles ſint Domino. Procurator es; vide negotium geras non tuum, ſed Domini tui Vides viros in Repub. principes familias ſuas ſuo inſignire colore, & gaudent ac volunt colore ſuo ſignari ſeruos ſuos, & pudet eos obligare, vt gerant ſigna ſummi Regis? Quartò, aduerte ſæpè vnum verè bonum toti familiæ ſalutem adferre, nónne propter Iacob domui Laban benedixit Dominus? propter Moyſen domui Iethro? *Geneſ 30. Exod. 2.*

PVNCTVM III. Quomodo præterea ad familiam ordinandam neceſſarium ſit eum qui præeſt prælucere exemplo ac præire. quâ enim fronte hortabitur ſeruum ad Dei obſequium, qui efficaciter exemplo ſuo trahit ad dæmonis ſeruitium? Hinc Saul cùm electus eſt, dicitur non fuiſſe vir de filiis Iſraël melior illo: ab humero & ſurſum eminebat ſuper omnem populum. humerus fortitudinē, collum & guttur efficacitatem iubendi notat. Hinc Iſaias *Iſaiæ 32.* ait: Princeps ea quæ digna ſunt Principe cogitabit. Caput in ſtatua Nabuchodonoſoris erat aureum, ita familiæ ſit oportet. Monſtroſa certè res, vt Bern. gradus ſummus, & *l 2 Conſid. ad Eugen.* animus infimus; ſedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & vita otioſa; ſermo multus, & fructus nullus; vultus grauis, & actus leuis; ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas. Et certè triſtis res & lachrymis digna, quo maior aliquando quiſpiam eſt, eo minùs bonum; quo diuitijs potentior, eo vitijs infirmiorem; quo honore ac gloriâ apud homines illuſtrior, eo magis apud Deum vitâ ac

mori-

moribus dedecoris eſſe plenum. Ecce, cùm paruulus eſſet in oculis ſuis Saul, caput in tribubus Iſraël factus eſt; exaltatus autem, incraſſatus & dilatatus, recalcitrauit. Secundò, ſollicitudo Superioris magna requiritur ac vigilantia. nam velut ſpeculator conſtitutus eſt in turri quiſquis præeſt, & velut nauarchus ad clauum proſpicere debet pericula. Si itaque claudis diligenter arcam pecuniæ aut arcem; longè potior tibi eſſe debet anima famuli, diſcipuli, ſubditi, pro qua rationem redditurus es. neque ita te excuſa, Vnuſquiſque onus ſuum portabit; hoc onus tuum eſt.

1. Reg. 15.

Galat. 6.

Oratio ad Deum pro ſe & familia.

DEus patrum meorum, & Domine miſericordiæ, qui feciſti omnia verbo tuo, & ſapientiâ tuâ conſtituiſti hominem, vt dominaretur creaturæ, quæ à te facta eſt, vt diſponat orbem terrarum in æquitate & iuſtitia, & in directione cordis iudiciũ iudicet; da mihi ſedium tuarum aſsiſtricem ſapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis, quoniam ſeruus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & minor ad intellectum iudicij & legum. nam & ſi quis erit conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abfuerit ſapiẽtia tua, in nihilum computabitur. Mitte igitur illam de cælis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, vt mecum ſit, & mecum laboret, vt ſciam quid acceptum ſit apud te. Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſua potentia. Et erunt accepta opera mea, & diſponam populum tuum iuſtè, & ero dignus ſedium patris mei. Quis enim hominum poterit ſcire conſilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ. Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. & difficile æſtimamus, quæ in terra ſunt; & quæ in proſpectu ſunt, inuenimus cum labore. Quæ autem in cælis ſunt, quis inueſtigabit? Senſum autem tuum quis

Sap. 9.

ſciet? niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris Spiritum ſanctum tuum de altiſsimis, & ſic correctæ ſint ſemitæ eorum, qui ſunt in terris, & quæ tibi placent, didicerint homines? nam per ſapientiam ſanati ſunt quicumque placuerunt tibi, Domine, à principio.

Eia, quæſo, reſpice ad orationẽ ſerui tui, & preces eius; tu enim dediſti mihi has animas, ego autem ſum puer paruulus ignorans
3. Reg. 3. *egreſſum & introitum meum: dabis ergo ſeruo tuo cor docile, vt*
2. Paral. 1. *diſcernere poſsit inter bonum & malum. Da mihi ſapientiam & intelligentiam, vt ingrediar & egrediar coram populo tuo; quis enim poteſt populum tuum dignè iudicare, niſi tu illi faueas, ipſumq; adiuues? vtinam omnia oſſa mea dicant, Domine quis ſimilis tui! vtinam omnes quos commiſiſti mihi, ſeruiant tibi in toto corde ſuo! etenim ſi neglexero, ſi perierint exemplo meo, ſanguinem eorum de manu mea requires, & ſeueram rationem exiges in die furoris tui. Sunt enim filij tui, ſunt pretium ſanguinis tui, ſerui vel ſubditi, ſed & conſerui mei: & forſitan, quia humiliores, in æternum ipſi domini futuri, & ego ſeruus; ipſi primi, & ego nouiſsimus; ipſi principes in accubitu ad menſam tuã, & ego iubebor cum rubore nouiſsimũ locũ tenere. Peruigilo nunc ego quaſi rationem pro anima redditurus; ſi lapſus quis fuerit, erit anima*
3. Reg. 10. *mea pro anima illius. Concede ergo mihi, Domine dominantium, ſtare ſuper cuſtodiam meam, vineam meam cuſtodire, & ſic aliis præſim, vt prodeſſe queam; ſic præeam, vt ad te eos perducam, & paruus ſim in oculis meis. ſi quis enim ſuorum, & maximè domeſticorum, curam non habet, fidem, ait Apoſtolus, negauit,*
1. Tim. 5. *& eſt infideli deterior; & tu viſitabis ſuper omnem qui arroganter ingreditur. Hæc igitur, dulciſsime Ieſu, ſubtiliſsima ars viuendi eſt, culmen tenere, & gloriã premere; eſſe quidem in potentia, ſed*
Greg. 26. *potentẽ ſe neſcire; ad largienda bona potentem ſe cognoſcere, ad re-*
Mor. c. 19. *pendenda noxia omne, quod potenter valet, ignorare. Sed, tu Domine, cuius ſolius magna potentia eſt, & à quo eſt omnis poteſtas, & omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, cõſerua me, quoniam Deus meus es tu: conuerte eos quos dediſti mihi, vt non perdam ex iis quemquam, ſed quærant nomen tuum & gloriam tuam,*

tuam, & ſciant quia tu es Dominus, & non eſt alius. Da in man- Eccli.3.
ſuetudine perficere opera mea, vtq; alter alterius onera portemus. Galat.6.
Monuiſti me, dicens, Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuóſ- Prou.27.
que greges conſidera. Vtinam, Domine, fructum omnem, quem fa-
cere poſſunt, ſedulò colligam! vtinam omne quod eis nocere poteſt,
ſtudioſè auertam! vtinam etiam anathema eſſe poſſem pro fratri- Rom.9.
bus meis, vt cognoſcant & diligant te! Venite, filij, audite me, ti- Pſal.33.
morem Domini docebo vos. Sperate in eo omnis congregatio popu- Pſal.61.
li, effundite coram illo corda veſtra. Deus adiutor noſter in æter-
num, accedite ad eum & illuminamini, & facies veſtræ non con- Pſal.33.
fundentur: apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Do-
minus, & pereatis de via iuſta. Sed, tu Domine Deus, obſecro te per
viſcera miſericordiæ tuæ, operi manuum tuarum porrige dexte-
ram tuam, vt ſeruiamus tibi corde perfecto atque veriſſimo, o-
mnibus diebus vitæ noſtræ. Amen.

Praxis ad familiam ritè ordinandam.

PRima eſt, diligenter conſiderare & ſæpe, quanti ſit anima vna, & quibus modis domeſticorum, & nobis commiſſorum animas iuuare poſſimus, atque à Domino humiliter petere pro iis gratiam neceſſariam.

Secunda. Quoties in familiam aliquis admittendus eſt, paciſci cum illo de Dei obſequio perinde ac noſtro, nimirũ vt confiteatur & communicet ſaltem quolibet menſe, ne noſtri amantiores eſſe quam Domini noſtri deprehendamur: quòd ſi dyſcolus euadat, aliiſque noxius ſit, eliminandus eſt. Exemplum illuſtre tibi dabit S. Elzearius, de quo Surius in vita eius 27. Septembirs: qui velut nouus paterfamilias, nouo quodam modo cœpit ſuæ familiæ præſidere, nouaſque morum plantulas inſerere, & tranſgreſſoribus pœnas proponere. Primò conſtituit, vt omnes è ſua domo tam mares quam feminæ quotidie vt minimùm Miſſam vnam integrè audiant. Secundò, vt viuant caſtè & purè: qui ſecùs facerent, eos ſuâ domo expellebat: nolebat enim vt quiſquam pane ſuo veſceretur, quem ſciret peccato mortifero implicatum, ne alios inficeret, & ne illius peccatum ipſe fouere videretur. Tertiò, vt nobiles & milites, itemque virgines & matronæ, qualibet hebdomadâ ſemel confiteantur peccata ſua, & [Surius.]

ſingulis menſibus deuotè percipiant Euchariſtiæ Sacramentum. Quartò, vt eædem virgines & matronæ manè vſque ad prandium precibus & piis exercitiis vacent: à prandio manuarijs operibus ſeſe occupent. Quintò, vt nemo auſus ſit blaſphemare Deum, ſacroſanctam Virginem, vel aliquem Sanctorum: nec quiſquam falsò iuret, aut vitiosè & leuiter abſque cauſa, nec impudica vel inhoneſta verba proferat. Sciebat enim ex Sapiente, mortem & vitam eſſe in manibus linguæ: & ex Apoſtolo, corrumpere bonos mores colloquia praua. Huius conſtitutionis violatores hac ratione puniri voluit, vt vel toto prandio coram alijs ſederent in terra, ſolo pane & aquâ contenti, vel toto die in cubiculo manerent incluſi communi cibo veſcentes. Sextò, vt nulli fas ſit ludere teſſeris, aut alio vti luſu illicito, turpi ac inhoneſto. ſi quis contrà feciſſet, grauis illum pœna manebat: Septimò, vt omnes è ſua familia, pace, amicitiâ & concordiâ inter ſe fruantur, alius alium nõ offendat, neque verbo, neque facto; ſi quid à quoquam aliter ſit attentatum, mox cum offenſo redeat in gratiã. atque vt id fieret, non mediocriter ipſe dabat operam: reos autem pro ratione culpæ puniebat. Octauò, vt quotidie à prandio vel aliâ horâ veſpertinâ, niſi legitimum impedimentum inciderit, fiat aliqua collatio inter illos, ipſo præſente, de verbis Domini pro animarum informatione. In eo autem colloquio, dum vnus aliquis loquitur, cæteri orent pro illo in cordibus ſuis, vt Deus illi ſubminiſtret ſermonem, ex quo omnes proficiant: nec quiſquam audeat ſic loquentis verba interrumpere, aut aliter impedire. id ſi quis non obſeruet, à tam pio colloquio excludatur, donec emendatus ab alijs reuocetur.

Prou 18. *1. Cor. 15.*

Tertia. Ad orationem aliquam ſaltem veſpertinam curare vt conueniant. quod S. Carolus Borromæus per totam diœceſim ſuam introduxit. idem eſt de lectione aliqua libri pij, veſperi, maximè dum familia conuenit, quod à multis vſurpatur.

Quarta. Curare vt libri pii in manibus ſint, & ad manum, & ad conciones, aliaque pietatis exercitia mittantur.

Quinta. Vt præmia pietati ac probitati tribuantur, atque adeò nihil quoad fieri poteſt, niſi eo fine concedãtur, vt melior fiat qui accipit. ac corporalia accipiendo ad ſpiritualia inuitetur. idque quantum valeat in pueris, vix credi poteſt.

Sexta. In familia ſunt liberi, ſunt ſerui: liberorum verò habenda ratio maxima, vt bene educentur; videte, nõnne qualis ſurculus, talis arbor? Educationis formã dedit Tobias: Honorem, ait, habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: memor enim eſſe debes,

Tob. 4.

debes, quæ & quanta pericula paſſa ſit propter te in vtero ſuo. Cùm autem ipſa compleuerit tempus vitæ ſuæ, ſepelias eam circa me. Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri. Ex ſubſtantia tua fac eleëmoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere; ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quo modo potueris, ita eſto miſericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri ſtude. præmium enim bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis, quoniam eleëmoſyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleëmoſyna omnibus facientibus eam. Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam numquam patiaris crimen ſcire. Superbiam numquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari permittas: in ipſa enim initiũ ſumpſit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias Panem tuum cum eſurientibus & egenis comede, & de veſtimentis tuis nudos tege. Panem tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus. Conſilium ſemper à ſapiente perquire. Omni tẽpore benedic Deũ, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua in ipſo permaneant. Noli timere, fili mi; pauperem quidem vitã gerimus, ſed multa bona habebimus ſi timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni peccato, & fecerimus benè.

Cauendum autem Primò vehementer, ne videant, aut audiant quod caſtimoniæ aduerſetur. Quid? quòd Iuuenalis poëta etiam hoc monet dicens:

Nil dictu fœdum viſuq; hac limina tangat
Intra quæ puer eſt; procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti,
Maxima debetur puero reuerentia.

A prima pueritia inſtillanda vita Chriſti & Sapientiæ æternæ dicta, de charitate, humilitate, patientia, liberalitate in pauperes. Nunc verò anilibus ferè (quod Plato vetabat) fabellis memoria paruulorum impletur; quanto ſatius vitæ Chriſti hiſtoria, maximè infantiæ! Beatus Hieronymus optabat poſſe primam formare pueritiam, quem de hac egregiè diſſerentem lege. *Hieron. ep. ad Latam.* Secundò, obſeruandæ ſunt puerorum inclinationes, & quibus recreentur, ac ſuauiter corrigendæ præmio propoſito. Baleares

pueros ſuos, niſi fundâ ſuâ dextrè vſi fuiſſent, cibo priuabant; ita omnia, etiam neceſſaria, parentes pueris largiri poſſent, præmiumque virtutis alicuius aut honeſtatis ſtatuere, vnâq;, quod dicitur, fideliâ duos dealbare parietes. Tertiò, quanta ſit iam cura adhibenda in nutricum corporis & animi, ſeu magiſtrorum delectu, omnino omnibus in confeſſo eſt. Vitia enim illorum in pueros certò deriuantur. Alexander, vt fertur, in Leonida præceptore inceſſum non ſat commodum eſt imitatus: Nero à nutrice crudelis eſſe didicit. Videant omnes, qui præſunt aliis, & maximè magiſtri, quæ incumbat illis neceſſitas formandi ſuos mores ex virtute. Non poterit certè ebrietati deditus, luxuriæq; atque ambitionis mancipium magiſter eſſe humilitatis & temperantiæ. Videant ſibi ſe non viuere, ſed multis: vnoque ſuo defectu ac labe tot animas interire, quot habent ſibi commiſſas. Nullæ charybdes aut ſyrtes iuuentuti maiores, quàm pædagogus vel magiſter, ſi ingenio magno ſint & moribus improbis. Otium omnino à pueris arcendum eſt. idcirco ante omnia diuidere illis oportet tempus, ita vt in pietatis, ciuilis vitæ exercitia, & recreationes diſpertiatur.

IACVLATORIÆ.

Pſal. 100. *Non habitabit in medio domus meæ qui facit ſuperbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum*

Pſal. 30. *Diligite Dominum omnes ſancti eius, quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.*

Ibidem. *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino.*

Pſalm. 21. *Et anima mea illi viuet, & ſemen meum ſeruiet ipſi.*

Pſalm. 33. *Timete Dominum omnes ſancti eius, quoniam non eſt inopia timentibus eum.*

Tob. 4. *Pauperem quidem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum.*

Pſal. 100. *Oculi mei ad fideles terræ, vt ſedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat.*

Ibidem. *Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam, facientes prauaricationes odiui.*

CA-

CAPVT XXIII.

Meditatio de Solitudinis bono.

PRÆLVDIVM I. Conſtitue te velut in deſerto cum Domino IESV ieiunante, & orante.

PRÆLVDIVM II. ORATIO pro ſubiecta materia.

PVNCTVM I. Conſidera duplicem eſſe ſolitudinem; animi, & corporis. Animi (quæ ab omnibus haberi poteſt) ſolitudo ea vocatur, quâ homo mentem auocat ſubinde à rebus externis, & ſecum habitat, vt vulgò dici ſolet. Seceſſi, aiebat quidam, non tantùm ab hominibus, ſed à rebus. Omnes enim vacant, qui volunt: neminem res ſequuntur, ipſi illas amplectuntur, & argumentum felicitatis, occupationem eſſe putant. hac frui, etiam in turba quis poteſt. Ita videmus aliquos ea quæ præſentia ſunt, nec videre, nec audire, nec guſtare. Alia eſt corporis, quâ etiam corpore quis ſeſe ab hominum ſeparat conſortio, idque vt animi ſanctam ſolitudinem conſequatur, eumque à terrenis ad cæleſtia eleuet: iuxta illud, Sedebit ſolitarius, & tacebit, quia leuauit ſuper ſe. vide an hanc atque illam ames, & quantum de vtraque conſecutus ſis. *Seneca.* *Thren. 3.*

Conſidera Secundò, quanti hanc mentis, vel animi Sancti fecerint. Quid enim aliud Ioannes Baptiſta in deſerto, Pauli, Antonij, & tot Anachoretarum millia, fugâ mundi, & ſolitudinis amore teſtantur, quàm ſe Spiritus ſancti vocem aure cordis audiſſe, quam Arſenius etiam corporis acceperat: Fuge, late, tace? Imò vix vllus Sanctorum reperitur qui non huius amans fuerit. Intuere exemplum IESV Christi, qui ductus fuit à Spiritu ſancto in deſertum poſt baptiſmum, & quadraginta dies in eo permanſit, prætereà pernoctabat in oratione, ſecedebat in montem ipſe ſolus, & orabat, perſæpè autem in montem *Matth. 4.*

Oli-

Ioan.18. Oliueti: ſciebat enim, vt ait Ioannes, Iudas locum, quia frequenter IESVS conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis. Sequere, imitare Dominum, & Sapientiam æternam. Conſidera Tertiò, quanta neceſſitas huius ſit: etenim vti nulla negotia rectè in turba tractantur; ita minimè omnium quæ ad ſalutem pertinent. Si enim nemo ſcribit ſapientiam, niſi in otio: nemo rem tractat grauem, niſi ſecretum petat, ſeque interpellari, aut ſtrepitum fieri prohibeat, immò etiam in menſa, in ludo, in ſomno optata quies eſt: quid non debet facere ſalutis negotio is, qui eam amat? quid non pericula plurima efficere, & admonitio, & exemplum, & doctrina Domini IESV à te impetrare? Audi eum monentẽ: Tu autem cùm orare vis, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora Patrem tuum in abſcondito. Audi per Prophetam loquẽtem: Ducam eam ad ſolitudinem, & loquar ei ad cor; quaſi in turba loqui non ſit ſolitus, aut certè non ad cor, vt conuertatur. neque profectum etiam largitur, niſi ei qui ſeceſſu captato, & clauſo oſtio conſiderat ſemitas domus ſuæ. Non poterat mulier illa Eliſæi alumna debita diſſoluere, niſi domo clauſa oleum in vaſa vacua infunderet. ac ſæpè obrui neceſſe eſt peccatis & debitis grauiſſimis hominem, niſi receptui aliquãdo canat. Hoc Dominus innuere viſus Marci c.6. cùm diſcipulis in prædicatione occupatioribus dixit: Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum. Idcirco ſanctus Franciſcus in montem Aluernum, B.P. Ignatius in Caſſinum montem ſecedebat, S. Martinus quotannis menſem vnum, excluſis omnibus, ab vrbe in ſolitario loco animum vireſque colligebat: idem S. Carolus Borromæus factitabat, alijſque Sanctis ferè omnibus commune eſt, & fuit. Hîc expẽde, quo ſpiritu impulſi illi ſolitudinem amarunt, & quæſierunt, tantoque eam tempore incoluerunt: nónne ſancto? proinde ſolitudinis horrorẽ à ſpiritu maligno eſſe ſcias. Vis igitur Deum tibi ad cor loqui? vis legem viuendi ac normam certam cum

Matt.6. (margin)

Oſeæ 2. (margin)

4. Reg. 4. (margin)

Moyſe

Moyſe accipere? ſolitudinem pete. vis IESVM tranſfigura-
tum videre, vis ſponſum inuenire cum ſponſa? egredere
in agrum, relinque turbas, non tam corpore, quam ani-
mo; corpore tamen etiam fuge, quantum vitæ tuæ ratio
permittit.

PVNCTVM II. Conſidera, vnde tam laudata ſolitudo
corporis. Nempe quia animum extra ſe poſitum, reuocat
ad ſe; & obſurdeſcentem, diuinis vocibus obaudien-
tem facit: ita vt quem antea non audierat, huius vocem
audire incipiat, & virtutis dulcedinem in fonte deguſta-
re. E contrario vt muſicæ in ſtrepitu harmonia percipi
nequit, nec loquentis vox: ita neque ſancti Spiritus inſpi-
ratio, neque mentis gaudium abſque ſolitudine poteſt
deguſtari: imò nec homo conſideratè aliquid facere po-
teſt, niſi in ea. Quis pingere, ſcribere, diſcere valet in boa-
rio ac ſtrepitoſo foro? atque adeò nullum ſerium opus
abſque ſolitudine fieri poteſt; neque corpus commoda,
neque anima quietem capere. ama igitur illam, & ſtatue
audire Deum loquentem ad cor tuum. Conſidera præ-
terea quæ ſolitudinis ſint ad ſalutem præſidia. Primò, is
qui intra eam ſe abdit, quia ſolatio hominū ſe priuat, diui-
num meretur; quanti autem illud meritò æſtimetur per
ſe manifeſtum eſt. Deinde omnem ferè peccandi illece-
bram ſolitarius euadit. Imò quemadmodum curari pe-
ſte infecti nequeunt, niſi à morbidis ſeparentur; ita ani-
mus valere non poteſt, niſi ſeparetur ab ijs qui animo
peſtes circumferunt. Ideoque de ſe ait Propheta: Ecce e- *Pſal. 54.*
longaui fugiens, & manſi in ſolitudine. Solitudinem, aie-
bat Seneca, quærit, qui vult cum innocentibus viuere. *Seneca.*
Quid ita? inprimis, quia ibi linguâ offendere non poteſt:
qui autem linguâ non offendit, hic perfectus eſt vir. *Iacobi 3.*
quid? quòd etiam Philoſophi proximum Deo putarunt,
qui ſilere noſſet, & ad ſummam perfectionis breuilo-
quum. & rariloquum, & ſubmiſſa voce loquentem re-
quirunt. Quoties, aſſerit quidam, inter homines fui, mi- *Seneca.*
nor

Ambr. l. 1 1. de Offic. nor homo redij. Silendi, ait Ambroſius, patientia, opportunitas loquendi, & contemptus diuitiarum, ſunt maxima fundamenta virtutum. Addè, hominem ferè creaturæ amore in ſolitudine non ineſcari (minùs enim irritant lōgè poſita, quàm quæ oculis ſubiecta ſunt) atque adeò nec exemplo deprauari. vnde dicebat S. Antonius, Qui ſedet in ſolitudine, & quieſcit, à tribus malis eripitur, id eſt, auditus, locutionis & viſionis. Et Arſenio dictum eſt, vt iam monui, Fuge, tace, quieſce; hæ enim ſunt radices non peccandi. Ea de cauſa monaſteria petuntur, ſolitudines, Spiritu ſancto inſtigante, quæruntur. ac licèt ſæculares non poſſint pari paſſu ambulare, ſæpè tamen aliquod tempus pietati ac lectioni piæ tribuere poſſunt: imò primum argumentum, cum Seneca, compoſitæ mentis in ijs exiſtimo, poſſe ſecum conſiſtere, ſecum morari. Certè conuerſio, quam neque auditis concionibus atque adhortationibus impetrare à ſe homo potuit; diei aut horarum aliquot ſeceſſu, ac conſideratione non rarò ab eodem obtinetur. *Athan. in vita eius.*

PVNCTVM III. Conſidera, quæ ſolitudo bona ſecum adferat. In hac enim homo ad ſe redit atque ad cor, ſuáque expendit & diſponit prudenter, oculo mentis depurato; atque ita qui nihil videtur agere, maiora agit. Præterea hoc pacto aptus redditur Dei colloquio, illoque fruitur. Dic verò, nónne illud ſuauius quàm humanum arbitráris, cum illo inquam colloqui totius beatitudinis & bonitatis fonte, cui per orationem homo coniungitur, ſed non niſi in ſolitudine? Vbi enim Elię, vbi Moyſi locutus Deus? nónne in deſerto? vbi Chriſtus manifeſtauit gloriam ſuam? nónne in ſolitudine? Quod per Iſaiam dignatus eſt promittere, dicens, Ponet deſertum eius quaſi delicias, & ſolitudinem quaſi hortum Domini. gaudium, & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis. vnde verè, vt Auguſt. ait, dulciores ſunt lacrymæ orantium, quàm gaudia theatrorū. Huc accedit ſancto- *Seneca epiſt. 8.* *cap. 51.* *In Pſal. 127.*

ctorũ Patrum lectio, & quæ ex ſtudio vniuerſim hauritur voluptas. Vides quanta è ſolitudine bona: quàm hîc liber cæli aſpectus, quàm iucundus terræ & terrenarum rerum deſpectus. in quo crebrò ſe exercere ſolitum ſcimus B.P. Ignatium, & ſuauiſſima cæli gaudia libantem, erumpere in has voces, Quàm ſordet mihi terra, dum cælum aſpicio! At quanto dulcius in ſolitudine, ac ſancto otio poſt orationem, prata inambulare Scripturarum? &, vt D. Hieron. pinguiſſimus eſt ſermo diuinus omnes in ſe habens delicias: quidquid volueris ex diuino ſermone naſcitur. & rurſus: Si quidquam eſt, quod in hac vita virum ſapientem teneat, & inter preſſuras & turbines mundi æquo animo manere perſuadeat, id eſſe primum reor meditationem, ac ſcientiam Scripturarum. Non igitur moleſtia ſolitudinis timenda eſt, maximè cùm Sapiens, vt idem Hieron. numquam ſolus eſſe poſſit: habet enim ſecum omnes qui ſunt, & qui ſunt boni, & animum liberum quocumque vult profert & transfert, & quod corpore non poteſt, cogitatione complectitur; & ſi hominum inopia fuerit, loquitur cum Deo. Numquam bonus ſolus erit. Denique videri certè poteſt, neminem in terram ſanctam veræ perfectionis, aut veræ beatitudinis peruenire, niſi per mare rubrum, id eſt Chriſti merita, & deſertum, ſolitudinem ſaltem animi, quæ ægrè niſi ea quæ corporis eſt aliquando colatur, acquiritur: hæc autem ſine illa, nullius pretij eſt. nam quid prodeſt, ait Seneca, totius regionis ſilentium, ſi affectus fremant? Vtinam hæc conſideraret maximè Religioſus, & delectaretur quiete potiùs, quàm concurſatione, niſi quoties vrget charitas atque animarum zelus! Si enim SS. Patres, Pauli, Antonij, conuerſationem hominum detrimentum ſpiritus ſentiebant; quid accidet nobis miſeris, ſi non zelo, ſed vt tædium leuetur, ſolatiola quærantur, otium ſanctum & quies deſeratur? O ſi ſcirent quantum in ſolitudine, ſilentio, colloquio cum ſanctis

Hieron. ſuper illud Pſal. 147. Et adipe.

ſuper ep. ad Epheſ. l. 1.

Contra Iouin.

Seneca epiſt. 6.

ctis Patribus, cum eruditiſſimis viris, cum Sapientia æterna capere poſſent ſolatium!

Oratio pro ſolitudinis ac ſilentij virtute impetranda.

O Amator hominum, qui lucem habitas ab æterno inacceſſibilem, nemo te videre poterat, & viuere; quid ergo ſpei nobis reliquum erat inueniendi te? nihil certè, niſi eſſes dignatus propter nos deſcendere de throno regali, de cæleſti palatio in deſertum iſtud, in terram horroris & vaſtæ ſolitudinis. Eramus enim ſicut oues in montibus errantes ſine paſtore. Et quid faceres cui natura bonitas, cui viſcera miſericordiæ? Nónne orireris ex alto, vt populus qui ſedebat in tenebris, videret lucem magnam? Et quorſum hæc? vt rediremus, & conuerteremur ad te paſtorem animarum noſtrarum, ſequeremur te itinere tridui in ſolitudinem, & ibi nos mannâ paſceres corporis ac ſanguinis tui; vt habitaret in ſolitudine iudicium, & eſſet opus iuſtitiæ pax, & cultus iuſtitiæ ſilentium, & ſecuritas vſque in ſempiternum. Dixerat Prophèta tuus,

Iſaiæ 32.

Iſaiæ 35.

Lætabitur deſerta & inuia, & exultabit ſolitudo, & florebit quaſi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloria Libani data eſt ei: decor Carmeli & Saron, ipſi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei noſtri, tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia ſciſſæ ſunt in deſerto aquæ, & torrentes in ſolitudine, & quæ erat arida, erit in ſtagnum, & ſitiens in fontes aquarum. in cubilibus in quibus priùs dracones habitabant, orietur viror calami & iunci. Quid iſta ſibi volunt, Deus meus, niſi in ſolitudine & non in turba exultare animam, & florere, germinare, & videre gloriam Domini? bibere aquas de fontibus tuis, ô Saluator mi, & aridam fieri in ſtagnum, & ſitientem in fontes aquarum? qui enim bibit ex aqua quam dederis ei, flumina de ventre eius fluunt aquæ viuæ. Concede mihi ergo vt libenter de tot annis vitæ, tot menſibus, tot diebus decimas aliquas dem tibi, vt te ſequar in ſolitudinem, & audiam quid loquaris

quaris in me : non enim habet amaritudinem conuerſatio tua, ô Sapientia æterna, ſed magna eſt multitudo dulcedinis tuæ, quam abſcondiſti timentibus te. vacare, & videre nos iubes quoniam tu Pſal. 45. *es Deus, id eſt, omne bonum, & abſcondere diceris dilectos tuos in abſcondito faciei tuæ à conturbatione hominum. O vtinã delectet* Pſal. 30. *me abſcondi propter te, & libenter de tot diebus vanitatis vitæ huius conſecrem tibi & ſaluti meæ pauculos in quiete & ſolitudine, vt audiam te loquentem ad cor meum: vt loquar tecum, & cum Sanctis tuis libentiùs quàm cum hominibus. Quis enim nouit ſenſum tuum, Domine, aut quis conſiliarius tuus fuit? Incomprehenſibilia ſunt iudicia tua, & neſcio quâ me viâ in patriam ducere decreueris. ſed quid? inquietudo cordis corpus quieſcere non ſinit, & faſcinatio quædam mentis noſtræ: libet ire, videre, audire, & redeo vacuus, quia non ſunt iſta, quæ valent ſatiare me; laſſus redeo, quia non eſt quies animæ, niſi in te. Egredere igitur anima mea de terra tua, de cognatione tua, de domo patris tui: obliuiſcere* Pſal. 44. *populum tuum, & domum patris tui, & concupiſcet Rex decorem tuum. O anima ſola eſto, vt ſoli omnium ſerues te ipſam,* Bern ſerm. *quem ex omnibus tibi elegiſti. fuge publicum, fuge & ipſos dome-* 40. ſuper *ſticos, ſecede ab amicis & intimis, etiam ab illo qui tibi mini-* Cant. *ſtrat; ſecede, ſed mente, non corpore; ſed intentione, ſed deuotione, ſed ſpiritu. O quis mihi det vt inueniam te ſolum, dilecte anima mea, & quietem in te inueniam, & ceſſet turba cogitationum mearum, & in ſolitudine mea viror calami & iunci oriatur, & ſedeam tecum in pulchritudine pacis, mortuus ſim, & vita mea abſcondita cum Chriſto meo, in Deo meo, donec venias, & intro-* Coloſſ. 3. *ducas nos in ampliſſima cæli ſpatia; voces in ſortem Sanctorum, vbi erit gaudium, & exultatio in ſæcula ſæculorum! Amen.*

Praxis ad ſolitudinis amorem ingenerandum.

PRima. Omni cuſtodia vt Scriptura monet, cuſtodi cor tuum, *Prouerb.* 4. & ſenſus corporis tui vide vt ibi excubet ratio, ne in penetralia intrent hoſtes, pacemque turbent, & ſolitudinem cordis tui.

Sicut enim vrbs patens,& abſque murorum ambitu; ſic vir qui non poteſt in loquendo, idem eſt in videndo,audiendo, cohibere ſpiritum ſuum. Meritò idem comparatur horto abſque ſepe, de quo Eccleſ. Qui diſſipat ſepem, mordebit eum coluber, ille ſcilicet tortuoſus, ac infernalis. vnde primum argumentũ diſciplinæ religioſæ, modeſtia ac ſolitudo, adeoque in vſu tempore B.P. Ignatij (vt ex iis qui cum eo erant intellexi) vt, cùm magna hominum turba domi eſſet, nullus ibi crederetur. imò ſi quis ſtrepitum faceret, ipſe Generalis egrediebatur, & monebat grauiter tranſeuntem: ita vt nonnemo, quem noui, quoties ad cubiculũ Beati viri tranſiturus accederet, manu prehenderet calceos, ne ſtrepitum vel moleſtiam illi crearet. Hic eſt ſpiritus Sanctorum. qui aliter vadit, cadit potiùs quàm vadit, vt verbis Bernardi vtar.

Secunda. Quotidie ſaltem aliquod tempus tibi tribue, & ſaluti tuæ in remoto, quoad fieri poteſt, à ſtrepitu loco. Sic ſcimus feciſſe Thomam Morum, alioſque illuſtres ſanctitate viros. quòd ſi domi nequeas, in religioſa domo, velut aſylo, perituræ vitæ partem aliquam decerpe, & otio tribue non otioſo. *Seneca ep. 8.* Otium enim, vt Philoſophus, ſine litteris mors eſt, & viui hominis ſepultura; additque, Nullus mihi per otium dies exit, partem noctis ſtudiis vendico; non vaco ſomno, ſed ſuccumbo. Ecce vbi Gentilis, & idololatra: vbi nos?

Tertia. Quoties tibi licet, negotia tua in otio diſpone, & conſidera in ſolitudine vias ac ſemitas domus tuæ. Nihil certè vtilius, quàm meditatè ſua agere, & non fortuitò, vt etiam aliàs monui. Ideò negotium graue, aut iter, aut munus ſuſcepturus, ſecede ad dies aliquot, atque imitare Dominum, qui priuſquam prędicationem inchoaret, in deſerto 40. dies in oratione ac ieiunio ſeſe exercuit. Quin & Scipio Africanus dicere ſolitus erat, numquam ſe minùs otioſum eſſe, quàm cùm eſſet otioſus; eò quòd in otio, de negotiis cogitaret.

Quarta. Sub feſta ſolemnia more multorum, aut domi frequentiùs ſolitudinem cole; aut ſi eam ibi nanciſci nequis, in domum aliquam religioſam, ſi potes, te abde. Atqui, inquies, non hæc ſola ad ſalutem via. fateor. at tu ſecuriorem ad opes, ad honores, ad gloriam, ac faciliorem negligas?

Quinta. Quamuis omnes, maximè tamen Religioſos, crebrò, imò quotannis dies aliquot animo colligendo dare conuenit; ſaltem ex menſibus ſingulis diem vnum, cùm de Arſenio legamus eum quotheb domadis id facere ſolitum. Illud tamen ſuadendum imprimis ei, qui de re graui, ſtatu vitæ, vel ſimili delibera-

rationem vult inire, vt Spiritus ſancti inſtinctum audiat, & ab eo dirigatur, qui ſolus nouit vias hominum, & omnes incertas prudentias eorum ſuâ ac paternâ prudentiâ gubernare.

Sextò, quòd ſi ſolitudini plures dies tribuere nequis, vnum vt dixi ſaltem tibi ſume, & animæ tuæ, qui tot corpori curãdo, eiuſque exercitationibus impendis & mundi negotiis: vnum cum Chriſto, exemplo Apoſtolorum maneto, tamen præparatione antea præmiſsâ. Attende verò maximè, quot per Religionis ingreſſum mundum fugiant, & tamquam vnicam ſalutis viam illã amplectantur. Cur te non mouent etiam pericula tua, vt ſaltem breui tempore eum fugias? vide etiam atque etiam, ne occaſionẽ huius negligas, ne ſerò æternùm pœniteat. Ecce quot reos ad ſolitudinem carceres cogũt: quot Principes, auctoritas: quot infirmos, neceſſitas. Attende etiam tu morbum tuum, exilium, carcerem, & ſolitudine te cura ac libera. Multis certè ea ita profuit, vt totam vitam emendarint, moleſtiſſimis ſcrupulorum vexationibus, imò tormentis ſe liberarint, de ſeipſis, quod antea numquam potuerant, triumpharint, odium ſuperarint, cum inimicis in gratiam redierint, ac ſingularia à Deo beneficia conſecuti ſint, &c. Sed quid hęc proſequor? toto orbe notiſſima Exercitia B.P. Ignatij, & fructus eorum, quos annales noſtri diligenter enarrant. vt autem ad ſolitudinem iſtam Exercitiorum Religioſos inuitaret Summus Pontifex Paulus V. Indulgentiam plenariam illis qui in ea ſe exercerent, conceſſit.

Nota autem vniuerſum hunc ſeceſſum ſex capita, ſeu fines continere; Primò, confeſſionem generalem; Secundò, conſultationem de rerum ſuarum diſpoſitione; Tertiò, pœnitentiam de præterito; Quartò, decretum de inſtauratione crebra vitæ per recollectionem aliquam quothebdomadis; Quintò, ſimiliter de ſtatu finali, ſeu in quo ſtatu, ac virtutis gradu mori velis; Sextò, ordinationem vitæ. Primò, quoad orationem; Secundò, mortificationem; Tertiò, temporis diſtributionem; Quartò, actionum quoad modum reformationem, & maximè quoad intentionem; Quintò, occaſiones virtutis; Sextò, perfectionis ſtudium. Neque enim ſolitudinem, aut Exercitia initurus præponere ſibi debet altam contemplationem, ſed ſui cognitionem, & vitæ emendationem, ideoque ad ea præparatio optima, videre quis nos defectus magis remoretur, quæ paſſio perturbet, & ad hæc omnia dirigẽda ſunt. Huc pertinet quod S Bernardus ait, & primùm quidem ipſum fontẽ ſuũ, id eſt mentem de qua oritur, purificat conſideratio, deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit exceſſus, cõponit mores, vitam honeſtat & ordinat, poſtremò diuinarum pari- *l. 1. de Conſid.*

 ter

ter & humanarum rerum ſcientiam confert. hæc eſt quæ confuſa diſteminat, hiantia cogit, ſparſa colligit, ſecreta rimatur, vera veſtigat, veroſimilia examinat, ficta & fucata explorat. Hæc eſt quæ agenda præordinat, acta recogitat, vt nihil in mente reſideat, aut incorrectum, aut correctione egens. Hæc eſt quæ in proſperis aduerſa præſentit, in aduerſis quaſi non ſentit: quorum alterum fortitudinis, alterum prudentiæ eſt. tam pio otio, tamque vtili, nullam in vita operam dare, nónne vitam perdere eſt?

Septima. Quòd ſi neque oratione, neque lectione, neque concionibus audiendis iuuari te ſentias, percunctare quæſo ex te, an iuuari velis. nam ſi corpus fruſtra aliquibus remediis tentaſſes curare, & præſtans ſuggereretur, idque ſine noxa ſumendum, plurimaq; experientiâ probatum, nónne amplectereris? Applica ſimile iſtud animæ tuæ: & tenta hoc ſaluberrimum eius remedium. Secede, ſi potes, ad hebdomadas aliquot; ſi non potes, ad dies; ſi neque hoc, ad vnum: quòd ſi nec iſtud ſaluti animæ tuæ, tibi, Deo tribuere velis, horam continuis diebus aliquot, non audiendo profeſſori, non mimo, non ludo, ſed concede Deo loquenti in ſolitudine ad cor. Audi eum, & noli auertere aurem, obdurare cor: ſed erubeſce quòd libeat ſæpè fabulis horas optimas tribuere; confabulari, donec hora, vt Bern. ait, prætereat, quam tibi ad pœnitentiam agendam, ad obtinendam veniam, ad quærendam gratiam, ad promerendam gloriam, miſericordia conditoris indulſerat; & non libeat horam vnam aut alterã quieti, ſolitudini, taciturnitati dare, è qua tot tantaque bona omniũ ſapiẽtium iudicio, omnibus quidem, ſed maximè Religioſo proueniunt. Certum eſt ſæpè vnâ horâ attentè & in quiete conſiderare, plus profuiſſe, quàm plurimas conciones in turba audiuiſſe. Vt appoſitè dixerit Seneca: Quid, ait, tibi præcipuè vitandum exiſtimem, quæris? turbam. numquam illi tu te commiſeris: numquam a turba mores, quos extuli, refero.

Bern. de tripl ici cuſtodia.

Octaua. Quemadmodum autem in omni virtute gradatim aſcendendum eſt, ita & in hac. Aſſueſce igitur ſenſim, & coge te exiguo tempore in ſolitudine permanere, deinde illud protrahe, variaque præbe, ſed ſancta in quiete ſolatia: protrahe, inquam, v.g. ad honorem Beatæ Virginis ad quadrantem vnum atque alterum, vt ſolitudinis capiaris vſu & amore.

Nona. Solet in ſolitudine tædiũ naſci, quod magnum Antonium in ſuo tirocinio cœpit tentare: verùm Angeli monitu edoctus eſt quâ ratione illud leuaret, orationem cum manuum opere alternando: ſic etiam & tu poteris variis exercitiis te occupare,

tæ-

tædiumque leuare. Sunt autem illa Primum, oratio vocalis, diſpoſitis etiam ſubinde v.g. ſtationibus Vrbis Romanæ; Secundum, mentalis, ſiue meditatio; Tertium, ſtudium ſacræ Scripturæ, quod D. Chryſoſt. etiam ſæcularibus familiare eſſe cupit. Magna certè vtilitas ex eo, vt ſuprà declaratum eſt. Experietur autem qui quotidie ſaltem vnum atque alterum caput, cũ aliquo commentario perlegerit. Quartum, memoriæ exercitatio. Eius ſiquidem theſaurum quotidie augere vehemẽter expedit, maximè ſacræ Scripturæ ſententiis, & Sanctorum. ſunt enim & vitiorum antidota, & ſincera mentis oblectatio. Quintum, lectio SS. Patrum; Sextũm, ſtudium Caſuum conſcientiæ; vt ſuis quis, ac deinde alienis vulneribus poſſit mederi. Ad quod, compendium eorum colligere iuuat. Septimum, lectio librorum piorum, qui de virtutibus & vitiis tractant; Octauum, ſtudium ſacræ ac profanæ hiſtoriæ, vna cum chartis geographicis, atque ex his colligere exempla ad vitam bene inſtituendam; Nonum, Politicorum ſcriptorum cognitio, quæ ſi Chriſtianâ pietate nitantur, magnum ſunt ad gubernationem præſidium. Quemadmodum Machiauelli inſtitutionẽ certam eſſe reipub. perniciem omnibus manifeſtum eſt, qui Deum eſſe, ac mundum gubernare crediderint. Decimum, ſtudium quo quis diligenter quærit praxes proximi iuuandi, diſſidentes conciliandi, afflictos ſolandi, ac maximè omnium iuuandi morientes; tum enim de ſumma rei agitur, & de æternitate iacitur, vt ita dicam, alea. Sic ſeſe ad conuerſationem præparare, eſt magnâ parte bona opera in ſecreto informare. qui autem ſecùs facit, magno labore, ac fructu exiguo operatur: vt is qui ſerram ad opus non parat, ſecurim non acuit faber, viam viator priuſquam in eam ſe det, non inquirit, at fortuitò aggreditur. Vndecimũ, Philoſophicam aliquã quæſtionem, aut Theologicam excutere; Duodecimum, naturalis hiſtoriæ, plantarum atque animalium perueſtigatio: item Matheſios & Aſtronomiæ. Lectio itẽ Poëtarum, aut ſcriptio aliqua. Poſtremò ad recreationem animi, pingere, fingere, tornare, fundere, vel ſimile aliquod exercitium elegantioris ingenij moderatè aſſumere, ita vt ſeria ac grauiora negotia non impediantur: ne Virgilij illo monito opus ſit:

Excudent alij ſpirantia molliùs æra,
Orabunt cauſſas meliùs, cæliq; meatus
Deſcribent radio, & ſurgentia ſidera dicent.
Tu regere imperio populos, Romane, memento.
Hæ tibi erunt artes, paciq; imponere morem.

Quibus indicatur quemque muneri ſuo attendere in otio oportere,

tere, ac ſemper aliquid agere. Rectè enim ait Ennius in Iphigen.

Otio qui neſcit vti plus negotij habet,
Quàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat, inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi, mentem atque animum oblectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit quid velit.

IACVLATORIÆ.

Pſal. 62. *IN terra deſerta, inuia & inaquoſa; ſic in ſancto apparui tibi, vt viderem virtutem & gloriam tuam.*

Cant. 7. *Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.*

Cant. 8. *Quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te foris, & deoſculer, & iam me nemo deſpiciat?*

Pſal. 54. *Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine.*

Oſeæ 2. *Duc me in ſolitudinem, Deus meus, & loquere ad cor meum.*

CAPVT XXIV.

Meditatio de Perſeuerantia, ſingulari auxilio in via virtutis.

COMPOSITIO LOCI eſt, conſtituere ſe coram Chriſto crucifixo, qui vt omnia conſummauit, ita illuſtre perſeuerantiæ dedit exemplum.

ORATIO vt ſuprà.

Quid ſit perſeuerantia.

PVNCTVM I. Conſidera quòd perſeuerantia ſit in ratione benè conſiderata ſtabilis ac perpetua permanſio, non obſtante difficultate diuturnitatis. Percurre hîc propoſita ſancta tua, & vide quantâ, & quàm frequenti cõſideratione ea decreueris; quàm verò inconſtanter ea proſecutus ſis: &, ſi vel vnum vitium conſtanter quotannis conatus fuiſſes extirpare, quãtus modò fores! Secũdò, ſcias Deum vnumquemque vocare, non tantùm ad

Thom. à Kempis l. 1. c. 11.

ſtatum

ſtatum certum; ſed certam viam, & ſemitam in hoc vel illo ſtatu: quæ ſunt exercitia aliqua, quibus ſi homo inſiſteret, ad perfectionem venire poſſet, & non aliter. (varia enim dona ſunt, & diuiſiones gratiarum, etſi vnus ſpiritus.) Hinc verò ferè eſſe principium apoſtaſiæ, à fine & religioſa vocatione, quòd parua in ſpeciem, re verò magna negligantur & interrumpantur exercitia, atque intercludatur fluxus diuinæ gratiæ. *1. Cor. 12.*

PVNCTVM II. Conſidera neceſſitatem huius virtutis, etiam in paruis: qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Quod, etſi de finali in bono perſeuerantia dictum; tamen ad alia pertinet exercitia: in quibus ſi inconſtans fueris, finalem aliquà etiam ratione perſeuerantiam labefactas, cui vt calcaneo diabolus inſidiatur. Deinde, vt Laurentius Iuſtinianus, virtus laudem nō meretur, niſi in ea viriliter perſeueretur. Sicut non ſatisfacit, partem debiti ſoluens; nec qui partem itineris conficit, peruenit; nec qui partem ſtadij decurrit, brauium capit. Quid ergo hi faciunt? Labore ſeſe fatigant prorſus inani, ac pleno inſuper ignominiâ, defectu perſeuerantiæ. Bonum enim inchoare, & malo fine concludere, quid aliud eſt quàm monſtroſas res conficere? Illa enim actio quaſi chimæra eſt, quæ initium quidem habet à ratione, ſed finem à ſenſualitate. Prorſus abſque perſeuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor conſequitur. Vigor virium, virtutum cōſummatio eſt (vt Bernard.) nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror eſt patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarũ nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum ſanctitatis. Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo.

Matth. 24. *Laur. Iuſt. de ligno vitæ, tract. de obed. c. vltimo.* *Aug ſer. 8. ad fratres in Eremo.* *Bern. epiſt. ad Ianuenſes.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quàm turpe ſit, inſtar arundinis vento agitatæ multa inchoare, nihil perficere: vt patet ex ſimili; ſi quis in vniuerſo omnia inchoata videret. Secundò, quòd omnis labor irritus ſit, &, vt ita di-

cam, impenſa gratiæ perdita, dum ſemper ſtruimus, & mox deſtruimus. Tertiò, attende relabentem facere perinde, ac ſi proditor poſt veniam à Rege adoptatus, iterum incipiat rebellionem moliri, & Regis cædem: etenim peccator, culpâ mortali Chriſtum ſibimet crucifigere dicitur. Quamuis autem venialibus peccatis atque imperfectionibus Dominus IESVS non crucifigatur; tamen quia per illa ad mortale diſponitur homo, eò quòd charitatis vigor ſenſim imminuatur, etiam ad illud facinus tendere videtur. Quartò conſidera, optimam vitæ rationem, conſtantiâ & conſuetudine valdè facilem fieri; at contrà, ſemper inchoantem, ſemper eſſe diſcenti ſimilem, omniaque difficilia experiri. Igitur ſic ſtatue: Ecce ſtadium ingreſſus ſum: quid ergo? cupióne rapere brauium? ſi volo; vtrum præſtat? vno menſe vel altero ſtrenuè laborare, & poſtea in ſumma quiete viuere; an ſemper in ſchola Chriſti diſcere, & numquam ad ſcientiam peruenire: ſemper ſerere, & non metere: fodere, & aquam non inuenire: ædificare, & numquam conſummare, vt domo frui poſſim; ſed iniurijs aëris expoſitum manere? Quintò, conſidera perpetuum, & ſibi ſimilem cælorum motum, anni tempeſtates, & cætera à creatore noſtro, perpetuo quodam ordine ac modo gubernari: omnia in pondere, numero & menſura, etiam munitiſſima quæque eſſe facta, vt nos etiam accurati eſſe diſcamus, & ab omnibus creatis ad id inuitemur. talia commoda & incommoda conſtantiæ & inconſtantiæ percurre.

Pars ſecunda.

PVNCTVM IV. Conſidera, quid ſit, quod in exercitio virtutis te inconſtantem efficiat. Primò, eſt laboris fuga; ſed ſi inſpicias, illum hoc pacto eo plus auges, quo facilius domum conſeruare, quàm ædificare; ſeruare ſanitatem, quàm recuperare; cauere lapſum, quàm ſurgere. ergo vide, an præſtet declinare paruum laborem, & grauem

uem admodum, ac intolerabilem propè, ſubire; vt inconſtans facit. Vel Secundò, fit ob iudicia hominum, & ſermones. O quæ dementia! aduerte eum, qui ſuadet vel cogit interrumpere, grauiſſimè tibi nocere, quacumque ſpecie id faciat, ſeu amici, ſeu aduerſarij. quòd ſi verè talis non eſt, ſaltem ab aduerſario tuo capitali diabolo ſubornatus eſt, vt in via deficias, ne ducem IESVM conſtanter ſequaris, ac tandem, fractus moleſtiâ, ex paruo profectu naſci ſolitâ, ab eius ſequela nauſeabundus abſcedas; nam qui contemnit modica, verè (vt Scriptura loquitur) paulatim decidit. *Eccli 19.* Videtur huiuſmodi perinde facere, ac ſi cataractam diu retentam, molæ verbi gratia vertendæ, ſinat elabi. O quãto tempore ac labore opus eſt, vt ceſſatio parua compenſetur! Simile idem habes in aliquibus opificibus, qui ignem perpetuum alere debent, quibus remiſſio parua, maxima iactura eſt, quos imitari diligentiâ debemus, atque ignem ſemel accenſum in altari animæ noſtræ, vt olim præceptum fuit, ſemper fouere. *Leuit. 6.*

PVNCTVM V. Conſidera ſtultitiam eorum, qui perinde, vt Scripturæ verbis vtar, ac luna mutantur, inſtabiles ſunt, ac crebrò exercitia mutant. *Eccli 27.* fruſtra enim hi ex præſumptione omnia ambiunt ſæpè quæ audiunt, neque conſiderant vocationes varias, quodque vnuſquiſque donum habeat ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic. *1. Cor. 7.* Laudet, ait Caſſian. aliorum virtutes, ipſe in ſua pergat, *Coll. 14. c. 5.* etiamſi vaccæ mugiant ſenſualitatis, improbitate laboris omnia ſuperanda.

PVNCTVM VI. Conſidera Primò, quàm difficilis perſeuerantia, ac proinde verè glorioſa; multi enim vocati, pauci verò electi. *Matt. 22.* Ex Saule exemplum pete, Salomone, Iuda, Nicolao Diacono, Tertulliano, & Origene, & tot quotidie Religioſis. Secundò, quàm ſtudioſè eam Sancti coluerint, in eodem loco manentes, (nam, vt Climachus, *Climach. grad. 3.* qui faciles ſunt ad mutationes locorum, improbi iudicantur) in magna auſteritate diutiſſimè viuentes, caſtita-

Aug. lib. 8. Confeſſionum. te ſumma ac pietate. Dic verò tibi cum Auguſtino, Tu non poteris quod iſti, & iſtæ? Tertiò, quomodo Chriſtus IESVS in finem perſeuerauerit, dicens, *Lucæ 12.* Baptiſmo habeo baptizari, & quomodo coarctor, vſque dum perficiatur! Et rurſus in cruce tibi dixit, Conſummatum eſt. Quartò, conſidera aduerſus puſillanimitatem prouidentiam Dei, & amorem erga nos; quodque in illo omnia *Philip. 4.* poſſimus qui nos confortat. Attende verò in vitijs recidiuam, vt in febri peſſimam, fierique hominis illius nouiſſima deteriora prioribus, iuxta Euangelicam parabolam. *Matt. 12.* Namque ob ingratitudinem ex parte Dei, emendatio fit difficilior; & ex parte dæmonis, quia ille potentior; & ex parte peccatoris, quia debilior. vnde Paulus, Impoſſibile *Hebr. 6.* eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cæleſte, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam.

Pars tertia.

PVNCTVM VII. Conſidera, quæ remedia hactenus adhibueris ad ſuperandum te, vel virtutem acquirendam, quemque profectũ feceris; ſi exiguũ, cogita an illud per ſe remedium ſatis ſit efficax, nec ne; ſi nõ, & nihilominus aliud pigeat adhibere, ex te percontare num velis illam imperfectionem expugnare, aut perfectionem acquirere. Volo, ais; quare tibi ergo illudis? Quid enim? velle tibi is videretur ſanari qui remedia adhibita nouit minùs ſufficere, neque tamen alia quæ in manu habet vſurpare vult, aut applicari permittit? cui talis imponit, niſi ſibi, quaſi velit, & imperitis? Dicito verò mihi, ſi videres aliquem crebrò tentaſſe leuare graue pondus, aut promouere manu vnâ currum, vel boue vno aratrum trahere, neque poſſe; nollet tamen conatum maiorem, aut auxilia adhibere, illúmne velle diceres? Adde, ſi quis foret, qui vellet quidem extructum ædificium, neque tamen materiam aut operas conquirere, manumque admouere ſtuderet,

deret, nónne ſtultè eum agere meritò diceres? Id applica tibi, volenti turrim perfectionis ædificare. qua in re certè perinde eſt, aut nulla adferre, aut efficacia nolle media adhibere; imò præſtaret omnino nihil tentare, quàm ſe fruſtra fatigare, vanaque ſui complacentiâ, maiori periculo ſe exponere, ac lento labore velut igne fruſtra conſumi.

Pvnctvm VIII. Cogita, Vel ego in hoc nunc ſuperare me volo, vel numquam. Si volo, potiùs iam pergere conſtāter debeo, priuſquā intepeſcat amor ac voluntas, & dū vita datur & occaſio, dum vires animi corporiſque magis integræ, minùs per torpedinem ac inconſtantiam labefactatæ, minùs Deus à me offenſus per eā, à quo mihi omne auxilium meum. quorſum differo? nónne creſcit paſſio dum negligitur? dilatione & interruptione, feruor caritatis minuitur? morbus grauior animi quo diutiùs in tepiditate manetur? Denique quid ex mora vtilitatis?

Pvnctvm IX. Conſidera, in omnibus difficilibus virtutum exercitijs eſſe tria, quæ permouere te debeant. Primum, eſt neceſſitas duriſſimum telum, quæ hîc ſine dubio inuenitur, cùm ſalui omnino eſſe velimus. certum autem multos, eò quòd initio ſeſe non ſuperent, deficere primò à vocatione, deinde etiam ſalutis facere naufragium. Secundum, iucunditas, quæ partam ſequitur victoriam: qui verò remiſsè agit, eſt frater opera ſua diſſipātis, *Prouerb.* 18. ſemperque laborat, ac de fructu manuum ſuarum minimè comedit; contrà, qui ſemel virtutis moleſtiam vicit, perpetuò felix eſt & beatus. Tertius ſtimulus, eſt æterna gloria virtuti debita: ecce quàm multi, quàm fortiter in bello & alijs ſe gerant filij ſæculi pro vana, te verò quomodo non excitat æterna? quid non fecerunt Martyres cum Chriſto iam in cælis triumphantes? quomodo audebis cum illis & coram illis comparere, quos fortiſſima facta, duriſſima tolerata glorioſos efficiunt & coronant?

Obſecro te, & moneo, qui hæc legis, vt qui Sodomam re-

Hieron. ep. 28 ad Lucinium. reliquiſti, ad mōtana feſtinās, poſt tergum ne reſpicias, ne aratri ſtiuā, ne fimbriam Saluatoris, ne cincinnos eius noctis rore madefactos quos ſemel tenere cœpiſti, aliquando dimittas: ne de tecto virtutum priſtina quæſiturus veſtimenta deſcendas, ne de agro reuertaris, domum: ne campeſtria cum Loth, & amœna hortorum diligas, quæ non irrigantur de cælo, vt terra ſancta, ſed de turbido flumine Iordanis, poſtquam dulces aquas, maris mortui commixtione mutauit. Cœpiſſe, multorum eſt; ad culmen perueniſſe, paucorum.

Aug ſerm. 8. ad fratres in Eremo. O fratres mei, non tædeat incipere magna, nec faſtidio ſit retinere inchoata, ſcientes quòd perſeuerantia informat meritum, colorat bonum propoſitum, remunerat currentem, coronat pugnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum: hæc eſt tunica talaris S. Ioſeph, vſque ad finem contingens: hæc eſt tunica ſacerdotalis, vſque ad pedes perueniens: hæc eſt cauda hoſtiæ, quam tenemur reddere Deo, & offerre: hæc eſt calcaneum bonæ operationis, quod contra ſerpentis morſum debemus obſeruare: hæc eſt virtus, quæ Deum ligat, hæc eſt quæ omne bonum informat.

Oratio pro perſeuerantia in via virtutis.

O Rex regum, & Domine dominantium, cui ſeruire regnare eſt; quis mihi det, vt ſincerè tibi ac perſeueranter ſeruiam, & oſtendam me verè ac ſincerè ſeruum tuum, fortia agendo, & dura telerando? Ignis, crux, beſtiæ, confractio oßium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm vt Chriſto fruar, intonat generoſus Martyr tuus Ignatius. Inclamat verò Apoſtolus: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti, tribulatio? an anguſtia? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius? certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque Angelus, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, ne-

Epiſtola ad Roman & refertur à Hieron l de Scriptoribus Eccleſiaſticis. Rom. 8.

que

que profundum, neque creatura alia, poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Christo IESV *Domino noſtro. Me verò quæ non retardant, non propè ſeparant à te Deus meus, nugæ nugarum, & vanitas vanitatum, ne perueniã ad te? pudet me ignauiæ meæ priſtinæ, & frigoris mei, ô ignis qui ſemper ardes, & numquam deficis. at ex nunc opto te, & maximos Martyres in rebus ſaltem paruis imitari, ego imbecillis ſeruus tuus per gratiã tuam, vt placeam tibi Deo meo. Eruntne conſtantiores, fortiores ac prudentiores filij ſæculi, mancipia diaboli, quàm ſerui tui? tolerabunt illi omnia pro ſupplicio, & ego nihil pro æterno præmio? Sedulò illi facient omnia pro leone rugiente in ſuam perniciem, & ego pro te, amantiſſimo Patre, benigniſſimo Rege, Redemptore meo, durum quid arbitrabor, & retrò reſpiciam? O quàm vilis facta es anima mea, iterans vias tuas! Ecce, ſi quæ deſtruxi, iterũ hic reædifico; præuaricatorẽ me conſtituo. & ſi immundus ſpiritus exierit à te, & reuerſus fuerit, erunt nouiſſima tua peiora prioribus.* Matth.12. *Teneamus ergo viã noſtram, & ſi ſpiritus poteſtatem habens aſcenderit ſuper nos, ne dimittamus locum noſtrum, ne deſeramus Dominum noſtrum. Væ enim his qui perdiderunt ſuſtinentiã, &* Eccli.2. *qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas. Quid facietis cùm inſpicere cœperit Deus? An ad hoc veni, ô* IESV *bone, vt ignauus ſim miles in caſtris tuis? Ecce te præſentem vbique ac ſemper habeo, & à cruce per te miſſa, aut virtutis moleſtia fugitiuus & impatiens ero? te derelicto fonte aquæ viuæ, quæram ciſternas quæ non valent continere aquas? ſeruiamne creaturæ potiùs quàm creatori? alterutrum eorum, & vel æterna, vel momentanea, eligere hodie debeo: nemo enim potiri vtriſque poteſt, nemo duobus ſeruire dominis. Elegiſti verò me in ſeruum miſericorditer, ideoq́; per tuam gratiam adhærere tibi nunc, & ſeruire volo perſeueranter, nõ dæmoni ac creaturæ. tolle me ſuper altitudinem terræ, ſublimem ſuper omnia creata, in vertice quodam me ſtatue iuxta te, & nihil timebo, nihil cupiam, nihil detrectabo. tu enim virtus mea, & in te omnia collocata ſcio, & omne bonum eſſe meũ; ergo propter te & in te tranſgrediar murum; in te omnia potero, quando me confortare dignaberis, attendam ad patrem qui genuit*

nuit me, attendam ad paſsionem tuam duriſsimã, & amoris pleniſsimam, quæ redemit me: quid eſt quod recuſare poſſum dum hæc cogito? quid appetere vanum honorem, fruſtum terræ, vilem voluptatem, ex creatura ſolatium? & quid difficile arbitrari pro te potero? anne vſque ad ſanguinem reſtiti? aut vitæ periculo me pro amore tuo expoſui, vt facit omnis miles, & mercator plurimus? & nónne ſanguini tuo debetur meus? Quod ſi ita eſt, quomodo recuſabo quamcumque, Domine IESV, *propter iuſtitiam & pietatis ſtudium, perſecutionem pati? abſit vt vllum opus difficile exiſtimem, vllum munus, officium, accuſationem, cõtemptum. Ecce deſpicio libentiſsimè omnes potiùs vaniſsimos mundi honores, vt te conſtanter ſequar, & æternos conſequar. Vtinam haberẽ omnia, & contemnere poſſem omnia, per gratiam tuam, pro te! Vtinam poſſem omnis creaturæ affectu, diligere te ſuper omnia, momento vitæ huius! fortitudine Martyrum dura pati conſtanter, & conſtantiâ Confeſſorum, perſeuerare in exercitio virtutum in finem; donec venias & aſſumas me ad te ipſum, donec ſis omnia in omnibus!*

Adeſto Beatiſsima Virgo. Adeſte mihi fortiſsimi athletæ Martyres. Adeſte Angeli, coram quibus hæc propono. Adiuua me, ô IESV, *fortitudo mea, virtus mea, & gaudium meum, & timor meus, & omne bonum meum. Amen.*

Praxis ad perſeuerandum in bene cœptis.

PRima. A paruis incipere, & mordicus, vt ſic loquar, ſeruare. Incredibile eſt, quanti hoc interſit; non multa, quod vulgò dici ſolet, amplecti; ſed ſtringere pauca. Melior eſt enim pugillus cum requie, & certa eius poſſeſſione, quàm manipuli. *Eccleſ. 4.*

Secunda. Diarium aliquod habere, & temporis diſtributionẽ; etiam ſcriptam (de quo infrà) ſeu vitæ legem, quam tibi dicas ac ſtatuas, quamq́ue ſequi velis.

Tertia. Vti aliàs dictum, triplici modo conſtantia in humanis acquiritur. Primo, ex amore rei alicuius quam proſequimur: ideò magna opinio æſtimatioq; eſſe debet virtutis ac perfectionis. Secundo, ex obligatione adiecta, vel promiſſo, vel voto, vel iuramento. Promittere Superiori poſſumus tot de hoſte animæ victo-

victorias, vel familiari, & certare quaſi cum illo; vti & votum aliquod pœnale facere; vel certè feruenter ſibi ſi deliquerit ſtatuere ſpontaneam aliquam pœnitentiam. Tertio, offerendo Deo coram Ven. Euchariſtia propoſitum aliquod quotidie.

Quarta. Offerre Angelo Cuſtodi, vel ſanctis patronis, victoriarum ſui certum numerum, neque quieſcere, donec eumdem acquiſiueris. Sunt qui gerant ſacrum habitum certo tempore, & piè quidem; vtinam nō veſtem ſolùm corporis, ſed animæ quoque conarentur acquirere, pœnitentiâ ſuſceptâ, donec in hoc vel illo ſe ſuperaſſent. Captiui alunt capillitium, obſeſſi continuant ieiunium, donec liberentur. quòd ſi & nos aſſiduâ mortificatione imitaremur, euaderemus vitiorum tyrannidem atque captiuitatem.

Quinta. Perfectorum exempla ſibi proponere, ac magnanimitatem induere.

Sexta. Si quis aliquod exercitium anguſtiâ temporis prohibeatur facere vti decreuerat, ſaltem breuiter id faciat; ſi verò omiſerit, repetat, vt habitus retineatur; imò ſuperaddat aliquid vt defectus compenſetur, etiamſi nulla culpa interceſſerit.

IACVLATORIÆ.

Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis, à templo ſancto tuo. Pſal. 67.

Dixiſti, Domine, Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: dereliquerunt me vires meæ, adiuua me. Matt. 11.

Fratres, ego me non arbitror comprehendiſſe: vnum autem, quæ quidem retrò ſunt obliuiſcens, ad ea quæ priora ſunt extendens me ipſum, ad deſtinatum perſequor, ad brauium ſupernæ vocationis Dei, in Chriſto IESV. Philip. 3.

Non quòd iam acceperim, aut iam perfectus ſim: ſequor autem ſi quo modo comprehendam, in quo & comprehenſus ſum à Chriſto IESV. Ibid.

Deus virtutum, conuertere, reſpice de cælo, & viſita vineam iſtam, & perfice eam quam plantauit dextera tua. Pſal 79.

CA-

CAPVT XXV.

Meditatio de Lectione pia, magno ad meditationem & perfectionem auxilio.

COMPOSITIO LOCI erit, conſiderare Deum præſentem, & in mundi creatione theſauros potentiæ & ſapientiæ, ac bonitatis ſuæ explicantem pro ſalute noſtra.

ORATIO, pete à Deo, vt det tibi intellectum de lege ſua.

PVNCTVM I. Conſidera quanta multitudo librorum toto orbe terrarum fuerit, videlicet propè infinita, & etiamnum ſit: quid verò illis continetur, & contentum fuit? niſi artium & ſcientiarum explicatio, & humanæ induſtriæ, potentiæ & iuſtitiæ monumenta. Quorſum hæc? inſpice. Nónne cùm omnia Deus operetur in omnibus, ipſe inſtinctus illos dedit, & ad labores ſuffecit animos eis ac vires, vt illa ſalutis auxilia tibi, & ſingulis hominibus per ſcriptores illos tribueret, præteritarum inquam rerum memoriæ tibi & omnibus viuentibus præſentes eas facerent, & magnalia eius enarrarent. gratias ergo illi age. Deinde cùm loco paruo, ergaſtulo huius corporis incluſi ſimus, & neque oculis, neque cogitatione longè proſpicere poſſimus: vt ea quæ longè abſunt coràm eſſent, ijſque paſci in alienis ſcriptis poſſes, & malis ſimul ac bonis euentis ad ſalutem iuuari: cùm diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum. Adde, vt quæ ſingulis Deus communicauit non ex vanitate, ſed ſocietatis humanæ iure, communia ea eſſent: & quidem non temerè pronuntiata, ſed labore & meditatione multâ expolita. Vides quanta ſit prouidentia Domini in libro-

rum

rum ſcriptione, quàm ſuauis, quàm benigna? vtere igitur, & ſtatue tantum beneficium non negligere. Quid enim hoc eſſet? præſidium certè ad ſalutem non exiguum contemnere, idque aut quia homo per ſe ſolum ſapere ſe putat, quod extremæ eſt arrogantiæ; aut, quod non minoris dementiæ, quia ſapientiam ac prudentiam diſcere, parui facit; aut certè quia tempus illi tribuere piget: enimuerò, ſi conſiderares, quanto ſuauius cum mortuis, quàm cum viuis eſſet colloquium, nec fabulas, nec ludum lectioni præponeres. illi enim iucundam tibi omnium temporum (& ſimul ferè) ſeriem repræſentarent, illi naturæ ſeu potiùs auctoris eius arcana patefacerent, illi gratiæ portentis in admirabilem diuinæ potentiæ abyſſum conſiderationem deducerent.

Pvnctvm II. Conſidera quæ bona, quas pia lectio vtilitates habeat. Primò, intellectum illuminat; Secundò, voluntatem accendit; Tertiò, memoriam optimis imaginibus, id eſt, templum animę noſtræ exornat, vereque diuitem hominem facit. Nónne enim præſtantiores opes rerum cognitio, quàm terræ, lapidum, &c. poſſeſſio? Intellectum dixi illuminare: videbis enim in ea, ex præteritis quæ tibi futura, quæ tibi prouida mente cauenda, te ibi in alio velut ſpeculo, intuebere: te noſces, vt Gregor. l. 1. Moral. Hieron. verò epiſt. 143. ad virg. Demet. dicit, Optimè vteris lectione diuinâ, ſi tibi eam adhibeas ſpeculi vice. Erit tibi etiam pro concionatore, conſiliario bono, admonitore qui liberè moneat, quod alij non audent. Denique poteris ex omnibus ad Dei cognitionem aſcendere. Expende hæc, & non mirabere, ſi dæmon tanto conatu à bonorum librorum lectione adoleſcentes, viros, feminas, magnates diuertat, ne ſcilicet in bono opere ſe inſpiciant, ad cor redeant, & ad Deum ſuum. Omnis enim ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum

Gregor. *Hieron.* *2. Tim. 3.*

inſtructus. Illud fateor quidem de ſacra dictum eſſe, ſed ad aliam etiam, quando bona eſt, poteſt transferri: nemo enim bonus, niſi ſolus Deus, & quæcumque bona & vtilia, ab eo ſunt. Conſidera igitur illa verba, & vtilitates ſacræ Scripturæ expende, & quantum ſtudium ſit ponendum in ea. Eſt enim ſacra Scriptura, Primò, lux & lucerna pedibus noſtris. Lucerna, ait Dauid, pedibus meis verbum tuum. & Apoſtolus Petrus: Habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui benè facitis attendentes, quaſi lucernæ lucenti in caliginoſo loco, donec dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus noſtris. Secundò, eſt hereditas à Deo nobis relicta: vnde dicebat Dauid, Hereditate acquiſiui teſtimonia tua, & diligebat ea ſuper aurum & topazium. Tertiò, eſt via: quis autem peregrinus de ea ſollicitus non eſt? Hæc eſt via, ait Iſaias, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dextram, neque ad ſiniſtram. Quartò, quia ſpiritus & vita eſt in ijs (ſic enim Dominus Ioannis 6. Verba mea, ſpiritus & vita ſunt) & amoris incentiua. nónne, aiebant illi, cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis ſcripturas? Vis igitur viuere? vis ſpiritum ducere, attrahere ſalutarem? lege Scripturam. Lege, inquam, quia Deus ita mãdauit. Primò enim iuſſit Prophetas, & viros sãctos ſcribere: illos expreſsè, hos ſanctâ inſpiratione: cùm non alio fine, quàm ſtudio proximum iuuandi, ad id animum appulerint. Sic Moyſi dixit: Scribe hoc, ob monumentũ in libro. Ieremiæ: Tolle volumen libri, & ſcribes in eo omnia verba quæ locutus ſum. S. Ioanni, Scribe ergo quæ vidiſti. & alibi ſępe. Secundò, mandauit legi publicè. Cõuenientibus cunctis ex Iſraël, leges verba legis huius coram omni populo Iſraël congregato, tam viris, quàm mulieribus, paruulis, & aduenis. ſed nouiſſimè mandauit per filium, Scrutamini, ait, ſcripturas. Nec ſolùm communiter, ſed etiã priuatim lectio cõmendata: & Primò, Regibus ac Principibus. Poſtquam, ait Dominus, ſederit in ſolio regni

Pſal. 118. *2. Petri.* 1. *Pſal.* 118. *Iſaiæ* 30. *Luc.* 24. *Exod.* 17. *Ierem.* 30. *Apoc.* 1. *Deut.* 31. *Ioan* 5. *Deut.* 17.

regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus; & habebit ſecum, legetque illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba, & cæremonias eius. Et Ioſue 1. Non recedet volumen legis huius ab ore tuo, ſed meditaberis in eo cunctis diebus ac noctibus, vt cuſtodias, & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam. Et rurſus: Ponite hæc verba in cordibus, & in animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſignis in manibus, & inter oculos veſtros collocate. Vides quo ſtudio Dominus legi Scripturas velit. Nunc attende: ſi tu magno ſtudio, & amore ac labore dictaſſes epiſtolam ad amicum vt eum moneres de periculis maximis, & ille negligeret: quid ſi filio, ſi ſeruo mandata ſcripſiſſes, & ipſe legere contemneret, & ſimul tuam negligeret curare hereditatem; quàm ægrè id ferres? At Deus, Rex regum per filium ſuum tibi miſit ſacras Litteras: dictauit, eructauit abſcondita à conſtitutione mundi; & vix aſpicere libet? Audi igitur quiſquis es: & ſi libet epiſtolas legere amici, procuratoris, & viliſſimorum hominum, non pigeat legere Dei, ſed accuratè lege, quarum iota vnum, aut vnus apex non præteribit, donec omnia fiant. Libet legere geſta hominum? ecce Dei hîc ſunt. verba eorum? hîc Dei ſunt. prudentiam eorum? hîc Dei ſapientia eſt. bella eorum? hîc de tuis cum dæmone inſtrueris. remedia malorum temporalium? hîc habes & ſimul æternorum. *Ioſue 1.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò illa verba: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei; & lectionem cibum eſſe animæ diſce. Secundò, eſſe velut manna, omne delectamentum & omnis ſaporis ſuauitatem in ſe habens, deſeruiens vniuſcuiuſque voluptati: quanto igitur ſtudio manè illud colligere deberemus, eoque veſci! Verè enim dixit Hugo: Sacra Scri- *Matth. 4.* *Deut 8.* *Sap. 16.* *Hugo de arca Noë.*

ptura eſt liber vitæ, cuius origo æterna, cuius incorporalis eſſentia, cuius cognitio vita, cuius ſcriptura indelebilis, cuius inſpectus deſiderabilis, cuius doctrina facilis, cuius ſcientia dulcis, cuius profunditas inſcrutabilis, cuius verba innumerabilia, & vnum tantùm verbum omnia.

Idem l. de anima.

Nihil in hac vita dulcius ſentitur, nihil auidiùs ſumitur, nihil ita mentem ab amore mundi ſeparat, nihil ſic animum contra tentationes roborat, nihil ita excitat & adiuuat ad omne opus, & ad omnem laborem, ſicut ſtudiũ ſacræ Scripturæ. Etenim in ea quidquid docetur, veritas; quidquid præcipitur, bonitas; quidquid promittitur, felicitas eſt. Nam Deus veritas eſt ſine fallacia, bonitas ſine malitia, felicitas ſine miſeria. Idcirco quod Ariſtoteles de Philoſophia, de hac vna verè dici poteſt: Qui voluptate, ait, frui, & triſtitiâ carere velit, nullum aliud eſſe remediũ quàm Philoſophiam: eius enim multas & magnas eſſe delectationes, certum eſt. Quid igitur iuuat, quid prodeſt, in mundanis proficere doctrinis, & inaneſcere in diuinis? caduca ſequi figmenta, & cæleſtia faſtidire myſteria? Conſidera Tertiò, hoc eſſe vnum, inter pręcipua ſalutis media. Sic Auguſtino vt conuerteretur cælitus inclamatũ: Tolle, lege; tolle, lege; legit, & intellexit viã mandatorum Domini. Sic illi, apud eundem, Nobiles cùm B. Antonij vitam legerent, conuerſi, à ſponſis, à ſæculo ad Religionem perducti fuere: ſic B. P. Ignatius. Sic Eunuchus legit Iſaiam, miſſuſque ei Philippus interpres. Conſidera igitur, Deum quaſi carmine, vt ſic loquar, inuitari, quoties de eo ſermonem legimus, aut facimus. Aduolat ille amator hominum, benigniſſimus IESVS, vbi duo cõgregati ſunt in nomine ipſius: ſaltem corpus, & anima. Quartò, præterea eſt velut epiſtola amatoria Dei ad animam; & quomodo poteris deſpicere eam? Auguſt. ait, Diuinæ Scripturæ, quaſi litteræ de patria noſtra ſunt. Imò verò, quotquot libri, veræ ſunt epiſtolæ: quibus innumeris modis ſuam Deus tibi, vt eum ames, declarat po-

Aug. l 8. Conf. c. 12.

Actor. 8.

Aug. ſerm. 56. ad Fratres.

potentiam, ſapientiam & bonitatem. O quanta dignatio! quantus amor Dei noſtri! O Domine, quid eſt homo, quòd memor es eius; aut filius hominis, quoniam reputas eum? Tenenti ergo codicem, ait Hieron. ſomnus obrepat, & cadentem faciem pagina ſancta ſuſcipiat. Quintò, eſt etiam cum Deo colloquium. Cur non, ait Ambroſ. illa tempora, quibus ab Eccleſia vacas, lectioni impendas? cur non Chriſtum reuiſas? Chriſtum alloquaris? Chriſtum audias? Illum alloquimur, cùm oramus; illum audimus, cùm diuina legimus oracula.

Hieron.

Ambr. l.1. Offic.c.20.

Oratio poſt lectionem.

IN capite libri huius ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Pſal.39. *Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. cognoui enim, Domine, quia æquitas iudicia tua; ſed cùm non ſimus ſufficientes aliquid facere vt oportet ex nobis, da mihi gratiam, vt quod ſcio & deſidero, faciam ad gloriam magni nominis tui. Amen.* Pſal.118.

Praxis ad librum ſpiritualem legendum.

PRima. Cura pios ac bonos libros, & libellos comparari, imò pro munuſculis diſtribue. De Alexandro legitur quòd Darij myrothecium pretioſiſſimum dederit Homero ſeruando, eumq; ſecum tulerit ſemper, ſub ceruice habuerit dormiens, vt euigilās ad manum eumdem haberet. O quantum confundit huius diligentia in re vana, noſtram in ſalutis negotio inertiam! S. Chryſoſt. verò de Eunucho Candacis Reginæ, quod ad rem noſtram facit, loquens, Ecce, ait, hic Eunuchus, & Barbarus erat: quæ vtraque ad legendum negligentiorem vt redderent ſufficiebant, & ad hæc dignitatis amplitudo, & opum abundantia: adde, quòd & in itinere erat, & curru ferebatur: attamen deſiderium & ingens ſtudium, omnia obſtacula è medio auferens, in lectione retinebat.

Chryſ.35.hom. in Geneſ.

Secunda. Statue tibi certum tempus, quocumque in ſtatu ſis, legendi quotidie aliquid ad ſalutem tuam: neque periſſe illud arbitrabere, ſi quæ dicta ſunt, expenderis. Hoc in omni ordine bene ordinato ſeruatur. Imò etiam ſi paterfamilias es, cura communiter familiæ commodo tempore aliquid legi. Poteris etiã facere, vt ex lectione priuata, quilibet aliquid in cõmune poſt menſam proferat, vt in Gallia à viris etiam principibus fieri ſolet. Vtinam & in omni Religione, in quibus Scripturæ ferculum ferè ſuper menſam proponitur, imò & eius explicatio: vtinam, inquam, de parte aliqua ſermo poſt eam inſtitueretur! ſanè ſuauiſſimus fructus atque vtiliſſimus illius exercitationis foret.

Bern. in epiſt. ad Fratres. Tertia. Inter legendum fac quod monet S Bernardus. Hauriendus eſt ſæpe, ait, lectionis ſeriæ affectus, & formanda oratio, quæ lectionem interrumpat, & non tam impediat interrumpendo, quam puriorem continuò animum ad intelligentiam lectionis reſtituat. *Vinc. de vita ſpirituali.* Idem monet D. Vincentius, & quod vulgò dici ſolet, faciendum eſt vt columbæ, vt gallinæ, quæ poſt ſingula propè grana ſurſum reſpiciunt. Imò ei qui meditari, aut orare nequit, vtiliſſima hæc occupatio eſt.

Quarta. Non ſolùm pii libri vt domi ſuæ ſint curare,. verùm etiam noxios ab ea proſcribere. Huc pertinet in locis vbi morari multi debent, v. g. vbi ſtatio militaris, libros aliquos, vt inſtrumentum certum loci illius, affixos habere, & in atrio Religioſorum ſæpe hac occaſione curioſitas adduxit ad legendum, & pietas etiam ſeſe in animam inſinuauit.

Quinta. Aduerte autem nonnulla in lectione tibi obſeruanda; Primò, vt præpares animum tuum ad illam breui mentis eleuatione, quâ roges Dominum vt dignetur tibi loqui ad cor, cum propoſito faciendi quod te docuerit, vt ſupra obiter l. 1. dictum eſt; Secundò, tractim lege, neque te hoc cibo ſpirituali obrue: ſed attende, quaſi audias Deum; Tertiò, interrumpe orationem, ſaltem dicendo, Da Domine quod iubes, & iube quod vis; Quartò, poſtquam plura legiſti, vt D. Bonauent. benè monet, ea ipſa in modum orationis redige, & compendium, vt ſic quod D Bernar. monet, commodè præſtare poſſes. Sic enim ille ad Fratres de mõte: Sed & de quotidiana lectione aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum eſt, quod fideliùs digeratur, & rurſum reuocatum crebriùs ruminetur, quod propoſito conueniat, quod detineat animum, vt aliena cogitare non libeat.

Sexta. Fortuita lectio in triſtitia, tentatione, dubitatione ſæpè opportuna fuit. Sic S. Auguſtinus aperiendo librum, legit aptum ſibi locum: *Rom 13.* Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in

in cubilibus,& impudicitiis,non in contentione & æmulatione, ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum. Sic Saluator noſter librum quaſi fortuitò aperuit, & locum de ſe inuentum explicauit. Conſultantes autem ſic conſulere Deum ſolitos refert Illuſtriſſ. Cardinalis Baronius ex Cedreno, dicens, Heraclium poſt triduanum ieiunium neſcius an in Albania maneret, aperuiſſe librum, & lectis illis verbis: Apud vos autem forſitan manebo, vel etiam hiemabo,ambiguum animum firmaſſe. Sic Morouæus dũ regnãdi auidus Chilperico patri inſidias parat,Gregorio Turonenſi cum eo colloquente, eoque inſtructionem petente,aperuit hic librum, & oportunus occurrit locus: Oculum qui ſubſannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus;atque ita eius vulneri tacito medicina propoſita diuinâ ac ſuaui prouidentiâ. Quâ etiam D Antonius, audito hoc verbo,Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: iecit primum fundamentum illius faſtigij, & turris perfectionis, quam deinde ædificauit.

Luca 4. *Baron. tom. 8. a 622.* *2. Cor. 16.* *Prou. 30.*

Septima. Quemadmodum autem talis quiſque eſt, quales amici: ita talis,quales libri,quos legit. vide ergo qualem teipſum velis,qualem vxorem, filias,filios; & ea lege, quæ pietatem ſpirant, non vanitatem; caſtitatem, humilitatem, non verò his aduerſantia. Si enim corrumpunt bonos mores colloquia praua, decuplo magis perſæpe lectio, quia vbique obuia, quia verecundia eam non prohibet, comit induſtria, condiuit, & condit diaboli verſutia. *1. Corinth. 15.*

IACVLATORIÆ.

DA mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Pſalm 118.

Viam iuſtificationum tuarum inſtrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Ibidem.

Dirige me in veritate tua: doce me, quia tu es Deus Saluator meus, & te ſuſtinui totâ die. Pſalm. 24.

CAPVT XXVI.

De Meditandi methodo, quâ anima à terrenis eleuatur in Deum.

Homil. 4 & 50. CVm teſte D. Auguſtino, rectè nouerit viuere, qui rectè nouit orare; oratio autem ea, quæ meditatio dicitur, præ cæteris vtilis, ac Deo ſit accepta; viſum mihi eſt pluribus de ea dicendum, & adminicula ſi quæ poſſem omnium quidem, ſed maximè Religioſorum vtilitati accommoda proponenda eſſe. *Oratio quã neceſſaria.* Omnis enim religio abſque orationis & contemplationis ſtudio arida eſt & imperfecta, & ad ruinam promptior, ſi D. Bonauenturæ credimus. *Bonauent.*

Neque tamen ijs ſolùm, vt dixi, ſed omnibus dicata eſt hæc qualis qualis induſtria, quâ ea quæ in Auctoribus leguntur, etiam imaginibus expreſſa ſunt. Iuuare hæ poterunt omnes in ariditate animi; ſimpliciores verò ſemper ad attentionem vtilioremque meditationis vſum. *Cur imaginibus expreſſa.* Nam qui hac methodo vtuntur, ſuperabunt facilè ea duo, quæ meditationem ſæpè difficilem & infructuoſam facere ſolent. *Duo orationis impedimenta.*

Imaginationis inſtabilitas. Primum eſt imaginationis inſtabilitas, quæ poſt Adæ peccatum omnino effrenis, facit animam vagam, toto orbe diſcurſare, nec pijs cogitationibus inhærere permittit: vt verò illa coërceatur, pijs cogitationibus & imaginibus (vt ita loquar) eam affigere expedit. quod cùm adeò B. Ignatio parenti noſtro probaretur, mandauit P. Natali, in hanc rem incumberet, vt vita Chriſti imaginibus pulchris expreſſa, meditantium inſigni commodo ederetur. Idque quàm verum ſit experientia docet; & ſacroſancta Eccleſia S. Spiritu edocta, in qua plurimus imaginum vſus eſt, ſuâ auctoritate confirmat.

Alte-

Alterum, quod meditantibus incommodum obijcitur, eſt partim in voluntate, partim in intellectu: ſæpè enim contingit præ ſterilitate, vt nullum formare conceptum, nullam rationem ritè expendere poſſit: atque ita fit, vt voluntas arida fructus bonorum deſideriorum minimè proferat. Tollitur illud multiplici & attentâ conſideratione eorum, quæ omnibus communiter ſerendis, vel irrigandis virtutum ſeminibus inſeruiunt, vt ſunt loci aliqui diuinæ Rhetoricæ, ſeu orationis, v.g. mortis, aliorumque extremorum cōſideratio; Chriſti & Sanctorum exempla, & alij quos infrà prolixè proſequimur. *Voluntatis intellectuſq; ſterilitas.*

Verumtamen, neque qui plantat, neque qui rigat eſt aliquid; ſed qui incrementum dat Deus: quem neceſſe eſt radijs ſuis animam illuſtrare, vt flores appareant, & fructus naſcantur in terra noſtra. *1. Cor. 3.*

Dei itaque gratia in primis imploranda, qua cum is, qui hac methodo vtitur, facilè fructum è meditatione referet, & deſiderijs pijs animam irrigabit arentem, ſterilemque prole fœcundam reddet. Porrò ſuperiore libro, cùm de oratione, tamquam opere ſatisfactorio actum eſt, dixi de præparatione ad eam atque ad meditationem; quæ proinde hîc repetere neceſſum non eſt, ſed peti inde poterunt, quomodo deligenda materia ac legenda, quo pacto meditatio ad defectus ſuperandos dirigenda ſit. Neque enim in genere propoſita in re morali, efficacia eſſe ſolent, ſed ad particularia deſcendendum. Hinc videre eſt, exercere ſe nonnullos in fragrantiſſimo horto virtutum, ac myſteriorum Chriſti; & tamen æquè arrogantes, ſuique amantes, irreſignatos, inobedientes, & ad externa ſolatiola effuſos, bonum Chriſti odorem à ſe minimè ſpargere. Sed hæc, & quæ ad loci compoſitionem, orationemque præparatoriam, aliaque huc ſpectantia, pertinent; ex priore libro, vt dixi, ſumi poterunt: nunc de meditatione ipſa agendum erit.

De modo meditandi.

Quid meditatio.

MEditari, eſt conſiderare cum animo ſuo, & velut in corde depingere myſterium, aut doctrinam aliquam è vita Chriſti, vel denique perfectionem Dei cum circumſtantijs perſonę, actionum, verborum, loci ac temporis; eo fine, vt ex his velut floribus, dulciſſimum mel inſtar apum, id eſt caritatem colligamus, & aliquam inſtructionem ſeu virtutem, eiuſque ſtimulum adinueniamus, ad mores vitæ conformandos; & voluntatem inclinemus ac permoueamus ad propoſitam virtutem complectendam, ita vt inſtar auari omnia ad ſpiritualem vtilitatem noſtram referamus.

Eſt intellectus operatio.

Dicitur meditatio eſſe conſideratio, ſeu intellectus operatio. poſtquam enim memoria rem repræſentauit, tum iterum intellectus velut quidam oculus, eam eiuſque partes ac circumſtantias contemplatur, perſonæ, loci, temporis, finis, ſiue quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando; ac diſpicit quid virtutis ex ijs decerpendum ſeu proſequendum, quid verò vitij fugiendum, vt ſalutem (quam ſemper propoſitam ſibi velut finem creationis quiſque habere debet) homo conſequatur. Poſt hæc voluntas, perinde ac auditor, ea, quæ ratio dictauit ac iuſſit, quaſi manu apprehendit (aut certè nititur) irrito tamen conatu abſque Dei gratia, cùm nihil ex nobis tanquam ex nobis facere poſſimus. Intellectus igitur quaſi canis venaticus, feram ſuſcitat, quam voluntas inſtar accipitris nititur apprehendere. neque enim intellectus alio fine ſuum munus exequi debet, quàm vt voluntas pium ad Deum ac virtutem affectum concipiat, vel eumdem augeat & accendat.

Triplex in meditatione affectus.

Triplex in primis affectus in meditatione exercetur: Primus, eſt doloris; Secundus, amoris virtutis; Tertius, amoris Dei. quibus viri ſpirituales tres animæ vias reſpõdere

dere dicunt, quarum Prima ſit, purgatiua; Secunda, illuminatiua; Tertia, vnitiua. *Cui triplex via reſpondet.*

Viam purgatiuam vocant, quando intellectus animæ peccati fœditatem proponit, vt illud deteſtetur, atque extrema; quibus ipſa permota, affectuum ſuorum pedibus (vt ſic loquar) per voluntatem, abeat in timorem Domini, & à peccatis magna cum deteſtatione recedat. *Purgatiua.*

Via illuminatiua eſt, quando intellectus volũtati proponit amandam pulchritudinem virtutis, omniq; ſtudio quærendam, maximè Chriſti & Sanctorum exemplo; ita vt (quemadmodum de ſapientia loquitur Salomon) præponat eam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe ducat in comparatione illius. *Illuminatiua.* *Sap.7.*

Vnitiua via dicitur, quâ beneficiorũ Dei & perfectionum conſideratione, voluntas in Deum fertur per amorem, eiuſque voluntati ſe conformat, atque ad perfectam cum eo vnionem adſpirat. *Vnitiua.*

Hinc apparet triplex affectuum genus, quod triplici viæ reſpondet, in partes plures diuidi poſſe.

Affectus viæ purgatiuæ ſunt, pudor & cõfuſio de peccatis, dolor de ijſdem, & timor diuinæ iuſtitiæ, atque hinc mortificationis deſiderium, vt homo illi ſatisfaciat. *Affectus viæ purgatiuæ.*

Illuminatiuæ, virtutum variarum amor, ſpes ac deſiderium eas acquirendi, rerum terrenarum & voluntatis propriæ abnegatio, imitatio Chriſti & Sanctorum. *Affectus viæ illuminatiuæ.*

Vnitiuæ verò, amor Dei, gratiarum actio, zelus animarum, admiratio, lætitia & gratulatio de perfectionibus diuinis, reſignatio, ſuſpirium ad fontem vitæ & cæleſtem gloriam, &c. *Affectus viæ vnitiuæ.*

Obſerua paſſim ſeptem ferè ſolùm, vel octo affectus numerari, nempè præcipuos. Sunt verò ij, admirationis, compunctionis, compaſſionis, gratiarum actionis, ſpei, lætitiæ, amoris & imitationis. R. P. Alcantara omnem meditationem, in gratiarum actionem, ſui oblationem, & petitionem reſoluit. Certus omnino ordo obſeruari *Quot ſint affectus.*

non

non poteſt; ſed Spiritus ſancti vnctio ductuſq́; ſequẽdus eſt. Id certum, quòd plenitudo legis ſit dilectio, atque ad eam dirigendam meditationem omnem, imò omnes cogitationes, verba & opera. *Rom.13.*

Obſerua præterea, tribus illis vijs B.P.Ignatij hebdomadas Exercitiorum reſpondere: purgatiuæ enim & eius affectibus prima ſubſeruit; illuminatiuæ ſecunda & tertia; vnitiuæ quarta eſt accommodata.

Quamuis autem meditationes & affectus ſingulis viis & hebdomadis proprij ſunt; in vna tamen eademq́; meditatione varij affectus illarum viarum concurrere ſolẽt: verumtamen in prima hebdomada, ſeu via purgatiua potiſſimùm dolorem; in ſecunda & tertia imitationem (qui affectus eſt illuminatiuæ) in quarta ſeu via vnitiua amorem Dei meditans ſibi propoſitum habet. Verùm, vti dictum eſt, ferè ſemper & commodè hi affectus miſcentur eadem in meditatione, ita vt Primò, meditans de virtute, quæ proponitur, hactenus neglecta doleat; Deinde exemplo Chriſti ſe ad eius ſtudium; Tertiò, amoris & gratitudinis affectu ad eam ſe exſtimulet.

De hac meditandi methodo Andreas Capella fusè ſcribit in prooemio ſuarũ meditationũ, etſi ille de quolibet Euangelio ſecundùm tres vias, tres item diuerſas formet meditationes. Diuus autem Bonauent. in libello, qui dicitur Paruum bonum, pluribus in hanc ſententiam ſic diſſerit: Ex his autem liquidè patet, qualiter ad ſapiẽtiam ſacræ Scripturæ perueniri poteſt, meditando ſcilicet circa viam purgatiuam, illuminatiuam & perfectiuã. Et non ſolùm ſacrę Scripturæ continentia, imò omnis meditatio noſtra debet verſari circa iſta. Nam omnis meditatio ſapientis, aut eſt circa opera humana, cogitando ſcilicet quid homo fecerit, & quid debeat facere, & quæ ſit ratio mouens; aut circa opera diuina, cogitando ſcilicet quanta Deus homini commiſerit, quòd omnia fecit propter hominem, quanta dimiſerit, & quanta repromiſerit, *Bonauent.*

ſerit,& in hoc clauduntur opera creationis, reparationis, & glorificationis; aut circa vtrorumqne principia, quæ ſcilicet ſunt, Deus & anima, qualiter hæc ad inuicem ſunt copulanda. Et in hoc debet ſtare omnis meditatio noſtra, quia eſt finis omnis cognitionis & operationis, & eſt ſapientia vera, in qua eſt cognitio per veram experientiam. In huiuſmodi autem meditatione tota anima noſtra debet eſſe intenta, ſecundùm vires ſuas, ſcilicet ſecundùm rationem & ſyndereſim, conſcientiam & voluntatem. Nam in huiuſmodi meditatione, ratio percunctando affert propoſitionem, ſyndereſis ſententiando profert definitionem, conſcientia teſtificando infert cõcluſionem, & voluntas præeligendo defert ſolutionem. v.g. ſi quis velit meditari circa viam purgatiuam, debet ratio quęrere, quid debeat fieri de homine, qui templum Dei violauit. Syndereſis reſpondet, quòd aut debet diſperdi, aut lamentis pœnitentiæ purgari. Conſcientia aſſumit, Tu es ille, ergo vel oportet te damnari, aut ſtimulis pœnitentiæ affligi. Deinde voluntas pręeligit, ſcilicet quòd recuſat damnationem æternam, & aſſumit voluntariè pœnitentiæ lamenta. Iuxta hunc modum in viis aliis incedẽdum eſt. Subnectit deínde quomodo per orationem perueniatur ad ſapientiam veram. Poſtquam inquit, diximus, qualiter ad ſapientiam veram peruenitur legẽdo & meditando, videndum eſt, qualiter ad ipſam peruenitur orando. Sciendum autem eſt, quòd in oratione ſunt tres gradus, ſiue partes ipſam perficiẽtes: quorum Primus eſt, deploratio miſerię: Secũdus, imploratio miſericordię: & Tertius, exhibitio latriæ. Latriæ autem cultum Deo exhibere non poſſumus, niſi ab eo gratiam conſequamur. Miſericordiam verò Dei ad dandam gratiam non poſſumus inflectere, niſi per deplorationem & expoſitionem noſtræ miſeriæ & indigentiæ. Nam omnis perfecta oratio debet habere iſtas tres partes. non enim ſufficit vna ſine altera, nec perducit ad metam perfectam, & ideò hęc

Orationis partes tres.

tria ſunt ſemper iungenda. Deploratio autem miſeriæ, circa quamcumque miſeriam ſit, ſiue pro perpetratione culpæ, ſiue pro amiſſione gratiæ, ſiue pro dilatione gloriæ; hæc tria debet habere, ſcilicet dolorem, pudorem, & timorem. Dolorem propter damnum, ſiue incommodũ: pudorem propter opprobrium, ſiue inhoneſtum: timoré propter periculum, ſiue reatum. Ex memoria enim præteritorum oritur dolor, dũ recordatur quid omiſit, quia præcepta iuſtitiæ: quid commiſit, quia prohibita culpæ: quid amiſit, quia gratuita vitæ. Ex intelligentia præſentium oritur pudor, dum attendit, vbi ſit, quia longè in imo, quæ fuerat propè in ſummo: qualis ſit, quia fœda in luto, quæ fuerat pulchra imago: quæ ſit, quia ancilla, quæ fuerat libera. Ex prouidẽtia futurorum oritur timor, dum præcogitat quò tendat, quia ad inferos properat greſſus eius: quid occurrat, quia iudicium ineuitabile, iuſtum tamen: quid aſſequatur, quia ſtipendium mortis æternæ. Imploratio autem miſericordiæ, circa quamcumque gratiam inuocetur, debet eſſe cum affluentia

Rom. 6. deſiderij, quod habemus à Spiritu ſancto, qui poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus; cum fiducia ſpei, quam habemus à Chriſto, quia mortuus eſt pro nobis omnibus; cum diligentia implorandi ſubſidij, quod quærimus à Sanctis omnibus. Quando enim hæc tria concurrunt, tunc imploratur efficaciter diuina miſericordia. Affluentiam deſiderij habemus à Spiritu ſancto, quia per ipſum ſumus à Patre in Filio prædeſtinati æternaliter: per ipſum ſumus renati in baptiſmo ſpiritualiter: & quia per ipſum ſumus congregati in Eccleſia vnanimiter. Confidentiam ſpei habemus à Chriſto Domino, quia pro nobis obtulit ſe in cruce in terra, quia pro nobis offertur à Matre Eccleſia in Sacramento altaris, in ſui memoriam, & quia pro nobis apparet vultui Patris in cælo in gloria. Diligentiam implorandi ſubſidij à Sanctorum conſortio habemus ab Angelorum miniſtrantium patrocinijs,

à Bea-

à Beatorum triumphantium ſuffragiis, & iuſtorum militantium meritis. Exhibitio autem latriæ, ex quacumque gratia Deus colatur, debet habere tria. Primò enim ob gratiam impetrandam, debet cor noſtrum incuruari ad Dei reuerentiam, & adorationem. Secundò, debet dilatari ad beneuolentiam, & gratiarum actionem. Tertiò, debet eleuari ad complacentiam, & mutuam allocutionem, quæ eſt ſponſi & ſponſæ, quam docet Spiritus ſanctus in Canticis. In qua ſi recto ordine fiat, mira eſt exultatio & iubilatio: ita vt ducatur homo in exceſſum, & faciat animam dicere, Bonum eſt nos hîc eſſe. Et hîc debet oratio noſtra terminari; nec antè debet homo deſiſtere, donec ingrediatur in locum tabernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei: vbi in voce exultationis eſt ſonus epulantis. Vt autem incurueris ad reuerentiam, admirare immenſitatem diuinam, & intuere modicitatem tuam. Vt dilateris ad beneuolentiam, attende benignitatem diuinam, & vide indignitatem tuam. Vt eleueris ad complacentiam, recogita charitatem diuinam, & conſidera tepiditatem tuam: vt ex huius collatione peruenias in exceſſum mentis.

Matth. 17.

Pſal. 41.

R.P. Arias in libello de modo meditandi, monet ſimiliter poſt virtutis exercitationem, & aliorum affectuum, ex conſideratione alicuius perfectionis diuinæ, amorem excitandum eſſe. Id vt clariùs adhuc appareat, attende meditationem ad morum emendationem maximè inſtitui, ac proinde virtutem aliquam in ea conſiderandam vel eliciendam: neque id otioſè tantùm; ſed reflectendo ad ſe, & videndo, quàm malè eam coluerit. Atque ita dolor primæ hebdomadæ, ac viæ purgatiuæ affectus excitatur. Deinde proponit eam exemplo Chriſti & Sanctorum exercere, qui eſt imitationis affectus, ſecundæ & tertiæ hebdomadæ, ac vię illuminatiuæ reſpondens. Tum amore Dei, & beneficijs eius ſe ad caritatem accendit anima, quæ eſt quartæ hebdomadæ, & viæ vnitiuæ.

Ferè

Ferè igitur in prima hebdomada propoſito vitio admiſſo, aut virtute omiſsâ dolor; Secũdò, imitationis affectus; Tertiò, amoris ſequitur. In ſecunda; Primò, imitatio exempli proponitur; Secundò, dolor & pudor de eo neglecto excitatur; qui etiam conſideratione beneficiorum Dei augetur: & Denique amor accenditur. Quòd ſi perfectio aliqua diuina, vel beneficium ſit meditationis materia, Primò, ad amorem tendit meditatio, Mox ſequitur dolor de præceptis amantiſſimi Domini neglectis, Denique imitatio Chriſti decernitur. Dixi generatim virtutem in meditatione cum reflexione ad ſe eliciendam atque conſiderandam eſſe, ante omnia tamen fidei, ſpei & caritatis exercitium vſurpandum: & verò id perfacile. Credere enim, certoque nobis perſuadere debemus, omnia propter nos quaſi ſolos (id enim valdè affectum auget) ex ſummo amore creata eſſe à Deo, immò item à Chriſto Domino geſta, dicta factaque eſſe: atque ita fides exercetur, & viua efficitur. quod magnopere commendat Puente, §. 6. introduct. & Bartholomæus Salutius in horto orationum: cùm verò animaduertimus facta eſſe propter nos, ſpes & deſiderium imitandi facilè oritur, ac denique caritas; etſi illa magis ſpontaneo Dei & Chriſti erga nos amore excitatur. Quòd ſi meditatio hoc pacto ad virtutem Theologalem, vel moralem exercendam dirigatur, ac voluntati proponatur, ita vt ab ea ametur, vitiumque deteſtetur, fructuoſa ſemper meditatio futura eſt.

Quid ſi materia meditationis tantùm ſit ſententia aliqua? tum etiam virtus, quæ in ea commendatur, per circumſtantias conſideranda; quis, quid, vbi, cur, quomodo, quando, eam Chriſtus Dominus, aut Spiritus ſanctus per Apoſtolos aut Prophetas pronuntiarit. Si vitium in meditatione aliquod arguatur, & vel illud, vel virtus ei oppoſita pro materia accipiatur, tum, velut in imagine de ponderatione oſtenditur, vitium & virtus conſideranda, & ponderanda occaſio vtriuſque. At verò ſi ali-

quam

quam creaturam contemplari libet, prçter diuinas perfe-ctiones in ea elucentes, facilè inſtructionem aliquam, id eſt virtutem, ex ea decerpes; vti docuit Chriſtus Dominus diſcipulos Deo confidere ex conſideratione volucrum cæli, & liliorum agri: dolorem verò, quòd impigrè virtutem in materia meditationis propoſitã vitâ tuâ non expreſſeris, excitabis: atque ita fit, quod D. Auguſtinus l. de Spiritu & anima c. 70. meditatio parit ſcientiam, ſcientia compunctionem, compunctio deuotionem, deuotio verò perficit orationem.

Matth. 6.

Auguſt de Spiritu & anima c. 70.

Ex iis, quæ hactenus dicta ſunt, apparet, quemuis ſeſe exercere poſſe eâdem meditatione in tribus viis, ſeu earũ affectibus. Sed quia in iis perſeuerare ſæpè difficile, tria aduerte, quæ non parum iuuabunt. Primum eſt, attendere diligenter & ſuauiter circumſtantias exempli Chriſti, vel virtutis. violentia enim cauenda eſt, cùm animus ſuaui potiùs, & penitiore inſpectione circumſtantiarum virtutis propoſitæ moueatur, quàm violentiâ, & actuum ac propoſitorum iteratione.

Iuuantia ad perſeuerantiam in meditatione eiuſq; affectu.

1. Attendere circumſtantias.

Secundum, conſiderationes aliquas certas habere, & quaſi locos communes, quibus, vti Gulielmus Pariſienſis loquitur in Rhetorica ſua diuina (quâ modum meditandi tradit) orationem ſimul fœcundam & fructuoſam efficere poſſimus. Huiuſmodi locos ſuggerit D. Vincentius tractatu de Vita ſpirituali, & alii. Videtur autem omnis quaſi meditatio in genere deliberatiuo verſari: quia ſcopus eius qui meditatur, hic eſſe debet, pios affectus excitare, animum ſuum torpentem aut dubium, ad Dei laudem, ad virtutem propoſitam, & ſaniora conſilia capeſſenda adhortari. quod his quæ ſequuntur locis ſeu capitibus commodè fiet.

2. Locos certos habere.

Gulielm. Pariſien in Rhet. diu.

Vinc. tract. de vit. ſpir.

Poſtquam enim in aliquo myſterio aut perfectione di-[illegible], aut creatura, quam ſibi quis conſiderandam propoſuit, virtutem animaduertit, quam animæ ſuæ inſitam optaret; dolorem excitet, quòd eam non fuerit hactenus

Elicienda ac conſideranda virtus N.

Exercenda ſui diffidentia. ſecutus,& ſequi proponat; ſed cùm id abſque Dei gratia nequeat,coram Deo humilitatem & diffidentiam ſui, & in Deo confidentiam exerceat.

Quibus mediis volũtas excitanda? Deinde vt voluntatem accendat propoſito ſibi fine, *Attende 1. fine creationis; & quã virtus adeũ accommodata.* Primò attendat, quæ commoda ad finem illum conſequendum ex virtute,quæ item ex vitio incommoda proueniant; & quænam vtriuſque ſint occaſiones.

2. Cogita quid amico ſuaderes, & quo ſimili. Secundò, ſi vlteriùs ſe promouere cupiat,cogitet quid amico ſe conſulenti ſuper virtute illa colenda ſuaderet, quâque ſimilitudine eam illi commendaret: atque idem ipſe facere decernat.

3. Quid in morte; 4. in iudicio; 5. in æternitate optares. Tertiò,attendat quid in morte; Quartò,quid in iudicio feciſſe optabit, quamque diligenter virtutem illã coluiſſe; ac demum Quintò, quid in omni æternitate.

6. Sanctorũ exempla. Sextò quomodo Sancti exemplo ſuo in ea virtute nobis præiuerint, quidúe de ea ſenſerint & ſcripſerint, quid item Philoſophi ac ſapientes viri.

7. Expende pacẽ virtutis comitẽ. Septimò, reputare licet quâ pace, libertate & gloriâ fruatur,qui virtutem illam colit; & contrà quam inquietus,inhonoratus & obnoxius,qui vitio ſeruit.

8 Gaudium liquidum eiuſdem. Octauò,quærat à ſe,quid tandem ſit, quod vt vitium virtuti præferat,inuitet; & comperiet,nihil eſſe niſi fœdã & fugacem minimè cor exſatiantem voluptatem. Aſſurgat igitur animo generoſo cum filio prodigo & dicat: Potiùs per virtutem ibo ad fontem omnis boni, & hauriam *Iſaiæ 12.* aquas in gaudio de fontibus Saluatoris,& ſatiabor; quàm cœnoſo mundi lacu fruſtra laborem ſitim per vitium explere.

9. Exemplo Chriſti & doctrinâ te excita. Nonò, ex Chriſti Domini vita virtutis propoſitæ exemplum eſt conquirendum, & ex ſacris Litteris maximè ſententia de eadem, quòd ſumma ſemper earum ſit auctoritas.

10. Beneficiis item Dei plurimis. Decimò, beneficia Dei commemoret, quibus videat ſe vel ſaltem gratitudinis nomine obſtringi, ad virtutem illam amplectendam.

Vn-

Vndecimò, tandem ſic ſtatuat apud ſe: Nemo poteſt duobus Dominis ſeruire; aut per vitium dæmoni, aut per virtutem Deo ſeruire neceſſe: at longè ſatius Deo infinito bono & perfecto ſeruire, quàm infenſiſſimo hoſti. itaque ex eius amore ſincero id facturum ſeſe eius gratiâ decernat.

11. Tandem elige potiùs Deo per virtutem N. ſeruire, quã diabolo per vitium

Duodecimò, poſthæc ſupplex à Deo illam flagitet, & obſecret per Chriſti dolores, per Sanctorum interceſſionem; neque illam tantummodò, ſed & alias, in fide nihil hæſitans, ſeu fiduciâ plenus efflagitet.

Poſtremò, charitatis memor, Deo ſupplicet pro iis omnibus, pro quibus orare illum oportet.

12. Petitionẽ & obſecrationem inſtitue, tum pro te, tũ pro alijs.

Meditatione peractâ, Primò, Deo gratias pro ea & aliis omnibus beneficiis agat, & ſe ſuaque Domino offerat. Secundò, perpendat quomodo illo die diuinâ gratiâ ac meditatione adiutus, defectus & peccata vitabit. Tertiò, præuideat, quæ agenda eodem habeat die, & quo pacto ea piè in conſpectu Dei, & religiosè facturus ſit. Quartò, quæ item aduerſa toleranda obuenire poſſent, atque ad ea ſe comparet.

Quid agendũ peractâ meditatione 1. agat gratias; 2 propoſita renouet; 3. agenda dirigat in Deum; 4. ad aduerſa animum præparet.

Obſerua nullo modo præſcribi, vt quiſquã hunc ordinẽ ſeruet, hos omnes locos vnâ meditatione percurrat; ſed oportere iſtic acquieſcere, vbi quæſitam deuotionem aſſecutus fuerit. & cùm ſępè ſufficiat ad permouendã voluntatem, diligenter (vt ſuprà dictum) ac ſuauiter attẽdere circumſtãtias alicuius exempli Chriſti, vel virtutis naturam, abſque alijs ſubſidijs; patet tum tantùm hiſce vtendum, cùm anima ſterilis atque arida eſt.

Non omnes loci vnâ meditatione percurrẽdi.

Tertium, quod ad affectus continuandos pertinet, eſt (vt tradunt complures) ſui efficax reprehẽſio, interrogatio, oblatio, petitiones, obſecrationes, admirationes, deſideria & optationes virtutũ, ſeu adſpirationes: quæ nihil aliud ſunt, quàm breues orationes, quibus anima ſuũ deſideriũ exponit, poſtquam illud aut meditatione, aut Spiritus ſancti gratiâ ſingulari exarſit. Aſpirare autem poteſt

3. mediũ ad affectum cõtinuandum.

Aſpirationes quæ dicantur.

Fontes earũ

ad Deum, ex deſiderio, Primò, vitia extirpandi; Secūdò, virtutis acquirendæ; Tertiò, imitandi Dominum IESVM, & compatiendi illi; Quartò, & maximè amādi Deum, illoq; fruendi cū admiratione & gaudio de bonitate illius.

Propoſita quomodo faciēda, & occaſiones captandæ.

Habes igitur tres modos, quibus in vna eademq; virtute exercenda perſeuerare poſſis: ex hoc enim præcipuè manat meditationis vtilitas, maximè ſi, vt ſuprà monui, non in genere propoſita virtutis fiant; ſed, vt crebrò dicetur, occaſiones eius ſigillatim recolantur, ſaltem in fine meditationis, atque ad eas anima comparetur. Propoſitorum etiam repetitiones plurimùm commendat B. Ignatius, quæ omnia exemplo clariora euadent, & iis, quæ ſingulis imaginibus ſubijcientur. Tria autem illa maximè ſunt; Primò, imaginis, partiumque eius fuſior declaratio; Deinde, cùm ea materiam meditationis complectatur, meditatio; Poſtremò oratio, quę ſit velut praxis, ac meditationis argumēta cōtineat, & cuiuis quacumq; de virtute meditari volenti ſubſeruiat. Generales enim hi loci ſunt, vt ita dicam, & motiua ad virtutem & perfectionem in modum orationis redacta, ſtimuloſq; addere poſſunt volenti virtutem, v.g. patientiam, in animo ſuo agere radices. Fac igitur quempiam patientiæ in aliquo myſterio propoſitum exemplum velle æmulari, & remiſſam experiri voluntatem, licebit ei hinc petere ſubſidium; & ſiquidem meditari non libet, poteſt ſingulas orationes, quæ generatim ad omnes virtutes referuntur, ſigillatim huic ſibi propoſitæ vel optatæ virtuti applicare, prout inferiùs & ex vſu ipſo perſpicuè apparebit. Exempli gratiâ, in Natiuitate, humilitatis exemplum contemplatus, optat imitari, neque ob diſtractionem animi, capita ſingula expendere commodè poteſt (hoc enim faciendum eſſe hîc præſcribitur, non legendas meditationes aut orationes) quid faciet? vtile erit, ſi virtutem, eiuſque circumſtantias paululùm conſideret, vt in imagine, ad ſpatium vnius atque alterius *Miſerere*; ac tum orationem legat, quæ poſt medita-

Iuuat propoſita repetere.

Tria maximè quolibet capite continentur.

Oratio eſt vti praxis meditationis.

Aridus pro quauis virtute orationibus his vti poteſt.

ditationem de confidentia in Deo ac diffidentia ſui collocatur; ſed ſenſim, & meditatè. Deinde vlteriùs pergat, ſi opus eſſe iudicauerit. Vbi enim (vt iam dictum eſt) deuotionem quæſitam inuenerit, nihil vlteriùs quærat oportet, ſed in ea Spiritus ſancti ductum ſequendo permanendum eſt. Verùm, vti dixi, ex vſu fructus ipſe apparebit. Quid enim ſuauius atque vtilius volenti meditari, & ſeſe ad virtutem accendere, quàm animo quieto ac corpore, has ſingulas imagines contemplari? oculoſq; atque animum paſcere? quid fructuoſius ei, qui dubitat de vitæ genere, de munere, de perfectiorum aliquo capeſſendo exercitio, quàm locos illos in otio ſancto, in ſecreto cubiculi & cordis ſui obambulare, viamq; ſimul ſalutis optimam explorare.

Nota diligēter, eſſe ſenſim orationes legēdas.

Imaginibus oculos animumq; paſcere iucundū iuxtà ac vtile, tum ad virtutis amorem, tum ad deliberationē inſtituendā.

Ad vſum eorum, quæ dicta ſunt, facilem ac compendioſum; poſtquam materiam, ſeu punctum legeris, forma tibi has queſtiones, Prima, quid in hac materia notādum mihi eſt? Secunda, quid ponderandum ad profectum? Tertia, quos affectus ex hac ponderatione ſeu conſideratione elicere & ſentire in me debeo? Quarta, quomodo & quibus circumſtantiis, quæ mihi hîc proponuntur documenta, factis exequar? Quinta, quomodo ex his cum Deo meo loquar? Alia praxis meditandi etiam eſſe poteſt R.P. Borgię, qui ex omnibus eliciebāt Primò, confuſionem; Secundò, gratiarum actionem; Tertiò, petitionem, vt pluribus eſt videre in eius opuſculis. Huic conſimilis illa R.P. Capellæ, quâ monſtrat in omnibus Primò, conſiderationem; Secundò, gratiarum actionem; Tertiò, confuſionem; Quartò, petitionem; Quintò, oblationem ſui eſſe exercendam.

Nota.

Praxis breuis, ſed vtilis meditandi.

VNDECIMÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Vis modum meditandi noſſe? intuere illum in myſterio Natiuitatis.

P*Ræparatione præmiſſâ delige tibi meditandi materiam: v. g.* A *Natiuitatem Chriſti: hanc tamquã pictor in* B *corde, quod* C *Pax ſuſtinet, id eſt, tranquilquillum eſt ac pacificũ, depinge, ſeu perpende cum omnibus circumſtantijs. Primò, itaque expende* D *quis ſcilicet naſcatur. Secundò,* E *quid ſcilicet dicatur, aut fiat, & quomodo. Tertiò,* F *vbi & quando. Quartò,* G *cur, ſeu quo fine: nempe, vt Adam, & humanum genus redimerentur. Quintò ex ſingulis collige, & nota* H *virtutem aliquam (vti vides ex ſingulis areolis circumſtantiarum lineam ad virtutem duci, & te quaſi manu ducere) quámque eius habeas* I *occaſionem, conſidera; ac deteſtare* K *vitium illi contrarium. Excita ſæpè te ad* L *affectum gratitudinis (cùm vbique beneficentia Dei appareat)* M *gaudij,* N *admirationis,* O *compaſſionis: inprimis tamen vbiq;* P *fidem, ſpem & caritatem exerce, & obſerua* Q *virtutem quæ in myſterio elucet ac docetur. Quòd ſi meditationem inſtitueris de ſola aliqua* R *doctrina ſeu documento, aduerte circumſtantias prædictas, maximè quid, ſeu quam* S *virtutem, doceat, quæq; ſit eius occaſio, vnaq; affectus prædictos exerce.*

CA-


Crede
Dilige
Spera
Quis?
Quid?
Quomodo?
Cur?

CAPVT XXVII.

Meditatio de Natiuitate Chriſti, quâ praxis methodi ſupradictæ oſtenditur, & ad caritatem accendimur.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt ſuprà, pro caritate obtinenda.

PVNCTVM I. Conſidera myſterium hoc magnum, in quo Filius Dei, Sapientia æterna, & Verbum Patris factus eſt infans vnius Diei, ſuper terram. Ergóne credibile eſt, vt habitet Deus cum hominibus ſuper terram! ſi cæli cælórum non te capiunt, quanto minùs præſepe hoc? Mirabile certè myſterium declaratur hodie, innouantur naturæ. iam exclamare licet, Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus. Nihil enim ita mirabile eſt, atque verbum hoc, quòd Deus manens Deus factus ſit homo; & æternus, & Sapientia ipſa facta ſit infans vnius diei, &c. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex nobis, & non poterimus ad eã. quis cognouit ſenſum tuũ, Domine, & quis conſiliarius tuus fuit? Venite igitur, & videamus hoc verbum, quod factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis; accedamus cum fiducia ad thronum miſericordiæ eius. Quid enim nobis denegare poteris, dulciſſime IESV, qui te ipſum nobis dare dignatus es? quid tuus Pater æternus, qui proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum? Ecce ego in peccatis conceptus ſum, & circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus: verumtamen iam non timebo, quoniam tu Emmanuel nobiſcum es. non potes mihi negare munera tua, qui aperire mihi dignatus es viſcera miſericordiæ tuæ, in quibus nos viſitas oriens ex alto. Da mihi

Fides. *2. Paral. 6.* *Pſal. 110.* *Sap 9.* *Luca 2.* *Spes.* *Pſal. 39.* *Luca 1.*

Domine, propter gloriam nominis tui, vt hac fiduciâ plenus ſeruiam tibi in lætitia; & nulli omnino placere cupiam niſi tibi, vel diſplicere timeam, cùm tu vnus omnia mihi ſis, Deus meus; nullum amem niſi te, aut propter te, cùm ſis vnicum bonum meum, & dignatus fueris mei recordari in excelſo ſolio gloriæ tuæ. Quem enim, benigniſſime IESV, non accẽdat caritas & benignitas tua, quæ iam apparet? exultat Maieſtas tua vt gigas ad currendam viam, & à ſummo cælo egreſſio eius, & occurſus eius vſque ad ſummum eius; nec eſt, qui ſe abſcondat à calore eius. O charitas immenſa, Deus meus, fac me vnum tecum, ſicut Pater & Filius vnum ſunt. Verè triſtitia eſt magna cordi meo, quòd peccata mea, N. hactenus diuiſerunt inter me, & te; ſed proijce hæc, quæſo, poſt tergum tuum, vt caritatem tuam imitari & perfectè exprimere poſſim, tali & tali òccaſione, N. Quomodo enim denegare potero operam meam proximo meo, quantumuis abiecto, dum intueor Maieſtatem tuam exinanijſſe ſe, & formam ſerui accepiſſe propter nos, cùm adhuc inimici eſſemus? non eſt ſeruus maior Domino ſuo. veniſti miniſtrare, & non miniſtrari, vt caritatem nos doceres, & ſanares vulnus grauiſſimum, ſuperbiam noſtram. Et nos oportet ſequi exempla Domini noſtri. Quis enim nouiſſet pretium eius in terra hac operta mortis caligine, vbi peccatum & ignorantia inundauerant, niſi ſic nos docuiſſes, Domine Deus meus, exemplo tuo? Ecce poſtquam non vno, ſed pluribus nobis caritatem commendare dignatus es, adhuc ſequi piget milites Ducẽ, ſeruos Dominum, ſubditos Regem, creaturas Creatorem? Imperfectum meum viderunt oculi tui, miſerere mei, & exaudi me, quia in te ſolo confidit anima mea. Da mihi caritatem perfectam, vt nullâ perſonarum habitâ ratione, omnibus, maximè aduerſarijs, benefacere ſtudeam, propter nomen tuum. Obſecro te, Domine, memento, quoniam pro nobis natus & mortuus ſis, & ne de-

Charitas ad quam meditatio dirigitur.
Pſal. 10.
Contritio.
Admiratio.
Reprehenſio & inuitatio.
Philip. 2.
Matt. 20.
Interrogatio.
Pſal. 138.
Obſecratio

deſpicias hanc deprecationem & oblationem meam.

Offero enim me tibi, vt ſincerè te diligam, & omnem proximum ſimiliter propter te: ſi enim amicos tantùm dilexero, nónne & Ethnici hoc faciunt? Orabo igitur per gratiam tuam pro perſequentibus nos, benefaciam his qui oderunt nos; vt inter filios Patris æterni connumerer, qui ſinit ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos, & pluit iuſtos & iniuſtos. Scio, non eſt hoc volentis, neque currentis; ſed tui, Deus, miſerentis: ſine te enim nihil facere poſſumus, neque ſufficientes ſumus cogitare aliquid ex nobis tamquam ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex te vno eſt, etiamſi videamus caritatem hanc maximo ad vitam eſſe præſidio & ſolatio: frater enim, qui adiuuatur à fratre in via hac difficili & periculi plena, quaſi ciuitas firma, & nihil triſtius, quàm cum aliquo diſſidere. Quæ enim non mala eiaculatur diſcordia? tripliciter certè animum fatigat, cogitationes ac memoriam fœdis implet imaginibus, linguam exacuit, & velut veneno inficit, iuxta illud: Lingua eorum gladius acutus, & venenum aſpidum inſanabile; quibus opera praua reſpondẽt, fructus malitiæ. Quæ verò ſtultitia & inſipientia, vitium præ virtute eligere, ſtultitiam præ prudentia, puſillanimitatem præ fortitudine, iniuſtitiam præ iuſtitia, temperantiam præ moderatione? iſtæ enim virtutes in caritate vna concurrunt, cuius vberrimus & ſuauiſſimus eſt fructus; in memoria, intellectu & voluntate. Sed videamus, anima mea, quæ huius, quę illius nobis ſeſe offerant occaſiones, vt illis vtamur, has eiuremus & deteſtemur. N. Et verò quis eſt tam imprudens, qui ſuadeat alteri, quacumque occaſione ſimultatem fouere, niſi amens ac improbus ſit? nónne quod calx in muro, id caritas eſt cum proximo? corruet ille certè abſque cæmento; & ſolus ſtare non poterit in acie, quem caritas commilitoni non coniunxerit. Numquam verò meliùs hoc apparet, quàm in mortis hora. quis enim Chriſtianus tum cum ali-

Matt. 5.

Diffidentia ſui & confidentia in Deo.

Rom 9.

2. Cor. 3.

Conſidera virtutis cōmoda, & vitij incōmoda ad finem conſequendum.

Pſal 56.

Quod alteri ſuaderes, hoc fac.

Quid in morte optares.

quo diſſidere vult, cùm ad iudicem ire parat, qui quâ menſurâ menſi fuerimus, remetietur nobis?

Matt.7.

Quid in iudicio?

1.Pet.4.

Verè enim in iudicio hæc vna virtus cauſam obtinebit; quia caritas operit multitudinem peccatorum: & nudus apparebit, quiſquis veſte hac nuptiali indutus non fuerit, proijcieturque in tenebras exteriores.

Quid in æternitate feciſſe optares?

Itaque hanc vnam peto à te, Domine, vnam volo caritatem, & æternùm volam; aut certè (quod abſit) non voluiſſe me dolebo. Faciam igitur, vt occaſio huius non præterlabatur, quod in æternum me feciſſe optabo.

Vide exempla Sanctorum.

Hoc eſt, quod Sancti ita eam virtutem ſuis commendarint ſcriptis & exemplis: nihil aliud nouerat, quàm caritatis legem prædicare diſcipulus ille, quem tu vnicè diligebas, bone IESV; ſed & Ethnici, quibus, ô ſol iuſtitiæ, ortus non fuiſti, quomodo nobis concordiam, quâ res paruæ creſcunt, dilaudant?

Quanta ex virtute pax.

Philip.4.

Rom.12.

Quanta autem hinc pax animi, quanta conſolatio in Spiritu ſancto, quã experti ſunt Sancti tui, & experiuntur omnes caritatis amatores. Pax certè hæc ex virtute vera dimanãs, exſuperat omnẽ ſenſum, quia in pace factus eſt locus tuus, dulciſſime IESV. Vbi autem tu es, non poteſt non eſſe gaudium in Spiritu ſancto: vti tribulatio & anguſtia in omnem animam operantis malum.

Quod nihil ſit, cur vitiũ placeat.

Ecquid tandem eſſe poteſt, quod me à virtute iſta diuertat? an delectatio vana & fœda, haurienda ex teterrimo lacu peccati? videtur illud ob amorem proprium, infundere cordi noſtro neſcio quid amarulentæ voluptatis; ſed ſimul ac infudit, effluxit, & ſolum remanet pœnitere, inquietudo cordis & triſtitia: ſi delectari libet, licet mihi ex te fonte bonorum omnium virtute duce haurire aquas in gaudio, quas qui biberit, adhuc ſitiet abſque dolore, & ſatiabitur abſque faſtidio, & lætabitur in te, ſummo bono. At nihil magis vulnerat cor meum, quàm illud verbum & exemplum tuum, quo hanc notam ſtatuiſti filijs tuis; in hoc enim cognoſcent omnes, quòd diſcipuli

Vide Chriſti exemplũ & doctrinam.

Ioan.13.

ſcipuli tui ſint, ſi dilectionem habuerint ad inuicem. Huc ſpectant tot beneficia, quibus me præueniſti, ex infinita caritate tua, & quotidie præuenis. vis enim nos, amator hominum, trahere ad virtutem in funiculis caritatis. O quàm ardenter omnem virtutem, quam mihi proponit Maieſtas tua, complecti deberem, cùm tot beneficijs, velut ſagittis amoris, vulneras cor meum! Ingratitudo ſanè maxima foret petenti hoc Domino ac Deo meo, & munifico largitori, illud denegare: auertat hoc miſericordia tua à ſeruulo ſuo. Sed etiamſi, Domine Deus meus, hæc ita ſe non haberent, nónne ſatius eſt tibi Regi regum, & Domino dominantium per virtutem ſeruire, quàm acerbiſſimo hoſti noſtro per peccatum gratis venumdari, & duriſſimum ſubire iugum crudeliſſimi tyranni? Ah, numquam veniat alicui in mentem ſic inſanire, vt te ſummo bono derelicto, & Rege ſummo, adhæreat ſummo malo, & capitali hoſti, illectus momentaneo fortè gaudio! O cæcitas humana! ô inſipientia noſtra! ô quàm vani filij hominum in ſtateris! Tu enim es potentiſſimus, ſapientiſſimus, fons omnium bonorum, à tua liberali manu omnia nobis bona venerunt; tu ſolus ſatias & reples cor noſtrum, vbique præſens es, & ad te me trahit virtus, inuitat benignitas tua, & cogit caritas. mihi itaque adhærere tibi bonum eſt, & ponere in Domino meo ſpem meam. Vacate & videte, mortales, quàm ſuauis ſit Dominus, quàm dignus accipere gloriam & honorem. Filij hominũ vſquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? ſcitote, quoniam Dominus ipſe eſt Deus; ipſe fecit nos, & non ipſi nos.

Quātis nos beneficijs Deus ad virtutem inuitet.

Pſal. 72.

Pſal. 45.

Pſal. 4.

Pſal. 94.

Eia, Domine, da quod iubes, & iube quod vis. Iubes amare, &c. concede illud mihi, & reſpice de excelſo ſolio gloriæ tuæ laborantes & naufragos in hoc mari; ſiquidem contrarius nobis eſt ventus, & corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena habitatio deprimit ſenſum cæleſtia cogitantem. Reſpice, Domine, ad

Petitio.

Sap. 9.

ca-

Apoc.1. caritatem Filij tui, qui dilexit nos, & lauit à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Audi pro nobis ſupplicantes Sanctos tuos: clamat ſanguis & merita eorum pro nobis miſeris, vt conſequamur auxilium gratiæ tuæ, & virtutes nobis neceſſarias exercere valeamus, illâ occaſione N. ſuppliciter etiam te rogo, Deus meus, vt Eccleſiæ tuæ gemitus exaudire digneris, & omnes N. pro quibus orare debeo, in benedictionibus dulcedinis tuæ præuenire.

Vides, quomodo in Natiuitatis myſterio, Primò, fides, ſpes & charitas exerceantur; Deinde quomodo ex circumſtantijs, virtutis aliquod documentum eliciatur; ad quod poſtmodum varij ſtimuli adhibentur, quibus voluntas ad virtutem eandem complectendam vrgeatur.

Idem, vt ſuprà dictum eſt, fieri poteſt, ſi quis ſententiam aliquam pro materia meditationis habeat, ſeu etiam aliquam creaturam conſideret. Nulla ſiquidem eſt, quæ non enarret gloriam Dei, & ad rectè viuendum documentum aliquod præbeat. ideoque mittitur à Sapiente *Prouerb.6.* ad formicam piger, dicente, Vade ad formicam, ô piger, & conſidera vias eius, & diſce ſapientiam, quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat. Vſquequò piger dormies? quando conſurges è ſomno tuo? paululùm dormies, paululùm dormitabis, paululùm conſeres manus vt dormias: & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & pauperies quaſi vir armatus; ſi verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.

CA-

CAPVT XXVIII.

De modo Meditandi per Fidei, Spei & Charitatis actus.

NVnc explicatum habes modum ampliandi affectus, obeundo locos aliquos diuinæ huius Rhetoricæ: ſed & diuerſos meditandi modos expoſitos vidiſti, atque inſinuare inter eos aliquem, quo Fides, Spes & Charitas in primis exercentur, tamquā virtutes, quæ meritò, vtpote Theologales, principem locum obtinēt. Quia tamen ille modus præ ceteris excellentiā aliquam habet, & ſimul nō tam obuius eſt; non obiter, ſed cum cura explicandus videtur. faxit diuina bonitas, à quo omne bonū ac donum eſt, vt ſit ad nominis eius gloriam, & animarum ſalutem.

Principio igitur, vt ſuprà monui, quidquid diuinâ potētiâ creatum eſt, ſi diligenter inſpiciamus, nobis liber vitæ eſſe poteſt: cæli enim enarrant gloriā Dei, & omnis creatura clamat hęc tria, Accipe, redde, caue; accipe me à Deo donum, redde ei gratias, caue abuti ad contumeliam largitoris, & ad interitum, quod conceſſum tibi eſt ad vitam. Ex omni enim creatura documentum vitæ elicere poſſumus, & hoc ipſum quaſi à Deo nobis non dictum tantùm, ſed ſcriptum characteribus creaturarū cōſiderare. Rurſum quidquid Sapiētia æterna nobis dignata fuit reuelare, hoc vnum ſpectat, vt intelligamus volūtatem eius & conſilia illius, vt nos oues Chriſti eius pientiſſimâ miſericordiâ vitam habeamus, & abundātiùs habeamus, vt ipſe dignatus eſt ore ſuo aperire, quo eructauit abſcondita à conſtitutione mūdi. Quidquid item à veritate profectū, ad nos per Philoſophos, aut vllos mūdi ſapientes peruenit, multò magis per ſacros Scriptores ab eo, prouenit, vt viam ad ſe oſtenderet, & veritatem, per

quam

Ioan.14. quam ad vitam peruenire liceret. Ipſe enim eſt ſolus via, & veritas, & vita. Denique quidquid ab vllo rectè dictũ, factum, ad inſtructionem noſtram, ab eo factum ac dictum eſſe ſciamus De ſacris Litteris ſic S. Paulus: *Rom.15.* Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt. Sed quid prodeſt ſcripta eſſe, ſi meliora videntes & ſaniora, ea amplecti nequeamus? Certè nihil: imò plurimùm obeſſet ſcire voluntatem Domini, atque eam explere nõ poſſe; viam oſtendi, & nos prohiberi ab ea. Ideò addit Apoſtolus: *Ibidem.* Vt per patientiam & conſolationẽ Scripturarũ ſpem habeamus. Cuius verò rei? primò, conſequendi gratiam, vt faciamus ea quæ ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt; deinde gloriam, ſi ſimus in charitate radicati & fundati, ſempiternam. Itaque cùm inſtitueris meditationem de aliquo myſterio, conſiderationem alicuius creaturæ, aut ſententiam aliquam expenderis, ac documentum vitæ elicueris; primò fidẽ eius doctrinæ excita, velut ſi à Deo (quod maximè in ſacris valet) illa tibi in illo myſterio vel Scriptura ſacra, aut etiã profana proponatur. Quidquid enim ad veritatem pertinet, etiamſi apud Philoſophos inueniatur, illius eſt, & propter nos ab illo profectum. Idem eſt ſi ab aſpectu creaturæ alicuius erudiaris ad ſalutem. Quidquid enim in illis eſt, & ab eis, ſiue ad vitam hanc, ſiue ſalutem promanat, ſiue ab Angelo, ſiue ab homine, ſiue creatura irrationali; à Deo opt. max. eſſe certũ eſt, velut omnium bonorum fonte: nõ enim minùs à Deo eſt, etſi familiarius, quòd loquitur (vt ſic dicam) formica pigro, quò eum ſapientiam doceat; quàm, quod rarius eſt, ſi aſina Baalamum corripiat & moneat.

Crede igitur Deo, quia veritas eſt, crede veritati ſic tibi propoſitæ, & virtutem iuxta eam ſtatue tibi eſſe am- *Matth.23.* plectendam. v.g. in hac ſententia, *Omnis qui ſe exaltat,* *Luc.14.* *humiliabitur*; crede verè ſic ſe habere quia Veritas dicit, quæ fallere non poteſt, nec falli: ea enim eſt ratio credendi. Secundò, neque tantùm crede Deo, id eſt Veritati dicenti,

centi,ſed,vt fit in fide tum humana, tum diuina, rationẽ expende quare tibi credibile illud ſit, & quidẽ valdè. teſtimonia enim Domini credibilia facta ſunt nimis: id eſt, *Pſal. 92.*
vide quare homines alicui credãt. Alia certè cauſa eſt ex parte eorum qui credunt, quia ignari, cæci, imprudentes. Alia ex parte aſſerẽtis, ob eius auctoritatẽ, ſinceritatẽ & fidelitatem. Alia ex parte rei ipſius: ſicut enim parum credibile aliquid apparet, quia vel impoſſibile, & ſic diuinæ repugnare potentiæ, vel certè ſapientiæ ac prudentiæ aut bonitati videtur: ita cùm quid ratione poſſibile prudenter iudicatur, credibile apparet. Id autem in præſenti materia valet plurimùm. Res enim quæ pręcipitur aut ſuadetur, à Deo potentiſſimo ac ſapientiſſimo ſuadetur, qui cùm dat pręceptum, tribuit etiam quo compleatur.

Tertiò, exerce pium affectũ credulitatis, quo firmiter à fide propoſitis adhæreſcimus. Quomodo, inquis, hoc faciam? Reſpondeo, attende quæ ſint quæ hominem à fide auertunt, eaque deteſtare. Primum, ſcilicet eſt ſuaſio & doctrina alterius, dæmonis aut hominis. Secundum, illecebra & inuitatio creaturæ, quâ homo abſtractus & illectus naufragat à fide, quemadmodum de cupiditate loquitur Apoſtolus. Tertium, tormenta & aduerſa. Statue igitur, etiamſi totus mũdus, imò, vt Apoſtolus loquitur, *Galat. 8.*
etiamſi Angelus de cælo contrarium rebus ſcilicet de fide certis doceret, anathema illi dicere, quanto magis homini & mundo vniuerſo; quidquid blandiatur, quidquid terreat, idque ſeu bonorum, ſeu famæ, ſeu vitæ amiſſio proponatur, crede, & ſta exemplo Martyrum fortiter, ſiue moleſtiâ, ſiue blanditiis, ſiue malis tolerandis, ſiue bonis amittendis impellaris. Quartò, cùm ſic te exercueris in vno fidei puncto, extende te ad alia argumenta: ferè enim eadem ſunt, quæ omnia teſtimonia Domini credibilia nobis faciunt. Percurrere itaque præcipua myſteria fidei, eiuſque articulos potes: ac tandem in fine vel poſt meditationem, Quintò, cogita ſeriò hoc tecum, Si

verè

verè crederem,& fidem viuam haberem, cùm ſine operibus mortua ſit, quæ opera facerem huius vel illius virtutis N. de qua meditatio inſtituitur, hac & illâ occaſione quam toties habui,& habeo etiam hodiernâ die?

Exercitium Spei.

POſt Fidem exercitam Spem excitato. Quæris quomodo id facies? Reſpondeo, cùm videas illud tibi à Deo verè eſſe mandatum, vel ſuaſum, ab infinita, inquam, bonitate (non enim docet, vt perdit; non inuitat, vt eijciat; non mandat adeò ſeuerè, quod præſtari nequeat) ſpera certò gratiam, quæ requiritur ad illud implendum, ſimiliter & gloriam, atque id quod promittitur obſequẽti mandatis ac conſilijs Domini (quemadmodum in octo beatitudinibus & alibi fieri vides) certò te cõſecuturum, idque quia Deus verax eſt in promiſſis, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Nota verò duo ſperari, vires ſeu gratiam ad laborandum in vinea, ad currendum in ſtadio, & mercedem ipſam ſeu brauium. Et vide Primò, quomodo ex parte tua res ſperabilis ſit, quamque deſperationis (ab humanis ſumpto exemplo) & ſpei cauſam habeas; Secundò, ex parte rei quæ ſperatur; Tertiò, ex parte Dei à quo ſperatur. Ex parte tua deſperare potes, quia debilis ad ardua, ad laborandum in vinea, currendum in ſtadio. Secundò, quia indignus es cui ille à quo ſperas ſua conferat dona & munera, quia iniurius illi fuiſti, & beneficijs es ingratus. Sperare autem ſolent homines ſi digni, ſi grati ſint, ſi beneficijs obſtrinxerint eum, à quo ſperant. id etiam accommoda tibi, quia dignos nos miſericordiâ ſuâ fecit Dominus, in partem ſortis Sanctorum, gratos ſibi, & à nobis accipere ſe, v.g. eleëmoſynas, fateri dignatur.

Iacob.1.

Secundò, homines ſpem augent ex parte eius à quo ſperatur. Primò, quia promiſit, & ſe obligauit. Secundò,

quia

quia maiora dedit tibi,& alijs multis tui ſimilibus,& quidem ex bonitate ſua, quodque vltrà hæc per ſe præſtare ſolitus ſit,ac cùm voluerit poſſit. Tertiò,quia promiſſor cogi poteſt. Nónne verò & Dominus promiſit, & maiora dedit, &, vt ſic loquar,cogitur ac vulneratur in vno oculorum ſponſæ,fortiſque etiam eſt in eum dilectio? Nónne dixit Moyſi, Sine me? nónne Abrahamo, Num celare potero Abraham quæ geſturus ſum? *Geneſ.18.*

Tertiò,deſperant homines ex parte rei,ſi ardua & difficilis; at verò ſperant ſe facturos & conſecuturos rem facilem: atqui mandata & conſilia Dei difficilia non ſunt: iugum enim eius ſuaue, & onus leue. Atque hactenus de ſpei augmento atque exercitio, ex eo quòd res triplici nomine ſperari poſſit.

Quattò, poſt hæc affectum ſpei augere volens, cogita quæ hominem de ſpe deijcere ſoleant. Primò, ſuaſio alterius, ſeu diaboli, ſeu hominis. Secundò, blanditiæ vt aliud ſperetur. Tu igitur, etiam ſi omnes contrarium tibi dicerent, ſi blandirentur vt auerterent à Domino, & ſi omnes aduerſarentur,& Dominus te caſtigaret,dicito,Etiamſi occiderit me, in eum ſperabo.

Quintò, neque ſpera tantùm hoc de quo in materia præſenti, v.g humilitate, agitur, ſed extende ſpem ad ea omnia quæ neceſſaria ad ſalutem.

Sextò, cogita, ſi verè ſperares, quid & quomodo ageres: qui non ſperat non ſeminat,nõ laborat, non pugnat; vt in rebus hùmanis manifeſtũ eſt. E contrario qui ſperat arat, pugnat, ſudat, currit, vt rapiat brauium: quæ in virtutis ac pietatis materia, de qua agimus, rem non incommodè,vt cuiuis patet,proponunt.

Exercitium Caritatis.

PRo caritate excitanda & inflammanda,conſidera illud præceptum aut cõſilium tibi datum, vel per crea-

turam ſuggeſtum, ex infinita caritate Dei, idque ob ſummum bonum ac felicitatem tuam; atque accipe velut à duce viam oſtenſam, à magiſtro veritatem, à domino vitam, à medico medicinam, à Rege ac agonótheta coronam, idque bono tui ſolius & commodo. Quantum igitur impellere debet te amor illius qui nihil fecit eorum quæ fecit, nihil cupit eórum quæ mandat, nihil loquitur, nihil ſuggerit per omnem creaturam niſi pro te, & ex amore tui, præceptor tuus, & paſtor, dux in via, Rex & *Pſal.* 118. Creator tuus? ſunt enim mandata eius ſuper mel dulciora, lucerna pedibus noſtris, diligenda ſuper aurum & topazium. Tu verò ſpontaneo amore dilecta à Deo anima, caue alio eum redamare, mercenaria eſſe, tuum commodum ac gloriam ſpectare; ſed vnam illius intuere & ama voluntatem, gloriam & honorem. Secundò, conſidera quare amare homines ſoliti ſint. Primò, quia ſe amari putant. O quantum dilexit nos Pater, qui proprio filio non pepercit, ſed pro omnibus tradidit illum! quantum Filius, qui oblatus eſt quia ipſe voluit, & poſuit animam ſuam pro nobis ouibus ſuis! quantum Spiritus ſanctus, qui venit ad nos in igne amoris, & poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, id eſt, poſtulare facit præ deſiderio ſalutis noſtræ!

Secundò, dixi ſuprà, fidem & ſpem augeri, eò quòd res credibilis & ſperabilis ſit: ita caritas & amor Dei ac voluntatis eius, quia ipſe amabilis eſt. Amabilis verò ille eſt tum propter ſe, & ſummè perfectus & bonus, tum propter beneficia præſtita, tum ea quæ præparauit diligentibus ſe.

Tertiò, vide quæ ab amore auertere poſſent, blandiendo, terrendo, ſuadendo: & attende quàm fortiter amare *Cantic.* 8. debeas. fortis enim eſt vt mors dilectio, & dura ſicut infernus æmulatio, lampades eius, lampades ignis atque flammarum, aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem. Etiamſi igitur omnia bona mundi te allicerent, mala

malate vallarent ac turbarent, omnes etiam Angelici ſpiritus aliud ſuaderent; ama Deum, quia ſolus bonus eſt,& dignus accipere amorem,gloriam & honorem.

Quartò,obſerua autem vt ames eum ſingulari amore, quia ſingulari te complexus eſt & complectitur. Quidquid enim à Deo geſtum,factum,dictum aut permiſſum, tamquam pro te ſolo dictum,factumque & permiſſum amore tui ſolius exiſtima: tanto enim fertur erga ſingulos, quanto erga omnes Deus,id eſt infinito, ineffabili & incomprehenſibili amore.

Quintò,cogita,ſi verè amares Deum, qualiter cogitares,loquerere & ageres: numquam enim amor Dei eſt otioſus: operatur enim magna, ſi eſt; ſi autem operari renuit,amor non eſt. *Greg hom. 3. in Euang.*

Vis hæc compendio?

CVm in ſententia aliqua, aut creatura, aut myſterio, doctrina, vel pia inſtructio, aut virtus amplectenda proponitur;cogita ac crede,Primò,àDeo tibi proponi,& veriſſimum eſſe propoſitum; & Secundò, ſimul etiam maximè credibilem eſſe veritatem illam; ideoque Tertiò,adhæreas illi toto affectu, ita vt cum Apoſtolo dicere poſſis, Quis ergo nos ſeparabit à charitate, humilitate, patientia,modeſtia Chriſti, &c.tribulatio, an anguſtia, an fames, &c. *Rom. 8.*

Deinde ſpera auxilium à Deo, quia ipſe præcipit bonitas ac potentia infinita, & daturum ſe gratiam promiſit. Secundò, attende quæ fiduciam & ſpem augere debeat, & rem aliquam in humanis ſperabilem faciant. Tertiò, amplectere eam perinde ac Sancti,de quibus Apoſtolus: Lapidati ſunt,ſecti ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt, propter ſpem vtique,& fiduciam. *Hebr. 11.*

Tertiò,charitatem excita,eò quòd præcipit ad vtilitatem tuam, non ſuam: ergo ex amore ſequere Dominum,

cùm ex æterno & ſpontaneo id tibi ſuadeat, vel præcipiat. Secundò, conſidera quantopere tibi ille amabilis ſit, & mandata illius. Tertiò, amplectere eum, omnia propter illum abnegando, & ama toto corde, totâ animâ, totâ mente, totis viribus tuis.

Hæc verò quæſtionibus tribus exercere potes circa quamuis materiam: quarum Prima, quàm verum hoc & credibile eſt quod proponitur? Secunda, quàm certa obtinendi ſpes, & res per ſe ſperabilis? Tertia, quanto mihi à Deo mandata, quanto verò à me implenda eſt amore ac caritate?

Poſt hæc attende, ſi verè crederes, ſperares, amares, quales eſſent cogitationes, verba ac opera tua.

Hoc igitur modo vti poteris in omni meditatione, ſiue ea fuerit de myſterio aliquo, ſiue de creatura aliqua, ſiue ſententia. Myſteria paſſim nota ſunt, creaturæ vbique obuiæ, ideo ſufficiet præcipuas aliquas ſententias hîc proponere.

Sententiæ in quibus exerceri hic modus vtiliter poterit.

OMnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſe humiliat, exaltabitur. Luc. 14.

Hoc eſt præceptum meum, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos. Ioan. 15. id eſt, vt explicat idem, *Et nos debemus pro fratribus animas ponere.* 1. Ioan. 3.

Quærite primùm regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Matth. 6.

Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Matth. 16.

Amen, amen, dico vobis; ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Luc. 16.

Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis. 1. Cor. 10.

Qui vos audit, me audit; qui vos ſpernit, me ſpernit. Luc. 10.

Pa-

Patientia vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes reportetis promiſſionem. Heb. 10.

Maledictus homo qui facit opus Dei fraudulenter. Ierem. 48.

Vnuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat. 1. Cor. 7.

Meditatio de verbis illis: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & omnis qui ſe humiliat, exaltabitur: *complectens exercitium Fidei, Spei & Caritatis, & modum meditandi per tres virtutes Theologicas.*

COnſidera verba ſingula. *Omnis*, quod exemplo Angelorum probatur: *qui ſe*, non quem alius, *exaltat*, in cogitatione, verbo, vel opere, in bonis naturæ, fortunæ, gratiæ. *humiliabitur*, à Deo ſcilicet, hominibus, dęmonibus. Quàm vera ſententia, Deus meus! quàm par eſt me credere tibi, & obedire mandatis & doctrinæ tuæ? omnia enim mandata tua veritas. Tu, inquam, es æterna veritas, ſapientia & bonitas infinita, qui fallere nō potes, nec falli; ego verò cæcus in via, quomodo non te ſequar ducem meum quocumque ieris? ego ouis errabunda, paſtorē in hac vaſta ſolitudine? ego puer ignorās egreſſum & introitum meum, nō audiā te, ô Sapientia æterna? Ecce in tenebris exiſto, & tu lux mea, tu ſtella naufraganti; quomodo te nō ſequar? & ſcuto fidei dextrā armabo ſeu dextrū oculum, fidem, inquam, ſeruabo, vt aduerſarijs reſiſtere queam, quem Iſraëlitis Naas eruere volebat? Credo igitur & confiteor tibi ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ: cur enim non crēdam tibi? nónne teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis? Exaltauit ſe deſertor Angelus & apoſtata, exaltauit Adam, Nabuchodonoſor; & quomodo hu-

1. Reg. 11. *Pſal. 92.* *Ratio quæ rebus fidei ancillatur, reſq; credibiles facit.*

miliati ſunt à te, qui in altis habitas, & humilia reſpicis in cælo & in terra? Imò quotidiana veritatem hanc adſtruit experientia, illam creaturæ nos docent propè omnes, ac faciunt, Domine mi, iudicia tua vera, iuſtificata in ſemetipſa: æquum enim eſt, vt qui ſe opponit factori ſuo, & ſuperbit, humilietur. Amplector ergo iſtum quem ſcio eſſe fidelem ſermonem tuum, & omni acceptione dignum. & quamuis aduerſarius ſuperbas ingerat animo cogitationes, & conetur ex bonis tuis elicere vanitatem grauiſſimum malum, vt me malum faciat, quia tu erga me bonus es; ſuperbum, quia erga me clemens, & humillimè ad me te dimittis; auarum, quia liberaliſſimus es erga me; & inuidentem gloriæ tuæ, eamque affectantem quo magis eam mihi vis communicare: etiamſi omnia mundi bona atque honores habere poſſem, deteſtor & abominor omnia vt laqueum, vt lapidem offenſionis, vt præcipitium, vt ruinam ſempiternam. nam etiamſi cogerer, vt ſic loquar, tormentis, aduerſis premerer, niſi me erigerem, exaltarem, vlciſcerer, non committam tamen vt non credam tibi potiùs, & tecum humilis eſſe velim per gratiam tuam, atque eligere abiectus eſſe in domo Dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

Pſal. 18.

Amplexus fidei cum deteſtatione contrarij.

Pſal. 83.

Neque tantùm in eo tibi credo, ô æterna Veritas, ſed omnibus quæ per Eccleſiam mihi proponis, ſiue ſcripta ſint, ſiue non ſint, N. omnia enim credibilia facta ſunt mihi, quia tu dixiſti, ô æterna Veritas: atque inſuper confirmant tot SS. exempla, tot Patrum ſcripta, tot Philoſophorum dicta, qui cùm per viſibilia inuiſibilia tua cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt, datique ſunt in reprobum ſenſum, & ad noſtram vtilitatem vixerunt, ſi tibi viuamus & moriamur: viuamus inquam, & ex operibus oſtendamus fidem noſtram. Si enim verè crederem, ſi in me fides huius verbi tui verè operaretur, fieret velut granum ſinapis in arborem magnã: qui enim credit in te, opera, quæ tu feciſti, Deus meus, & ipſe faciet, atque imita-

Percurrere hic alios articulos fidei licet.

tabitur factorem ſuum. Si humilis forem, quàm verè me vilem æſtimarem, quàm vilis haberi vellem, & non humilis reputari? loquerer humiliter, modeſtè, deferrem omnibus, omnes mihi præponerem, nemini arroganter repugnarem; appareret in voce, geſtu, oculis humilitas, non faſtus, non arrogantia, non proprium iudicium, peſtis animæ meæ: ſed diſcipulus tuus factus, mitis eſſem, & humilis corde, & inuenirem requiē animæ meæ & gratiam in oculis tuis, ad quod toto corde ſuſpiro.

Video quidē & credo eſſe vera, quæ ſuggerit Maieſtas tua; ſed quæ virtus mea, vt illā virtutē conſequar in valle miſeriæ, quā perdidit Angelus in cęlo, Adam in paradiſo, & quā tot ac tantis viris in Religionis arce conſtitutis eripuit aduerſarius deturbans eos in profundum? Verumtamen cùm tu, Domine, mandaueris, certus ſum, quia gratiam dabis, vt impleam mandata tua: non enim, Pater benigniſſime, tyrannus es, qui mandes filijs quæ præſtare nequeant, & inuites omnes qui laborant & onerati ſunt, etiam promittas quòd reficies eos, & non facias. promiſiſti dicens, Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis. Cur ergo non ſperem? quid non ſperem? quomodo & vbi non ſperem? ſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebit cor meum. Ecce ego hîc laboro quidem, & oneror ſuperbiâ meâ, deprimit me illa, demergeretque in infernum, niſi tu ſupponeres manum tuam: in te enim ſperaui, non confundar in æternum. Da ergo quod iubes, & iube quod vis. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis: ſed & gratiam tuam, ſcio, non negabis, quâ obediam tibi. quoniam tu, Domine, ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Dabis mihi armaturam tuam, vt poſſim reſiſtere in die malo, ſtare ſuccinctus lumbos in veritate, indutus loricam iuſtitiæ, in omnibus ſumens ſcutum fidei, & galeam ſpem ſalutis. Ego quidem non ſum dignus, qui operibus meis, & iniurius & blaſphemus fui; ſed vbi abundauit delictum, per miſericordiam tuam ſolet abun-

Exercitium ſpei.

Actus ſpei.

Matt. 11.

Matt. 7.

Pſal. 22.

Pſal. 30.

Pſal. 118.

Pſal. 4.

1. Theſſ. 4.

Rom. 5.

dare & gratia. Eia fateor, nihil dignum feci oculis tuis, ſed per gratiam tuam infinitam video me velle ſeruire tibi, & quærere te in toto corde meo: ſuper hoc confiteantur tibi omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi.

Ratio ſpem adiuuat. Sed hæc certè parua fiducia foret miſero mihi, quia neſcio infelix homo, amore an odio dignus ſim; verùm *Eccleſ.9.* auget eam, quòd ſcio, quia promiſiſti, quia maiora non petenti dediſti; dediſti te mihi, animam tuam in mortem propter me, & corpus & ſanguinem tuum in cibum, & ſolatium animæ meæ. Scio quia multis es largitus eam virtutem; at digniores quidem me longè erant, ſed per te erant: & tu potens es de lapidibus ſuſcitare filios Abrahę. Scio quia ſtatui gratiâ tuâ numquam legem tuam, conſilium tuum, numquam te dimittere, ſed amplexu intimo cordis mei te ſtringere, donec benedixeris mihi; qui verbo vno creaſti omnia, & potes nutu vno ſanare omnia mala mea.

Et verò humilem eſſe certè gratiâ tuâ difficile non eſt: nónne facilius deſcendere, quàm aſcendere? nónne facilius eſſe quod es, quàm eſſe quod non es? habere, & in te videri quod habes, quàm ſperare & oſtendere quæ non habes? Certò igitur per gratiã tuam ſpero, quòd hanc gratiam inueniã in oculis tuis: & licet moram feceris, expe- *Heb.10.* ctans expectabo te Domine, quia veniens venies, & non tardabis. Etſi aliud mihi hoſtis inſuſurret, aliud labor longus; ſperabo tamẽ, & licèt occideris me, in te ſperabo.

Dilatatio ſpei. Neque hanc tantùm gratiam, ſed quidquid mihi ad ſalutem neceſſe eſt, petam & accipiam, quæram & inueniam; pulſabo fores miſericordiæ tuæ, & aperientur: aperieſque manus tuas liberaliſſimas, in quibus deſcripſiſti me, & implebis me benedictione, vt benedicam & laudem nomen tuum in ſæculum ſæculi.

Nunc igitur, anima mea, ſi verè ſperamus per humilitatem aſcendere, & ſimiles eſſe Deo noſtro, quomodo nobis viliſſima quærenda ſunt? aliis omnia honorata deferenda?

renda? humiliari denique nos oportet, vt exaltemur in tempore oportuno, in die viſitationis: quando veniet illa, quando veniet, vt aſſumas nos ad teipſum, & videamus te! At non videbit te homo, & viuet: ô vtinam moriar, vt te videam ô vita mea! quid enim hîc moror, aut quid me moratur? Quòd ſi aliud placet tibi, placet & mihi: velle enim meum dicaui tibi, & omnem amorem meum, vt nihil cupiam, nullam virtutem aut donum, niſi vt placeam tibi; cùm nihil à te factum ſit aut mandatum, niſi vt tu vnus mihi placeres, & omnia diſplicerent aliena à te.

Mandas enim mihi humilitatem, & ſuades perfectionem, vt me exaltes bono meo ex caritate tua immenſa. O Deus meus, ô amator hominũ benigniſſime, quàm purè nos diligis, quàm gratuito amore! Ecce ſi quid mãdas, præcipis, ſi quid facis, creas; id propter me: & ego mercenarius ero, & nõ potiùs ex amore parebo tibi, vt placeam tibi? vt deliciari poſſis in anima mea? vt exultare in ſeruulo tuo, & gloriari in eo quòd non ſit infidelis tibi, quia tu dignatus es facere miſericordiam tuam cum illo? ſi iubes ex amore, quid quæris aliud quàm amorem? Amari à me vis. Quid ergo eſt amare? bene tibi velle, de bonis tuis gaudere, de malis quæ tua reputas dolere, tibi libenter adeſſe, de te cogitare, & tecum ac de te loqui, propter te operari. Hoccine eſt amare? & amarum mihi erit amare te, dulcedo ſumma, ſuauitas infinita, bonitas immenſa, miſericordia mea, refugium meum, ac liberator meus. *Actus caritatis.*

Poſſumne malè velle tibi, qui non vis niſi bona tua communicare mihi? non gaudebo ſuper bonis, ac gloria tua, çùm omnia tecum mihi donaris? mala tua non ſentiam, cùm qui tangit me, tangat pupillam oculi tui? tibi non adero libenter, cuius ſunt deliciæ eſſe mecum; mecũ, qui ſum vermis, & non homo, cinis & puluis? Tu perpetuò de me cogitas, vt iuues, vt prouideas, vt dirigas, vt *Zachar. 2.* *Prou. 8.*

Matth.13. foueas,vt nutrias; & quomodo obliuiſci potero tui? Veniſti à ſummo cælorum, vt eructares abſcondita nobis à conſtitutione mundi,&, quæ eſt dignatio tua, amantiſſime IESV! nos dixiſti amicos,& omnia quæ accepiſti à Patre tuo, nota feciſti nobis: & fieri poterit, vt non loquar de te? Adhæreat lingua mea faucibus meis; ſi non meminero tui, ſi non meminero tui omnibus diebus vitæ meæ. Ah, non meminiſſem tui, qui è millibus quos obliuioni dediſti, & neſciſti,elegiſti me vt eſſem? Erant & ſunt in conſpectu tuo quotquot eſſe poſſunt homines, in abyſſo potentiæ tuæ;& eſſe nequeunt, niſi iuſſeris vt prodeant; ego verò cùm eſſem inter eos innumerabiles,præſtantiores, meliores futuros, iuſſus ſum exire in lucem hanc. Quid,quæſo, inueniſti in me quòd præ cæteris ante mundi conſtitutionem diligeres me? quid egeram, qui non eram? quid acturum videbas, qui ſpreuiſſe, & multiplicaui peccata mea,iniurias tuas, ſuper numerum arenæ maris? Quid ergo, Domine, impulit te vt meminiſſes mei? amor tuus, qui me,cùm non eſſem,fecit; & cùm factus eſſem,refecit. Natus erã, & mecũ nati erant plurimi velut flores agri innumerabiles; & cùm ſtaremus ſimul corã te,innumeris in infidelitate relictis,pereuntibus ſine baptiſmo, iterum iuſſiſti vt egrederer de numero, & numerarer inter filios tuos. O dignatio! ô miſericordia! ecce tu velut in diluuio Noë mihi fuiſti, & ſaluaſti animam meam. Stabant innumeri, ſtant etiamnum in littore deſerti mundi huius; & ecce aquæ peccatorum inundant omnia, etiam ſummos montes ſuperant aquæ; ecce audio clamores, videre videor tendentes brachia, vt in arcam, Eccleſiam, in gratiam à te recipiantur: ego verò inter eos incurius ſtabam, contemnens & irridens te; & vocaſti à morte ad vitam, ab interitu ad ſalutem, à diluuio communi in arcam. Neque hoc tantùm, ſed portaſti ad eam, ad caulam tuam in humeris tuis. Quomodo te amplectar, ô amor! ô charitas! ô abyſſus amoris!

Marginal notes: *Ioan.15.* (beside "me IESV! nos dixiſti amicos"); *Pſal.136.* (beside "de te? Adhæreat lingua mea"); *Pſal.32.* (beside "modo te amplectar").

ris! Beata gens, cuius eſt Dominus, Deus eius; populus, *Pſal.32.*
quem elegit in hereditatem ſibi! De cælo reſpexit Dominus, vidit omnes filios hominum: de præparato habitaculo ſuo, reſpexit ſuper omnes qui habitant terram. Et ecce, erat fames in Ægypto mundi huius, & eſt; ego neque de pane ſollicitus, ſed tibi Saluatori meo moleſtus eram, ac ſtabam inter innumeros, & ſto, qui fame pereũt; tu verò me vocaſti, & vocas, & nutris manu tuâ. quid dico, manu? paſcis corpore, potas ſanguine, & te totum mihi das; & cuius ero? Ecce oculi Domini ſuper metuentes eum: vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. *Ibid.*

Incendium eſt, & ardet mundus; ſto in medio reorum, quos iuſto iudicio ſinis concupiſcentijs ardere & conſumi: cadunt à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad me & tabernaculum meum non appropinquauit flagellum. Quid feci ego? quid merui? nihil; ſed vox ſanguinis tui, ô IESV, ô IESV, ô IESV, clamauit ad Deum Patrem, & inueni gratiam in oculis eius, & veniſti, & ſuſtuliſti me ex medijs periculis: & cuius ero? Anima noſtra ſuſtinet Dominum, quoniam adiutor & protector noſter eſt; quia in eo lætabitur cor noſtrum, & in nomine ſancto eius ſperauimus. *Pſal.90.* *Pſal.32.*

Naufragium erat, & eſt: &, eheu! quot fruſtra tabulam pœnitentiæ quærunt? quis eripere me potuit? quis voluit? omnes dereliquerunt me: ſed veniſti, deſcendiſti, & nataſti in ſanguine tuo, vt eriperes me. Eheu! quis ſum ego, quis ſum ego? & quis tu? vnde me nôſti, qui nihil ſum, & nihilo peius? vnde in tanto pereuntium numero me diſcernis? vno equidem amore, ac infinitâ caritate tuâ. Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. In Domino laudabitur anima mea, audiant manſueti & lætentur. *Pſal.33.*

Ecce veniſti fortis armatus, & mandaſti exercitibus tuis,

tuis, vt deleant inimicos tuos : inter eos ego eram & perieram: lata erat ſententia, maiorque mea erat quàm aliorum culpa; & tamen mandaſti, & audiui, Seruate mihi puerum iſtum; & cui viuam? Fremunt alij, & meritò: vlulant alii, inuident alij, dicentes: Vt quid ille aſſumitur? quid ille præ nobis fecit? & erubeſco ad voces iſtas, quas mihi ſuggerit veritas & conſcientia mea. quid facturus es? miſereberis, ſcio; imò & reſpondebis pro me: An oculus tuus nequam eſt, quia ego bonus ſum? ecce aiunt illi, Iſte conſumpſit omnem ſubſtantiam ſuam: & ego erubeſcens audio, ac vim patior, reſponde pro me, apprehende arma & ſcutum, & exurge in adiutorium mihi, effunde frameam, & conclude aduerſus eos qui perſequuntur me: dic animæ meæ, Salus tua ego ſum. Dixiſti, & ecce confunduntur & reuerentur quærentes animam meam. Video innumeros in nocte ignorantiæ, in tenebris neſcire quò vadant: ambulabam ego vermis cum illis inter mille millia, & ego qui eram in tenebris & vmbra mortis, vidi mihi oriri lucem magnam. Imò quid dicam? quid loquar? veniſti ipſemet, ô ſol iuſtitiæ, ô ſplendor gloriæ, ô candor lucis æternæ, & illuminaſti me; & cùm ſtarem cum omni gente quæ ſub ſole eſt, reuelaſti mihi aurem, & docere me voluiſti vias tuas. Quid vltrà dicam? quid loquar? ſilentium meum, & cor meum loquatur tibi. non feciſti taliter omni nationi, & iudicia tua non manifeſtaſti eis. magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipſum. Exquiſiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur. Iſte pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eius ſaluauit eum. Neque, ô bone IESV, laſſatus fuiſti, etiamſi proijcerem ſermo-

Matth. 20. *Pſal. 34.* *Pſal. 147.* *Pſalm. 33.*

ſermones tuos retrorſum, & ambularem vagus, & luderem in plateis, & illuderem tibi; nihilominus elegiſti me, quem doceres vias tuas. Audire videor iterum muſſitantes, & dicentes innumeros, Quare hic eligitur? & cur nos derelinquimur? nec habeo quod dicam, niſi, Miſericordias Domini in æternum cantabo; miſericordiæ Domini, quòd non ſimus conſumpti. *Pſal. 88.* *Thren. 3.*

Poſt hæc omnia adhuc tamen erraui, & conſiliis tuis non obediui, ſed abij toties contemnens mandata tua, etſi leuia: & iam videbas me cum multis ire & perire; quid faceres, Deus meus, ô bonitas infinita, quid faceres? O quoties miſiſti Angelos tuos, qui reuocarent errantem, & clamarent ſuauiſſimè in auribus meis: Reuertere, reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere vt intueamur te. Reuerſus ſum itaque, vel potiùs retractus ſum. Nemo enim poteſt venire ad te, niſi Pater tuus traxerit eum. Nónne ſperare poteras, quòd oculi mei ſemper eſſent ad te, ſicut tui erant ad me aperti die ac noćte, & animus meus tecum eſſet? & non amarem vltrà aliquid, nec peterem, nec optarem, niſi fieri voluntatem tuam, quam ſcirem eſſe ſalutem, & ſummum bonum meum? ita meritò: ſed, eheu! quoties in actione intentio inficitur creaturæ amore, & detrahitur de amore meo erga te? etſi omnis creaturæ amor non ſufficiat mihi, vt dignè diligam te: ſcio, & video multos traditos eſſe in manus dominorum crudelium, dæmonum, ſatellitum iuſtitiæ tuæ: dereliquiſti enim plurimos, & ceciderunt è vocatione, exciderunt gratiâ tua; & ego eodem & meliori iure deſeri debueram: concluſi erant omnes reti vanitatis; quo tegitur, vt vidit Antonius ſeruus tuus, vniuerſus orbis; ſed ſæpiſſimè mandaſti vt parceret mihi, nec permiſiſti induci me in tentationem, Videor quaſi de terra audire *Cant. 6.*

clamo-

clamores, & de ſub terra, quòd mihi peperceris, quòd præueneris in tot benedictionibus: immò, & de cælo quaſi percipere. Video plurimos admirari, quaſi non feceris eis, quæ incomprehenſibili benignitate præſtitiſti mihi. O quot ſunt mala mundi, & quæ non communi iure etiam punire deberent peccata mea! tot, inquam, morbi, tot miſeriæ, tot ærumnæ: ſed prohibuiſti, ne accederent ad me. Quid retribuam tibi, Deus meus? quid retribuam? cui viuam? cui viuam? ô amor, ô caritas, Deus meus, vnum peto humillimè: adiutor meus eſto, ne derelinquas me, ne vmquam deſpicias me: ne deſpicias me, magne Deus, propter amorem tuum, nec proiicias me vmquam à facie
Pſal. 70. tua. In te cantatio mea ſemper: tu ſcis. In te cantatio mea ſemper. Tamquam prodigium factus ſum multis, & tu adiutor fortis. Suades emere à te aurum ignitum, id eſt amorem: cupio, & vehementer deſidero, & rogo iterum humillimè, vt moriar potiùs, quàm non amem, non viuam niſi tibi, non loquar niſi de te, non ſperem niſi te, non quæram quidquam extra te. O vtinam, ô vtinam audias me, & admittas ad thronum gloriæ tuæ petitionem paruulam meam: ea eſt, vt, cùm non poſſim amare te, niſi per gratiam, des mihi amorem, & ſufficit mihi; veſtem iſtam nuptialem, vt ſentias fragrantiam eius, & benedicat mihi anima tua. Nec gloriam peto, nec donum vllum, nec pri-
Pſalm. 115. uilegium: hæc ſint & ſunt amicorum tuorum: ego ſeruus & filius ancillæ tuæ. nihil peto, niſi vt redamare poſſim amantem, mori poſſim pro te, & viuere tibi. Transfige me, & vulneret me amor tuus, vt moriar mihi, & viuam tibi. O amor! ô ignis qui ſemper ardes! ô charitas! ô Deus meus! Quis nos, ô anima mea, ſe-
Rom. 8. parabit à charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an periculum? an perſecutio? an gladius?

gladius? certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto IESV Domino noſtro.

DVODECIMÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

Vis virtutem notatam in myſterio N ſequi? Deo ſoli confide, diffide tibi.

E*Tſi virtutem in myſterio obſeruatam, & A Chriſtum ſequi decreueris; eheu! retinebit B mundus, & pondus corruptæ naturæ: vel etiam C peccati vinculis retraheris: ſed confide in Deo, & D Chriſtus ſuâ te gratiâ liberabit, & viam oſtendet ad E virtutem. Hac abſque gratia homo F infanti ſimilis eſt, qui neque ſurgere, neque conſiſtere, nec ſe tueri, nutrire, aut hæc ab alio petere valet. Tibi itaque diffide, Deoq́ſ ſoli, eiuſq́ſ gratiæ confide cum G Dauide, qui non in funda, ſed in nomine Domini Goliam ſuperauit: neque dubita vllo pacto, ne cum H Petro ob modicam fidem mergi incipias.*



יהוה
Quis?
Quid?
Quomodo
Ubi Quando?
Cur?
Quæ Virtus eluceat
E
G
H
C
D
A
B
F
12



CAPVT XXIX.

Meditatio de Confidentia in Deo, & diffidentia ſui in omni oratione exercenda.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine. PETITIO eſt huius virtutis.

PVNCTVM I. Conſidera hominem ita infirmum eſſe, vt, quamuis videat meliora & probet, tamen ea, ſiue quòd mundi amore & naturæ pondere, ſiue quòd à dæmone peccati vinculis retineatur, niſi gratiâ Dei opitulãte, ſequi non poſſit. Nemo enim poteſt venire ad IESVM, niſi per illum attractus fuerit. Quod ſponſa expreſſit clamans: Trahe me poſt te, curramque in odorem vnguentorum tuorum. Conſidera Secundò, hominem velut infantem eſſe, hoſtibus cinctum, eorumque iniurijs expoſitum: vt enim ille ſe tueri nequit, neque ſi ſorduerit mundare, aut lapſus erigere, aut iam erectus niſi alterius ope conſiſtere; ſi fames aut ſitis vrgeat, nec cibum quærere, & (quod omnium miſerrimum) nullius in his opem flagitare poteſt: ita homo non eſt ſufficiens aliquid ex ſe tamquam ex ſe facere, nec dicere, IESV; niſi in Spiritu ſancto. Ecce quàm rectè monet nos Dominus: Niſi facti fueritis ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Solus enim qui ſe talem cognoſcit & æſtimat, ad Dominum accedit dicentem: Sinite paruulos venire ad me, talium eſt enim regnum cælorum. Tertiò, conſidera quàm ſit huiuſmodi infans reſignatus, & parum ſollicitus, quoad victum, veſtitum & habitationem; nihil enim eorum cogitat, ſed alijs omnẽ ſui curã ſecurus committit: hunc imitari ſtatue, ac diuinæ pietati omnia committe. Quartò, quomodo Dominus inſtar ſuauiſſi-

Ioan.6. *Cant.1.* *Rom.8.* *Matt.18.* *Luca 18.*

mæ matris omnibus his infantilibus incommodis aman-
Iſaiæ 66. tiſſimè ſuccurrat, vt meritò per Iſaiam dicat: Quomodo ſi cui mater blandiatur, ita ego conſolabor vos, & ad vbera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis. Ecce ego declinabo in vos fluuium pacis, & quaſi torrentem inundantem gloriam. &; Numquid poteſt mulier obliuiſci infantem ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? & ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar tui: ecce in manibus meis deſcripſi te.

Vide Lud. de Puente 6. p. med. 50. Pvnctvm II. Conſidera omnia quæ hîc vides in vniuerſo, à Deo habere quòd ſint, quòd conſeruentur, & operētur, ex ipſo & per ipſum & in ipſo nos viuere, moueri
Actor. 17. & eſſe, vt Apoſtolus loquitur. Secundò, fide certiſſimum eſſe, nos nihil abſque Deo eiuſque gratia ſingulari poſſe ad ſalutem operari, iuxta illud: Sine me nihil poteſtis fa-
Ioan. 15. cere; ſed omnia illum operari in omnibus, tribuereque ſingulis prout vult. Conſidera Tertiò, quantopere diſ-
Ierem. 17. pliceat Domino, hominem in ſe, vel in alio quàm in eius bonitate ſpem collocare. Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum; erit enim quaſi myricæ in deſerto, & non videbit cùm venerit
Prou. 12. bonum; & qui confidit in cogitationibus ſuis, nihil agit.
1. Reg. 17. Quartò, deſeri à Deo omnes, qui ſibi fidunt; vti Goliath à Dauid in nomine Domini ſuperatus; Nabuchodono-
Daniel. 4. ſor velut beſtia factus. quare Propheta Amaſiam ſic mo-
2. Paral. 24. nuit: O Rex, ſi putas in robore exercitus bella conſiſtere, ſuperari te faciet Deus ab hoſtibus tuis: Dei quippe eſt adiuuare, & in fugam conuertere. Experti id Iſraëlitæ nu-
Iud. 20. meroſi, victique à Beniaminitis paucis, quia, ait Scriptura, Filij Iſraël & fortitudine & numero confidentes aciem
Baſilius. direxerunt. Cenſet omnino Baſilius, neminem ſuperari à
Richardus. tentatione vlla, niſi ſibi plus æquo fidentem. Richardus verò, Impoſſibile eſt hominem de ſe ipſo triumphare, qui non experimento didicerit propriâ virtute ſe non poſſe obtinere triumphum; & tentationes ſolere Dominum

tam-

tamdiu immittere, donec id planè intelligat.

PVNCTVM III. Conſidera quomodo in Deo confidentia hominem ab omnibus malis liberet. Inuoca me, ait, in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me; & rurſus vel parum diffidere, grauia mala creet. quocirca Moyſes hæſitans ad aquas contradictionis excluſus eſt terrâ promiſſionis, & Petrus in mari mergi cœpit, qui antè Deo confidens vndam calcabat. Secundò, cauſam huius exquire, & reperies quòd homo Deo diffidens plus ſibi fidere videatur, quaſi aut bonitas infinita nolit, aut potentia immenſa non poſſit eruere, aut quod deſiderat præſtare. Tertiò conſidera, quanto amore Dominus ducem ſe offerat volenti viam ſalutis inire: Ego ſum, ait, via, veritas & vita: non tantùm vt viam oſtendat; ſed etiam vt portet bonus & optimus Paſtor ouiculam errantem & debilem in humeris ſuis. Quartò, Dominum, quantumuis ab homine plurimis peccatis prouocatus ſit, mox vt ad ſe ſequendum venerit, non recordari præteritorum: ſed, vt in filio prodigo demonſtrauit, illum amplecti, & ſoluere, & induere ſtolâ primâ, &c. Poſtremò apparere vultui Patris in cælo, vt pro nobis intercedat optimus aduocatus, qui numquam non exauditur pro reuerentia ſua.

Pſal. 49. *Num.* 40. *Matt.* 14. *Hebr.* 5.

O R A T I O.

VOcas me, Domine, vt ſequar te: exemplum enim dediſti nobis, & magna gloria eſt, ſic, N. humilitate verbi gratiâ, ſequi Dominum meum. Sed, eheu! Domine Deus meus, infelix ego homo ſum: quis me liberabit de corpore mortis huius? condelector quidem legi tuæ ſecundùm interiorem hominem, video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Ecce non quod volo bonum, hoc facio; ſed quod nolo malũ, hoc ago. Volo ſequi te quocumque ieris, & currere in via mandato- Rom. 7.

 dato-

datorum tuorum, & virtutes tuas imitari; ſed retinent me nugæ
Sap. 9. *nugarum, vanitas mundi huius: & corpus hoc, quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena habitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.* Pſal. 3. *Multiplicati ſunt qui tribulant me, &*
Pſal. 117. *multi inſurgunt aduerſum me, circumdederunt me ſicut apes, exarſerunt ſicut ignis in ſpinis: ſed in nomine tuo vlciſcar in eis. Impulſus euerſus ſum vt caderem; ſed tu, Domine, ſuſcipe me. Quæ enim creatura non reuolueretur in nihilum abſque te, in quo*
Actor. 17. *omnia viuunt, mouentur & ſunt? Quî homo fragilis ac debilis ſtare poterit abſque te, in lubrico vitæ huius? non veniat mihi, precor, pes ille ſuperbiæ, vt confidam in virtute mea: certus enim ſum quia nihil ſcio, neque poſſum abſque te, in mediis poſitus hoſti-*
1. Cor. 12. *bus, in mediis fluctibus & ærumnis. Omnia tu in nobis operaris,*
Pſal. 43. *Domine, non in arcu meo ſuperabo, & gladius meus non ſaluabit*
Pſal. 117. *me; ſed dextera tua fecit virtutem, dextera Domini exaltabit me, dextera Domini fecit virtutem: fortitudo & laus mea tu es, & factus es mihi in ſalutem. In te eripiar à tentatione, & in Deo*
Pſal. 17. *meo tranſgrediar murum: tu ſolus præcinges me virtute, & pones immaculatam viam meam, & perficies pedes meos tamquam ceruorum, & ſuper excelſa ſtatues me, docebis manus meas ad prælium, & pones vt arcum æreum brachia mea. Ego autem perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant, confringam illos, & non poterunt ſtare, cadent*
Pſal. 143. *ſubtus pedes meos. Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Iſte Deus meus, ſaluator*
Iſaiæ 66. *meus, adiutor meus, non emigrabo: iſte liberabit me de laqueo venantium & à verbo aſpero: neque enim obliuiſci mei potes, quem in manibus tuis deſcripſiſti, etſi mulier obliuiſcatur infantis vteri*
Pſal. 43. *ſui. In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis: ſaluaſti enim de affligentibus nos, & odientes nos confudiſti. Ego enim puer ſum, neſciens introitum & exitum meum. O, Domine, ſaluum me fac; Domine, benè proſperare: confitebor tibi, quoniam exaudiſti me, & factus es mihi in ſalutem; Deus meus es tu, & exaltabo te. Venite, & audite, omnes qui timetis eum, & narrabo vobis, quãta fecit animæ meæ:*

omnes

omnes hoſtes & gentes circuierunt me, inermem, infantem, & in nomine Domini quia vltus ſum in eos: nolite confidere in principibus, in filiis hominum: non enim in fortitudine ſua roborabitur vir, nec in tibijs viri beneplacitum erit ei. Maledictus homo, qui cōfidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum: quoniam fortitudo mea & laus ipſe eſt, & factus eſt mihi in ſalutem. Dominus petra mea, & robur meū, & Saluator meus, Deus fortis meus, ſperabo in eum; ſcutum meum, & cornu ſalutis meæ, eleuator meus, & refugium meum, Saluator meus: de iniquitate liberabis me, laudabilem inuocabo Dominum, & ab inimicis meis ſaluus ero. Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, & non glorietur fortis in fortitudine ſua, & non glorietur diues in diuitijs ſuis: ſed in hoc glorietur qui gloriatur, ſcire & noſſe te, quia tu lucerna noſtra, Domine, & tu illuminabis tenebras meas; tu paſtor bonus, qui errantem ouem reduces in humeris tuis ad paſcua æterna, tu qui loqueris pro me bona in conſpectu Patris tui, tu ſolus refugium, tu ſolus liberator meus, & auxilium meum de inimicis meis iracundis: intuere ſuperbiam eorum; & reſpice ad humilitatem noſtrā, & faciem ſanctorum tuorum attende, & oſtende quoniam non relinquis præſumentes de te, & præſumētes de ſe, & de virtute ſua gloriantes humilias: tibi enim derelictus eſt pauper, & orphano tu eris adiutor: ſuſcitas de puluere egenum, & de ſtercore eleuas pauperem, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat, & te laudet ac glorificet in ſæcula ſæculorum. Amen.

Pſal. 117. Ierem. 17. 2. Reg. 22. Ierem. 9. Pſal. 9. Pſal. 112.

Praxis ad fiduciam in Deum, & diffidentiam ſui in quacumque oratione & reconcipiendam.

PRimò, conſidera quomodo plurima variis in rebus tibi malè ceſſerint, etſi conſilia optima cepiſſe videreris.

Secundò, nihil attenta niſi Numine propitiato & inuocato: nihil enim abſque Dei gratia poſſumus. Igitur priuſquam incipias rem aliquam alicuius momenti, ſaltem contritionem exerce, & Deum inuoca, dicens: ***Deus in adiutorium meum intende.*** Quo verſu Patres olim frequenter vti ſolitos refert *Caſsian.* Caſſianus.

Tertiò, grates Deo de ſucceſſu age, adito, ſi fieri poteſt, Venerabili Sacramento: neque vmquam tibi aliquid tribue, ſed Deo; idque etiam verbis teſtare: quemadmodum enim Religioſi etiam hæc nomina ***meum*** & ***tuum*** vitarunt, ita etiam hìc *1. Pet. 4.* expedit proprium ſibi nihil facere, vt fiat illud: Si quis miniſtrat tamquam ex virtute quam adminiſtrat Deus; ſi quis loquitur tamquam ſermones Dei, vt in omnibus honorificetur Deus.

Quartò, peculiaribus beneficiis ſolemnem quotannis diem pro gratiarum actione deſtina.

Quintò, quotidie bis in examine, aut ſaltem ſemel, gratias Deo age, & omnia bona & mala quaſi de manu eius accipe.

Sextò, præuide agenda manè, vel pridie veſperi, & pro ſingulis gratiam pete, magna cum humilitate ac tui diffidentia.

Septimò, nullum vmquam beneficium ab homine pete, quin prius à Deo omnium largitore id ſuppliciter efflagitaris, & quaſi impetraris: diſpenſatores enim ſunt homines, Deus ipſe eſt Dominus, ſine quo illi diſpenſare nequeunt, etiamſi maximè velint; neque quidquam negare, cùm diuinæ eius bonitati viſum fuerit.

Octauò, præterea facit ad diffidentiã ſui, in re propria nõ inniti prudentiæ ſuæ, ſed diuinæ: & præterea humiliter ab aliis conſilium & auxilium poſcere. Magnæ certè eſt argumentum arrogantiæ, & præfidentiæ, ſi ſe ſolum quis ſapere exiſtimet, nullius conſilium exquirat, aut dicis cauſsâ tantummodo, & adhibeat

qui

qui ſua collaudent conſilia potiùs, quàm dirigant. Certum verò eſt hominem ſibi diffidentem, Deoque confidentem tum induſtriæ, tum prudentiæ, tum certè alterius probitati magis, quàm ſuæ confidere. Hoc in illis efficit vt reſignati ſint ad quæuis iuſſa Superiorum, nihil detrectent, nihil ambiant cùm ſibi diffidant.

Nonò, eſt & hoc diffidentiæ ſuæ argumentum & praxis, numquam dicere Faciam, Feci; Promitto, ſeu cum aſſeueratione, Id effectum dabo; ſed hoc pacto, Dei gratiâ & auxilio id faciam: Præſtabo, ſi Dominus me dignatus fuerit iuuare; & ſimul attollere cor in Deum, atque auxilium petere.

IACVLATORIÆ.

NOn nobis, Domine, non nobis; ſed nomini tuo da gloriam. Ex te, & in te, & pro te ſunt omnia, Deus meus, & omnia. Pſalm. 113.

Adiutor meus eſto, ne derelinquas me; neque deſpicias me, Deus ſalutaris meus. Pſalm. 26.

Bonum eſt confiteri Domino, & pſallere nomini tuo Altiſſime. Pſalm. 91.

Per ſingulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Pſalm. 144.

Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi. Ibidem.

Ego autem mendicus ſum & pauper: Dominus ſolicitus eſt mei. Pſalm. 39.

Domini eſt ſalus, & ſuper populum tuum benedictio tua. Pſalm. 3.

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum. Pſalm. 17.

Conſerua me, Domine, quoniam ſperaui in te; dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Pſalm. 15.

DECIMÆ TERTIÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Conſidera, & pondera virtutem cum vitio, atque vtriuſque naturam expende.

Vis te magis ad A *virtutem exſtimulare? vide vt hæc* B *vitio, totiq́ue mundo præponderet. Virtus tibi pollicetur ac oſtentat laudem & præmia; vitium ſeruitutem & pœnas (qui enim facit peccatum, ſeruus eſt peccati.) Virtus, animæ potentias ſanat ac roborat; vitium ſauciat triplici telo, vt ſunt tria mundi mala, & perdit. Attende vtriuſque* C *occaſiones, & amplectere virtutis, fuge peccati anſas.* D *Virtus omnis, quemadmodum patet in* E *paupertate, expeditum, vt S. Franciſcum, facit, & viâ rectâ te promouet ad* F *ſalutem:* G *vitium verò à via ſalutis abſtrahit, quemadmodum* H *mundus, & eius amor ac diuitiarum ducit per vias amfractuoſas, grauatq́ue vt minimum adſcendentem, ac teſtudineum facit gradum. Quid ergo? primum illud in omni deliberatione propoſitum tibi habe, quem ad finem* I *creatus ſis, vtq́ue ad eum ſola virtus, & quæ cum virtute coniuncta ſunt, te ducere & promouere queant.*

CA-


F
I
D
G
E
H
B
C
A

CAPVT XXX.

De primo medio meditationem atque affe-ctus eius ampliandi: ſiue meditatio de Ponderatione virtutis ac vitij, & illius electione.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, quomodo Dominus omnia in pondere, numero & menſura crearit; & quantum magnitudine, dignitate, pretio cæleſtia hæc terrenis antecellant. & quorſum hæc? Tum ad gloriam ſuam, tum vt homo qui cælum aſſiduè intuetur, illiuſque pulchritudinem, magnitudinem, imperiũ in hæc inferiora; ad illud non tantùm caput, ſed etiam animum perpetuò erectum haberet, & ſpiritualia ac æterna perituris anteferret. Secundò, quàm vera illa Dauidis ſententia: Verumtamen vani filij hominum, mendaces filij hominum in ſtateris, vt decipiant ipſi de vanitate in idipſum. Quantum autem id Deo diſpliceat, Salomon docet, dicens: Pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abominabile eſt apud Deum. O quàm iniquo pondere æſtimantur cæleſtia, quàm magno appenduntur terrena! Vide, quàm parui materia virtutis, dura, aſpera, ſerpens, ſitis, ardor, arenæ, iniuriarum tolerantia (quam B.P. Ignatius ſuis magni faciendam, ſummique momenti in conſpectu Creatoris ac Domini noſtri aſſerit) paupertas item, eſuries æſtimentur ab huius ſæculi filijs; & contrà quanti honores, voluptates, genus, robur, opes, &c. faciant: immò nummum vnum, verbum vnum: ſæpè enim vel ob hoc, vel illum, etiam vitæ & animæ æternam iacturam faciunt; & veluti pueri de bullis & quiſquilijs

Sap. 11. *Pſal.* 16. *Prou.* 20.

diſceptant; æterna veramque virtutem deſpiciunt. hinc tribunalia omnia litium ac litigantium multitudine obruũtur; ęmulatio verò virtutis rara. Tertiò, vnde hęc contingant, & deprehendes ex eo, quòd finem creationis non reſpiciant, ſed præſentia: ſi enim illi intenderent, nihil æſtimarent, niſi quod ad illam iuuaret: ſicut infirmus medicum & pharmaca ponderat ex eo, quòd ad ſanitatem vtilia, & miles arma, & quilibet artifex ſua inſtrumẽta. Vide an communi errore abripiare, an verò meliora eligas, habitâ ratione ſalutis tuæ. & ad particularia vitia tua, & virtutes quas exoptas, deſcende.

PVNCTVM II. Conſidera nullos rectiùs hæc conſiderare poſſe, quàm eos, quibus iſta ſpecie ſuâ non imponunt, quique pretium eorum intimè cognoſcunt. Vide igitur, quanti Deus ipſe iſta æſtimauerit, tum quòd improbis bona hæc ferè largiatur, filiis autem virtutem; tum vel maximè, quòd idcirco Filium in terram miſerit, vt nos mundi deſpectum, virtutis pretium edoceret. Secundò, quanti Angeli, qui perpetuò ad eam nos adhortantur. Tertiò, dæmones, qui aſſiduè dehortantur, ex implacabili odio, & nihil non tribuunt ſuis ſeruis & mancipiis, vt à virtute abducant; nihil timent, nullo domantur, niſi ſolâ virtute. non enim eſt po-
Iob 41. teſtas, ait Iob, quæ comparetur ei. Quartò, quanto Ethnicis etiam improbis ficta & adumbrata virtus ſemper in honore fuerit, eamque reueriti ſint, ſolo lumine naturæ illuſtrati: quibus honoribus illi ſuos, quos etiam habent, Anachoretas, ſacrificulos colant, vanâ probita-
Virtutis definitio. tis ſpecie improbitatem ſummam velantes. Quintò, conſidera quid ergo ſit virtus in ſe: nempe bona qualitas
D. Thom. 1.2 q. 55. a. 4. in 1. arg. mentis, quâ rectè viuitur, quâ nemo malè vtitur, quam Deus ſine nobis in nobis operatur. Vide illam armatam: vincit enim omnia, & inuulnerabilis eſt, ac tales ſui amatores facit, palmâque donat & coronâ, ſuperat ardua, & petit volucri greſſu atque alis cæleſtia. Deinde pulchritudi-

tudinem eius quaſi intuere. Nihil certè, ait Lactantius in Inſtitutionibus, virtute pulchrius, nihil ſapientiâ dignius inueniri poteſt. de hac aiebat Plato, Si oculis conſpici poſſet, mirabiles amores ſui excitaret. Clemens Alexand. in Pædagogo, In ſola, ait, anima apparet pulchritudo: & ideò is ſolus, qui eſt virtute præditus, verè eſt pulcher, bonus, honeſtus: & ſolum quod pulchrum eſt & honeſtum, bonum eſſe ſtatuitur. Sola autem virtus vel per pulchrum corpus apparet, & in carne effloreſcit moderationis ſpeciem amabilem oſtendens, quando mores tamquam lux quædam in forma reſplenduerunt. Vt autem id meliùs conſpicias, conſidera Adamum in innocentiæ ſtatu, eiuſque mentem & animam benè ordinatam, & eandem poſt lapſum. Deinde conſidera virum hac vel illâ N. virtute præditum tibi notum, & attende quid in eius intellectu, voluntate, memoria virtus efficiat: intellectum verum efficit, voluntatem rectam, memoriam ſanctis cogitationibus implet: quid demum in corpore atque actibus eius externis operetur. Tertiò, Rempublicã aduerte benè ordinatam, vbi optimi Superiores aliis imperant, & ſic eſſe animam virtute ornatam, quietam, pacatam. Sextò, conſidera virtutis originem à Deo eſſe, ſummo bono; vitium à dæmone, ſummo malo. imò verò vitium hominis ſummum eſſe malum, & virtutem ſummum & ſolum bonum. Nihil enim hominem bonum, ſanctum, iuſtum efficit præter virtutem; nihil improbum, nulliuſque pretij & malum præter vitium. Quæ verò dementia, vt omnia bona velint homines præter ſe? Auguſt. Bona, ait, vis habere & non eſſe. Quod cùm ita ſit, nihilque te bonum præter virtutẽ efficere poſſit, quid alia æſtimas, quæ vitium proponit? quibus habitis neque melior, neque beatior eris, imò peior & infelicior.

Lactant. lib. 3. inſtitut. *Plato.* *Clem. Alex.* *Auguſt.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quid ſit vitium, monſtrum ſcilicet quod animam deformat, cæcam reddit, labe aſpergit, morbiſque plurimis affligit, & grauiſſimè tripliciplici-

Quid vitium.

pliciq́; telo vulnerat, ſcilicet in cogitatione, intellectu & voluntate, vt patet in ſuperbia, auaritia, luxuria, ira, &c. Finge igitur te hoc vitio laborantem notum aliquem tibi intueri, eiuſque cogitationes, iudicia, ſermonem, &c. Vel cogita Angelos pulcherrimos & ſapientiſſimos, & quid in illis mentibus effecerit peccatum. Secundò, attende eius bona, ſi quæ ſint, vnà cum toto mundo, quodq́ue nullo pacto cum virtute ponderari poſſint aut comparari. Tertiò, quanta ſit virtutis libertas, quanta vitij ſeruitus: quantum enim ſeruit ambitioſus, auarus, guloſus, luxurioſus & quàm duræ eorum leges? etiamſi enim de anima, fama, vitaq́; etiam ęterna agatur, Non poſſum, ait, &c. abſtinere à vitio cui obligatus ſum. Quartò, quantum Deus oderit peccatum, ipſe infinitum ſcilicet bonũ infinitum malũ. Quintò, quomodo omnibus bonis ſpiritualibus animam ſpoliet, Dei amicitiâ, Spiritus ſancti donis, fructu bonorum operum, deleat è libro vitæ, &c. Conſidera, quid ſit occaſio virtutis, quàm calua à tergo, vti fingi ſolet, ita vt numquam recuperari queat; quàm ſtudioſè acceptanda, & vitium eiuſque occaſio vitanda; quanta ex illa neglecta triſtitia, ex hac vitata lætitia conſequatur. Sextò, conſidera quomodo vno aliquo heroico actu per occaſionem oblato, ſæpè fortiter eo vtendo, in perpetuam ſe quis aſſerat libertatẽ; vitij verò ſimiliter ſeſe occaſione laqueatâ obiiciente, in perpetuam transferat ſeruitutem: hanc fugere firmiter ſtatue, & principijs obſtare: quia ſerò medicina paratur, quiq́ue amat periculum, peribit in eo. Quantum, aiebat Seneca, poſſumus à lubrico recedamus, in ſicco quoque parum firmiter ſtamus.

Eccli 3.
Epiſt. 117.

Oratio ad æternam Sapientiam, ne cum mundo in virtutis pretio erremus.

Clamabat, dulciſsime Iesv*, ad te cùm adhuc peregrinus eſſe dignareris in terra hac, cæcus ſedens ſecus viam:* Iesv*, fili Dauid, miſerere mei. neque quidquā petebat, niſi vt videret lucem iſtam breuem, inſtabilem, quam quotidie tollit nox, & alternant multæ viciſsitudines. ſed (quæ eſt benignitas tua) dediſti ei, vt te etiam aſpiceret ſolem iuſtitiæ, lumen indeſinens, deſiderium collium æternorum, lucem veræ fidei, & vanitatem rerum omnium diſpiceret, ac te ſequeretur. Hoc lumen iam humiliter flagito à te, Sapiētia æterna, & vt te amem atque inueniam & donum intelligentiæ. neſcit enim homo pretium eius, nec inuenitur hîc in terra ſuauiter viuentium, hominum carnalium. abyſſus dixit, Non eſt in me: aſtuti enim huius ſæculi non inueniunt. & mare mundi huius loquitur, Non eſt mecum. abſcondita es, ô ſapientia, ab oculis omnium viuentium, & volucres ac ſapientes huius mundi lates. Quis enim virtutem æſtimat? omnes quæ ſua ſunt quærunt, & quæ ſunt ſæculi huius: pro iis ſudatur, curritur; pro virtute & regno cælorum vix pes à terra leuatur. appenduntur in ſtatera nimis iniuſta virtus & mandata tua: nam mundi vitiiq́ue bona longè præponderare conſueuerunt, virtus & lex tua immaculata conuertens animas, & ſanans omnes, contemnitur: vitium ecce lethaliter vulnerat animas noſtras, & amatur; intellectum excæcat, & ſuſcipitur; voluntatem obdurat, & quæritur; memoriam fœdat, & ſtudiosè deſideratur. Retrahit illud à te via ſalutis, virtus verò nos tibi ſimiles facit & proximos, & filios cariſsimos; ducit in patriam, & ſola bonos facit ac beatos. Verumtamen vani filii hominum & mendaces, decipiuntur miſeri, & decipiunt. Non eſt qui recogitet corde: Omnes, aiebat, declinauerunt, quia pleriq́ue inutiles facti, & vix eſt qui faciat bonum. O quanta cæcitas miſeros nos opprimit! Luces enim nobis, ô ſol iuſtitiæ, vt hæc videamus, & vanitatem mundi huius, vt vitemus occaſiones peccati,* Lucæ 18.

cati, & vulnera declinemus; & ecce ruimus in medios hoſtes, quaſi ignari eſſemus, quomodo vitium gulæ vulnerauerit Adam patrem noſtrum, & arrogantiæ rhomphæa Angelos deturbarit; quos cum Lucifero turpiſſimos, peſſimos, crudeliſſimos ex puriſſimis ſpiritibus effecit. Sed hæc eſt dementia & inſipientia filiorum Adam, Redemptor mi. adhuc altà ſperantur & ſpirantur, & ſeruire libet vitio huic N. & illi libertate ſanctâ donatis, & ſanguine
Pſal 118. *tuo pretioſiſſimo redemptis. Erraui & ego, Domine, ſicut ouis quæ perijt: quære, obſecro, ſeruum tuum, quia mandata tua non ſum oblitus, & deduc me in ſemitam rectam; occaſiones deuitare concede, & auerte benigniſſimâ manu tuâ; ne vnquam intrem in tentationem. Heu mihi, quis neſcit mundum hunc laqueis plenum? vbique pedicas? vbique foueas? quis euadet, ſiue viuens, ſiue moriens; ſiue vigilans, ſiue dormiens? nemo, Domine, nemo: niſi enim cuſtodieris animam noſtram, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam; niſi ædificaueris domum, fruſtra laborat qui ædificat eam. Tu enim ſalus noſtra, fiducia noſtra, protector noſter, & vnicum refugium noſtrum.*

Praxis ad virtutem ac vitium ex merito ponderandum.

PRimò, ſeriò conſiderare ſemitas domus ſuæ; & exquirere quæ malæ conſuetudines, qui defectus in anima, qui in corpore; & catalogum horum facere, atque ſuper his aliorum exquirere iudicium.

Secundò, aliquando, ſaltem ſemel in menſe, eum percurrere, & videre profectum & defectum.

Tertiò, referre alicui vel familiari, vel confeſſario numerum defectuum. quod apprimè vtile obſeruauit B.P. Ignatius.

Quartò, conſiderare potiſſimùm in vitiis & virtutibus, quænam eorum ſint occaſiones; vt vel eas, ſi de vitio agitur, euites; aut amplectaris, ſi quidem virtutes eæ fuerint. Magna enim probitatis ac ſalutis pars pendet à diligenti in vtramque partem occaſionis præuiſione.

Quintò, ſæpè ſe confundere ex eo quòd videas tot improbos,

bos, fures, latrones tanta tolerare pro ſcelere perpetrando incõmoda, imò etiam omnes mundanos, vt deſideria ſua expleant.

Sextò, conſideratis peccatis præteritæ vitæ, & laboribus pro mundo eiuſque legibus toleratis, decernere quid ſimile pro virtute acquirenda.

Septimò, numquam ob hominum gratiam, aut iudicium, aut rem vllam temporalem, virtutem piaſque conſuetudines deſerere. illud enim eſſet eam minimi facere, eique rem vaniſſimam præponere: ſed ea quæ ſemel probata ac decreta, conſtanter proſequi.

IACVLATORIÆ.

Illumina, Domine, oculos meos, ne vmquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, Praualui aduerſus eum. Pſalm. 12.

Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Pſalm. 118.

Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum: legem autem tuam dilexi. Ibidem.

Quomodo dilexi legem tuam, Domine! totâ die meditatio mea eſt. Ibidem.

Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua! ſuper mel ori meo. Ibidem.

DECI-

DECIMÆQVARTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Age, & vide quid amico de virtute deliberanti, & quo ſimili ei ſuaderes.

H*Aeres, & adhuc vis animum ad virtutem reddere promptiorem? vide quid coram Deo ſincerè amico* A *ſuaderes, idq́; facito. quòd ſi retinet te* B *vitium, & maximè praua* C *conſuetudo, (quæ quaſi neceſſitas catenam nectit, & à filo incipiens creſcit in rudentem) abrumpe; ſequere* D *ſimpliciter &* E *prudenter (quod ſerpente & columbâ notatur, Matth.10.) ducem Angelum, Chriſtiq́; in via recta conſilium. Salutis* F *occaſioni inuigila. Excogita ſimile aliquod, aut diſſimile quo tibi* G *virtutem repræſentes. Hoc enim* H *Dominus Ieſus parabolis* I *paſtoris,* K *ſatoris,* L *vineæ,* M *prodigi vſus, nos edocuit.*


L
M
K
I
G
H
F
E
D
A
B
14

CAPVT XXXI.

De ſecundo medio meditationem atque affe-ctus eius ampliandi, ſiue de Prudentia filiorum ſæculi imitanda in electione virtutis.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO PRÆPARATORIA, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera, quàm prudentes ſint filij huius ſæculi in curandis negotijs ſuis, opibus, voluptate aut honore quærendis; quàm ſeduli, vt conſilia bona indagent; quàm prompti & indefeſſi, vt ea perficiant quæ ſibi vtilia fore perſpexerint: neque pericula maris aut latronum deterrent, nec labor continuus, neque euentus infelices aliorũ. Confer cum ea quam filij lucis in ſalute ſua adhibent diligẽtia, ac ſtatue in re tanti ponderis, id eſt tua ſalute, prudentiſſimos atque ſapientiſſimos in conſilium aduocare, neque permitte vt Deus queri de te poſſit ſeruo ſuo, dicens, Quis cæcus niſi ſeruus meus, aut quis ſurdus niſi ad quem nuntios miſi? Et cùm nemo ſcire queat quid ſit in homine, niſi ſpiritus hominis, qui eſt in homine; inprimis in conſultando rationem ab omni affectu alienam adhibere conuenit, & ſcire tum commodè id fieri, cùm rem negotiumque noſtrum, velut alienum, ob oculos ponimus atque appendimus, velut Dauidi Regi eleganter Propheta Nathan peccati commiſſi enormitatem expoſuit. ſic mulier illa Thecuitis eidem, vt Abſalonem in priſtinam gratiam reciperet, perſuaſit. Vide ergo conuerſationem, vitam tuam, vel partem aliquam illius; non tuo, vt ita loquar, ſed alieno oculo. diſpice an eam

Iſai. 42. *1. Cor* 2. *2. Reg.* 12. *2. Reg.* 14.

In alio probares, quomodo in hoc, vel illo illi ſuaderes, quamque illi viam monſtrares, ipſe capeſſe tutiorem & commodiorem ad virtutem & ad ſalutem. Denique aduerte quanta meritò, & quàm acerba hæc exprobratio futura ſit in iudicio, quando qui alijs viam oſtendit, facem doctrinâ prætulit, in deuia & tenebras ſponte iuiſſe arguetur. Seruus enim qui ſcit voluntatem Domini ſui, plagis vapulabit multis, & ſcienti legem & non facienti, peccatum eſt illi.

Lucæ 12.
Iacob. 4.

PVNCTVM II. Conſidera à bonis conſilijs capeſſendis nihil magis nos auocare, conſuetudine aliquâ inueteratâ? quot enim cohortationibus & cõmonitionibus opus, vt quis prauum aliquem habitum exuat? Oſſa hominis, inquit Iob, implentur vitijs adoleſcentiæ eius, & cum eo in puluere dormient. Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea; Sapientis dictum eſt, adeoque verùm, vt hoc ipſum exprimere volens Ieremias, dixerit, Si mutare poteſt Æthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas; & vos poteritis bene facere, cùm didiceritis malum. Siquidem quaſi altera natura conſuetudo eſt, & velut catena, quâ homo alligatur, vt expreſſit Auguſtinus: Ligatus, ait, eram non ferro alieno, ſed meâ ferreâ voluntate; velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat & conſtrinxerat me: quippe voluntate peruersâ facta eſt libido; & dum ſeruitur libidini, facta eſt conſuetudo; & dum conſuetudini non reſiſtitur, facta eſt neceſſitas. Quocirca dum de virtute ſequenda, vitioque fugiendo tecum diſceptas, vehementer cauendum tibi exiſtima, ne malum, ſi moram habeat, mox inueteretur, & paulatim ab vno illius gradu in deteriora labaris; vti D. Petrus cùm primò negaſſet; ſecundò, iuramentum addidit; tertiò, Chriſtum deteſtatus eſt. Quatriduanus Lazarus non niſi lacrymis & clamore ſuſcitari potuit, qui eſt peccatoris ſimulacrum, quem peccandi vſus ſepeliuit, ligauit, velauit, fœtentem effecit, & lapide

Iob 20.
Prou. 22.
Ierem. 13.
Auguſt. l. 8. Confeſſ. c. 5.
Matt. 26.
Ioan. 11.

de grandi (conſuetudine nimirum) concluſit. Hoc igitur vel ſolum calcar ſufficere potuit, timor nimirum prauæ conſuetudinis; quæ vbi inoleuerit, hominem grauiſſimo ſalutis æternæ periculo (potiſſimùm in morte) exponit. Vnde aiebat S. Auguſtinus: Quæ tenuiſſima licia putabãtur, in funes nauticos excreſcunt, & ſi non abrumpatur id ipſum exiguum & tenue, reualeſcit iterum, & fortiùs alligat. Neque minùs iuuabit attendere, idem ad ſalutem è contrario nobis præſtare bonam conſuetudinem, eiuſque obtinendæ ſpem, tum ad conſtantiam, tum ad ſolatium pertinere; cùm priuſquàm eam quis fuerit conſecutus, laborum affatim exhauriendum ſit, vti aſſolent ſemper diſcentes, & numquam ad ſcientiam peruenientes: eâ verò obtentâ, lata fit via mandatorum & ſuauis etiam in ætate ſenili. O quantum ſolatium, habitu acquiſito, laborem nec ſentire virtutis, nec Religioſæ vitæ moleſtiam, ſed veluti partis opibus ſecurè frui! *Auguſt.*

PVNCTVM III. Conſidera omnia quæ in mundo ſunt, à liberali Dei manu creata eſſe, tum ad vſum, tum etiam ad diſciplinam ac inſtitutionem noſtram. Idcirco vix quidquam ad ſpiritualem vitam accommodatius eſſe B.P. Ignatius aiebat cõmunicatione cum Deo, quæ eſt virtus ſeu pius habitus ex creatis eruendi, quæ ad ſpiritualem vtilitatem valere poſſunt; & mentem ad cæleſtia atque affectum eleuare, memoriam pijs cogitationibus & ſimilitudinibus fœcundare, & volũtatem ijs veluti facculis accẽdere. Et vide quomodo hactenus ijs vſus, an vt ſapiens Dei filius, an ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus. nam per eiuſmodi conſiderationem ſimilia varia ſeſe offerunt, quibus per viſibilia ad aliquod inuiſibile aſcendimus: vt cùm ex pulchritudine eorum quæ videntur, quaſi ex veſtigio diuinam contemplamur; vel per inuiſibilia creata, vtpote animam noſtrã, inuiſibilẽ Deum; vel denique per viſibilia, ad alia viſibilia ſpeculanda aſſurgimus: quemadmodum in parabolis & apologis Sa- *Pſal. 31.*

 pien-

Richard. tract 3. de Exterm. mali. pientia diuina præmonſtrauit. Felices, ait Richardus, quibus vertitur in ſcalam, quod alijs ſolet eſſe in ruinam: felices, quibus exteriorum ſcientia fit ſchola aſcenſionis, non ruina deiectionis: felices, quibus ſcientia illa quæ inflat, non eſt ad inflationem, ſed ad inflammationem eius qui ędificat: felices, quibus temporalium pulchritudo, fit æternitatis inſtigatio. Vis ad virtutem te excitare, meditationumque ac cogitationum amplam habere ſegetem? aſpice hunc orbem ſpectabilem, eiuſq; pulchritudinem & varietatem admirare; & conſidera quomodo ſeſe habeant creaturæ erga conditorem ſuum. Primò, ſicut ſpe-*Triſmegiſt.* culum diuinorum, vt Triſmegiſtus dicere ſolebat, & liber diuinitate plenus. loquuntur in auribus noſtris potentiam, ſapientiam & bonitatem eius, eamq; dilaudant. Secundò, quomodo ei omnes obediant. Tertiò, quomodo ſeruiant tibi omnes, teque inſtruant, ſi rectè attende-*Prou.6.* re volueris. vnde Sapiens ait, Vade ad formicam, ô piger. *Matt.10.* & Sapientia ipſa: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ. Quartò, quomodo omnes conentur ſe ſeruare, & pleræque pro conditione ſua creſcere & perfici, vt & nos doceamur progredi in via Dei, & creſcere de die in diem, & parta conſeruare.

O R A T I O.

HEu mihi! quàm denſis tenebris inuoluimur, ô lux æterna, veritas amabilis, Chriſte IESV, *Sapientia Patris, magni* Lucæ 1. *conſilij Angele. illuminare his qui in tenebris & vmbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in viam veritatis & pacis. Videmus alienos defectus, damna, & noſtra negligimus; in illis Lyn-* Lucæ 16. *cei, in noſtris cæci. ô quanto prudentiores filij huius ſæculi filijs lucis in generatione ſua ſunt! Suademus enim amicis* N. *hæc & illa vt meliora, viam ad æternitatem eſſe irremeabilem, incertum mortis diem, horam, momentum, viuendum quaſi hac horâ morituri; faſtidioſi ad alienos defectus, prompti ad eos arguendos: no-*

bis

bis verò blandimur quærentes excuſationes in peccatis. Nónne meritò dicere poſſes: Medice cura teipſum, cùm alijs ſana conſilia demus, & ipſi deteriora ſequamur. O quàm durum iudicium ſeruo illi, qui ſcit voluntatem Domini ſui, & non facit! certè plagis vapulabit multis. Ne intres, ô Domine, in hoc iudicium cum ſeruo tuo, ſed fac mihi ſecundùm verbum tuum in bonum, vt quod alijs ipſe ſuaderem in vitæ ſtatu, in virtutum delectu, vanitatis contemptu, & defectuum extirpatione; ipſe ſequar: ne audire cogar illud, Qui alium doces, te ipſum non doces: qui prædicas hoc illudúe N. alteri, ipſum negligis. qui ſibi nequam, cui bonus eſſe poterit? Da igitur, ô Sapientia æterna, vt ita dirigam vias meas, vt alteri præmonſtrarem; ita deſiſtam à malo, vti alteri ſuaderem; ita meliora eligam, vt amiciſſimo auctor eſſem. Et quid, quæſo, me tenet videntem meliora & probantẽ? eheu! Domine mi, liberator meus de inimicis meis iracundis, ſola eſt conſuetudo, grauis quædam & pernicioſa catena, ſoluenda vtiq; faciliùs quàm rumpenda, niſi per te, Domine virtutum. Exſurgam, exſurgam, & gratiâ tuâ ſequar te, Domine, non nectam moras, ne inualeſcat conſuetudo: non tardabo venire ad te, virtutemq; ſequi. amo enim te ex toto corde meo, ô lumen oculorum meorum, vnicum refugiũ meum. Solue colligationes impietatis, ſolue vincula, quæ libertate per ſanguinem tuum donatum retardant: da mihi pennas ſicut columbæ, vt volem & requieſcã: ſuſtolle me ſuper altitudinẽ terræ, vt fruſtra iaciatur rete ante oculos meos: vt liceat mihi videre opera manuũ tuarũ, & diſcere, vbi ſit prudentia, vbi ſit virtus, vbi ſit intellectus, vbi longiturnitas vitæ & victus, vbi ſit lumen oculorũ & pax. Quatuor enim ſunt etiam minima terræ, & ipſa ſapientiora ſunt ſapientibus; formicæ populus infirmus, quæ præparant in meſſe cibum ſibi; lepuſculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile ſuum; Regem locuſta non habet, & egreditur vniuerſa per turmas ſuas; ſtellio manibus nititur, & moratur in domibus Regum. Ecce etiam mittis me ad formicam, & eſſe iubes prudentem ſicut ſerpentes, & ſimplicẽ ſicut columbæ. omnis ſpiritus laudet te, Domine, & omnia opera dicãt: Ipſe fecit nos. omnia, video, ſeruiũt tibi, omnia à te ſeruantur, vt mihi ſeruiant, & ego tibi; omnia

Lucæ 4. Lucæ 12. Rom. 2. Eccli 14. Bern. ſerm. de 7. verbis Domini. Baruch. 3. Prou. 30. Matt. 10. Pſal. 99.

clamant ad me: Quis magnus, ſicut Deus noſter? clamor eorum ſpecies eorum, & ego, quem emiſti pretio magno, non te glorificabo & portabo te, Domine, in corpore meo, in anima mea, vt verâ virtute tibi vni placeam, tibi qui vnus es Deus meus, Deus cordis mei, & omnia?

Praxes de Prudentia ſæculi.

PRima. Obſerua obambulans per plateas & campos induſtriā hominum, quam quiſque in ſuis exercet, & ex ea ſpiritualem aliquem fructum collige.

Secunda. Ex creaturis omnibus aſſueſce idem facere, & deſtinatò modò de hac, modò alia creatura philoſophare.

Tertia. Pij ſermonis anſam ſic cape, & per viam diſquire ad tempus iucundè tranſigendum, quæ ex hoc vel illo elici ſpiritualia poſſint; & multa, eaque magno cum oblectamento ſeſe offerre videbis.

Quarta. Applicari etiam poſſunt nominatim conditiones earum creaturarum, quibus aut Chriſtus, aut Beata Virgo adumbrantur in Scriptura, vt nauis, arboris, ſolis, luminis.

Quinta. Diligenter exquire, quas habeas, etiam naturales prauas conſuetudines, eaſque contrarijs vincere ſtude. Nullam ego maiorem exiſtimo prudentiam, cùm, vt dixi ſæpe, optima conſuetudo vſu ac tempore non minùs facilè quàm peſſima contrahatur.

Sexta. Quemadmodum auari ex re qualibet lucrum facere conantur, ita etiam tu, aſceta, conſueſce: & ſeu bona, ſeu mala eueniant, in omnibus vide ne de ſtatu animus deiiciatur, ac diuinæ voluntati tuam conforma.

Septima. Vt ſæculi filij potentioribus ambitiosè adhæreſcunt, ita tu virtutis alumnus, amicos & ſtudioſos illius obſerua, & quoad potes cum iis fac habeas conſuetudinem.

Octaua. Conſidera quæ paſſiones in te maximè vigeant, iiſque ad profectum ſpiritualem vtere: verbi gratiâ, ſuperbus es? vtere ſuperbiâ, & ad verè alta ac ſublimia animum attolle, terrena deſpice, humana iudicia præ diuinis contemne. Neque patiaris vt inſipientiæ illius meritò arguaris, quâ mundi amatores momentanea æternis, vana veris, creaturam creatori & ſummo bono anteferunt.

IACVLATORIÆ.

PRudentiores ſunt filij huius ſæculi filiis lucis, in generatione ſua. Luc.16.

Prudentia carnis mors eſt. Rom. 8.

Quis cæcus niſi ſeruus meus? Iſaiæ 42.

Auerte, Domine, oculos meos, ne videant vanitatem: in via tua viuifica me. Pſal.118.

Quoniam tu illuminas lucernam meam; Domine Deus meus, illumina tenebras meas. Pſal.71.

Dirige me in veritate tua, doce me, quia tu es Deus Saluator meus, & te ſuſtinui totâ die. Pſal.24.

Proba me, Deus, & ſcito cor meum, interroga me, & cognoſce ſemitas meas. Pſal.138.

Et vide ſi via iniquitatis in me eſt, & deduc me in via æterna. Ibidem.

DECIMÆQVINTÆ IMAGINIS ANNOTATIO.

Conſidera quomodo virtutem N. in morte coluiſſe optabis : vitaque & occaſione vtere.

Vide an non virtutem, præ vitio ſecutum te fuiſſe in A *morte optares. Sola enim tum* B *virtus aderit ac ſolatio erit, cùm* C *peccatum ac vermis eius torquebit,* D *mors terrebit,* E *dæmon paratus adſtabit ad rapiendam animam tuam : cùm etiam* F *intimi amicorum, opes & caro ac ſanguis deſerent : cùm* G *occaſio abierit, omniſq; mundana* H *voluptas ludiq; perierint. De facultatibus tuis vnica tibi* I *ſindon ſupererit, affines* K *amiciq; funebrem quidem pompam proſequentur; ſed, eheu! deſerent, terræq; ſimul & obliuioni tradent: quorum etſi ſocietatem* L *appeteres, nihil tamen obtineres. contrà* M *iuſtus, à virtute & Angelis recreatus, mortem in vitam, dolorem in gaudium commutabit. O quàm tranquillo animo iuſtus, quàm perturbato peccator ad* N. *Dei iudicium accedet!*


N
M
L
K
G
B
I

CAPVT XXXII.

De tertio medio meditationem atque affe-ctus eius ampliandi, ſiue de Morte, & conſideratione eius quod tunc nos elegiſſe optabimus.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO, vt ſolet.

PVNCTVM I. Conſidera quorſum in hac vita à Deo collocatus ſis; nempe vt ſpatio breui æternum gloriæ põdus mercarere; ac proinde nihil tibi, nihil vlli homini aliud eſſe quod agat: & vide quomodo plerique mortalium alia omnia agãt. Secundò, animaduerte quomodo, vbi venerit hora hæc, affectũ eſſe oporteat eũ, qui in hac ſcena ritè partes ſuas egerit, & in hoc mercatu; ita planè ac ſi famelicus ad opiparam cœnam, operarius ad mercedem, mendicus ad regnum vocetur: è contrario malos tum cum fatuis virginibus ſerò cogitare de oleo, de lampadibus, & citò rapi ad iudicem omnibus relictis, nudos, obæratos, & grauiſſimè perturbatos. Quis ſapiens hæc conſiderat, & non continuò virtutem, etſi radix eius amara eſt, libenter amplectitur, vitijque abſinthium deteſtatur? *Matth. 25.*

PVNCTVM II. Finge te videre eiuſmodi hominem moribundum, & cogita quàm amara ei ſit recordatio mortis habẽti pacem aliquam in diuitiis ſuis; maximè dum oculos retorquet ad loca & tempora, delicias priſtinas, & amicos, quibus fruebatur, quibuſque iam extremum vale & perpetuum dicendum erit: verſa omnia videbit in luctum, & cantica in lamentationem, & dies iſtos breui

æterna cum nocte eſſe commutandos. O quàm vana tunc apparebunt mundi huius irritamenta, quàm amaræ deliciæ! Amici ſolem orientẽ, quod dicitur, reſpicient & adorabunt, heres ad hereditatem & ſpolia anhelabit. Tentationes vndique ingruent, & obruent. Contrà accidet piis viris, & timentibus Dominum: hi enim ea quæ priòra ſunt relinquent ſiccis oculis, labores fæcundos præmiorum & ſolatij exhauſtos gaudebunt, exiliũ peractum, quietem paratam, & coronam poſt legitimum virtutis certamen.

PVNCTVM III. Fac moribundum ad futura cogitationem conuertere, illic decurſum ſæculorum vſque ad iudicium videbit, & in eo mundi regnorumque illius multiplicem mutationem, nullam ſui memoriam. Secũdò, æternitatem; in quam paſſu vno, eheu! quàm incerto, quamque formidabili tranſeundum; iudiciumque paratum eſſe, & accuſatores & tortores multos, incertiſſimum exitum, cùm neſciat homo, amore an odio dignus ſit. Tertiò, ab hoc momento & paſſu illo pendere vniuerſam æternitatem, & omnem occaſionem ſalutis eripiendam. Deus bone, vtinam homines ſaperent & intelligerent, & nouiſſima prouiderent! Quartò, funus ac ſepulcrum proſpiciet: longam illius pompam, ſed breuem, & mox æternùm ſe deſerturam; hoc verò apertum, hianteſque vermes, vt deuorent quod adeò molliter & tenerè ſeruaſti corpus. Denique quò ſe vertet miſer? ſuprà videt iratum Deum, infrà hiare barathrum, circà fremere hoſtes, intus rodere conſcientiam: & ab hora hac videt, immò à momento longiſſimam pendere æternitatem.

Eccli. 9.

Deut. 32.

Oratio de morte.

MElius eſſe dixit, Deus meus, Eccleſiaſtes tuus, ire ad domum luctus quàm ad domum conuiuij: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum ſit poſtmodum. Faſcinatio verò nugacitatis iam obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum noſtrum. tūc enim cùm mors venerit, aperientur oculi cæcorū, & videbunt quomodo tranſierit mundus & concupiſcentia eius. Alius certè ſenſus tum erit, alia iudicia. nemo, quantumvis improbus, non optabit virtutem & probitatē coluiſſe; ſed inani voto. Videbit trāſiſſe omnia tamquam vmbram quæ amabat, parari ſepulcrum, vltimā audiet horā, mortis accipiet nuntios, palpitabit pectus, lāgueſcent oculi, palleſcent ora, diffugient amici, opes deſerent relictâ ſindone, voluptateſq́ hæ conſtrictæ erunt, & æternas peccator deſperabit, quòd virtutes, humilitatem, charitatem, liberalitatem & patientiā neglexerit. Quid enim tunc ſolatij morituro erit, niſi virtutis & vitæ benè actæ memoria? Sanè ſi hæc penetrarem, Deus meus, nūquam virtutem negligerem, nec in animo meo vitia per miſericordiā tuā exciſa repullularent. Ioſias tibi dilectus contriuit ſtatuas, ſuccidit lucos, &, ne rurſum erigerentur illæ, loca oſsibus mortuorū compleuit: neq́ certè idola, quæ veneror quoties à virtute deflecto, reſtituerentur in templo cordis mei, ſi illic mortis perpetua excubaret memoria. Monet enim, vt Bernardus tuus aiebat, horror in exitu, dolor in tranſitu, pudor in conſpectu gloriæ magni Dei. Vnde, ait, iſta nobis diſsimulatio, vnde hæc tā pernicioſa tepiditas, vnde hæc ſecuritas maledicta? quid ſeducimus miſeri nos ipſos? forſitan iā diuites facti ſumus, forſitan regnamus: nónne oſtiū domus noſtræ horribiles illi ſpiritus obſident? nónne exitū noſtrum laruales illæ facies præſtolantur? Sed ſi virtutem verè coluimus, ſicut tunc optabimus, erimus gratiâ tuâ ſecuri, viſitabit nos dextera tua, & dulciſsima Angelorum præſentia recreabit deſertos, & tua, bone IESV, ita ſpero, ſaluabit nos: oſtendes faciem tuam, & ſalui erimus. Certus enim ſum, quia neque mors, neque vita, ne-

Eccleſ.7.
Sapient 4.
4.Reg. 23.
Serm. de 6. tribulationibus.

Rom.7. *neque inſtantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia me ſeparare poterit à caritate tua. Immò verò quod tũc optabo, iam faciam, neque illudet mihi communis error & inſania per gratiam tuam, vt nunc eligam cuius tunc me pœniteat, & æternùm. Statutum eſt omnibus ſemel mori. iam mihi mori incipiam, & viuere tibi, ô vita mea & lux mea: breuiſſimi enim dies hominis ſunt, & numerus menſium*
Iob 14.
Luc.12. *apud te eſt: immò venies ſicut fur in nocte. vigilabo itaque donec venias, ſponſe animæ meæ, & operabor dum lux eſt, dum ſpatium pœnitendi, & tempus operandi; ne illud tunc otiosè elapſum gemam: vtar talentis & occaſionibus quæ mihi bonitas tua concedit, ne tum vt ſeruus nequam iubear duci in tenebras exteriores, quando, eheu! poſt longas vitæ moras ſperarem intrare, cum ſeruo bono & fideli, in domum & gaudium Domini mei. O quando hoc erit, quando veniam & apparebo ante faciem tuam? quando venies, & liberabor à corpore mortis huius, & viuens viuens ipſe confitebor tibi, & laudabo & exultabo te in ſæcula ſæculorum? Amen.*

Praxis pro memoria mortis.

PLuribus tertio libro, vbi de præparatione ad mortem agitur, hanc pertractatam videbis, paucas hîc tantummodò ponam.

Prima. Quotidie in Sacro, cum ſacerdote, pro defunctis ſacrificium offer: & velut in medio mortuorum poſitus (ſunt enim in templis plena ſepulcris omnia) cogita moriendum tibi breui eſſe, & perpende, an iam ad mortem comparatus ſis.

Eccleſ.7. Secunda. Melius eſt, ait Sapiens, ire ad domum luctus, quam ad domum gaudij; ideoque, ſi lugeas amicorum aliquem, tum magis ad mortem te compone; ſi quis tibi fortè occurrat veſte lugubri, ne fortuitò id fieri putes, ſed admonitorem miſſum. Sic Diuus Damaſcenus commemorat de pio quodam Rege, qui Religioſos eo nomine ſuſpiciebat & venerabatur.
In hiſt. de Barlaam & Ioſaphat.

Tertia. Diuus Ioannes Eleëmoſynarius, diuinâ planè prudentiâ,

tiâ, quotidie à famulo moneri volebat de ſepulcro ; nempe parari illud, paulatim perfici; vt hoc pacto memoriâ mortis vitæ melioris deſideria vir ſanctiſſimus acueret. Imò etiam de Philippo Macedonum Rege refertur monitorem ſibi in magna fortuna ſtatuiſſe, qui quotidie manè ſibi inclamaret hominem eum eſſe, quò ſcilicet tumidiores animos comprimeret, & fortunæ inconſtantiam, cæteraſque vitæ humanæ miſerias animo quotidie præciperet, & ad eas ſe compararet. O quantum hic ruboris incutiet Chriſtiano in die iudicij! Imitari illud D. Ioannis poteris & Regis huius ; ſi ſententiam de morte vel de vanitate mundi, pridie quàm incumbas ſcripſeris, & lecto affixeris, vt poſtridie euigilans illa in oculos incurrat prima, atque animum feriat.

Quarta. Quotidie dum incumbis, cogita an paratus ſis mori: lectus enim nos meritò commonet ſepulchri, vti mortis imago ſomnus eſſe dicitur. Itaque incumbe, tamquam ſic ad iudicium eâ nocte rapiendus fores, & ſaltem contritionem cum actu fidei, ſpei & charitatis, & gratiarum actionis excita; vota, ſi Religioſus ſis, renoua; atque ita in pace in idipſum, dormias & requieſcas.

IACVLATORIÆ.

SI mortui ſumus cum Chriſto; credimus quia ſimul etiam viuemus cum illo. Rom. 8.

Breues dies hominis ſunt, numerus menſium eius apud te. Conſtituiſti terminos eius qui præteriri non poterunt. Iob 14.

O mors, quàm amara eſt memoria tua homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis! Eccli 41.

Omnes morimur, & velut aquæ dilabimur in terram quæ non reuertuntur. 2. Reg. 14.

Quis eſt homo qui viuet, & non videbit mortem, eruet animam ſuam de manu inferi? Pſalm. 88.

Et vos eſtote parati, quia quâ horâ non putatis filius hominis veniet. Luc. 12.

Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis. Sap. 3.

Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quòd ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in cælis. 2. Cor. 5.

DECI-

DECIMÆSEXTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Quid in iudicio elegiſſe te optabis? virtutem N. an vitium N.

O *Horrendum iudicij ſpectaculum! Vide, ô homo, quid tum feciſſe optares: id nunc age, &* A *virtutem ama, quæ ſola tum patrocinabitur, cùm manifeſtabuntur conſilia* B *cordis tui. Bona quidem* C *Angelus recenſebit: ſed* D *dæmon etiam coram Deo, & orbe terrarum de peccatis te accuſabit. O quàm tum bonis iungi optabit* E *improbus! ô triſte* F *diuortium! ô funeſtum ſpectaculum! hîc* G *mundus (quem iam tanti faciunt mortales) exuritur; ibi* H *Reges ac Principes palpitant: hîc irreuocabilis feretur ſententia* I *pœnæ aut* K *gloriæ. Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.*


K
I
B
C
A
Illuminabit abs condita tenebra rum et manifes tabit consilia cordum
G
E
D
F
H
46

CAPVT XXXIII.

De quarto medio meditationem atque affectus eius ampliandi, ſiue de Extremo iudicio.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.
ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, diem aliquem conſtitutum à Deo, de quo nemo ſcit, in quo iudicaturus eſt orbem in æquitate, in viro, in quo ſtatuit: tum vt in iudicio particulari lata ſententia promulgetur, & recipiat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum, & illud ipſum, velut inſtrumentum, ſimiliter iudicetur. tum vt appareãt iuſta ſanctaq; eius iudicia: etſi iã proſperari & laudari malos, bonos opprimi & deſpici ſinat. de quo aiebat Dauid laboraſſe ſe vt cognoſceret, nec potuiſſe, donec nouiſſima conſideraret. Denique vt Chriſto reſtituatur honor pro ignominia in loco illo, ſcilicet iuxta Hieroſolymã in monte Oliueti, vbi hęc ei cum tormentis plurimis irrogata fuit: ideò enim omnium iudicium dedit Filio, vt omnes honorificent Filiũ, ait Ioannes. Quocirca gratulari Domino noſtro oportet de die illa, & gratias Deo agere, quia iudicabit populos in æquitate, & arguet pro manſuetis terræ. Conſidera Secundò ſigna, quæ præcedent; quomodo, vt Iſaias loquitur, veniet Dominus repentè, & confeſtim, & viſitabit in tonitruo, & commotione terræ, & voce magna turbinis & tempeſtatis, & flammæ ignis deuorantis. Ante eum, ait Ioël, ignis vorans, & poſt eum exurens flamma, ſol & luna contenebrati ſunt, & ſtellæ retraxerunt lumen ſuum; immò ſtellæ cadent de cælo, & ſol obſcurabitur, fietq; vt ſaccus cilicinus, & luna vt ſanguis. O quàm iuſtè So-

Matt. 24. *Actor. 17.* *2. Cor. 5.* *Ioan. 5.* *Iſaiæ 29.* *Ioël. 2.* *Apoc. 6.*

Sophon 1. Sophonias exclamat: Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis; dies iræ, dies illa, dies tribulationis & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. Intuere orbem vti Sodomam conflagrantem, ignem vaſtantem terram, maria, oppida, turres & ſuperbiam ſæcu-

2.Pet. 3. lorum; elementa calore ſoluentur; terra autem, & quæ in ea ſunt opera, exurentur. Circumfer oculos: ecce, vt omnia inuoluat flamma vorans, & ſquallor & deſolatio, & adhuc placere poterit mundus & ſpecies illius?

PVNCTVM II. Conſidera, tonitruum illud Angelicæ tubæ: Surgite mortui. vtque anima damnata maximo cum horrore corpus induere cogatur; ſancta verò ingenti id faciat gaudio. & colloquia vtriuſque, ac ſenſum tibi repræſenta bonæ conſcientiæ & malæ. vide deinde, vt ex vrbibus, mœnibus & ſpeluncis prodeuntes ingenti numero omnes ad vallem Ioſaphat contendant, & eos omnes hîc contemplatus diſcerne, ſi potes, Regem à mancipio, diuitem à paupere, ſapientem à puero. Vbi tunc erit fauor hominum, opes, gloria, ſapientia huius ſæculi? & deteſtare quidquid iſtiuſmodi eſt, & à perfectione te remoratur. Poſt hæc aſpice, vt ſeparentur oues ab hœdis, boni à malis, triticum à zizania; & hos eiulantes, inclamantes montibus, Cadite ſuper nos. O quàm triſtis, luctuoſa, lamentabilis ſeparatio! O quid non optabit homo feciſſe, vt in illa die bonis ſocietur! ſed fruſtra lacrymæ, preces, eiulatus. Tunc dicetur humili, Aſcende ſuperiùs; diuiti & potenti & ſuperbo, Da huic locum. heu! quanto cum rubore deſcendet? Tunc ſtabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus Monarchas, Reges ac Principes terræ, trementes & palpitantes, qui ſe anguſtiauerunt, & qui abſtulerũt labores eorum, dicentes intra ſe, & præ anguſtia ſpiritus gementes: Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij: nos inſenſati vitam illorum pauperem, humilem, afflictam, æſti-

Margin notes: *Apoc.* 6. — *Luc.* 14. — *Sap.* 5.

æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore: ecce, quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Inter hæc veniet Dominus cum *Luca* 21. poteſtate magna & maieſtate, veniet in ſanctis millibus ſuis, cum ſanctiſſima matre ſua, arridebuntq́; bonis, auerſabuntur malos. Apparebit mox ſignum filij hominis ſplendidius ſole; & leuabunt capita ſua filij Dei, gaudebuntque crucis & mortificationis imitatores, qui iam carnem ſuã crucifixerunt cum concupiſcentijs ſuis: & ex- *Galat.* 5. ultabunt incredibili gaudio, videntes ſe ſcriptos in manibus eius, & vulneribus eius ſacratiſſimis. erubeſcent, & contabeſcent aduerſarij. quid eliges tunc feciſſe? Deinde aperientur libri conſcientiarum, & manifeſtabuntur conſilia cordium. tunc exiſtimationes, opiniones, ſecretiſſima hypocriſis, perfidiæ, intentiones obliquæ vniuſcuiuſque apparebunt. quanto, Deus bone, pudore malorum & confuſione? Vide an omnia arcana cordis omnibus patere velis; vide quid in libro illo iam ſcribas, virtutes an vitia? nihil enim opertum, quod non ſciatur. *Matt.* 10. Mox accuſationes ſequentur terribiles: Chriſtus exprobrabit beneficia; Sancti, adhortationes, & exempla; dæmones ſuggeſtiones & ſcelera; creaturæ omnes abuſum ſui: Scrutabitur Dominus Ieruſalem in lucernis. magnus *Sophon.* 1. verè dies Domini, terribilis valdè. quis ſuſtinebit eum? *Ioël.* 2. ardens furor eius, & grauis ad portandum. labia eius repleta ſunt indignatione, & lingua eius quaſi ignis deuo- *Iſaia* 30. rans, ſpiritus eius velut torrens inundans ad perdendas gentes. ſtabit peccator, & videbit intus conſcientiam accuſantem, dæmoniaque vndique parata ad prædam: quò fugiet? infrà infernus hiabit, cælum ſuprà clauſum, & iudicem iratum intuebitur; quò ibit?

PVNCTVM III. Conſidera quomodo tandẽ conuictis improbis, ita vt negare nequeant, & bonis laudatis, feretur ſententia irreuocabilis de æternitate omni, felicitate ſumma, & ſupplicijs ſempiternis. Primò, dicet benigniſſimus

Matt.25. mus IESVS: Venite (de cruce & tribulatione, ſcilicet,) benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. ſtupebunt illi, & omnes Angeli liberalitatem, & infinitam Dei caritatem. Contra verò audient improbi: Diſcedite à me (ſcilicet omni bono, Patre & Deo veſtro) maledicti in ignem æternum. Expende ſingula verba, &, ſi potes adhuc, theſauriza tibi iram in *Rom.2,* die iræ. Mox fiet executio, & ibunt hi in vitam æternam, illi autem in ignem æternum. Age, iunge te modò bonis, & experire, quo gaudio de virtute, de ſecuritate æterna fruantur. Modò malis accede, & vitij, ac eorum amaritudinem inexplicabilem quòd ſeparentur æternùm à Deo, cælo, ſanctis amicis, expende, & quo oculo cælos & amicos adſpiciant; audi triſtiſſimum vale, quod amicis cognitis dicent, æternùm: & mox terra dehiſcens inuoluet permixtos dæmonibus infeliciſſimos homines, inter quos multi Reges, potentes, Prælati, nobiles, ambitioſi, luxurioſi. Sta, & æſtima librâ iuſtâ mundum, & concupiſcentias eius; ac vide quomodo euades tanta pericula. Inde redi ad electos, & cum ijs mente in cælum abi; ijſque gratulare. Poſtremò ad Dominum IESVM, agnum mitiſſimum, longanimem modò & patientem, & roga, vt non proijciat te à facie ſua. Bone IESV, ne intres, quæſo, in iudicium cum ſeruo tuo: ſed fac mecum ſecundùm ma-
Pſal.142. gnam miſericordiam tuam: quia non iuſtificabitur in cō-
Iſaiæ 10. ſpectu tuo omnis viuēs. Quid facietis, ait Propheta tuus, in die viſitationis & calamitatis, de longè venientes? ad cuius confugietis auxilium? ah! Domine, non eſt auxilium niſi in te, ſuſceptor meus es tu, refugium meum, *Pſal.90.* Deus meus, ſperabo in te. Tu liberabis me à laqueo venantium, & à verbo illo aſpero, Ite à me. nolo, Domine, ſeparari abs te, nolo derelinquere te fontem aquæ viuæ, neq; nunc, neq; in æternum. Quis enim me ſepara-
Rom.8. bit à charitate tua, an tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? certus ſum quia ne-

que

que mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit me ſeparare à charitate tua.

ORATIO.

QVis mihi tribuat, vt in inferno protegas me, & abſcondas me donec pertrãſeat furor tuus, Domine! Venies enim, agne mitiſſime, quaſi leo de tribu Iuda; quaſi vrſa raptis catulis, occurres impiis, qui nunc monita tua & inſpirationes ad virtutem contemnunt; & cùm reuelabitur dies ille, illuminabuntur abſcondita tenebrarum, & manifeſta erunt conſilia cordium. Quid luxurioſus, ambitioſus, auarus, verſauerint, quod idolum in eo coluerint, patebit orbi terrarum, eritq; tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio, neque fiet: ſed ijs tantùm, qui virtutem ſincerè non coluerunt, & mandata tua non cuſtodierunt. Iam ad modicum humiliari, & nouiſſimum locum tenere, eſurire, ſitire, pati, deſpici graue eſt; ſed tunc glorioſa erit humilitas, & fiduciam dabit coram maieſtate tua. Iam animi motus N. ſic frãgere, alterius nutum ſequi, moleſtum; ſed tunc erit obedienti & mortificato laus à te coram orbe terrarum. Tunc patientia cum ſancta cruce fulgebit, murmurator cum reprobis eiulabit. Tunc afflicti leuabunt capita ſua, quoniam appropinquabit redemptio eorum. Tunc glorioſum huius ſæculi mancipium vinculis ſtringetur æternis, & flammis tremendis circumdabitur. Ignis enim in conſpectu tuo exardeſcet, & in circuitu tuo tempeſtas valida; ſed in dextera manu refrigerium erit, & corona his qui diligunt te, & quærunt te ex toto corde ſuo. O quantum optabit tunc improbus inter bonos numerari! ſed fruſtra. qui enim iam ad virtutis monita obſurdeſcit, cum vitio flammis deputabitur æternis; & vbicumque ceciderit ſemel arbor, ibi manebit, ſiue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem. Quis poterit cogitare diem aduentus tui? quis enarrare, quàm triſtis ſeparatio à te omni bono & electis tuis in æternum? & hoc, quia ad momentum,

Iob 14. Oſeæ 13. Matth. 24. Pſal. 49. Ecclef. 11. Malach. 3.

ad modicum in hoc vitæ curriculo noluit impius laborare. Laſ-
Sap.5. *ſati ſumus, inquiunt, in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles; viam autem Domini ignorauimus. quid nobis profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? tranſierunt omnia illa tamquam vmbra, & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere, in malignitate*
Apoc.9. *autem noſtra conſumpti ſumus. Quærent iſti mortem, & non inuenient eam; & deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Erit verò iucunda & ſuauis retributio bonorum, quibus modicùm tribulatis æterna gloria à conſtitutione mundi parata tribuetur. Tunc cantabunt tibi, Domine IESV, canticum nouum;*
Exod.15. *quia glorioſè magnificatus es in eis: equum & adſcenſorem, & qui illos tribulabant, deiecisti in miſeriarum mare, flammas æternas: ſed maximè, quia neque luctus, neque dolor erit vltrà, neque*
Apoc.21. *cadet ſuper illos ſol, neque æſtus, & amodò dicet Spiritus, vt re-*
Apoc.14. *quieſcant à laboribus ſuis, & epulentur in conſpectu tuo. Concede mihi, benigniſſime IESV, per viſcera miſerationum tuarum, & charitatem, quâ dilexiſti nos, ſic iam viuere, virtutem colere, vt in æternum te fruar & cognoſcam, & amem toto corde, & totâ animâ meâ. Amen.*

Praxis ad iudicij memoriam recolendam.

PRima. Conſiderare, quæ hîc videmus ſplendere, æſtimari, quo pretio tunc æſtimanda ſint, cùm Dominus ad iudicandum venerit: ibi enim erit vera libra, & pretium omnium.

Secunda. Hæc omnia, quæ videmus, reſpicere, vt igne illo terribili conſumenda, & contemptum mundi ſæpè excitare, æternisque incumbere.

Tertia. Sæpè ſcrutari cor ſuum, & ita ſecum loqui: Ecce quod nunc cogito, ago, patebit orbi terrarum.

Quarta. Cogitare omnes tunc pares futuros, & nihil grauius fore, quàm ob vnum aliquem hominem maximè Deo deteſtabilem, illi iniuriam magnam intuliſſe, vt faciunt mundani.

Quinta. In omni mortificatione cogitare, quid præſtat, coram orbe toto confundi, an paucis, vel vno confeſſario?

Sexta.

Sexta. Aliquando cùm timorem Domini ſanctum excitare libet, videre, vt omnia nos iudicij commonefaciant. Nam quot Religioſos videmus, tot iudices; quot creaturas, tot accuſatores, quòd ſi illis abutamur: terra, carcer eſt, quo claudentur rei; aër, ſedes iudicis tremenda. quoties ſtrepitum audimus, fragores attendamus cælorum; quoties cantus, lamentationes damnatorum; ſi quid odoramur, vniuerſi ambuſtionem cogitemus. Denique videamus qualia futura ſint, quæ hîc videntur, &c.

Septima. In omni electione cogitare, quid tunc feciſſe voluiſſemus. Nunc faſcino oculi noſtri velantur, & iudicium ac ratio excæcantur; verùm tunc inſenſati ſuam videbunt inſaniam, & dicent, Nos vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore; ecce, quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter Sanctos ſors illorum eſt. Sap. 5.

IACVLATORIÆ.

Confige timore tuo carnes meas: à iudiciis enim tuis timui. Pſalm. 118.

Iuſtitia tua ſicut montes Dei: iudicia tua abyſſus multa. Pſalm. 35.

Quis nouit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Pſalm. 89.

Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. Pſalm. 142.

Dies iræ, dies illa, dies tribulationis & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. Soph. 1.

Magnus dies Domini, & terribilis valdè, & quis ſuſtinebit eum? Ioëlis 2.

DECIMÆSEPTIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Si dubitas in virtutis electione, vide an in omni æternitate non eam optabis te elegiſſe.

ANte omnia A *æternitatem attende, & quomodo Sancti in cælo, ac reprobi in inferno optent meliùs virtutem coluiſſe. O quàm longa eſt, cuius annos neque* B *arenæ, neque* C *guttæ maris adæquant! vbi ſemel ceciderit* D *arbor ſiue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem, ibi ſemper manebit: neque erit vltrà* E *tempus, aut* F *occaſio, aut* G *mors, niſi æterna. en, vt vel* H *vnum peccatum hominem inferno claudat. O quanti damnatus vel* I *horulam emeret, ſi pœnitentiam agere poſſet! ſed fruſtra eſt, atque à dæmone* K *irridetur. Vide igitur quid & quæ* L *in æternitate iam ſcribas: ſemel enim cogitata, dicta, facta, æterna ſunt, & infecta eſſe nequeunt. Vtinam, vtinam ſaperes!*


A
L
AMOR DEI
B
C
D
AMOR SVI
E
G
H
I
K
17

CAPVT XXXIV.

De quinto medio meditationem atque affe-ctus eius ampliandi, ſiue de Æternitate.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Vti omnia flumina in mare, ita omnia temporalia in æternitatem tendunt, & corruptibilia nonnulla incorruptionem expectant perpetuam; alia verò in nihilum ſuum reuertentur, atque in eo perpetuò manebunt. Contemplare igitur velut è ſpecula creaturas vniuerſas, & expende quàm breui omnia tranſitura ſint, velut vmbra; tot flores, fructus, opera, animantia; ita vt numquam deinceps in æternum futura ſint: oculoſque ad te conuerte, certus quia, ſicut illa, ſic vita tua præteribit, eademque numquam, præterquam in iudicio, renouabitur. Sic Xerxes è monte exercitum maximum deſpiciens, & quàm breuis æui totus ille futurus eſſet, attendens, illacrymari cœpit; nos verò vanitate rerum, quæ nos à virtute auertunt, conſpectâ, ad eam atque æterna oculos animumque conuertamus.

PVNCTVM II. Conſidera duplicem eſſe æternitatem; felicem & infelicem, & neceſſe eſſe alterutram ſortiri: tuaque in manu eſſe iam virtutem ſequi, & feliciſſimam comparare; aut certè vitium, & æternis ærumnis mancipari. Expende hîc quid ſit illa æternitas, ſpatium ſcilicet temporis interminum, incomprehenſibile, longiſſimum. Plures in ea nō anni tantùm, ſed myriades, immò millenæ myriades numerantur, quàm ſint cæli ſtellæ, arenæ maris, & pluuiæ guttæ, arborum flores, frondes. Atque adeò, etſi quiſpiam ab exordio mundi ad finem vſque, maxi-

mos annorum numeros ſupputaret, & quaſi de æternitate detraheret, numquam tot tantoſque conciperet, quin æternitas tota atque integra adhuc permaneret. Iam vide quantum damnatorum pœnas augeat æternitas, in qua interruptio nulla, nullum ne quidem guttæ aquæ ſolatium, nullus terminus; quia vermis eorum non moritur. Quantum è contrario felicitatis accedat ab illa beatis, quibus ſecuritas ſumma, poſſeſſio ſummi boni certiſſima: non eſurient enim, neque ſitient amplius in æternum. Quid verò, precor, eſt quod hominem eò dementiæ adducat, vt æternitatem feliciſſimam contemnat præ pœnis, doloribus & cruciatibus æternis? verè exclamare licet cum Propheta tuo, Domine: Obſtupeſcite cæli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer. Finge te igitur in cælo beatum, vel (quod abſit) in inferno damnatum, & quem de virtute amplectenda ſenſum habiturus eſſes, attende.

Marc. 9. *Apoc. 21.* *Ierem. 2.*

PVNCTVM III. Conſidera in omni actione, cogitatione, &c. alterutrius ex æternitatibus electionem inſtituendam: quidquid enim ſemel cogitatum, dictum factumúe fuerit, æternum erit: quia infectum eſſe nequit. atque adeò hominem illud aut beabit æternùm aut cruciabit. maturè igitur & conſideratè ſingula opera perficienda ſunt, cùm regreſſus non detur, neque emendatio eiuſmodi, vt præterita eſſe deſinant; ſed, ſicut quidam dicebat, Pingimus, ſcribimus æternitati; laudabit aut vituperabit auctorem ſuum opus quodlibet æternùm: etſi enim per pœnitentiam peccata deleantur, non tamen innocentia reſtituitur.

ORA-

ORATIO.

O Aeterne Deus meus, tu ſolus permanes, neque eſt apud te tranſmutatio & viciſsitudo: etſi enim omnia ſicut veſtimentum veteraſcant, & ſicut opertorium mutentur; tu idem ipſe es, Deus meus, & anni tui non deficient: nos verò opus manuum tuarum, vaſa figuli, qui hodie ſumus, & cras non comparemus, ingemiſcimus, ſicut omnis creatura, donec corruptibile hoc induat incorruptionem, & mortale induat immortalitatem. ſiquidem cùm ad modicum viuere hîc detur, ad perpetuam vitam ſuſpiramus; ſed viam aut ignoramus, aut cognitam, heu! derelinquimus? Quæ enim ea eſt, niſi inſiſtere veſtigijs tuis, qui es via in exemplo, veritas in promiſſo, & vita ſempiterna in præmio; cùm illuxerit dies illa æternitatis? O quanto gaudio, quàm inenarrabili tunc explebimur, ſi te & virtutem ſecuti fuerimus, & obediuerimus voci tuæ! O quàm volupe erit poſt ſæcula plurima, illud integrum ſupereſſe! poſtquam torrente voluptatis tuæ potati erimus, oceanum bonorum reſtare, & pelagus inexhauſtum, & fontem æternum! O felix eſuries & ſitis, quam eiuſmodi ſuſcepit ſatietas! O felix contemptus, quem æternus honor exaltat! O felix dolor, & virtutis labor, quem requies & gaudium æternum ſequitur! Quàm dilecta tabernacula tua, Domine, virtutum! concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini, & momentaneum & leue videtur omne tribulationis noſtræ, quod æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Verumtamen, quia neſcit homo amore an odio dignus ſit, timor & tremor venerunt ſuper me; gloria æterna inuitat, & terret pœna ſempiterna. Quid agam? ingrediamur, anima mea, in domum æternitatis noſtræ, & annos æternos in mente habeamus. nihil æternitate bonâ felicius, nihil triſtius infortunatâ. O quàm rara eſt in mentibus hominum! Cui liberet ad momentum, ad modicum ridere, vt æternum fleret? Quomodo abdicare per virtutem momentaneum mundi ſolatium, graue erit ei, qui æternitatem cogitabit? Cui durus virtutis labor eſt futurus, qui præmia æterna intuebitur? Aeter-

Pſal. 101. — 1. Cor. 15. — Pſal. 83. — Eccli 9. — Pſal. 54.

terna offers gaudia, honores, ô æterna Veritas; momentaneæ fallax mundus. quid elegiſſe in omnem optauero æternitatem? Quid Lucæ 16. *Epulo eligeret, tot annis guttam aquæ flagitans in tormentis; ſed fruſtra? magnum chaos eſt inter infelices illas & felices animas; & peccato vel vno, æterno carcere concluſæ ſunt: fruſtra horam optant ad ſalutem, qui tot annis obdurauerunt corda ſua ne cog-* Pſal. 94. *noſcerent vias tuas; quibus iuraſti in ira tua ſi introibunt in requiem tuam. Da mihi, benigniſſime Deus, ſic nouiſſima æternitatemq; eorum conſiderare, vt in ſæcula ſæculorum laudare te poſſim. En optio mihi datur in omnibus operibus, verbis, cogitationibus, æternùm pœnitere, aut gaudere; alterutrum eligam neceſſe eſt: ſemel facta, infecta numquam futura ſunt: ſed aut velut ſtellæ lucebunt tibi in cælo cum iucunditate opera mea; aut certè (quod abſit) vindicabit illa iuſtitia tua. Obſecro, Domine per miſericordiam tuam, vt ſic ea perficere poſſim, & virtutem ſequi, quemadmodum in omnem æternitatem optabo, & optabit æterna bonitas tua. Amen.*

Praxis, vt æternitatis memoria altè menti infigatur.

PRima. Sæpè in creaturis earum attende vànitatem, ac certò tibi perſuade, ſi aliquam earum abnegaueris, quòd pro temporali æternam habebis. verbi gratiâ, ſi honorem, ſi nummum, ſi commodum aliquod corporis, ſi voluntatem propriam in re quapiam propter Deum repudiaueris, non perdidiſti; ſed, cùm temporalia eſſent, imò momentanea, æterna effeciſti. Valdè eſt efficax eiuſmodi exercitium, & præſertim ſi crebrò vſurpetur reipsâ, vel mente repræſentetur. Verbi gratiâ, afficeris inordinatè huic codici, imagini, domui, agro, liberis; finge tibi hæc eripi à Deo, vel illum abs te petere vt æternùm ſeruet, vt æterna efficiat. Ita enim verè contingit: & quæ nos in via Dei impediunt ob nimium amorem, prouidus parens aufert à nobis, vt pueris cultrum, vel crepundia, vt pro iis æterna reponat. Neque tantùm voluntate ea abnega, ſed reipsâ cùm id poteſ, aut eleëmoſynam dando, aut cedendo, aut contumeliam tolerando. Hoc exercitiũ, vti

vti vides, reſignationem continet, quæ perfectionis vti eſt argumentum, ita etiam ad illam ſingulare auxilium. Poteris ergò vtiliter illud exercere circa omnia quæ poſſides; vt in omnibus ante pugnam præludas. Imaginare tibi imperandum, vt locum mutes, officium, habitationem, vt vitæ adeas periculum; & mox reſignato, imò libenti animo hæc ipſa tecum Deo offer, non velluti illa perditurus, ſed facturus vt æterna ſint ea quæ amas. Quod enim de anima Saluator noſter dixit, Qui perdiderit animã ſuam inueniet eam, in omnibus aliis valet. Neque tantùm in futuris te exerce, ſed etiam in præteritis, in quibus repugnantem expertus es voluntatem, vt eam corrigas, & ad meliora inclines.

Secunda. Ante omnes actiones hanc conſiderationem præmitte, numquam infectas eſſe poſſe cùm ſemel factæ ſunt: & prouide vt tales ſint, quales æternùm optabis fuiſſe.

Tertia. Poſt actiones peractas, eaſdem recognoſce, & expende orationem, ſermonem prolatum, quidque iam ad momentum factum vel cogitatum eſt, euaſiſſe æternum: quia cogitata, dicta, aut facta ſemel, infecta eſſe nequeunt.

IACVLATORIÆ.

Homo vanitati ſimilis factus eſt; dies eius ſicut vmbra prætereunt. Pſalm. 143.

Homo, ſicut fœnum dies eius, tamquam flos agri ſic efflorebit. Pſalm. 102.

Exibit ſpiritus eius (ſcilicet hominis) *& reuertetur in terram ſuam; in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.* Pſalm. 145.

Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos, & ſubſtantia mea tamquam nihilum ante te: verumtamen vniuerſa vanitas, omnis homo viuens. Verumtamen in imagine pertranſit homo: ſed & fruſtra conturbatur. Pſalm. 38.

Nouit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in æternum erit. Pſalm. 36.

DECI-

DECIMÆOCTAVÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Attende exempla Sanctorum, & dicta eorum de N. virtute tibi propoſita.

VT potentiùs ad virtutem excitere, quære & A *ſectare exempla Sanctorum, maximè Patronorum, ac* B *peccatum hinc te abſtrahens deteſtare. Expende quid de ea virtute ſenſerint, ſcripſerint, vt eam coluerint* C *Spiritu ſancto impulſi. Omnis virtutis exemplar optimum* D *Mater Dei Maria, Zeli ac ſtudij orationis* E *Paulus, pœnitentiæ* F *Hieronymus aut Antonius, patientiæ* G *Martyres. Vide etiam quid* H *Philoſophi in vmbra* I *virtutis ſolùm verſantes, de ea ſenſerint, vt eam exercuerint. cur hos non imitaris?* Viri Niniuitæ, *ait Saluator,* ſurgent in iudicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ; & ecce pluſquam Ionas hic. *Atque idem de Regina Auſtri, quæ venerat à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, aſſerit: idem de Philoſophis omnibus accipere debemus, & eorum vmbratili virtute ad veram nos ſtimulare.*


C
F
G
IHS
D
E
H
I
A
B
18

CAPVT XXXV.

De ſexto medio meditationem atque affectus eius ampliandi, ſiue de Imitatione Sanctorum.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Dominum præter luminaria duo magna in hoc mundo plurimas inſuper ſtellas, vt nobis per noctem lucerent, dediſſe: ſimiliter prçter Chriſtum & B. Virginem, Sanctos in Eccleſia, qui viæ noſtræ comites & duces ſe præberent ad cæleſtem Ieruſalem. Vide an ſequaris; & attende, quomodo hi plurima patiẽdo, & fortiter prauas inclinationes vincendo peruenerint ad illam præſtantem virtutem. Secũdo, quâ gloriâ Deum affecerint, exemplo ſuo prouocando innumeros ad Chriſtum eiuſque conſilia ſequenda; lucentes, vt Apoſtolus loquitur, velut lucernæ in caliginoſo huius mundi loco. Percurre eorum inſignes victorias, etſi arduas, quas de ſe abnegando honores, & carnis voluptates atque deſideria reportarunt. Lapidati ſunt, ait Apoſtolus, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt, circuierunt in melotis & pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in ſolitudinibus errantes, in montibus & ſpeluncis, & in cauernis terræ: & hæc omnia, vt teſtimonio fidei probati inuenirentur, & virtutem conſequerentur. Et ſanè meritò; cùm enim virtus ita præſtans ſit, quid mirum, ſi, quantum in perituris opibus mortales deſudant, tantum in ſempiternis viri boni ponant ſtudij ac laboris?

Geneſ. 1. *2. Pet. 1.* *Heb. 11.*

PVNCTVM II. Conſidera alios, vt Apoſtolus loquitur, *Iacob 5.*

tur, ſimiles nobis fuiſſe. Elias, ait, erat homo ſimilis nobis, paſſibilis; ex eadem certè maſſa, iiſdem corporis & animi miſeriis ex humanæ naturæ lege erant obnoxij; & vide, vt multi ex iis primò magni fuerint peccatores, Matthæi, Sauli, Magdalenæ; qualeſque per gratiam deinde euaſerint coram Domino. & cognoſcat vnuſquiſque, qualis ſit homo per naturam, & rurſum qualis ac quantus per gratiam eſſe queat. Nec ſolùm attende ad peccata, quæ ante conuerſionem, ſed etiam, quæ poſt eam perpetrarunt; vt Moyſes, Dauid, Petrus: atque hinc etiam tuam miſeriam diuinamque miſericordiam collige. Progredere deinde; & inſpice quàm magni coram Domino facti ſint, quàm fideles, fortes, patientes, humiles, Dei amantes: & tuam virtutem exiguam & debilem cum eorum virtute confer. *Ezech. 43.* Oſtende, inquit Deus Ezechieli, domui Iſraël templum, & confundantur ab iniquitatibus ſuis, & metiantur fabricam; & erubeſcant ex omnibus quæ fecerunt. Quod verò hoc eſt templum, niſi, vt interpretatur ſanctus Gregorius, *Greg. lib. 24 Moral. cap. 11.* vita Sãctorum, quos Dominus nobis ſtatuit in exemplum, qui verè mirabilis in Sanctis ſuis? Ante omnes autem Sanctos Beatiſſimam Virginem MARIAM, vt prototypon omnis ſanctitatis ac pietatis ob oculos pone. *Apoc. 13. Thomas.* Illa eſt enim mulier amicta ſole Iuſtitiæ, in qua poſuit Deus tabernaculum ſuum. quia, vt S. Thomas, cõtemplando perfectiones ſolis, anima ad diuinas perfectiones aſcendere poteſt: ſimiliter contemplando perfectiones MARIÆ, eiuſque heroïcas virtutes, perueniet ad mirabilem Dei cognitionem. Secundò, aduerte eos nõ ita diuinâ gratiâ præuentos fuiſſe, vt nullo negotio ad virtutem peruenerint: multis enim vigiliis, auſteritatibus, & oratione quaſi perpetua à diuina liberalitate dona impetrarunt: & quàm indignum confidere ea nos obtenturos, otioſè agentes, aut certè perparum, ſi cum illis nos comparemus. *Bonau. in Medit. de vita Chriſti.* Beatam Virginem ſic D. Bonauent. loquẽtem cuidam facit: Pro firmo ſcias, quòd ita me reputabam

ream,

ream & viliſſimã & gratiâ Dei indignã, ſicut tu; propterea petebam ſic gratiam, & virtutes. Filia, tu credis, quòd omnem gratiam, quam habui, habuerim ſine labore: ſed non eſt ita. Imò dico tibi, quòd nullam gratiam, donum, vel virtutem habui à Deo ſine magno labore, continuâ oratione, ardenti deſiderio, profundâ deuotione, multis lacrymis, & multâ afflictione, dicendo, cogitando ſemper placita ſibi. Pro firmo ſcias, quòd nulla gratia deſcendit in animam, niſi per orationem, & corporis afflictionem. Tertiò, conſidera quàm ſolliciti fuerint, etiam in minimis virtutum præſidiis ſtudioſè conquirendis & obſeruandis. hinc alij perpetuo ferè decreto linguam coërcebant, illi oculos, hi manus: ſiquidem qui contemnit modica, paulatim decidet: & plus ſæpè periculi ob tepiditatem in paruis, quàm grauibus peccatis. *Eccli 19.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quantâ perſeuerantiâ, ab infantia prima vſque ad mortẽ Sancti in virtutum curſu proceſſerint: ſolus enim, qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Secundò, quomodo eam conſecuti fuerint, nempe vtentes Dei gratiâ, & talenta eius non otioſa relinquentes, incrementum gratiæ quotidie impetrarunt; atque ita ſemita eorum ſicut lux ſplendens creuit vſque ad perfectam diem. Hanc ſpera etiam à Domino, & æmulare chariſmata meliora. Conſidera Tertiò, vt egregiâ fortitudine virtutis ardua penetrarint, & omnia impedimenta ſuperarint, parentes, opes, liberos, habitus prauos, & in breui expleuerint tẽpora multa. Optimam & tu rationem vitæ delige, iucundam omnino faciet conſuetudo; idque diligenter expende. Accede verò ad Deum Patrem, eique offer laudes totius curiæ cæleſtis, & Sanctorum labores pro illius amore toleratos, in primis ardentiſſimam caritatem Deiparæ matris, in qua ſibi ab æterno complacuit: & obſecra per hæc gratiam ad imitationem neceſſariam; inuoca eorum intercesſionem, qui vehementer tuam non ſolùm optant *Matth. 10.* *Prouerb. 4.*

ſalu-

ſalutem, verùm etiam excellentiorem longè ſanctitatem. Gratias age Deo pro illorum gloria, & de ea illis toto animo gratulare.

Oratio pro impetranda imitatione Sanctorum.

Ioan.15. *O Saluator mundi, tu quidem es via, veritas & vita, & dux noſter in hac noſtra ad æternitatem, quæ numquam iterari poterit, peregrinatione: verumtamen etiam Sanctos tuos mihi duces & comites in illa dediſti. Obſecro ergo te per viſcera miſericordiæ tuæ, vt mihi gratiam dones, quâ eos ſtrenuè ſequi valeam, in vera humilitate, caritate, cæteriſq; virtutibus, quas à me exigit ſanctiſſima volũtas tua, & vocatio mea. Erubeſco, Domine* IESV, *quòd tã præclara exempla hactenus neglexerim, & ſanctiſſimas inſpirationes tuas, quæ me trahere debuerant in odorem vnguentorum tuorum. Eheu! quid eſt quod me à virtutis ſemita auocare poteſt, & deuiare cogit, cùm mihi facem præferant tot tamq; illuſtres non huius mundi, ſed Spiritu ſancto afflatæ animæ? O vtinam nunc me, qui cum ijs æternùm regnare vehementer deſidero, & te laudare, ad momentum fortiter cum illis ſic ſeſe vincentibus,* N. *pugnare delectet? Quòd ſi enim ignauus fuero, quàm turpe mihi erit cum Sanctis tuis glorioſis athletis comparere coram te, Rex meus & Deus meus, quando illi magnas victorias ſuas tibi cum exultatione enarrabunt, quas gratiâ tuâ reportarunt? Ibi Beatiſſima mater tua, facta ancilla* Elizabethæ *&* Ioſepho *obediens, omniúmque ſe minimam agnoſcens, magnificabit animâ ſuâ, te Domine, quòd eam ſuper omnes choros extuleris, quia infra omnes ſe collocauit: & confundentur filij Adæ, quos ſcientia inflat, potentia effert, diuitiæ turgidos faciunt, imò & ijs pietas, neſcio quæ, animos addit; ſed non à te, qui mitis es & humilis corde. Ibi Apoſtolici viri, qui hîc in paupertate, ærumna, in doloribus & pœnitentia aſpera vixerunt, exultabunt, & centuplo fruentur, ſedes duodecim occupabunt, quòd omnia reliquerint, & te ſecuti fuerint,*

Lucæ 1. Matt.11. Matth.19.

rint, animaſq́ ſuas dederint pro te; confundentur verò conquiſitor huius ſæculi & proprietarij Religioſi ac delicati. Ibi Abraham ad nutum tuum obediens, & Religioſorum innumera turba, de amore proprio trophæum per abnegationem ſtatuent; & quia hîc propriam abnegarunt, ibi perpetuò ſuam facient voluntatem. At verò quomodo ijs ſeſe iunget, qui tunc ſolùm obedire conſueuit, cùm ſibi probatur, & flexit ad voluntatem ſuam Superiores ſuos; qui quo in Religione prouectior, eo in obedientia tardior; pluſq́ ſibi vendicat propriæ voluntatis, quo diutiùs infelicem illam plantam conatus fuit eradicare; difficiliùs obedit, quo diutiùs didicit obedire? Denique caſtitatis lilia & ſtolas puras habebunt, & te ſequentur Agnum agmina Virginum, & Sanctorum, qui pepigerunt, ſicut Iob, fœdus cum oculis ſuis, vt ne cogitarent quidem de Iob 31.
virgine. O quàm exultabunt in illa vita, qui in iſta portas ſenſuum ſuorum diligentiſſimè cuſtodiuerint, & in virtutum ſolidarum ac perfectarum ſtudium incubuerint! Deſidero ergo, Domine Deus meus, ſic deinceps vitam inſtituere, vt in conſpectu Sanctorum tuorum & diuinæ maieſtatis tuæ non confundar, neque cùm loquendum mihi erit inimicis meis in porta, in exitu vitæ huius. Cõfido certè ego puluis & cinis in infinita bonitate tua fore, vt mihi gratiam tuam non deneges, vt poſſim virtutibus N. ornatus portare nomen tuum, & trahere ac conuertere animas ad te, vt mecum in cælo laudent & glorificent te, à quibus iam propter defectus meos & ſeruorum tuorum blaſphemaris. Verè enim dixit Chryſoſt.
quidam ſeruus tuus, Apoſtolos orbem conuertiſſe, non quòd eos hom. 46.
ſigna mirabiles facerent, ſed pecuniarum contemptus, gloriæ de- imperfect.
ſpectus, ab omnibus huius vitæ negotijs ereptio: quæ ſi non habuiſ- in Matt.
ſent, etſi mortuos ſuſcitaſſent, non iuuiſſent; ſed etiam ſeductores exiſtimati fuiſſent. Da mihi, benigniſſime Domine, horum veſtigia ſequi, minimos etiam defectus vitare, ne comedant alieni ro- Oſeæ 7.
bur meum; da currere per ſemitam mandatorum tuorum, & non deficere. nemo etenim coronabitur cum Sanctis & electis tuis, niſi 2. Tim. 2.
qui legitimè certauerit: nemo ingredietur tecum, ô ſponſe animarum noſtrarum, ad æternas nuptias, niſi qui conſtanter exſpectauerit aduentum tuum. nam qui perſeuerauerit in finem, ſolus Matt. 10.

ſaluus erit; & manifeſtabis ei teipſum, ac recumbere facies ad menſam tuam, & tranſiens miniſtrabis ei.

O Beatiſſima Virgo exaudi, quæſo, preces, quas coram te hodie effundo; & humillimè peto, vt mihi, quem tibi cum Ioanne pro filio commendare dignatus eſt Dominus IESVS *filius tuus, ornamenta virtutum omnium, contemptum rerum humanarum, munditiem cordis & corporis, humilitatem & charitatem, impetres.*

O beatæ mentes, quibus iam æterna iſta obtigit felicitas, reſpicite ad me fratrem veſtrum adhuc peregrinantem in loco hor-
Deut.22. *roris & vaſtæ ſolitudinis, vt vos imitari poſſim.*

O Angele Cuſtos, qui in ſpeculo lucidiſſimæ Deitatis præuides pericula mea, & lapſus, & occaſiones eius: adeſto, precor, ſupplicationibus meis, & dirige in viam bonam, vt non pigeat, non doleat tibi de cura mei, ſed gaudeas in æternum.

O Patroni mei NN. veſtrâ tutelâ vndique hoſtibus irruenti-
Pſal.90. *bus vallate, vt non accedat ad me malum, & flagellum non appropinquet tabernaculo meo. Angelis enim ſuis & vobis mandare dignatus eſt Dominus, vt cuſtodiatis me in omnibus vijs meis. Venite igitur in ſubſidium, fortiſſimi Athletæ, vt auxilio veſtro vltionem videam ex inimicis meis, & vobiſcum in æternum laudem & glorificem Dominum noſtrum, in terra viuentium. Amen.*

Praxis pro cultu Sanctorum.

PRima. Vitas Sanctorum diligenter euolue, atque inſuper collige varia exempla virtutum: & illuſtre aliquod ſæpè mente pertracta accommodatum ad examen particulare. hoc enim efficax antidotum & remedium, ac velut odoriferum pomum quo vires animæ tuæ recreare valeas.

Secunda. Conare etiam alicuius ſancti Patroni mores virtuteſque in te effingere: ad hoc nos hortatur Apoſtolus Paulus di-
1. Cor.4. cens: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.

Tertia. Patroni menſtrui vitam lege diligenter, & eum imitatione alicuius virtutis honora, atque ad eam illius patroci-

nium

nium implora; omniumque Patronorum indiculum facias, vt in hora mortis propitios habeas,& quos inuoces,amicos.

Quarta. Sunt qui in dies ſingulos hebdomadæ Sanctorum choros diuidunt,inuocando Dominicâ die, Angelorum choros; Lunæ,S.Ioannem Baptiſtam; Martis, Patriarchas & Prophetas; Mercurij, Apoſtolos; Iouis, Martyres; Veneris, Confeſſores; Sabbathi, Virgines. Sed ante omnia Regina cælorum, & princeps militiæ illius ſanctus Michaël, cum Angelo Cuſtode,ſæpè inuocandi ſunt.

Quinta. Laudabilis eſt etiam eorum exercitatio, qui per ſingulas diei horas, Sanctorum cultum diſtribuunt: & inuocant, horâ v.g. quartâ matutinâ SS. Trinitatem, ac petunt potentiarum animæ reformationem; quintâ Chriſtum paſſum, & petunt illius imitationem; ſextâ B.Virginem rogant, pro animi puritate; ſeptimâ Seraphim ardẽtes,pro charitate;octauâ Cherubim ſciẽtiâ plenos, proDei preſentia;nonâ Thronos, pro pace animi; decimâ Dominationes,pro paſſionũ victoria; vndecimâ Principatus, pro humilitate; duodecimâ Poteſtates, vt vincant in bono malum; primâ Virtutes, vt proximum efficaciter iuuare poſſint; ſecundâ Archangelos, vt obedientiam impetrare; tertiâ Angelos, vt omnes modeſtiâ queant ædificare; quartâ Patriarchas obſecrant, pro deſiderio æternæ vitæ; quintâ Apoſtolos, pro zelo animarum; ſextâ Martyres, pro gratia mortificationis; ſeptimâ Confeſſores, pro dono orationis; octauâ Virgines; pro caſtitate & abſtinentia; nonâ, omnes Sanctos venerantur, & ad patriam ſuſpirant.

IACVLATORIÆ.

Diligite Dominum omnes ſancti eius, quoniam veritatem requiret Dominus. & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam. Pſalm.30.

Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino. Ibidem.

Melius eſt modicum iuſto, ſuper diuitias peccatorum multas. Pſalm.36.

Iuſti autem hereditabunt terram, & habitabunt in ſæculum ſæculi ſuper eam. Ibidem.

Cuſtodi innocentiam, & vide æquitatem, quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico. Ibidem.

DECIMÆNONÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

O quantam pacem haberes, ſi virtutem N. coleres! expende ſedulò.

Conſidera quantâ fruereris pace, quantum honorem conſequereris ſi virtutem coleres, vt A *ſanctus Franciſcus, aliijq́; Sancti experti ſunt. nam* B *virtus ſemper cum* C *pace connexa eſt, ſimul in eodem corde habitat, ac* D IESVM *in eodem quieſcere facit. Vide, precor, quantum eam honorent omnes, dum Sanctorum* E *caſas, &* F *ſepulcra ſummi iuxtà infimique venerantur. quin & Deus eam honorat, &* G *Angeli in hoc mundo; atque hi cum Chriſto ob ſingularem virtutis prærogatiuam ſuâ eos familiaritate dignantur, vt patet in* H *ſancta Catharina Senenſi, cui Dominus cor ſuum largitus eſt. En quàm ſublimè* I *Dei mater per virtutem ſubuecta. Contrà* K *vitium animam torquet, inquietat, omniq́; honore ſpoliat hominem, etiam in ſummis* L *mundi vanitatibus & delicijs.*


I
D
G
G
E
H
C
A
B
K
19

CAPVT XXXVI.

De ſeptimo medio meditationem atque affe-ctus eius ampliandi, ſiue de Pace & ſecu-ritate animæ, quæ ex virtute promanat.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt ſolet.

PVNCTVM I. Conſidera ſtudia ac cogitationes hominum hoc vnum ſpectare, vt pacem ac quietem animi ſui conſequantur. Nihil aliud auarus conquiſitor huius ſæculi, ambitioſus & curioſus propoſitum habet, quàm vt anhelum animum & inhiantem rebus caducis exſatiet; ac dicere poſſit, Anima mea requieſce: habes enim repoſita bona plurima in annos plurimos. *Luc. 12.* Deſideria ſiquidem terrenorum velut motus ſunt; quæ tam diu vrgent miſeros, donec re cupitâ fruantur, & in ea pacem inueniant, quam inuenire in iis homo non poteſt: ſed verè dicere, In omnibus requiem quæſiui, & non inueni. quia etiamſi vniuerſum mundum poſſideat, æquè, & millies magis inquietus eſt: vt per huius ſæculi potentes luce clariùs euadit. Quæ igitur inſania, mundana conſectari, & non quærere pacem in te, ô dulciſſime IESV? Secundò, cogita vnde fiat, amatores ſæculi in terrenis nullam quietem obſequendo vitio, declinando à virtute, inuenire. Primò, quia pax & quies ibi ſolùm eſt, vbi bellũm non eſt; at dum cupiditatibus ſuis carnalis obſequitur, bellum rationi, legibus ac Deo mouet, & animæ ſuæ ſubditos ſenſus ac paſſiones aduerſus rationem armat, & confligere cum ea, imò cum Deo facit. quomodo igitur pax ibi eſſe poterit? quis enim, ait Iob, reſtitit ei, & pacem habuit? *Iob. 9.* Et Baruch, Si in via Dei ambulaſſes, habi- *Baruch. 3.*

 taſſes

bitaſſes vtique in pace ſempiterna: quia ſcilicet virtutis cultores cupiditates ſubiiciunt rationi, & ipſam Deo, vnamque cum eo habent voluntatem. & expende quàm id æquum & pulchrum ſit, vitiumque deteſtare. Si mens,

Leo ſerm.1. ait S. Leo, rectori ſuo ſubdita, & ſupernis muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcauerit, & in ſuo mortali corpore regnare peccatum non ſiuerit; ordinatiſſimum tenebit ratio principatum, & munitiones eius nulla ſpiritualium nequitiarum labefactabit illuſio: quia tunc eſt vera pax hominis, & vera libertas, quando & caro animo iudice regitur, & anima Deo præſide gubernatur. Secundò, perturbatio naſcitur ex eo, quòd vitium ac cupiditas pro obiecto habent rem fluxam, mutabilem & caducam: cui animam ſuam homo affigit, & ſic affixam neceſſe perpetuò cum ea volui, fluctuare ac mutari; vti nauis in turbido mari, ventis concuſſa, ſcopuliſ-

Iacob.1. que alliſa: at verò virtus animum Deo, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio, coniungit, ipſaque in eo velut in Septemtrione acus nautica, & elementum in centro ſuo conquieſcit. Æger animus ſe vt ægrum corpus verſat in partem omnem, fruſtra: viciſſitudo eſt malorum, non remedium: palato infecto cibus quamuis varius non ſapit, ſed moleſtiam adfert. Tertiò, oritur ex perpetuo metu, qui vitium comitatur. metuit enim priuſquam quod optat obtineat, ne non conſequatur: grauiùs, ne obtentum amittat: grauiſſimè, ne cùm hoc orbatus fuerit, id recuperare non liceat; denique Dei vindictam formidat. Quod eleganter Iob expreſſit dicens,

Iob 21. Quoties lucerna impiorum extinguetur, & ſuperueniet eis inundatio, & dolores diuidet furoris ſui: erunt ſicut paleæ ante faciem venti, & ſicut fauilla, quam turbo di-

Prou.28. ſpergit. Iuſtus autem quaſi leo confidens abſque terrore eſt: vnde dicite, ait Dominus, iuſto, quoniam bene. Ex-

Pſal.22. pertus id Dauid cantabat, Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es: ſi

conſi-

conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum: *Pſal. 26.*
Deum enim ſolum quærit iuſtus, eumque poſſidet, quia *Pſal. 75.*
in pace factus eſt locus eius.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, vnde prætereà perturbatio in anima vitioſi hominis oriatur: vtique quia voluntatem ſuam explere non poteſt; ſed plurimos experitur diuerſam habere, immò etiam aduerſari, cùm eiuſdẽ habeat rei competitores ac corriuales, & plures eſſe nequeant eiuſdem poſſeſſores. Iuſti verò & virtutis ſtudioſi ſemper ſuam voluntatem perficiunt, quia aliam à diuina nullam habent; nihil autem eſt quod ei reſiſtere valet. Qui enim propriam non habet voluntatem, ſuam ipſius ſemper agit voluntatem, & ſic nolentes propriam explere voluntatem, inuenimur illam ſemper expleuiſſe, vt S. Dorotheus dicere ſolitus. atque ita talis arbitrio ſuo agit *Dorotheus.* omnia, perpetuoq; lætus iuge conuiuium in animo ſuo experitur: & cùm ſtultus ſicut luna mutetur, homo ſanctus in ſapientia manet, ſicut ſol, Deumque imitatur. Se- *Eccli 27.* cundò, attende quòd omnis qui facit peccatum, ſeruus *Ioan. 8.* ſit peccati. tanta autem ſeruitus eſt vitij vitioſique hominis, vt etſi ſuam videat ſe voluntatem explere non poſſe, ceſſare tamen ei non liceat: duæ enim ſanguiſugæ ſemper dicunt, Affer, affer, ait Sapiens. hinc ebrioſus etiamſi ne- *Prou. 30.* queat vina haurire, concupiſcere tamen & ad ea ſuſpirare iubetur, vt ſeruus peccati: etiamſi honor & fama legeſque vetent, tamen parere cogitur laſciuus luxuriæ, ebrietati, &c. eadem enim ſeruitus omnibus vitiis communis eſt. At virtute præditus vnum Deum timet, nullius iudicium metuit; nulli ſupplex & obnoxius eſt; ſed triumphat in vera & aurea libertate. Glorioſa, ait Ambro- *Ambroſ.* ſius, libertas quam nulla ſeruitus culpæ, nulla peccatorũ vincula conſtringunt, nulla flagitiorum onera, nulla criminum commercia degeneris nexui ſeruitutis addicunt. Tertiò, cõſidera vitioſum, etiamſi facere voluntatẽ propriam valeat, nihilo tranquilliorem eſſe: quia illa cum

diuina pugnat; ac proinde perpetuò ſcrupulis conſcientia agitatur, & ſe iudice nemo nocens abſoluitur, dum ſeuerè accuſat conſcientia, eademque condemnat & torquet. O quantam ex eo gehennã experiuntur peccatores! neque tantùm, qui grauibus delictis obnoxij, verùm etiam qui defectibus ſeruiunt, neque mortificationi prauorum affectuum ſtudent. Quartò, cõſidera è contrario, quantum ſit ſolatium ex pace in anima iuſti, quamq; pulcher cæli aërïſque tranquilli & maris aſpectus, qui fructus pacis in republica. & hæc ad animam transfer. quanti autem hæc, de qua ſermo eſt, pax ſit, audiendus S. Paulus. *Philip.4.* Pax Dei, ait, quæ exſuperat omnem ſenſum: nihil enim ei ſanè comparari poteſt, ſecuraque mens iuge cõuiuium à Sapiente meritò appellatur: *Prou.15.* ſuperatque omnem ſenſum, nec æſtimabitur argentum aut aurum in comparatione illius. *Ambroſ. lib.1. de Iacob.* Quantum enim eſt, ait Ambroſius, non moueri aut turbari metu, non exagitari ſuſpicione, non dolore vexari; ſed quaſi in littore tutiſſimo aduerſus inſurgentes fluctus ſæcularium procellarum mentem immobilem fidâ ſtatione placidare!

PVNCTVM III. Conſidera quanto honore virtus vera etſi in vili & obſcuro homine afficiatur, atque adeò etiam Ethnicis, in Veſtalibus & ſacrificulis fucata virtus ſummæ venerationi fuerit, atque etiam num ſit. Vide vt viuos Sanctos honorent Imperatores & potentes ſæculi; eorum preces & ſuffragia apud Deum efflagitent; caſas eorum vt templa venerentur, vt oracula adeant. Antonium, ait Athan. *Athan. in vit.à Antonij.* hominem in extremo mundi limite conditum Principum & omnis celebrat aula regalis, agens de Cõſtantino & filijs. Sepulcra verò Sanctorum ſunt velut aſylum: velut malorũ omniũ leuamen: quot peregrinationes illuc inſtituũtur? donaria mittuntur? quo honore, eorũ reliquiæ coluntur? quos, ſi genus cæteraq; externa bona ſpectes, nullo mortales loco paulò antè habuerant, vel haberent, ſi abſque virtute eſſent. Secũdò, vide quàm honos

honos ille verus ac ſolidus ſit, cùm alius omnino vanus. neque enim, vt S. Chryſoſtomus, voces illæ populi per quas iudicibus acclamabatur, ex veritate proferuntur: ſed ipſæ ſunt, quibus fucatum nomen honoris depingitur. quod, vbi poteſtate defuncti ſunt, liquidò apparet. Memoria iuſti, ait Sapiens, cum laudibus, & nomen impiorum putreſcet. Virtute enim præditi, Reges appellantur: & verè ſunt fortiores & meliores, quia dominantur animo ſuo, expugnatore vrbium. ſunt enim ſummi Regis amici intimi; qui cùm ſuos voluerit honorare, quid nō præſtat? Teſtatur D. Franciſcus eius deliciæ, D. Dominicus, B. P. Ignatius, S. Catharina Senenſis: cum qua & cor commutare dignatus eſt, alioſque, vt Magdalenam & innumeros, crebrò viſere, & magnâ familiaritate honorare. Quid verò Angeli facerent, cùm Regem ſuum tantâ nos dignatione afficere videant? Ecce quàm verum hoc eſt: Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur; & qui ſeſe humiliat, exaltabitur? Quanta autem ſit ignominia vitiorū, patet ex ſupplicijs reorum quotidianis; quodque, quantumcumque improbos, ſuorum ſcelerum pudeat: neque ſit quiſquam tam potens aut ſapiens, qui ſi vitijs ſeruiat, non ludibrium fiat ſuis, & amicis & inimicis ſubſannatio. Veriſſima enim ea D. Pauli ſententia: Tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum, gloria autem & honor & pax omni operanti bonum.

Chryſoſt. l. quòd nemo læditur niſi à ſeipſo.

Prou. 10.

Lucæ 14.

Rom. 2.

O R A T I O.

O Princeps pacis, & gaudium vniuerſæ terræ; in omnibus requiem quærit cor noſtrum, pacem & trāquillitatem deſiderant vniuerſi: quia hæc vnica felicitas in hoc ſtatu infelicique exilio, vbi militia eſt vita noſtra, inuenire pacem; & ad hoc iuſtificati ſumus à te, vt pacem habeamus apud Deum, per te Dominum noſtrum IESVM *Chriſtum. Omnium huc ſpectat labor, hanc luxurioſi, auari, ambitioſi quærunt, ſed fruſtra: non eſt enim pax impijs, non eſt pax niſi diligentibus legem tuam. Tu illam nobis at-*

Rom 5.

Iſaiæ 49.
Pſal. 118.

 tuliſti

tuliſti è cælo, & mundo nuntiaſti. Verè appellaris Princeps pacis, lapis angularis, qui facis vtraque vnum, & in te reconcilias ima ſummis. O quanta felicitas illius animæ, quam per virtutem eleuas ſupra tempeſtates mundi huius, ſanctâ contemplatione defixam! non timebit mala, quoniã tu cum ea es; non agitabitur cupiditatibus cor illius, quia tu ei omnia vnus es; inter proſpera & aduerſa ſecura & tranquilla, quaſi in quodam rerum vertice ſtat,
Pſalm. 54. *& deſpicit vniuerſa. O pax noſtra Deus meus, quis mihi tribuat*
Cant. 2. *pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ? Veniſti enim vt pacem habeam, & moriturus*
Ioan. 14. *pacem reliquiſti mihi dicens, Pacem relinquo vobis; pacem meam do vobis. Propitius mihi eſto, Domine, ne dem hereditatem tuam, quam ſanguine tuo ſignatam reliquiſti mihi, pro re huius*
Pſal. 75. *mundi vili, caduca & tranſitoria. in pace factus eſt locus tuus, vt nec templum fieri tibi niſi à Salomone volueris; neque naſci, niſi in pace; neq; mori, niſi vt pacẽ nobis impetrares. Ergo ſi pacẽ habuero, certus ſum quòd tu Deus pacis & dilectionis eris mecũ: & quid erit tũc quod vltrà petere poßim? pax enim iſta exſuperat omnem ſen-*
Philip. 4. *ſum. O quanta, ô quãta cordis pacifici felicitas, nihil cupere, nihil timere, nihil ſperare, nihil velle præter tuam ſanctam volũtatem, nullo conſciẽtiæ ſtimulo vrgeri, omni horâ ad mortem, ad aduen-*
Bernard. ſerm. 35. in Cant. *tum tuum eſſe paratum! ſi quis hanc guſtauerit, neſcio, ait Bernardus tuus, an talis anima vel ipſam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliuſq; ducit, quàm poſt ſpiritualis ſtudij huius guſtatam ſemel ſuauitatem, exire denuò ad illecebras, vel potiùs moleſtias carnis, ſenſuumq; inexplebilem repetere curioſitatem. Neque pacem tantùm virtuti tribuis; ſed decreto perpetuo diuinæ maieſtatis tuæ illam honor verus etiam ſequitur. regiâ enim qua-*
Ambroſ. *dã poteſtate ſe cohibens rex dicitur, quòd regere ſe nouerit, arbiter ſui, ſuiq; iuris ſit, non captiuus trahatur in culpã, nec præceps feratur in vitium. atque adeò ſola virtus honorẽ meretur, improbitatẽ honorabilẽ facere neque imperia, neque infulæ poſſunt: pluris eſt meritò apud omnes pauper virtute præditus, quàm omnis potentia ſæculi. Tantus enim quiſque eſt, quantus eſt in oculis tuis: &*
1. Reg. 2. *eos qui diligunt te, Domine, etiam hîc glorificabis; qui autẽ te con-*

tem-

temnunt, erunt ignobiles. Verè exclamauit Pſaltes tuus: Nimis honorati ſunt amici tui, Deus, nimis confortatus eſt principatus eorum. Cùm verò me infinitâ miſeratione dignatus ſis in amicum eligere, quia præcepta & conſilia tua omnia, quæ accepiſti à Patre, nota mihi feciſti; nolo eſſe amicus huius ſæculi, ſed vnum te amare toto corde, & totâ mente meâ, te ſtringere amplexibus animæ meæ, donec adſpiret dies, & inclinentur vmbræ, donec appareas mihi, & aperias theſauros caritatis tuæ, qui dilexiſti me ante conſtitutionem mundi. Pſal. 138.

Praxis ad ſecuritatem animæ comparandam.

PRimò, ſæpè reſignare ſeſe hoc, vel ſimili modo: Deus meus & omnia, fiat in omnibus ſanctiſſima voluntas tua. Proponere verò quiſque ſibi diuerſa poteſt, vt tentet animum an repugnet nec ne, & ſe reſignare.

Secundò, ſi quid aduerſi accidat, animum collectum ſeruare, & cogitare, Tanti eſt, & pluris pax: atque vti quis omnia pro vita exponit, ita omnia amittat potiùs quam pacem.

Tertiò, frequens & humilis confeſſio.

Quartò, ſupra omnia manſuetudo, & omnem amarulentiam ſuſpicioneſque ex animo ſuo expellere.

Quintò, moderata occupatio. Martha enim turbatur erga plurima; de illa etiam Moyſem Iethro monuit. *Exod.* 18.

Sextò, lectio ſacræ Scripturæ frequens: quæ de ſurſum enim eſt ſapientia, primùm quidem pudica eſt, deinde pacifica.

Septimò, ſenſuum diligens cuſtodia.

IACVLATORIÆ.

PAx Dei exſuperans omnem ſenſum, cuſtodiat corda noſtra & intelligentias noſtras. Philip. 4.

O Domine, feciſti nos ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te. Auguſt.

Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Pſalm. 118.

In pace in idipſum dormiam & requieſcam, quoniam tu, Domine, ſingulariter in ſpe conſtituiſti me. Pſalm. 4.

VIGESIMÆ IMAGINIS
ANNOTATIO.

O quantum gaudium habet qui virtutem ſequitur! hoc ſaltem te trahat ad eam N.

VNiuerſus A *mundus non valet explere cor tuum, quod variorum* B *deſideriorum flatibus exagitatur. cur igitur à virtute abduceris ſtultis* C *vitiorum illecebris? nimirum vt è fœdo* D *lacu potes, ad quem periculoſâ & ambagioſâ* E *viâ deerras: vbi* F *ſuperbia, luxuria, auaritia te allectum in* G *belluam deforment, & in* H *inferni barathrum detrahant. ecce* I *regnum Dei intra te eſt; quid fruſtra alibi quæris? en maxima* K *gaudia virtutis quæ cor verè replent, quæ* L *B. Xauerius aliiq́; Sancti, etiam in hac vita deguſtarunt. Hauſta certè ex Deo bonorum fonte gaudia ex* M *corde exundant, illudq́; ſatiant: ex peccati autem lacu hauſtæ lætitiæ* N *perfluunt ac dilabuntur.*


M
K
B
A
B
L
F
G
N
D
C
E
H
I
E
20

CAPVT XXXVII.

De octauo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, ſiue de Gaudio, ob quod virtutem ſequi oporteat.

PVNCTVM I. Conſidera Dominum pro ſua erga homines benignitate ita ordinaſſe, vt traherentur voluptate ad operandum: atqui ſi corporalis voluptas hanc vim habet, multò magis ſpiritualis, id eſt ea quæ ex virtute promanat. Si ergo voluptate à virtute abſtraheris (vnuſquiſq; enim tentatur & auocatur ab ea abſtractus & illectus) vide quanto maior ac melior, eaq; ſancta & vera, ex virtute quàm caducis iſtis huius mundi deliciis, voluptas emanet. Primò, quia iſta fœda & turpis & falſa eſt. Adeò vt Ariſtoteles dicat, delectationes corporis fœdas ac turpes, non eſſe veras delectationes: quoniam non tales videntur, niſi iis qui malè ſunt aff[illegible]t, ait, pueri ſua crepundia æſtimant, quæ viri contemnunt: fœdæ autem adeò ſunt, vt olim etiam Philoſophi ac Poëtæ homines in belluas ac feras mutari finxerint, qui amoribus Circes capti eſſent. Neque incommodè. Nónne enim videmus ſuperbum, inſtar paui ambulare? luxurioſum inſtar capræ laſciuire? guloſum velut porcum in ventrem & cibum pronum ferri? Neque quiſquam eſt honeſtior, qui affectus eiuſmodi prę verecundia non diſſimulet. Vide igitur quàm in ſe turpia illa ſint gaudia, & vilia. Conſolatio enim verè, vti Bernard. mundi vilis eſt, & ad nihilum vtilis, & quod magis metuendum, eſt veræ & ſalubris delectationis impedimentum. Equidem quid inſanè appetit guloſus, ob quod maria traiiciuntur, animę intereunt, cæleſtis hereditas deperditur, vt Eſaui primogenitura;

Ariſt. 10. Ethic. 3.

Serm. 4. in vig. Natiuit.

tura; Religioſi Ordines periclitantur? fruſtũ carnis, bolus vnus atq; alter dulcior, & eo carior quo rarior. Secundò, vide quantâ moleſtiâ, quàm longâ ac difficili viâ quæratur, vt verè his applicet illa Iob Gregorius: Qui inter eiuſmodi lætantur, quaſi ſub ſentibus delicias reputant. neque enim, ait, ſine grauibus curarum moleſtiis poſſunt temporalia, quæ appetunt, vel non habita quærere, vel quæſita ſeruare, inter æquales præſtantiorem gloriam appetere, ſemper praua agere: & tamen, ne opinionem prauitatis habeant, formidoloſè cuſtodire. Hebræis iis ſimiles ſunt, quibus manna non ſapiebat propter ollas carniũ, porros, & allia Ægypti. Quid enim ſignatur per ollas carnium, niſi carnalia vitæ opera, in tribulationis doloribus, quaſi ignibus excoquenda? quid per pepones niſi terrenæ dulcedines? quid per porros & cepas exprimitur (quæ plerumque qui comedunt lacrymas emittunt) niſi difficultates vitæ præſentis, quæ à dilectoribus ſuis & non ſine luctu agitur, & tamen cum lacrymis amatur? Tertiò, attende, quòd hoc genus bonorum non tam bona ſint, quàm minora mala: iiſque nihil agi aliud, quàm vt grauiores compedes in leuiores mutemus. Fames vrget? ſuaue eſt comedere. ſatur es? grauius eſt edere, quàm eſurire. Itaque nulla delectatio liquida, aut pura, ſed permixta multis amaritudinibus. Denique ea conditio eſt delectationum ſenſualium, quòd dum habentur, faſtidiuntur; dum non habentur, deſiderio torquent: ſpiritualium verò & appetitus placet, & experientia magis. Igitur ſic ratiocinare: Si deſiderium torquet terrenorum, multò magis præſentia; ac proinde ea abominare. quis enim hoſtem propinquum, & intra muros exiſtentem propulſare poterit, ſi abſentis timore totus concutiatur? Quartò, attende ideò hominem verè recreari terrenis non poſſe, quia illius naturæ non conueniunt: ſicut videmus alios cibos hominibus, alios belluis gratiores. Cùm igitur hæc infima tantum hominem oblectent,

Gregor. 10. Moral. c. 6.

Greg. hom. 36. in Euãg.

ctent, quantum cum belluis participat, ſequitur propriam nobilioremque illi longè eſſe ſecundùm rationem delectationem, ac multò maiorem.

Pvnctvm II. Conſidera verò maiores longè ſpiritus & virtutis delectationes, quàm corporis eſſe. Primò, quia ſpirituale bonum & obiectum melius eſt & nobilius: vnde oculo, quàm ratione carere malumus. Secundò, coniunctio maior, quia ſenſus tantùm in accidentibus hæret, & corporis delectationes perpetuò fluunt, mentis verò ſimul totæ ſunt, vt res ipſæ, quas concipimus. Tertiò, quia bona ſpiritualia manent, alia pereunt. Sed quodnam eſt obiectum pietatis, quod omnibus nobilius? certè Deus. quid ergo mirum ſi amplexus eius, quo ei iungimur ſummo bono, ſuauiſſimus iucundiſſimuſque ſit? Fit autem ille, quando iungitur anima Deo per veram virtutem, maximè per amorem, & contemplationem, in qua etiam Ariſtoteles & Philoſophi beatitudinem poſuerunt. Attende iam quanta gaudia Sancti ex ea perceperint, adeò vt ferre nequirent eorum magnitudinem, vt de B. Ephrem, B. Xauerio accepimus, cùm, Sat eſt Domine, ſat eſt, exclamarent. Ratio autem, quare in Deo beatitudo, ſola, vera & ſumma ſit delectatio hominis, eſt, quia finis illius Deus eſt: quidquid autem finem ſuum attingit, beatitudinem ſuam conſequitur. Primò, quia ſolus ille animam ſatiat, cætera omnia nullo pacto: non magis quàm ſi quis fumo aut vento ſe paſcat. Comedent (inquit Oſeas, de impijs loquens) & non ſaturabuntur. *Oſea 4.* Sicut, ait Hieronymus, iuſtitia ſaturat, ſic iniquitas ſubſtantiam non habens vanâ comedentes fraude deludit, & vteros comedentium vacuos derelinquit? *Hieron.* At Iſaias ſomniantibus mundanos comparat, qui ſibi comedere videntur, & expergefacti eſuriunt. *Iſaia 29.* O quæ infelicitas pertuſo dolio haurire debere fruſtra! aërem captare fruſtra! Ea eſt mundani inſania, ait Bernardus, vt quaſi famelicus inflatis buccis aërem hauriat, eoque ſaturari *Vide Bern. in ſermone, Ecce nos reliquimus.*

turari ſperet, aut fumum ſulphureum excipiat: non enim impletur. Sapiens verò: Auarus, inquit, non implebitur pecuniâ, & qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis: quod aliis omnibus vitiis commune eſt. Ecce nihil negauerat Salomon oculis ſuis, & vidit omnia eſſe vanitatem, & afflictionem animi. Contrà verò qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, & hîc & in futuro ſaturabuntur. Tertiò, vt homini benè ac beatè ſit, oportet, vt illud, per quod id ei obtingit, eo melius ſit, ac inuito auferri nequeat: quod virtus ſola, & Deus eſt, cui per virtutem homo coniungitur. O quanta rerum in mundo viciſſitudo & inconſtantia! virtus verò, & eius opes perpetuæ & inuiolabiles Dei gratiâ ſunt.

Eccleſ. 5. *Eccleſ. 2.* *Matth. 5.*

PVNCTVM III. Conſidera hominem eſſe velut ſitibundum, & mundanum per ambages longas & moleſtas quęrere explere ſitim, ſed inſtar hydropici augere, & haurire quaſi ex ſulphureo aut ſalſo lacu, quò concupiſcentia inuitat: iuſtum autem vbique Deum habere præſentem, fontem bonorum omnium, imò regnum Dei intra nos eſſe. O quanta igitur indignitas atque inſania, eum derelinquere! Id queritur per Ieremiam Dominus: Me dereliquerũt, ait, fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas, quæ continere non valent aquas. Sitiuit verò anima mea ad Deum, fontem viuum, quando veniam & apparebo, quando veniam & adimplebis me lætitiâ, cum vultu tuo? Secundò, conſidera certiſſimum eſſe, ſi dimidium laboris & moleſtiæ pro vera virtute ſuſcipias, eius quæ pro mundo ſuſtinetur, te beatum hîc verè & æternùm futurum.

Ierem. 2. *Pſal. 41.*

ORA-

ORATIO.

QVemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te, Deus: ſitiuit anima mea ad Deum fontem viuum: quando veniam, & apparebo ante faciem tuam, Deus meus? Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie; ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum. ſi dedero ſomnum oculis meis, & requiem temporibus meis, donec inueniam locum tuum, Domine IESV, *& requieſcam in tabernaculo tuo! ecce in terra deſerta, inuia & inaquoſa, apparebo tibi, vt videam virtutem tuam, & gloriam tuam. Ne abſcondas faciem tuam à me: quæ enim eſt exſpectatio mea, nónne tu, Domine? non vltrà ambulabo vias difficiles & prauas. vbi enim ſunt deliciæ, propter quas laſſati ſumus? nónne fœdæ, turpes & illiberales, ob quas, cùm præteritæ ſunt, erubeſcimus? Verè, verè amarum eſt, amarum te derelinquere, dulciſſime* IESV. *O inſaniam filiorum Adam? etſi ſis præſens, Oceane omnium bonorum; ecce fugiunt, & quærunt fœdas lacunas, velut Sodomæ lacum, quæ ſitim non ſedant, ſed accendunt. ô gaudium, quod de te ſumitur, Deus meus, quale gaudium? nouit ille qui te nouit, qui guſtauit, quàm ſuauis ſis, Domine, his qui diligunt te. quid quæris anima mea? delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Bonum tuum quære: eſt enim bonum aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuum. pecori bonum eſt implere ventrem, carere indigentiá, dormire, geſtire, viuere, ſanum eſſe, generare. Tale tu bonum quæris coheres Chriſti? quid gaudes? quia ſocius es pecorum? erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium. Tu enim, Deus meus, omne bonum es, & ſolus ſatiare animum potes: tu ſolum gaudium continuâ iucunditate firmiſſimum, delectationes in dextera tua vſque in finem. hoc eſt quod amo, cùm te, Deus meus, amo omne bonum & perfectum, & permanens, & liquidum. Deliciæ omnes aliæ breues, ſiue ex honore, ſiue ex voluptate: vana enim omnia & caduca ſunt & incerta. quis enim gloriari de fauore mundi poteſt, qui momento fugit? incertus perpetuò eſt, blanditúrque, vt Ioab, &*

Pſal. 41. Cant. 1. Pſal. 131. Pſal. 62. Auguſt. in pſal. 102.

occultè occidit: leniter influit, & in fine mordet vt coluber. Experiuntur filij huius ſæculi ſtimulos cogitationũ, conſcientiæ morſus, quibus conditur aut potiùs extinguitur. quid eſſe dulce poteſt abſque te, ô dulcedo ſumma, felicitas noſtra, & gaudium ſuper omne gaudium. Melior, melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia, meliores ſunt micæ quæ cadunt de menſa Domini mei, delicijs vniuerſæ terræ. In te verò omnia habentes, propter quid, precor, te relinquemus? Miror in ſole ſplẽdorem, in flore pulchritudinem, in pane ſaporem, in terra fœcunditatem, ſed à te Deo vniuerſa hæc ſunt: nec dubium quin multò amplius reſeruaueris tibi, quàm dederis creaturis creator meus. Tæderet tamẽ fortè adſpirare, ſi longa per deſertum foret via; ſed ecce, ſi volo, amicus tuus eſſe iam poſſum per gratiam tuam, & lætari coram te, & in mente ſecura iuge tibi parare conuiuium, gloriaq́ & honore coronari. Videte, quæſo, oculis veſtris, aiebat Eccleſiaſticus tuus, modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem: accede ad eam, & ſuſtine bonos fructus illius: in opere enim ipſius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus eius. Cupio igitur ex nunc, ex hoc momẽto ſeriò te, Domine IESV, ſequi, & virtutem amplecti: ſi enim hoc fecero, ecce cor meum & caro mea exultabunt in Deum viuum; ſi non egero, tribulatio & anguſtia me manent. quid mihi ergo eſt in cælo, & à te quid cupio ſuper terram? Tu es ſpes mea, portio mea, in terra viuentium.

Bern. ſerm. 1 in feſt. omnium Sanctorũ.

Eccli 51.

Pſal. 83.

Pſalm. 72.

Pſal. 141.

Praxis ad gaudium è virtute captandum.

PRima. Cùm homo ſeſe voluptate allici ſentit, ſuſpendere animum, & moderari deſiderium. quia id quod per vitium quærit, vel ſpetat, orando, ſeque ſuperando, longè nobiliùs & vtiliùs acquirere poteſt.

Secunda. Quoties voluptas inuitat, cogitare quod D. Bonauentura, ſe iam eâ fruitum eſſe: nihil enim intereſt verè an ſolâ opinione tuâ voluptate fruitus ſis. Cùm nihil poſt eam ſuperſit niſi dolor ex vſurpata voluptate, quam poteras in Domino quærere, & haurire de fontibus Saluatoris.

Tertia. Mortificationem & abnegationem in magnis & paruis rebus exercere: mirè enim id conducit; neque difficile erit, ſi

pro

pro tali creato ſolatio omiſſo, æternum paratum eſſe certò ſciat: imò etiam diuinum nunc in hac vita. Quoties enim quis propter Dei amorem aliquid relinquit, & liberalem erga diuinam maieſtatem ſe oſtēdit, toties illam erga ſe liberaliorem viciſſim experietur. Non vincit enim ſapientiam malitia, neque liberalitatem *Sap.7.* ipſam inopia noſtra. Imò omnis qui reliquerit domum, vel *Matth.19.* fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen Domini, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. At quando, inquies, illud centuplum? *Marc.10.* Reſpondit Dominus, Amen dico vobis, accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & ſorores, & matres, & filios, & agros, cum perſecutionibus, & in ſæculo futuro vitā æternam. Hoc eſt quod in Canticis inſinuat ſponſus: Veni in hortum meum, id eſt animam, meſſui myrrham meam, quia ad mortificationem excitarat; comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & inebriamini chariſſimi. Mox enim poſt mortificationem fauum animæ habuit, & vinum propinat lætificans cor hominis. Viſitat animam & terram noſtram, inebriat eam, & multiplicat pluuias gratiarum vt locupletet eam. *Cant.5.* *Pſal.64.*

IACVLATORIÆ.

VNam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, vt videam voluptatem Domini, & viſitem templum eius. Pſalm.26.

Credo videre bona Domini, in terra viuentium. Ibidem.

Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Pſalm.35.

Quoniam apud te eſt fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen. Ibidem.

Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam, quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei. Pſalm.41.

VIGESIMÆPRIMÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Inſpice,& imitare virtutis N. exemplar, quod tibi à Domino monſtratum eſt.

A*Ttende, Chriſtiane, quoties Spiritus ſanctus & Chriſtus Dominus in* A *Scriptura præclara tibi virtutum documenta dederit; en vt* B *virtus tibi oſtendat, quot exemplis* C *Dominus Ieſus præceſſerit;* D *hunc ſequere, &* E *inſpice, & fac ſecundùm exemplar in monte monſtratum. audi* F *Chriſtum in monte nos docentem, vt ſe, &* G *virtutem quam oſtendit, ſequamur. audi* H *Deum Patrem illud ipſum præcipientem: fuge denique* I *peccatum, quod à Chriſti ſequela, & crucis, ſiue virtutis ardua via te in interitum auertit. Vnuſquiſque enim tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus & illectus, & ad peccatum vel horrore aſperitatis, quæ in virtute eſt; vel amore voluptatis momentaneæ, quæ in vitio reperitur, inuitatur.*

CA-


H
Ipſum audite.
Eſtote perfecti ſicut pater veſter.
E
Inſpice et fac ſecun
dum exemplar.
F
G
Venite poſt me.
C
B
D
A
I
21

CAPVT XXXVIII.

De nono medio meditationem atque affectus eius ampliandi, ſiue de Imitatione Chriſti.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, Deum Patrem illis verbis te alloquentem: Vide terræ vermicule, adſpice homo vapor ad modicum parens: ſic Deus dilexi mundum, vt Filium meum vnigenitum darem, vt omnis qui credit in eum non pereat, ſed habeat vitam æternam: & attende quanto amore tale prototypon tibi dederit diuina bonitas, infinities perfectius Sanctis omnibus. Adſpice quibus coloribus dignatus fuerit illud pingere: eſt enim in eo candor lucis æternæ, & caſtitatis virgineæ imago, & figura ſubſtantiæ Patris, coccus & purpura è pretioſo ſanguine agni immaculati. Et conſidera, precor, an, cùm tale dederit exemplar tanto ſumptu paratum, è cælo demiſſum, contẽni illud à te deceat & deſpici. Imaginare Deum Patrem ſtatuere paruulum IESVM in medio noſtri, & dicere: Niſi quis humiliarit ſe ſicut paruulus iſte, non intrabit in regnum cęlorum. Amplectere illum, qui cùm ter maximus ſit, propter te factus eſt paruulus, & minoratus ab Angelis. Secundò, attende, quòd quemadmodum videre Deum, ſicut eſt in cælo, eſt beatitudo ſumma; ita hîc IESVM Chriſtum noſſe & imitari, ſumma dignitas & felicitas. Tertiò, quàm triſte, vt ita loquar, ſit Chriſto Domino ipſum ſe ſtatuiſſe exemplar in cruce tantis cum tormentis, vt te beatum redderet, vt te illi, maximè tu, ô Religioſe, conformares, & hoc ipſum à te cõtemni. Quartò, Dominum deſcendiſſe ex infinito amore de cælo, vt nobis

Ioan. 3.

Iſai. 14.

bis viam oſtendat, (ipſe enim via, veritas & vita) vt ouem errantem reducat: & eheu! quoties extendis manum tuam, IESV benigniſſime, & non eſt qui adſpiciat: vocas,
Iſaiæ 65. & renuimus! ô quàm iuſtè quereris per Prophetam tuum:
Rom. 10. Totâ die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem mihi! ô quàm luctuoſum tibi, bonitas infinita, audire à filiis quos emiſti pretio magno
Iob 21. ſanguinis tui, Recede à nobis, ſcire tuam viam nolumus!

PVNCTVM II. Conſidera, in quo imitari Dominum IESVM oporteat, & attende Primò, reformãdas tibi eſſe tres potentias animæ tuæ, per peccatum originale plurimùm deprauatas. Cogita igitur quàm ſanctas in memoria habuerit cogitationes, quàm purum ab omni errore & falſitate intellectum, voluntatem ab omni amore terreno alienam, & infinito Dei Patris repletam. Excute verò tres potentias tuas, & earum vulnera Chriſti exemplo ſanare contende. Secundò, conſidera qualiter paſſiones, quæ verſantur circa bona mundi, honeſtum, vtile, delectabile, &, velut Iacob & Eſau in ventre matris, ſic in anima noſtra luctantur, refrænarit, & ad meliora concupiſcibilem bona trãſtulerit, & ad mala animæ noſtræ iraſcibilem. Ingredere igitur cor amantiſſimi IESV, Primò, ab omni perturbatione paſſionum liberum; Secundò, ab intẽtione obliqua; Tertiò, à mundana delectatione; Quartò, à placendi hominibus deſiderio; Quintò, ab inutili cogitatione; Sextò, à ſuperflua cura; Septimò, à noxia amaritudine; Octauò, ab inani complacentia; Nonò, ab affectu creatæ conſolationis; Decimò, ab anxietate; Vndecimò, ab impatientia; Duodecimò, à propria voluntate. maluit enim perdere vitam potiùs, quàm obedientiam; atque illam adeò commendauit, vt centuplum ei promiſerit, & decreuerit eum, qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, ſuum non poſſe eſſe diſcipulum. Animaduerte ſimul paupertatis virtutem, manſuetudinis, ſancti luctus, quanta in Chriſto eſuries iuſtitiæ, quanta

ta miſericordia, cordis munditjes, amor pacis, patientia, zelus, & humilitas: de qua quod dicit D. Leo, cæteris omnibus virtutibus poteſt applicari; nulli aſpernanda diuitum eſt, nulli eſt erubeſcenda nobilium: nec enim in tantum proueht poteſt felicitas humana faſtigium, vt ęſtimet ſibi pudendum, quod Deus in forma ſerui non eſt arbitratus indignum. *Leo ſerm 2. de Reſurrect.*

PVNCTVM III. Conſidera conuerſationem Sapientiæ æternæ, in omni actione ſuauiſſimam ac prouidentiſſimam. certè nullam vnquam, vt Sapiēs ait, amaritudinem habuit, ſed in omnibus obedientiæ, caritatis, puræ intentionis, deuotionis heroica exempla reliquit. Tu itaque ſimiliter numquam à diuina voluntate deflecte, neque in opere, neque in modo; ſed in aduerſis & proſperis æquabilis ſemper eum intuere: quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes, in abſconditas partes. Non patiaris exempla tam illuſtria fruſtra tibi eſſe propoſita. Exemplum enim dedit nobis, vt quomodo ipſe fecit, ita & nos faciamus. Et qui dicit ſe in ipſo manere, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambulare. Conſidera præterea, quòd tibi nō ſolùm Chriſtus Dominus imitandus ſit, ſed etiam Pater noſter cæleſtis: ſic enim mandatum habemus; Eſtote ergo vos perfecti, ſicut Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Quocirca myſteria & virtutes humanitatis, veluti oſtium eſſe exiſtima, quo ingrediaris in potentias Domini, & ad conſiderationem perfectionum illius. Ego énim ſum oſtium, ait Dominus, per me ſi quis introierit ſaluabitur, & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet. Itaque perfectiones Dei, v.g. longanimitatem, prudentiam, ſapientiam, liberalitatem & bonitatem, etiam in actionibus conſidera, ac tibi imitandas eſſe ſtatue. *Sap. 8. Eccli 23. Ioan. 13. 1. Ioan. 2. Matt. 5. Ioan. 10. Vide libellum D. Thomæ de diuinis moribus.*

ORATIO.

O IESV *amantiſſime, limpidiſſime fons, & ſpeculum omnis perfectionis, in quo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, in quo theſauri ſcientiæ & ſapientiæ* Dei *reconditi: de plenitudine tua omnes accepimus, gratiam pro gratia. Verumtamen aret adhuc anima mea, & facta eſt ſicut terra ſine aqua tibi: necdum transformata eſt in te. Fac igitur mihi hanc gratiam, vt te imitari, in te eſſe, viuere, moueri perpetuò queam, ac perfectiſſima virtutum exempla in me ſecundùm ſignaculum tuum exprimere. Nónne enim meritò queri potes, ſi ego ſeruus miſer & miſerabilis, renuam ſequi te? Quid? pudebítne? ſed gloria magna ſequi Dominum. dolebit? ſed non contriſtabit iuſtum, quidquid ei acciderit, ſemperq́ue eſt rectis corde lætitia, quoniam apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Quid igitur me auertet à te, & veſtigijs tuis, quæ video ſanguine rubere, lucere igne caritatis, ſentio ſpargere odorem, quo rapiar in amorem tuum? Tu es exemplar, quod nobis in monte monſtratum, cupio imitari per gratiam tuam, cupio potentias animæ meæ tibi conſecrare. Procul deinceps ſit tumultus cogitationum mundanarum, & inanium rerum, à memoria mea: ornabo eam cæleſtium rerum cogitationibus, & auferam de templo tuo, id eſt, corde meo, idola priſtinæ vanitatis meæ. O vtinam eorum quæ retro ſunt oblitus, ad ea quæ ſunt priora me extenderem, ſemper de te cogitarem, ex omnibus quæ ſenſibus concipio, ingrederer in potentias tuas! quàm facilè, ſi hanc clauderem memoriæ portam, vt facere omnino ſtatuo, omnes animi mei motus ſedarem! Nam ſimul atque huc ingreſſus eſt inimicus, aut ſuperbiæ, iræ, luxuriæ ſcintilla admiſſa, conturbatur anima mea, & offunduntur intellectui tenebræ, vt te lux vera, quæ illuminas omnem hominem, nequeam, nec rationem, quam mihi ducem dediſti, intueri. Veni lux beatiſſima, & reple cordis mei intima, vt nouerim me, & nouerim te, & quòd nihil ſint omnia præter te: tu ſolus es, qui es, cætera vmbra ſunt, & vanitas vanitatum. Concede verò mihi, vt quæ beneplacita tibi eſſe cognouero, quæ iuſta, bona ac ſancta, ea etiam talia ego verè*

Coloſſ.2. Ioan.1. Pſal.142. Prou.12. Pſal.35. Exod 25. Philip.3. Ioan.1.

rè cæcus & inſipiens eſſe iudicem. Tu ſapientiſſimus enim es, tu potentiſſimus, optimus, pulcherrimus, digniſſimus vt ab omnibus, & ſolus diligaris. Tu lux æterna, & ſapientia æterna, ſcrutaris omnia, vti feciſti omnia. Quomodo igitur non credam tibi, ſed potiùs mundo fallaci? Aufer à me, quæſo, cæcitatem illam, errorem, & ignorantiam. Da mihi credere Scripturæ, verbo tuo, & ſacris tuis Doctoribus, ac Superioribus meis. Sed cùm ſcienti bonum, & non facienti, peccatum ſit illi, da, obſecro, vt quod video bonum, hoc agere me delectet: da voluntatem ſanctam, vt nihil velim niſi te, aut propter te: ſit mihi cibus facere voluntatem tuam, iudicium proprium abnegare, numquam niti prudentiæ meæ, vt tibi, benigniſſime IESV, *fuit cibus facere voluntatem* Ioan. 4.
Patris tui, cibus verè & millies ſuauiſſimus. Illa enim eſt norma omnis bonæ voluntatis: quæcumque ab hac deflectit, obliqua, & praua, & iniuſta eſt. O vtinam vnum ſit mihi velle tecum, vnum iudicium, nihil arbitrer me ſcire niſi te IESVM, *& hunc crucifixũ; nihil ſperare aut velle queam, niſi fieri voluntatem tuam; vt mea illi vnita iam non mea, ſed tua, non hominis miſeri ac improuidi, ſed Dei mei ſit, ac deiformis, vna ſit cum tua, quia tum demum, ſcio, recta erit, & ſancta, & perfecta. Da mihi, Deus meus, fortitudo mea, ita paßiones amoris, odij, gaudij, triſtitiæ, ſpei, & timoris moderari, vt te, pulcherrime ſponſe animæ, in pace cordis mei morari delectet. O quantum bonum habet, qui illas ſic reprimit, vt ſeruiant ſibi, & tibi, propter te! ſed, eheu! ſæpè hactenus abripior, & ſeruire cogor. Verumtamen ex nunc deteſtor & abominor eas, & tibi toto cordis affectu dedico, vt ſeruiant tibi omnibus diebus vitæ meæ, & imitator tui exiſtam, creatura Creatoris, mancipiũ Domini, diſcipulus Magiſtri optimi, filius Patris benigniſſimi. Exaudi, Domine, hoc deſiderium meum, vt iuxta vocationem meam exprimam vitam tuam, ô ſpeculum omnis perfectionis; in omnibus cogitationibus, verbis & actionibus meis, vitam meam tuæ ſimilem reddam; humiliter, tranquillè, feruenterq́ operer ſecundũ voluntatem tuam. ſicuti enim palmes non poteſt ferre fructum niſi* Ioan. 15.
manſerit in vite, ſic nec ego niſi per virtutem in te manſero. O vtinam, humillime IESV, *cognoſcāt omnes, quòd diſcipulus tuus ſim,*

non tantùm ſi caritatem habuero (quod eſt vinculum perfectionis) ſed etiam humilitatem, abſcondendo virtutes, vt tu gloriam tuam; locum infimum ſemper petendo, nō primas cathedras; quas, ſicut & ſuperbiam, deteſtor, vt pannum menſtruatæ. Deſidero tecū, humillime IESV, *ambulare: nolo ſuperbire, cùm tu te humilias; nec ſedere, vbi tu ſtas, Rex meus, & Deus meus; nec deliciari, vbi caput meum, Chriſte* IESV, *cruciaris; neque honorari, vbi ignominiam elegiſti. Ego, aiebas, non quæro gloriam meam, eſt qui*
Ioan. 8. *quærat & iudicet: ita ego deſidero, ſiue comedam, ſiue*
1. Cor. 10. *bibam, ſiue quid aliud agam, omnia ad gloriam tuam facere; præſentia, caduca & fluxa contemnere; cæleſtia & æterna appetere; tibi me reſignare, & omnia accipere de manu tua amabiliſſima per gratiam tuam. Amen.*

Praxis ad Chriſti imitationem dirigens.

PRima. In omni dubio, cùm hæres quid tibi dicendum vel agēdum ſit, cōſidera, quomodo Chriſtus IESVS, Sapientia ęterna ea diceret aut faceret, & gratiā illius implora, vt eum valeas imitari.

Secunda. Aliquando in examine idem cogita, & animaduerte, quomodo in hoc, vel illo, Dominus IESVS ſeſe geſſiſſet, qualiter locutus fuiſſet, quid egiſſet.

Tertia. Cùm vitam tuam ordinare actioneſque tuas volueris in ſeceſſu & quiete, finge Chriſtum Dominum tibi præſentem, & actiones ſingulas ad illius normam compone ac dirige.

Quarta. Cùm mandatū cęleſte accepimus a Deo Patre, vt audiamus Chriſtū Dominū & imitemur: ab Apoſtolis enim in mon-
Matth. 17. te Thabor cælitus hæc vox audita eſt: Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipſum audite; neceſſe vt quoad fieri poteſt illud impleamus. Ideo enim Verbū caro factū eſt, & habitauit nobiſcū, vt exemplo ſuo nos inuitaret, & homo ſeſe ei cōformaret. Quapropter qui vult ad perfectionem cōtendere, & ad vitā ingredi, faciat quod S. Bern. feciſſe ſe profitetur: meditationem
Bern. ſerm. inſtituat de vita & morte Chriſti Domini noſtri, & ex illa & ex
43. in Cant. omnibus anxietatibus & amaritudinibus illius colligat ſibi faſciculūmyrrhę, qui inter vbera ſua cōmoretur, id eſt, perpetuò oculis obuerſetur. Licet enim variæ ſint meditationis materię, hęc tamē vna inſtar omnium eſt, hæc oſtium ad omnem virtutem & con-
Ioan. 10. templationem. quod Dominus innuere etiā voluit dicēs, Ego ſum oſtium, per me ſiquis introierit ſaluabitur, & ingredietur, & egredietur,

dietur, & paſcua inueniet. Ad quod elegāter & ſuauiter Bernard. *Serm. 15. in*
IESVS, inquit, eſt mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. Sed *Cant.*
eſt & medicina. triſtatur aliquis noſtrûm? veniat in cor IESVS, & inde ſaliat in os, & ecce ad exortum huius nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit ſerenum. Labitur quis in crimē, currit inſuper ad laqueum mortis deſperando? nónne, ſi inuocet nomen vitæ, confeſtim reſpirabit ad vitam. Cui aliquando ſtetit ante faciem ſalutaris nominis, duritia vt aſſolet cordis, ignauiæ torpor, languor acediæ? cui fons fortè ſiccatus lacrymarum inuocato IESV non continuò erupit vberior? Nihil ita iræ impetum cohibet, ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat liuoris vulnus, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat auaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cùm nomino IESVM, hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate ac ſanctitate conſpicuū, eundemque ipſum Deum omnipotentem, qui ſuo me & exēplo ſanet, & roboret adiutorio. Hæc omnia mihi ſonant, dum inſonuerit IESVS. Sumo igitur mihi exempla de homine, & auxilium à potente: illa tamquam pigmentarias ſpecies, hoc tamquā vnde acuam eas, & facio confectionem, cui ſimilem medicorum facere poteſt nemo. Hoc tibi electuarium habes, ô anima mea, reconditum in vaſculo vocabuli huius, quod eſt IESVS, ſalutiferum certè & quod nulli vmquam peſti tuæ inueniatur inefficax. Semper tibi in ſinu ſit, ſemper in manu, quò tui omnes in IESVM & *Cant. 8.*
ſenſus dirigantur & actus. Pone me, inquit, ſignaculum in corde tuo, ſignaculum in brachio tuo. S. Bonauentura verò ſic ait *Bonau. ſtim.*
Venerabilis paſſionis Chriſti continua & deuota meditatio men- *diuin. c. 1.*
tem ab huius ſæculi mundanis & carnalibus concupiſcentijs ſequeſtrabit, cor tuum ad ſpiritualia & cæleſtia ſubleuabit, quid cogitandum ſit, quid loquendum, quid reſpondendum, quid tacendum, quid vel qualiter agendum tibi veraciter indicabit.

IACVLATORIÆ.

AVdi Dominum quaſi tibi loquentem: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Pſal. 33.

Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtra non confundentur. Ibidem.

Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Matth. 16.

Exemplum d[illegible]bis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Ioan. 13.

VIGE-

VIGESIMÆ SECVNDÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Attende beneficia ac dona Dei, quibus ad virtutem N. meritò prouocaris.

COnſidera beneficia, quibus ad virtutem te inuitat Deus: A *creationis*, B *incarnationis*, C *redemptionis*, D *Sacramentorum & gratiarum. Deus enim te* E *paſcit ac veſtit,* F *liberat à multis malis atque miſeriꝭs, & per* G *Angelos ſuos dona mittit, vt olim* H *Iſraëlitis. Deus* I *pluuias,* K *ſolem,* L *& incrementa frugum ad tuos vſus & oblectamenta offert; vt tu* M *virtutem ſequaris. Cúmque hac omnia Deus ex ſumma* N *caritate faciat, non liqueſces viciſſim amore? equidem par eſt vt virtutem, etſi per ſe amabilis eſt, vitiumq́ abominabile, amore Dei ac Domini noſtri, & ob beneficia quibus præuenit nos, amplectamur.*


N
K
C
I
H
M
G
A
B
L
G
L
D
F
22

CAPVT XXXIX.

De decimo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, ſiue de Beneficiis Dei, quibus ad perfectionem nos inuitat.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO, vt ſuprà.

PVNCTVM I. Conſidera Primò, hominem à Deo eius beneficentiâ ex nihilo creatum eſſe, ad imaginem & ſimilitudinem ipſius; ac proinde non ſicut pullum onagri liberum, ſed Deo ſubiectum eſſe oportere; eiuſque non mandatis tantùm, ſed nutibus & inſpirationibus, ſi ſuo rectè velit munere fungi, obedire. Ad hoc enim creatus eſt à Domino, cuius ipſe totus eſt. Clamat, ait Laurentius Iuſtinianus, innata ratio, vt quiſque ſe illi ſubiiciat, à quo habet, vt ſit: numquid ergo gloriabitur ſecuris contra eum qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum à quo trahitur? quomodo ſi eleuetur virga contra eleuantem ſe. Væ qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamijs terræ: numquid dicet lutum figulo ſuo, Quid facis? aut homo, Quare præcipis nobis, aut exigis hæc? Conſidera etiam præſtantiam & excellentiam diuinæ maieſtatis, præſertim ſi nobiſcum comparetur, eaque de cauſa ſtudendum illi omnibus modis placere & ſeruire, cùm minùs præſtantia aliis præſtantioribus naturaliter ſubdantur. Secundò, incarnationis & redemptionis beneficium expende, emptoſque eſſe nos pretio magno, ſanguine Agni immaculati, vt glorificemus & portemus eum in corpore noſtro. Tertiò, etſi iſta magna ſint, valdè tamen illuſtrantur, ſi attendamus Deum ab æterno nos elegiſſe, ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus filij eius & vaſa

Iob 11. *Laur. Iuſt. lib. 1. c. 5.* *Iſaiæ 45.* *1. Pet. 1.*

in

in honorem; ad hoc media decreuiſſe, & mox vt nati ſumus, ad Baptiſmi fontem perduxiſſe, in Eccleſia educaſſe, in arca vera conſtituiſſe, Sacramenta dediſſe, vt eſſemus genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, vtque virtutes eius annuntiaremus. Miſericordiſſime Deus, quid retribuam æternæ bonitati tuæ, qui me video vocatum ad fidem & gratiam tuam, & ſimul innumeros in gentilitate & perfidia naſci & mori? & pro his omnibus graue mihi erit virtutem, id eſt, pulchritudinem, ſalutẽ, decorem, opes, gloriam animæ meæ amplecti? præſertim cùm non ſolùm tanta dederis, ſed etiam maiora multò promiſeris, oſtentans perpetuò cælum, ſolium regni tui, præmium noſtrum, inferno abſtruſo: quia amari mauis, quàm timeri.

1. Petri 2.

PVNCTVM II. Conſidera quoties id Rom. 3. vſurpare poſſis: Iuſtificati ſumus gratis, per gratiam ipſius. Quoties diuina miſericordia tam longanimiter te ad pœnitentiam expectarit, & pereuntibus ſingulis horis millibus plurimis, tibi tamen pepercerit, eò quòd pretioſa eſſet anima tua in conſpectu eius. Secundò, expende hæc verba: Cõplacuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam ſuam, vt reuelaret filium ſuum in me, vt euangelizarem: & Religioſæ vocationi accommoda, quâ de medio nationis prauæ, & ſæculo nequam vocatus es ad verum paradiſum, & felicitatem in terris, Apoſtolicum vitę genus, certiſſimam ſalutis viam. Verè applicare ſibi quiſque poterit illud Mardochæi: Paruus fons creuit in fluuium magnum, in lucem ſolemque cõuerſus eſt, & in aquas plurimas redundauit. Mox enim vt vox tua, Domine, in auribus meis audita eſt, ecce venerũt mihi omnia bona pariter cum illa, & gratiæ plurimæ redundarunt de pelago miſericordiæ tuæ. Tertiò, conſidera plurima alia particularia beneficia naturæ, quòd bonis ortus parentibus, bonos nactus ſis præceptores, ſocios, neceſſaria vitæ, quòd tot creaturas dederit ad recreationem

Gal. 1.

Eſther 10.

nem & neceſſitatem. Omnes enim etſi non immediatè, mediatè nobis vtiles, & ſæpè neceſſariæ ſunt. Quæ egregiè proſequitur Baſilius homilia 3. Ex nihilo, ait, effecit, vt eſſemus, ac produxit è terræ viſceribus, elementa eduxit, in miniſterium dedit omnigenum pecus; propter nos imbres, ſol, montana, campeſtris regio pulchrè exculta; propter nos amnes fluunt, promanant fontium ſcatebræ, &c. Quid iam dicam, amantiſſime Pater, ſi conſiderem quanta ſunt, quàm multa incommoda, pericula, quæ aliis eueniunt, & à quibus me viliſſimum peccatorẽ & ingratiſſimum præſeruare, vel eripere dignatus es? neque verò hæc omnia tanti facerem, niſi hæc ex infinito amore viderem emanare ab æterno, ac prorſus gratuito. Vide quàm turpe non velle Domino mutuum reddere amorem, ſed eum tribuere vili creaturæ, & amore proprio à ſummo bono, & virtute N. auerti. *Baſil homil. 3.*

PVNCTVM III. Conſidera Primò, quòd, vt dicit Auguſtinus, cultus Dei in hoc maximè conſtitutus ſit, vt anima Deo non ſit ingrata, ingratitudinemque Deo eſſe, vti etiam hominibus videmus, maximè odioſam: adeò vt Dominus, quaſi tactus dolore cordis intrinſecus, dicat per Iſaiam: Filios enutriui, & exaltaui; ipſi autem ſpreuerunt me. Vide an non ſic de te queri poſſit, ſi ſanctas eius inſpirationes neglexeris. Cùm decem mundati eſſent leproſi, vno tantùm gratias agente, aiebat IESVS, Nónne decem mundati ſunt, & nouem vbi ſunt? non eſt inuentus niſi hic alienigena, qui daret gloriam Deo. Mundatus es à Domino, caue ne ingratus eius reſpuas doctrinam, & exempla virtutis ſequi. Secundò, conſidera ſecũdùm D. Bernard. nihil adeò impedire ne orationes noſtræ exaudiantur, atque ingratitudinem. Quid ſibi vult, ait, quòd inceſſanter orantes, obſecrantes, poſtulantes non exaudit, quibus tantam, & tam gratuitam miſericordiam prærogauit? & reſpondet, nec reprehenſibile quòd inſtanter petimus; ſed planè petitioni negat effectum, *Auguſt.* *Iſaia 1.* *Lucæ 17.* *Bernard.*

quòd

Serm. 52. quòd inuenimur ingrati. Idem ſermone in Cantica: Ingratitudo inimica eſt animæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio: ingratitudo ventus vrens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ. Vide igitur, cùm Dominus tanta tibi conferat beneficia, & hæc non alio fine, quàm vt eum per virtutem honores & colas, qualiter ei ſtudere te oporteat, & retribuere tantæ maieſtati. Tertiò, conſidera Primò, quid requiratur ad gratitudinem; nempe Primò, non dicere tantùm, Domine, Domine, ſed facere voluntatem eius. quæ enim gratiæ acceptæ eſſe poterunt, ſi labiis honoretur, & factis inhonoretur æterna bonitas? Secundò, vt verè gratis diuinæ ſtatuas bonitati ſer-
Pſal. 50. uire, & dicere poſſis, Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quoniam bonum eſt, & quoniam ex omni tribulatione eruiſti me. Tertiò, vt offeras te magno affectu ad omnes labores & afflictiones à Domino immittendas; animumq́; reſignatum, vt ijſdem beneficiis, ſi ita ei placeat, priueris. Si enim tot bona de manu eius accepimus, mala quare non ſuſcipiamus? In omnibus igi-
Pſal. 49. tur gratias agamus, & immolemus Deo ſacrificium laudis, & reddamus Altiſſimo vota noſtra. ſacrificium enim laudis, ait, honorificabit me, & illic iter, quo tibi oſtendam ſalutare Dei. hac enim gratitudine ad aperienda myſteria ſua maximè inuitatur Dominus, qui eſt benedictus in ſæcula.

Oratio pro beneficijs.

MAgnificat anima mea te, Domine Deus meus, quia reſpicere me dignatus es de excelſo ſolio gloriæ tuæ. Quis enim ſum ego, Domine, vt memor ſis mei, & quæ domus patris mei? exaltabo te, Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in ſæculum
Pſal. 144. *ſæculi. Per ſingulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum*
Pſal. 65. *in ſæculum ſæculi. venite, & audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum,*

Deum; quanta fecit anima mea: ab æterno ordinauit me ex antiquis, antequam terra fieret, & videns me in communi & infelici ſorte filiorum Adam, originali labe damnationi obnoxium, ex infinitis propè millibus elegit ante conſtitutionem mundi; & antequam eſſem, ab æterno dilexit; & cùm iam eſſe cœpiſſem, & adſpicerem hanc lucem, illuminauit me luce verâ, & ſol iuſtitiæ ortus eſt mihi: alijs plurimis præmaturâ morte raptis, me ad Baptiſmi gratiam, & fidem, ac Eccleſiæ gremium perduxit, & aluit carne ac ſanguine filij ſui. & tamen, Pater benigniſsime, ſciebas ab æterno, quot aliquando te peccatis offenderem, quoties tibi inſultarem. Sed vicit caritas tua malitiam meam, vicit ignis ille frigus meum, vicit benignitas omnia peccata mea. & quid eſt, Pater æterne, quod me poterit ſeparare à caritate tua? quomodo non libenter obediam omnibus mandatis tuis, & faciam omnes voluntates tuas? virtutem ſequar, & veſtigia dilectiſsimi filij tui? Benedic anima mea Dominum, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in miſericordia & miſerationibus. Niſi enim tu, Domine, adiuuiſſes nos, & quotidie ſeruares; paulò minùs in inferno habitaſſet anima mea: ſed manus tuæ quæ plaſmauerunt me, & fecerunt me, illæ fecerunt virtutem, & liberarunt me de inimicis meis, impleuerunt me omni benedictione. quæcumque enim video creata, dona tua ſunt, quibus me inuitas, vt ſeruiam tibi: non enim ea propter te, neque propter ſe, ſed vt electis tuis ſeruirent, & illi tibi. Neque minoris ea æſtimare debeo, quòd alijs communia; quia hoc ipſum beneficium mihi eſt maximum, & pro eo gratias tibi ago, Domine, ac pro beneficijs omnibus alicui mortalium conceſsis, eoq; magis, quo minùs illi agnoſcunt, & benedicunt te. Ago verò tibi in primis gratias, quòd capiti noſtro Christo IESV *humanitati eius dediſti diuino Verbo copulari, & diadema ſpeciei, vt ſit Rex regum, & Dominus dominantium. Pro omnibus item donis & gratijs illi collatis, de cuius abundantia nos omnes accepimus. Gratias ago pro omnibus item beneficijs,*

Prou. 8.

Pſal. 102.

quæ liberali manu tuâ in puriſsimam Virginem contuliſti, quódque eam in matrem Filij elegeris, & ſupra Angelos collocaris. Gratias etiam ago pro Angelis fidelibus, qui retinuerunt gratiâ tuâ principatum ſuum; pro Sanctis, qui ad finem vſque perſeuerarunt propter te, & de ſe ac mundo triumpharunt; pro iuſtis denique omnibus & improbis, quos magnificâ gratiâ tuâ præueniſti, &
Pſal. 68. *quotidie præuenire dignaris. dignus es enim, Domine Deus, vt benedicant tibi cælum & terra, & omnia quæ in eis ſunt, & omnia enarrent gloriam tuam. Vtinam, vtinam ſic viuam, ne pœniteat te aliquando liberalitatis tuæ, ne iraſcaris propter iniquitatem auaritiæ meæ, & abſcondas faciem tuam à me. Memento, Domine, quòd vineam hanc animam meam, de Aegypto & Aegyptijs tenebris tranſtuliſti, proieciſti gentes plurimas, & plantaſti eam, dux itinerum fuiſti in conſpectu eius, & conſtituiſti eam in monte ſancto tuo, Eccleſia tua, immò & Religioſæ vocationis. quæſo te per immenſam caritatem tuam, noli permittere, vt, cùm exſpe-*
Iſaiæ 5. *ctaueris ab æterno & ſperaueris vuas, tibi proferam labruſcas: ne*
Ierem. 2. *dicere illud, quod olim de populo electo, de me poſsis: Ego te plantaui vineam electam, omne ſemen verum: quomodo ergo mihi conuerſa es in prauum vinea aliena? Auertatur, obſecro, ira tua iſta à me, & ne vnquam ponas eam deſertam, vt adſcendant vepres & ſpinæ; ſed ſit anima mea ſicut hortus irriguus virtutibus floridus,*
Pſalm. 1. *ſicut lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum tibi reddat in tempore ſuo: ne veniens, & non inueniens fructum veræ virtutis maledicas mihi, vt ficui illi, & numquam*
Matth. 21. *quiſquam ex ea fructum videat. Benedic, Domine, operi manuum tuarum animæ meæ, vt benedicat tibi in omni tempore, nunc quidem virtute verá & pietate, in æternum verò laudibus & hymnis & canticis, ardentiſsimaq; caritate.*

Praxis agendi Deo gratias ob beneficia.

PRimò, ſæpè per diem, & maximè in Sacro & examine Deo pro omnibus gratias agere.

Secundò, beneficia præcipua aliquibus per annum feſtis recolere:

colere: quemadmodum in publicis fieri videmus. ac proinde diem natalis ſui, vel proximum aliquem pro gratia Baptiſmi ſolemnem habere, & confeſſione, communione, eleëmoſynis, & eiuſmodi pietatis exercitiis colere, &c.

Tertiò, etiam praxis vtilis eſt, idque maximè diebus Dominicis per ſingulas horas vnum aliquod memorare beneficium, Deumque laudare, atque ita cæleſtem vitam in terris inchoare.

Quartò, non ſolùm autem pro magnis, ſed etiam pro minimis beneficiis gratum eſſe oportet. vnde D. Franciſcus, inſpirationem percipiens, mox vel in mediis plateis conſiſtebat, gratias agebat, & hoc ipſum pro ſingulari gratia accipe, te poſſe Deo grates perſoluere.

Quintò, obſerua omnia, quæ nobis obueniunt à quocumque, Deo retribuenda eſſe, & accepta ferenda, vt ſic amor & caritas maximè in Deum auctorem omnis boni referatur; neque tantùm de bonis id accipe, ſed etiam aduerſis. Non minùs prodeſt medicus ſecans quàm demulcens, neque vrens quam refrigerans. Quid ergo melius, & animo geramus, & ore promamus, & calamo ſcribamus, quàm, Deo gratias? hoc nec dici breuius, nec audiri lætiùs, nec intelligi grandiùs, nec agi fructuoſiùs poteſt. *Auguſt. epiſt. 77 ad med.*

IACVLATORIÆ.

Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Pſalm. 102.

Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Ibidem.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Pſalm. 115.

Venite, audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit Dominus animæ meæ. Pſalm. 65.

Miſericordias Domini in æternum cantabo, in generationem & generationem, annunciabo veritatem tuam in ore meo. Pſalm. 88.

VIGESIMÆ TERTIÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

Contemplare hinc Deum, inde Luciferum: vide an huic per vitium, an illi præſtet per virtutem ſeruire.

Alterutri ſeruias neceſſe eſt, aut A *Deo, aut* B *diabolo. vtrum præſtat?* C *Virtus, vt Deo;* D *vitium, vt dæmoni ſeruias, inuitat. Vide quid agas. quis enim Deus?* E *trinus, & vnus,* F *fons omnis boni,* G *æternus,* H *omnipotens,* I *ſapientiſſimus,* K *liberaliſſimus, ſolus* L *cor exſatians, omnia* M *implens, & vbique præſens,* N *iuſtiſſimus, &* O *Rex ſummus. Ad eum accede, omniaq́ ei offer,* P *cor ei, velut ardens amore* Q *ſponſa, per* R *fidem, ſpem & caritatem trade, quoſq́ potes, ad eius amorem* S *trahe, Zelo honoris eius ſuccenſus, omniaq́ ad gloriam eius facito.*


E
F
G
H
I
A
K
L
M
N
O
P
Q
R
Quis sicut Deus
S
S
C
S
D
B
23

CAPVT XL.

De vndecimo medio meditationem atque affectus eius ampliandi, ſiue de Perfectionibus Dei, quibus meritò prouocamur, vt ei per virtutem ſeruiamus.

COMPOSITIO LOCI, vt in imagine.

ORATIO PRÆPARATORIA, vt ſolet.

PVNCTVM I. Conſidera, ô anima Chriſtiana, quæ ad virtutem amplectendam, & perfectionem vocaris; neceſſariò tibi ſeruiendum eſſe, aut Deo per illam, aut dæmoni per vitium; idque in ſingulis actionibus, cogitationibus, verbis, deſideriis, &c. & vide vtri eligas parere. Nemo enim poteſt duobus dominis ſeruire, Deo & mãmonæ: non capit idem locus arcam & Dagon: non eſt cõuentio Chriſti ad Belial: neque eſt participatio iuſtitiæ cum iniquitate, aut ſocietas lucis ad tenebras. Quid verò præſtat? Conſidera Secundò, quid ſit diabolus, hoſtis Dei & tuus infeſtiſſimus & crudeliſſimus, qui illecebris mundi te inuitat ad flammas æternas, in quas innumeros præcipitauit Reges, Principes, & ſæculi amatores: diriſſimum monſtrum, in quo nulla pietas, æquitas, largitas, ſed omnium vitiorum ſentina & malorum. Inuitat autem ex ſummo odio & inuidia, quâ Lucifer cælo priuatus nos ſimiliter excludi æternis vellet gaudiis, & in eadem ſecum eſſe damnatione: atque ad hoc omne genus fraudum & deliciarum excogitat, vt ad vitiũ alliciat, maximè ſuperbiam & ambitionem, & amorem diuitiarum. Tertiò, conſidera peccatum nihil (vt ſic loquar) aliud agere, quàm vt ei ſeruiatur; virtutem verò, vt Deo optimo maximo. Quartò, cogita quid ſit diabolo

Matth. 6.

2. Cor. 6.

per vitium ſeruire; nempe ad viliſſima indigniſſimaque præſtanda compelli, omni horâ ac momento alligari catenâ prauæ voluntatis, rei abiectæ & vili, eique mancipari: ſeruit enim pecuniæ auarus, ſeruit voluptati luxurioſus.

PVNCTVM II. Conſidera Primò, ac viuâ fide apprehende eſſe verè Deum optimum, maximum, cui omnes ſeruire oporteat, eumque ſolum verè eſſe, cùm cætera tãquam nihilum ſint ante illum; ideoque Qui eſt, dicebat
Exodi 3. Moyſes, miſit me. Eundem eſſe ſpiritum nobiliſſimum, amabiliſſimum, & ſimpliciſſimum abſque vlla compoſitione, vnum quidem in ſubſtantia, ſed trinum in perſonis, & immortalem. Vide ergo an ei qui eſt, an ei quod non eſt, & mundo perituro, hoſtibuſque tuis magis quàm immortali Deo ſeruire expediat. Secundò, conſidera eum fontem omnis boni atque perfectionis, omniaque in ſe eminenter habere. vnde B. Franciſcus ſic orare ſolitus: Deus meus, Deus meus, Deus cordis mei, & omnia. Percurre, ſi libet, perfectiones creaturarũ, & ad Deum fontem bonorum, in quo omnes ſimul ſunt, & ex quo omnes manarunt, & dimanant quotidie, amorem transfer: ipſe enim fecit omnia, & coram eo omnia velut gut-
Sap. 11.
Iſa. 40. ta roris antelucani, aut momentum ſtateræ. Tertiò, æter-
Pſal. 101. nus eſt & immutabilis: à ſæculo & vſq; in ſæculum tu es Deus, aiebat Dauid; nos verò ad momentum, & numquam in eodem ſtatu permanentes; ſed ſi virtutem eius, & mandata diligamus, æternos nos ſecum efficiet & beatos. Illum igitur Dominum colamus, qui ſemper idem ipſe eſt, cuius anni non deficient. Quartò, attende, quòd ſit omnipotens, qui verbo vno creare infinitos mundos poteſt, & ſimiliter annihilare in ictu oculi. Adſpice hanc mundi machinam, maria contemplare, & cælos: hæc
Iſaiæ 40. ipſe dixit vt eſſent & facta ſunt, ipſe appendit tribus digitis orbem terræ, & librauit in pondere montes, & colles in ſtatera: ipſe eſt fons ſapientiæ, qui ab æterno

omnia

omnia cognouit, naturam, potentiam, perfectionem rerum omnium, motum, ſpeciem & ordinem, diſtinctiſſimeque omnia in pondere, numero & menſura, ſingulaque indiuidua, omnes capillos capitis noſtri. Ipſe numerat multitudinem ſtellarum, & omnes eas nomine vocat; ipſe menſus eſt pugillo aquas, & cælos palmo ponderauit, & diem præuidit ortus & occaſus omnium ab æterno, meritaque & demerita, circumſpiciens omnes vias hominum. Illi ſi omnis ſcientia humana & angelica comparetur, vera eſt inſipientia. Numquid ergo audebis arguere opera eius, & dicere, Quare ſic præcepiſti nobis, aut cur hoc ita accidit? non eſt conſilium, non eſt ſapientia contra Dominum: omnium eſt artifex, omnia ille adinuenit: lux omnes illuminans & reuelans profunda cogitationum & myſteriorum. Sed inprimis, appende amorem, quo diligit omnia quæ fecit, & nihil odit eorum. In hoc enim amore complacet ſibi, operatur omnia propter ſe, & diligit ab æterno ſpontaneè, beneficè: zeloſus pro gloria ſua, pro iuſtis ſuis; in pace tamen, auctor pacis, & cum tranquillitate zelat & iudicat: longanimis ſuper malitia hominum, dans metuentibus ſe ſignificationem, vt fugiant à facie arcus: miſerator & miſericors, ſtatim obliuiſcens iniquitatum, vt in Niniue apparuit: liberaliſſimus etiam in hoſtes ſuos, & ingratos mortales: immenſus, quem cæli cælorum capere non poſſunt, & vbique præſens: in ipſo enim viuimus, mouemur & ſumus, vt non ſit quod vltrà quæramus, cùm in ipſo omnia habeamus: iuſtiſſimus iudex & rectiſſimus, vltor terribilis, pius, beneficus, affabilis, fortis, magnificus, patiens, benignus, clemens, manſuetus, ſuauis, dulcis, ſanctus, purus, creator, conſeruator, omnia prouidentiâ ſuâ gubernans & cuſtodiens. Ipſe enim verus Dominus eſt, & Dominus exercituum, & Rex regum, & Dominus dominantium, magnus, immenſus, ſublimis, excelſus, totus amabilis,

Iſaia 40.
Iob 12.
Sap. 11.
Pſalm. 59.
Act. 17.

bilis, deſiderabilis, laudabilis, incomparabilis: talis ac tantus eſt Dominus. Quid igitur nos remoratur? eheu! quàm promptè in duriſſimis obſequiis mundo ſeruitur! & pro te, Deus meus, graue nobis eſt per virtutem veram, veram humilitatem, puritatem, reſignationem eſſe beatos. O malitiam & cæcitatem filiorum Adæ!

PVNCTVM III. Conſidera quomodo tota curia cæleſtis nutui eius obediat, Angelici illi ſpiritus, & Sancti omnes, maximoque amore eius honorem & gloriam ſtudeant laudibus perpetuis celebrare, zeloque ardentiſſimo ferantur: neque hi tantùm, ſed etiam venti & mare, & omnia obediant ei; tu verò inter omnia repugnare poteris voluntati eius? O quàm eſſet æquum te puriſſimâ intentione, id eſt, quia ei placet, & vult, atque digniſſimus eſt, virtutem colere & pietatem, perfectionique ſtudere potiùs, quàm aut ſpe præmiorum, aut pœnæ timore! Dignus eſt enim accipere honorem, & gloriam, & benedictionem, qui ſolus eſt Dominus, ſolus altiſſimus. *Apoc. 4.* Secundò, finge hinc dæmonem, mundum, & propriam voluntatem; inde Deum optimum maximum: ſimulque aduerte omnem omnino creaturam ab eo creatam ad gloriam nominis ſui: quamque impium & indignum obliquâ intentione auertere eas à fine ſuo, & ſe conuertere à creatore ad illas. Tertiò, conſidera Dominum in omni creatura præſentem, eaſque conſeruantem, & operantem in iis gratuito amore, propter te; & quàm turpe te mercenarium eſſe, neque ſincerâ caritate ei ſeruire, totoque eum corde diligere.

ORA-

O R A T I O.

DOmine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra! quis in nubibus æquabitur tibi, aut ſimilis erit in filijs Dei? tu enim excelſus ſuper omnes gentes Dominus, & ſuper cælos gloria tua eſt. Veniant igitur omnes gentes, quaſcumque feciſti, adorent te, & glorificent nomen tuum, nomen ineffabile, quod eſt ſuper omne nomen, & in nomine tuo omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium & infernorum. quis enim Deus magnus, ſicut Deus noſter, ô anima mea? Ipſe eſt omnipotens ſuper omnia opera ſua, & multa abſcondita ſunt maiora his: pauca enim videmus operum eius. Terribilis Deus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipſius. Glorificantes Dominum, quantumcumque potuerimus; ſuperualebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia eius. Benedicentes Dominum exaltemus illum, quantum poſſumus: maior eſt enim omni laude. Quis videbit eum, & enarrabit? quis magnificabit eum ſicut eſt ab initio? Ecce Deus magnus, vincens ſcientiam noſtram; numerus annorum eius inæſtimabilis, excelſior cælo eſt, & quid facies? profundior inferno, & vnde cognoſces? longior terra menſura eius, & latior mari, ſi ſubuerterit eam, vel in vnum coarctauerit, quis contradicet ei? Eheu! Domine, quis iam, precor, non contradicit tibi? inuitas ad virtutem, benigniſſime Deus, & mandas: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde: tollite iugum meum ſuper vos: iugum, ais, meum ſuaue eſt, & onus meum leue; & ecce durus hic ſermo videtur, & vix eſt qui poſsit eum audire. nónne ergo tibi ſeruire regnare eſt? nónne gloria magna ſequi te, Domine? quis eſt ergo qui nos ſeparare poterit à caritate tua? an hoſtis teterrimus, qui circuit tamquam leo rugiens, & quærit quem deuoret? an mundus vaniſsimus, honoris fumus, vmbra & vapor ad modicum parens? voluptas fœda & momentanea? hæc ſunt, hæc ſunt, prô dolor! quæ miſeros mortales agunt præcipites in ruinam, & miſeriam ſempiternam, quæ auertunt à te, ô omne bonum, Pater æterne, qui tam longanimiter ſuſtines nos, & expectas ad pœnitentiam.

Pſal. 8. Philip. 3. Eccli 43. Ibid. Iob 11. Matt. 11. Ioan. 6. Rom. 8. 1. Pet. 5.

Iob 35. *tiam. verè miſericordia tua ſuper omnia opera tua. neque enim ſi peccauerimus, nocebimus tibi; & ſi multiplicatæ fuerint iniquitates noſtræ, nil faciemus contra te; & ſi iuſtè egerimus, nihil donabimus tibi, aut aliquid de manu noſtra accipies: tu ſolùm quæris,*
1. Tim. 2. *vnde nos corones, ideoq; vis omnes ad agnitionem veritatis venire, & neminem vis perire, quia bonus es, & quia in ſæculum miſe-*
Pſal. 72. *ricordia tua. Mihi ergo adhærere tibi Deo meo bonum eſt, & ſer-*
Pſal. 118. *uire tibi omnibus diebus vitæ meæ. Concupiſcit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore: verè enim dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel & fauum ori meo. nónne tibi ſub-*
Ibid. *iecta erit anima mea? imò iuraui, & ſtatui cuſtodire iudicia iuſtitiæ tuæ, & cuſtodiam legem tuam ſemper, in ſæculum, & in ſæculũ ſæculi. Tu enim Rex potentiſſimus, ſapientiſſimus, liberaliſſimus, benigniſſimus, iuſtiſſimus, pulcherrimus, ineffabilis, & totus deſiderabilis. Nolo conformari vltrà huic ſæculo nequam, ſed probare quæ ſit voluntas tua bona, & beneplacens, & perfecta. dico enim per gratiam tuam, quæ data eſt mihi, nolo alteri Domino ſeruire, concupiſcentiæ carnis, oculorum, aut ſuperbiæ vitæ; ſed tibi;*
Galat. 1. *Rex regum, & Domine dominantium, tibi vni placere in iuſtitiâ & ſanctitate: ſcio enim, ſi hominibus placerem, tuus ſeruus eſſe non poſſem. O vtinam omnes ad te exemplo bono & virtute addu-*
2. Cor. 15. *cere poſſem, à tenebris ad lucem, ab errore ad viam, à mendacio ad veritatem! cupio impendi & ſuperimpendi pro gloria tua, pro ſalute proximorum meorum, vt cognoſcant, & diligant, & ſciant, quia Dominus eſt Deus, & non eſt alius Deus præter te. adiutor ergo meus eſto, & ne derelinquas me, neque deſpicias me vnquã, Deus*
Pſal. 20. *ſalutaris meus: in te enim ſolo, Domine, ſperaui, & non confundar in æternũ; in te ſalutare meum, & gloria; Deus auxiliũ & ſpes*
Pſal. 26. *mea in te eſt; quia pater meus & mater mea dereliquerunt me, tu autẽ, Domine, aſſumpſiſti me: in te cõfirmatus ſum ex vtero matris meæ, tu es protector meus. diligam ergo te, Domine, fortitudo mea, ex toto corde, ex tota anima, ex tota mẽte mea, & ex totis viribus*
Pſal 72. *meis. quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? abſorbeat me, dulciſſime* IESV, *immenſa & melliflua vis amoris, vt amore amoris tui moriar, qui amore mei dignatus es mori.*

Praxis

Praxis exercendi ſeſe circa perfectiones diuinas.

PRima. Exercitium fidei, ſpei, caritatis, de quo pluribus actum eſt ſuprà. Hæ enim Theologales virtutes diuinæ bonitati animam vniunt.

Secunda. Communicatio cum Deo, quâ homo ex creatis aſcendit ad Deum, & ex eorum perfectione in diuinarum perfectionum admirationem rapitur & amorem.

Tertia. Pura intentio in omnibus actionibus, quoad fieri poteſt.

Quarta. Reſignatio, quâ quis ſua, & voluntatem maximè, diuinæ voluntati dedicat atque conſecrat, & in omnibus conformat.

Quinta. Oratio affectiua, quæ ab aliis Recollectio appellatur. Quæ breuiter hîc perſtringo, eò quòd infrà pluribus de iiſdem tractandum ſit, cùm de contemplatione agemus.

IACVLATORIÆ.

QVemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum; ita deſiderat anima mea ad te Deus. Pſalm. 41.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Ibidem.

Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea: faciem tuam, Domine, requiram. Pſalm. 26.

Sitiuit in te anima mea: quàm multipliciter tibi caro mea. Pſal. 62.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis, in ciuitate Dei noſtri, in monte ſancto eius. Pſalm. 47.

Quis in nubibus æquabitur Domino, ſimilis erit Deo in filijs Dei? Pſalm. 88.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis. Pſalm. 144.

VIGE-

VIGESIMÆ QVARTÆ IMAGINIS

ANNOTATIO.

In omni oratione & obſecratione cum gratiarum actione petitiones tuæ innoteſcant apud Deum: quia ſine ipſo nihil potes.

F*Ruſtra hæc omnia expendiſti, niſi Deus adſit. Pete igitur virtutem per* A *paſſionem Chriſti, &* B *peccatum deteſtare, atque iterum hîc in fine orationis ſeu meditationis ſtatue præuiſis* C *occaſionibus virtutem, ad quam te in meditatione excitaſti, exercere.* D *Obſecra Deum pro illa virtute impetranda,* E *Sanctos quoque roga, vt pro te Deum deprecentur. precare ardenter, velut* F *moriturus, aut in ſummis periculis poſitus. Ora etiam pro* G *fide,* H *ſpe,* I *caritate,* K *humilitate,* L *liberalitate,* M *caſtitate,* N *ſobrietate,* O *manſuetudine,* P *diligentia. Demum caritatis memor, ora pro tota* Q *Eccleſia,* R *parentibus & Superioribus,* S *ſubditis ac tibi commiſſis, vti Dauid,* T *benefactoribus,* V *inimicis,* W *peccatoribus conuertendis, &* X *animabus purgandis.*


E
E
D
G
K
L
M
I
N
O
P
H
quia accipietis.
Orate pro inuicem ut saluemini.
Spera in Domino et
Q
R
S
T
V
W
F
F
F
F
F
C
A
24
B

CAPVT XLI.

Exercitium Petitionis.

QVæſo, Domine Deus fortis, magne atque terribilis, qui cuſtodis pactum & miſericordiam tuam cum his qui te diligunt, & cuſtodiunt mandata: fiant aures tuæ auſcultantes, & oculi tui aperti, vt audias orationem ſerui tui; quam ego oro coram te hodie, vt poßim facere voluntatem tuam, & inſpirationes ſanctas fideliter exſequi: niſi enim dignata fuerit maieſtas tua reſpicere me benignis miſericordiæ ſuæ oculis, vanus eſt labor meus, & meditatio mea. Obſecro ergo, Domine, ſit auris tua attendens ad orationem ſerui tui, & da mihi virtutes animæ meæ neceſſarias, fidem viuam, ſpem firmam, caritatem perfectam; da cor humile & contritum, vt tibi placeam; largum & liberale, vt te imiter; caſtum & purum, vt in eo conquieſcas; ſobrium, vt te guſtem; manſuetum, vt diſcipulus tuus appaream; ſtudioſum & ſtrenuum, cùm promiſeris mihi, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis adſcenderunt, quæ præparaſti diligentibus te. Deus virtutum conuertere, reſpice de cælo, & vide, & viſita vineam iſtam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua, & ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi: commoueant paterna viſcera tua pericula noſtra, Deus meus, Deus totius conſolationis, & reminiſcere miſerationum tuarum, quæ à ſæculo ſunt. tu qui verbo vno potes omnia, & dediſti nobis vnigenitum Filium tuum, quomodo non omnia nobis cum illo donabis? Exaudi, Domine, orationem ſerui tui, & preces eius, propter temetipſum, propter gloriam nominis tui libera nos, & propitius eſto peccatis noſtris, ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam ſolij gloriæ tuæ. tu dixiſti, Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.

2. Eſdræ 1. 1. Cor. 2. Pſal. 79. Pſal. 24. Dan. 9. Pſal. 78. Pſal. 49.

Venio igitur ad thronum miſericordiæ tuæ, & quomodo repulſam pati potero; cùm & ſanguis dilectißimi filij tui clamet

pro

pro me de terra non vindictam, ſed pietatem. meritus ille fuit, vt
Hebr. 5. *non deſpicias demerita mea: ille pro me poſtulauit cum lacrymis, & exauditus eſt pro reuerentia ſua, etiam pro me minimo ſeruulorum ſuorum. ſi manus meæ plenæ ſint ſanguine peccatorum, reſpice, quæſo, ad manus illas, in quibus me ſcribere dignatus eſt; reſpice cor eius ſacratiſſimum, & inueniet maieſtas tua memoriam*
Ioan. 6. *mei, & amorem & benignitatem erga me. Promiſit ille, Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis; benignitatis tuæ eſt annuere, ô Veritas æterna, quod petimus in nomine vnigeniti Filij. Reſpice, quæſo, in faciem illius, & ad ſacrificium eius, quod deſpicere non potes: reſpice ad preces Sanctorum tuorum, Beatiſſimæ Matris Filij tui, & Patronorum meorum. Scio, Domine, ſcio quia de ſe iam ſecuri, de nobis ſolliciti ſunt: ipſi in portu, nos in mari naufrago: attende caritatem, quâ te complexi fuerunt, & ſanguinem ſuum fuderunt pro te. Monſtra apud filium, ô Beatiſſima Virgo, nunc te eſſe matrem, matrem gratiæ, matrem miſericordiæ; neque mihi tantummodo, ſed Eccleſiæ afflictæ, parentibus, & Superioribus meis, vt ſecundùm voluntatem filij tui omnia ſincerè dirigant; ſubditis, vt feruenter ſeruiant tibi; benefactoribus, vt pro temporalibus æterna conſequantur; aduerſarijs meis, vt in æternum Deo meo viuo & vero, & mihi caritate verâ coniungantur; peccatoribus, eheu! vt tandem oculos ſuos conuertant ad ſolem iuſtitiæ; denique animabus, vt ad ſperatos amplexus citò veniant, & te videant cum Filio regnantem, & benedicant in ſæcula ſæculorum. Amen.*

Praxis ad petitionem in oratione exercendam.

1. Tim. 2. VArij orandi modi hîc traduntur, quos S Paulus 1. ad Timotheum 2. commendat dicens: Obſecro primùm omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Saluatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

Primus

Primus modus eſt oratio, quâ mentem eleuamus ad Deum, vt eum laudemus & glorificemus, vt Sancti in cælo perpetuò faciunt. Decet enim ſic orationem inchoare, & ob id eam maximè inſtituere, Deumque exaltare, magnaliaque eius commemorare, ac quaſi litaniam facere ex eius perfectionibus, & ab vna in cæteras debita cum mora tranſire, laudando eum, vt ſummè potentem, ſapientem, bonum, ſanctum, liberalem, longanimem, fortem, prudentem; item propter officia quæ erga creaturas præſtare ſolet. Eſt enim creator, conſeruator, protector, gubernator, magiſter, pater, medicus, ſeruator, glorificator earum. Sed de hoc modo actum ſuperiori capite.

Idem modus poteſt exerceri, percenſendo virtutes & excellentias Chriſti Domini noſtri, in conſpectu eius; quas in Incarnatione, Natiuitate, cæteriſque myſteriis monſtrauit, dicendo: Gaudeo vehementer, dulciſſime Iesv, ob immenſam caritatem tuam, & humilitatem, quâ de ſinu Patris dignatus es in vterum Virginis deſcendere propter nos homines & ſalutem noſtram, &c. Similiter poteſt quis potentias ſingulas animæ ſuæ prouocare in laudem Dei, cum Propheta dicente: Benedic anima mea Dominum, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius: vel omnium creaturarum nomine eius laudes velut linguâ earum celebrare, eodem ferè modo, quo pueri in camino Babylonis: Benedicite omnia opera Domini Domino. huc etiam pertinet diſcurrere per Angelorum choros, & Sanctorum ordines, eoſque ad Dei laudem inuitare. *Pſalm.* 103. *Dan.* 3.

Secundus modus eſt, per gratiarum actionem, qui modus & affectus ſæpiſſimè in oratione, & per diem vſurpandus: de quo pluribus ſuprà dictum.

Tertius modus eſt, per petitiones, quibus mala deprecamur, & bona nobis petimus, virtutes & gratiam Dei, deuotionem. Fit autem petitio hæc, mala & plagas, vt mendici faciunt, Domino noſtro oſtendendo, & deſideriis ardentibus eius auxilium implorando. Secundò, per inſinuationem, cùm perpaucis neceſſitatem noſtram & deſiderium exponimus, atque eo ſuſpenſi ſtamus coram Domino velut catelli comedentes de micis quæ cadunt de menſa domini ſui, & ſicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ita oculi noſtri ſint ad Dominum Deum noſtrũ, donec miſereatur noſtri. Sic petebat ille dicens, Domine, ſi vis, potes me mundare: ſic & Martha, Domine, ſi fuiſſes hîc, frater meus non fuiſſet mortuus. ſitq; ex reuerentia magna, vel magna fiducia, vt eum ſorores dicerent Iesv, Ecce quem amas, infirmatur. *Vide P. Lud. de Puente tr. 1. de orat. c. 15.* *Matth.* 8. *Ioan.* 11.

Quar-

Quartus modus eſt, explicitè petere à miſeriis liberari, & virtutes obtinere cum obſecratione, quæ eſt ſimilis cuidam adiurationi offerendo varias rationes. Prima eſt propter Deum ipſum: ſic Dauid orabat dicens, Propter nomen tuum propitiaberis peccato meo: multum eſt enim. id eſt, quia decet magnitudinem & bonitatem tuam, & ne hoſtes illudant tibi, vel iis qui cōfidunt in te, quaſi nō adiuues, & fruſtra tibi ſeruiatur. Item quia eſt pater & protector, &c. Secunda ratio, ſeu titulus obſecrandi eſt, per Chriſtum Dominum: merita enim illius allegare poſſumus, vitam, paſſionem, & mortem eius; promiſſa illi facta, quòd hoc ad gloriam eius ſpectet. Tertia ratio obſecrandi eſt, offerre Domino merita Sanctorum, & maximè D. Virginis & matris vnigeniti filij eius.

Pſalm. 24.

Notandum verò Primò, quod Granatenſis admonet, expedire in petitione varias poſtulare virtutes, & remedia defectuum noſtrorum: hoc enim modo renouari ſaltem propoſita, & plurimùm ſpiritum promoueri. Ideò hìc virtutes, quæ vitiis capitalibus opponuntur, appoſitæ ſunt vnà cum fide & ſpe.

Neque tantùm pro ſe quis obſecrare debet; ſed ex caritate pro Eccleſia, Superioribus, benefactoribus, aduerſariis, peccatoribus, & animabus defunctis. quos omnes in Chriſti crucifixi membris collocare poſſumus: Eccleſiam eius ſponſam in corde, Superiores in capite, ſubditos in ſiniſtra, benefactores in dextra, aduerſarios in genibus, peccatores in pede ſiniſtro, animas purgandas in dextro.

Notandum Secundò, ſeptem Horas canonicas his ſeptem ordinibus hominum, pro quibus orandum eſt, poſſe applicari.

Notandum Tertiò, ad attentionem conciliandã etiam fore vtile diſcrimina illa, quæ corporaliter hìc videre licet expreſſa, ſpiritualiter concipere, atque hoc pacto ſtimulos nobis addere, ad feruorem in oratione aliiſque pietatis exercitiis.

CA-

CAPVT XLII.

Exercitium poſt Meditationem.

PRimò, gratias age Deo pro dono orationis, quòd infinita maieſtas dignata fuerit te ad ſui conſpectum, ad colloquium admittere, & diſtractas orationes ac laudes nō aſpernari; etiamſi ſit in medio cæleſtis aulæ ſuæ, & nuptiali conuiuio, quod fecit Rex filio ſuo, inter Angelorum ac Beatorum laudes & hymnos, quodque cum ijs te clementer audire non recuſarit: & generatim pro omnibus beneficijs, vt prima imago ex quatuor docebit quæ proximo libro inſerentur. Secundò, conſidera defectus admiſſos in meditatione, quomodo pane cæleſti, & mānâ piæ orationis ac meditationis confirmatus, non tantùm eos, ſed & alios (qui breuiter in memoriam reuocandi, ac deteſtandi) vitabis; maximè tamen illum defectum, quem in perfectionis progreſſu potiſſimam eſſe remorā aduertis, ac per examen particulare ſtudes expugnare. Tertiò, conſidera breuiter quæ tibi agenda illo die, eaq; Deo offer, ac debitè ordina. Quartò, proſpice quæ accidere poſſint aduerſa, & animum reſignatione inſigni ad ea compara. Eſt verò eiuſmodi exercitium breuiter, vt ratio ipſa dictat, & vtiliter poſt meditationem pro recollectione tantummodò perſtringendum; niſi tamen infelix meditationis ſucceſſus ſuadeat diutiùs immorari, & ſic illum defectum ſupplere: quod quàm commodè eo pacto fiat, vſus ipſe edocebit. Itaque cùm hāc vtilitatem, & alias complures habeat, fuſiùs de eo dicendum eſt. Siquidem illa quatuor pūcta complectuntur inſuper modum vtiliter meditandi, ſeu potiùs recolligendi, & renouandi vitam, modum item incumbendi, & faciendi examen, ſurgendi manè, ſeſe præparandi ad Sacramentum

Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, audiendi Sacrum, &c. vt pluribus infrà exponetur.

Oratio poſt meditationem.

QVis ſicut, Dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra? Túne Rex regum, & Domine dominantium, dignaris me reſpicere, qui ſum puluis & cinis: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius: benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius; ſed ſeruiamus illi in corde perfecto, & induamur Dominum IESVM *Chriſtum in omni cogitatione* N. *verbo* N. *& actione* N. *tollamus crucem eius, & ſequamur eum. O dulciſſime* IESV, *ſuſcipe, quæſo, hoc deſiderium meum, & omnia mea manibus B. Virginis matris tuæ, in vnione omnium meritorum tuorum, & fac de me ſecundùm ſanctiſſimam voluntatem tuam. Ex te enim, & in te, & pro te ſunt omnia, Deus meus, cordis mei & omnia.*

Pſal. 102.

Alia oratio poſt meditationem.

EHeu! Domine, vnicum auxilium meum, Rex regum, & Domine dominantium, ego cinis & puluis in tot periculis conſtitutus, quàm frigidè & diſtractè, ob negligentiam cuſtodiæ ſenſuum meorum, & cordis mei, tecum locutus ſum coram curia tua vniuerſa, quæ toto corde te laudat, ſicut & animæ omnes iuſtæ ac verè religioſæ! Miſerere mei infantis, omnium egeni, nec valentis in ſummis periculis, patris ſui, patris miſericordiarum, tuam, dulciſſime IESV, *opem implorare: & ſuſcipe ſi quid boni feci, quod tui ſolius eſt opus, in vnione meritorum, vitæ & mortis tuæ, B. Virginis & Sãctorum tuorum, maximè eorũ quos in patronos delegi. diſpone de ſeruo tuo, ſicuti tibi viſum fuerit; ſiue conſolari libeat, ſiue relinquere me; tua voluntas fiat: dignus verè ſum, ſi me reſpicis, quẽ relinquas; ſed, ſi te, & vulnera tua, erit vnde me non deſpicias, vt ſit miſericordia tua ſuper omnia opera tua.*

Humiliatio ſui. Oblatio. Reſignatio.

O Domine, da mihi gratiam, vt quod me docuiſti, Pater beniгniſſime, ad ſalutem & ſolatiũ animæ meæ, pro amore tuo & infinita

Propoſitorum renouatio.

ſinita caritate, promptè exequar, cùm manifeſtè cognouerim voluntatem tuam. Tu ſcis, tu ſcis qui noſti omnia, ardens deſiderium meum, quodq́; abominer has imperfectiones meas N. & voluntatem propriam, carnemq́; grauiſſimum hoſtem meum: verùm, niſi miſeratio tua magna ſit, peribo vtique in infirmitate mea; ideoq́; tu es ſpes & fiducia vnica mea: quomodo enim mihi qui nihil ſum, & nihilo peius, confidere potero? Vilis certè & miſer ſum, ſed vilior fiam, atque humilis ero, ſaltem in oculis meis, quia humilium & manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio. Vilis etiam haberi optabo, & opto, delicias mundi ſpernere, & in præſentia tua ambulare, Superioribus meis obedire ſicut tibi, proximum amare propter te, maximè aduerſariũ, ne ſim ſicut Ethnicus & Publicanus, qui ſolùm diligentes ſe diligunt. Quis mihi det vt poſſim carbones ardentes beneficiorum congerere ſuper caput eius propter te, vt ſim verè filius tuus? Tu ſolus dare potes, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum deſcendit. Da mihi, obſecro te, ô Pater, ô Deus meus, gratiam vt emẽdem has imperfectiones meas N. & omnia mea opera N. perfectè, ſicut propoſui, faciam ad maiorem gloriam nominis tui; ne conſiderationes hæ atque exempla, tum tua, tum Sanctorum, cum tot exhortationibus & medijs, mihi in die iudicij ſint in ſingultũ. Adhæc, ô Domine, ſi te amo, (quod ſpero & opto toto corde meo) libenter pro te pati debeo, ideò ex nũc accepto omnia aduerſa de manu tua N. & amplector cruces, mortificationes, dicteria, vt tibi ſimilis ſim & Sanctis tuis, vt pro peccatis meis ſatisfaciam; vt te perfectè, ô bonitas infinita, amem ex toto corde, ex tota anima mea. O vtinam digneris te ponere vt ſignaculum ſuper cor meum, vt ſignaculum ſuper brachium meum, vt nemo mihi deinceps moleſtus ſit, & ſciant omnes quia tuus ego ſum, & tu meus; quodq́; digneris manſionem apud me facere, & breui pro infinita miſericordia trahes ad te ipſum, & recipies in æterna tabernacula! Introduces me, ſpero, in domum patris tui, introibo in potentias Domini mei, & videbo, & conſiderabo de magnitudine atque abyſſo caritatis tuæ mirabilia tua. Amen.

Confidẽtia in Deo.
Diffidentia ſui.
2. Reg. 6.
Iudith 9.
Rom. 12.
Iacob. 1.
Patientiæ & caritatis actus.
Cant. 6.

Praxis eorum quæ poſt meditationem facienda ſunt, ac primò de diſtractionibus, & earum remediis.

Thren.1. PEccatum, ait Propheta, peccauit Ieruſalem; propterea inſtabilis facta eſt. peccauit vtique & anima noſtra, atque inſtabilis facta eſt, abiitque vaga poſt amatores multos & concupiſcentias ſuas; ita vt nullo loco conquieſcere poſſit, ſed in varias partes diſtrahatur. Cùm verò diſtractio hæc, animique euagationes velut *Eccleſ.10.* muſcæ morientes perdant omnem ſuauitatem vnguenti ſeu orationis, vtilitatemque eius non parum impediant. ſtudioſè remedia adhibenda ſunt. *Cyprian. de orat. Domini.* Quomodò enim, ait Cyprianus, te audiri à Deo poſtulas cùm te ipſe non audias? Vis Deum eſſe memorem tui cùm rogas, cùm tu ipſe memor tui non ſis? hoc eſt vigilare oculis, corde dormire, cùm debeat Chriſtianus etiam cum dormit oculis, corde vigilare.

Caſſ. coll. 9. cap. 2. Primum ac præcipuum eſt, ante orationem animum ſeruare collectum. Quales enim orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus; ex præcedenti enim ſtatu mens atque animus in ſupplicatione firmatur. eo autem id diligentiùs eſt faciendum, quia oratione velut aquæ ductu gratiarum aquæ ad nos dimanant, atque adeò nihil eſt quod proinde dęmones horreant magis, nihil quod magis conentur impedire.

Secundum verò remedium, ac pręcipuum eſt, præter præparationem, de qua dictum lib. 1. cap. 9. præſentiam diuinæ maieſtatis retinere, viuamque eius fidem crebrò excitare, ac magnâ reuerentiâ, etiam exteriori coram illa atque curia eius ſtare, tamquã *1. Cor. 4.* ſpectaculum facti ſimus mundo, Angelis & hominibus. Quòd ſi coram Ven. Sacramento orare poſſis, id etiam facio: ſin verò, verſus illud vbicumque quis ſit ſeſe conuertere pium atque vtile eſt; cùm etiam in orando ad templum ſe conuertere Iſraëliticus populus à Domino edoctus fuerit. Ad reuerentiam pertinet valdè quieto eſſe corpore, & ſimul imaginationem certo loco per compoſitionem loci, de qua actum pluribus, alligare.

Tertiò, obſerua tria nos in oratione diſtrahere, præſentia, præterita ac futura. Præſentia maximè tum, quando affectum ad ſe trahunt, inquietos efficiunt, & curioſitate diſtrahunt; ideoque ſolitudo, quies & ſenſuum cuſtodia maximopere commendantur. Præterita verò nos impediunt, ſi quãdo aliquid malè geſtum

fuit

fuit, vel accidit ingratum: hæc enim pertractare ſecũ animus & retractare ſolet, eò quòd prius vt ſe inſpiceret non conquieuerit. Si quis igitur inter orandum quietem quærat; examinet ſe priuſquam ad orationem accedat, contritionem excitet, & de ſingulis decernat. Primò, nihili eſſe omnia præ ſtudio placendi Deo, & eius voluntatem implendi, atque ita nihil ſe velle cogitare aliud, quam id quod diuinæ maieſtati gratum; nolle pro incenſo & odore ſuauitatis offerre fœtentis & vilis animæ exhalationes, curas ſcilicet ac cogitationes vanas, inutiles, turpes & malas. Studioſè autem ſibi perſuadeat ac firmiter credat perdere ſe, atque impedire negotiorum ſucceſſum, ſi de iis cogitet, cùm per iſtos defectus & intellectus tenebreſcat, & voluntas tardior fiat ad bonum, & gratia Dei, lux noſtra ac robur noſtrum per eos impediatur. Si ſic egerit, & nihili præ Deo, eiuſq; honore fecerit omnia, certum quòd facilè rerum mundanarum obliuiſcetur, vt ſolemus alia contemptibilia, & res nihili difficilè recordari. Ne ergo ſolitudo in oratione animum pungat, ſalubre, ait Gregor. remedium, vt, cùm ſe mens ex memoria culpæ reprehendit, hoc priùs in oratione defleat, quòd errauit, quatenus cum erroris macula fletibus tergitur, in petitione ſua cordis facies ab auctore munda videatur. Et rurſum ſemper ante orationis tẽpora debet ſollicitè conſpici quidquid poteſt in oratione reprobari. Si quid igitur alicui occurrat non ritè a ſe factũ, & quod emendare oportet; firmiter credat & ſtatuat, id ſe diuinâ gratiâ corrigere ſolum poſſe, ideoque omnem ſollicitudinem in Dominum proijciendo, toto animo ad deuotionem incumbat, neque admittat vllam de ea dum orandum eſt, cogitationem; quandoquidem eam ſuſcipere ſit auertere ſe a Deo adiutorio vnico noſtro, & luce (qua ante omnia indigemus) animã noſtram. Sicut ergo vanum eſt volenti ſcribere, ante lucem ſurgere, vanum abſque Domino ædificare (vt Pſalmiſtæ verbis vtar) ita longè vanius lucem neceſſariam & virtutem ac robur excludere ad res gerendas, quod fit quoties anxii de rebus agendis feneſtram, quâ lumen intrare oportebat, diſtractione occludimus, cùm Deum illâ offendamus, qui nobis lux, & virtus, & ſapientia eſt. Si igitur gratiam ab eo poſcimus, omnem ſollicitudinem noſtram in eum proiiciamus, vt ipſi ſit cura de nobis.

Greg. lib. 10. Mor. c. 16.

Pſalm. 126.

Decernat Secundò, ſi quid perperã factum ſit, cõtritione, vt initio monui, excitatâ, nihil anxiæ cogitationis, diffidentiæ, vel triſtitiæ admiſcere, ſed Deo ſupplicet, vt pro ſua paterna prouidẽtia omnia diſponat, quæ videt ex illo quod a nobis dictũ, aut factum emanare poſſe. Quod factum ſemel eſt, infectum eſſe nequit; ſed

vt perinde ſit atque infectum, & nobis etiam mala noſtra cooperentur in bonum, id ſolius Dei eſt, eiuſque potentiæ, ſapientiæ, & immenſæ bonitatis.

Nunc quod attinet ad futura quæ aut agenda nobis forſitã, aut patienda erunt, ad vtraq; gratiam nobis neceſſariam eſſe conſtat. Quomodo verò impetrabimus, ſiue quid negotij tractandũ, ſiue concio habenda, aut publicè quid dicendum, aut ſcribendum ſit, niſi attentâ ac humili prece; adeò vt omnis cogitatio de re futura importuna, vel nõ neceſſaria, ſit diuinæ lucis, vti dixi, obſtaculũ, fontis gratiæ obſtructio, rei illius quã paras maximum impedimentũ. Si autem quid times? nullum aſylum certius, nullum refugiũ, quàm protegi ſub vmbra alarum Domini: ſic aram ſacrã tenere, & in protectione Dei cõmorari ſit ille igitur timor tuus, & ſpes tua: ſolus enim omnia facere Dominus poteſt, & cùm voluerit, & placuerint ei viæ noſtræ, inimicos noſtros conuertere ad pacem.

Vides quàm firmo atque vtili decreto, omnis cogitatio de præterito, præſenti ac futuro excludenda ſit? Verumtamen id nequaquã ſufficit fragilitati noſtræ, ſed in oratione, ſi diſtractiones occurrerint, primò leniter (non autem cùm deteſtatione) auertendi oculi mentis noſtræ, ne videant vanitatem, ac quemadmodum ſi errauiſſemus à via, in eam ſtatim, & locum propoſitũ redeũdum eſt. Quid ſi turba phantaſmatũ inſtet? numquam tamen cedendũ hoſti: ſed oculos ad Deum attollere mox oportet, pluribuſq; rurſum fides viuificanda diuinæ præſentiæ: ſi neque id ſufficit, ea quæ iam diximus de præteritis & futuris per interrogationes expendenda ſunt. v.g. percontetur ex ſe quorſum iſta cogitamus coram te, Deus meus; cùm id quod factum eſt, tu ſolus vt velut infectum ſit, efficere poſſis: quod faciendum verò, tu ſolus perficere, qui omnia in nobis operaris. Quomodo igitur auertar à te vnica ſpes mea? nónne hæc ſollicitudo mea eſt iniuria tua? & prodeſſe mihi non poterit? an facere poſſum quidquam abſq; te? Certè ſi beneficium accipis, anima mea, quoties cum Deo loqui permitteris; quomodo ei iniurias dicere audes? Cogitatio enim noſtra, locutio noſtra: túne ſic mancipio loquerere vt modò Deo? quid ſi hæc homines audirent, quæ verſas animo? Itáne tibi vilis, coram quo tremunt poteſtates? vſquequo prouocabis iram eius, qui ecce poſt tot euagationes tuas præ amore prouocari ad iram non poſſe videtur, verè mitis & humilis corde? Præterea vtile fingere ſe alterum à ſe, ſibique quaſi concionari, vel cum Deo, Sanctis, Patronis, aut Angelo Cuſtode de ſuis animi corporiſque miſeriis tractare, & viciſſim quaſi audire reſpondentem, vt in Echone audienda fieri ſolet. Quando autem animus longo tempore diſtra-

diſtractus eſt, aliquo ſeceſſu vnius vel paucorum dierũ, eum ad ſe reuocare, vel ſaltẽ crebrioribus per diẽ orationibus valdè conducit. O infelix illorum ſors, quorum vita ita negotioſa eſt, vt tamẽ coram Deo ſit otioſa; eò quòd mundo & negotiis ita tota tribuatur, vt vix è die horam, è menſe diem, ex annis hebdomadam ſibi & ſalutis negotio tribuere queant!

Obſerua etiã Primò, nõ mediocriter attentionẽ iuuare, quęcũque ad pacẽ animi impetrandã pertinent; vti etiam, cùm ſecundo ſucceſſu oratio fluit, humilitatem conſeruare: ideò enim ſæpè conſolatio in oratione adimitur, quia per illam anima ſui ignara inflatur. itaque euenit quod Salomon ait: Qui mel multũ comedit, non eſt ei bonum. In quam rem S. Bern. appoſitè: Superbia, inquit, inuenta eſt in me, & Dominus declinauit in ira à ſeruo ſuo: hinc iſta ſterilitas animæ meæ, & deuotionis inopia quã patior, non compungi ad lacrymas queo, non ſapit pſalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes ſolitas nõ inuenio. vbi eſt illa inebriatio ſpiritus? vbi mentis ſerenitas, & gaudiũ, & pax in Spiritu ſancto? Poſt hæc ſic rurſum ſcribit: In veritate didici, nihil æquè efficax eſſe ad gratiã promerendam, retinendam, recuperandam, quam ſi omni tempore coram Deo inueniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Time ergo cùm amiſeris gratiam, time cùm abierit, time cùm denuò reuertetur: & hoc eſt ſemper pauidũ eſſe. Succedant viciſſim in animo tres iſti timores, ſecũdùm quod gratia vel adeſſe dignatur, vel offenſa recedere, ſeu iterum placata redire ſentietur. Cùm adeſt time, ne nõ dignè opereris ex ea. Videte, inquit Apoſtolus, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. quid ſi receſſerit, nũ multò magis tunc timendum? planè multò magis: quia vbi deficit tibi gratia, deficis tu time ergo ſubtractâ gratiâ, tamquã mox caſurus: time & contremiſce Deo tibi, vt ſentis, irato: time, quia reliquit te cuſtodia tua. nec dubites cauſam eſſe ſuperbiam, etiamſi non appareat, etiamſi nihil tibi conſcius ſis: quod enim tu neſcis, ſcit Deus, & qui te iudicat ipſe eſt. Numquid qui humilibus dat gratiã, humili auferet datam? Ergo argumentũ ſuperbiæ, priuatio eſt gratiæ, quamquã interdum ſubtrahitur gratia, ſiue retrahitur, nõ pro ſuperbia, quæ iam eſt, ſed quæ futura eſt niſi ſubtrahatur.

Prou. 25.
Serm 54. in Cant.
Prouer. 28.
2. Cor. 6.

Secundò obſerua, quòd etſi aliqua ex iis quæ dicta, in oratione mentali ferè ſolùm vſui ſint, in vocali tamen pleraque etiam valent, ac præterea in ea expedit ſæpè animum eleuare, maximè initio & fine Pſalmorum: item ſingulos certo fine atque intentione, varioque etiam ſitu pio ac decenti, ac variis cum Patronis, ac Sanctorum choris exercitare.

Obſerua Tertiò, valdè vtilem eſſe praxim quorumdā, qui inſpirationes ſanctas, & illuſtrationes ac deſideria annotant. Et verò id maximopere iuuat; Primò, quia ſic Domino placuiſſe teſtantur Sanctorum ſcripta: quibus vt id facerent, ac donorum rationē haberent, mandauit; Secundò, vt in tempus ariditatis, præteritæ irrigationis cæleſtis aquæ, verbis ſpiritu plenis, velut ciſternâ fideli aſſeruentur: itaque fieri vt reliquiæ cogitationis ſanctæ diem feſtum agant in anima noſtra. Id ſe ſpectaſſe in Manualis ſui ſcriptione S. Auguſtinus fatetur. Tertiò, quia propoſita ſcripta, vti cōtractus in humanis, plus habere videntur firmitatis, plus verecundiæ & pudoris, dum iterum leguntur & negliguntur. Modus itaque ſcribendi erit, v.g. Gratias tibi ago Domine, quòd die 25. Decemb. 1619. dignatus fuiſti aperire pretium paupertatis tuæ; quam, cùm eſſes diues, propter me aſſumpſiſti, vt erudires me, &c. Propono igitur per gratiam tuam (nihil enim poſſum ex me) pauperes hodie tali occaſione, N. & deinceps eleëmoſynâ ſpirituali & corporali ſic & ſic iuuare, pauperes vllos amicos non auerſari, ſed contrà eos præ aliis ſolari. Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas iuſtificationes tuas! *Pſalm. 116.*

Obſerua Quartò, vt ſæpiùs dictum, aliquam iaculatoriam eſſe aſſumendam, quâ quis meditationis fructum ruminare, & conſeruare ignem, quem in meditatione ſua exardeſcere dicebat Dauid, per diem poſſit. Quales hìc tibi ſubiicio cuiuis pio deſiderio fouendo accommodatas. *Pſalm. 36.*

IACVLATORIÆ,
quibus cuiuſuis meditationis fructus ruminare Aſceta per diem poterit.

Pſalm. 15. *NOtas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vſque in finem.*

Pſalm. 118. *Cognoui Domine, quia æquitas iudicia tua, in veritate tua humiliaſti me.*

Ibidem. *In iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos.*

Pſalm 76. *Et meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinuentionibus tuis exercebor.*

Pſalm. 17. *Et ero immaculatus cum eo, & obſeruabo me ab iniquitate mea.*

Pſalm. 61. *Nónne Deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum.*

Pſalm. 85. *Deduc me, Domine, in via tua, & ingrediar in veritate tua; lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum.*

FINIS LIBRI SECVNDI.

SPECIAL 87-B
8274
V.1

THE GETTY CENTER
LIBRARY

